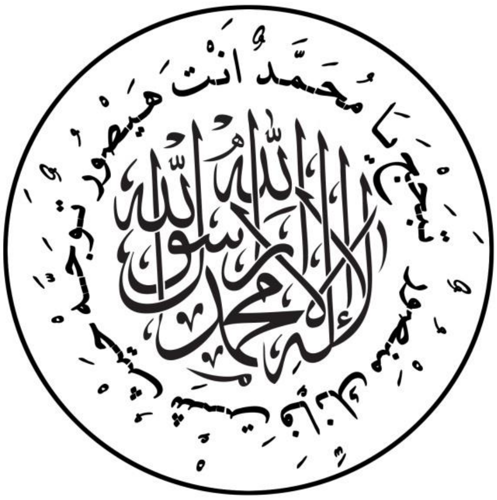
YAZILAR
44

2016

İhramcızâde
Hacı İsmail Hakkı
ALTUNTAŞ

İSBN:
ismailhakkialtuntas@gmail.com
http://ismailhakkialtuntas.com

Dizgi : **H. İsmail Hakkı Altuntaş**
Kapak :
Baskı- Cilt :

2016

بِسْـــمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسولنا محمد وعلى اله وصحبه وسلم اجمعين

İnternetteki sitemiz **http://ismailhakkialtuntas.com/** da 2016 yılarında okuyucularımızla paylaştığım yazılardan bir kısmıdır.

Yazılarda sıra gözetilmedi. Değişik konular peş peşe yazıldı. Bu şekilde okuyan açısından fazla sıkıntı oluşturmayacağı düşünüldü.

Tevfik ve inayet Allah Teâlâ'dandır.

İhramcızâde
İsmail Hakkı ALTUNTAŞ
Esenler /İstanbul

Başlangıç : 03. 02. 2016

Bitiş : 09. 03. 2016

"Dua etmek Rabbi değiştirmez, ama dua edeni değiştirir."

Kierkegaard

"Kıymet bilmeyen milletlerde kıymet yetişmez ve
kıymet yetiştirmeyen milletlerin kıymeti olmaz"

Cemil MERİÇ

Büyük Türk âlimi İbnî Kemâl de, Arapça bir kıt'asında şöyle söylüyor:

"Rüyâmda Peygamberi gördüm. Eline Mesneviyi almış, şöyle diyordu: Mâneviyatı çok olan kitaplar yazıldı, fakat bunlar arasında, Mesnevî gibisi yoktur."

**

Sonra bunun ardından kalpleriniz yine katılaştı; taş gibi, hatta daha katı oldu. Çünkü taş vardır ki, içinden ırmaklar fışkırır. Taş vardır ki yarılır da içinden sular çıkar. Taş da vardır ki, Allah korkusuyla (yerinden kopup) düşer. Allah, yaptıklarınızdan hiçbir zaman habersiz değildir. Bakara Suresi 74.Ayeti

İÇİNDEKİLER

GERTRUD (1964) 13
VREDENS DAG (1943) GAZAP GÜNÜ 28
NATTVARDSGÄSTERNA /KIŞ IŞIĞI (1963) WİNTER LİGHT 37
THE WORD /ORDET (1955) KELAM-SÖZ 45
ÂDEM HİKMETİ 64
AÇIK SÖZLÜ-TANRI SÖZLÜ MÜ 65
ŞEYH-İ EKBER MUHYİDDİN İBNİ ÂRÂBÎ "NEFSİNİ BİLEN BABBİNİ BİLİR" HADİSİ ŞERİFİNİ ŞERHEDEN RİSÂLE-İ - EHADİYESİ 67
NEFSİNİ ÖLDÜRMEKLE TANRI BİLİNMEZ 68
TANRI'NIN ORTAĞI BENZERİ YOKTUR. 69
NEFSİ VE ALLAH'I BİLMENİN YOLU NASILDIR 69
SENİN VÜCUDUN HAKK'IN VÜCUDUDUR. 71
(ÖLMEZDEN ÖNCE ÖLÜNÜZ) NE DEMEKTİR.? 71
NEFSİ BİLMENİN FAYDASI 72
SENİN VÜCUDUN (HAKK) IN VÜCUDUDUR. 72
BİLENLE BİLİNEN, KAVUŞANLA KAVUŞULAN BİRDİR 73
BİR KİMSENİN' NEFSİNİ BİLMESİ, TANRININ KENDİ NEFSİNİ BİLMESİ DEMEKTİR 74
BİZİM SÖZÜMÜZ BASİRETİ OLAN KİMSEYEDİR 76
TANRIYI ANCAK KENDİSİ İDRAK EDER 76
GÖRÜLEN BU EŞYA NEDİR? 76
HAYRIN HAYIRSIZLIĞINDA İNSAN NE YAPAR? 78
SABRİ ÜLGENER'E GÖRE TASAVVUF 80
MUSA VE HIZIR KISSASINDA ASIL ÖNEMLİ OLAN BALIKTI 91
BİR SÛFÎ GELENEĞİNDE RÜYA ÇALIŞMASI 91
GRUBA İLK GELİŞ ÜZERİNE RÜYALAR 95
SİMYEVI DÖNÜŞÜM 97
ŞEYHİN YOLUNDAYIM DEMEK YETMİYOR 104
TANRI'NIN SIĞINDIĞI KALP OLMAK 105
SENİ SEVEN SENSİN, BEN YOKTUR Kİ 109
SADAKA-İ CARİYEYİ GÜNAH MAKİNESİNE ÇEVİRMEDEN ÖNCE 112

"Mü'min, toprağa veya binâya yaptığı masraf dışında, her harcamasından dolayı sevâb kazanır". 112
NE İÇİNDEYİM ZAMANIN 113
ANLATAMIYORUM 113
ONUR GÜNTÜRKÜN: TANIMAMIZ GEREKEN BİR DEĞERLİ İNSANIMIZ 114
YATAĞINDA ŞEHİT OLANLAR 117
İSA'NIN ŞAHSİYETİ 119
İSRAİLİ GÜÇLÜ KILAN NEDEN 120
ENDİŞELİ GÜNLER... 120
KEMAL TAHİR'İN ÖLÜMÜ 122
SAN'ATSIZ MEDENİYET OLMAZ! 124
KIRIK - DÖKÜK 125
WALKER (1987) 128
HZ. MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN-İ RÛMÎ (Kuddise sırruhu's-sâmî) MEKTUPLARINDAN 144
1. Mektub'dan 144
15.Mektuptan 144
16. Mektuptan 145
19. Mektup 145
22. Mektuptan 147
23. Mektuptan 148
24. Mektuptan 148
30. Mektuptan 148
49. Mektuptan 148
50. Mektup 149
54. Mektuptan 150
56. Mektuptan 151
57. Mektup 151
58. Mektuptan 151
60. Mektuptan 151
61. Mektuptan 152
66. Mektuptan 152
68.Mektuptan 152
71. Mektuptan 152
75. Mektuptan 153
76.Mektubtan 153
84. Mektuptan 153
89. Mektuptan 154
91. Mektuptan 154
92. Mektuptan 154
96. Mektuptan 155
97. Mektuptan 155
98. Mektuptan 155
101. Mektuptan 155
103. Mektup 156
104. Mektuptan 158
106.Mektuptan 159
109.Mektuptan 159

115.Mektuptan ... 159
124. Mektuptan ... 159
129. Mektuptan ... 159
130. Mektuptan ... 160
131. Mektuptan ... 160
136.Mektup ... 160
137. Mektuptan ... 162
138. Mektuptan ... 162

HZ. MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN-İ RÛMÎ (KUDDİSE SIRRUHU'S-SÂMÎ) ŞEMS'E YAZILAN MEKTUPLARI 162

146 .Mektup ... 162

147. Mektup ... 163

148. Mektup ... 163

149. Mektup ... 163

MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN VE ŞEMS BAĞLARININ SEBEPLERİ 166

MEVLÂNÂ VE LAVOİSİER 168

"ALLAH'TAN BAŞKA HİÇ KİMSENİN KÖLE VE CARÎYESÎ YOKTUR, DİYE BİR FETVA VEREYİM." Mevlâna ... 169

İSLÂMDA VE HZ. MEVLÂNÂ'DA KADINA SAYGI 169

"ALLAH'TAN BAŞKA HİÇ KİMSENİN KÖLE VE CARÎYESÎ YOKTUR, DİYE BİR FETVA VEREYİM." ... 173

MEVLÂNÂ KÜRSÜSÜ 174

RUMÎ VE İKBAL 176

TAŞ'IM BENİM, BENİMDİR TAŞ 180

HZ. MEVLANA'NIN ŞEMS'E PLATONİK MEKTUPLARI 184

HZ. MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN-İ RÛMÎ (KUDDİSE SIRRUHU'S-SÂMÎ)'NİN HZ. ŞEMS'E YAZDIĞI ÜÇ MEKTUP 185

HZ. MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN-İ RÛMÎ (KUDDİSE SIRRUHU'S-SÂMÎ) 192

HZ. MEVLÂNÂ (Kuddise sırruhu's-sâmî) ESERLERİNDEN PARÇALAR ... 192

MESNEVİDEN PARÇALAR ... 206

b) Hikâyeler ... 210

MECALİSİ SEB'ADAN ... 216

MUHTELİF ESERLERİNDEN ... 224

b) Mevlâna'nın Türkçe Şiirlerinden ... 225

CÂMÎ NİN LEYLA VE MECNUNU 228

İNSAN KULAĞIYLA BESLENİR 232

ÇAY TÜRKLERE ŞİFÂDIR 233

ÇAY NASIL KEŞFEDİLMİŞ? 233
ÇAY İÇEN İLK TÜRK KİMDİ? 233
HACI BEKTÂŞ VELİ VİLAYETNAMESİ' NDE HACI BEKTÂŞ VELİ VE AHMED YESEVİ 234
NESİM GELİRDE… 241
EY KIRIK GÖNLÜ SEVİNDİREN SEVGİLİ! GÖNLÜM KIRILMADAN ÖNCE KALK! 243
GÜL İŞLERİ 245
İNGİLTERE GERÇEKTEN BALIKÇI ADASI OLMAK MI İSTİYOR? 249
İNGİLTERE HAZİRAN AYINDA AB REFERANDUMUNA GİDİYOR........ 250
UMBERTO ECO HAKK'A YÜRÜDÜ 253
YA GÜLÜM, YA KÜLÜM 256
BİR ATEŞİM YANARIM 256
KARANLIKTA ŞARKI SÖZÜ - AHMET KAYA – 257
BEKLEMEKLEDE OLMAYACAK GİBİ 258
BENİ ÖLDÜRMENE DEĞER MİYDİ? 261
BÜLBÜLÜ ÖLDÜRMEK-HARPER LEE 263
BİR İŞARET YETERDİ AMA 269
KIRILMADAN ÖNCE PENCEREMİ AÇMAM GEREK 270
ADNAN MENDERES'İN LONDRA UÇAK KAZASI, 17 ŞUBAT 1959 273
İMANÎ DÜŞÜNCELER 274
DEVE BURADA, DEVEYİ GÖTÜREN NEREDE?... 274
İNŞAALLAHIN DA İNŞAALLAHI VAR........ 274
ŞİFAYI HASTA HİCRANINDAN, TABİB İSE İMANINDAN İSTER. 274
BİLGİYİ KORUYAN VE UNUTTURMAYAN DUA 275
ŞEYH SENÛSÎ KUDDİSE SIRRUHU'L-ÂLÎ 275
KORKULU HÂLLER 276
ET NAMAZ KILARSA YANAR MI 276
ATATÜRK, ŞEYH AHMET SENUSİ"Yİ "HALİFE" SEÇTİREBİLİR MİYDİ? 277
ÇOK TAKİPÇİM VAR DİYE SEVİNEN BLOGCULAR 283
NE DESEN BAŞIN BELADA ZAMANI 283
KİTAPLAR UYUTMAK İÇİN Mİ VARDIR? 284
KİTAP BASANLAR 285
HAZRETİ İSÂ İÇİN KURULAN MERDİVENLE 285
YEŞİL YAPRAK ARASINDA KARA TAVUK KIZILBURNU 286
KONUŞMAKTAN BAŞKA NE YAPTINIZ Kİ? 286
VARLIK VE YOKLUK ARASINDA KALMAK 287
AŞK AÇISI: 289
KİTAP BASANLAR 290

SÖZLER 290
HZ. MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN-İ RÛMÎ (KUDDİSE SIRRUHU'S-SÂMÎ) VE ÂŞK'IN İŞARETLERİ 291
BİZİ ÇİZEMEZLER 291
SEÇİLMİŞ OLMAK İÇİN 291
TEVHİD NEDİR? 291
DAİMİ NAMAZDADIR 291
ASIL İÇENLER BİZİZ 291
BİZ NEMRUD VE FİRAVUN DEĞİLİZ 292
BİZİ ANLAMAZLAR 292
BUGÜN ONLARIN YARIN BİZİMDİR 292
ORTADOĞUDAKİ OLAYLAR KIYAMET İŞARETİ DEĞİLDİR 295
Kuvvirat Sûresinin Meâl-i Şerifi Şu Şekildedir. 295
IŞIK TUTACAK METİNLER 296
DANİEL ALEYHİSSELÂMIN KEHANETLERİ 296
PEYGAMBER DİLİNE DAİR 299
18/11/2013 GAZETECİ YAZAR VE ARAŞTIRMACI AYTUNÇ ALTINDAL HAYATINI KAYBETTİ. 302
PETRİ KABINDA UNUTULAN VİRÜS CANLANDIYSA 302
OBAMA, KENNEDY GİBİ SUİKASTE KURBAN GİDEBİLİR Mİ! 303
DUÂLARIN GARİP HALLERİ 304
İplik Çıbanı Çıkaran Şah Hikâyesi 304
HACCA'CA ANCAK BU ŞEKİLDE DUÂ EDİLİR 305
On beşinci Hikâye 305
ERZURUMLU EMRAH 307
KOŞMALAR 307
SEMAİLER 331
ÂŞIK DERTLİ 337
ŞÖHRETİ ve TE'SİRİ 340
ESERLERİ ve EDEBÎ ŞAHSİYETİ 341
KOŞMALAR 343
DEVRİYE 364

SEMÂÎLER 364

TAŞLAMA........ 364

ŞATRANÇ 365

GAZELLER 367

NEDEN KISKANDIN BENİ? 370

VARLIKTAN YOKLUĞA 371

TOZUNU AL DERLERSE 373

ADEME BÜTÜN İSİMLERİ ÖĞRETTİ 374

KOMADAN UYANDIĞINDA ÇİNCE KONUŞUYORDU 374

BİR ZAMANLAR 376

FRANCİS ALŸS, PATRİOTİK HİKÂYELER 378

HUZURUNDA 379

KÜSTÜRMEK İÇİN ÇOK UĞRAŞTIN 381

KÜSKÜNÜM 382

BÖYLE Mİ OLMALIYDI -TANJU OKAN 382

AÇILIN KAPILAR ŞAHA GİDELİM 383

ZAMANIN SAHİBİNDEN HİMMET İSTEMEK İÇİN 385

ERENLER VE TASAVVUF 386

DÖN GEL BİRTANEM SELDA BAĞCAN 389

MEVLÂNA “KUDDİSE SIRRUHU'L-ATHÂR” IMA ŞİİRLER 390

DÎDÂRINI GÖSTER 392

ÇOCUKLAR VE BİZ 394

NASIL YAR DİYEYİM BEN BÖYLE YARE 395

KUR’ÂN AHLÂKI NEDİR? 396

TÜRK ORTODOKSLARI 399

PAPA EFTİM VE TÜRK ORTODOKSLARININ RUMLARA KARŞI TAVIR ALMALARI........ 400

PAPA EFTİM 405

TANRI, TARİH BOYU TÜRKÜN YANINDA OLMUŞTUR 408

“GÖK TANRI” DİNİ........ 408

HANİFLİK: 410

TANRI, TÖRESİNİ VE TÜRK’Ü KORUYACAKTIR 412

ALLAH TEÂLÂ’M, DİN [İ] DARLARIN GARİP İŞLERİ BİTMEYECEK Mİ? 413

HABER 414

BAŞBAKANIN MAKALESİ SÜRGÜN SEBEBİ OLDU 414

GÖRMEZ’E ELEŞTİRİ DE SORUŞTURMA NEDENİ 414

GÖRMEZ’İN ELEŞTİRİLEN FİKİRLERİ........ 415

HAYIZLI KADIN NAMAZ KILABİLİR Mİ? ... 415

MÜSLÜMAN KADIN YABANCILARLA EVLENEBİLİR Mİ? ... 415

BAŞÖRTÜSÜ DİNİ EMRİ DEĞİL Mİ? ... 415

'HADİSLERİ SAHABELER Mİ UYDURDU?' ... 416

İLK SÖZ 417

RUH HAKKINDA 417

RUH HAKKINDA BÎR RÜ'YA 418

İKİ ZATIN ARZULARIYLA BİR GÖNDE ÖLÜMÜ 419

K I T 'A ... 419

BEN AŞK DİNİNE TÂBÎYİM 420

ABDÜLHAK HÂMİD TARHAN'IN MAKBER'İ [FATIMA HANIM] 423

MAKBER ... 423

HER YER KARANLIK PÜR-NÛR O MEVKÎ ... 427

ABDÜLHAK HÂMİD'İN ROMANTİZMİ 430

HER YER KARANLIK PÜR-NÛR O MEVKÎ 433

KUR'AN VE HADİSTE ALLAH TEÂLÂ'YI GÖRME RU'YET MESELESİ 436

GÜNEYDOĞUNUN İFLAH OLMAZ KADERİ 438

VAKAAYİ'NÂME, 494 - 507 YILLARINA ÂİT URFA, AMİD VE GÜNEYDOĞU ANADOLU VAK'ALARI BİZANS - SASANLI SAVAŞLARI 438

URFA (1) İLE AMİD (2) VE BÜTÜN MEZOPOTAMYA'DAKİ FELÂKET ÇAĞINA DÂİR TARİH [Müellif Mâr (Mor) Yeşua'nın Önsözü : I. - VI.] ... 438

YEŞU-İBNÜ'L İNSAN-ÂDEM OĞLU- İSA-YESU 442

CAHİT SITKI'YA ŞARKILAR YARIDA KALDI 451

BEN ÖLECEK ADAM DEĞİLİM ... 451

"NAZIM HİKMET BİR BİTTİR" 455

DİNDE REFORMCULAR 456

Dinde Reform ... 474

Ord. Prof. Dr. ALİ FUAT BAŞGİL ... 474

Doç. Dr. NURETTİN TOPÇU ... 478

Dinde Reform İSMAİL HAMİ DÂNÎŞMEND ... 479

Dinde Reform ... 481

M. RÂİF OĞAN ... 481

GELEN BİR GÜN GİDER ... 486

HİKAYE OKUMALIYIZ 488

HER ŞEY ABARTILDI 489
TILSIM ÇÖZÜLDÜ İŞLER KARIŞTI 490
KULUN'U YAZIDAN SİLDİK AMA, EŞEKLİĞİMİZ BAKÎ KALDI 493
ŞEYTANA ÇİRKİN DERLER İNANMAYIN? 494
BÜYÜKLERE NAZLANMAK PEK YAKIŞMIYOR 495
KURT YAVRUSU, ASLINA DÖNER KURT OLUR 496
KOPAN HAYATINI BAĞLAYAMAYANLAR 499

GERTRUD (1964)

Yalnızlığın yalnızlığında kadın olmak

Amor Omnia.
Aslolan aşktır.

Süre: 119 dk

Yönetmen: Carl Theodor Dreyer

Senaryo: Hjalmar Söderberg, Carl Theodor Dreyer

Ülke: Danimarka

Tür: Dram

Vizyon Tarihi:19 Aralık 1964 (Fransa)

Dil:Danimarkaca

Müzik:Jørgen Jersild

Nam-ı Diğer: Gertrud

Oyuncular: Nina Pens Rode, Bendt Rothe, Ebbe Rode, Baard Owe, Axel Strøbye

Özet

Dreyer'ın son filmi, aşkı gerçek olarak hayatının merkezine koymuş ve bu hususta hiç taviz vermeyen Gertrud'u anlatıyor.

> **"Diyaloglarda sadeliği amaçladım, ayrıca, karakterlerin duruşlarının da heykelvari olmasını istedim, esas duygunun yoğunluğunu hissettirmek için."**

Ustanın son eseri Gertrud, (Dreyer, filmden birkaç yıl sonra hayata gözlerini yumar) başkaraktere bir kadını oturtması ile Dreyer'in genel çizgisinden çıkmaz bir hâldedir. Elit bir sosyal sınıf içerisinde yaşayan Gertrud'un hayatının orta yerine aşkı koyması ve eski - yeni âşıkları ile yaşadıkları, filmin konusunu oluşturur. **Hayata bakış açısını "Amor Omnia" (Aslolan aşktır) olarak belirlemiş olan bu karakter, aşkın ve asaletin sembolüdür.** Sevgisizlik ve monotonluk karşısında toplumun bir kadından beklediği "sineye çekme" durumunu hiç görmeyiz Gertrud'da. Hayat görüşünden hiçbir şekilde taviz vermez. Bahsettiğimiz asalet(ve biraz feminist bir duruş) ise buradan gelir, içinde bulunduğu sosyal sınıftan değil. Zaten kendisi için maddi unsurlar hiçbir şekilde mühim değildir. Film boyunca oluşan diyaloglarda -yüzleşme/itiraf da diyebiliriz- hep bu fikirleri savunan sözler duyarız Gertrud'dan. Onu sevdiğini iddia edenler ise **"özgürlük, başarı hırsı"** gibi nedenler yüzünden aşkı geri plana atmışlardır, Gertrud ise aşkın ikinci plana düşmesine asla tahammül etmez.

Filmden

Sanatçı veya ünlü olup olmamalarına bakmadan kendilerini, aşık olmakta özgür sananları düşünüyordum

**

Gustav: Neymiş o mesele?

Uzun zamandır anlatmak istediğim ve artık saklayamadığım bir şey bu. Canını yakacak. Gustav, ben bakan eşi falan olmayacağım.

Ne demek bu?

Artık senin eşin olmak istemiyorum.

Gertrud, ne demeye çalışıyorsun?

Evlilik yüzüğünü verirken bana söylediklerini hatırla. Eğer ikimizden biri ayrılmak isterse diğeri bu karara saygı göstermeli.

– Hatırlıyorsun değil mi?

– Evet, hatırladım. O zamanlar tasam yoktu. Ölene kadar ayrılmamamız gerektiğini düşünüyordum. Beni ne kadar sevdiğini gördüğümde sana geldim, "seninim" dedim. Zaten aksini hayal bile edemiyordum. Şimdiyse benden ayrılmak istiyorsun.

Gertrud, anlamıyorum.

Gustav. Çok şey değişti. Biz de değiştik.

Ama seni seviyorum, Gertrud.

> Sevmek; içi boş bir kelime. Sevdiğin şok şey var senin. Gücü ve itibarı seviyorsun, kendini seviyorsun entelektüel hayatını, kitaplarını Havana purolarını ve eminim ki bir zamanlar beni de seviyordun.

Böyle bir şeyi nasıl söylersin?

Fark etmedin mi akşamları burada oturduğumuzda saatler boyunca uzaklara dalıp gittiğini benimle tek bir kelime etmediğini?

Düşünmem, halletmem gereken o kadar çok şey var ki.

– Neymiş onlar?

– İşim, davalarım.

İşin demek. Tamam o zaman işlerini düşünmeye devam edersin.

– Bu önemsiz mi sanıyorsun?

– Önemsizden de öte bir şey bu. Bu, hissizleşme.

> Bir kadın, kocasını her şeyden öte sever ama erkek için, iş her zaman daha öndedir.

İyi de bu doğanın kanunu değil midir?

> Evet, bir erkeğin çalışması ve üretmesi doğal olandır. Ama bu iş hiçbir zaman kendisini eşinden uzaklaştırmamalı. Bazen bana öyle geliyor ki, sanki benim bir kocam yok sanki ben onun için evin eşyalarından biriyim.

Söyle bakalım, başka nelerden kurtulmak istiyorsun?

Böyle yaparak senin için ne kadar önemsiz olduğumu mu kanıtlıyorsun?

Beni artık hiç mi önemsemiyorsun?

İsteklerimi ya da düşüncelerimi hiç umursamıyorsun. Mutlu muyum değil miyim artık hiç umurunda değil. İşe gömülüp kaldığımı düşünmeni anlıyorum. Birlikte olduğum adam, tamamen benim olmalı. Onun için her zaman ben önde gelmeliyim. Arada sırada oynadığın bir oyuncakmış gibi davranmanı istemiyorum bana.

Tamam da, Gertrud, tatlım sadece aşk, bir erkeğin hayatı için yeterli değildir.

Bu çok saçma. Belki de öyledir ama dene ve gitmiş olduğumda fark et yokluğumda oluşacak boşluğun ne kadar küçük olduğunu.

Gertrud, ne saklıyorsun benden?

Yoksa başka biri mi var?

Sen istiyorsan, öyle adlandır bu durumu.

– Kabul ediyorsun demek.

– Evet.

– Bir şeyler yaşadınız mı?

– Hayır. Ama planlarınız var sanırım?

Gertrud, beni çıldırtıyorsun.

Ah, hayır. Seni çıldırtacak kadın burada değil artık. Zaten sen bile inanmıyorsun buna.

Kim o adam?

Bu soruyu cevaplamayacağımı biliyorsun değil mi?

Seninle evlenmek istiyor mu?

Belki de artık kalbimin sesini dinler, eskisi gibi şarkı da söylerim.

Gertrud, kim o adam?

Sana tek söyleyeceğim, bizim çevremizden olmadığıdır.

Peki nerede tanıştınız?

Gertrud. Dönmemek üzere mi gidiyorsun?

Hayır, sana anlatmak zorundaydım hepsi bu.

Olaylar bu raddeye nasıl ve niçin geldi diye tartışabiliriz ama yarın, kutlamaya gitmemiz gerekiyor. Olaylar bu hâle nasıl geldi bir anlatsaydın. İki taraf da olayları anlarsa işler kolaylaşır. Daha ne anlatayım ki?

Ötesini ben de bilmiyorum. Tek bildiğim, aşkın pençesine düşmüş olduğumdur. Böyle söyleyip beni ne kadar üzdüğünü fark edemiyor musun?

İş değiştiriyormuşçasına basit sanki senin için. Günlerim, bunu sana nasıl anlatacağımı düşünmenin ızdırabıyla geçti.

Gertrud, bütün bunlara dayanamıyorum.

Tahmin ettiğimden kolay göğüsledin. İkimiz için de kolay oldu.

Peki şimdi nereye gidiyorsun?

Söylediğim gibi, bu akşam operaya gidiyorum. Hoşça kal, Gustav.

**

Ölümsüz, kanatlı, oğul Tanrı

O güçlü çağrına uyuyor kalbim,

bir kez daha Evet,

yalnızım tekrar senin bu hoşnut cemaatinin ortasında

İşte bu ateşli şiddetin

Getirir mutluluğu belki bana

Dönüştü karanlık, bir inciye

Gece, içinde kalıp saklandığım

Işıldayan, beyaz ne nasıl da parlak

Bir rüyaya oldu gebe

Bu şarkı, acıtası bir güzelliğe sahip

Hem de merhametsiz olan kalplerde yankılanmalı

Benim o parlak incim

Büyürken, karanlık odasında

**

Erland, seni seviyorum, Erland ve korkup korkmadığımı öğrenmek istiyorsan sana cevap vereyim, hayır korkmuyorum.

Korkmuyorum, çünkü sana inanıyorum.

Beni gerçekten önemsiyor musun?

Gözümdeki değerin, başka hiçbir insanın yetişemeyeceği kadar büyük. Sen olmazsan nasıl yaşarım hayal bile edemiyorum.

Tuhaf kadın.
Ruhunun özünde ne yatıyor?

– Ben birçok şeyim.

– Mesela?

Sabahları, ağaçların yapraklarından düşen çiyim ben. Nereye hareket ettiğini kimsenin bilmediği beyaz bulutlarım ben.

Başka nesin?

Ay'ım ben. Gökyüzüyüm.

Başka nesin?

> Evet, dudaklarım ben. Kavuşacağı dudakları arayan... Bir rüya gibi. Evet, rüya. Hayat zaten bir rüyadır.

> - Hayat mı?
> - Evet. Hayat, rüyalardan oluşan uzun bir zincirdir birini diğerine bağlayan.
> - Söylediğin dudaklar peki?
> - Rüya.
> Ya kavuşmayı beklediğin dudaklar?
> O da rüya.

**

Gustav:

İşyerimden eve gelirken kafam bir sürü düşünceyle doluydu. İnsan, etrafındaki onca karmaşa içinde hayatı hakkında düşünmekte bile zorlanıyor. Yavaşça akıp gidiyor hayat ellerimizin arasından ne yaparsak yapalım. Ömrümde en çok değer verdiğim hazinemi nasıl yavaşça yitirdiğimi hissediyordum üstelik de bu hâle nasıl geldiğimizi aklım almıyorken. Eski bir söz geldi aklıma:

> "Tanrı'nın sana bahşettiklerinin kıymetini bil onların ellerinden kaçıp gitmesine sakın göz yumma."

Elimizdekilere karşı hiç minnettar değiliz onları kaybetmeyi bile düşünemezken üstelik. Nasıl da özlüyormuşum aslında eşimi onunla el ele tutuşarak sokaklarda dolaşmayı. Tıpkı geçmiş günlerdeki gibi. O çok mutlu zamanlarımızdaki gibi.

**

Saygıdeğer Gabriel Lidman.

Biz, gençliğin ve öğrencilerin temsilcileri olarak toplandık ve sizi; aşkın büyük şairi olarak şereflendirmek adına buradayız.

Şimdiki genç nüfusun büyük çoğunluğu kiliselerde evlenip sıradan hayatlar yaşayan ve aşkla hiç alâkası olmayan ebeveynler tarafından büyütüldü.

Bu önceki nesillerin cinsellik ve aşk üzerindeki görüşlerinin banalliğini ve sıradanlığını siz hiçbir zaman dikkate almadınız. **Onların aşk görüşlerinde zihnin ve kalbin birlikte olması zorunludur. Oysa sizin aşkı öven şiirlerinizde, iki insan birbirine tamamen bağlanıp birlikte, aşk dolu ve samimi bir hayat yaşama hevesindedirler.** İzninizle, bir şiirinizden alıntı yapayım: "Erkek, sevgilisinin dudaklarına hızlı bir hamle yaptı "ve bu , aşklarını daha da derinleştirdi. "Sanki eşsiz bir yolculukta gibiydi erkek "loş ay ışığı altındaki bir sarhoş gibi "ve öpüşün bitiminde, aşkları daha güçlü ve samimiydi. "Büyüdü o zevk, yangına dönüşen kıvılcım gibi

"Zevk veren bir ateşle yakıyorken "Ve o ateş, dilini emdi, şarap gibi." Bu erotik coşku içerisinde aşıklar sonsuzluğa ulaşırlar. Bu, sizin aşka dair fikirlerinizin en önemli parçasıdır. Bu, aşkın sınırları aşmasıdır.

Bu aşk, kainatın ve yaratılışın özüdür.

**

Gabriel Lidman: **Benim için, her zaman iki şey ön planda oldu ve hâlâ da her şeyden mühimdirler: iki şey; aşk ve düşünce.**

Aşkı anlattınız. Düşünce açısından ne kadar ilerlersek o kadar da cesur olmalıyız gerçekleri düşünmek için çünkü düşünceler bize gerçeğin özünü verir ve gerçek, mühim olan tek şeydir. Bu düşünce anlayışı bizi gerçeğe ulaştırır değişime uğramamış gerçekliğe. Gerçeği arayışınızda kendinize karşı her zaman dürüst olun ve taviz vermeyin. Gerçeğe ulaşmak için, cesur olun. Fransız filozofun sözünü hatırlayın:

"Dürüst bir ruh, düşüncelerini saklamaya gerek duymaz."

**

Axel, seni tekrar görmek çok hoş. Hiç değişmemişsin.

Sen de öyle, o büyülü çekiciliğin hâlâ üzerinde. Son konuştuğumuzda bir kitap yazdığını söylüyordun.

Evet. **Özgür irade üzerine. Üzerinde çalışıyorum hâlâ. Özgür iradeye güvenini yitirmediğine sevindim.**

Babam sıkı bir kaderciydi. Her şeyin önceden belirlenmiş olduğuna inanırdı. Özgür iradenin seçmek demek olduğunu duymuştum senden. Fakat babam, seçim diye bir şey olmadığını söylerdi. "İnsan eşini veya çocuklarını seçemez" derdi. "Evlenirsin ve çocuk sahibi olursun ama sen bunları seçmemişsindir." "Her şey kaderde yazdığı gibi olur."

O hâlde sen kaderini biliyorsun. Teşekkürler ama, ben eşlerimi kendim seçerim.

– Eşler mi?

– Evet. Paris'teydin, bilmiyorsun.

– Ne yaptın orada?

– Eğitimimi sürdürdüm.

– Psikoloji miydi?

– Evet, ayrıca psikiyatri de. İkisi de çok mühim alanlar.

– Heyecan verici olmalı.

– Öyle. Bazen toplanır ve kendi üzerimizde deneyler yaparız.

– Nasıl yani?

– Birbirimizi hipnotize eder fikir paylaşımı yaparız bir bayan arkadaşın altıncı hissi oldukça kuvvetli çıktı mesela. Böyle bir olaya çok sevindik. Çünkü diğer türlü, sadece birbirimizi kırdığımız tartışmalar oluyordu.

– Ne hakkında?

– Her şey. Ruhsal ve sinirsel hastalıklar, rüyalar, semboller vesaire. Nasıl gıpta ediyorum bir bilsen. Paris'e gel ve bize katıl. Çok seveceksin. Ondan eminim, ama – İşte buydu, dün gece gördüğüm rüyanın aynısı.

**

Hayır. Bunun çılgınlık olduğunu başından beri biliyordum ama kaybedecek çok şeyim de yoktu, Gabriel. Hayatım bomboştu ve o kadar yalnızdım ki.

> Dün gece dünyam başıma yıkıldı her şeyden çok sevdiğim kadının o güzel ismini lakayt bir gencin ağzından duyunca birden yaşlandığımı hissettim. Gertrud, tekrar karşılaşmamız böyle mi olacaktı?

**

Kızgın değilim sana kalbimi kırsan da

Bu ümitsizliğin ortasında

Görüyorum acı çektiğini aslında

Ve bu yüzden, hiç kızgın değilim sana.

Gençliğinin kanıtı olarak, alnın kızarsa da

Biliyorum, kalbin ne kadar olgundur aslında

Biliyorum, hem de uzun süre boyunca

Ve bu yüzden, ebediye kaybettiğim dostum,

hiç kızgın değilim sana.

**

Erland:

– Çok oldu mu geleli?

– Sadece birkaç dakika. İnan, daha erken gelemezdim. İyi görünmüyorsun. Biliyorum, ama yine de konuşmalıyız. Dün neden bayıldın?

Kocamla tartışmaktan yorgun düşmüştüm.

– Yoksa sana zarar mı verdi?

– Böyle bir şeyi nasıl düşünürsün?

Yani, eğer seni çok seviyorsa, ayrılacak olman onu çok etkilemiştir. Onun özünde şiddetin zerresi yoktur.

Eh, neredeyse hiç tanımıyorum onu. İyi birisi gibi gözüküyor gerçi.

Onun nesini sevmiyorsun ki?

Neden boşanmak istiyorsun?

Böyle de sürdürebiliriz. **Erland, buradan gitmek istiyorum. Seninle bu yüzde görüşmek istedim.**

Elveda demeye mi geldin yani?

– Bu sana kalmış.

– Ne demek istiyorsun?

Erland, benimle gel. Bu imkânsız, Gertrud.

– Paran yok diye mi?

– Param yok, doğru.

Bende başlamamıza yetecek kadar para var.

Ne yani, senin paranı mı yiyeceğim?

Evet. Gururumu çiğne diye mi?

Sen aşkın ne demek olduğunu bilmiyorsun, Erland.

Gururumu ayaklar altına alayım yani. Daha önce yapmadığın bir şey değil zaten.

Evet, yaptım. Yapmak zorunda olduklarımı yaptığım için kendimi suçlu hissedemem. İtiraf etmek zorundayım, Florabakken'e Constance'ın kutlamasına gittim.

– Buna mecburdum.

– Evet, mecburdun. Mecburiyet her şeyi mazur gösteren bir kelime bu.

Erland, sadece para meselesi yüzünden mi benimle gelmeyeceksin?

Bunu düşünmek zorundayım, Gertrud. İlişkimize devam etmemiz için boşanmak zorunda olmadığımı söyledin.

Bu iğrenç bir düşünce. Anlamıyorum.

Daha dün bu sana normal geliyordu oysa ki. Erland, aynı dili konuşmaya ne zaman başlayacağız?

Erland, aşkım uzaklara gidelim birlikte. Evlenmek zorunda da değiliz. Birlikte yaşarız, birbirimize yakın oluruz. Seni seviyorum. Haydi, benimle gel. Bana olan aşkın ne zaman biterse, ayrılmakta özgür olursun.

– Ee, sonra ne olacak?

– Ne sonrası?

Sonrası mühim değil. Gertrud.

Seninle gelemem. Özgür değilim ben.

Nasıl yani, özgür değilsin?

Evet, birisi var benden yaşlı. Benim için çok şey ifade ediyor. Zor zamanlarımda hep yanımda oldu. Gidersem yıkılır, yapamam. Üstelik, hamile.

Ve sen bundan hiç söz etmedin. İlişkimizin ciddi olduğunu hiç düşünmemiştim.

Ne düşünmüştün öyleyse?

Senin için sadece küçük bir maceraydım ve sen bunda bir zarar görmedin, öyle mi?

Ve artık macera bitti. Benden nefret mi ediyorsun?

Seni seviyorum ama artık bitti. Ben gideceğim ve sen evleneceksin. Gertrud, benimle gel.

– Nereye?

– Evime. Ben sana aşığım ama sende aşkın hiçbir emaresi yok.

Ben artık senin değilim.

Pekâlâ... Evet, sana aşık değilim. Eğer aşık olsaydım seninle gelirdim ve başka hiçbir şey düşünmezdim. Aşık olacağım kadının hayalini kuruyorum ve o sana hiç benzemiyor. O masum ve lekesiz olacak. Beni dinleyecek, sözümden çıkmayacak. Çok gururlusun. Önceleri bu gururunu, hanımefendilere has olan o gururdur diye sanmıştım. Oysa bu çok ötesi. Sen tüm benliğinle gururlusun.

Beni yalnız bırak, Erland.

Gertrud, bağışla beni. Düşman olarak ayrılmayalım. Lütfen bağışla beni.

Bağışlamak mı?

Tanrı'ya inanmış olmayı dilerdim böylece, seni korusun diye dua ederdim. Tanrı'ya inanmıyor musun, Gertrud?

Sen inanıyor musun?

Bilmiyorum. Yüce bir güç olmalı yoksa her şey anlaşılmaz olurdu. Neyse, artık git.

**

Gertrud. Kocana aşık mıydın?

Aşık mıydım?

Bilmiyorum. Senin düşüncene katılıyordum, hatırlamıyor musun?

Ne demek istediğini anlamadım. Tam hâli aklımda değil ama şöyle diyordun: **"Hazzın sadece bedene ait olduğuna ruhun ise amansız yalnızlığına inanıyorum."** Ah, evet. Benim sözümmüş gibi duruyor. Unutmadım yani. Rüyalarımız gerçekleşecek diye beklerken o kelimeleri hiç unutmadım. Mutluluk hayallerim vardı, senin sonradan yok ettiğin. Ayrıldık. Sonrasında ben de, bedensel zevklere sığınmak zorunda kaldım. İşte, evliliğimin hikâyesi budur. Yanlış düşünmemişim.

Gertrud. Benimle gel.

Hayır, Gabriel, artık benim **tek sevgilim, yalnızlığımdır.**

Yani şeyden de mi ayrıldın, Erland Jansson muydu?

Onun için pek bir şey ifade etmiyorum. Gertrud.

Lütfen benimle gel. Hâlâ nasıl inanabilirsin çoktan ölmüş bir şeyden hayat çıkacağına?

Gel, biraz yanyana oturalım eski günlerdeki gibi. Sana ne kadar minnettar olduğumu unuttum sanma. **Aşkın müthiş bir mucize olduğunu bana öğreten sendin. Beni, damarlarında yaşam sevinci dolaşan bir kadın yaptın. Her bir zerremle sana aittim. Birleşmiş, tek bir varlık hâline gelmiştik. Aramızda hiç duvar yoktu, utanç dahil. Aşk beni arındırmıştı, çirkin veya kötü her türlü basitlikten. Beni iyiye ve güzele yönlendirmişti. Hayatı gerçekten paylaşabileceğim biri varsa o da sendin. Hatta kendime; "Bu kadar mutluluğu hak edecek ne yaptım? " diye soruyordum.** Gertrud, beni neden terk ettin?

Gabriel, gerçekten benim seni terk ettiğime mi inanıyorsun?

Anlamamış mıydın ki, beni kendinden uzaklaştıran sendin yavaşça ve kibarca. Başka kimseyi sevemedim. İnanıyorum, beni sevdiğine inandığım gibi.

Ama ben neydim senin için?

Aşkımdan sıkılmıştın. Ve bu iyice anlaşılır olduğunda, gitmek zorunda hissettim kendimi.

Gertrud, söylediklerinde haklısın.

Meşgaleler beni senden uzaklaştırdı, ama hiçbir zaman ayrılmak istemedim. Ayrılamazdın zaten. Bu yüzden benim gitmem iyi olmuştu.

> Evet, meşguliyetlerin bizi ayırdı. Ve senin şeref şöhret ve para isteğin. Bunları arzuluyordun. Aşk senin için bir yük olmaya başlamıştı. Sen bedensel hazları istiyordun, aşkı değil. Ah, korkunç gerçek. Hissettim.

Ne zaman emin olmuştum, biliyor musun?

İş sıkıntısı çektiğin o zamanlarda. Zor zamanlardı. Benim için de. Sonra bir gün sana gelmiştim. Ortalığa çeki düzen vermek istedim. Sana bir şeyler yazmak istemiştim. Masanın üstünde, karalama yaptığın birkaç kağıt vardı. Benim resmimi çizmiştin bir tanesine ve yanına yazdıkların, işte onlar beni yıkmıştı.

> **"Kadının aşkı ile erkeğin işi, ebedi düşmandırlar."**

İşte o zaman tamamıyla anlamıştım. Demek bir kağıt parçasıydı hayatımı mahveden. Ne mahvetmesi?

Tüm isteklerini elde ettin. Asıl olanı kaybettikten sonra.

> İnsan iki seçenek arasından seçimini yaptığında nedense her zaman, en çok değer verdiğini kaybetmiş olur. Her zaman. Her şeyin farkına vardığım anda kalbim duracakmışçasına sıkıştı. Kadın olmaktan utanmış, iğrenmiştim. Nice erkeğin, ne kadar büyük ve şanlı olurlarsa olsunlar aşktan zerre anlamadıklarına şahit oldum. Aşkı önemsemiyorlardı. Aşkı aşağılıyorlardı. Ve sen de onlardan biri olmuştun. Sana olan aşkım böylece bitmişti.

Gertrud. Gerçekten yaşadığımı hissettiğim, seninle olduğum o üç yıldı. Ve sen beni terk etmiştin. Nasıl yapmıştın bunu?

Nasıl?

Canının yanacağını biliyordum. Bunu mektubundan anlamıştım. Sandığımdan da çok yandı canın. Büyük bir üne kavuştun, ama benim için hâlâ aynısın, soğuksun. Oysa ben tazelik, sıcakkanlılık istiyorum. Şöhret, büyüklük benim umurumda değil. Hiçbir şey büyük değil, Gertrud. Gece uzun, feza sonsuz ama dünya küçük, hele insanlar! Bana

> **"Yaşam nedir? " diye sorsan, "Sana olan aşkımdır" derim.**

Bana aşkın her şey demek olduğunu sen öğrettin. Yalnız olmamalıyız. O kadar uzun bir süredir yalnızım ki. Çok da olmamalıyız. Sadece; birler, iki olmalı. Gertrud, biz birbirimize aidiz. Evet, yalnızlar birleşip ikili olmalı. Bunu anladın, ama artık çok geç. Hiçbir zaman geç kalmış sayılmayız. Benimle gel. Deniz kıyısında bir evde yaşarız ve hiçbir şeyin aramıza girmesine izin vermeyiz, ölümden başka.

Aşkta mutluluk yoktur. Aşk, acı çekmektir. Aşk, mutsuzluktur.

Gabriel, senin kalbin bomboş. Ben sana yardım edemem. Benden ümidini kes. Çok geç, ve beyhude demek. O beyhude olan, hayatımın kitabesidir.

**

Gertrud, bunu çok düşündüm. Ve sanırım bir çözüm yolu buldum, ama sorumu yanıtlaman gerekiyor. Dün tartıştığımız şey, gerçekten yaşandı mı?

– Öyle olduğunu biliyorsun.

– Evet biliyorum. Ama Gertrud, beni böyle bırakıp gidemezsin. Kal. Eğer o kadar seviyorsan, yeni aşığınla ilişkine devam edebilirsin. Ama lütfen benimle kal ve sonsuza kadar dost kalalım. Tüm istediğim bu.

Seninle kalmamı istiyorsun, çünkü zamanla aramızdaki o kopmuş bağın eski hâline dönebileceğini düşünüyorsun.

– Sebep bu, değil mi?

- Evet, haklısın. Gideceğim.
- Yeni aşığınla mı?
- Hayır, yalnız. Yeni aşığım beni istemedi.

Yüce Tanrı'm! Şu yeryüzünde hangi erkek seni istemez?

Anlamıyorum. Aslında burada kalabilirim, onun iyiliği için ama artık yalnız olmak istiyorum. Bu sebepten, gideceğim.

İyi geceler, Gustav. O kadar yorgunum ki... Bir kez olsun, lütfen bir zamanlar beni sevmiş olduğunu söyle. Bir kez. Bana neden işkence ediyorsun?

Seninle tanıştığımızda, ben kalbimi çoktan aşka kapamış bulunuyordum. Ama hislerim ölmemişti, yaşama sevincim vardı. Evet, aramızda bir şey vardı, aşka benzer bir şey belki.

Aşka benzer... mi?

Git, git buradan! Seni bir daha ne görmek ne de sesini duymak istiyorum!

**

Axel Nygren mi?

Buyursun gelsin. Doğum günüm için geldin demek?

Evet, sana yeni kitabımı hediye etmek istedim. Haftaya çıkacak. Etkileyici bir roman – RACINE. Paris'teki günlerimizi hatırlatması umuduyla. Teşekkürler,

Axel. Otursana.

> Burada bir münzevi gibi yaşıyorum, unutulmuş, hatırlardan silinmiş bir hâlde. Ama seviyorum böyle olmasını. Yalnızlığa ihtiyacım vardı; yalnızlığa ve özgürlüğe.

İşte gazeteniz. Mutfak zeminini temizlemeyi unutmayın. Mutfağın zemini, hah tamam. İşte evdeki tek yardımcım.

Sen ne yapıyorsun?

Ekmeğimi pişiriyorum, kıyafetlerimi yıkıyorum, çoğu şeyi kendim yapıyorum.

Radyon da varmış.

Evet, dünyada ne olur bitiyor öğrenmek gerek.

Sana uzun zaman önce mektup yazmıştım. Evet, gördüğün gibi mektubun burada duruyor. Bir cevap yazsan fena olmazdı hani.

Olmaz, Axel, eski dostlarımla yüz yüze görüşmeyi tercih ederim her zaman.

Bağışla o hâlde.

Yani bana hâlâ değer veriyorsun öyle mi?

Senin yerin ayrıydı kalbimde. Hâlâ da öyledir.

Gelsene. Seninle birlikte derslere girerdik kim bilir ne kadar oldu?

30 – 40 yıl olmuştur. Demek dostluğumuz o kadar yaşlı ha?

Evet, hiçbir zaman aşka dönüşmeyen bir dostluk.

Bana karşı hep iyiydin. Hâlâ gençsin, tenin hâlâ parlak ve pürüzsüz. Elbet kırışıklar artacak ve o parlaklık da gidecek.

– Ne düşünüyorum biliyor musun?

– Nedir?

– Mektuplarını geri almak ister misin?

– Pekâlâ. Yabancıların bu kelimeleri okumasını istemem bu, kalbinin derinliğinden dökülen hoş kelimeleri.

Al. Yakmamın bir sakıncası olmaz değil mi?

Mektuplar artık senin, istediğini yapabilirsin.

Şiir yazmayı düşündün mü hiç?

Evet. Aslında bir şiirim de vardır 16 yaşındayken yazmış olduğum. İşte, burada. Okumamı ister misin?

Üç dizeden oluşuyor. Olur.

> Bana bir bak. Güzel miyim ki?
> Hayır. Ama aşığım. Bana bir bak. Genç miyim ki?
> Hayır. Ama aşığım. Bana bir bak. Yaşıyor muyum ki?

Hayır. Ama aşığım. On altı yaşındaki Gertrud ve onun aşka bakış açısı. Ne demiştin, hatırlasana:

> Hayatta aslolan tek şey aşktır. Başka hiçbir şey, hiçbir şey mühim değil.

Bu sözlerini hâlâ savunuyor musun?

Yoksa fikrin değişti mi?

Hayır, fikrim değişmedi. **Söylediklerimin arkasındayım hayatta aslolan şeyler aşk ve gençliktir sonsuz şefkât ve sessiz mutluluk, Axel.** Şu, ölüme yaklaştığım günlerimde, hayatıma dönüp bakıyorum ve söyleyeceğim şey hatalar yapmış olsam ve çokça üzülsem de aşka olmuş olduğumdur.

> Ölümü sıkça anıyorsun sanki?
> Öyle, mezar yerimi bile satın aldım. Ebedî istirahatım, bir dut ağacının altında olacak. Dün, bir tane mezar taşı satın aldım ve üzerinde ne yazacağını da belirledim.
> - İsmin yazacak tabii ki, değil mi?
> - Hayır, sadece şu iki kelime. Amor Omnia. Aslolan aşktır.

Evet. Aslolan aşktır. **Ayrıca görevliye, mezarımın üstünde sadece çimen olmasını tembihledim sadece, bahar zamanı dağ laleleri açsın mezarımın üstünde.** Belki bir gün ziyaretime gelir bir dağ lalesi koparırsın ve beni düşünürsün. Hep kalplerde kalmış, hiç dile getirilmemiş bir aşkın anısına. Artık gitsen iyi olacak, çünkü biraz daha kalırsan Paris'e kaçma planları kuruyor olacağız. Bir gün, bu ziyaretin sadece bir hatıra olarak kalacak kalbimde yaşattığım diğer güzel hatıraların yanında. Öyle ki bazen hatıralara dalıp gerçek hayattan kopuyorum. Sönmek üzere olan bir ateşe bakıp giden birisi gibi hissediyorum.

Teşekkürler, Axel. Ziyaretin için minnettarım. Kitabın için de teşekkürler.

Elveda, Gertrud

VREDENS DAG (1943) Gazap Günü

> Doğruluk ve hakikatin gerçek yüzünü tam göremediğimizi anlatan filmde, hakikat nerde diyeceksiniz?

Süre: 97 dk

Yönetmen:Carl Theodor Dreyer

Senaryo: Carl Theodor Dreyer, Poul Knudsen, Paul La Cour

Ülke: Danimarka

Tür: Dram, Romantik

Vizyon Tarihi:13 Kasım 1943(Danimarka)

Dil: Danimarkaca

Müzik:Poul Schierbeck

Nam-ı Diğer: Day of Wrath | Day of Wrath

Oyuncular: Kirsten Andreasen, Sigurd Berg, Harald Holst, Albert Høeberg, Emanuel Jørgensen

Özet

Orta Çağ'da geçen eser, döneminin cadı paranoyasını işler, küçük bir kasabayı merkezine alarak. **Doğrunun ve yanlışın arasındaki farkın flulaştığı bir hikâyede, aşk olgusu da kullanılarak, izleyiciye, olayları sorgulama olanağı verir ama bazı şeylerin göründüğü gibi olmayacağı mesajını da ulaştırmayı ihmal etmez. Masum bir aşk hikâyesi midir yaşanan, yoksa şeytani bir plan mı?**

Cadı olmakla suçlananlara itiraf etmeleri için işkence etmek, dayanamayıp itiraf edenleri, ruhları kurtulsun diye yakmak ve itiraf etmeyenlerin ise işkence altında ölmesi, hepsinin kutsal insanlar(kilise) tarafından ve ulvi amaçlar için yapılması ve bu yakma ritüeline kasaba halkının da ilahiler söyleyerek katılması, gerçekten izleyici adına zor bir seyir veriyor. Hayır izleyici adına konuşmayı geçelim, bunların hepsinin çokça yaşanmış olduğu gerçeği de, akıllara gelmesi amaçlanmış Dreyer tarafından. Dreyer'in bu sorgulamayı doğrudan taraf tutmayarak, adeta o dönemde yaşıyormuşçasına bize sunması, eserin gücünün başka bir kaynağı.

Dreyer yine bir ressamdan ilham almıştır filmin yapımında, ünlü ressam Rembrandt'tan.

Filmden

Gazap Günü, korkunç gece Yer ve gök yanmakta, küllerince Ve güneş doğar, gece ölünce. Gazap Günü, o boğucu günde Gökler yandığında alevler içinde Yitip gitmiştir, yeryüzünün güzel kalesi de. Gazap Günü, hesap vermeye Kaldırılıp, çıkarız mahkemeye Ve bekleriz, zorlu o anımız gelsin diye. Gazap Günü, o güçlü borazan Canlı ve ölüleri çağırdığı zaman Ölüler mezarlarını kırıp kalkar, onu duydukları an. Gazap Günü, Tanrı'nın yardımıyla, Bakın Şeytan'ın korkunç hesap tahtasına Dururken o, Hakim'in huzurunda.

Gazap Günü, o mahkeme gününde Tüm günahlar okunup ifşa edildiğinde Hepsi duyulur, her yerde korku eşliğinde. Gazap Günü, görün onları, Taht'ın önüde dikilirler Nasıl küçük ve de zalimler, İğrenç günahları ve ayıpları ile örtülüler.

Gazap Günü, bana merhamet et, Günahlarımı Şeytan'ın boyunduruğundan def et, Ve nihayet, ruhumu Cennet'ine kabul et. Adı geçen Marte Herlof'un üç saygıdeğer vatandaşın şahitliğiyle cadılığı ilan edilmiş olup sorgulanması ve sonrasında da mahkeme huzuruna çıkarılması kararı çıkmıştır.

**

Ben Papaz Absalon Pederssøn bölge sorumlusu olarak adı geçen Marte Herlof'un sorguya çekilmesini emrediyorum. İtiraf etmesi için ona baskı yapmalı ki günahının kefaretini ödesin ve ruhu kurtulmuş olsun.

**

Marte Herlof, ruhban sınıfı karşısında günahlarını itiraf ettikten sonra acı dolu bir sorgulamaya tutuldu. 14 Haziran, 1623 Absalon Pederssøn – Jørgen Ravn

**

Hayır, cadıyı yakmak için bu. Seni ölüme hazırlamaya geldim.

Demek beni yüzüstü bırakacaksın. Hayır, yüzüstü bırakmak değil bu. Seni günler boyunca düşündüm. Seni nasıl kurtarabilirim **Ebedi hayatında. Gevezeliği bırak. Cennet veya Cehennem için değil endişem. Tek korkum, ölmek.** Ben Anne'yi kurtarmıştım. Sen ise beni yüzüstü bırakıyorsun. Hayır, Marte. Ama her şey bitmedi. Anne de benim çektiklerimi çekecek. Eğer ben yanacaksam, Anne de yanacak. Hayır, hayır Eğer beni ateşe atarlarsa Eğer ateşe atarlarsa Yanmak istemiyorum. İstemiyorum. İstemiyorum.

Git. Git! Defol!

Kazığa bağlanacak Kazığa bağlanacak Ve ateşe atılacak. Yanacak Bedeni, dumansız ateşle. Kazığa bağlanacak Kazığa bağlanacak Ve ateşe atılacak. Yanacak Bedeni, dumansız ateşle. Gidiyor musun?

**

Dayanamıyorum buna. Yanımda kal. Absalon ile konuşmak istiyorum! Ne için?

Absalon ile konuşacağım! Yoksa birisini mi ihbar edeceksin?

Absalon ile konuşmak istiyorum. Hükümlü sizinle konuşmak istiyor. Ateşten kurtar beni. Yoksa Korkma. Tanrı sonsuz merhamet sahibidir. Gözlerindeki perdeyi kaldırıp, seni günahlarından arındıracaktır.

Anne'yi ihbar edeceğim, duydun mu beni! Bunun acısını çekeceksin! Şeytan senin de işini bitirecek, seni ikiyüzlü yalancı! Yalancı. Yalancı. Yalancı.

**

Gazap Günü, ne acılıdır o gün.

Peygamberin uyarısı nasıl gerçekleşti, görün!

Yer ve gök yanıp kül olmuşken bütün.

Tüm ruhlar nasıl da korkacak o an

Cennet'ten Hakim indiği zaman

Çünkü suçlular, kaçamayacaklar cezalarından!

Borazanın o harikulâde sesi duyulunca

**

Ve bu kutlu günde Marte Herlof kazığa bağlanıp yakıldı. Tanrı'nın şânı yücedir.

**

Tanrı'nın şânı yücedir.

Yüce Rab, tüm varlığımla sana yöneldim

zorlu anlarımda bana yardım et!

Sadık bir kul olarak, senin emirlerinden dışarı çıkmadım.

Ama şimdi ruhum, iç kemiren bir şüpheyle çalkalanıyor.

Yüce Rab, nûrunu üzerimden eksik etme ki

korkunç karanlıklarda yolumu şaşırmayayım.

**

Biz nasıl ayrılabiliriz ki?

İkimizi bir düşünsene, bağımızı. Şu ağacı görüyor musun?

Evet, kederle eğiyor başını. Hayır, özlemle eğiyor. İkimize yas tutuyor. Sudaki yansımasını özlüyor. Nasıl ki onlar birbirlerinden ayrılamaz biz de ayrılamayız. Bedenim bu dünyaya aittir. Ve ben onu dünyaya iade ediyorum. Ruhum ise Tanrı'ya aittir. Ve ben onu Tanrı'ya teslim ediyorum.

**

Ellerini uzat. İşte, ellerim senindir. İşte ben, bu elleri tutuyorum ve kendi ellerimdeki can gidene kadar da tutacağım. Senin ölümünden sonra benim de çok yaşayacağımı sanma. Beni teselli etmek için söylüyorsun bunları. Bazen, ölümün yaklaştığını hissediyorum. Ama ben onu cesaretle karşılayacağım.

Ve umutla! "O inananlar ki, onlar öldükten sonra da yaşayacaklardır."

Ölsek şuracıkta ikimiz yan yana. Ölmek mi?

Ölmek mi?

Neden?

Günahımızın kefâreti için. Günah mı?

Aşık olmak mı günah?

Konuşma ve düşünme şundan başkasını biz birbirimize aitiz!

"Ağaçlıkta diğer ağaçlar arasındaki elma ağacı gibidir " benim sevgilim " "Ben de onun gölgesinde otururum "

Hava da iyice bozdu! Bu fırtına, başımıza felaket olmasa.

Zaten hep felaket haberi almıyor muyuz bu aralar?

**

Sakın bakma. Ne olur bakayım.

Sabredemez misin biraz lütfen?

Bir armut ağacı. Armut ağacı mı!

Elma ağacı olduğunu nasıl anlamazsın!

Bu da bir elma meyvesi.

Tek meyvesi mi var sadece?

Evet, benim elma ağacımın bir tane meyvesi var.

**

Siz uyumadınız mı hâlâ?

Hayır, Martin ve ben bekledik seni. İyi akşamlar babacığım. İyi akşamlar, Martin. Epey oldu gideli. Efendi Laurentius nasıl?

Tanrı ona acısız, kolay bir ölüm verdi. Bira ister misin?

Senin için ısıttım. Beklediğiniz için ikinize de teşekkür ederim. Baba, yorgunsun. Dinlenmen gerek.

> Evet, yorgunum. Ama dinlenebileceğimi sanmıyorum. Yanından geldiğim adam tam bir teslimiyetle öldü. Ama öte yandan şahit olduğum diğer ölümlerdeki tüm iç çekişlerde Gördüğüm tek şey günahlardı, günahlar hep günahlar. Bir anlık zevkler. Gizli günahlar. Tanrım Ne hayatlar yaşanıyor gaflet içinde

Çok değişik konuşuyorsun.

Evet, çünkü değişik bir tedirginlik var üzerimde.

Oradayken bir an ölüm elimden tuttu sandım. Hiçbir şey duyamadım. Hiçbir şey göremedim. Ama, ruhumun derinliklerinde birisinin, benim ölmemi istediğini hissettim. Yorgunsun. Hastasın. Hasta değilim. Ama yorgun olduğu doğru. Yat dinlen şimdi. İyi geceler oğlum. İyice dinlen. Keşke kafandaki meselelerin yükünü hafifletebilseydim. Senin de kendi dertlerin vardır. Ölümü bu kadar sık düşünmemelisin. Haklısın, Anne, ama bu düşünceden kurtulamıyorum. Ölümüm yakındır!

Kim senin ölmeni ister ki?

Kim?

Anne, sen hiç ölmemi istedin mi?

Neden isteyeyim ki?

Çünkü ben sana karşı büyük bir yanlış yaptım. Beni istiyor musun diye hiç sormadan seninle evlendim. Gençliğini aldım senden. Bu, hiçbir zaman telafi edemeyeceğim bir hata. Evet, haklısın. Gençliğimi çaldın. Neşemi **Hep, aşık olmak istemiştim. Kucağıma alacağım bir çocuğun hayalini kurmuştum. Oysa sen onu bile veremedin bana.** Ölmeni istedim mi diye sordun. Yüzlerce kez istedim hem de. Burada, yanımdayken de istedim. Uzaklarda olduğun zamanlarda da. Ama hiç bu kadar içten istememiştim, Martin ile Martin?

Ve sen ha! Evet. Martin ve ben. Öğrendin işte. İşte bu yüzden, ölmeni istiyorum. Ölmeni! Baba. Baba. Ne oldu?

**

Gece nöbetini ben mi tutayım?

Hayır. Martin tutacak bu gece. Neden böyle suskunsun?

Bir şeyler söylesene. Biliyor muydu?

Ne demek istiyorsun?

İkimizi biliyor muydu Söyledin değil mi?

Öğrendi. O yüzden beni çağırdı son anında. Üşüyorum! Isıtsana beni! Sesi hâlâ kulaklarımda. Babam. Babacığım. Onun için mi ağlıyorsun?

Yoksa benim için mi?

Kendim için ağlıyorum. Neden?

Ölüp kurtulsam. Her şey, artık her şey bitti.

Hayır, Martin. Bu sadece başlangıç.

Benim için değil. İkimiz için.

Ölmek zorunda mıydı?

Ölmesi bizim iyiliğimize oldu.

Ama senin adına korkuyorum.

Sevdiğim adına korkuyorum.

Gidecek misin?

Beni hiç düşünmüyor musun?

Artık sadece babamı düşünüyorum. Ben kalıp gece ibadeti yapacağım. Ben de seninle kalayım mı?

Hayır, yalnız kalmak istiyorum. Benden kaçıyorsun. Hayır, kendimden kaçıyorum. Dizlerimizin üzerine çöküp bağışlanma dilemeliyiz. Hiçbir şey için bağışlanma dilemiyorum. Ama baban bizi affederdi biliyorum. Şu an, Tanrı'nın huzurunda bizi şikayet ediyordur. Hayır, Martin. O bizim için dua ediyor. Nasıl acı çektiğimizi görüyordur çünkü. Ne dediğini hatırlıyor musun: "Ölmüş olsaydı " Onun ölmesini istedin. Sadece, "eğer öyle olsaydı" dedim. Ölmesini istedin. Ama bu isteğin, nasıl hemen karşılık buldu?

Ölüm çağırma gücün mü var yoksa?

Cevap ver. Beni ateşe atmak mı istiyorsun?

Senin isteğin yüzünden mi öldü?

Kendine gel, Martin! Sana aşığım ben. Seni seviyorum. Tek suçum bu. Onun ölümünü istedin. Delirtme beni, Martin! Bana inansana! Onun ölüm sebebi ben değilim. Git tabutu başında söyle bunu. Ölümüne ben sebep değilim. Artık inanıyor musun bana?

Evet. Tekrar buluşacağız değil mi?

Buna ne engel olabilir ki?

Ölüm. Korkacağımız şey ölüm olmamalı.

Büyükannem Merete'yi mi kastediyorsun?

Seni seviyorum. Sen de beni seviyorsun. Bu günahı birlikte işledik. Bu yüzden birbirimize destek olmalıyız. Merete beni suçlarsa bana destek olacak mısın?

Evet, söz veriyorum. Beni bırakmayacaksın değil mi?

Birbirimize o kadar sıkı bağlanmışız ki, istesek de ayrılamayız. Mutlu günler bizi bekliyor, biliyorum. Şu an bize uzak görünse de Merhumun oğlu ve varisi olarak onun tabutu başında duruyor ve size onun annesi, karısı ve kendi adıma teşekkür ediyorum.

Kalbim şu an acıyla dolu çünkü Tanrı'nın, bana oğulluğunu lütfettiği bu adam görüp tanıyabileceğiniz en iyi insanlardan biriydi. Babacığım. Bana karşı o kadar iyiydin ki bunu herkese anlatmak zorunda hissediyorum kendimi. Ve şimdi öldün ya sana yaşattığım her üzüntü için işkence çekiyorum. Keşke yaşıyor olsaydın da sana daha iyi oğul olabilseydim. Bağışla beni hislerimi böylesine açığa vurduğum için. Son bir şey söyleyeceğim. Ailesi adına konuşuyorum. Adete uygun bir şekilde, Tanrı ve insanlar önünde yemin ediyorum ki, babamın ölümünde kimsenin bir suçu yoktur. Aniden rahatsızlandığında, karısı yanındaydı. Annesi ve ben yanına gittikten sonra ise son nefesini verdi. Şimdi, ölü için dua edelim.

Durun. Ben konuşacağım! Madem ki öz oğlu gerçeği söyleyemiyor, bu iş annesine kalmıştır. Bu tabutta cansız yatan oğlum, öldürülmüştür. Onu öldüren ise işte şurada oturuyor! Kısas cezası talep ediyorum. Ona inanmayın.

Karısı adına cevap veriyorum, kendisi sorumlu değildir. Söylediğim her şey doğrudur. Bana inanın. Öyle bir şey olsa, cezasız bırakır mıyım Evet, bırakırsın. Çünkü sen onun büyüsü altındasın. O seni tuzağına düşürmüş, Şeytan'ın yardımıyla. Şeytan'ın yardımıyla, kocasını öldürdüğü gibi. İlan ediyorum ki, o bir cadıdır. Sorun bakalım inkar edebilecek miymiş?

Bayanlar ve baylar, bu meseleyi tartışalım. Şeytan'ın yardımıyla mı?

Suçlamayı duydun. Gerçek tamamen ortaya çıksın. Yapman gereken merhumun naaşına elini koyup yemin etmek. Bu sınamaya hazır mısın?

Yemin ediyorum. İtiraf edeceğim. İtiraf edeceğim. İntikamını alırsın böylece. Şeytan'ın yardımıyla seni öldürdüm. Ve yine Şeytan'ın yardımıyla oğlunu kontrolüm altına aldım. İşte öğrendin. İşte öğrendin.

Gözlerim yaşla doldu ama kimse gelip silmiyor gözyaşlarımı.

Gazap Günü, bana merhamet et,

Günahlarımı Şeytan'ın boyunduruğundan def et,

Ve nihayet, ruhumu Cennet'ine kabul et.

Gazap Günü, duy bu dualarımızı

Gör, döktüğümüz bu gözyaşlarımızı

Mesih İsa, kanınla kurtar bizim ruhlarımızı.

NATTVARDSGÄSTERNA /Kış Işığı (1963) Winter Light

Din adamının sancılarını seyredeceğiniz bir film
Vaazlar ile içdünyanın farklılığını görebilirsiniz.

Yönetmen:Ingmar Bergman

Senaryo: Ingmar Bergman

Ülke:İsveç Tür: Dram

Vizyon Tarihi:11 Şubat 1963 (İsveç)

Dil:İsveççe

Müzik:Evald Andersson

Çekim Yeri:Dalarnas län, Sweden

Nam-ı Diğer: Winter Light

Oyuncular

Ingrid Thulin, Gunnar Björnstrand, Gunnel Lindblom, Max von Sydow, Allan Edwall

Devam Filmleri

1961 - Aynadaki Gibi ,1963 - Kış Işığı ,1963 - Sessizlik

Bergman'ın en kısa filmi, Oda Üçlemesinin 2. filmi. Kesinlikle izlenmesi gereken muhteşem bir film. Gunnar Björnstrand; yedinci mühürden sonra bu filmde de kariyerinin belki de en büyük performansını sergiliyor. Muhteşem! Saygılar

Filmden

Tomas Ericsson'un vaazı

Efendimiz, İsa Mesih, ihanete uğradığı gece ekmeği eline aldı, şükretti ekmeği böldü ve öğrencilerine uzattı, "Alın, yiyin" dedi, "Bu benim bedenimdir."

Bununla beni hatırlayın.

Aynı şekilde kupayı aldı ve şükretti ve bunu öğrencilerine vererek, "Hepiniz bundan için" dedi.

Çünkü bu benim kanımdır, günahların bağışlanması için birçokları uğruna akıtılan antlaşma kanıdır.

İçin, içtiğinizde beni hatırlayın.

Şimdi İsa Peygamberimizin bize öğrettiği gibi hep birlikte dua edelim.

Göklerdeki Babamız, adın kutsal kılınsın.

Egemenliğin gelsin.

Gökte olduğu gibi, yeryüzünde de senin istediğin olsun.

Bugün bize gündelik ekmeğimizi ver.

Bize karşı suç işleyenleri bağışladığımız gibi, sen de bizim suçlarımızı bağışla.

Ayartılmamıza izin verme.

Kötü olandan bizi kurtar.

Çünkü egemenlik, güç ve yücelik sonsuzlara dek senindir.

Âmin.

Tanrı'nın inayeti üstünüze olsun.

Tanrının Kuzusu Dünyanın günahlarını ortadan kaldıran Bizi kurtuluşa götür, Bağışlayıcı efendimiz Tanrının Kuzusu Dünyanın günahlarını ortadan kaldıran Dualarımızı işit, Bağışlayıcı efendimiz Tanrının Kuzusu Dünyanın günahlarını ortadan kaldıran Bize huzur ver Ve günümüzü kutsa Efendimiz İsa'nın eti, size verildi.

Efendimiz İsa'nın eti, size verildi.

İsa'nın kanı sizin için aktı.

İsa'nın kanı sizin için aktı.

İsa'nın kanı sizin için aktı.

İsa'nın kanı sizin için aktı.

İsa'nın kanı sizin için aktı.

Efendimiz İsa Peygamberin inayeti ve huzuru sizinle olsun.

Âmin.

Efendimizin selametiyle gidin.

Teşekkürler Dua edelim.

Bize teselli ve mutluluk sunmak için büyük komünyonu kurmak üzere oğlu İsa Mesih'i yollayan Kutsal Babamıza şükranlarımızı sunarız.

Dünyada İsa'yı anabilmemiz lütfünü sunması için dua ediyoruz.

Böylece cennetteki büyük komünyona katılabiliriz.

Âmin.

Efendimize şükranlarımızı sunalım ve onu yüceltelim.

Şükranlarımız ve minnetimiz Efendimize.

Şükürler olsun! Tanrının önünde alçakgönüllü olun ve takdisini alın.

Tanrı sizi kutsasın ve korusun.

Efendimiz simasının nurunu üstünüze yansıtsın ve merhametini size sunsun.

Tanrı yüzünü size dönsün ve huzur versin.

Baba, oğul ve Kutsal Ruh adına.

Âmin.

Sevgili Tanrım, önünde diz çöküyorum Elimi sıkıca tut Bana yol göster, sevgili kurtarıcım Beni kutsal topraklara götür Dünyevi dertlerin bittiği yere Ve yolun sonuna geldiğimde Ruhumu yanına al Sonsuzluğu senin evinde paylaşayım.

**

Ne kadar saçma bir hayal Sensin.

**

– Endişelenecek bir şey yok.

Tanrı'nın sessizliği.

Tanrı'nın sessizliği mi?

Tanrı'nın sessizliği.

**

"Tanrı'nın sessizliği. Tanrı tek kelime etmiyor." Tanrı yok! Bu kadar basit.

**

– Öğreneceğin çok şey var.

– Öğretmen hanım böyle diyor.

– Sevmeyi öğrenmelisin.

– Bunu bana öğretebilir misin?

Ben öğretemem Sihirli güçlerim yok.

**

Märta Lundberg, Schoolteacher'ın Mektubu

Tomas Ericsson, Pastor

Bir tanem "Birbirimizle konuşmakta zorlandık." "İkimizde utangaçtık." "Ve alaycılığa kaçmaya meyilliydim."

Bu yüzden yazıyorum Söylemem gereken önemli bir şey var. Geçtiğimiz yaz ellerimde çıkan korkunç kızarıklıkları hatırlıyor musun?

Bir akşam kilisede sunağın üzerine çiçekler yerleştiriyorduk. Ayine hazırlanıyorduk. Ne kadar kötü durumdaydım hatırlıyor musun?

Ellerim sargılıydı ve kaşıntısından uyuyamıyordum ya?

Derim parçalanmıştı ve avuçlarımda açık yaralar vardı. Papatyalar ve mısır çiçekleriyle kendimizi meşgul etmiştik ve kendimi sinirli hissediyordum. Ve sana öfkeyle çıkışmıştım. Sana gerçekten duanın gücüne inanıp inanmadığını sormuştum. İnandığını söylemiştin. **Çirkince, ellerim için dua edip etmediğini sormuştum.** Ama bu senin aklına gelmemişti. Aşırı dramatik bir biçimde senden orada dua etmeni istemiştim. İşin tuhafı kabul ettin. Uysallığın beni öylesine öfkelendirmişti ki bandajı yırtıp atmıştım Gerisini anımsarsın **Açık yaraların görünüşü seni etkilemişti. Dua edememiştin, bütün bunlar seni iğrendirmişti.** Ben senin tepkini anlıyordum, ama sen beni hiç anlamadın. Seninle bu halde bir süre yaşadık. Nerdeyse iki yıl boyunca. Bu duygusal noksanlığımızı iyice ortaya çıkartmış olmalı. Aramızdaki sevgi yoksunluğunu, beceriksizce aşk denemelerimizle kapatmaya çalıştık. Kızarıklıklar alnıma ve kafa derime yayıldıkça benden nasıl uzaklaştığını fark ettim. Beni tiksindirici buldun. Buna rağmen hislerimi ayrı tutmaya çalıştın. Ardından kızarıklıklar ellerime ve ayaklarıma yayıldı. Ve ilişkimiz bitti. Bu beni çok sarstı. Birbirimizi sevmediğimiz gerçeğiyle yüzleşmek zorunda kaldım. Bu gerçeklerden kaçmak ya da görmemek gibi bir şansım yoktu. **Tomas Senin imanına asla inanmadım. Zira dini sıkıntılar tarafından asla eziyet çekmedim. Hıristiyan olmayan ailem birliktelik ve sevincin sıcaklığıyla karakterizeydi.**

Tanrı ve İsa ise sadece müphem varlıklardı. Ve benim için senin imanın belirsiz ve nevrotikti. Kimi yönlerden zalimce aşırı hislerle dolu ve ilkelceydi. Özellikle de bir yönden anlamam imkânsızdı: **İsa Mesih'e yönelik aldırmazlığın.** Ve şimdi sana yanıt bulmuş dualardan bahsedeceğim. İstersen buna gülebilirsin. Şahsen ben ikisini birbiriyle ilintili olduğuna inanmıyorum. Hayat doğaüstü olayları içermeden de yeterince karmaşık. Hatırlarsan yaralı ellerim için dua edecektik. Ama hoşnutsuzluğundan nutkun tutulmuştu, daha sonraya ertelemiştin. Öfkelenmek ve seni kışkırtmak istiyordum. Sessiz ol! Madem benim için dua edemiyorsun kendim yaparım! Tanrım neden beni ebedi hoşnutsuzluk içinde yarattın?

Böyle ürkek, böyle acı?

Niçin böylesine perişan olduğumu fark ettim?

Neden önemsizliğimle böyle bir azabı yaşamak zorundayım?

Eğer acılarımın bir nedeni varsa bana söyle. Böylece şikâyet etmeden onlara katlanabileyim. Hem madden hem manen çok güçlüyüm ama bana gücüme layık bir vazife vermedin.

Hayatıma anlam kat ve senin uysal kölen olayım. Bu sonbahar dualarımın yanıt bulduğunu fark ettim. Zihnimin berraklaşması için ettiğim dua kabul oldu. Seni sevdiğimi anladım. Kuvvetime yönelik bir vazife için dua ettim ve bunu buldum. Vazifem sensin. Bu, karanlık ve yalnız bir gecede, çalmayı reddeden telefona koşan bir okul öğretmeninin düşünceleridir. Noksanlığını çektiğim, sana göstermeye çalıştığım aşkımın miktarı. Bunu nasıl yapacağımı bilemiyorum. O kadar sefil durumdaydım ki daha fazla dua etmeyi düşünüyordum. Ama yine de hala parçalanmış olan bir özgüvenim var. Sevgili Tomas Bu mektup çok uzadı. Ama şimdi sen benim kollarımdayken söylemeye cesaret edemediğim şeyleri mektuba yazıyorum. Seni seviyorum. Ve senin için yaşıyorum. Beni al ve kullan. Bütün boş gururumun ve özgürlük naralarımın altında tek bir dileğim var: Başka birisi için yaşamama izin verilmesi. Ve ıstırap çekiyorum. Bu konuyu düşündüğüm zaman nasıl başarabileceğimi bilemiyorum. Belki hepsi bir hatadır. Lütfen bana hata olmadığını söyle sevgilim.

**

Maddi sıkıntınız var mı?

Sorduğum için bağışlayın ama bu bazı şeyler insanı ümitsizliğe sürükler.

Ne zamandır kendi canınıza kıymayı düşünüyorsunuz?

Bilmem Uzun zaman oldu.

Hiç bir doktorla görüştünüz mü?

- Yani, sağlığınız yerinde mi?
- Bildiğim kadarıyla evet. Pek alışıldık değil Karınızla geçinebiliyor musunuz?

Karin gayet iyi. Gayet iyi. Yani işin tüm özü bu Çin meselesi

Rahip Tomas'ın itirafı

Dinleyin Jonas. Size karşı dürüst olacağım. Karımı dört yıl önce kaybettim. Onu severdim.

Hayatım bitti. Ölmekten korkmuyorum ve dayanmam için bir sebep de yoktu. Ama dayandım. Bir tek kendi iyiliğim için değil, bir işe yaramak için de. Bir zamanlar müthiş hayallerim vardı. Dünyada izimi bırakacaktım. Gençlikte duyduğun büyük ülküler.

Kötülüğe dair bir şey bilmezdim. Papazlığa ilk başladığımda bir bebek kadar masumdum. Sonra her şey birden oldu. İspanya İç Savaşında Lizbon'da bir gemide papazdım.

Neler olup bittiğini görmeyi reddettim. Gerçekleri kabullenmeyi reddettim. Tanrımla birlikte her şeyin anlam taşıdığı bir dünyada yaşıyordum.

Ve ben Görüyorsunuz, çok iyi bir papaz değilim. İmanımı inanılmaz ve özel bir Baba-Tanrı figürüne adadım. Bütün insanları ama bilhassa beni seven. Ne kadar korkunç bir hata yaptığımı görüyor musun Jonas?

Cahil, şımarık ve kaygılı bir sefilden, çürümüş bir rahibe dönüştüm.

Dualarıma iyi huylu cevaplar veren ve sakinleştirici bir şekilde kutsayan bir taklit Tanrı. Tanık olduğum tüm gerçeklerde Tanrı'yla yüzleştiğim anlarda çirkin ve iğrenç bir mahlûka dönüştü. Bir örümcek Tanrı, bir canavar. Böylece ışıktan kaçtım, kendimi karanlığa gömdüm.

Tanrımı tek gösterdiğim kişi karımdı. Beni destekledi, yüreklendirdi ve bana yardım etti Delikleri onardı. Rüyalarımız.

Bunu size neden anlattığımı anlamanızı istiyorum. Nasıl alçak, sefil birisi olduğumu anlamışsındır Gitmeliyim yoksa Karin endişelenir. Lütfen, biraz daha kalın. Sakin ve güzelce konuşalım. Bu kadar kafam karışık konuştuğum için bağışlayın ama bütün bunlar birden beni çarptı. Eğer Tanrı yoksa, bu gerçekten bir fark yaratır mı?

Hayat anlaşılır hale gelir. **Ne büyük rahatlık! Ve ölüm aniden hayatın sonu olur. Bedenin ve ruhun sona ermesi. Zulüm, yalnızlık ve korku bütün bunlar açık ve net bir hale gelmeli.** Istırap akıl almaz bir şey, izaha gerek duymuyor. Bir yaratıcı yok. Hayatı destekleyen birisi yok. Şekillendiren yok.

Tanrım Neden beni terk ettin?

> Özgürüm, sonunda özgürüm.
> Bu fani umudu taşıyordum
> Her şeyin bir yanılsama, hayal ve yalanlar olmayacağına dair

**

Tomas ve Marta'nın acılı sohbeti

Biraz yalnız kalmam lazım.

– Benden kurtulmaya mı çalışıyorsun?

– Yapma şunu.

– Buna gücüm yetmez.

– Neden benden kurtulmaya çalışıyorsun?

Sevgili küçük Tomas'ım, yaşlanıyorsun. Hayatından memnun değilsin, en çok da kendinden. Kendimi senin kollarına atıyorum, meseleyi kapatıyorum

– Yoksa zorluyor muyum?

– Sen karar ver. Hayallerin var ve ben onlara dikkat etmiyorum. Hatta kimi zaman küçümsüyorum. Daha nazik olmam gerekir.

– Bütün bunlar saçmalık.

– Hayır, şanssızdın. Çok amirane davrandım. Aksini iddia etme.

– Beni dinler misin?

– Üzgünüm, hep ben konuştum. Dedikodular yüzünden küçük düştüm. Kimse papazı bu kadar önemsemezdi. Basit bir kişilikti Kimse ne işe yaradığını da bilmezdi. Sonra senin ve benim hakkımda söylentiler başladı. Dedikodular.

–Yani sebebin bu mu?

–Benimle alay etmene gerek yok. Öyleyse evlen benimle.

–Hayır.

– Başka birisi yüzünden suçlanmak çok zor.

– Evet, kesinlikle. Yapamazsın Beni böyle uzaklaştırmamalısın.

– Nasıl bu kadar kör olabilirsin?

– Histerikleşme. Beni ne zaman ağlarken görsen aynı şeyi söylüyorsun.

– Sanırım biraz histeriğim.

– Halanı endişelendirme. Gözyaşlarımı zapt edemiyorum. Konuşmaya devam et, tüm söylediklerini duyabiliyorum. Sanırım iyi bir neden sundum. Bütün bunlar, bir papazın itibarı için dedim ama inanmadın. Ve bunların hepsinin yalan olduğunu anladım. Önemli olan sebep seni istemiyor olmam. Bunu duydun mu?

Evet Tabii ki duydum. **Müşfik ilginden bıktım. Gereksiz telaşlarından. İyi öğütlerinden. Şamdanlarından ve masa örtülerinden. Miyopluğundan bıkkınlık geldi. Hantal ellerinden. Huzursuzluklarından. Yataktaki sıkılgan tavırlarından. Beni fiziksel durumunla meşgul olmaya zorladın. Yetersiz sindirimin, kızarıklıkların adetlerin, soğuk ısırıklı yanağın. İlk kez ve tamamen bu döküntü çevreden kaçmam gerekiyordu. Hepsinden yoruldum ve bıktım, seninle ilgili her şeyden.**

– Neden bunu daha önce söylemedin?

– Aldığım terbiye yüzünden. Kadınlara yaratılanların üstü bir saygı duymam gerektiği öğretildi. Takdir edilecek yaratıklar, sorgulanamaz şehitler.

– Ya karın?

– Onu sevdim. Bunu duydun mu?

–Onu sevdim. Ve seni sevmiyorum, çünkü karıma aşığım. O öldüğünden ben de öldüm. Bana olabilecekleri daha az önemseyemezdim. Beni anladın mı?

Onu sevdim ve o senin asla olamayacağın bir kişiydi   ama sen hala bunda ısrar ediyorsun. Yaptığın taklit davranışlar sadece çirkin bir parodi. Onu tanımıyordum bile. Gitsem iyi olacak. Daha sert sözler söyleyip saçmalamadan.

–Daha da kötüleşebilir mi?

– Gözlerini böyle ovalamayı bırak. Üzgünüm Dilediğin gibi bakabilirsin. Bunu kaldırabilirim. **–Gözlüklerim olmadan seni zorlukla görüyorum. Belli belirsizsin. Yüzün ise sadece beyaz bir küre. Aslında gerçek değilsin.** Evet, her şeyi başından beri yanlış yaptığımı görüyorum. Ta başından beri. Gitmeliyim, Bayan Persson ile konuşmam lazım. Senden her nefret ettiğim seferde   bunu şefkate dönüştürmek için güç sarf ediyorum. Bunu tek başına yapamazsın. Hayatta kalamazsın, Tomas sevgilim. Hiçbir şey seni kurtaramaz. Kendinden ölümüne nefret edeceksin. Beni yalnız bırakamaz mısın?

– Sadece susamaz mısın?

– Beraber gitmek ister misin?

– Gerçekten ister misin?

– Yoksa korkudan mı söylüyorsun?

– Nasıl istersen. Ama gelmeni istiyorum. Tabii ki gelirim. Fazla bir seçeneğim yok, değil mi?

**

Rahip olmam ailemin hayaliydi.

**

Rahip Tomas ve Algot'un konuşması

– Benimle konuşmak istemiştin.

– Evet, acil bir konu hakkında. Bir keresinde geceleri beni uyutmayan ağrılarımdan yakındığımda dikkatimin dağılması için bir şeyler okumamı önermiştiniz. İncillerle başladım. Ve söylemem gerekirse gerçek bir uyku iksiri. Kimi zaman öyle. Şimdi İsa'nın Tutkusu'na kadar geldim. Ve bir mola verdim. Bu konuyu sizinle konuşmam gerektiğini fark ettim Rahip Ericsson. Bunu yapmak zorunda hissediyorum. İsa'nın Tutkusu, çektiği acılar Tamamen çektiği acılara odaklanmanın yanlış olduğunu söylemez misiniz?

– Ne demek istiyorsun?

– Fiziksel acıya yapılan bu vurgu. O kadar da kötü olamaz. Küstahça konuşuyormuş gibi olabilirim ama mütevazı olmam gerekirse, en az İsa kadar fiziksel acı çektim. Ve çektiği işkence nispeten kısaydı. Bildiğim kadarıyla dört saat civarındaydı, değil mi?

Başka bir çeşit acı çekmiş olabileceğini hissediyorum. Belki tamamen yanlış anlamışımdır. Ama Gethsemane'i düşünün peder. **İsa'nın öğrencileri uyuyorlardı. Son yemeğin anlamını kavrayamamışlardı. Ve sonra kanun adamları geldiklerinde kaçıp gittiler. Ve Peter onu reddetti. İsa öğrencilerini 3 yıldan beri tanıyordu.**

Her anlarını beraber geçirdiler ama ne demek istediğini anlayamadılar. En son kişiye kadar onu yalnız bıraktılar. Ve tek başına kaldı.
Bu acı vermiş olmalı.
Kimsenin anlamadığını fark etmiş olmak.

Güvenebileceğin birilerini ararken terk edilmek bu ıstırap verici olmalı. Ama en kötüsü daha gelmemişti. İsa çarmıha gerildiğinde ve asılı kaldığında acılar içinde bağırdı:

"Tanrım, Tanrım!" "Neden beni terk ettin?

" Bütün gücüyle bağırdı. Cennetteki babasının onu terk ettiğini düşünüyordu. Vaaz verdiği her şeyin yalan olduğunu düşündü. Ölmeden önceki anında İsa şüphe içerisinde kaldı. Kesinlikle bu onun en büyük sıkıntısı olsa gerek?

Tanrı'nın suskunluğu.

Evet

**

Eğer ki kendimizi güvende hissedersek. Ve birbirimize şefkat göstermeye cesaret edebilirsek. Eğer inanacağımız gerçekler olursa. Eğer inanabilirsek

**

THE WORD /ORDET (1955) KELAM-SÖZ

İnancın teslimiyet evrelerindeki psikozları, reformist ve ortadoks düşüncede orta yolu bulmayı ve dua mekanizmasının gerçeğindeki istek ile Tanrı katında kabul edilebilirliğin sonuçlarında olabilecek mucizeyi göreceğiniz bir film. Bakmanızı tavsiye edebilirim.

Yönetmen:Carl Theodor Dreyer

Senaryo:Kaj Munk, Carl Theodor Dreyer

Ülke:Danimarka Danimarka

Tür: Dram

Süre: 126 dk

Vizyon Tarihi:10 Ocak 1955 (Danimarka)

Dil: Danimarkaca

Müzik:Poul Schierbeck

Nam-ı Diğer: Ordet | The Word

Oyuncular: Hanne Agesen, Kirsten Andreasen, Sylvia Eckhausen, Birgitte Federspiel, Ejner Federspiel

Özet

Film Batı Jutland'de dini bir komünitenin bir parçası olan bir çiftçi ailesine odaklanmaktadır. Sofu baba Morten'in yanında üç oğlu vardır: dini inancı olmayan en büyükleri Mikkel; dini inançları nedeniyle Terzi Peter'in kızının kendisiyle evlenmesine izin vermediği Anders; ve akıl sağlığını yitirip kendisini İsa zanneden üçüncü ve en gençleri Johannes. Morten kendi dininin "hayat" ile alakalı olduğunu düşünmekte, Peter'in inancını ise "ölüm" ile alakalı olmakla suçlamaktadır. |

Yorumlar

Klasik anlatı sinemasının, başyapıtlarından biri. Görselliği ile büyülerken, aynı zamanda altmetinleriylede bir hayli zihinlerimizi meşgul ediyor.

**

İnanç hakkında gerçekten kaliteli bir film izlemek istiyorsanız Ingmar Bergman üstadın "Winter Light" filmini şiddetle öneririm.

FİLMDEN

Not: Filmi seyredemeyenler için altyazı konu bütünlüğü oluşturmamaktadır. Ancak dikkatiniz çekecek diyaloglar farklı şekilde verilmiştir.

Johannes

Vah ikiyüzlülere vah, sana da, sana da ve sana.

İnançsızlığınız için de vah size vah!

Göğe yükselen Hıristiyan'a cennet ve cehennemi yaratan O'nun tarafından size gönderilen bana inanmayanlara acı.

Size söylüyorum gerçekten, hüküm günü geldi.

Tanrı bana yüzünü gösterdi ve vahiyle emretti.

Ona inanmayana acı, Cennetin krallığına sadece inananlar girebilecek.

Amin.

**

Johannes?

> Ben dünyanın ışığıyım, ama karanlık bunu anlayamadı. Kendi içime ulaştım ama, İçim beni kabul etmedi.

Mumlar ne için?

Işığımın karanlığı aydınlatması için.

**

Onun [Johannes] için üzgünüm. O tamamen delirmiş.

O, Mikkel! Etrafta ben İsa'yım diye dolaşıyor. Hiç düzelebilecek mi?

Hep o dini dersler onu başını aldı. Evet. Asla bu kadar okumamalıydı. Onu yeteneği olduğu için ben yönlendirdim. Ailede bir rahibin olmasını istiyordun. Hayır, Mikkel, bu doğru değil, yeterince rahip var. İhtiyacımız olan, insanları sarsacak biri. Johannes'in özel yetenekleri bana, Hıristiyanlık ateşini yeniden alevlendirebileceğini düşündürdü. **Onun Mesih olması için o kadar samimi dua ettim ki.**

Reformcu?

Evet yenileyici. Çok istekli dua ettim bunun için. Ama sonuçta ne olduğunu gördün.

**

Johannes kendine gelecek. Ben de umutluydum ama iyileşemeyecek. Neden buna inanmıyorsun?

Artık mucizeler gerçekleşmiyor. Hiçbir şey imkansız değildir, bunun için O'na dua edildiğinde. Dua ettim, dua ettim, dua ettim Inger.

O zaman İsa için dua etmeye devam etmelisin, Dua ettiğimiz şeyi bize verecektir. Biliyorum, Inger, biliyorum.

Ama dualarım neye yaradı?

Dualarının neyi harekete geçirdiğini nerden biliyorsun?

> Dua et ve dua etmeye devam et ne kadar az inancın kalsa da

**

Baban için çok üzülüyorum. Ben Johannes için üzülüyorum. Ben de öyle ama Ama ne?

Johannes belki de Tanrıya hepimizden daha yakındır. ama baban Doğruculuğuna katlanamıyorum. Haksız olmaya başladığını düşünüyorum. O da bana haksız davrandı. O hiçbir zaman seni azarlamadı. Hayır, sessizliğini bozmadı. Ama ne düşündüğünü hissedebiliyordum. Gözlerindeki bakışı gördüm. Çiftlikteki tüm bu sofuluklardan kurtulabilsem.

Fakat Mikkel, Tanrıya inanıyorsun, değil mi?

Tüm bunlar hakkında ne hissettiğimi biliyorsun, Inger.

> İnancın olmadığını mı?
> Hatta inanca inancın olmadığı.

Ama daha önemli başka şeylerin var.

Onlar nedir?

Bir kalp, iyilik. Sana diyorum, inancın olmasına yetmiyor. Eğer kişi aynı zamanda iyi insan değilse. İşte bu sensin. Ama inancım yok.

Gelecek.

Bundan emin misin?

Evet. Ve ardından içinde ne kadar sıcaklık ve coşku hissettiğini göreceksin ve mutlu olacaksın. Mutlu olmak güzel, değil mi?

**

Evet.

Ön oturma odasında bir ölü.

Ne hakkında konuşuyorsun sen?

Johannes, sessiz ol ve kapıyı kapat.

Cennetteki babamın görkemi adına, oturma odasında bir ölü.

Tamam Johannes tamam!

**

Fakat sence olmaz mı?

Bunun hakkında bir daha konuşmamalıyız diye düşünüyorum. O kadar basmakalıp olduğunu düşünüyorum da Nasıl?

Senin köylülük gururun. "Tüyün kuşları" en güzeli bence.

Dede, bence en önemlisi birbirini sevmektir. Aşk zamanla gelir, Inger.

Küçük dedem, sen dünyadaki her şeyden anlıyorsun. aşk haricinde. Şimdi dur! Söyle bana, hayatında hiç aşık oldun mu?

Hiç aşık oldum mu?

En azından on kez. Ben de öyle düşünmüştüm.

Neyi düşünmüştün?

Hiç gerçekten aşık olmadığını. En azından evlendim, bildiğim kadarıyla.

**

Sana ne oldu dede?

Borgen'in çiftliği eskisi gibi değil. Tabii ki eskisi gibi. Johannes hiç bir zaman değişmeyecek. Bunu nerden biliyorsun?

Ve Mikkel hiç bir zaman değişmeyecek Bunları tek nefeste söyleyebilmen!

Ayrıca, Mikkel ile ilgili yanlış olan nedir?

Yalnızca atalarının inancını reddetmesi.

Mikkel yeterince iyi. Yüreğinde Tanrı var. Ve şimdi Anders Bazen seni anlayamıyorum. Sanki Tanrı seni yüzüstü bırakmış gibi davranıyorsun. Öyle mi?

Evet, içimde bir şeyler çatırdadı. Ve sen nedenini biliyorsun. Çünkü Tanrı dualarını duymadı,

Johannes'in yatağına diz çöktüğünde

Hayır, Inger,

Burada yanlışsın. Bu Tanrının suçu değil, benim suçum. Dua ederken içimde inanç olsaydı, mucize gerçekleşirdi. Fakat ben yalnızca denemeye değer diye dua ettim. Eğer bir baba çocuğu için inanarak dua etmezse, mucizeler gerçekleşmez. Tanrının bunu yapamayacağını mı düşünüyorsun?

Artık inanmıyorum. Neye inandığımı biliyor musun?

Birçok küçük mucizenin gizlice gerçekleştiğine inanıyorum. Tanrı insanların dualarını duyar, fakat çok yaygara kopmaması için, gizlice gerçekleştirir. Belki haklısındır

**

PETER PETERSEN- TERZİ Gitme zamanım geliyor, **Kışın sesini duyuyorum Ben aynı zamanda sadece yolculuk kuşuyum** Gerçek evim başka yerde

**

Bu günahın sana işlemesine izin verme.

Tamam baba.

**

Az önce ne düşündüğümü biliyor musun Kirstine?

Hayır Peter. Borgen çiftliğine kayınpeder olmak, o kadar da kötü olmayabilir. Anne hiçbir şeyin eksikliğini duymaz. Düşündüğüm dünyevi menfaatler değildi. Değil mi?

Hayır, daha ilerisine bakıyordum. Ne hakkında düşünüyordun?

Biz küçük topluluk olarak, Tanrının krallığı için **Borgen çiftliğini kazanıp kazanamayacağımızı merak ediyordum.** Bu çok harika bir şey olurdu. Başını mı döndürdü?

Benimki de. Fakat tekrar dünyaya döndüm. Nasıl Peter?

Cennet için düşünmektense daha çok dünyevi menfaatler için düşündüğümü hissettim. Efendimiz seni kutsadı ve gözlerini açtı. Evet. Şükranlarım ve dualarım O'na.

**

Tanrı seninle olsun. Pardon?

Tanrı seninle olsun. Teşekkür ederim. Sen galiba Beni tanımıyorsun. Sen çiftçinin oğlu musun?

Ben bir duvarcıyım. O! Ben evler yaparım, ama hiç kimse içinde yaşamaz. Yaşamazlar mı?
Kendileri yapmayı severler. Nasıl yapılacağını bilmedikleri halde kendileri yaparlar. Bu yüzden bazıları yarısı bitmiş kulübelerde, kimi yıkıntılarda yaşar, ve çoğu da evsiz dolaşır. Siz eve ihtiyacı olanlardan mısınız?
Ben yeni başkanım, adım Nasıralı İsa. İsa.

Bunu nasıl kanıtlarsın?

İnanç insanı, kendi inancı eksik olan! İnsanlar ölü İsa'ya inanır, yaşayana değil. 2000 yıl önceki mucizelerime inanıyorlar ama, şimdi bana inanmıyorlar. Cennetteki babamıza kanıt olması ve mucizeler gerçekleştirmek üzere döndüm. Mucizeler artık olmuyor.

Dünyadaki kilisem benim ümitlerimi kıran kilise, beni kendi adıma öldüren kilise. Burada duruyorum ve yine beni kovuyorsun. Beni tekrar çarmıha gererseniz, size yazıklar olsun.

Bu tam anlamıyla dehşet verici.

**

biliyorsun Anne ve ben, biz birbirimizden hoşlanıyoruz. ve şimdi sana onunla beraber olabilmemiz için rica ediyorum. Benim cevabım da "Hayır" Kesinlikle "Hayır" Neden Anne'i çağırıp sormuyoruz?

Hayır. Neden?

Bir şeyi değiştirmez. Ben yeterince iyi değil miyim?

Hayır, Anders, sen yeterince iyi değilsin. Bende yanlış olan nedir?

Sende yanlış olan Hıristiyan olmaman. Hıristiyan olmamam mı?

Bizim anladığımız şekilde Hıristiyan olmaman. Ben sen ve Kirstine kadar inançlı olduğumu düşünüyorum. Olabilir, ama bizim inancımızda değilsin, ve benim önemsediğim bu. En iyisi gitmen.

**

Johannes'le mi konuştunuz?

Evet. Umarım size karşı çirkin davranmadı. Hayır hayır. Ama, şey, biraz Evet onun hakkında pek konuşmayız, ama sizinle

Hayır. Bazı şeyler oldu.

Şey aşk ilişkisiyle ilgili mi?

Hayır hayır. **Søren Kierkegaard ile ilgili.**

Nasıl?

- Johannes ilahiyat okumuş. .

- Öyle mi?

Her şey başta iyi gidiyordu fakat şüpheler ve dayanaksız düşüncelerle ilgili zor zamanlar geçirdi. .

- Sonra maneviyata döndü?

**

Anders geldi mi?

Babamla konuştun mu?

Evet. Babanın neye karar verdiğini hemen tahmin edebilirsin. Tabii Anders bir eşe sahip olmalı. Fakat bizimle aynı inançlara sahip bir eş olmalı. Babam korkuyor. Korkuyor mu?

Anne'in inancının Anders'dan daha güçlü olmasından korkuyor. ve Peter'in üzerimizden zafer kazanmasından. Inger, beni anladığını sanıyorum.

Bu çiftliği devraldığımda, bu cemaatte Hıristiyanlığın zerresi yoktu. Onlara karşı tek adam olarak başladım, kilisede bana karşı gök gürültüsü gibi yağdılar, kimse yanımda olmadı. Kavga bu çiftlikten yıllar boyunca devam etti, çiftlik zafer kazanana kadar. Ve sen şimdi bana çiftliğin kapılarını bana karşı savaşan köyün bozulmuş kalabalığına açmamı söylüyorsun. Hayır ondan önce ben öleyim. Beni anlayabiliyor musun Inger?

Evet dede, ben Anders'i düşünüyorum. Anders'i tanırım. İyi bir çocuk. Fakat zayıf ve kolayca etkilenebilir, bu yüzden kendi inancına sahip bir eşi olmalı. Sevdiği kızdan vazgeçmeli. Ne dediğine dikkat et, Mikkel. Babanı yanlış anladın Mikkel.

**

Tanrım geliyor. Anders. Sazlıklarda mıydın?

Hayır baba şey Evet evet şeyden evet evet Tebrikler! Ne oldu?

Bağırıyor musun?

"Hayır" dedi "Hayır" baba, "Hayır" dedi. Ne diyorsun?

Beni reddetti.

Kim seni reddetti.

Terzi Peter. Ama Anders! Terzi Peter seni red mi etti?

Evet çok çabuk. Sonra da beni dışarı attı. Oğlum terzi Peter'in kızını hakketmiyor mu?

Hayır. Peki sorabilir miyim neden?

Çünkü çünkü, ben yeterince iyi değilim. Neden yeterince iyi değilsin?

Çünkü ben onların inancında değilim. Öyle mi! Bu yüzden biz Borgen çiftliğindekiler terzi Peter için yeterince iyi değiliz. Kör şeytan biz değiliz! Biz çiftliktekiler putperestiz. Terzi Peter'in bunu yüzüme söyleyecek kadar cesur olup olmadığını bilmek isterdim.

Anders, Anne ile aranızdaki ciddi mi?

Başka türlü olsaydı beni dışarı atmasına razı olur muydum?

Bu mantıklı bir cevap. Inger, ceketim. Hazırlan Anders. Mikkel, Hans'ı arabaya koş. Çoktan hazırdı senin için. Tamam, tamam, doğru Sen benim en iyi babamsın. Tamam tamam, acele et. Tanrı yardımcım olsun yapacağım.

**

ve biliyoruz ki Tanrı bugün mucizelerini burada gösterecek. Jenssigne, günahlardan kurtuluşunun bilincinde, burada oturman büyük bir mucize değil mi?

Kristen Thatcher, Tanrı'nın senin ona varmak için, inancını değiştirmeni uygun bulduğu da bir mucize değil midir?

Benim gibi sefil bir günahkarın burada durması ve aranızda şahadet getirmesi mucize değil mi?

Bunlar hayret verici değil mi?

Bu olağanüstü değil mi?

Bu büyük bir kutsama değil mi?

Şükran ve övgüler Tanrı'ya

**

Mette Maren şahadet getirmek üzereydi. Evet Maren, burada yeniden toplandık Size yalnızca hepinizin benimle aynı koşullarda Tanrı karşısına çıkacağınızı söylemek istedim. Günah içinde yaşarken, O kadar çok sıkıştırıldım ve zorlandım, ama sonrasında ışığı gördüm ve şimdi dünyadaki en mutlu kişiyim, ve Tanrıya şükrettim. Bunu söylemek istedim. Bu güzel bir günah çıkarmaydı. Oturmaz mısın?

13. ilahiyi okuyalım mı?

Günahkarlar, artık kulaklarınızı kapatmayın kuzuların sesi için açın

Dinle!

Sesleri merhamet doluk Gel ve göğsüme yat

**

Hepiniz düşünün Hepiniz gelin

Tanrının adaleti Herkesin günahlardan kurtuluşu olacak İ

**

Bak Peter, buraya gelirken Olayları senin bakış açınla görmeye çalıştım. Eee neye vardın?

Çocuklarımızın, bizim ikimizin dini tıpatıp aynı şekilde anlamadığımız için çekmemesi gerektiğini düşündüm. Anne sizlerden birinin inancına sahip olabilir. Bizim ondan Tanrıyı almak gibi bir amacımız yok. Bunu konuşmak zaman kaybı. Beni anlamıyorsun. Ya sen?

Sen beni anlayabiliyor musun?

Ben seni anlayabiliyorum. Bir zamanlar ben de senin gibiydim. Ama bu sana yetmedi. Evet haklısın Borgen, bu bana yetmedi. Senin veya diğerlerine karşı bir şey söyleyemem ama çekilmezsin, seni çekiyorsam lanetleneyim. Bizde çekilmez olan nedir?

Öncelikle ve en önemlisi sizin değişim saçmalığı. Başka bize karşı neyin var?

Senin cenaze levazımatçısı yüzünü çekemiyorum. Evet bunu daha önce de duydum. Hayır sen, sizin mutlu ve parlak bir Hıristiyanlığınız var, buna karşın biz, bizler karanlık ruh ve cenazeciyiz. Fakat sen parlak ve mutlu Hıristiyanlardan biri olduğuna göre neden biri seni gördüğünde sefiller gibi davranıyorsun?

Cennette yerim olduğu için. O kadar özgür ve mutlu hissediyorum ki. Peki diğerlerimiz, tüm geri kalanlar. Biz ebedi azap için dosdoğru cehennemi boylayacağız öyle mi? Evet. Laflar, laflar, onlara hakimsin.

**

Ve ölüm uyandı ve konuşmaya başladı, ve kendini annesine verdi. Resmi görmek ister misin?

**

Söyle bana Morten, Tanrı inancın konusunda tamamen memnun musun?

Evet evet tabii ki. Biliyor musun Morten?

Peter nereye varmaya çalışıyorsun?

Sen memnun değilsin Morten. Bizim tarafa katıl. Delirdin mi?

O zaman ruhun huzurla dolar. Asla! Morten, Morten, böyle söyleme. Sen toza dönüştüğünde çok geç olacak. Gel bize katıl. Yaparsam lanet olsun. Morten, **Morten, Tanrımız mucizelerin tanrısı. Onun, seni inançsızlığından ve yanılgılarından kurtarma gücü var. İnançsızlık ve İnançsızlık ve yanılgı. İnancıma bunu diyorsun. Benim inancımla seninki arasındaki fark ne biliyor musun?**

Sence Hıristiyanlık kasvet ve kendine azap çektirmek. Bence Hıristiyanlık hayat dolu olmak. Benim inancım gün ve hayat boyu mutluluk. **Seninki ölüme özlem. Benimki hayatın sıcaklığı, seninki ölümün soğukluğu. Bir gün bizimkinin doğru yol olduğunun farkına varacaksın** Peter Gerçekten neyi arıyorsun?

Biz yalnızca Tanrıyı arıyoruz, başka bir şey değil. Evet, kulağa hoş geliyor fakat, biz sizi değişmiş veya inanan olarak kabul etmiyoruz, bana göre Sana göre mi?

Siz hepiniz kaybolmuşsunuz. **Terzi Peter'e göre biz hepimiz cehennemi boylayacağız** Anders, Anders. Efendim baba. Eve gidiyoruz. Ama Anne ile birlikte olamayacak mıyız?

Hayır. Ben de "Evet" diyorum, onu almalısın, şeytan çarpsın beni, Onu alacaksın, ben kendim, onu bu hapishaneden kaçırmak zorunda kalsam da. Gel bakalım. Baba. Şimdi gidiyoruz. İyi geceler, terzi Peter. Morten. Görmüyor musun Tanrı'nın gazabının üzerinde olduğunu?

Bu saçmalıklardan bir kelime daha duyamam. Beni duymazsın ama Tanrı'yı duyacaksın. Senin biraz daha imtihandan geçmen gerekiyor. Merhaba! Evet tamam. Ne?

Hayır henüz değil. Evet şimdi gidiyorlar. Ne?

Gerçekten mi! Peki iyi geceler. Umarım çabuk iyileşir. Nedir?

"Umarım çabuk iyileşir" ile ne demek istiyorsun?

Gerçekten mucizelerle dolu bir çağda yaşıyoruz.

Bu da ne demek?

Dediğim gibi senin biraz daha imtihandan geçmen gerekiyor.

Oğlun Mikkel çağırıyor. Eee n'olmuş?

Inger'in tehlikeli bir hastalığa yakalandığını söyledi. Inger?

Çocuk olmalı. Hayır olağan dışı bir şey, anladığım kadarıyla. Acele etmeliyim. **İçtenlikle umuyorum ki Tanrı kalbine şimdi ulaşır,** Ne kadar sert çarpsa da. Ne söylüyorsun?

Tanrı yardımcım olsun, Senin aslında gelinimin ölmesini dilediğine inanıyorum. Evet Tanrı adına umuyorum ki, başka yolu yoksa. Umuyorsun değil mi?

Yapma Morten yapma. Söyledim sana. Buna cevabım ne olacak biliyor musun?

.

– Hayır yapma! .

– Tek cevap bu! Baba kendine hakim ol. Şahitler var. Sen güçlü Morten olsan da, başkalarının da hakları var. Cehenneme git. Yolunda durmayacağım toprak sahibinin domuzu. Bunlar doğum sancısı mı?

Evet, kesinlikle. Inger. Anestezi almalısın. Tamam doktor. Borgen, lambayı tutabilecek misin?

Bu neydi?

Ne oldu?

Bir şey değil. Birazdan kendine gelecek. Nabzı nasıl?

Çok iyi değil. Maskeyi kaldır. Bana elini ver. Kalp atışlarını dinle. Biraz hızlı. Çocuk yaşıyor mu?

Evet şimdilik. Ama üstesinden gelmeliyiz. Atlatacak mı?

Beni oyalama Lambayı biraz yaklaştır şimdi, lambayı koy ve bana bir kova getir. Ne kadar büyüklükte?

Bunun kadar?

Nasıl gidiyor?

Karen, dışarı koş ve küçük kovayı getir. karımın geçen hafta aldığı. Doktorun burada olduğunu gördüm. Gelinin mi?

İkisi de burada. Çocuk mu?

Ters dönmüş. Ya Inger?

Hayatı kurtulursa şükretmeliyiz. Buradasın. Ciddi mi baba?

Anders zor bir gece bizi bekliyor. Öyle mi?

Evet dua etmeliyiz. Tamam baba. Hem Anne hem de Inger için. Inger için. Anne meselesi kendiliğinden çözülür. Yatmaya git ve **Tanrıya güven. Birlikte dua etmemeli miyiz** baba?

Küçük Anders, gerçekten ciddiyse kendi başıma dua etmem en iyisi. **Tanrı halledecek! Ardından Efendimiz tırpan ve cam saatiyle geldi.**

Tamam Johannes tamam Neden korkuyorsun?

O! inanç eksikliği mi?

Babamın yanına henüz çıkamadım.

Sessiz ol Johannes.

Kendi köyünde büyük işler gerçekleştiremedi, çünkü O'na kimse inanmıyordu.

Odana git. Yatağına git. Peki Mikkel?

Bebek geldi. Inger'in söz verdiği gibi bir oğlan mı?

Evet. Oğlandı. Görüyorsun orada

Tanrı hata yapmaz.

Orada yatıyor, kovada, dört parça halinde. O! Mikkel, keşke Tanrıya dua edebilseydin. Bunu sen yaparsın baba. Johannes ne yapıyorsun?

Onu görmedin mi?

Kimi?

Efendimizi. Efendimizi mi?

Cam saat ve tırpanla. Bebeği götürdü. Bana inanmış olsaydınız, bunlar olmazdı. Şimdi güçsüzüm. Tanrım! Tanrım! Beni dinlemen için ihtiyacın ne kadar büyük olmalı?

Küçük Johannes, yaşlı babana bir iyilik yapmak istiyorsan, odana git. Bak bak. Neye bakayım?

O'nu göremiyor musun?

Orada duruyor. Kim?

Tırpanlı adam geri döndü. Inger'i alıp götürmeye. Sessiz ol be adam. Bana hala kulak vermiyorsun. Johannes hayır hayır bu delilik ve henüz **Delilik olan nedir ve sebebi?**

Tanrıya gittikçe yaklaşıyorsun tek kelime etmen yeter. Hayır hayır hayır git burdan. **Diken çalılıklarda üzüm arıyorsun. Yanından geçtiğin asmalar Git burdan, sana dedim, yoksa beni de delirteceksin.**

Büyükbaba. Ne! Daha yatağına gitmedin mi, küçük Maren?

Gittim. Ama Çok sesli konuşuyordun büyükbaba. Seni kaldırdım mı?

Evet, bizim yerimiz değişti. Değişti mi?

Yataklarımız senin odana kondu. Neden biliyor musun?

Hayır. Çünkü küçük bir oğlan kardeş bekliyoruz. Bunu size kim söyledi?

Annem. Hoşunuza gitti mi?

Keşke küçük kız kardeş olsaydı ama, annem sana küçük oğlan için söz vermiş. Bunu o mu söyledi?

Evet ama düşün arkasından gidip hasta oluyor. Evet Efendimiz küçük kardeşi, henüz göndermemeye karar vermiş. Öyle mi?

Evet şimdi içeri girebilirsin.

Tanrıya annenizi iyileştirmesi için dua edin. Tamam ama bunu yapmayacak. Yapmayacak mı?

Hayır bu gece ölecek. Bu ne?

Ne dedin?

Johannes amca öyle diyor. Sonrasında onu hayata geri çağıracak, biliyorsun İncil'deki adam gibi. Bu ne saçmalık?

Bu amcamın söyledikleri. Peki tamam. Ama şimdi en iyisi gidip yatın, küçük Maren. Tamam büyükbaba.

İyi geceler tatlım. İyi geceler büyükbaba.

Burada durmaya dayanamıyorum. Güçlü ol oğlum. Nasıl gittiğini görebiliyorum. Nasıl gittiğini mi?

Baba! Evet. Onu kaybetmeye katlanamam. Onu kaybetmeyeceksin Mikkel. Tanrı aşkına. Baba. Evet. Eğer Inger ölürse Anders ve Anne evlenip çocukların yuvası olana kadar, yaşamaya söz veriyor musun?

Bu olmamalı. **O Tanrım! Inger'i bizden alma.** Haydi onun yanına girelim. Seninle geliyorum. Sen güçlüsün baba. Evet ama Tanrının eline bakıyorum. Gel. Amca, annem yakında ölecek mi?

İstiyor musun küçük kız?

Evet çünkü sen onu hayata geri döndüreceksin değil mi?

Herhalde öyle bir şey olmayacak. Neden?

Diğerleri bana izin vermeyecek. E peki annem?

Annen cennete gidecek. Ama ben bunu hiç sevmedim. **Küçük kız. Cennette bir annen olmasının nasıl bir şey olduğunu bilmiyorsun. Bu dünyada olmasından daha mı iyi?**

Bunu kendin için görebilirsin.

Ama ne saçmalık!

Başımız derde girerse, bizimle ilgilenecek anne olmayacak. Cennette annesi olan çocuğun başı derde girmez. Eğer birinin annesi öldüyse, her zaman onunladır. Aynı hayattayken ki gibi. Fakat hayattayken birçok başka şeyi düşünmek zorunda.

Evet inek sağmak, yerleri temizlemek ve yıkamak. Ölüler bunları yapmak zorunda değil. Hayır. Amca ben yine de onu uyandırmanı isterim. Öyle mi?

Evet onu yanımızda tutmayı. Çocuğum. Onu uyandırmayacak mısın?

Diğerleri izin verirse, yaparım. Diğerleri seni ilgilendiriyor mu?

Nasıl da mutluyum. Öyle misin?

Evet. Beni içeri alacak mısın?

Tamam ve babamın meleklerinden bir tanesinin, yatağının yanında sana bakmasını sağlayacağım. Bizden her zamanki gibi hayır dualarını esirgemeyeceksin değil mi?

Evet yapacağım. **Küçük çocukları alıp bağrına bastı. Elini üzerlerine koyup onları kutsadı. Tanrım bize ölüm gönderme.**

Bak şimdi Borgen. Söyleme doktor. Her şey bitti. Ne?

Hayır. Uyudu ve herhangi bir komplikasyon yaşamayacak. Sonsuz teşekkürler. Evet zor bir görevdi. Kesinlikle öyleydi doktor. Çok teşekkür ederim. Şimdi kahve isterim. Tamam doğru gerçekten ihtiyacımız var. Karen, Karen Inger's iyileşiyor, atlatacak. Gerçek kahve çekirdeklerinden kahve istiyoruz. Doktor, girip nasıl olduğuna bakabilir miyim?

Tamam sessiz olursan. Çok sessiz. İyi akşamlar. İyi akşamlar rahip ve tekrar hoş geldin. Teşekkür ederim sağolun. Biliyor musun?

Evet hem doktoru hem de arabasını gördüm. İçeri bakmama neden oldu. Ne olduğunu duymak istedim. İyi akşamlar doktor. Çok naziksiniz. Biliyorsunuz, oğlumun karısı, zorundaydı Evet umuyordu değil mi?

Bebek öldü ama kendi kurtuldu. Anlıyorum. Üzerinizi çıkarın rahip bey. Biraz sonra kahveniz gelir, arkasından Teşekkürler ama eve gitmeliyim. Doktorla birlikte gidersiniz. Tamam tabii. Siz oturun şimdi. Ben içeriye gizlice bir bakayım. **Tanrının meleklerinden biri gibi uyuyor.** Buradasın doktor. Teşekkürler. Mucize gibi bir şey. Borgen'ciğim beni affetmelisin. Senin dini duygularını incitmek istemem, ama her şey yoluna girdiği için, izin ver sana biraz takılayım. Sence bu akşam hangisi daha etkili oldu, duaların mı yoksa benim müdahalem mi?

Tanrının kutsaması sevgili doktor. Ora et labora, eski keşişlerin söyledikleri gibi. Rahip siz galiba mucizelere inanıyorsunuz. İnanmak?

> Mucizeler doğal olarak mümkün, Tanrı her şeyin ama her şeyin yaratıcısı ve bu yüzden Onun için her şey mümkün. .

– Fakat .

– Fakat?

Öte yandan, Tanrı mucizelere gerçekleştirebilse bile, .

– Öyle yapmıyor. .

– Fakat neden?

> Çünkü mucizeler doğanın kanunlarını bozar, ve Tanrı tabii ki kendi kanunlarını bozmaz. Ama İsa mucizesine ne dersiniz?

Bunlar özel durumlarda gerçekleşti. Anladım. Özel durumlar demek ki, senin aslında güvenilir Tanrın bazen işleri aksatabiliyor. Haydi, sevgili papaz!

> İşte doktorların sorunu. Her zaman en az inanılması değer şeye inanırlar.

İşte sen doktor. Efendim seninle olsun. Efendim seni kutsasın ve sana sahip çıksın. Efendim ışığı kapatsın Teveccühleri üzerine parlasın ve sana erdem versin. Efendim ışığı kapatsın Teveccühleri üzerine parlasın ve sana huzur versin. Amin. Bu neydi?

Bu Johannes'ti. Küçük çocuklara kendi kutsamasını yapıyor. Anladım. Evet. Biliyorsun rahip Onu gördün değil mi?

Özür dilerim ama şey düşünmüyor musun?

Evden dışarıda daha iyi durumda olmaz mı?

Oğlum ben Borgen çiftliğinde olduğum sürece benimle birlikte kalacak. Johannes daha iyi olacak. Öyle mi düşünüyorsun?

Tekrar fiziksel bir şok yaşayana kadar bekleyelim bakalım. Bu onun bilinçaltı dediğimiz düşünceler yığınını altüst edecektir. Önceden olduğu gibi olabileceğini düşünüyorsun değil mi?

Evet aynen eskisi gibi İşte rahip gördün, doktor da mucizelere inanıyor. Ben bilimin bana öğrettiği mucizelere inanırım. Tanrı büyüktür, belki gerçekleşir. Evet Borgen öyle umuyoruz.

Hastaya bir bakayım ondan sonra gideriz. Ben hazırım. Sevgili Borgen, en içten tebrikler. Çok teşekkür ederim Rahip. Bu gece Tanrının senin için yaptıklarından dolayı minnettar değil misin?

Emin olabilirsin öyleyim Rahip. Zor bir zamandı. Kesinlikle öyleydi. Ve o zamanı özlemediğimi söyleyebilirim. Bunu da anlayabiliyorum. Teşekkür ederim. Peki doktor?

Uyuyor. Şimdi sen de uyuyabilirsin. İyi geceler. Borgen çiftliği bu geceki yaptıklarınız için şükran borçlu. Karen, Noel'de doktora iki kaz gönder. Ben veteriner değilim Benim müdahalemde ölürler. Geliyor musunuz?

Evet tamam. İyi geceler Borgen. Inger'in durumu nasıl?

Şey Anders, umduğumuzdan daha iyi. Bu güzel. İşte yine geldi, cam saatli adam, Inger'i almak için geldi yine. Johannes, yatağına git. Bak duvardan geçti. O doktorun arabasının ışıkları. Inger uykuda şimdi. Hayati tehlikeyi atlattı. Dinle, bu tırpan, çomağını unutmuş. Bu doktor, arabasını çıkarıyor. Dur duydun mu, geri dön?

Dönmelisin. Dönmeyecek. O zaman git. İnanç saatinde onu geri getireceksin. Şimdi dinle **Johannes, bu kadar yeter.**

Öldü.

Ne?

Aniden uykuda gitti.

Inger öldü mü?

Yalan söylüyorsun. Şimdi yalan söylüyorsun. Sinirlenme. Fakat doktor az önce onunlaydı. Gel kendin gör. Katılaştığını kollarımda hissettim. Dudaklarının morardığını, gözlerinin ışığının söndüğünü gördüm. Efendimiz verdi ve onu geri aldı. Tanrıma şükredeyim. Doktoru arasak mı?

Sence ölümle anlaşabilirse ara onu Anders. Inger. Yok az önce buradan ayrıldı. Tamam onu söyleyebilir misin Ona söyleyebilir misin öldüğünü Inger. Teşekkür ederim. Hoşça kal. Efendimiz verdi ve onu geri aldı. O ölmedi uyuyor. Öyle mi dersin?

Onu uyurken mi görmek istersin?

Nerede yattığını gösterin bana. İnanıyorsan Tanrının ihtişamını görmelisin. **Efendimiz verdi ve onu geri aldı. Ben İsa, Tanrıdan geldim, ve Tanrıyla beraber, cennetin bulutları arasında kalacağım.**

Anders! Anders!

Öldü mü?

Hayır baba, bu ölümlülerden değil. Şu kadarcık merhamet bile verilmedi bize. Mikkel, oğlum. Neden ölmek zorundaydı?

Neden birbirimizden kopmak zorundaydık?

Her şey o kadar anlamsız ki, anlamsız ki. Mikkel, neden biliyorsun. Neyi biliyorum?

Ben sadece her sevdiğim, taparcasına sevdiğimin, toprak altına gömülüp çürüdüğünü biliyorum.

Ölüm belgesi: Adı: Inger Borgen, ev hanımı. Ölüm tarihi: 13 Ağustos 1925 14 Ağustos 1925 tarihli Husby C.J. Houen Kilisesi kayıtları.

Seninle az bir süre beraber oldum.

Beni aramalısın.

Nereye gidersem sen gelemezsin. (St. John XIII. 33)

Johannes! İnançlı karım ve sevgili annemiz INGER BORGEN Kjar doğumlu Bizden alındı, MIKKEL BORGEN, Maren, küçük Inger. İçten sevdiğimiz gelin ve yengemiz, INGER BORGEN sarsılmaz inançla sonsuz istirahata çekildi. İsa, ilahi kurtarıcı, himayesinde. Borgen çiftliğindeki herkesçe derinden özleniyor. Morten Borgen Anders Borgen Beni duyanlara

söylüyorum, düşmanlarınızı sevin, sizden nefret edenlere iyilik yapın, size kin kusanları kutsayın, ve sizi kin içinde kullananlar için dua edin. Ve her kim yanağınıza tokat atarsa, ona diğer yanağınızı uzatın. Kilisede oturabilmemiz için gitmemiz gerekiyor. Tamam Kirstine. Morten Borgen'in geldiğini hatırlıyor musun?

Evet neden?

Onu çok rencide ettim. Bana öyle geliyor ki rencide eden Morten Borgen'di. Olabilir ama benimki daha büyüktü. Kirstine, öteki yanağımı dönmeliydim. Kendine karşı biraz sert değil misin?

Hayır İsa'nın sözlerini hatırla, "Kilisede ne yapacaksın?

" "Kardeşinle barış, sonra gel ve ödülünü bağışla." Gitmeliyiz, Borgen çiftliğine uğramalıyız. Kiliseye gitmiyor muyuz?

Yok Borgen çiftliğine gidiyoruz. Hazır mısın, Anne?

Evet baba. Inger Borgen, doğum adı Kjar. 24 Ocak 1896 doğumlu, 13 Ağustos 1925 ölüm tarihli.

Ruhunda huzur olanları kutsa

Kimse güneş batmadan günü bilemez

İyi sabahlar, iyi sabahlar diye daldaki kuşlar şarkı söyler

Hapis duvarı arkasında akşam güneşini görür

Seher vaktinde çiçekler selam durur tatlı kokulu

Akşama fırtınalı sağanak altında kırılırlar

Küçük çocuklar sabahın kızıllığında çokça oynar

Akşama tabutta sessiz ve ölü yatarlar

Uzun bir tören olacak baba. Evet. Rahip birazdan burada olur. Evet. İçeride kahvelerini bitirmelerini beklemeliyiz. Tamam. Inger, üzerine kapağı koymalıyız. Mikkel! Baba! Mikkel, önce papazın dua etmesine izin ver. Tamam tamam. Onu tüm onuruyla gönderiyoruz. Hah! İşte papaz geliyor. Seyirciyi içeri alalım mı?

Mikkel, beni öldüreceksin. Tamam bekleyelim. Günaydın Borgen. İşte burada. İyi şeyler olur umarım. Aksi halde bunlar olmazdı. Bunlar inancın sözleriydi. İyi sabahlar Borgen. Hatırla Mikkel Borgen, acı içinde bile güzellik olabilir. Evet ve bütün bu güzellik, doktor, korkunç derecede önemli. Johannes'ten haber var mı?

Onu her yerde aradık, kimse onu görmemiş ve onun hakkında bir şey duymuş. Bu durumda en kötüsü için hazırlıklı olmalıyız. Tanrım büyüktür, belki huzur bulmuştur. Onu içeri alayım mı?

Birkaç söz söyleyebilir miyim?

Ölüm sonsuzluğa açılan kapıdır, ve burada yatan genç kadın, kapıdan sevdiklerinden daha önce geçti. Yas tutuyoruz çünkü keder ve kaybımızı düşünüyoruz, fakat onun adına

gerçekten yas tutmamıza gerek yok. Bu yüzden anılarınız, parlak ve mutlu anılarınız için minnettar olun, geçen günleriniz için, aydınlık umutlarınız için. Onu gelecekteki yaşamınıza gönderdiniz. Senin için söylemek isterim ki Mikkel Borgen, hayatını, onun anılarıyla dolu ve çocuklarını yetiştirebilecek, şekilde yaşayabilirsen, ki o bunu görse çok mutlu olurdu, o zaman birbirinizi çok sevmiş olan ikiniz, bir daha ayrılmamak üzere tekrar bir araya gelirsiniz. Efendimizin duasını sessizce okuyalım mı?

Amin. Nazik sözleriniz için teşekkür ederim Rahip Teşekküre gerek yok. Baba bak. Peter, geldin mi?

Morten Borgen, izinsiz geldiğim için beni affetmelisin. Elimi tutar mısın?

Ama seninle kavga eden bendim. Kurtarıcımızın sözlerini unutan bendim. Affedilmek için ona dua ettim. Sen de aynısını yapmalısın Morten. Her şey şimdi o kadar önemsiz ki. Hayır değil, şimdi sana bu tabutun yanında herkesin bilmesi gerektiği bir şey söylemem gerekiyor. Inger taşınmadan önce. Biliyorum iyi niyetlisin Peter, fakat yeterince konuşuldu. Ne söylemem gerektiğine geliyorum, Inger'in yeri boş durmamalı. Anne, gel buraya. Anne seninle miydi Peter?

İşte burada. Yalnızca Tanrı seni ödüllendirebilir. O tümüyle sana aittir. Anne. Şimdi yalnızca kurtarıcım kaldı, onu asla bırakmayacağım. Peter, yüreğim ısındı. Ona karşı hoşgörülü ol. Anne hepimizin yaşamında gün ışığı olacaksın. Teşekkürler Anders. Inger.

Tanrıya şükür gözyaşları geldi.

Karen gel. Neyse sonuna geldik. Hoşça kal Inger. Her şey için teşekkür ederim, her şey güzeldi. Yakında tekrar görüşeceğiz. Evet Mikkel, bir görüşmemiz daha olacak. Hoşça kal Inger. Tanrı ruhunu dinlendirsin. Annenize hoşça kal deyin.

Hoşça kal anne. Bunlardan hiçbir şey anlamıyor. O çok küçük. Ya geri kalanımız, bizler de bir şey anlamıyoruz. Çok doğru Borgen. Hoşça kal Inger ve teşekkürler. Anders kapak. Hayır onu almamalısın, bizi ayırmamalısın. Hayır! Mikkel, hayır!

Şimdi Mikkel, onun ruhu Tanrıyla. Burada değil bunu görebiliyorsun.

Vücudu burada onun vücudunu da sevmiştim.

Güçlü ol hoşça kal de. Sen Borgen çiftliği çocuklarındansın. Hoşça kal küçük tatlım. Hoşça kal küçük kızım. Johannes! Evet baba. Baba?

Sen baba mı dedin?

Gözlerin eskiden olduğu gibi. Aklını geri kazanmışsın. Johannes. Evet aklımı tekrar buldum.

> İçinizden hiç kimsenin aklına Tanrıdan Inger'i geri istemek geçmedi.
> Johannes, şimdi de Tanrıya küfrediyorsun.
> Hayır asıl siz ilgisiz inancınızla Tanrıya küfrediyorsunuz.
> Tanrıya dua etseydiniz O sizi dinlerdi.

Bütün bunlar nedir?

Burada durup karımın ölüsü üzerinden bağırmanız. Kardeşim Niye şu inananlar arasında gerçekten inanan biri yok. Inger, çürümelisin çünkü dönem çürümüş. Kapağı kapat. Çabuk

amca. Çocuk Çocuk Cennetin krallığında en büyük. Çabuk acele et. Yapabileceğime inanıyor musun?

Evet amca.

Senin inancın büyük, bu yüzden yapılmalı

Annene bak.

İsa'nın adını söylediğimde kalkacak.

Duyun beni ölüler.

-Delirmiş.-

Hayat kurtarmayı istemek delilik mi?

Johannes! Tanrıya güven. İsa eğer mümkünse, hayata geri dönmesini sağla ve bana, ölüleri canlandırabilecek kelimeleri söyle.

Inger, İsa adına, sana kalk!

Inger Küçük kız Inger.

Morten, o eskilerin Tanrısı, İlyas'ın Tanrısı, sonsuz ve aynısı.

Evet sonsuz ve aynısı.

Çocuk.

Yaşıyor mu?

Evet, Inger.

Evde Tanrıyla yaşıyor.

Tanrıyla?

Tanrıyla?

Evet, Inger.

Senin inancını buldum.

Şimdi bizim için hayat başlıyor.

Hayat, evet Hayat.

Evet.

Hayat.Hayat

ÂDEM HİKMETİ

Alemi mükevvenat varlıkta hakka, Hakk celle ve alada zuhurda aleme merbuttur. Biri diğerinden evsaf itibarile müstağni olamaz. Fakat Cenâb-ı Hakk bir zat, bir aynı mutlak olmak ve bu itibarla kâinati ihata-i kudretine almak nazariyesile her şeyden müstağnidir. O zat mukaddes evsafla mevsuf esami ile müsemmi, efâl ile fail, ahkâm ile hakim olduğu itibarla bütün alemlere merbuttur. Bütün alemde ezelden ebede kadar bila infikâk hakka merbuttur.

Hakk haliktir, âlem mahluktur,

Hakk rabdır, alem merbubdur

bu irtibatla biri birlerine merbutturlar.

Bir muallimin bir müteallime karşılıklı irtibatları Hakk ile halkın irtibatına benzer. Çünkü muallim kemalatını maarif ve fezailini göstermek için bir müteallime, bir müteallimde şanen ve şerefen yükselmek için o muallimin fazii ve irfanına muhtaçtır. Bu iki ihtiyaç arasında muallimin ihtiyacı o birinden daha şerefli, daha yüksek olduğu gibi Cenab-ı Hakk'ın da halka olan ihtiyacı daha şanlı ve daha şereflidir. Buraya kadar Âdem aleyhisselamın başlıca iki hassasını anlamıştık yani suret ve cesedine nazaran halkı temsil, umuru batına ve ruhiyesine nazaran tenzihi tamla Hakkı teşbih etmekle ruhu alem olarak nevi beşerin nefsî vahidesi, aslı ve esası olduğunda şüphe kalmamıştır

Sh:82-83

Kaynak: FELSEFELI DİNİ ESASLAR'dan İkinci Kısmı/Dördüncü Cüz

Eyüp Necati/ Diyanet İşleri Tahrirat ve Evrak Müdürü- Köy Hocası Matbaası-1931 Ankara Diyanet İşleri Reisliğinin 29 temmuz 931 tarih ve 1018 ve 2608 numaralı tasdikıle tabedilmiştir.

AÇIK SÖZLÜ-TANRI SÖZLÜ MÜ

"Açık sözlülükle konuştum beni affedin" diyor. Çünkü bağışlanması gereken bir suç taşır açık sözlülük.[Dostun kaleminden]

Bizin içine sen-ben sığıyorsa afv aranmaz. Tedaviye muhtaç olan "biz"in bazı kereler, cerraha gidip neşter yemesiyle açılan kof halinin ortaya çıkmasında özür söyleyene faydalı olur. Ancak, hakikatler dostların sayısını çoğaltacağına, gün gün azaltması değil mi, garip başlayan din dahi garip olarak setrolacaktır.

Gören açık söz söyler, dayandığı bir yer vardır. Kör de açık söyler, görmediği varları zandır. Hangisi haklıdır da, gören değil bilen özür dilemiştir.

Derler ki, cahilliğin özrü arkadaşlığı bitirir. Bilmekle öldürülen çocuğun hesabını Hızır vermez, fakat arkadaşına ayrılık görünmüştür. Hakikat dostluğunda seyrin bin meselesi olsa üçten öteye giden sabrı peygamberde bulmak dahi yoktur. Büyükler demiş ki, herşey üçün içinde tekrar tekrar anlatılır. **Ancak hangi açık sözlü biri gelip bunları anlatacak, hangi tahammüllü kalp bulunacak ki onu dinlesin**.

Meryem Hakkın sırlarını bulmak için Beyt-i Makdisi halvet edindi. Açık sözlü olduğunda yakasından düşen ruha kendisi de iman etmekte gaip görünmüştür. İsa kavim peygamberi değildir derler. Neden havariler arasında adı Meryem adı geçmez? Sayı onüç değil de onikidir. Meryem içinde yoktur. Değil mi ki, Hristiyanlar Meryem'i çok sonra andılar. Müslümanlar, kadından peygamber gelmez, gelse idi Meryem'de onlardan olurdu, dediler, O na ayrı bir hususiyet verdiler. Açık sözlü peygamber, açık sözlü Meryem, fakat onlar birbirine bağlanmış kelimelerdir.

Her açık sözlü ceremesini çektiği haklılığın suçundan dolayı yaralıdır. Bu yara söyleyende ve dinleyende de dert olur. Tanrı açık sözlü değil mi ki ithamdan, peygamber açık sözlü değil mi yurdun atılmaktan kurtulamadı.

Musa **"Ya Rabb´i insanların dilini benden uzak tut"** diye dua etti. Tanrı, **"ben onların dilini katımdan bile uzak tutmadım"** buyurdu.

> O doktorla müneccim, sana verdikleri haberi zanla, şüpheyle veriyor. Halbuki biz açıkça görüyor, söylüyoruz.
> Cehennemin dumanını, cehennemin ateşini, cehennemin münkirlere saldırdığını uzaktan görüyoruz.
> Sense, sus yahu, bırak şu sözü; kötüye yormak, bize ziyan veriyor demektesin. Ey öğütçülerin öğüdünü dinlemeyen, kötü yoruş, nereye varırsan var, seninledir!

Mesnevî-i Şerif, III/2966-69

Açık sözlü Tanrı da olsa, ithamdan uzak kalamaz. Çünkü zıddı yoktur. Kendini hesaba kadar saklı tutar.

> Varlık âleminde Hakk nurunun zıddı yoktur ki açıkça görünebilsin.

Mesnevî-i Şerif, I/1134

Açık sözlülük, tanrı işidir. Öyle anlar vardır ki, bazı sevaplar bir yerde günah olurken, suçlu olmak pahasına açık sözlü olmak "yardım etmek"tir. Bu da "Tanrıya yardım edin" hitabına uygun düşer.

> Ey iman edenler, Allah'ın yardımcıları olun; Meryem oğlu İsa'nın havarilere: «Allah'a (yönelirken) benim yardımcılarım kimlerdir?» demesi gibi. Havariler de demişlerdi ki: «Allah'ın yardımcıları bizleriz.» Böylece İsrailoğullarından bir topluluk iman etmiş, bir topluluk da küfretmişti. Sonunda biz de iman edenleri düşmanlarına karşı destekledik, onlar da üstün geldiler.

Saff, 14

Onlar (açık sözlüler), geleceği görenler. Efendimiz (salla'llâhu aleyhi ve sellem) buyurdu ki;

> "Kıyamet gününde tanıdık olmayan bir adam, kulun yakasına yapışacak. Kul,
> **"Benden ne istiyorsun?"** diyecek. O şöyle diyecek:
> **"Dünyada beni hatalı ve çirkin işler yaparken görürdün, ama alıkoymazdın."**

[Rezin]

Açık sözlülük dosta kuvvet, gayrısına eziyet olur.

> Kibir ve kâfirlik, o yolu, o kadar bağlamıştır ki kibir ve küfür sahibi, açıkça ah edemez bile!
> Tanrı "Onların boyunlarına zincirler vurduk, başlarını yukarı kaldırmışlardır, indiremezler " dedi. Ancak bu zincirler, bizden dışarıda değil.

Mesnevî-i Şerif, I/ 3241-42

İhramcızâde İsmail Hakkı

ŞEYH-İ EKBER MUHYİDDİN İBNİ ÂRÂBÎ "NEFSİNİ BİLEN BABBİNİ BİLİR" HADİSİ ŞERİFİNİ ŞERHEDEN RİSÂLE-İ - EHADİYESİ

Hazırlayan: Cemal Bardakçı

Bu tercüme, Rahmetli Miralay «Recep Ferdi» nin tercümesi esas tutularak ve Üniversite kütüphanesinde bulunan daha eski zamanlarda muhtelif batlar tarafından yapılmış tercümelerle karşılaştırılarak vücude getirilmiştir. Okuyanların kendi zevklerine ve Tasavvuf sahasındaki bilgilerinin derecesine göre bir anlayışa varabilmeleri için «metin» değiştirilmemiş, olduğu gibi muhafaza edilmiştir. Yalnız bazı yerleri bugünkü şivemize ve dilimize uydurulmuştur. Bazı cümlelerin manalarının daha kolay anlaşılmasını sağlamak maksadile o cümlelerin sonuna tarafımdan kısa açılamalar eklenmiştir.

Cemal BARDAKÇI

Gir huzur – u – pâk – i – şeyhi ekbere vakti seher

Evliya ervahı bir bir andan eylerler güzer

Asfıyalar eşrefi, fazl – u – inayet menbaı İlm ile

Takvayı cennetmiş idi nim -el beşer

Hikmet – ü – irfanının, eltafının payanı yok

Yazdı esrarı hakayıktan kitabı muteber

Kimi anın evsafını hakkiyle Takdir eylemiş

Mağz-ı-Kur'andır nazar eyle «Fusus» u serteser

Öyle bir gavs-ı-mjuazzam kimi vücud-u nadiri

Olmuş ilham-ı-ilâhiyle müzeyyen bir güher

Eyledi «Cibril» istikbal ruh – u – pakini

Emri Hakla eyledikte semti lâhuta sefer

Hacetin var ise «Mekki» iltica kıl Hazrete

Bir nigâhı re'feti dünya ve mafiha değer.

Şam/ Naibi Sürurî Zade
Mehmet Mekki 13 13

Bismillâhirrahmanirrahim

«Bağışlayan yargılayan Tanrı adı ile»

> Nefsini bilen muhakkak Rabbini bildi.
> Hâdisi Şerif

Hamdetmek, birliğinin önünde ön olmayan Tanrıya mahsustur. Bilki ön de O dur. Ve anın tekliğinin sonunda son yoktur. Bilki son da O dur. Allah vardır, onunla beraber ön yoktur. Onunla beraber son da yoktur. Yakınlık da, uzaklık da yoktur. Keyf de yoktur. İn hin ve âvân da yoktur. Vakit, zaman, üst, altta yoktur. Kevn de yoktur, mekân da yoktur. O, şimdiki halde de evvelce olduğu gibidir. O, birliksiz bir dir ve teklik olmaksızın tek'dir. İsimle müsemmadan mürekkeb de değildir. Zira anın ismi kendi, müsemması da kendidir. Şu halde

isim anın gayri değildir. O da isminin gayri değildir. İşte bunun için isim de, müsemma da odur.

O, evveliyetsiz evvel, ahıriyetsiz ahir, zahiriyetsiz zahir, batmiyetsiz batındır. O, evvel harfinin vücudu ve sırrıdır. Ahir, zahir, batın harflerinin de vücudu ve sim o dur. Onun vücudunda bu harflerin ve bu harflerde onun vücudunun sereyanı olmaksızın evvel, ahir, zahir, batın ancak O dur. İmdi - Hululiye'nin galatına düşmemek için bunu iyi anla!

O, bir şeyde değildir. Onda da bir şey yoktur. O, bir şeyin içinde veya dışında da değildir. O'nu bu sıfatla bilmek gerektir, ilim ile kavi ile, fehm ve vehm ile değil. Zahir veya batın gözü ile de değil, idrâk ile de değil.

O'nu ancak O görür ve O'nu ancak O idrâk eder, ancak O bilir.

Kendi zatını kendi zatı ile görür ve bilir. Onu, kendinin gayri bir kimse görmez. Kendinin gayri bir kimse idrâk etmez.

O'nun hicabı kendisini örten, gizliyen kendi birliğidir. O'nu kendinin gayri birşey hicâplamaz (perdelemez, örtmez). Onun hicabı kendi vücududur. Kendi vücudunu keyfiyetsiz olarak birliği ile örter, gizler.

O'nu. kendinin gayri hiçbir kimse görmez. Peygamber nebiyyi mürsel'de görmez. Ve ne kâmil bir veli, ne de yakini olan Melek, Meleki Mukarreb O'nu bilmez- **O'nun nebi'si kendidir, Resul'ü de kendidir, risaleti de kendidir, kelâmı da kendidir.**

Kendinin gayri sebep ve vasıta olmaksızın kendi zatını kendi zatı ile kendi zatından kendi zatına gönderdi. Mürsil (gönderen) ve (mürselün bih) kendisile gönderilen ve (mürselün ileyh) kendisine gönderilen arasında fark yoktur, (neb'e - haber) harflerinin ve (enbiya - haberciler) harflerinin vücudu o'nun vücududur, onun gayri değildir. Ve onun gayrinin vücudu yoktur. Onun (fena -yok) olmasıda yoktur. Ve onun ismi, müsemması da yoktur, Bunun için (nebi) sallallâhü aleyhi vesselem: (**Nefsini bilen Rabbini bildi** buyurdu. **Ve Rabbimi Rabbim ile bildim** buyurdu.

Peygamberimiz bu sözlerle işaret buyurdu ki muhakkak sen, sen değilsin. Ve sen, sen olmaksızın o sun. O, senin içinde değildir, sende onun içinde değilsin. Ve Hak, senin dışında değildir. Sende Hakk'ın dışında değilsin. Ve ben bu sözlerle senin zatının ve sıfatının mevcut olduğunu murad etmem- Belki senin ebeden mevcut olmadığını muradederim.

Sen zatınla ve onunla ve onda ve onunla beraber mevcut olmazsın. Ve sen fani değilsin, mevcudda değilsin. Ve bu illetlerden bir illet olmaksızın o, sen'dir.

Şimdi vücudunu bu sıfat ile bildin ise muhakkak Allah'ı bildin. Aksi halde bilmedin.

NEFSİNİ ÖLDÜRMEKLE TANRI BİLİNMEZ

Ariflerin cümlesi Allah Teâlâ'nın marifetini (Tanrıyı bilmekliği) vücudun fenasına insanın kendi varlığından soyunmasına, nefsini öldürmesine izafet eylediler, (bağlı bildiler). Şimdi bu mahzı galat ve açık sehivdir (yanlış, hata).

Zira Tanrıyı bilmek ve vücudun fenasına ve ne de anın fenasının fenasına muhtaç olmaz. Çünkü eşyanın vücudu yoktur. Vücudu olmayan şeyin fenası da yoktur. Zira fena, vücut ispatından sonradır. Birşey önce var olmalı İki sonra yokolsun. Şimdi sen zatım vücutsuz ve fenasız bildiğin vakit, muhakkak Tanrıyı bildin. Aksi halde bilmedin.

Tanrıyı bilmekliği vücudun fenasına, yokolmasına ve onun fenasının fenasına bağlı görmek şirk isbat etmektir, Tanrıya ortak tanımaktır. Zira sen, Tanrıyı bilmeyi vücudun fani olmasına ve onun fenasının fenasına bağlı gördüğün vakit Allah'ın gayri için ve onun nakızı olarak vücut olduğunu, Tanrıdan başka ve ondan ayrı bir vücut tanımış, kabul etmiş oldun. Bu da açık şirktir. Zira Peygâmberimiz, nefsini bilen muhakkak Rabbini bildi dedi. Nefsini ifna eden Rabbini bildi buyurmadı. Zira gayr ispat eylemek, anın fenasını mün'akızdır varlığı sabit olan şey yokolmaz. Ve sübutı caiz olmayan şeyin fenrsı da caiz olmaz. Tanrıdan gayri bir varlık isbatî caiz olmayınca öyle bir varlığın ifnası da caiz olmaz.

Senin vücudun la şey'dir, hiçbir şey değildir. Ve la şey, fani olan ve; fani olmayan şeye muzaf olmaz, katılamaz, eklenemez. Şu halde senin vücudun mevcud da değildir. Madum – yok da değildir. Peygamberimiz an–ı kadimde tekvin nüshasından evvel (kâinat yaratılmadan evvel) olduğun gibi halende senin madum – yok olduğuna işaret buyurdu.

TANRI'NIN ORTAĞI BENZERİ YOKTUR.

Şimdi muhakkak Tanrı, ezelin, ebedin, kıdemin kendi vücudları olmaksızın ezelin de, ebedin de, kidemin de vücududur. Eğer böyle olmasaydı Vahdehu lâ şerikeleh – o birdir, onun ortağı yoktur, olmazda. Halbuki onun Vahdehu la şerike leh olması vaciptir.

Şimdi muhakkak Tanrının şerikinin vücudu onun yani Tanrının vücudu ile değil, kendi zatı ile olur. Ve böyle olan kimsede ona muhtaç olmaz. Bu takdirde ikinci bir Rab olur. Bu ise muhaldir, olmayacak iştir. Şu halde Tanrının ortağı yoktur, benzeri yoktur, zıddı ve akranı da yoktur.

Kim ki Tanrı ile beraber, yahutta Tanrıdan veya, Tanrıda birşey gördü ve bu şeyi dahi rübubiyetle Allah'a muhtaç gördü, muhakkak o şeyi Allah'a rübubiyet ile muhtaç olarak şerik yaptı.

Ve kim ki, kendi zatı ile kadim, olarak Allah ile beraber birşeyin olmasını, yahut onunla kıyamını, yahut o şeyin kendi vücudundan fani olmasını, veyahut onun fenasından fanî olmasını caiz gördü, o kimse nefsi bilmek kokusunu koklamadan uzak kaldı. Zira kimse Tanrı ile veya Tanrıdan kaim olarak Tanrının gayri bir mevcut olmasını tecviz etti. Böyle olunca o şey fanî ve onun fenası da kendi fenasında fanî olur. Bu takdirde fena, fenada teselsül eder. Bu ise şirki bait – uzak şirkdir. Nefsi bilme değildir Şimdi o kimse Allah'ı ve nefsini arif değil» müşriktir.

NEFSİ VE ALLAH'I BİLMENİN YOLU NASILDIR

Şimdi biri çıkıpta nefsi ve Allah'ı bilmiye yol nasıldır? Diye sorarsa, cevap budur ki:

Nefsi ve Allah'ı bilmenin yolu; Hak, mevcutlardan evvel mevcut olup onunla beraber birşey bulunmadığı gibi şimdiki halde de– Hakk mevcut olup onunla beraber birşey mevcut olmadığını, bilmektir.

Şimdi eğer birisi; ben. nefsimi Allah'ın gayri gördüm ve nefsimi Allah görmem, derse, cevap budur ki:

Peygamberimiz nefs ile senin vücudünu ve hakikatini irade buyurdu. Yoksa levvame, emmare ve mutmainne ile adlanmış olan nefs'i değil. Belki nefs ile Allah'ın masivasının, gayrinin Kaffesine işaret buyurdu. Nitekim Peygamberimiz, ey Allah'ım, bana eşyanın hakikatini göster buyurdu.

Ben, eşya ile Allah'ın masivasını murad ederim. Yani Peygamber ey Allah'ım, masivayı, bana bildir, bileyim ve eşyayı bana bildir, onlar ne şeydir?

O eşya sen misin, yahut onlar senin gayrin midir?

Onlar kadim midir, baki midir veya hâdis midir?

Demek istedi. Ve Allah Teâlâ, masivanın vücudu olmayarak kendi masivasını ona kendi zatı olarak gösterdi. (Yani Allah'ın gayri sanılan bütün eşyanın Allah'ın vücudu olduğunu gördü).

İmdi eşyayı olduğu gibi gördü. Yani eşyayı, niteliksiz, zamansız ve. isimsiz Allah Teâlâ'nın zatı olarak gördü.

Eşyanın, ismi eşyadan zat üzerine ve onun gayri üzerine vaki olur. Zira şey de nefsin vücudu ve eşyanın vücudu müsavidir. Şu halde eşyayı bilen nefsi bildi, ve nefsi bildiği vakitte de Rab'i bildi. Kendini Allah'ın gayri sanan kimse Allah'ın gayri değildir. Ve lâkin sen anı bilmezsin. Halbuki sen anı görürsün de bilmezsin. Ve bu sır sana ne vakit açılırsa muhakkak sen kendinin Allah'ın gayri olmadığını bilirsin. Ve senin maksudun sen, kendin olduğunu ve muhakkak fena'ya (yokolmıya) muhtaç olmadığını ve vakit ve zaman devranı olmaksızın zail olmayıp daim olduğunu bilirsin.

Bundan önce dediğimiz gibi, bütün sıfatlarının onun yani Tanrının sıfatlan ve zahirinin onun zahiri, batınının onun batım, evvelinin onun evveli, ahirinin onun ahiri olduğunu şeksiz, şüphesiz görürsün. Ve sen, anın sana sayrüreti ve senin ana sayruretin olmaksızın (o senin haline ve sen onun haline girmeksizin) senin sıfatlarının onun sıfatları ve zatının da onun zatı olduğunu görürsün.

Azalma, çoğalma olmaksızın her birşey hâliktir, helâk olur, yok olur. Ancak anın yani Tanrının veçhi, zahiri ve batını hâlik değildir, helâk olmaz. Yani mevcut ancak odur. Ve onun gayri için vücut yoktur ki helâke muhtaç olsun ve veçhi baki kalsın. Yani Tanrının zatının gayri hiçbir şey yoktur.

Nitekim muhakkak şey'i bilmeyip sonra Hakk'ı bilen her bir kimsenin vücudu fanî olmadı, 'belki cehli fanî oldu. Ol kimsenin vücudu başka vücuda değişmemiştir. Olduğu gibi durmaktadır. Onun vücudu bilgi sebebiyle başka bir vücuda katılmaz, girmez. Sadece ortadan cehil bilgisizlik kalkar. Bunun için sen, muhakkak fenaya muhtaç olduğunu zannetme- Çünkü sen fenaya muhtaç olursan onun yâni Tanrının, hicabi perdesi olursun- Hicab Allah'ın gayridir. Böyle olunca o kimse üzerine gayrilik lâzımgelir. Gayriliğin galebesi de Tanrıyı görmeğe engel olur. Halbuki bu galattır, hatadır. (Yani sen Hakk'a hicap,-perde olamazsın).

Muhakkak Hakk'ın hicabı kendi birliği ve tekliği olduğunu, gayri olmadığını bundan önce söylemiştik. Ve işte bunun için hakikata vasıl olmuş, kavuşmuş kimse için enelhak - ben Tanrıyım demek ve Sübanî, ma-azami şanî - kendimi tesbih ederim, şanım ne büyüktür demek caiz oldu.

Ancak böyle söylemesi caiz görülen kimse, kendi nefsini Allah'da fani veya Allah'da bakı gören ve evvelce mevcut iken sonra fani olduğunu sanan kimse değildir, belki kendi zatı ve sıfatlan Allah'da dahil veya Allah'tan hariç olmaksızın, sıfatlarım Allah'ın sıfatları ve zatını Allah'ın zatı gören kimsedir. Böyle gören kimsenin nefsi ancak Allah'ın vücudu oldu. İşte

böyle bir kimseye Allah'a vasıl oldu denilir.

Bundan ötürüdür ki Nebi (salla'llâhu aleyhi ve sellem); Dehre sövmeyiniz, zira dehir Allah'tır) sözü ile Allah'ın vücudunun ortaktan, akrandan, benzerden münezzeh ve âlî olduğuna işaret buyurdu.

SENİN VÜCUDUN HAKK'IN VÜCUDUDUR.

Allah Teâlâ Hazretlerinin :

"Ey kulum, ben hasta oldum, beni ziyaret etmedin. Senden istedim, vermedin"

buyurduğu rivayet olunur. Muhakkak Hakk bununla, hastanın vücudu kendi vücudu, sailin, istiyenin vücudu da kendi vücudu olduğuna işaret buyurdu. Hastanın ve sailin vücutları. onun vücudu olmak caiz olunca senin vücudunun dahi onun vücudu ve bunun gibi ârazlardan ve cevherlerden olan bütün eşyanın vücutlarının da onun vücudu olması caiz olur.

Tanrının sırrı zerrelerden bir zerre de zahir olduğu açığa çıktığı vakit zahir ve batın açık ve gizli bütün varlıklardan da zahir olur.

Dareyn de (dünya ve ahirette) Allah'ın gayrini görmezsin. Belki dünya ve ahiretin vücudu, isimleri, müsemmaları ve bunların vücutları da şeksiz şüphesiz Hakk'ın zatıdır. Muhakkak sen, Allah Teâlâyı ebeden bir şey halkeyledi görmezsin. Belki sen anı, keyfiyetsiz olarak sıfatlarını ve vücudunu açıklarken her an bir şe'n de görürsün. Yani yaratılmış sandığın her şey, gerçekte yaratılmış değildir; onlar Tanrının her an bir başka şekil ve surette görünmesinden, kendi zatını ve sıfatlarını açığa vurmasından ileri gelmektedir.

Zira evvel, ahir, zahir ve batın odur. Birliği ile zahir, tekliği ile batın oldu. O, zatı ile ve zatı ile kaim olması bakımından evvel'dir. Sonu olmaması bakımından da ahir'dir.

Onun vücudu vacip olduğu gibi, onun gayrinin olmaması, kendisinden başka bir varlık bulunmaması da vaciptir.

(ÖLMEZDEN ÖNCE ÖLÜNÜZ) NE DEMEKTİR.?

Şimdi kendisini Hakk'kın gayri sanan kimse muhakkak onun gayri değildir. Zira Tanrı, kendisinin gayri olmaktan, kendisinden başka bir Varlık bulunmasından münezzehtir. Belki zehirde ve batında onun vücudunda, onun vücudu ile beraber gayr'in gayriliği olmaksızın gayr dahi odur.

Bu vasıfla vasıflanan kimse için hadsiz, sonsuz çok vasıflar vardır. Nitekim' suret ölümü ile ölen kimsenin iyi, kötü bütün vasıfları kesildiği gibi manevi ölüm ile ölen kimsenin dahi iyi, kötü vasıfları kesilir- kalmaz- Onların yerine bütün hallerde Allah, geçer kaim olur. Yani manevi ölüm ile ölen kimsenin zatı'nın yerine Allah'ın zatı, sıfatlarının yerine de Allah'ın sıfatlan kaim olur. İşte bunun için Peygamberimiz, ölmezden Önce ölünüz buyurdu. Ölmezden önce zatınızı biliniz, demektir.

Peygamberimiz, Tanrı :

Kulum bana, ben o kulumu sevinceye kadar, daima nevafil ile yaklaşır. Vaktaki ben o kulumu severim, onun işitmesi, görmesi, lisanı ve eli olurum, buyurdu dedi. Bununla nefsim bilen için bütün vücudunu muhakkak Allah'ın vücudu görür olduğuna ve zatında ve sıfatlarında

değişiklik görmediğine ve esasen onun sıfatlarının değişikliğe muhtaç olmadığına işaret buyurdu.

Zira o kimsenin zatının vücudu, o olmamış olsaydı, belki nefsini bilmezdi.

Şu halde her ne zamanki nefsini bildin, ikilik kalktı. Ve sen, kendinin Allah'ın gayri olmadığım bildin.

NEFSİ BİLMENİN FAYDASI

Eğer müstakil bir vücut olaydı fena'ya ve nefsi bilmiye muhtaç olmazdı ve Hakk'ın gayri olurdu. Hakk ise kendinden gayri Rab bulunmaktan münezzehtir.

Şimdi nefsi bilme'nin faydası senin şunlar! bilmen ve tahkik eylemendir :

Senin vücudun mevcut değil, madum yok da değildir. Ve sen şimdiki halde kâin var değilsin ve geçmişte de mevcut olmadın. Gelecekte de asla mevcut olmazsın. Sana, La ilâhe illallah'ın manası ile şu açıklanmış olur ki: Allah'tan başka Allah yoktur. Onun gayri için vücut yoktur, onun gayri gayr yoktur. Hemen ancak ilâh odur

Eğer biri çıkıp da, sen Hakk'ın Rabb'lığını tatil ettin, durdurdun, derse cevap budur ki:

Onun Rabb'lığı nasıl tatil olunur? Zira o daima Rab'dır, merbub = kul değildir. Daima Halik = yaratıcı'dır, mahlûk değildir Ve o şimdiki halde de evvelce olduğu gibidir. Haliklığı, Rab'lığı mahlûka ve merbuba muhtaç değildir. **O, kâinat yaratılmadan önce bütün vasıflarla vasıflı idi. Şimdiki halde de öyledir.** İmdi Vahdaniyette —birlikte, Hüdüs = sonradan meydana çıkış ile kidem =yaratılmamış, eskiden , varolan arasında fark yoktur- Hüdus Hakkın açığa çıkmasını, kıdem de onun batınlılığını, gizli kalmasını gerektirir. Anın zahiri batını, batım da zahiridir. Evveli ahiri, ahiri de evvelidir. Ve cümlesi birdir, bir de cümlesidir. Sözgelimi bir erik ağacı, kendisini meydana getiren çekirdeğin zahiridir. Çekirdekte ağacın batını'dır. Ağaç meydana gelince çekirdek onda gizlenmiştir. Çekirdek evveldir. Çünkü ağaç ondan çıkmıştır. Aynı zamanda ahir'dir. Zira en sonunda ağacın meyvesinde tekrar ortaya çıkar- Ağaç, dalları, yaprakları, hey etile çekirdektir. Çekirdek de tabiî ağaçtır-

Tanrının sıfatı her anda bir Şee'n de, bir başka şekil ve surette olmaktır. Onun gayri hiçbir şey onunla beraber olmadı. Halâ da öyledir. Ve şimdi şey mevcut olmayıp Hak her anda bir şee'n de olduğu, Bir başka şekil ve surette tecelli, ettiği gibi kıdem de şey mevcut olmayıp Hak her an da bir şee'n de idi. Ve kıdem1 de şey ve yevm mevcut olmayıp Hak o vakit her an de bir şeen de olduğu, gibi şimdi dahi şey ve yevm mevcut olmayarak Hak her anda bir şee'n'dedir.

İmdi mevcutların varlıkları, yoklukları müsavidir. Yoksa Tarayan Tan olması - birşeyin birdenbire yoktan meydana çıkıvermesi ve Tanrının birliğinin olmaması lâzım gelir. Bu ise noksanlıktır. Halbuki onun birliği bundan celildir, büyüktür.

SENİN VÜCUDUN (HAKK) IN VÜCUDUDUR.

Her zamanki Tanrıya ortak, akran, benzer tanımadan nefsini bu sıfatla bildinse muhakkak nefsini hakikatiyle bildin. **Ve işte bunun için Peygamberimiz, nefsini bilen kimse muhakkak Rabbini bildi** buyurdu. **Nefsini ifna eden yok eden kimse muhakkak Rabbini bildi buyurmadı**. Zira Peygamberimiz, muhakkak Hakk'ın gayri şey olmadığını bildi ve gördü de sonra nefsi bilmenin Allah'ı bilmek olduğuna işaret buyurdu, anı nefsini, yani vücudunu bil, muhakkak sen, sen değilsin. Lâkin bilmiyorsun!..

Bil ki senin vücudun, vücudunla değildir- Vücudunun gayri ile de değildir- Mevcut değildir. Madum - yok da değildir. Mevcudun gayri değildir, madumun gayri de değildir. Vücut ve âdem olmaksızın senin vücudun ve senin âdemin Hakk'ın vücududur. Zira muhakkak senin vücudunun aynı ve âdeminin aynı, Hakk'ın vücududur. Ve zira muhakkak Hakk'ın vücudu senin vücudun ve âdemindir.

İmdi eşyayı vücudunun gayri olmayarak Hakk'ın vücudu gördüğün vakit ve Allah ile beraber ve Allah'da diğer birşeyi görmeyerek Hakk'ın vücudunun aynını eşyada senin vücudun ve âdemin gördüğün vakit muhakkak ö eşya Hakk'dır. İmdi muhakkak nefsini bildin. Zira bu beyan olunan sıfatla nefsini bilmek, şeksiz ve şüphesiz kıdem ile beraber ve kadîm de ve kadime Hûdûstan birşeyi katılmış olmaksızın, Allah Teâlâ'yı bilmektir.

«Şeyhin bu sözlerini daha kolay anlaşılabilir bir hale getirmek için şöyle bir misal ileri sürülebilir: Buz dediğimiz şey gerçekte müstakil bir varlık değildir. Su'yun donarak o şekilde görünmesidir. Su, buz olmakla çoğalmamış ve değişmemiştir. Buz eriyince de değişmez ve eksilmez. Buzun vücudu su'yun vücududur, ademi - eriyip yok olunca da su'yun vücududur. Tersine suyun vücudu da buzun vücudu ve âdemidir.

Buz, sudan başka vasıfları olduğu için vardır. Fakat su çekilince ortada kalmayacağı için ayni zamanda yok'- dur. Buz, suyun vücudunun gayri değildir, aynı da değildir- Buz, suyun zahir'idir, su'da buzun batını'dır., Su, buz olunca gizlenmiş oluyor- Meydana çıkınca buz'dan eser kalmaz. Buz, kendini böylece tanıyabilirse nefsini ve dolayısiyle kendisini yaradanı yani su'yu hakkiyle bilmiş olur. Yok eğer kendini böylece bilmezse müstakil bir varlık zannederse ne nefsini, ne de suyu bilmemiş olur.

İşte şeyhin kanaatına ve gerçekte de öyle olduğuna göre, Tanrı ile onun gayri, masivası sandığımız bütün eşya arasındaki münasebet, su ile buz arasındaki münasebetin aynidir. Mahlûk zannettiğimiz herşey Hakk'ın o şekilde görünmesinden başka birşey değildir. Şu halde o şey mahluk değildir. **İşte Hazreti şeyh, yukarıda gördüğümüz gibi, Allah asla birşeyi halk etmemiştir,** demekle bu noktayı anlatmak istemiştir. Hasılı bütün görülen eşya, sen, ben, biz ve onlar dediğimiz mevcutlar gerçekte mevcut değildir. Hakk'ın sonsuz suretlerinden birer suretidirler. Suyun buzda gizlendiği gibi, Hak onlardan gizlenmiştir. Önların batını Hakk'dır. Hepsi de Tanrı'nın vücudile vardırlar. Tanrı çekilince ne o eşya kalır, ne Sen ne ben, ne biz, ne de onlar! Hepsi de biran da yokolur- Fizik ilminin sön buluşları da şeyhin bu görüş ve kanaatinin doğruluğunu isbat etmektedir»

BİLENLE BİLİNEN, KAVUŞANLA KAVUŞULAN BİRDİR

İmdi biri çıkıpta : Hak'ka nasıl vasıl olunur. Varılır? Çünkü sen Hakk'ın gayri gayr olmadığını isbat ettin. Böyle olunca birşeyi kendi nefsine vasıl olmaz, varmaz, diye soracak olursa, muhakkak gerçekte kavuşmak ve ayrılmak yoktur, diye cevap veririz. Zira kavuşmak iki eşit veya eşit olmayan şey arasında olur- Eğer eşit iseler onlar beraberdirler, eştirler- Ve eğer eşit değilseler birbirine zıddırlar. Tanrı ise birşeyin kendisine zıd, benzer veya eş olmasından münezzehtir.

İmdi Visal - kavuşmak, visalin gayrindedir. Yakınlık, yakınlığın gayrindedir. Uzaklık da uzaklığın gayrindedir.

İmdi vasıl - kavuşma vasılsız, yakınlık yakınlıksız, uzaklık uzaklıksız olur. Ve eğer vasılsız, vaslı anladık fakat yakınlıksız yakınlık, uzaklıksız uzaklık ne demektir? Diye sorulursa ; ben

bununla, senin, yakınlık ve uzaklık anlarında Hakk'ın gayri birşey olmadığını muradederim, derimi. Ve lâkin sen nefsini bilici olmadın. Ve sen, sen olmayarak Hak olduğunu bilmedin.!

İmdi her ne zamanki Hakk'a kavuştun, yani bilgi harflerinin vücudu olmaksızın nefsini bildin ise, sen Hak olduğunu bildin Buz eriyince yani suya kavuşunca su olduğunu bildiği gibi.

Bundan önce sen, Hak olduğunu yahut Hakk'ın vücudunun gayri olmayarak Hakk'ın sen olduğunu bilmemiştin. İmdi sana bilgi hasıl olduğu vakitte muhakkak sen Allah'ı yine Allah ile bildin» nefsin ile bilmedin. Buzun suyu yine su ile bildiği gibi. Çünkü kendisi sudan başka bir şey değildir.

Sen, adının Mahmud olduğunu bilmezdin. Muhammed sanırdın. Sonra öğrendin ki muhakkak sen Mahmudsun. İmdi vücudun karar iledir yerinde duruyor. Yalnız Muhammed olmayıp Mahmud - olduğunu bilmenle senden Muhammed ismi, Muhammed müsemması kalkmış oldu. Âdının Muhammed olmadığını nefsinden fani olmakla anlamış olmadın- Zira fena - yokolma birşeyin vücudunu isbattan sonra olur. Şu kimse ki Tanrının gayri bir vücut isbat etti, Allah'a şirk koştu ortak tanıdı. İmdi Mahmuddan birşey noksan olmadı ve Muhammed, Mahmud'da fani olmadı. Onun içine girmedi, onun içinden de. çıkmadı. Şu halde Muhammed, kendi zatının Muhammed olmayıp Mahmud olduğunu bildikten sonra nefsini nefsi ile bildi Muhammed iken bilmedi. 'Zira Muhammed olmadı idi. :

İmdi mevcut olan birşey mevcut olmayan birşeyle nasıl bilinir?

Böyle olunca bilen ile bilinen, kavuşan ile kavuşulan ve gören ile görülen birdir. İmdi bilen onun sıfatıdır. Bilinen zatı'dır. Kavuşan sıfatı, kavuşulan zatı'dır. "Ve sıfat ile mavsuf - vasıflanan birdir.

İşte nefsini bilen Rabbini bilir sözünün manası budur. İmdi, bu sözü anlayan kimse kavuşma, ayrılmak olmadığım . bilir.. Anlaşıldı ki **bilen O dur, bilinen O dur. Gören, görülen O dur. Kavuşan, kavuşulan; da: O dur.** Ona ondan gayri kavuşan yoktur. Ondan gayri ondan ayrılan yoktur- İşte bunu anlayan kimse şirk ipinden kurtuldu- Aksi halde şirkten kurtulma kokusunu bile bulmadı.

Nefislerini ve Rabbini. bildiklerini ve vücut .illetinden kurtulduklarım sanan çoğu ârifler : Muhakkak tarik, ancak fena ve fenanın fenası ile müyesser olur, dediler. Yolu bulmak, yani Tanrıyı bilmek ancak insanın kendi varlığını vücudunu yok etmesile mümkün olur dediler.

Onlar Peygamberiniiz'in sözünü anlamadıkları için bu zanne düştüler. Muhakkak onlar, şirki yok eyler zannile bir kere vücudun fenasına, bir kere de fenanın fenasına bir kere vücudu mahva, bir kere de istilama işaret eylediler. Halbuki bu işaretlerin hepsi şirkin ta kendisidir. Zira bir kimse ki Hakk'ın gayri birşey olmasının ye sonra o şey'in fenasını ve fena'sının fenasını caiz gördü, muhakkak Hakk'ın gayri bir şey isbat eyledi. İmdi. 'Hâkk'ın gayri bir şey isbat eden kimse o şeyi Hakk'a ortak yaptı'

Allah Teâlâ onları ve bizi doğru yola koysun.

BİR KİMSENİN' NEFSİNİ BİLMESİ, TANRININ KENDİ NEFSİNİ BİLMESİ DEMEKTİR

Eğer biri çıkıpta : **Sen; nefsi bilmenin Tanrıyı bilmek, olduğunu söylersin, halbuki nefsini bilen Allah'ın gayridir. Allah'ın gayri olan Allah'ı nasıl bilir?** Derse, biz de cevap olarak :

Nefsini bilen Hakk'ı bilir, deriz. Muhakkak o. kimsenin vücudu kendi vücudu ile veya vücudunun gayri ile mevcut değildir. Belki anın vücudu, .Allah'ın içinde veya dışında, Allah ile

beraber veya Allah'da olmamak üzere Allah'ın vücududur. Belki anın vücudunu, evvelcede olduğu gibi fena'sız, mahvsız olarak hali ile görürsün.

Zira birşeyin fena'sı, yokolması, evvelâ o şeyin'in kendi nefsile varolmasını yani Allah'ın kudretile, yaratmasile değil de kendi kendine varolmasını icap ettirir, Bu hal ise asla olmayacak birşeydir.

İmdi meydana çıktı ki bir kimsenin nefsini bilmesi Allah'ın kendi nefsini bilmesidir. Zira o kimsenin nefsi ancak Hakk'dır. Resül Aleyhisselâm nefs ile vücud murad buyurdu- Ve bu makama ulaşan kimsenin vücudu, açık, gizli Allah'ın vücudu olmaksızın mevcut olmadı- Belki onun vücudu Allah'ın vücudu, sözü Allah'ın sözü Fiilî—İşi Allah'ın fiili - işidir. Ve onun nefsi bilme dâvası Allah'ın kendi nefsini bilmesidir. Lâkîn sen dâvayı o kimseden işidir, fiili - işi de ondan görürsün. O söylüyor, o yapıyor sanırsın. Nefsini .Allah'ın gayri gördüğün gibi o kimsenin vücudunu da Allah'ın gayri görürsün. Zira mü'min, müminin aynasıdır. İmdi Hak, mü'minin -imanı olanın âyn - gözü yani nazarıdır. Çünkü mü'minin gözü, Allah'ın gözüdür. Yani nazarı Allah'ın nazarıdır. Keyfiyet olmaksızın, ve Hak, senin âyn'ına yahut bilgine, yahut vehmine veya batınına yahut da rüyetine - görmene girmiş olmaksızın. Belki Hak nazırın bakanın gözü, bilgisi ve görmesidir.

Eğer bir kimse ben Allah'ım derse bunu gayriden o kimseden değil, ondan yani Tanrıdan dinle. Zira Allah , ben Allah'ım der. O kimse demez. Ve lâkin sen ona ulaşan şeye ulaşmadın. Eğer sen ona ulaşan şeye ulaşmış olaydın onun söylediği şeyi anlar, onun söylediği şeyi söyler ve gördüğü şeyi görürdün. Cümle eşyanın vücutları kendi vücudları değil onun yani Tanrının vücududur.

İmdi şüpheye düşmeyesin ve bu işaretlerle Allah'ın mahlûk olduğunu vehmetmiyesin-

Bil ki gören, görülen, birleyen, birlenen, bilen, bilinen, icadeden icadolunan ve idrak eden, idrak olunan birdir-

İdrak, görmek, bilmek keyfiyeti olmaksızın, idrak, görmek ve bilmek harflerinin vücudu dahi olmaksızın Tanrı kendi vücudunu kendi vücudu ile bilir- kendi vücudunu kendi vücudu ile idrak eder. Nitekim muhakkak Hakk'ın vücudu, keyfiyetsiz, Hakk'ın nefsini görmesi ve idrak eylemesi de keyfiyetsizdir.

«Şöyle bir misal ile şeyhin yukarıdaki sözlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamak mümkündür, sanıyorum:

Bir, kimse aynaya bakınca onda kendi suretini görür. O kimse de ne varsa suretinde de vardır. Onun her hareketini sureti aynen tekrar eder. O kimse suretini nasıl görüyorsa sureti de onu öylece görmektedir. Fakat suretin gözü tabiî aynaya bakanın gözüdür. Şu hâlde suretin bakanı görmesi, bakanın kendi gözü ile kendini görmesidir. Tutalım ki bakanın adı Ali'dir. Eğer suret ben Aliyim derse doğru söylemiş olur. Çünkü bu sözü söyleyen suret değildir, o suret Ali'nin kendisi olduğu için o sözü de bizzat Ali söylemiş olur. İşte bunun için şeyhi ekber :

Bir kişi, ben Allah'ım, derse bunu gayriden değil ondan dinle. Yani bu sözü söyleyen o kişi değil, Allah dır, diyor. Çünkü o kişi, Tanrının, âdem aynasına aksetmiş sonsuz suretlerinden bir surettir, suret ise aslın aynıdır. Böyle olunca suretin sözü aslın sözü olur.'

Şeyh Mahmudu Şebüsteri Gülşeni Râz adlı meşhur kitabında şöyle söyler :

Yokluk aynadır, âlem de o aynadaki akis, suret- İnsan'da o aksin, o suretin gözü gibidir. Ayna karşısındaki ise o göz içinde gizlenmiştir-

Sen,, aynadaki aksin gözüsün-

Tanrı, o gözün nuru, gözbebeği. Tanrı bu gözle o gözbebeği olan nuru, bu gözle kendi kendisini görür.

Âlem İnsan olmuştur. İnsan'da âlem Bundan daha temiz, bundan daha güzel bir anlatış da olamaz.

Bu işin aslına iyice bir bakarsan anlarsın ki gören de O'dur, göz'de O, görünen de O'dur.

BİZİM SÖZÜMÜZ BASİRETİ OLAN KİMSEYEDİR

Eğer birisi çıkıpta : Bütün sevilen, iğrenilen, iyi, kötü şeylere ne gözle, bakalım? Bir cifeyi ve pisliği gördüğümüz vakit ona Allah mı diyelim, derse biz deriz ki : Allah bu şeylerden birşey olmaktan mukaddes ve âlidir. **Bizim: sözümüz pisliği pislik, cifeyi. cife görmeyen kimseyedir.** Bizim sözümüz basireti olanlar ve ebkem, dilsiz olmayan kimseyedir. **Zira nefsini bilmeyen kimse dilsiz ve kördür.** Dilsizlik ve körlük gitmeden önce bir kimse bu beyan olunan manaları anlayamaz. Sözleşme Allah ile beraber olan kimseleredir. Allah'ın gayri olan ve ebkem olan kimseye değildir. İmdi muhakkak bu makama ulaşan, hiç birşeyin Allah'ın gayri' olmadığını bilir. Bizim hitabımız nefsini ve Tanrıyı bilmeği istemekte azim ve himmeti olan, kalbinde irfan doğan, Tanrıyı candan ve gönülden isteyen arzulayan kimseyedir. Kasdı, maksudu olmayan kimseye değildir.

TANRIYI ANCAK KENDİSİ İDRAK EDER

Tanrı : Basarlar onu idrak edemez, o basarları idrak eder buyuruyor. Halbuki sen bunun aksini söylüyorsun, bu söylediğin şeyin hakikati nedir? Diye soran olursa şöyle cevap veririz:

Hep söylediğimiz şey Tanrının «onu basarlar idrak etmez» sözünün manasıdır- Bu söz, onu idrak eder bir kimse olmadı, yoktur, ve onu idrak eder onunla beraber: bir kimse de olmaz demektir, Eğer vücutta Hakk'ın gayri bir mevcut olması caiz olaydı elbette bu mevcudun Hakk'ı idrak eylemesi caiz olurdu. Kendisinden başka mevcut yoktur ki onu görebilsin.

Muhakkak Tanrı basarlar onu idrak etmez sözü ile Hakk'ın gayri gayr olmadığına, kendinden başka bir vücut bulunmadığına tenbih eyledi. **Yani Hakk'ı, Hakk'ın gayri idrak etmez. Belki Hakk'ı Hakk'ın gayri olmaksızın kendi hüviyeti idrak eyler.** İmdi Tanrı, gayr olmayarak kendi zatı ile kendi zatını idrak eyler. Zira basarlar - gözler Hakk'ı idrak eyleyemez. Göremez, anlayamaz. Çünkü gözler sonradan meydana gelmedir. Sonradan meydana gelen ise kadim ve bakiyi anlayamaz, kavrayamaz. Bu manaya ulaşamayan kimse nefsini bilemez. Zira şey ye gözler yoktur, ancak Hakk vardır. İmdi niteliksiz olarak Tanrı kendi vücudunu idrak eder.

GÖRÜLEN BU EŞYA NEDİR?

Biri çıkıpta bana:

Sen herşeyi nefyettin, Tanrıdan başka hiçbir şey yoktur, ancak ve yalnız Tanrı vardır, dedin. Peki, bu gördüğün eşya nedir?

Derse, cevap olarak :

Benim bu sözlerim hiçbir şeyi Allah'ın gayri görmeyen kimseyedir. Birşeyi Allah'ın gayri gören kimse ile benim sual ve cevabımı yoktur.

Derim. Zira o kimse gördüğü şeyin gayrım görmez- Nefsini bilmeyen kimse de Allah'ı görmez- Her kap içinde olan şeyi sızar. Biz bundan önce çok şerh ettik. Daha ziyade şerh etsek, açıklasak görmeyen kimse görmez, anlamaz, idrak etmez. Gören kimse görür, anlar, idrak eder. Vasıla, ulaşana işaret yeter. Ulaşandan başkası ne öğretme ile, ne anlatma ile ne yaklaştırma ile ne sözle, ne bilgi ile ne de akıl ile vasıl olmaz, ulaşmaz. Ancak ulaşmış bir şeyhe hizmet ile anlar. Anın nurile doğru yolu bulur. Onun himmetiyle yola girip inşallah anın sebebile maksuduna ulaşır.

Allah Teâlâ, sözden, işten, bilgiden ve nurdan, doğru yoldan sevdiği ve razı olduğu şeyden bizi ayırmasın.

Kaynak: Şeyh-i Ekber Muhyiddin ibni Ârâbî "Nefsini Bilen Babbini Bilir" Hadisi Şerifini Şerheden Risâle-i – Ehadiyesi, Hazırlayan: Cemal Bardakçı, AKDEM Basın ve Yayın Ticaret Limidet Şirketi 1961 ANKARA

[slideshare id=59043854&doc=ibniarabirisaleiehadiyyetercmesi-160303225451&type=d]

HAYRIN HAYIRSIZLIĞINDA İNSAN NE YAPAR?

Hayırlı insanı, hayrın ve şerrin dengesini zamana, hayata ve insana göre bilmesiyle bilmeliyiz. İnsan vardır, kabiliyeti el sanatıdır, bu kişiyi alıp tarlada ekim yapmaya yönlendirmek, derviş olmaya müsait olmayanı tekkeye hapsetmek vb. minval üzere nasihat eylemekle gelecekleri bir şekilde mahvedilmişlerin bitmiş ve tükenmiş hayal mahsulüne düşmüş hayatlarının şerrini /hayrını kâmiliyle bilmek yerine, hakikate muvafık olanı bilerek tavsiye eylemek yerine uzak olan üzüntüyü yakına getirmek ile hayatı perişan etmekteyiz.

Şöyle ki, âlemin itibar ettiği şahıs olmak ile kazanılan itibarın kuvvetiyle doğru yolu tavsiye edecek insan olmak ile gerçeğin nerde olduğunu bilen arasındaki farkı bilmenin ne olduğunu tam kestiremeyiz. Bu meselenin temelinde gerçeği bulmuş insanın verdiği nasihatin havaya uçan nasihatlerinin bitmiş tükenmiş olması ve değersizleşmesinde kime nasıl ifade edebiliriz.

Her şeyiyle donanımlı olduğu bir mevkide bir dönem ara vermiş bir insanın tekrar dizayn edilmesi için yönlendirmeyi sağlayacak hayırlı insan olmak ve hayrın bulunduğu yeri bilmek ile hayırsız olmaya düşme durumundaki kararı iki insanın hangisi tayin edecektir. Nasihat eden mi, edilen mi?

Gerçekleri ile geleceği bilmek ve beklemek farkı ayıran hükümde öne alınması ve bilinmesi gereken nedir?

Olmak ile olmamanın arasındaki mükemmelliği tarif edeceğimiz şeyin açık bir sahifesi yoktur. Fakat hayatın derdinde ihtiyarlayanı bulduğumuzda ve gerçek ile karşılaşmayı hayal etmekte eylemsel faktörleri daha ilerideki olabilecek güzelliği görmeye yarayacak hale getirmeliyiz.

Kaderi bilmek ile görmekle değişmeyen faktörlerin önüne geçmek için nefse boyun eğmek ise çok zordur. Sonuçta insan bütünüyle bittiği ve tükendiği yer gelene kadar uyanış bulması ise bazen çok mümkün görünmemektedir.

İnsan, hayatını yönlendireyim derken, hayatının kendini yönlendirmesine izin verirse çok zaman hüsran oluşa doğru gidiş işaretleri başlamasına neden olur. Geçici olan güzellikler ile oyalanması, gerçek olanın vaktinde tahammülü mümkün olmayanı başa düşerürken, görülecek eziyet muallaklaşmış değerlerden çokta karlı görünmeyecektir. Engel olmamız gerektiği zamanda engel olmadığımız hayat şekli bizi değersizleştirilmiş bir şekle dönüşütürüşünde, incinmeye başladığımız durumlar bizi yıkmadan gerçek hayırlı kişileri tanıma şansına kavuşmak başka bir meziyettir, denilebilir.

Değersizleşen ve zamanın acımasız vurgunlarında meziyetlerimizi feda etmemize yarayacak insaflı hayırlı insanları bulmak demek, bizi gerçeğimize yakınlaştıran kişileri bulmak demektir. Bu insanlar ile ele geçirdiğimiz hakikatlerin kıymeti uzun vadede çıkar. Bu hayırlı

insanlar aklı kendine hizmetçi kılmış güngörmüş olması ile kazandığı hayır katmanlarını bulmak bir bahtiyarlıktır. Ancak bulmanın değerler itibarını kazanca dönüşmesi için aklı hisse mahkum etmemek gerekir.

Hayatın karmaşıklığını sabır ile tedavi etmek var gibi takdir edilse de nefsi boyunduruk altına almak ve ittiba kılıcı bir kâmil dönüşümü sağlamak göründüğü kadar kolay değildir. Sonuçta gelenler giderler, arkasına bakılacak kadar toz duman bırakan gidenlerin seyrine bakmak ise üzülünecek veya sevinilecek bir şey midir?

Hayrın kararını kim verecektir?

Hayrın hayırsızlaştığı yerdeki hayırlı insanın var olduğunu söylediğimizde, o kimdir?

Onlar var mı yok mu olması sizinle beraber olur bilirseniz, bilmezseniz hala belli değildir.

Bildim değin her şey ise bir sonrasında hiç bilmediğindir. Öyle ise bilmenin ve bilmemenin bir faydası olmadığına göre, bu kadar söylediklerimizin de bir manası kalmamıştır.

Tak sepeti koluna herkes kendi yoluna, insanın çalıştığından başka kazancı yoktur.

İhramcızâde İsmail Hakkı

SABRİ ÜLGENER'E GÖRE TASAVVUF

Toplum hayatında her nerede ve ne şekilde olursa olsun mutlaka bir dinin ya da inancın varlığına dikkat çeken Ülgener; toplumda benimsenen bu dine özgü normatif yapının genellikle uygulama veya reel yanının gerisinde kaldığını belirtmektedir. Ona göre İslam'ın maruz kaldığı değişim farklı zamanlarda değişik yönlerde seyretmesine rağmen genel eğilim hep içe dönüş ve kapanış şeklinde olmuştur. Buna sebep olan etkenlerin başında ise Emevilerin başını çektiği dünya saltanatına karşı gelişen protesto ve tepki hareketi gelir. Ayrıca bu dönemde Suriye, Babil ve Mısır gibi Hıristiyanlıkla temas etmek durumunda kalan bölgelerde de içe kapanma eğiliminin ivme kazandığı görülmektedir.

Sözü edilen protesto ve tepki hareketinin ilk zamanlardaki tipik temsilcisi Ebu Zerr (el-Gifarî) olarak kabul edilmektedir. Ebu Zerr, zühd ve takvanın temsilcisi olup kendisi Mekke Müslümanlarının önde gelenlerindendir ve bir sure Şam fakihliği yapmıştır. Şeriat hükümlerinde hiçbir şekilde değişiklik kabul etmeyen, hatta Ülgener'e göre, Müslümanın bir günlük geçiminden fazla kazanmasını küfür sayabilen sert mizaçlı bir kişiliğe sahiptir. Onun karşısında olan isim ise Muaviye'dir. **Muaviye feodal yönetim anlayışını büyük bir ihtişam ve gösterişle aynı zamanda "'Makyevalist" bir yaklaşımla birleştirip halife olmuş tam zıt mizaçlı birisidir.** Ebu Zerr, Muaviye'ye, gözlemlediği israf ve gereksiz ihtişamla ilgili rahatsızlığını sık sık pervasızca dile getirince önce Medine'ye gönderilir, orada da aynı tavrı sergilemeye devam eden bu sahabi son olarak şehir dışındaki bir kulübeye nakledilir. Ebu Zerr hayatının sonuna kadar burada yaşayacaktır. Bu şekilde Ebu Zerr'in, Muaviye'ye yenik düşmesi bir anlamda, zühd ve takvanın, ihtişam ve saltanata yenik düşmesi olarak değerlendirilmektedir.

Fakat Ülgener, çalışmalarında sözü edilen içe kapanış veya zühd hareketinin nasıl ortaya çıktığı ve tarihsel gelişiminden ziyade, bu anlayışın ve bu anlayışın Osmanlı toplumundaki uzantılarının bu topluma etkileri üzerinde durmaktadır. Dolayısıyla Onun çalışmalarında kullanıldığı şekliyle tasavvuf ve aynı zamanda bizim ele aldığımız yönüyle tasavvuf bu çerçevede anlaşılmalıdır.

Ona göre tasavvufun bir tek ilkesi vardır; o da ferdin Tanrı katında nefsini yok etmesi ve o yoklukta varlığı bulmasıdır. Bu anlamda birey, her zaman esas vatanı kabul ettiği Tanrı katına ulaşmayı arzu eden, dolayısıyla da içinde bulunduğu dünyaya yabancılık duyan biridir. Onun bu isteğinin gerçekleşmesini engelleyen bazı unsurlar vardır, bunlar; olup biten her şeyde kendi fiilini görmek ve her türlü maddî- nefsanî ilişkiler olarak özetlenebilir. Doğal olarak bu durumdaki birey Tanrının yeryüzündeki icracısı değil; aksine pasif, teslimiyeti benimsemiş bir fatalist (kaderci) konumundadır. Toplumsal açıdan önemli olan nokta ise bu inancın veya ön kabulün içe dönük, mistik yönünden ziyade pratiğe yansıyan kısmıdır. Bunlar bağımlılık ve teslimiyet olarak özetlenebilir. İşte bu iki özellik, bağımlılık ve teslimiyet duyguları Tanrı ile tek varlık olarak birleşme iddiası ve gayreti içindeki mistik bireyin bu hedefe ulaşması için bazı yeteneklere ve özel tekniklere sahip olmasını gerektirmektedir. Bunlara sahip olan kimseler için bir sorun bulunmazken bu tekniklere sahip olamayanlar için tek çare ise onlara sahip olan bir kimseye (şeyh veya pîre) teslim olmaktan geçmektedir. **Ülgener'e göre, işte tarikatlar bu şekilde 'şeyh' kabul edilen kimseler çevresinde oluşan insan havalanmalarından meydana gelmiştir.**

Aslında bu noktada teslimiyet, bir şeyh veya pirden ziyade, onların kişiliğinde ilahi -insanüstü- bir iradeye yapılmaktadır. Buraya kadar bir sorun görünmemektedir, ancak insanüstü/aşkın bir varlığa karşı sergilenen bu derece güçlü bir kulluk ve bağlılığı alışkanlık boyutunda benimseyen birey, bu alışkanlığı yeryüzünde temsil iddiası ile ortaya çıkmış bulunan dünyevi otoriteye yani şeyh veya pîre karşı da aynı şekilde sergilemekte, bu şeyh veya pîre boyun eğmekte bir sakınca görmemektedir. İşte Ülgener'e göre sorun bu noktada başlar.

Öncelikle bireyin sahip olduğu irade ve teşebbüs gücü bu durumdan etkilenecektir. Tarikat çatısı altına girerek varlığını tek renkli bir bütün içerisinde eriten birey, teşebbüs gücünü de o bütün veya onu temsil eden üstün irade (şeyh veya pîr) lehine asgari düzeye indirecektir. Bu süreçte zihin ve bilinç tarafında da eşyaya dıştan yaklaşmak lüzumsuz ve hatta zararlı görülürken; ona karşı içten ve derinlemesine murakabe yoluyla yaklaşmak daha uygun görülecektir. Bu bağlamda öncelikle fütüvvet ahlakı ve ardından da tarikat ahlakının alt tabaka

zihniyeti üzerindeki etkileri oldukça önemlidir. Şöyle ki; genel çizgileri itibariyle pasiflik ve uysallık telkini içeren motifler önce fütüvvet yoluyla, esnaf ruhuna işlenmiş; ardından da tarikat ahlakı, dinî müeyyideleri de arkasına alarak, konuyu daha da derinleştirmiş ve pekiştirmiştir. Netice; otoriteye kayıtsız-şartsız bağlanış ve en ufak bir tereddüt hissetmeden ona kendini terk ediş, şeklinde ortaya çıkmıştır.

Ülgener'e göre tasavvuf ahlakının izi üstünde olduğu değerler de bunlardan başkası değildir.

İşte bu değerler doğrultusunda tasvir edilen birey Ülgener'in ifadesiyle;

> **...gidişi, içe ve derine dönük bir "batın" huzuruna çekip götürmenin ve din kurallarını dahi aynı suretle içe dönük bir yorum süzgecinde eğip bükerek sırasında politik ihtiraslara kılıf uydurmanın hesabında... bir kişiliktir.**

Bir pîr veya şeyhe karşı sergilenen bu teslimiyetçi anlayış birey boyutunda böyle değişikliklere sebep olurken başka bir açıdan toplum düzeninde de bazı değişmelere sebep olmaktaydı. Bunlardan en önemlisi 'din ve mâna aristokrasisi'dir. Tasavvuf, Ülgener'e göre, o zamana kadar varolan, yerine göre toprak veya soy-sop kökenli ya da sadece kaba kuvvet mahsulü olan 'dünyevî aristokrasi' ya da başka bir adıyla 'beylik müessesi'nden farklı olarak din aristokrasisini oluşturmuştur. Bu, aslında ilk dönemlerde İslam'ın şiddetle karşısında olduğu 'ruhbanlık' müessesesinin farklı isim ve kılık altında sunulmasından başka bir şey değildir. Çünkü her ikisi de kul ile Tanrı arasında yer alan bununla birlikte kitle üzerinde güç ve nüfuza sahip olmayı gerektiren oluşumlardır. Ancak Ülgener'e göre din aristokrasinin toplum üzerindeki güç ve iktidarı, dünyevî aristokrasinin sahip olduğu güç ve iktidarın kat kat üzerindedir. Üstelik mâna aristokrasisi, dünyevî aristokrasi gibi bir takım şartlara; özellikle de asıl ve nesep iddiasına bağlı olmadığı için de hemen hemen herkese kapılan açıktır.

Yine buna bağlı olarak, Ülgener'e göre (profan) dünyevî ahlak kökü toprağa veya türlü şekillerde kazanılmış haklara dayanan yerleşik aristokrasinin menfaatlerini koruduğu için muhafazakar bir tablo çizerken, dinî-tasavvufî akımlar hiçbir temeli olmadığı halde yükselmek isteyenlere kucak açtığı için dinamik bir karakter taşımaktadır. Bütün bunların etkisiyle Ülgener, 12. ve 13. asırlardan beri

tasavvufta feodal ihtirasların çok önemli bir yere sahip olduğunu belirtir; Ona göre bu dönemlerde,

> **...şeyhimiz hurûc eder biz dahi beyler oluruz" diye düşünen ve avunanların, hatta, umduklarını bulanların sayısı gerçekten az değildi.**

Diğer taraftan bu yeni anlayış tasavvufa büyük zarar vermekte onu yozlaştırmaktadır.

Bu anlayışın tam karşısında olan ve Ülgener'in Melamiler üzerinde somutlaştırdığı diğer anlayışa göre ise birey savruk ve başıboş gidişi 'durdurabilir miyiz' düşüncesiyle boş ve âtıl durmayıp aralıksız çalışma ve uğraşmanın savunucusu ve takipçisi olmalıdır.

Ülgener'e göre sadece Melamilerde somutlaştırılan bu özellikler -velev ibadet sahasında da olsa- rasyonel ve enerjik bir zihniyetle metodik iş ahlakına dönüştürülebilir. Nitekim reformasyonla beraber zühdî (mistik) temayüller, (asketik) riyazi doğrultuda bir değişime uğramışlardır.

Bütün bu olaylara daha yüksekten ve uzaktan bakıldığında gerek sosyal hayatın topluluk halinde seyretmesinden doğan alışkanlıklar ve gerekse çeşitli gelenek ve adetlerden kaynaklanan sade ve gösterişsiz değer yargılan üzerine yer yer dinî-mistik ibare ve temsillerle örülü bir ahlakın kurulmakta olduğu görülür. Söz konusu ahlak Ülgener'e göre aynı zamanda içerisinde birbirinden farklı bir çok renk de taşımaktadır. Bu anlamda;

...bir köşesine bakınca tasavvufi-mistik renkleri daha koyu; başka bir yandan şer'i- skolastik ifade tonu daha kuvvetli; bazen de rindlik temayülleri daha aşikar; hulasa her cepheden görünüşü farklıdır.

Fakat Ülgener'e göre bu farklılıklar uyumsuzluk değil, aksine birbirini bir çok yönlerden tamamlayan bir uyumun unsurlarıdır. O, bu değişim ve dönüşümde en büyük payı tasavvufa verir. Ancak tasavvufun bu kadar çok yaygın ve etkin hale gelmesi aynı zamanda tarihî şartlarla da yakından ilgilidir. Örneğin İslam'ın ilk devirlerinde din daha çok orta ve ortadan yukarı tüccar kesime hitap ederken, sözünü ettiğimiz değişimle beraber özellikle tarikatların hitap ettikleri toplumsal sınıf mütevazi çarşı esnafına yönelmiştir.

Bu değişimde esnaftan kaynaklanan iki önemli sebep göze çarpar. İlki sosyo-ekonomik şartlardır. Şöyle ki, zanaatkar, çeşitli baskı ve zorlamaların yanı sıra, geçim kaynaklarının da daralması ile birlikte yabancı unsurların dıştan içe esnaf saflarına sızması gibi bir tehlike ile karşı karşıya kalmıştır. Bu sızma tehlikesi karşısında esnaf varlığım korumak için dinî bir kast havası içinde birleşme ve bütünleşme ihtiyacı hissetmiştir. Böylece disiplinli çalışma ve üretmenin de önüne 'güvenlik duygusu' geçmiştir. Dinin tasavvuf yoluyla esnaf ve zanaatkâra yönelmesinin esnaftan kaynaklanan ikinci sebebi de bu toplumsal sınıfın dinî-mistik ifade kalıplarına sığınarak onun sağlayacağı dokunulmazlık içinde hem varlıklarım bir süre daha korumayı düşünmeleri; hem de bağlılarına yönelik kurallara dinî- tasavvufî motiflerle daha fazla etki ve güç kazandırmak istemeleridir.

Tasavvuf ve tarikatlar sadece esnaf topluluklarını etki altına almakla kalmamışlar; bu etkiyi hemen hemen bütün topluma da taşımışlardır. Bunu da sade, gösterişsiz, basit ve külfetsiz kıssalarla en alt tabakalara kadar ulaşarak başarmışlardır. O kadar ki, geniş bir rant tabanı üzerinde bulunan, daha çok tüketime meyilli, alt-üst ilişkileri otorite ve gelenek kalıplan içinde dondurulmuş, kısaca sınıflı bir oluşum sergileyen bu toplumun hal ve tavrını, çevresine ve evrene bakış açısını, yaşama tarzım vs. yoğurup şekillendirebilecek kadar güç kazanmışlardır. Ülgener'in ifadesiyle;

...altlı-üstlü toplum katlarına, onların inanç ve davranışlarına, dünyaya ve dünya malına bakış açısına, gelecek kaygısızlığına vs. bakarak geriye doğru adım adım İzlense sonunda tasavvufun kullandığı basit ve külfetsiz ifade ve temsillere ulaşılacaktır."

Toplum üzerinde bu derece önemli etkilere sahip olan tasavvuf zamanla kendi içerisinde batını (mistik) yanın ağır basması sebebiyle değişikliğe uğramış: geçim ve doyum kapısı olan tekke ve zaviyeler, birer cömert ve rahat yaşama merkezleri haline dönüşmüştür. Bunun yanı sıra bazı kavramların içerikleri değiştirilmiş, manaları yüzeyselleştirilmiştir. Söz gelimi; "mahv" ve "zeval" kavramları başlangıçta kul ile Tanrı arasına giren dünya ilgisinin yok olması anlamında iken, sonraları kul ve Tanrı arasında bir perde görevi gördüğüne inanılan dünya malının bizzat kendisinin yok olması olarak algılanmış, bu da tüketimi körüklemiştir.

Tüketimi körükleyen bir başka fikir de; her şeyin aslında ölümlü olduğu ve bir zaman sonra yok olacağı 'inancıyla bağlantılı olarak, dünya nimetlerinin de aynı şekilde tüketilip yok edilmekle görevini tamamlamış olacağına inanılmasıdır. Yine içinde yaşanılan dünyanın sonlu olduğu düşüncesi de onun, her saati ölümden sonraki hayat yolunda harcanacak bir basamak olmaktan çıkıp; didinip yıpranmadan rahatla yaşanacak bir durak olarak kabul edilmesine sebep olmuştur. Haliyle dünyaya bakış değişmiş; bireyin irade ve enerjisiyle işleyip şekillendireceği bir mekan olması gereken dünya , sadece nimetlerinden bol bol istifade edilecek bir "imaret" yahut "hak sofrası" olarak algılanmıştır. Ülgener, bu tabirin kendi yakıştırması değil tekke ve zaviye kurucularının dilinden düşürmedikleri bir deyiş olduğunu belirterek ekler;

...dünya ki. sofra-i Hakk'tır cemi' niam-ı ilahi (Tanrı nimetleri) bundadır! "Sofra-i Hakk"; Orta Anadolu kasaba ve şehirlerinin konak ve imaretlerinin savruk, derbeder konuklama yabancı olmadığı gibi, vezir konaklarının hadsiz hesapsız nimetleri ile doyurulmamış okur-yazar takımına da ters

> **düşmeyecek bir benzetiş. Ve sanırız hepsi de tüketim tarafının emek ve üretim önünde geldiği -tüketim toplumunu- doğrulamaya yeterli.**

Ancak burada tasavvuf ve tarikatların tüketime yol açması ile, dünyevî (profan) ahlak anlayışının tüketime yol açması arasında önemli bir fark olduğu gözden kaçmamalıdır. Dünyevî (profan) ahlakta ilk ve ortaçağ boyunca tüketim kapısı her zaman toplumun üst tabakasına açık iken; alt tabakaya ısrarla ve kararlılıkla kapalı tutulmuştur. Tasavvufla -yani tasavvufun batini şekliyle- beraber bu anlayış da değişikliğe uğramış; bir yandan üst tabakaya aynı şekilde bol ve müreffeh bir yaşam cömertçe sunulurken, hatta bu 'irşad' görevinin ayrılmaz bir parçası gibi kabul edilirken, diğer yandan farklı olarak orta ve ortadan aşağı halk tabakasına da aynı hayatın kapıları açık tutulmuştur. Artık,

> **...dünya nimetleri baht ve istidatları yettiğince onlara da açıktır. Bu değişimle oluşan yeni toplumsal düzen de öncekinden farklıdır,**

Ülgener'in ifadesiyle;

> **...üstte ve zirvede cezbe ve keramet ile ağa ve mütegallibe sıfatlarının karışımından vücut bulmuş bir rantiye sınıfı ve etrafında uysal, uyumlu ve öyle olduğu kadar da kayrılma ve sivrilme şansına sahip bir yanaşma halkası.**

Görüldüğü gibi Ülgener'e göre tasavvuf, aynı zamanda tüketim zihniyetinin toplumda yerleşmesinde de önemli etkilere sahiptir. Ancak bu noktada tek etkenin ya da en güçlü etkenin tasavvuf olduğunu söylemek doğru olmaz. Çünkü Ona göre tüketim tutkusu aslında Ortaçağın genel karakteristiğidir ve üst tabaka ile yönetici sınıf bol ve rahat tüketimin işaretini bu çağların siyaset felsefesinde zaten bulmuşlardır. Burada tasavvufun etkisi ikinci sırada yer almaktadır. Tasavvuf, cezbe ve telkin yolunda kabiliyeti yeterli olan herkese kapılarını açmış, bundan dolayı da çok rağbet görmüştür. Ancak tabana yayıldıkça kontemplatif-mistik bir havaya bürünerek ölçü eksikliğine uğramış; giyim kuşam yönüyle görünüşte bir taklide ve

> **tüketime yatkın bir yaşama felsefesiyle de içte bir bozulmaya sebep olmuştur.**

Onun çok rağbet görmesinin sebepleri; herkese kucak açmasının yanı sıra, Anadolu insanının çilesi ile hemhâl olması, Moğol istilaları sonunda oluşan kaos ortamında tekke ve zaviyelerin en güvenli köşeler haline gelmesi, sufilerin İslam'ı yumuşatılmış haliyle uç beyliklere kadar ulaştırmış olmaları şeklinde özetlenebilir

Tasavvufun tüketim toplumuna sebep olma konusunda profan sistemlerden farklı olmadığına dikkat çeken Ülgener; bu noktada İslam mistisizminin bütün uzantılarıyla böyle bir hedef peşinde bilerek ve isteyerek yol aldığını iddia etmediğini de hemen eklemektedir. Ancak O, tarikat hayatında olgunlaşma ve Hakk'a ulaşma yolunda belli bir seviyeye ulaştıktan sonra kendi kullandığı şekliyle, "talipleri tekmil ve sâlikleri terbiye için" tekrar maddi dünyaya dönmeyi haklı çıkaran hatta **"kâmile lokma ve nükte helal"** olduğunu ifade edenin de yine tasavvuf olduğunu belirtmeden geçemez. En çok toplumun alt kesimine yönelen tasavvuf burada bir tevekkül ve teslimiyet felsefesine kaynaklık ederek kaderci bir insan tipi oluşturmuş; üst tabakalara doğru tırmandıkça ise kendini geçim kaygısının üstünde gören, işin külfetini de alt tabakanın sırtına yükleyen bir nüfuz ve tahakküm kesimi oluşturmuştur. Böylece tasavvuf, feodal sistemden kaynaklanan tahakkümü desteklemiş, pekiştirmiş ve onun daha da güçlenmesini sağlamış olmaktadır.

Daha çok taşrada bulunan topluluklarda tasavvufun -Ülgener'in ifadesiyle- "batınilik ve ibahet kanadı" ağırlık kazanmış, ardından geçimini bu tabakadan gelen yardımla sürdüren ve kendilerini her türlü moral sınırlamanın üstünde gören bir üst tabaka oluşmuştur. Öyle ki bunlara göre "fakr" ve "fena" kademelerini geçmeyi başaranlar için şeriat yasalan ve külfetleri geçerli değildir.

Hayatın manevi tarafı bu kadar çok önem kazanınca doğal olarak maddi cephesi ve bu uğurda harcanacak her türlü emek de çok değersiz kalıyordu. Buna bağlı olarak iktisadi faaliyet “kendini ve yakınlarını geçindirecek kadar çalışmak’la sınırlandırılıyor; bundan fazlası lüzumsuz, hatta zararlı görülüyordu.

Ve yine 'veren el alan elden üstündür' şeklindeki dinî kaynaklı prensip de tasavvufla beraber üst tabakada sadece ibadet ve zikirle meşgul bir üst sınıfın oluşması ile beraber, bir anlamda 'alan el veren elden üstündür' şeklinde değişiyordu. Çünkü bunların dünyevî ihtiyaçları alttakilerin omuzlarına yüklenmişti.

Tasavvuf ve tarikatlar, Ülgener’in ifadesiyle, folklor, sanat ve iktisat açısından üst düzeydeki fikirleri ve inançları basit, kolay ve sade ifade kalıpları halinde geniş halk kitlelerine, özellikle alt tabakaya yayarak, bunların günlük yaşama katılmasını sağlamışlardır. Bu değerler, bağımlılık, teslimiyet, yavaşlık ve ağırlık olarak özetlenebilir. Sözgelimi; yarınından ve geçim kaygısından emin bir güven ve telaşsızlıkla işleri ağırdan almayı söz ve deyimlerle zihinlere yerleştirmişlerdir. Fakat bu nakil işlemi sırasında mistik bir derinliğe ve anlama sahip fikirler gerçek manalarından uzaklaşmış hatta gerçek anlamlarıyla tamamen ilişikleri kesilmiş çoğu /aman ezbere, monoton birer kalıp ve klişeler halinde sığ ve. yavan bir duruma düşmüşlerdir. Bununla ilgili örnekleri daha önceki bölümde vermiştik.

Ülgener, tasavvufun bu derece etkili olmasının nedenlerini bir müslüman için şekil ve ibadet düzeyinde kalan İslam’ın, bu haliyle ahlak ve davranış katma yeterince nüfuz edememesinde aramaktadır. Çünkü din, Ona göre, iş hayatına yukardan soyut kurallar ile değil; aşağıdan sade, kolay anlaşılır ve sindirilebilir kıssa ve temsillerle uzanabilirdi, öyle de olmuştur.

Özetlemek gerekirse:

1. Tasavvufla beraber ilk olarak bir içe ve derine kapanış söz konusudur.

Tanrı katma ulaşmaktan ziyade sadece bizatihi huzur ve rahat olduğu için "gece Hakk'la gündüz halkla beraber olma " düşüncesi ve neticede ortaya çıkan yalın haliyle yavaşlık ve telaşsızlık.

2. Tevekkül; gerekli tüm tedbiri aldıktan sonra gerisini Tanrı’ya bırakarak güven ve cesaretle sonucu beklemek demek iken, bu ruh daha sonra kaybolmuş ve tevekkül ataletin meşrulaştırıldığı bir kılıf haline dönüşmüştür. Bu ise tam bir teslimiyet ve telaşsızlığa sebep olmuştur.

3. İslam’ın en az bir yıl olarak göz yumduğu zaman ölçüsü tasavvufla beraber yaşanan ân’a (bugüne) daraltılmıştır. Bunun sebebi sufînin Hakk ile bir olmasını sağlayan tek yolun yaşadığı ânı zikir ve murakabe ile geçirmesi gerektiği (ibnü’l-vakt) inancıdır. ' Ayrıca Kur’an’da zikir kavramı bulunmakla beraber günün belli saatlerine hasredilmiştir. Oysa tasavvuf bu süre sınırlamasını kaldırarak, “Allah’ı çok zikredin” buyruğuna göre onu geniş bir zamana teşmil etmiştir.

Ülgener, buraya kadar özetle açıklamaya çalıştığımız tasavvufla ilgili tespitlerini İslam’ın bizzat kendisine yöneltmediği gibi tasavvufun tamamını da bu değerlendirmeye dahil etmemektedir. Sözgelimi, bu bağlamda O, tasavvufi bir akım olan Melamiliği diğer gruplardan ayırır. Bunun çeşitli sebepleri vardır;

1. Her .şeyden önce bir Melami için çalışma ve helal kazanç ibadet derecesinde bir kutsallığa sahiptir. Ancak bunun yanı sıra ibadet ve kazanç arasında dengeli davranılması da çok önemlidir. Bu anlayışa göre birey boş durmamalı kazanç elde etmek için gerekli girişimlerde bulunmalıdır. Ancak bunların yanı sıra iyi bir kul olmayı da ihmal etmemelidir. Bu anlayışta ibadet kazanç sağlamak için çalışma işinin tam merkezinde yer alır, her iki eylem de metot açısından aynı kurala bağlıdır; cehd ve irade her ikisinde de aynı öneme sahiptir. Kazanç hem dünyevi bir kazanım hem de uhrevi bir kazanım ve ödül olarak algılanır. Kazançsız dünyevi çalışma, karşılığında sevap olmayan bir ibadete benzetilir.

2. **Bir Melami için günlük yaşam her gün akşama kadar halkın beğendiği işte, sabaha kadar da Hakk'ın beğendiği işte çalışmaktır.** Melamilerin tasavvur ettiği haliyle iş ve çalışma; az da olsa bir dünya ilgisine göz yummanın yanı sıra, yepyeni bir bakış açısını da beraberinde getirmektedir. Bu da söz konusu iş ve çalışmanın bir vazife bilinci ile ele alınıp neredeyse ibadet derecesine yüceltilmiş olmasıdır.

3. Bir Melamî kazanç sağlamak için dünyevi bir işle meşgul olmalı, işten sonra ise dinî yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirmelidir. Melamiler dünya malının kendilerinde bir ilgi ve hatta bir tutkuya dönüşmemesi için çabalarlar. Dünyayı terk etme yollarından olan çile ve zühd gibi yollara asla başvurmazlar, onlar için, Ülgener'in ifadesiyle, **"el-Kâsibu habibullah ''** yani, 'kazanan Allah 'ın sevgili kuludur' prensibi esastır.

Bu anlayış, genel anlamda ibadette zikir ve ayin tarafından çok felsefe ve irfan tarafına ağırlık verdiğinden olsa gerek, ancak büyük kültür ve irfan merkezlerinde tutunabilmiş, fakat burada da tabanda kalıcı izler bırakamamış; üstte az bir kesime seslenebilmiştir. Tarikatlar ise daha çok zikir ve ayin yönüne ağırlık verdiğinden küçük yerlerdeki esnaflardan, yeniçeri ocağına, orta sınıf halk tabakasına, köy ve kasabalardaki kalabalık yığınlara kadar ulaşabilmişlerdir.

6. Sabri Ülgener'e Göre Osmanlı Toplumu ve Tasavvuf:

Sabri Ülgener, Batı Avrupanın 16. asırdan başlamak üzere kazanç anlayışım, önce muntazam bir ticarete ve 19. asra gelindiğinde ise endüstri temelli bir ekonomiye dönüştürmek suretiyle devamlı rasyonelleştirdiğinin altım çizmektedir. Ona göre bu süreci başlatan ve devam ettiren sebepler şunlardır: İlk olarak ticaret ve sanayide geniş bir faaliyet alanı, bu faaliyet alanım hazırlayan mazbut hukuk ve devlet düzeni (özellikle de müteşebbis ve himayeci bir devlet anlayışı; merkantilizm), son olarak da daha derinde manevi-dinî teşvik unsurları. Ülgener, manevi-dinî teşvik unsurları çerçevesinde Kalvinizm ve Püritanizme dikkat çekmektedir. Çünkü Ona göre bu iki dinî yapılanma dünya ve ahiret selametini, olur olmaz hedefler peşinde koşmakta değil, aksine belli bir amaç uğruna -başlangıçta ibadet alanında da olsa- emek ve enerji teksifinde ve devamlı bir nefis mürakabesinde görmekte ve öyle tavsiye etmektedir. Özetle; Kalvinizm ve Püritanizm, kazancı, savruk ve dağınık bir anlayıştan kurtarıp, disiplinli bir iş hayatına dönüştürebilecek her türlü unsuru taşımaktadır.

Netice itibariyle Avrupa'da yerleşen ve zamanla daha da güçlenen bu anlayışın etkisiyle bir kapitalist gelişme meydana gelirken, genel olarak Doğu'da ve Osmanlı toplumunda bunun tam tersi bir süreç yaşanmıştır. Ülgener bu olumsuz durumun nedenlerine ulaşmak amacıyla Osmanlı toplumunu inceler. Problemin bir zihniyet sorunu olduğuna kanaat getirince de zihniyeti belirleyen en önemli faktör olarak dinî-manevi unsurları uzun uzun tahlil ederek sosyo-ekonomik olayların arka planındaki manevi etkilere ve bu etkilerin söz konusu iki toplumda nasıl farklı anlayışlara neden olduğu üzerinde yoğunlaşmaya başlar. Sözgelimi; Ülgener, Avrupa ülkelerinde 18. asır sonlarında, konusu Liberalizm ve devlet müdahaleciliği olan tartışmaların, Müslüman ülkelerde çok daha önceleri başladığım ve iktisat literatüründe **"Laissez Faire Politikası"** olarak bilinen fikirlerin ilk İslam kaynaklarında da var olduğunu ancak değişime uğradığını belirtir. Fakat ne yazık ki bu fikirler Doğu'da Batıdakiyle aynı sonucu doğurmamıştır.

Yine Batı Avrupa'da -özellikle de İngiltere'de- 17. asırdan başlamak üzere toplumun bir kesimi iş hayatıyla hemhâl olup burjuvalaşırken, Doğu'da ve Osmanlı toplumunda yalnız üst tabaka değil; orta sınıf halk bile - Ülgener'in ifadesiyle- "ağalık ve efendilik şuuruyla" iş hayatından elini eteğini çekmiştir.

Ayrıca ilginçtir ki, genel olarak bakıldığında Ortaçağın "ağalık ve efendilik şuuru " deyimi altında özetlediğimiz bu anlayış, etkin olduğu sınıfın hayat ve toplum anlayışım da gündelik ekonomik kaygıların dışına taşıyarak, mal ve serveti, siyasi hayatta itibar, saltanat, makam ve şan sahibi olmak için peşinde koşulan bir olgu olarak görmektedir.

Ülgener, Osmanlı toplumunun iktisadi açıdan gerileme sebeplerini genel çizgileriyle iki başlık altında toplamaktadır; Bunlardan ilki, mevcut kâr ve teşebbüs zihniyetinin ve iş örgütlenmesinin rasyonelleşememesi, İkincisi de siyasi sebeplerdir. Özellikle ikinci grupta yer alan sebepler söz konusu gerileme sürecinde daha çok hızlandırıcı ve tamamlayıcı fonksiyona sahiptir

Ülgener, siyasi sebepler arasında, dağınık feodal kuvvetler, yine aynı oranda dağınık ve güvenden yoksun para rejimleri, önceden tahmini mümkün olmayan harç, vergi vb. kararsız harcamalar ve maliyet unsurlarını saymaktadır

O, daha çok birinci gruba dahil mevcut kâr ve teşebbüs zihniyetinin ve iş örgütlenmesinin rasyonelleşememesi ile ilgili olarak, çözülme dönemi Osmanlı toplumunda hali hazırdaki üretim-tüketim dengesizliğine dikkat çeker. İlk olarak söz konusu dengesizliğin genellikle tüketimin, üretimden fazla olması şeklinde seyreden bir oransızlık şeklinde ortaya çıktığını belirtir. Bu oransızlığın sebebi, Ona göre, uzun zaman dar ve kapalı hücrelerde son derece basit teknik imkanlarla yapılan üretime karşılık; tüketimin -özellikle saray ve konak hayatında- daha da genişlemesi ve artmasıdır. Ülgener, bu dengesizliğin toplum üzerinde rahatlıkla gözlemlenebileceğini belirterek şunları ifade etmektedir:

> **Bir muvazenesizlik ki, izlerini cemiyet hayatının iç örgülerinde -kıymet anlayışında- olduğu kadar dış yapısında -iktisadi, mali bünyesinde de- açıkça görebiliriz:**
>
> **a) İçten (sübjektif olarak) tüketime dayalı zihniyet; manası şu: Ortaçağ insanının nazarında eşya taşıdığı emek ve zahmete göre değil, istihlaki sırasında tattıracağı hazza göre kıymetlenir, daha kısası, çalışma ve kazanmanın verdiği iş zevkinden ziyade harcama ve tüketmenin getireceği "ağız tadı" baskın çıkar.**
>
> **b) Dıştan (objektif olarak): Tüketime davalı iktisat rejimi; yukarıda anlattıklarımızı sübjektif, kendi içine kapalı bir ruhun ifadesi olmaktan çıkarıp genişleterek bütün bir cemiyet hayatına mal edelim; karşımıza dış yapısı ile çözülme devri iktisadı çıkar. Bu yapı da, altındaki zihniyet gibi tüketimi ve masraf cihetini ön planda tutmakla karakterlenir; neresinden bakılsa manzara aynıdır.**
>
> **Ülgener'e g.öre burada anlatılan özellikleriyle Osmanlı iktisadi hayatının en belirgin niteliği olan tüketim zihniyeti, birey ve toplum boyutunda "durgun-âtıl hayat anlayışı"ile tamamlanmaktadır. Bu bakımından çözülme devri Osmanlı toplumunda zihni ve iktisadi açıdan bir "ortaçağlaşma" ve "esnaflaşma" yaşandığı rahatlıkla söylenebilir.**

Ortaçağlaşma veya Ortaçağ ahlakı kapalı ve içine dönük bir düşünce sistemidir. Fikirler bu kapalı sisteme ve onun dinî -teolojik ifade kalıplarına uydurulabildiği oranda ortaçağlaşmış olur. Aslında bu toplum yapısı ve ekonomi anlayışının tasavvuf ahlakıyla çok yakın ilişkisi olduğu belirtilmektedir. Bu anlayışa göre tasavvuf ahlakı gerçekte basit el işçiliğine özgü bir dünya görüşünün daha güçlü ifadesinden başka bir şey değildir. Öyle ki tarihsel süreçte büyük sufılerden çoğunun el işçiliği ile hayatlarını kazandıkları bilinmektedir. Demek ki el işçiliği tasavvuf anlayışını gerekli kılmaktadır. Bunun tersi de iddia edilebilir.

Ülgener. dünyevi (profan) kurumlar olarak değerlendirilen esnaf ve tüccarın kendilerine bir takım imtiyazlar sağlayacağı için dinî-mistik bir havaya büründüklerini belirtir. Çünkü, herkesin nesebiyle ilgili olarak babası ve diğer aile büyüklerini öne çıkarmak suretiyle övündüğü bir zaman ve mekanda, din veya tarikat ehli de Ülgener'in ifadesiyle "biz filan azize vasıl olduk ve ona nice zaman hizmet kıldık'' diyerek dinî-mistik değerleri merkeze almakta ve böyle övünmektedirler

Ayrıca Ona göre Osmanlı toplumunda esnaf ve tüccar veya bunların bağlı oldukları kuruluşların başka bir ifadeyle, her san'atın ve mesleğin kendine özgü bir takım örf ve adetleri, törenleri, ortak davranış ve yaşayış

formları olduğu düşünülürse, doğal olarak bireyin üst kademelere yükselmesi için söz konusu kurallara harfiyen uyması gerekmektedir. İşte uzun asırların yığıp biriktirdiği bu kurallar, usul ve kaideler, dinî-mistik kuvvetlerden aldıkları telkin gücüyle etkilerini bir kat daha artırmaktadırlar. Bu noktada şu da belirtilmelidir ki, yukarıdakilerden de anlaşılacağı üzere her sanat alttan üste doğru bütün kademelerinin birbirine bağlı olduğu, kendi içine dönük,, kapalı ve disiplinli bir topluluk gibi görünmektedir. Ortaçağ esnafına göre zanaat, bu topluluğa ait bir sırdır.

Tüccar ve ticarete hep şüpheyle bakılmasına karşılık; zanaat ya da el işçiliği teşvik edilmiştir. Çünkü zanaat ve el işçiliği mali ve teknik açıdan gelişme ve serpilmeye pek de müsait olmayan bir meslektir. Ortaçağ ahlakçısı tabii saydığı ölçüleri aşarak insanın manevi yanma hakim olan marazî bir büyüme ve serpilmeden endişe duyduğu için 'ideal hayat' ı hep kapalı ve dar ölçülü topluluklarda aramaya yönelmiştir. Bu yöndeki telkinlerinde etkili de olmuştur. Çünkü bu durumun toplumun sosyal hayatından tutun ekonomik ve dinî her türlü yaşantısına kadar yayılmış olduğunu görmek mümkündür; örneğin,

> **...büyük konak ve malikaneler yerine küçük aile hayatı; büyük işletmeler yerine küçük aile ve köy işletmeleri yahut basit esnaf işletmesi...**

Ayrıca Lonca gibi bazı kurumlarda da esnaf çeşitli açılardan muayyen sınırlara tabi tutulmaktaydı. Ancak Ülgener, buna rağmen gizli-kapaklı yollardan da olsa Lonca mevzuatının dışında kazanç sağlamaya meyledenlerin de bulunduğunu belirtmektedir. Ahlakçının büyüme ve normal ölçüleri aşmaya daha elverişli gördüğü ticarette ise kendini ve yakınlarını geçindirmeye yetecek kadar olanı (yani insaflı ticaret) değil, mal biriktirme ve yığmayı esas alan, haris ve istismarcı ticaret eskiden beri en ağır tenkitlere maruz kalmıştır.

Ülgener, dinî-mistik öğretinin, bu ve benzeri telkinlerle iktisadi faaliyette 'ölçüsüzlük korkusuna' bireyin şuuraltına yerleştirdiğini belirtmektedir. Ona göre davranışa "ürkeklik" formunda yansıyan bu duygu -yani mutavassıt ölçüyü aşma endişesi- o gün bugün her türlü büyüme ve gelişmenin önünde bir engel teşkil etmiştir

Bunun yanı sıra söz konusu devrin her şeyi ölçülü ve ahenkli görmeye alışkın mazbut din anlayışından kaynaklanan ve iktisadi hayatta benzer problemlere neden olan bir başka düşünce de "kader" anlayışıdır.

Ülgener'e göre burada bahsedilen kader anlayışı, dinin çeşitli bölgelere yayılmasından sonra bazı felsefi akımlar ve tasavvufı anlayışların insandaki iradeyi tamamen ortadan kaldıran fikirleri benimsemeleri sürecinde ortaya çıkmıştır. Bu anlayışla beraber insanın geçimini teinin için gerekli olan rızk, bireyin çalışması ve gayretiyle doğru orantılı olarak görülmekten çıkmış; onun gücü üstünde akıl-sır ermez bir kuvvete inhisar ettirilmiştir. Bu anlamda rızkın talep edilmesine gerek kalmadan ve talep edilmeden sahibini arayıp bulacağı, hatta rızk taksiminde cansız madde ve eşyanın sahibini arayıp bulma noktasında kendilerine göre bir canlılık veya dinamizm kazandıklarına bile hükmedilmiştir.

Bu inanışın ziraata yansıması, Ülgener'in ifadesiyle, "ibtidai teknik şartlan altında her şeyi toprağın bereketinden ve gökyüzünün rahmetinden bekleyen geniş bir çiftçi tabakası"nın doğmasına, ticarete yansıması ise müşteriyi cezbetme yolunda hiçbir faaliyette bulunmayan, rekabet duygusundan yoksun ve rızkını kapısı eşiğinde bekleyen bir esnaf ve zanaatkar tabakasının ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Oysa bu tür bir yorum Ülgener'e göre "kader" kavramının gerçek manasına terstir; çünkü; nzıklandırmada olsun diğer bütün tasarruflarda olsun Tanrı iradesinin 'mutlak' kabul edilmesi son derece doğaldır. Ancak "kader" tanımı içerisinde Tanrı'nm kulun bütün faaliyetlerini hatta gönlünden geçenleri bile önceden tam ve kesin bilgi sahibi (alîm)olmak yoluyla bildiğinin bu kadar özenle anlatılması; 'had ve miktar' tayininde kişi iradesinin tamamen yok sayılamayacağını da gösterir.

. Ülgener, iktisadi davranış bakımından iki farklı insan tipolojisi üzerinde durmaktadır. Bunlardan Birincisi Max Weber'in riyazî (asketik) insanı, Protestan batılı veya kapitalist insan; diğeri ise, Ülgener'in zahid (mistik) insanı, Müslüman Osmanlı-Türk veya pre-kapitalist insandır ve ikisi arasında tam bir tezat vardır. Sözgelimi, bunlardan İkincisinde kazanma ve zenginleşme hevesi yoktur, birey bol ve konforlu yaşamın tattıracağı zevkin yabancısı olmamakla beraber, o uğurda acele etmekten ve telaştan da hoşlanmayan, yolunu tayinde gelenek ve göreneklere bağlı, dışarıya kapalı, Ülgener'in deyimiyle, "işinde ve hesabında götürü" bir insandır. Çünkü götürü hesap ahlaki boyutta kanaatkarlığın ve tok gönüllülüğün bir işareti sayılmıştır. Kılı kırk yarar bir insan tiplemesi etik açıdan hiçbir zaman uygun kabul edilmemiş, hesap ve sayı işlerini Ülgener'in ifadesiyle "hafif tarafından alıvermek" daha uygun görülmüştür. Bazı hesaplar tutulmuş olsa bile -ki tutulmuştur- bunlar Ülgener'e göre rantabilite (verimlilik) kaygısıyla değil; daha ziyade Lonca gibi bazı kuruluşlara ibraz edilmek amacıyla tutulmuş hesaplardır.

Birinci grup yani kapitalist insan tiplemesinde ise bu fikir ve tutumların tamamen tersi bir anlayış hakimdir. Genel olarak bu iki farklı iktisadi anlayıştan rasyonel bir tablo çizen birinci grup, daha çok Batı'da ortaya çıkmış olup temelinde kazanç, kâr, sanat ve zanaatın reform hareketleriyle yüceltilmesi vardır. Doğu'da ise kazanç, kâr, sanat ve zanaatkara karşı tam tersi bir tavır sergilenmiş, hatta bunlar veya bunlarla meşgul olanlar hakir görülmüştür.

Ticaret ve kazanma da her zaman ve her yerde kibir, azamet ve gösterişle beraber yürümüş; kazanmak için değil, büyüklenmek şeref ve izzet sahibi olmak için ticarete meyledilmiştir. Övünme, görünüş ve gösteriş amaçlanmıştır.

Ayrıca bu dönemde toplum, mizaç ve karakter yapısı itibariyle tüketime de son derece yatkın bir eğilime sahiptir. Çözülme devri insanı gücünün yettiği yere kadar bol yaşamayı, hesaplı ve temkinli hareket etmenin önüne geçirmiştir. Hatta Ülgener, bu bağlamda' "bir lokma bir hırka" düşüncesinde ısrarlı olanların bile en yakın ve mahrem çevreleriyle baş başa kaldıkları an bu düşünceyi unuttuklarını belirtir.

Görüldüğü gibi çözülme dönemi Osmanlı-Türk toplumu söz konusu kontemplatif-mistik öğretilere rağmen de olsa hiçbir zaman -ne taban ne de tavanda- bir temkinli harcama ve bilinçli tüketim zihniyeti geliştirememiştir. Ülgener, görünüşte bir takım tutumlu ve bilinçli tavırlar sergilense de gerçekte bu fikirlerin tam anlamıyla benimseminip hayata geçirilemediklerini ifade eder.

Hemen hemen aynı özelliklerle karakterize edilen zenginlik ve zengin tipolojileri de benzer farklılıklar göstermektedir. Buna göre; Doğuya özgü zenginlik ya da çözülme devri zengini, kısaca, toprağa dayalı bir zihniyete sahip ve maddesi toprak altında gömülü olma özellikleriyle öne çıkarken, Batı'ya özgü zenginlik ya da ilk defa İtalyan şehirlerinde ortaya çıkmaya başlayan zengin tipolojisinde ise daha çok toprak dışı değerlere bağlı olma, bununla doğru orantılı olarak dinamizm ve maddesi toprak üstünde, Türkdoğan'ın ifadesiyle maddesi "tedavül sahasında " olan bir anlayış hakim olmuştur.

Son alarak, çözülme devri zihniyetinin günümüze yansımalarını Ülgener şöyle özetlemektedir:

1. Sade ve gösterişsiz üretim çabamızın önüne geçmiş, bol ve gösterişli tüketim tutkusu: pahalı ve gösterişli lojmanlar, ofisler gibi,

2. "Nasıl olsa bir yolu yordamı bulunur" düşüncesiyle en çok iktisadi- teknik bilgi gerektiren işleri ve hesapları oluruna bırakma alışkanlığı,

3. Her şeyi ya "göktekinin rahmeti'' ya da "yerdekinin himmeti'' ile düzenlenmiş görmesinden gelen rehavet, yavaşlık ye ağırlık...

SONUÇ

Sabri F. Ülgener, Türk Sosyal Bilimlerinde “anlamacı yöntemi” ilk kez kullanarak Osmanlı toplumuna özgü iktisadi zihniyeti tahlil etmeye çalışmış, yakın tarihimizin önemli sosyal bilimcilerinden biridir. Kendisinin de belirttiği gibi Onun bu çalışmalardaki amacı sadece Osmanlı Toplumunun dinî-iktisadî yapısını ve burada etkili olan unsurları ortaya çıkarmak değil; bunun yanı sıra günümüz Türk toplumuna da ışık tutmaktır.

İktisadî yapı her şeyden önce içinde bulunduğu toplumun bir ürünüdür. Dolayısıyla onu şekillendiren ve belirleyen en önemli unsur da yine toplumun kendisi ve daha derinde de o toplumu oluşturan tek tek bireylerdir. Bu durumda İktisadî yapı üzerine yapılacak bir araştırmanın doğru neticelere götürmesi onun muhtevasında insan unsuruna verdiği önemle doğru orantılı olarak, değişmektedir. İnsanın bir araştırmaya konu olması bazı problemleri beraberinde getirmektedir, çünkü araştırmanın konusu olan insanı eylemler pozitivist metotlar kullanılarak tam belirgin sınırlarla açıklanamaz ya da yeterince doğru öngörülemez. Dolayısıyla böyle bir metot araştırmada tek yönlülüğe sebep olmakta ve doğa bilimlerindekinin aksine sosyal bilimlerde araştırmaya duyulan güveni azaltmaktadır.

İşte Sabri F. Ülgener, böyle bir zaafiyeti göz önüne alarak Osmanlı toplumunun içinde bulunduğu ekonomik gelişmemişliğin sebeplerini sadece ölçülebilir/sayılabilir (kantitatif) verilerle açıklayan pozitivist metodun yetersiz kaldığı fikrine ulaşmıştır. O, iktisadi kalkınmanın sayı ve ölçüye yansımayan taraflarının da bulunduğuna ve bunlara ulaşmanın ancak 'anlayıcı ve yorumlayıcı' metotla mümkün olabileceğine inanır. Çünkü ancak böyle bir metodu kullanmakla gelişmemişlik olgusundaki bütünlüğü parçalamadan ve sadece "ölçülebilir" sınırlandırmasına bağlanmadan, gelişmemişliğin sebepleri ortaya çıkarılabilir.

Bu anlayıştan hareketle Ülgener, insanı ele alırken mekanistik iktisatçılara ya da pozitif iktisada özgü a-sosyal bir insan prototipi çizen insan-madde ilişkisi yerine, Weber sosyolojisine özgü sosyal bir insan prototipi çizen insan-insan ilişkisini benimsemiştir. Çünkü herhangi bir sosyal fiil veya davranışı, üstünde durmaya değer faale getiren, onun derindeki yorumlanabilir ve anlaşılabilir anlam boyutudur. Aynı zamanda bir sosyal fiilin mânasının en doğru tahmin ve tahlili de, yine onu, dışa yansıyan fiil, "hareket veya tavır yanıyla gözlemek kadar, içteki öz ve mâna tarafını anlamaya çalışmakla da çok yakından ilgilidir. Toplum içindeki insanın davranışım doğal anlamlandırmanın dolayısıyla da yaşayan insanın şekillendirdiği iktisadi hayatın doğru anlaşılmasının en sağlıklı yolu budur. Zira ekonomik kalkınma sadece görünür akademik göstergelerde olmayıp, tüketici ve üreticilerin tutum, davranış ve zihniyetlerinde vukû bulan akılcılık ve iktisadilik yönündeki değişmelerin tümünün bir neticesi olduğundan bu noktada insan varlığının belirleyici rolü inkar edilemez.

Birey, yaşamı boyunca genel olarak madde, çevre ve zaman karşısında değişik mesafeler alır. Bu mesafe alış her zaman sadece objektif ölçülerle dıştan doğru değil; aynı zamanda daha çok sübjektif ölçülerle içten doğru bir mesafe alıştır. Daha açık bir Sâdeyle söylersek; karşılaştığımız her türlü olayı her ne kadar maddi ve harici unsurlarla açıklamaya çalışırsak çalışalım, her zaman farkında olarak ya da olmayarak bir takım geleneklerin, alışkanlıkların ve ahlak kaidelerinin etkisi altında davrandığımızı inkar edemeyiz. Bu noktada insan zihni üzerinde en önemli etkiye sahip unsur ise dindir, çünkü din diğerleri arasında en etkili yaptırım gücüne sahip bir kurumdur. Bu bağlamda din, tarih boyu aile bağlarından yakın-uzak toplum katlarına, siyaset, sanat vb. diğer bütün toplumsal kurumlara damgasını vurmuş önemli bir unsurdur. Zihniyetin oluşumunda oldukça önemli bir role -hatta Ülgener’e göre en önemli role- sahip bir olgudur.

Ülgener, bu savını doğrulayacak veriler için iki kaynağa yönelmiştir. Bunlardan birincisi iktisat tarihi araştırmaları, diğeri ise günlük hayatta her zaman karşılaştığımız söz veya davranışlardır. Ona göre iktisat tarihi dikkatli bir gözle incelense dinî-manevi amillerin bahsedilen rolüne fazlasıyla rastlamak kaçınılmazdır. Ayrıca günlük hayatta basit, iddiasız bir sadelikle karşılaştığımız öyle fikirler veya halk dilinde birer alışkanlık haline gelmiş öyle söz ve davranışlar vardır ki, bunların aslı araştırılsa çoğunun başlangıçta veya -Ülgener’in ifadesiyle- ‘formasyonu sırasında' dinî-mistik inanç kodlarından süzüle süzüle ortaya çıktığı ve asırlar süren bir dönüşüm sonucu dinî kimliğini kaybederek; muhtevası değişmiş ifade kalıpları halinde zamanımıza geldiği anlaşılacaktır.

Dolayısıyla, ferdin toplumsal veya bireysel boyutta dinsel olarak tanımlanmayan her türlü davranış ve tutumlarında dahi- manevi faktörlerin etkisinden bahsedilebilir. îktisadi amaçlı her türlü eylem de buna dahildir.

Buradan yola çıkarak Ülgener araştırmalarını Osmanlı toplumunun sahip olduğu din (İslamiyet)'e daha doğrusu bu dinin teorik kısmından ziyade geniş halk tabakalarına yayılan ve teorik ilkelerin daha basit ifade kalıplarına dönüştürülüp halka sunulduğu dinî anlayışlara/tasavvufa yöneltir. Ülgener'in tasavvufa yönelmesinin iki sebebi vardır; bunlardan birincisi Ona göre teorik İslam'ın ekonomik kalkınmaya engel olmaması aksine onu teşvik etmesi; İkincisi de Osmanlı toplumuna özgü davranış ve tutumların zihni arka plânında tasavvuf! motiflerin çok etkin ve şekillendirici bir role sahip olmasıdır. Ülgener'e göre bu bağlamda tasavvuf -daha doğrusu tasavvufun bir kısmı/batınî tasavvuf- Osmanlı toplumunda bireyin çevre, zaman ve maddeye bakışını kapitalist gelişmeyi engelleyici yönde değiştirerek -tek sebep olmamakla beraber- kapitalistleşmenin başlamasını engelleyen en önemli sebeplerden biri olmuştur.

Sonuç olarak Ülgener'e göre Weber'in iddia ettiği gibi kapitalist gelişmeyi engelleyici motifler içeren ve bu yönde bir zihniyetin oluşarak Osmanlı toplumunun ekonomik bakımdan geri kalmasına sebep olan dinî etken İslam'ın kendisi değil, tasavvuf daha doğrusu batınî tasavvuf ya da -Ülgener'in ifadesiyle- tasavvufun "batınilik ve ibahet kanadı " dır.

Kaynak: Sefer Yavuz , Sabri F. Ülgener'e Göre "Din-İktisat Âhlakı" İlişkisi,T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri (Din Sosyolojisi) Anabilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), 2002-Ankara

MUSA VE HIZIR KISSASINDA ASIL ÖNEMLİ OLAN BALIKTI

Nefsin (Kendilik, Self)

Hz. Musa aleyhisselâm Doğu ve Batı denizlerinin birleştiği ve önceden "orta yer" olarak anılan Süveyş kanalında meydana çıkan hocasının büyük bilgeliğinin farkına varmıştır.

> **"Onlar mütevazi besin kaynaklan olan balıklarını unutmuşlardı; bu balık gölgenin babasını, dünyevî kişiyi ve Yaratıcı'nın karanlık dünyasından gelen Nun'u temsil ediyordu."**

Balık, içgüdüsel bilinçdışının bir içeriğinin sembolüdür; yine balık, **"ruhun yitimi"** durumunda (ki aç kalmak ve yıpranmak gibi olan bu durumları hepimiz biliriz) bulunan yenilenmenin kaynağıdır. Burada işlenen tipik motif, simyada iyi bilmen ve Kur'an tefsirlerinde genişletilmiş bir halde bulunan yaşamın kaynağım bulmak ve onu yeniden getirmenin işareti, yani **"yaşamsal önemi olan bir anın farkına varamama"** dır.

Jung balığın, nasıl bir mağarada doğmuş, "uzun bir yaşam süren" ve İlyas peygamber gibi kendini sürekli yenileyen ve onun arkadaşı olan Hızır'ın temsili olduğunu göstermekte ve bunun **Kendilik**'in bir sembolü olduğuna inanmaktadır. Uyarıcı olan bu hikâyede Hızır, daha yüksek bir bilinç olarak kabul edilmektedir. Jung, ego-bilinçliliğin kaderin girdabında Kendilik'in üstün rehherliğine nasıl tepki gösterdiğini anlatmaktadır:

"Dönüşümü becerebilen inisiasyon üyesine, bu, rahatlatıcı bir hikâyedir; itaat eden inananlara ise Allah'ın kadir-i mutlak gücüne söylenmemek için bir uyarıdır. Hızır yalnızca yüksek bilgeliğin değil, fakat bu bilgelikle uyum içinde olan ve bu mantığı aşan davranış biçiminin de sembolüdür."

> Bizler hep Musa'yı araştırıyoruz der Jung ve dönüşüme uğrayanın ne Musa ne de Yashua değil, **unutulmuş balık olduğuna işaret eder.**

Balık mütevazi bir yerde başlar ve kahramanlık efsanesi olur. Jung öteki dinlerdeki gibi dönüşüme uğrayanın içimizdeki yüksek kişilik, Kendilik (Nefs; self) olduğunu gösterir. Ölümsüzlük sezgimiz, kendimizin uzamsal ve zamansal olmayan yönlerini belirler. Hızır, yaşayan ve dönüşüme uğrayan Kendilik'in bir görünüşüdür.

Jung, Hızır'ın insanların dilinde bir arkadaş, danışman, öğretmen ve teselli veren biri olarak yaşadığını belirtir.

Sh: 15-16

Kaynak: JUNG VE TASAVVUF, Editörler, J. Marvın Spiegelman Pir Vilayet İnayet Han Tasnım Fernandez, özgün Adı: Sufism, İslam and Jungian Psychology, Çevirmenler Kemal Yazıcı – Ramazan Kutlu, İnsan Yayınları, Nisan 1994, İstanbul

BİR SÛFÎ GELENEĞİNDE RÜYA ÇALIŞMASI

LLEWELLYN VAUGHN – LEE

SÛFÎLER, her zaman rüyalarına büyük önem vermişler ve bunu manevî yolda bir yol gösterici olarak ele almışlardır. İlk Sûfî risalelerinde rüyalarla ilgili bölümler ve 9. yüzyıl Sûfî azizlerinden, Hakim-i Tirmizî'ye ait otobiyografik piyesler[1] yer alır; bu piyeslerde rüyaların kendisine nasıl yol göstericilik yaptığını, en ince ayrıntısına kadar anlatır. İlginçtir ki, aynı

[1] Bad'u al-Sha'n *(Öykümün Başlaması), Uthman Yahya (Beyrut, 1965).*

zamanda karısının kendisi için gördüğü rüyalarını da betimler. Karısı bu oyunlarda mesajcı rolündedir.

Böyle rüyaların birinde karısı çorak, taşlık bir araziden çıkmış kurumuş dallı bir ağaçtan söz etti. Bu ağacın üzerinde bir kuş daldan dala sıçrıyor, uçuyordu. Kuşun dokunduğu kuru ağaç dalları yeşil yapraklar ve üzüm salkımlarıyla doluyordu. Bu ağacın korunması, bakımının yapılması, bunun kuşun en üst dallara çıkması için gerektiği mesajı kendisine gönderilmişti. Üzüm, çok önemli ve kudretli bir Sûfî sembolüdür. Bu üzümlerden yapılan Sevgili'nin şarabı Sûfîyi sarhoş eder. Bu yüzden, el-Tirmizî'ye hayatının ağacına ve öğretilerine iyi bakması; böylece ilâhî esin kuşunun manevî kuraklıkta yaşayan ruhunu besleyen üzümler üretebileceği bildiriliyordu.

12. yüzyıl Sûfîlerinden Necmeddin-i Kübra (1145-1220) rüyalarının ve bunların izahının önemini vurgulamış, ruhanî yolun kurallarını **"hep sükût, hep ricat ve devamlı Tanrı'nın hatırlanması"** ve "müridin rüyalarının ve vizyonlarının anlamını bir şeyhin mütemadiyen açıklayan yönetimi" olarak açıklamıştır.[2]

Yüzyılımızda, 'Ateşin Kızı' kitabında Irina Tweedie, şeyhiyle manevî eğitimini anlatan çağdaş otobiyografik bir hikâye verir. Şeyhi her zaman onun rüyalarının önemli bir yol gösterici olduğunu düşünür, bu yüzden ona bir günlük tutmasını önermiştir:

> "Senin bir günlük tutmam ve deneyimlerini her gün buraya yazmanı istiyorum. Bununla birlikte rüyalarının kayıtlarını da tutmalısın. Rüyalarını bana anlatmalı ve ben de onları sana açıklamalı, izah etmeliyim. Rüyalar önemlidir, çünkü onlar birer yol göstericidir.[3]

'Ateşin Kızı'nda Irina Tweedie'in pek çok rüyası kaydolunmuş, onların bazıları yorumlanmıştır. Aşağıda onun Tanrı'yı tanımadan önce bir hiç olduğunu anlatan bir rüya örnek verilmiştir.

"RÜYA: Aynaya bakıyordum, kendimi çok zayıf, soluk benizli, saçlarımı ise hastalıklı gördüm.

YORUMU: Çok güzel bir rüya! Hiçbir şey kalmayana kadar incel, incel."[4]

Diğer rüyaların yorumu yapılmamıştı, çünkü bazı rüyaların anlamları zaman açısından uygun değildi, bazıları ise Tirmizî'deki gibi açıklamaya gerek kalmayacak bir netlikte idi. Örneğin hastanede yattığını, kalbinin bir doktor tarafından steteskopla dinlendi

ğini hocasına anlattığı zaman, hocası bu rüyanın çok fazla açıklanmaya gerek olmayacak kadar net olduğunu söylemiş ve Irina Tweedie'in kalbinin ilâhî kontrolden geçtiğini belirtmiştir.[5]

'Ateşin Kızı'ndaki şeyh, Nakşibendî Müceddidî tarikatına bağlıdır. Bu tarikat Hindistan'da bulunan Nakşibendi Sûfîlerinin bir koludur. Nakşibendî tarikatı adını Bahaeddin Nakşibend (ölümü 1390)'den alır. Bunlara aynı zamanda Sessiz Sûfîler adı da verilir, bunun nedeni uygulamalarında sessiz meditasyon kullanmalarıdır. Diğer Sûfî okullarından farklı olarak kalp

---

[2] Annemarie Schimmel, İslâm Tasavvufunun Boyutları (Chapel Hill, 1975) s.

[3] Irina Tweedie, Ateşin Kızı (Nevada City, 1986), s. 12.

[4] agy, s. 157.

[5]agy, *s. 113*

eğitimlerini, seremoni- siz, müziksiz ve dinî danslar kullanmadan yaparlar. Şimdi sizlere son onbeş yıldır devamlı katıldığım Nakşibendî grubunda rüyaların nasıl açıklandığını anlatmak istiyorum. Grup toplantılarında, kişiler rüyalarını anlatmaya teşvik edilir ve daha sonra bu rüyalar grup içinde tartışılarak ne anlama geldiği açıklanırdı. Rüyayı gören kişi rüyasını diğer kişilerle paylaşır ve anlamını öğrenir, diğerleri ise bir rüya açıklamasında bulunarak tecrübelerini artırmış ve rüya boyunca manevî yol ve Ruh'uri dinamiğini ve psikolojisini kavramış olurlar. Bütün bunlar rüya gören kişinin rüya üzerine çeşitli perspektifler kazanmasını, diğerlerinin ise rüyaları anlamada sezgi ve duyarlılık geliştirmesine fırsat veren yorumların meydana gelmesini cesaretlendirir. Bu rüya çalışması, çok eski Sûfî öğretici hikâyelerinin modem bir karşılığı olarak değerlendirilir.

Bu grubun rüya çalışmasında güçlü bir Jungiyen yönelim vardır. Bu da bize Sûfî sistemindeki manevî eğitim ile Jungiyen bireyleşme süreci arasında büyük benzerlikler olduğunu gösterir.

Kalbin sessiz meditasyonu, kişinin ruhsal durumunu enerjilendirip haraketlendirmekte ve bu da kişinin düşüncelerinin bilinç seviyesine çıkmasını sağlamaktadır. Kısacası böylece kişi karanlık içindeki "Gölge" ile yüz yüze gelmektedir. Irina Tvveedie'in söylediği gibi:

"Yoga'da talimatlar almayı ummuş mucizevî öğretiler beklemiştim, ama öğretmenin yaptığı yalnızca beni içimdeki karanlıkla tek başıma bırakmaktı ki bu da beni neredeyse öldürüyordu.

> "Başka bir deyişle, beni cehenneme, her ruhun Işığı görmek için can atacağı kozmik bir oyunun oynandığı sahneye atıyordu."[6]

Irina Tweedie için bu, onun hocasının yoga gücüydü ve bu güç onun iç dünyasındaki karanlıkları açığa çıkarıyor; dramatik ve dayanılmaz bir hal almasına neden oluyordu. Çünkü bu Yolun diğer yolcuları, bilinçdışındaki olayların meditasyonla daha yavaş bilinç düzeyine çıktıklarını söylüyorlardı. Bununla birlikte, bu yolu benimseyen kişiler, ilk önce kendi kişisel gölgelerinin dünyasına dalıyor, daha sonra daha derinlerdeki arketipal alanlara giriyorlardı.

Modern psikoloji alanında Jung'un çalışmasının önemi, içteki bu nitel alanı tanımlamaya adanması, Kendilik (self) Gerçekliğini anlamayı amaç edinmesidir.

Özellikle, **Mysterium Coniunctionis** adlı eserinde Jung zengin sembolik ayrıntılara değinir. Bu semboller manevî yolda bütüne ilerleme bakımından önemli psikolojik dinamiklerdir. Bu yüzden Jung psikolojisi Batılı zihnin Yol üzerinde karşılaşılan, uzak olduğu psikolojik dinamikleri anlaması için çok kıymetli bir kaynaktır, örneğin, Sûfî metinlerinde zengin bir karşıt kelime dizilişi vardır (örn. kurb [yakınlık] ve bu'd [ayrılık]) ki, bunlar manevi gerçekleşme yolundaki Sûfîlerin psikolojik durumunu veya durumlarını anlatırlar.[7] Bu yüzden Sûfîler bu karşıt kelimeleri sık sık kullanmışlardır. Bu olaylara bizim grubumuzda **"Yo-Yo Sendromu"** adı verilir. Bu manevî yoldaki hemen herkes, bu olayı tecrübe etmiştir, yani aşağı ve yukarı arasında sürekli bir dalgalanma söz konusudur. Meditasyonun iyi gittiği bir gün kişi kendini iyi hissederken, kendini kötü hisseden biri için o zaman meditasyon ümitsiz

---

6 agy, *s. X.*

7 *Sara Sviri, "Korku ve Umut Arasında: İslâm Mistiğinde Zıtlıkların Uyumu",* İslâm ve Araplarla ilgili Jerusalem Çalışmaları, *9,1987, s. 321.*

görünebilmektedir. Jung bu olayı **Mysterium ve Coniunctionis** eserinde karşıtların uyumu, barışması olarak anlatır:

> "Yükselmek ve alçalmak, yukarı ve aşağı, üst ve alt karşıtların duygusal gerçeklenmesidir ve bu gerçeklenme tedricen karşıtları dengeye getirir veya getirmelidir. Bu motif, rüyalarda sık sık yukarı tırmanma veya aşağı inme, asansörle, balonla veya uçakla alçalıp yükselme şeklinde görülür. Dorn'un açıkladığı gibi, bu karşıtlıkların arasında tereddütlü gidiş gelişler, kişinin devamlı bu karşıtlıklarla iç içe olduğunu gösterir. Bu dengesiz durum sıkıntılı bir karışıklığa neden olmakta, ancak daha sonra iki şeyin ortası bir denge durumu hasıl olmaktadır. Bu olay gerçek bir felsefî gelişme olmasa da, Hindu felsefesinde, **nirdvandva** da karşıtlıklardan kurtulma şeklinde yorumlanır."[8]

Burada Jung'un, Sûfî yolun bütünleyici bir parçası olan psikolojik bir süreç üzerine çok değerli yorum getirdiğinin örneği görülmektedir.

Bununla beraber, Jung psikolojisinin Sûfîzm ile sınırlarını iyi kavramamız gerekir. Psikolojinin amacı ruhun dinamiğini anlamak, Sûfîzmin amacı ise bilinci daha mükemmel hale getirip yukarılara çıkararak sevgili veya Tanrı ile mistik bir birleşme gerçekleştirmektir. Jung'un **'unio mystica'** betimlemesi, kendi içinde psikolojik perspektifin sınırları olarak görülür:

> "Bu mutlak gerçekte insan hiçbir şeydir fakat ruhsal bir gerçektir. Kişinin bir hiç olduğu bir ruhsal gerçekle karşı karşıya gelinmekle... Ego tamamıyla ortadan kaybolmakta. Ruhsallık, artık bizim bir içeriğimiz olmamakta, fakat biz onun bin içeriği olmaktayız... bu durum... akıl almaz gibi görünmektedir."[9]

Bu yüzden, Sûfîzm, Jung psikolojisini hem benimser, hem de onun da ilerisine bakar. Bu herhangi bir süfî rüya çalışmasında görülebilir. Örneğin Jungiyen sembolizm anlayışı aynı zamanda Yol'un mistik imgesi olan Sûfî sembollerini farketmekle bir arada olmalıdır.

Bu makalede sizlere rüya çalışmasını bir sûfî ve bir de Jung perspektifine odaklanarak değerlendirmek isterim. İlk önce, rüyayı yorumlamadan "rüzgarın nereden geldiğini, bilmemiz gerekir."[10] Pek çok değişik tip rüyalar vardır, ve her birine farklı yaklaşım gerekir. Psikolojik rüyaların yanında **"zihin rüyaları"** dâ vardır ve bunların içeriği daha yüce yaşanmış olaylardır. Vahy rüyaları ve geçmiş hayatla ilgili rüyalar da vardır. Diğerleri tarafından başkası için görülen rüyalar vardır, örneğin el-Tirmizî'nin karısının onun için gördüğü rüyalar gibi. Ve bazı gerçekten rüya olmayan rüyalar vardır ki, bunlar bilincin farklı bir düzleminde algılanırlar. Çünkü vücut uykuya daldığında, ruh serbest kalır; bu, "sarayında Olmayan Kral," "hücrelerinde olmayan mahkum" gibidir, fiziksel dünyanın yanısıra varoluşun başka bir boyutu vardır.

Öğretide çoğu kez böyle rüyalar bulunur: el-Tirmizî'nin ona çölün ortasında bir sandalye gösterildiği ve **"Bu seni Tanrıya götürecek"** diye söylendiği bir rüyası vardı. Gruptan biri, şeyhimizin şeyhinin karşısında diz çöküp oturduğu şeklinde bir rüya gördü. Rüyada

[8] C.G. Jung, Toplu Eserleri, 14. Yol, Mysterium Coniunctionis para. 296 (C.G.Jung'un Toplu Eserleri, Routledge ve Kegan Paul tarafından yayınlanmıştır, Londra).

[9] C.G. Jung, "Kundalini Yogası Üzerine Açıklamalar," Spring, 1976, s. 17.

[10]Irina Tvveedie, op.cit. s. 560.

genç bir adam olarak göründüğünü, uçurtma uçurduğunu söyledi. Bu da öğretiye göre yalnızca yere sağlam basan kişilerin, manevî hayatta uçarak yükselecekleri şeklinde yorumlandı.

GRUBA İLK GELİŞ ÜZERİNE RÜYALAR

En fazla rehberlik gerektiren rüyalar psikolojik rüyalardır ve burada bu tip rüyalara değineceğim. Bu tip rüya açıklamaları kişi gruba geldiği anda verilir. Jung'un gözlemine göre bilinçsizce birtakım şeylerin olduğuna kanaat getirilince bunların bir rüya veya rüyalar ile ilişkileri göz önüne alınır. Çoğunlukla biri gruba katıldıktan hemen önce veya sonra bir rüya görmüştür. Bu rüya o kişinin manevî yolunun yönelimini belirtebilir, nasıl bir psikolojik çalışmaya ihtiyaç olduğunu gösterir. Aşağıdaki rüya gruba ilk gelen birisince anlatılmıştır ve onun yolundaki birtakım sembolik imgeleri içermektedir:

> "İp üzerinde cambazlık yapıyorum. Elinde uzun bir çatal olan bir adam gelip beni bununla aşağı düşürmeye çalışıyor, fakat ben o çatalı alıyorum ve bunu dengemi sağlamak için kullanıyorum. Sonra arkamdan iki el omuzlarımdan tutuyor ve ben bir trapezci gibi döne döne salınıyorum. Sonra havada uçuyor ve yeşil bir fıskiyeye geliyorum. Fıskiyenin içine giriyor ve suyun altına doğru iniyorum. Suyun dibinde çok mutluyum ve nefes alma ihtiyacım dahi olmuyor, çünkü solungaçlarımla soluduğumu hissediyorum. Sonra bir balık oluyorum ve elinde üç dişli çatalıyla Neptün'ü görüyorum. O beni mızrağıyla vuruyor. Üç yerde şiddetli ağrı hissederek yüzüp bir yere geliyorum ve ağrılı bölgeler üzerine yaprak koyuyorum. Küçük bir adam geliyor ve altın bir halkayı sol bacağıma geçiriyor. Bu halka üzerinde Allah kendi kendilerine yardımcı olan kişilere yardım eder yazıyor. Sonra bufalo sürüsü içinde bir bufalo oluyorum ve o anda dağlanan omuzumda çok şiddetli bir ağrı oluyor. Mac Donalds'dayım, hamburger yiyorum. Hamburgerin kokusu bufalo sürüsünün kokusu ile aynı; bu yüzden hamburgeri yiyemiyorum ve kusuyorum."

Bu rüyanın tam bir değerlendirmesi için onun içerisindeki olayları soruşturmak gerekir; ancak biz rüya çalışmamızda en önemli manevî noktalar üzerinde dururuz. Manevî yol genellikle ince bir ip veya dar bir köprü olarak görülür. Makuin'in ünlü "Köprüyü Geçen Âmâlar"[11] adlı Zen tablosunda yollarını ellerinin yardımı ile bulmaya çalışan ve korkunç bir uçurumun üzerindeki dar bir köprüde ilerleyen, görmeyen üç adam vardır ve yol bu dar köprü olarak gösterilmiştir. Arayan, jilet kadar keskin kenarlarda yürüyebilmeli, iç dünyasını dengeli tutmalıdır. İlk Hıristiyan mistiklerinden N'yssa'lı Saint George (MS 331-396) Tanrıya giden yolu altında ateş yanan bir uçurumun üzerindeki kıldan bir köprü olarak tanımlamıştır. Yukarıdaki rüyada, rüyayı gören kişi ince bir ip üzerinde yürümekte, arkasındaki gölge, yani şeytan onun dengesini elinde bulunan çatal ile bozmaya çalışmaktadır. Şeytanın bizim dengemizi bozup aşağı düşürmesi sık sık olan şeylerdendir. Fakat rüyayı gören kişi genellikle şeytanın elindeki çatalı alıp dengesini yeniden sağlamaktadır. Burada arkamızdaki gölge aslında bize yardımcı olmakta, çünkü onun yüzünden bozulan dengemizi kendi iç dünyamıza dönerek yeniden kurabilmekteyiz ve bu denge durumu bir öncekinden daha sağlam olmaktadır.

Yukarı doğru yükselen ve dönerek salman bu rüyadaki kişi aslında kendini Allah'ın ellerinde hissetmektedir. Onun havada uçup, sonra suyun derinlerine doğru yüzmesi ve su altında nefes alma ihtiyacı dahi duymaması onun aslında mutlu olduğunu ve bilinçdışının

hanesinde bulunduğunu gösterir.

Bilinçsizce girmiş olduğu balık şeklinden Sonra; şeytan tarafından değil Denizlerin Kralı Neptün tarafından mızraklanır. Neptün burada animus'un ilâhî yanını sergiler[11] ve özellikle denizden çıktığında bu böyledir. Animus, rüyayı gören kişinin bilinçsiz halde bulunduğu denizden bilinçlendiği karaya çıkmasına sebep olmaktadır, yani bilinçsizlik durumunu bilinç durumuna getirmektedir; fakat bu geçiş çoğu zaman acı verici bir durumdur, burada da rüyayı gören kişi bilinç durumuna geçerken üzerinde üçlü mızrağın verdiği acıları hissetmiştir. Yani rüyada her bilinçlenme acı hissiyle elele gitmektedir.

Bu acı gene doğal hayatın bir parçası olan yapraklar sayesinde geçmiştir. **"Sol ayağımdaki altın halka"** derin bir Sûfî sembolüdür. Esirlerin ayak bileklerine halka takılır, burada ayağına halka takılması ise **"Allah'ın kulu olmak"** anlamına gelir. Bu altın halka, köleliğin yapısındaki dönüşümü simgeler; aynı zamanda sevgilisi ile evlenen sûfînin evlilik yüzüğünü de simgeler. Halkanın sol ayak bileğine takılması ise sürecin tamamen bilinçdışında geliştiğini gösterir ve Allah'a kadınsı teslimiyetin gizeminin bir parçasıdır.

"Allah kendi kendilerine yardımcı olanlara yardım eder" sözü yoruma gerek kalmayacak şekilde açıktır, fakat bufalonun dağlanması çok önemli bir semboldür. Burada bufalolar Zen'in **"Öküz sürüsü"** tablosundaki öküzlere benzerler. Spiegelman bunu 'Kendilik' (self), 'kendisi İlâhî olan' diye tefsir eder.[12] Rüyayı görenin bir bufalo olması ise onun tümüyle İlâhî içgüdüsel Kendiliği olan birisi olduğunu sembolize eder, bir bufalo olarak, İlâhî Doğa olarak Allah tarafından damgalanmıştır. Allah tarafından dağlananlar O'na tamamen bağlanırlar ve bu olay Hıristiyanlıkta şu şekilde dile getirilir; "Ben koyunumu tanıyorum ve koyunum da beni tanıyor." Dağlanmış kişiler için bu dünya yalnızca,

> "O'na ulaşmamıza vesile olma anlamı taşır. Dağlandıktan sonra normal hayattaki basit bir olay, örneğin Mac Donalds'ta bir hamburgeri yemek dahi zor gelebilir ve bu onu hasta edebilir. Bufalo etini ve kokusunu yansıtan hamburger olarak algılanan dünyada, Allah'ın içgüdüsel Kendiliğinin bedenleşmesi de rüyada kendini gösterir. İlk önce, dünyayı belli bir yanılsama olarak gören ve öteyi farkeden biri için fiziksel varlık hiç de tad vermeyen birşeydir. Fakat sonra, hepsi bir bütün olur ve yaratıcı ile yaratılma arasındaki ikilemenin mânâsı kalmaz. Bu son öküz sürüsü tablosu algılanabilir; ne zaman yaşlı adam alışverişe giderse: O kendini ayyaş ve kasapların arasında bulur ve hep birlikte Bu- dizmi benimserler."

Yukarıdaki rüyada Sûfî, Allah'ın bir kulu olarak algılanırken, aşağıdaki rüyada rüyayı görenin bu dünyanın tüm zincirlerini kırarak, manevî yolda özgür şekilde ilerlemesi anlatılmaktadır. Bu rüya, bir adam bizim gruba katıldıktan bir süre sonra onun tarafından görüldü:

> "Bir adadayım ve ada gülen, eğlenen, içki içen insanlarla dolu, fakat ben çok şiddetli bir kasırganın geldiğini biliyorum. Bu yüzden adanın ortasındaki bir tepeye gidip buradaki bir ağaca tırmanıyorum. Fırtına geliyor ve tüm insanlar ölüyor, fakat ben ağaca sıkıca tutunuyorum ve böylece ölümden kurtuluyorum. Sonra bir korsan gemisi adaya geliyor ve beni esir alıyor. Ama ben onlara bağlanamayacağımı, zincirlenmek

---

[11] Yasuichi Awakawo, Zen Tablosu (Tokyo, 1970) s. 125-126.

[12] *M. Spiegelman.Budîzm* ve Jung Psikolojisi *(Phoenix, 1985) s. 60.*

> istemediğimi söylüyorum ve buna korsanlar karşı çıkmadan razı oluyorlar. Onlar beni kölelerin pazarlanıp satıldığı bir limana götürüyorlar. Buradaki tüm esirler kağıttan yapılmış zincirlerle zincirlenmişler. Daha sonra kağıt zincirler yanmaya başlıyor, fakat bu tutsaklara hiç acı vermiyor."

Rüya, rüyayı gören kişinin bir toplantıda diğer kişilerle birşeyler içmesi, gülüp eğlenmesi şeklinde başlar. Burada kişi diğerlerinden izole olmuştur, büyük bir fırtına ve gelgit, ki bu manevî özellikler taşır, adada bulunan diğer kişilere zarar vermiş ve rüyayı görene dokunmamıştır. Bu manevî yolun araştırıcıları, araştırmaları ilerledikçe, yani bu yola bağlılıkları arttıkça etraflarındaki kişilerin ve arkadaşlarının ne kadar anlamsız, boş, dünyevî işlerle uğraştıklarını düşünürler ve kendilerini yalnız hissederler. Sizin için bu dünyanın kapısı kapanmış, fakat yeni bir kapı henüz açılmamıştır. Korsan gemisi tarafından kurtarılıp sonra esir alınan kişi buna rağmen zincirlenmemiştir. Bu esir imgesi aslında rüyayı gören kişinin Allah'a karşı esaretinin bir göstergesidir, fakat esaret ve zincirlenme olayı burada değişik bir anlam taşır. Aslında dünyada, kendini özgür sayan, özgür olduğunu düşünen pek çok kişi, içinde bulundukları durumun ve isteklerinin esiridirler ve Arapça'da "abd" esir, kul, köle anlamına gelir.

İnsanlar zincirlerin farkına varmadan gerçekten özgür olamazlar; ilginç bir biçimde yalnızca kul haline gelenler gerçekten özgürleşmiş, kendi nefislerinin yani egolarının zincirlerini kırmış olurlar.

Rüyada, esir pazarına götürüldüğü zaman, diğer esirlerin zincirlendiğini görür; fakat zincirler kağıttan yapılmıştır. Bu dünyada, zincirler ancak Hakikat arzusunca tutuşturulup yok edilebilirler ve rüyada da aynen böyle olmuştur. Zincirler yanmış, fakat esirlere hiçbir şey olmamıştır. Bu yandığı halde yakmayan ateşin derin bir manevî anlamı vardır ve bu Hz. Musa'nın yanan çadırının ateşini yansılamaktadır. Bu, Allah'ın, dünyada, gereksiz, değersiz olan şeyleri eritip yok etmek için kullandığı arıtıcı bir ateştir, ki burada gereksiz olan şey bu dünyanın esaret zinciridir. Bu nedenle bu rüyada kağıt kadar zayıf olan esaret zincirinden kişinin kurtulup manevî yolda ilerlediğini ve daha iyiye yaklaştığını anlayabiliriz.

SİMYEVI DÖNÜŞÜM

Bu yola dahil olanlarda bir simyevî dönüşüm süreci olur, bu da kendini tefekkür (meditation) ve büyük bir hevesin (aspiration) kişiyi sarması şeklinde gösterir. Manevî seyahatta kişi her zaman yalnızdır ve bu seyahat "tekin Tek olana" seyahatidir. Ama yine de Sûfizmde kişi yoldaşları ile birlikte öğretmeninin ellerindedir. Bunu simgeleyen bir rüya aşağıda anlatılmıştır:

> "Okulda bir grup bir metali gümüşe çevirmeye çalışıyor. Biz toprağı süpürüyor ve onun içinden küçük gümüş parçaları buluyoruz. Amacımız bunları kullanarak gümüş kâseler yapmak. Bunu yapmaya çalışırken yanımıza bir adam geliyor ve bize gümüşü beş kez yuvarladıktan sonra kalıba döküp istediğimiz şekli vermemizi söylüyor."

Simyevî birtakım olaylarla birtakım maddeler, örneğin kurşun, altına dönüştürülebilir ve Sûfîler bu simyevî terminolojiyi iç dönüşümün evrelerini betimlerken çok sık kullanırlar, örneğin Gazali (ö. 1111) buna **Kimyayı Saadet** adlı eserinde değinmiştir. Rüyada metal gümüşe çevrilmektedir, gümüş ise çok önemli bir dişilik sembolüdür. Aslında Sûfî yolu kadınsıdır ve aşkın kadınsı kısmını oluşturmaktadır.

Burada dolmayı bekleyen kap, Sûfîlerin Allah'a erişmesine bir vesiledir. Bu kap bir "gümüş kasedir" ve kalb tezgahında yapılmalıdır.

Rüyada "toprağın süpürülmesi" ana madde **(prima materia)** olayını aklımıza getirir. Bu, simyevî süreç başlamadan önce olması gereken bir şeydir. **Prima materia,** lüzumsuz olan, atılandır:

> "Bu madde herkesin gözünün önündedir, herkes onu görür, dokunur, sever; fakat onu bilmez. O, parlak, berbat ve hamdır; küçük miktarlarda her yerde bulunur"[13]

Psikolojik perspektiften bakıldığında, bu dönüşüm olayı, kişinin reddedilen ve değersiz yanını oluşturan bir gölge şeklinde başlar: "Süpürme"nin de özgür bir Sûfî sembolizmi vardır; Sûfîler "temizlikçiler" veya "insanlığın çöp tenekesi" diye bilinirler. Bir rüyasında Irina Tweedie müridleriyle birlikte bir Sûfî büyüğüyle karşılaşır ve onun piskopos olup olmadığnı bir müride sorar: "Hayır, hayır., o Bhai Sahib (Irina Tvveedie'nin hocası) yolunda olan ve şaka yapmayı, kendiyle ve onu sevenlerle konuşmayı seven biridir ve her zaman 'Naus autres balayeurs' yani 'biz temizlikçileriz' der."

"Oh, anlıyorum" dedim. "Bunun içindir ki onlar insanların kalblerini temizleyendirler."

"Kesinlikle" dedi, mürid.[14]

Sufizmde "çöp tenekesi" olayı bizim grubumuzdaki bir rüyada şöyle anlatılır: "Çöple dolu olan iki tane çöp tenekem vardı, öğretici geldi ve bu iki çöp tenekemi kendisinin çöp tenekesine boşalttı ve sonrada yürüyüp gitti."

Bu rüyada normal bir metalin gümüşe çevrilmesini, sonra da öğreticinin söylediği yöntemle eritilip şekillendirilmesi olayını gördük. Gümüşün kalıba dökülmeden önce beş kez bükülüp yuvarlanması söylenmişti. Burada beş rakamı bir semboldür ve insanın beş duyusunu simgeler. Bu beş duyudan gerçekleri kavramak ve iç dönüşümümüzü gerçekleştirmek için yararlanmalıyız. Bu Jung psikolojisinde simyevî bir sürecin son evresinin "kırmızılaşma" olayı ile son bulduğu şeklinde anlatılır.

> "Birşeyin canlı olabilmesi için onun kanı olmalı. Simyacılar buna "hayatın kırmızılığı" (rubedo) demişlerdir."[15]

Sufizmde bu 'kırmızılık' dünyada iken dünyada olmama halini anlatır. Nakşibendî tarikatının ana niteliği "kalabalıkta yalnızlık" olarak açıklanır:

> "Nakşibendî öğreticileri, öğrencilerine dünyevî olayları, yaşayışı bir kenara bırakıp tamamen soyutlanmış çileci bir hayat tarzı yerine onun değerlerine yapışıp kalmaksızın hayata nasıl katılınacağını öğretmeye çalışırlar. Buna göre, bu yola girmiş kişiler evlenebilir, aile kurabilir, tüccar veya sanatkâr olabilirler ve böylece toplumdan da kopmamış olurlar. Bununla beraber, aynı zamanda kalblerindeki ateşi söndürmeden ve manevî rehber hocalarına karşı tam bir sadakatle yolculuklarına

---

[13]Hermetik Müze, *1:13, alıntılayan E.Edinger,* Ruhun Anatomisi, *La Salle, Illinois, 1985) s. 11.*

[14]*Irina Tweedie, op.cit. s. 345.*

[15]*C.G.Jung, C.G.* Jung Konuşuyor, *s. 229 E.Edinger eserinde belirtmiştir, s.*

devam etmelidirler."[16]

Bu şekilde gümüş beş kez yuvarlandıktan sonra, alttan ve üstten kalıplanmakdır. Üstten kalıplanma Allah'ın inayetini; alttan kalıplanma ise dünyevî yaşantıyı simgeler.

Bir diğer rüyada prima materia daha sıradan ve her günkü haliyle ele almıyor, gene öğretmen rüyayı görene yardımcı oluyor;

> "Bir odadayım ve bu odada bir parti yapılmakta. Odadaki bir kutu, içinde partiden arta kalan, örneğin ekmek kabuğu vb, yiyecekler ile dolu. Öğretmenim bana bu arta kalan kurumuş ekmekleri yememi söylüyor, fakat ben yemek istediğim halde nasıl başlayacağımı bilemiyorum. Kutuya bakıyor ve bütün bu şeyleri nasıl yiyeceğimi düşünüyorum. Sonra öğretmenim eline bir kağıt parçası alıyor ve kutunun içinden bir mi\tar artık çıkarıyor ve bunları düzenli bir şekilde bu kağıdın üzerine yerleştiriyor ve sonra da bunları yemeye başlıyor. Ben de bu olayın ne kadar basit olduğunu görüyorum."

Bu rüyada prima materia partiden arta kalanlardır. Bunlar değer verilmeyen, atılan ve yenmez olan şeylerdir. Fakat öğretici veya öğretici olarak kişileşmiş daha yüksek Kendilik, bunu diğer kişiler gibi böyle düşünmemiş ve bunları yemiştir. Daha da önemlisi bunları yemenin ne kadar kolay olduğunu da göstermiştir. Çünkü manevî hayat kendi içinde çok kolaydır, ama o, zihinde karmaşık hale getirilir.

Manevî yol, Alşemik Opus gibi, arayıcıyı ruhun derinlerine götürür. Dönüşüm süreci yalnızca kişisel bilinç dışında karanlık bir gölge olarak değil, arketip alanında da meydana gelir. Aşağıdaki rüyada, rüyayı gören kadın, bir Tanrıça ile karşılaşmakta ve yine de onun gücünden şüphelenmektedir:

> "Arenada kurulmuş bir sirkteyim. Ortada çadırı havada destekleyen bir direk var. Pek çok insan bu direğin çevresinde, atlı karıncadaki gibi dönüyorlar. Sonra hayatımda gördüğüm, görebileceğim en güzel kadını görüyorum. Parmakları ve kulakları yıldızlarla süslü. İsminin Maria olduğunu öğreniyorum. Sonra arenanın ortasında kaplanlar görüyorum. Maria ve yanındaki bir adam bu kaplanlarla oynuyorlar ve oldukça da mutlu görünüyorlar. Sonra kaplanlar dışarı çıkıyorlar; fakat bir müddet sonra geri geliyorlar, onları içeriye sokmam gerekiyor. Ben onları önce cam bir pencerenin arkasından görüyorum ve birazcık endişeye kapılıyorum."

Rüyayı gören kişi Tanrıça Maria ile bir sirkte, çadırın içinde karşılaşıyor. Çadır ve bunun merkezindeki direk eski bir Sûfî sembolüdür. Burada direk, müridlerin Allah'a yakınlaşmasını, yaklaşmasını sağlayan, cennet ve dünya arasındaki bağlantı, bir şeyh anlamına geliyor. Arena da önemli bir Sûfî sembolüdür; Sûfîlerin kendi nefslerine karşı savaşmak için toplandıkları bir yer, alan anlamına gelir.

Romalı gladyatörlerin **Ave, Imperator, marituri te salutant** (Ey İmparator, birazdan ölecek olanlar, seni selamlıyor) deyişi de Sûfîlere uygun düşmektedir. Bu arenalarda egonun mağlup edilmesi gerekir. Bu ölmeden önce ölmek zorunda olan peygamberlere ait bir durum veya geleneğin yansımasıdır. Bu "ölüm" egonun tam anlamıyla silinip onun etkisinden tamamıyla sıyrılma anlamına gelmez.

---

[16]*Sara Sviri, Nakşibendi Yolu Üzerine Yayınlanmamış Nüshalar.*

Yalnızca **Samadhi** ve **unio mystica** durumlarında egonun tamamıyla ortadan kaybolduğu belirtilmektedir. Burada arenada, ego tam anlamıyla çözülüp dönüşmekte ve tamamıyla daha büyük Kendilik'e, Allah'a teslim olmaktadır. Müridler için bu dönüşüm, bir ölüm, bu dünyanın ve onun arzularının ölümü olarak yaşanır; amaç ise Sevgili'nin huzurunda yeniden uyanmaktır.

Burada, yani arenada, rüyadaki kişi Büyük Tanrıça veya Batida bilinen diğer bir adıyla Maria ya da Bakire Meryem ile karşılaşır. **"Hayatımda gördüğüm en güzel kadın",** yıldızlarla süslenmişti. Bu, onun arketipik doğasını göstermektedir. O kaplanlarla oynuyordu. Kaplanlar Tanrıça için birer araçtılar [17] ve bu onun karanlık kalmış Ürkütücü Tanrıça yanını göstermektedir. Kaplan Tanrıça'nın gücünü, onun bizim ataerkil kültürümüzde baskılanmış yanını, ayrışmamış ilksel enerjisini temsil etmektedir. Bu kadınsı gücün rüyada birden çok kaplar sayısı ile vurgulanması rüyayı gören kimse tarafından bütünleştirilmesi gereğini göstermektedir. Zaten **"onları içeri sokmam gerekiyordu"** demesi ve biraz endişe duyması ancak böyle anlaşılabilir.

Aşağıdaki arketipal rüyaj çok sayıda karakter içerir. Bu karakterler kişisel ve kollektif bilinçdışı arasındaki ince ilişkileri göstermektedir.

> "İki tane adam var. Bunlardan biri benim fahişe olmamı istiyor. Ben gerçekten böyle biri olmak istemiyorum, fakat tanımadığım başka bir kadın, onun teklifini kabul ediyor. O bunu sık sık yapıyor, ama nedense başka birşey düşünüyor."

Bu rüya, cinsel fantaziler olarak ele alınırsa, rüyadaki kişinin çatışmasını gösterir ve bu, ataerkil kültürümüzün önemli bir parçasıdır, kadın, kendisinin bir adam tarafından kullanılmasına izin vermiştir. Rüyada iki kadın, iki erkek vardır. Bu dörtlü, evliliği semboller ve ruhsal bütünlüğü telkin eder, fakat burada cinsel birleşme, bütünleşmeyi göstermez, yalnızca kadının kullanıldığı anlamına gelir. Burada Esther Marding'in "bakire" ile neyi kastetiğini anlamamız uygun olur.

> "Bakire terimi eski tanrıça anlamına kullanıldığında bugünkü anlamını ifade etme?.. Birden çok sayıda cinsel deneyimi olan kadın, hatta fahişe anlamına gelir... Bir kız eğer bakire ise kendi kendine aittir. O kendi kendisinindir."[18]

Bir bakire cinsel deneyimi olsun olmasın bir adam bağlı olmaktan ziyade, kendi tanrıçalığına, içindeki kendi dişiliğine bağlıdır. Benzer şekilde, bu rüyadaki fahişe kadın kendi içindeki dişiliğe saygı göstermeyip ona bir erkeğin isteğinden veya erkeklikten daha az önem veriyor. **"Bilinmeyen kadın"** ise, aslında bir gölgesel figür oluşturuyor ve isteklere tamam diyor, bunu sık sık yaptığı halde ne yaptığının farkında olmuyor ve başka şeyler düşünüyor. Her zaman olduğu gibi, gölge bilinçsizce eylemde bulunur: burada rüya kahramanında da, bir bilinçsizlik gözlenmektedir. Gölge hemen her zaman bilinci sınırlamaya uğraşır.

Rüya tartışılırken rüya kahramanı sonuçta ve yapması gerektiğini sordu. Bunun üzerine başka bırşey düşünmek yerine yaptığı şeyi farketmesi, kendi dişilik özelliğinin farkında

---

[17] E. iNeumann, Büyükanne {Princeton, 1912) s. 183. Çin'de ejderha gücü, kuvveti, kaplan ise dişiliği simgeler. C.G.Jung'un Toplu Eserleri Vol. 14 Mysterium Coniunctionis para. 403n.

[18] *M.Esther Harding*, Kadının Sırları *(Londra 1982) s. 103.*

olması ve bunu erkeklere karşı koruması gerektiği öğütlendi. Birkaç gün sonra aynı kadın rüyasında bir kaplanın gelip yüzünü yaladığını gördü. Tanrıça ile karşılaştıktan sonra kendi içindeki Tanrıçaya ve kendi dişiliğine saygı göstermek zorunda olduğunu, artık bir fahişe gibi davranamayacağını anlamıştır. İçindeki bu eğilimi farketmiş olduğu endişe ortadan kalkmıştır. Bunu rüyada kaplanın onun yüzünü yalamasından anlıyoruz. İnsanın içindeki bu anagücü bütünleştirmesi ve yaratıcı biçimde kullanabilmesi için gölgenin farkına varması, gölgenin karanlıklardan su yüzüne, bilince çıkarılması gerekir.

Bu benzer tipteki rüyaları incelediğimde gölge ve arketipler arasında derin bir içgörü ilişkisi olduğunu farkettim. Bunun da ötesinde, bizim kültürümüz sonuca ulaşmak için birtakım faaliyetler yapmamız gerektiğine bizi koşullandırıyorsa da, son rüyada bunun böyle olmadığını, birşeylerin farkında olma ile de amaca ulaşı labildiğini görüyoruz. Birşeyler yapma isteği aslında erkeksi bir dürtünün ifadesi iken içsel gerçekleşme ise kadınsı yaklaşımın bir sonucudur, bu da **Tao'nun Yolunda "Birşeyler Yapmaksızın Çalışmak"** şeklinde ifade edilir.[19]

Bilinç dışının derinliklerinde yatan yılan soğuk, kanlı, korku veren bir hayvandır ve insan ruhundaki en derin seviyelerden birinin sembolüdür. Yılanla birlikte ejderha insan ruhundaki ana gücü semboller. Yol'da ilerlerken kişi bu büyük yılanla karşılaşmalıdır. Çünkü yalnızca bunun sonucunda da bilinç dışındaki enerji tamamıyla şekil değiştirebilir. Aşağıdaki uzun bir rüyadan alman parçada rüya kahramanına bir öğretici böyle bir yılana nasıl yaklaşacağını göstermektedir.

> "Ben bir swamiyi (hindu din öğretmeni) ziyaret ettim. Onun ik katlı yuvarlak şekilli dairesi vardı. Üst kata çıkmak için onu takip ettim. Üst katta, bir havuzun kenarında oturmuş çok sayıda müridi vardı. Sonra öğretmen, içinde sevdiği bir yılan bulunan bu havuza girdi. Ben de sanki onun bir parçasıydım ve suyun içindeydim. Bu yılan beni çok korkuttuğu halde, öğretmen hiç korkmamış görünüyordu. Bana yılanla çok çok iyi dost olduklarını ve yılana tam anlamıyla teslim olduğunu, bu yüzden de yılanın kendisini öldürmediğini söyledi. Yılan onun arkadaşıydı, çünkü o yılanı kabullenmişti."

Bu havuzdaki yılan aslında öğretmenin ruhundaki, içindeki yılandı ve onlar çok iyi arkadaştılar, çünkü yılan öğretmen tarafından kabul edilmiş, benimsenmişti. Opus'un en basit ve temel ilkelerinden biri de kabullenmedir ve böylece bilinç dışının "olumsuz" nitelikleri dönüştürülür ve bütünleştirilir. Bununla birlikte bu rüya, olayın manevî perspektifini gösterir. Rüya kahramanı yılanla, öğretmenle "birleşme" yoluyla karşılaşmıştır. **"Öğretmenle birleşme , (fena fı'ş-şeyh; şeyh'te yok olma)** Sûfî yolu'nun merkezidir.

İlk defa öğretmene bağlanan, "kendi benliğini yok edip tamamen onun benliğine giren"[20] mürid, sonunda Allah'la birleşir (fena-fillah). Fakat bu rüyada rüya kahramanının tam anlamıyla birleşmesi söz konusu değildir, çünkü, öğretmende gördüğümüz korkusuzca yılana teslimiyet yerine, bir çekingenlik ve korkaklık vardır. Ama yine de bu önemli süreç başlamıştır.

Yılan, öğreticiyi öldürmemiştir; çünkü öğretici ona tam anlamıyla teslim olmuştur ve bu

---

[19] *Lao Tzy,* Tao Te Ching, *çev. Gia-Fu Feng ve Jane English, (Aldershot 1973) Böl. 63.*

[20] *Irina Tweedie, op.cit. s. 95.*

da bize manevî teslimiyetin nasıl olması gerektiğini gösterir. Onun için tam anlamıyla teslim olan kişi, ölmüş olsa dahi, öldürülmüş sayılmaz:

> **“Teslim olup ölenler, sonsuza kadar yaşarlar, eğer teslimiyet ölümüne mahkum edilirseniz, siz zaten ölmüşsünüzdür.’** [33]

Her manevî yolun özü, teslimiyeti öğrenme, öğretmen, hayat veya Allah tarafından verileni kabul etme, onunla yetinmedir. Bir televizyon programında Başrahibe Teresa, bunun ne anlama geldiğini açıklamıştır:

> “Her gün tam bir teslimiyetle evet demeliyiz. Senin için olmak, onun istediği yerde olmandır. O, seni caddenin ortasına koyar ve senden herşeyin alınırsa, sen kendini caddede bulur bulmaz, bu caddede olduğunu kabul et. Kıpırdama, oraya kendin gelmiş olduğunu düşünme, oraya konulduğunu kabul et. Bu iki durum, birbirinden oldukça farklıdır. Eğer Allah ister ve bir sarayda olabileceğini ve burada olmaktan kendin vazgeçene kadar sarayda olacağım kabul edersen bu tam teslimiyet değildir. O’nun verdiği herşeyi at; aldığın herşeyi huzur içinde ver, işte böyle yaparsan Allah’a teslim olmuşsundur. Parçalara ayrılmayı ve her bir parçanın yalnızca Ona ait olduğunu kabul etmek teslimiyettir. Dünyaya gelmiş tüm insanların gerçekten gelmesi gerekenler olduğunu kabullen ve ne isen öyle olmaya çalış. Kabul et. Ye alınan herşeyi ver; şanını, şöhretini, sağlığını ver... evet ancak o zaman özgür sayılırsın.”

Teslimiyetine isen öyle olmaya çalışmayı, derinlerdeki yılanı kabul etmektir; işte Sûfî yolu budur. .

Allah’a sürekli teslim olmak, O’nun kölesi olmak; hiç olmayı arzulayıp O’nunla birleşmektir; bu da bir Sûfî’nin asıl amacıdır. Bu son rüyada, rüya kahramanı, kendini mihrapta tek başına, elleri ve ayaklan bağlı olarak görür:

> “Mükemmel bir evliliğe hazırlanıyorum. Beyazlar giymişim ve herşey o kadar güzel ki, dünyadaki en muhteşem güzelliğin, bu olduğunu düşünüyorum. Yalnızca ortada ters olan birşey var, o da etrafta damadın görünmemesi. Kilisenin merdivenlerinden aşağıya tek başıma iniyorum ve bütün ailemi sanki herşey normalmiş gibi otururken görüyorum. Sora mihraba gidiyorum. Papaz, beni burada bekliyor. Kısa bir törenden sonra papaz iki yüzükten birini her iki el bileğime, diğerini her iki ayak bileğime takıyor ve beni ters yöne doğru eğiltiyor. Sonra karşıya, aileme ve salondakilere bakıyorum, bu arada onlar beni bu durumda görmeyi düşünemedikleri ve istemedikleri için, salonu terkediyorlar.”

Bu rüya üç kez görülmüştür ve bâtınî geleneğe göre, eğer bir rüya üç kez görülürse bu doğru bir rüya olmalıdır.[21]

Rüya kahramanı mistik bir evlilikten söz etmektedir. Görünmeyen damat aslına Sevgiliyi temsil eder ve gerçekten de bu evlilik düşünüldüğü gibi “mükemmel bir evliliktir”. Fakat, törende, evliliğin işareti olarak geline takılan yüzükler, aslında gelinin esaret altına sokulması, girmesi anlamına gelir ve bu yüzükler her iki el ve ayak bileklerine takılmışlardır.

---

[21] Katha Upanishad’da olduğu gibi, eğer bir şey *üst üste üç kez sorulursa buna cevap verilmelidir. Çocuk Nachiketas Ölümün Ruhu ile karşılaştığında, ölüm gerçeğini düşünüp düşünmediğini sorar.*

Daha önceki bir rüyada, ip cambazının sol ayağında altından bir halka vardı ve o rüya rüyayı gören kişinin Allah'a kul olması şeklinde yorumlanmıştı. Eakat bu rüyada kişi, nikah kıyılan yerde, el ve ayağındaki yüzüklerle daha çarpıcı ve kesin bir esaret, kulluk tablosu çizmektedir; kişi kendi istekleri doğrultusunda hareket edememektedir. Her iki elin ve her iki ayağın bileklerden biribirine bağlanması ve ters yönde eğilmesi onu Allah'a götürecek haça gerilmeyi simgelemektedir. Haç'ta benlik ölecektir; o, yol'a girmiş olanların arenasıdır. Ve bu noktada ailesi ve çevresi, onu bu halde yani bütün dünyevî bağlantılardan, koşul-lanmalardan arınmış olarak gördükleri ve bunu kendisinden beklemedikleri, yani hayal kırıklığına uğradıkları içindir ki salonu terk ettiler. Sufizmde rüyadaki bu terk edilme, psikolojik değişimin olabilmesi için gereklidir. Nasıl basit bir meditasyon kalbi etkinleştirip alşemik dönüşüm sürecini katalize ediyorsa, çok daha fazlası, gerçek teslimiyet sürecinde hem fiziksel hem psikolojik olarak dünyevî bağlantıları olmakta; her şeyden vazgeçilip Sevgili'nin şarabıyla dolmayı bekleyen bir boş kadeh olarak kalınmaktadır.

Llewellyrı Vaughn-Lee 1953 yılında doğdu, 19 yaşından beri Nakşibendî tarikatının üyesidir. İngiliz edebiyatı öğretmenidir. Jung Psikolojsi hakkındaki çalışmalarına 1982 yılında gördüğü bir rüya üzerine başlamıştır. Rüyada kendisine Jung'un çalışmalarını okuması söylenmiştir. Shakespeare ve Arketip Psikolojisi üzerine doktora tezi hazırlamıştır.

Kaynak: JUNG VE TASAVVUF, Editörler, J. Marvın Spiegelman Pir Vilayet İnayet Han Tasnım Fernandez, özgün Adı: Sufism, İslam and Jungian Psychology, Çevirmenler Kemal Yazıcı - Ramazan Kutlu, İnsan Yayınları, Nisan 1994, İstanbul

ŞEYHİN YOLUNDAYIM DEMEK YETMİYOR

Tasavvufî terbiyede taklidin gerekliliğinden bahsedilse de bir yerden sonra fenâyı bulup bekâya ermenin mecburiyeti vardır. Mürid küfrünü imana çeviremedikten sonra teslimiyetin de faydası yoktur. Büyükler teslim olanı ham bırakmazlar denilir. Bu ise kemâlin derecelerinde bulunan durumlara göre değişiklik gösterebilir. Eflâkî Dedenin naklettiğine göre Hz. Mevlâna'nın sohbetleri ve vecizeli anlatımları neticesinde yaşadığı dönem içinde on sekiz bin kâfir Müslüman olmuştur. Ancak günümüzde olduğu gibi, Hz. Mevlâna zamanında da ona büyük sevgi ve saygı duyan, ancak dinlerinde ısrar eden gayri Müslimler vardır ki, yine aynı kaynaktan bir tanesini nakletmek anlamlı olacaktır.

Hz. Mevlâna'nın torunu Ulu Ârif Çelebi zamanında Konya'daki Eflatun Manastırı'nda Mevlâna'yı tanıyan yaşlı bir papaz vardır. Bir gün Ârif Çelebi dedesinin üslubu üzere manastıra o rahibi ziyarete gider ve ona sorar:

- Siz Mevlâna hazretlerini nasıl bildiniz, nasıl tanıdınız?

Rahip başlar anlatmaya; önce İncil'den ve diğer ilahî kitaplardan okuduğu mânâlardan ve bunlardaki anlam birliğinden bahseder. Hz. Mevlâna'nın da sık sık yanına geldiğine, sohbet ettiklerine ve cehennemin azabından korunmaları gerektiğini hatırlattığına vurgu yapar. **Hattâ bir gün manastıra gelip kırk gün bir hücrede çile çıkardığını tamamlanınca da kendisine, Kur'ân'da Müslümanlardan da cehenneme gidenlerin olacağını o vakit kendileri ile Müslümanlar arasında ne fark vardır,** diye sorduğunu belirtir. **Hz. Mevlâna bu sözü üzerine papaza bir şey söylemez. Çıkar şehre doğru yola koyulur.**

Bundan sonrasını papazın ağzından dinleyelim:

- Mevlâna'nın bu suskunluğuna şaşırıp peşine düştüm. Şehre varınca benim farkıma vardı. Hemen bir fırıncıya girdi, ben de peşinden. Hiç konuşmadı, benim siyah hırkamı aldı, biraz kirli olan kendi hırkasını çıkararak benimkini onun içine koyarak sardı ve ikisini de iyice kızarmış olan fırının içine attı. Ben şaşırdım, ama bir şey diyemedim. Bir müddet sonra fırından dumanlar yükseldi. Biraz daha bekledikten sonra fırından hırka yumağını çıkardı. Kendisininki tertemiz olmuştu, açtı içindeki benim hırkam ise yanıp kül haline gelip yerlere serpilmişti. Hırkasını fırıncıya giydirdi ve bana dönüp şöyle dedi:

> **- Bak, işte biz cehenneme böyle gireriz (bu sırada fırıncıya giydirdiği hırkasını gösteriyordu), (bu sefer de yerdeki kül haline gelmiş benim hırkamı eli ile işaret ederek) siz de öyle gireceksiniz**...[1]

Kisve-i mürşidi teberrüken mürid üzerine giyse ve de ham kalınmışsa olacağı yukarıdaki papaz hırkasından öte değildir.

----

[1] Doç.Dr. Nuri ŞİMŞEKLER, (S.Ü. Mevlâna Araştırmaları Enstitüsü Müdürü) n.simsekler@selcuk.edu.tr- http://semazen.net/yazar_yazi.php?id=1213

TANRI'NIN SIĞINDIĞI KALP OLMAK

> Onlar, öyle gizli ikram ve ihsanlara nail olmuşlardır ki,
> ne akla, hayale gelir, ne de söze sığar.
> Zaten iş, ebedi olan, kesilmeyen,
> tükenmesine imkan bulunmayan ikram ve ihsandır.

Mesnevî-i Şerif, c.V, b.1195-96

Bilmek ve bu bildiğimi benli kılmak ile oluşan zevk bende çok değildir. Son günün modası da olan twitter da, bildiğini "an"da biriyle paylaşırken bulduğumuz ışığın hangi aynada parladığını görmek ve geri dönüşünü biraz bekler gibiyizdir. Eskiden kitap yazanların çektiği sıkıntı belki de gelebilecek aksin, geniş ve uzun zamana yayılması idi.

Beklemek, bildiğini bilmiş birini bile beklemek. Artı anlayanı bulmak ve sabretmek.

Tanrı dahi bütün isimlerini saydırırken en sona Sabur ismini ilave edişi, aslında zâtının bu esmânın zorluluğunu ifade etmek ister gibidir. **"Bende sabrı biraz kendimden uzak tutmak istiyorum"** veya **"başka çaresi yok mecburen sabrın zirvesi bende bulunacaktır"** demek mi istemiştir. Bütün isimlerin sonu.

Bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?

Bulunduğunuz mecliste konuştuğunuzu anlamayan birine ne kadar tahammül edebilirsiniz ki. Ancak insansızda olmuyor. Bir vakit dini sohbet programı yapan bir kişiye şunu tavsiye etmiştim. **"Hocam boşluğa konuşurken enerjiniz tükeniyor, bir iki kişi karşınıza alsanınızda bir canlılık olsun"** demiştim. Tabii ki yapıldı. Fakat bu seferde dinleyenlerin anlamadığı bir şeye bakan göz mimikleri daha acayip bir manzaradaydı. ….. Sonunda o kişi amatörlükten profesyonelliğe geçince biraz durum telafi edilmiş oldu. Bu seferde seyredenler açısından karşılığı bulunmayan kelime guruplarının getirisi, hiç olmazsa sohbet dinledim-sevap kazandım tesellisiyle neticelendi..

Tanrı, alimleri niçin sever?

Tanrı katından hangi şekilde bir kitap veya bilgi inerse insin, bunu anlayacak ve anlatacak biri olmaz ise bir manası olur mu?

Olmaz. Bunu izah için Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

> "Tanrı, câhil birini dost edinirse ona öğretir."

[Keşfü'l Hafâ, II, 2185]

Cahil denilince ilim tahsili yapmamış kişi demek değildir. Eğer her ilim sahibi cehlini okumakla da izale etmiş olsaydı, **"kitap yüklü eşekler"** tabirini Tanrı kullanmazdı. Cahil bilmeyen değil, sizi anlamayandır. Bu cehalet seviyeside kişiden kişiye değişir.

Bir kişi düşünün, aynı anda baktığınız objedeki imayı size tarif ederken, görmediğinizi görmesine hayran olur kalırsınız. İşte Tanrı, bazı kullarına hayran kalır.

Anlayışına bakışına.

O, fark başka bir şeydir.

O, bulunmaz nimettir.

O, bir su katresinde dünyaya bakarken, belki de siz karnınızın gurultusu ile ancak ihtiyaçlar listesini temin etmeye gayretinde olabilirsiniz.

Tanrı'nın dostları onu anlayanlardır.

O da onları anlar.

Her an onlara bir tecellisi var olsa da bekler, bir kul gibi. Acaba kulum bunda hangi hikmeti açığa çıkaracak diye.

Bizim buradan sözü getireceğimiz konu eğer kendinize bir dua edecekseniz karşınıza size tefekkür etmeyi, bulanmış zihninizde karanlığı görecek gözleri açtırmaya sebep olacak biri çıkartsın olsun.

> İşte Tanrı'nın dostları dediğimiz bu kişiler karanlıkta görenlerdir. Onlar için karanlıktaki görme bizim aydınlıktaki görmemiz gibidir.

Arayın bulursunuz denilir ama aramakla bulunmuyor ki.

Ne yapalım?

Arayın, O sizi bulacaktır. O sevgiliniz sizinle olacaktır.

Belki de kendini bulmak dedikleri budur.

> "Ben göklere ve yere sığmam, fakat inanan kulumun kalbine sığarım."

El-Aclûnî, Keşfü'l-Hafâ 2:165; İmam-ı Gazâlî, İhyâ-u Ulûmiddîn, 3:14.

Tanrı'nın hiçbir yere sığmam söylemesi, O'nunda bir kalbe sığınma ihtiyacı hissetmesi ve yanında sığınılacak bir kul olmak gerçekte büyük bir hal değil midir? Dikkat ederseniz ben kulun kalbine sığınırım diyor. Kul bana denilmemiştir. Bu kuşatıcılık kulun bilmesiyle oluşan sığınak mıdır?

Sizede böyle bir kalp bulunda sizde sığının dersem çok olmaz, her halde.

Bu sığınak kalblerin varlığı âlem hayat bulur. Beklediğimiz kıyamet ötelenir durur. Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin kendisinden çok kısa bir zaman sonra beklediği kıyametin anlar itibarıyla ertelenişi gibi.

> 4994 - Hz. Enes radıyallahu anh anlatıyor: "Bir adam Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a: "Kıyamet ne zaman kopacak?" diye sormuştu. Aleyhissalâtu vesselâm bir müddet sükuttan sonra yanında duran Ezd-i Şenûe kabilesine mensup bir çocuğa bakıp: **"Bu delikanlı pir-i fâni olmadan önce Kıyametiniz kopacaktır!"** buyurdular.
> Hz. Enes radıyallahu anh der ki: "Çocuk o gün benim akranım idi."
> Müslim, Fiten 138, (2953).

> 4990 - Müstevrid İbnu Şeddâd el-Fihrî radıyallahu anh anlatıyor:
>
> "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Ben Kıyamet'in kopacağı aynı saatte gönderildim. Ancak, şunun şunu geçmesi gibi ben Kıyamet saatini geçip biraz evvel geldim!" buyurdular ve orta parmağı ile şehadet parmağını gösterdiler."

Tirmizi, Fiten 39, (2214).

Âlemin ölmesi alim ölmesiyle tabir edilişi ardında, Tanrı'nın misafir olduğu ve bizim hayat bulduğumuz kalbin dünyayı terk edişidir. Bunu nasıl açıklarsanız açıklayın.

Öyle kalpler vardır ki içine her unsur sığarda safiyetine halel gelmemiştir. İşte bu kalp, Tanrının sığındığı kalptir. Bu kalp sahiplerini bulursanız ne mutlu size/bize.

Sen, benden Tanrı'ya sığınmadasın ama ben o sığındığın Tanrı'nın ezelde düzüp koştuğu bir suretim zaten.
Seni defalarca kurtaran o sığındığın makam, benim makamım...
Tanrı'ya sığınırım diyorsun ya; o sığınmak yok mu?
Ben ta kendisiyim zaten.
Tanımazlıktan beter bir âfet yoktur.
Sen, sevgilinin yanındasın da aşkbazlığı bilmiyorsun.
Yari, ağyar sanmada, neşeye gam adını takmaktasın.
Sevgilimizin şu miskler gibi saçları, biz deli olursak zincirimiz olur!

Mesnevî-i Şerif, c.III, b3779-83

Peygamber "Tanrı; ben, yücelere, aşağılara yere, göğe, hatta arşa sığmam. Bunu, ey aziz, yakînen bil.
Fakat şaşılacak şeydir ki inanan kişinin kalbine sığarım.
Beni ararsan inanan gönüllerde ara buyurdu" dedi.
Tanrı dedi ki: "Ey haramdan, şüpheli şeylerden sakınan! Kullarımın arasına gir ki bu suretle beni görme cennetine erişesin."

Mesnevî-i Şerif, c.I, b.2654-56

Fakat sen, gönlüne Sinâ dağındaki Tanrı tecellisi vurduysa bile yine aynayı koynuna koy!"
Birisi, " Tanrı güneşi, ezeli güneş, hiç koltuğa sığar mı?
Aslı olmayan şeyleri de yırtar, yakar; koltuğu da. Önünde ne delilik kalır, ne akıllılık!" dedi.
Peygamber dedi ki:
" Bir parmağını gözünün üstüne koydun mu... dünyayı güneşsiz görürsün.
Bir parmak bile, aya perde oluyor. İşte bu padişahın ayıp örtücülüğüne alâmettir.
Bu suretle bir nokta (gibi olan parmak), cihanı örter; bir sürçme de güneşi küsufa uğratır.
Dudağını yum, denizin dibine bak. Tanrı, denizi, insana mahkûm etmiştir.

Mesnevî-i Şerif, c.I, b.3552-58

Sen suretten kurtulmadıkça Tanrıya surete sığmaz, yahut sığar demen, aslı olmayan bir sözden ibarettir.
Tasvire sığar, yahut sığmaz bahsi; tamamiyle iç olmuş, suretten kurtulmuş adamın harcıdır.
Eğer körsen köre teklif yoktur.
Değilsen yürü, var; sabır kurtuluşun anahtarıdır.

Mesnevî-i Şerif, c.II, b.68-70

Gün geçti, ders yarına kaldı... sırrımız hiç güne sığar mı ki?

Mesnevî-i Şerif, c.IV, b.1645-49

Bir kalp bulmak, yolunda olmak ve onu gözlemek bir güzel duygu bence.

İhramcızâde İsmail Hakkı

SENİ SEVEN SENSİN, BEN YOKTUR Kİ

İnsanların birbirini sevmedeki hallerini zahirine bakarak karar ederiz. Sevginin batındaki halini anlamanın gereği şudur ki, Hz. Mevlâna'nın Şems-i Tebrizi'ye olan muhabbetini, Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin Hz. Ebubekir ile olan sadık ve sıddıkiyyet ilişkisini çözmek açısından önemlidir. Bu sevgilerin bir ilerisinde ise kulun Allah Teâlâ'yı sevmesi ile, açıklamanın yapılmasına varır ki, bu karışıklığı çözmenin kolay yolu, ruhaniyet tarafından izah edilmesi ve cinselliğin ruhta bulunmayışının belirtilmesidir. Ruhlar âleminde dişilik bulunmaz. Havva Âdemin, Âdem Havva'nın kendisidir. Kadınların kamili rical olarak algılanır. Kıyamet günü erkekler meydana toplansın denilince Hz. Meryem ilk öne çıkandır. O erkek İsâ'yı tevlid ederken, bir vakitte Adem de Havva'yı tevlid etmişti. Ancak Âdemin tevlidinde kapalı yerler bulunuyor. Ancak Hz. Meryem İsa'yı sarahaten meydana getirmiştir.

Ruhtaki sevginin ayniyet ile ifadesini, karı-koca arasındaki iletişim bağının ihtiyarlıktaki haline benzer. Erzeli ömrün demlerinde bakiye kalan tek bağ ruhların arasındaki bağdır. Bu birbirlerindeki cereyanda artı ve eksiden yoksunlaşmalarıdır. Bu da karanlığı ortaya çıkarmıştır.

Karanlığın nuru bizim gözlerimizin algıladığı parlak nur ile hiçbir benzeyişi bulunmaz. Bu öyle bir nurdur ki, bu ikiyi bir eden yakınlıktır. Bu yakınlıkta ayrılık ve gayrılık kalmamıştır.

Hiç gecenin ayırdığı insan gördünüz mü?

Karanlıkta herşey birdir. Ancak aldatıcı olan beyaz nur ise fitneyi açığa çıkarmakta çok mahirdir. Bu nedenle çok zaman şeytan parlayan nuru taklit etmeye çalışır. Fakat o da bundan kaçarak, kovulmuş halini gidermek için karanlığı mesken edinir.

Karanlık uluhiyete yakınlığa işarettir. Beşerin nur olarak gördüğü aydınlık ise ademiyetin gereği ve fitnesi üzerinedir. On sekiz bin âlem karanlığı tezyin eden lambalar/yıldızlar gibidir.

Ruhların birbirini sevmesinin hakikat cephesindeki durum ise, zahirde hiçbir şekilde ifade edilemez.,

İkinin beyninde olan farkın zuhur edişine gelince, bu ruhların ayn oluşlarının bir aynada parçalanmış görüntülerinden başka bir şey değildir. Velev ki bu birbirine aşık olan ruhların zahirdeki görünümleri erkek veya kadın olsun. Onlar bir üst mertebede cinsiyetsiz muhabbetleriyle birbirlerini sevmiş ve aşık olmuşturlar. Aynı halleri tadarlar. Bu birlik karanlığın içinde tek iken, aydınlıkta ayrı gibi görünmekten ibarettir. Onlar birbirlerini o sevgi ile severler ki, bu sevginin mahiyeti vahdetin dahi aranmayacak bir zuhurudur.

Vahdetin bahsedilmesi bir yerde ikiliğin olduğunun göstergesidir. İkiliğin olmadığı yerde tevhitten bahsetmek ise yanlıştır. Eğer bir ifâde-i meram olacaksa yine birin birlenmesidir. Yani, bir birdir, denilir.

[Buradan sonraki metin Şeyh Abdurrahman-I Taği kuddise sırruhu'l-âlînin beyanlarıdır.]

Nitekim Şeyh Hamevî şöyle demiştir:

Ey gönlümün aydınlığı, sana gönlümden seslendim.

Ben sendeyim. Sen ise benim nazarımdasın.

Sadatın (kuddise sırruhumu'l-âlî) şöyle dediğini kardeşlere söyle:

“Tarikat-ı aliyede birinci esas karşılıklı bağ (murabata) kurmaktır.”
Hatta onlar bunu (murabatayı) namazda bile emretmişlerdir. Bunun en evla olanı kendisi sanki şeyh imiş gibi düşünmek. Bazıları bunun şirk olduğunu söylediler. Böylece o da cevap verme ihtiyacı hissetti. İçinde bunu inkar edenlerin inkarlarına cevap olan bir kitap dahi telif etti. Cevabın açıklaması şöyledir:
“Kendisine rabıta yapılan kendisine doğru yönelilendir. Harem-i Şerif gibi. Yoksa onun için secde yapılan değildir.”
Rabıtayı bütün vakitlere yayarak adet edinin. Bunun içinde Hz. Ebû Bekir es-Sıddık’in (radıya’llâhu anh) bütün vakitlere yayılan murabatası delil getirilmiştir. Nitekim Hz. Ebû Bekir Hz. Rasûlu’llâh salla’llâhu aleyhi ve selleme utanarak ve korkarak **“nasıl yapayım, elimde değil seni hacet anında bile düşünüyorum”** diye söyledi. Hz. Rasûlu’llâh salla’llâhu aleyhi ve sellem ise ona şöyle buyurdu:
“O ben değilim, benim ruhaniyetimdir.”
**

Gönlümü seni düşünmeye adamışım
Gafil olandan uzak durmuşum
Senin gamınla ebediyyen bağlanmışım.
Semnanî (kuddise sırruhu’l-âlî) bu hususta şu şiiri söylemiştir:
Cehennemin muradı beni yakmaksa yakabilir
Cennet gül bahçesi olmayacaksa olmayabilir
Benim derdim inan başkadır, bunlar değildir
Benim sevdam yiğitler kapısında beklemektir
Ashab-ı kehfın köpeği gibi olsun, olabilmektir
**

Pirimugan, sana **“seccadeyi şaraba boya”** derse çekinme dediğini yap.
Çünkü yol ehli, konakların yolundan, yordamından bîhaber değildir.
Elin daraldığı vakit, yoksulluğa düştüğün zaman içmeye, sarhoş olmaya çalış,
Çünkü bu varlık kimyası yoksulu Karun yapar,
Cihan fani, aşk şarabı bakidir.
Can sevgiliye ve sâkiye feda olsun,
Dünyanın sultanlarını aşkın tufeylisi görüyorum.
**

Nitekim Hafız şöyle der:
Hakkımda söylenenler zoraki söylenmiş değildir.
Zahire aldanıp duran insan halimi anlamış değildir.
Şiblî ise şöyle demektedir:
Namaza aşkımdan günü unuttum.
Sabah mı akşam mı bilmiyorum.
Efendim seni anmak benim yemeğim, içeceğim.
Yüzünü görsem hastalığıma şifa olur.
****

Ey sevgili! Sorarsan: neden seviyor?
Seni seven sensin, ben yoktur ki.

İhramcızâde İsmail Hakkı

Kaynak: Şeyh Abdurrahman-ı Taği'nin (k.s) Mektupları, Tercüme: Ahmed Yıldırım, Enbiya Yıldırım, Ümran Yayınları: 26 Tasavvufî Eserler Serisi: 8

SADAKA-İ CARİYEYİ GÜNAH MAKİNESİNE ÇEVİRMEDEN ÖNCE

Bu yazıyı hayrını günaha çevirenler okusalardı.

İnsanlar kısa ömürleri uzatmak için hayır bırakmak yarışındadırlar. Fakat işin garip tarafı şeytanın bu hayrı dumura uğratmak için verdiği gayreti görmemeleridir. Şöyle ki:

Şeytan şer ve kötülüğü işletemediği insana hayrında zarara uğratarak yani sevabını günaha dönmesine sebep olacak pencereler açmasıdır. Bunlar genelde israf ve zayiat cinsinden gelir. Mesela camii yapımında süslemeyi, ibadette farza verilen ehemmiyeti azaltıp nafilelere yönelmeyi sağlamasıdır. Şeytan bu şekilde hiç de olmasa cinsinden sâidin kârhanesine eksi puan yazdırışıdır.

Düşünün dağın başına camii kebiri yaptıran zenginin ibadethanesini kâşaneye dönüştürüken, garip bir insanın çevirdiği dört duvar mahalle mescidi arasındaki fark, bina yönüyle değil içine girip ibadet edenlerle takdir edilir. Allah Teâlâ katında binaların -velevki ibadethâne olsun- muhteşemliğinin değeri faydalanan kullar hesabı ile ölçülür.

Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimiz buyurdu ki;

> "Mü'min, toprağa veya binâya yaptığı masraf dışında, her harcamasından dolayı sevâb kazanır".

Şihabu'l ahbâr (668)

Bu meyanda hayır sahipleri, hayırlarında fuzuliyata değil, insana olan menfaata göre hareket etmelidirler. Sadaka-i cariye denilen, süregelen iyilikleri, insanın varlığı ile alakalı olduğunu bilmeliyiz. Öyle ise tezyinata harcanan meblağların karşılında Allah Teâlâ'dan sevap beklemeyi ummanın yerine, huzuru ilahide sorgulanıp cezaya düşülecek olduğu bilinmelidir. Çok sevap kazanacağım diye yapılan hatalar ile günah defterine çentik attırmaktan, Allah Teâlâ'ya sığınırız.

Amin

İhramcızâde İsmail Hakkı

NE İÇİNDEYİM ZAMANIN

Ne içindeyim zamanın,
Ne de büsbütün dışında;
Yekpare, geniş bir anın
Parçalanmaz akışında.

Bir garip rüya rengiyle
Uyuşmuş gibi her şekil,
Rüzgarda uçan tüy bile
Benim kadar hafif değil.

Başım sükutu öğüten
Uçsuz bucaksız değirmen;
İçim muradına ermiş
Abasız, postsuz bir derviş.

Kökü bende bir sarmaşık
Olmuş dünya sezmekteyim,
Mavi, masmavi bir ışık
Ortasında yüzmekteyim.

Ahmet Hamdi TANPINAR

ANLATAMIYORUM

Ağlasam sesimi duyar mısınız,
Mısralarımda;
Dokunabilir misiniz
Gözyaşlarıma, ellerinizle?
Bilmezdim şarkıların bu kadar güzel,
Kelimelerinse kifayetsiz olduğunu
Bu derde düşmeden önce.
Bir yer var biliyorum;
Herşeyi söylemek mümkün;
Epeyce yaklaşmışım, duyuyorum;
Anlatamıyorum.

Orhan Veli

ONUR GÜNTÜRKÜN: TANIMAMIZ GEREKEN BİR DEĞERLİ İNSANIMIZ

“PES ETMEK YOK BİZİM”

Prof. Dr. Onur Güntürkün (1958 İzmir, Türkiye) Bochum'daki Ruhr Üniversitesi'nde biyopsikoloji profesörüdür.

Hayatı

Dört yaşındayken bir kaza geçirip bunun sonucunda çocuk felcine yakalandı. Terapi için Almanya'daki akrabasının yanına tedâvi için yollandı. Tedavi ancak kısmen başarılı oldu. El ve kollarını kullanabilmekle birlikte, o zamandan beri tekerlekli sandalyede oturmaktadır.[1]

1975-1980 arası Güntürkün Bochum'daki Ruhr Üniversitesi'nde psikoloji tahsilini tamamlayıp 1984'te doktor ünvânını aldı. Doktoradan hemen sonra Paris Üniversitesi ve San Diego Üniversitesi'nde çalıştı. 1988'de Konstanz Üniversitesi'nde bilimsel asistan oldu ve 1903'e kadar orada kaldı. 1992'de doçent oldu.

1993'te Ruhr Üniversitesi Psikoloji Fakültesi'ne çağrıldı. 2006'da Alman Tabiat Bilgini Akademisi Leopoldina'ya üye oldu.

Prof. Dr. Güntürkün, 27 Kasım 2013 tarihinde Paris'te düzenlenen Expo 2020 adaylık sunumunda İzmir'i temsil eden kişilerden biri olmuştur.[2]

Ödüller

1995: Genç yüksek okul hocalarını Alfried-Krupp teşvik ödülü[3]

2000: İstanbul Üniversitesi'nin fahrî doktorluk ünvânı

2006: Wilhelm-Wundt madalyası

2009: Türk Parlamentosu'nun büyük hizmet nişanı[4]

2011 Kuzey Ren-Vestfalya Eyâleti'nin liyakat nişanı[5]

2012: Gottfried-Wilhelm-Leibniz Ödülü[6]

Dış bağlantılar

Alman Psikoloji Derneği'nin Web sitesinde Onur Güntürkün (Almanca)

Ruhr Üniversitesi Web sitesinde Güntürkün'ün biyografisi (İngilizce)

Bochumlu yüksek okul bibliografyasındaki kayıt (Almanca)

Kaynaklar

1. Urs Willmann: Wie das Denken entsteht. Ein Forscher mit zwei Pässen: An Weihnachten erhält der Bochumer Biopsychologe Onur Güntürkünden den Sonderpreis der

türkischen Forschungsgesellschaft (Düşünme nasıl oluşur: İki pasaportlu bir araştırmacı: Noel'de Bochumlu psikolog Onur Güntürkün, Türk Araştırma Derneği'nin özel ödülünü alacak; Die Zeit, nt. 52, 2007-12-19, s. 46. (erişim 2009-10-10).

2. http://www.hurriyet.com.tr/gundem/25221867.asp

3. Genç yüksek okul hocaları için Alfried-Krupp Teşvik Ödülü >>1995 ödül sahibi: Onur Güntürkün, Alfried Krupp von Bohlen ve Halbach Vakfı Web sitesi, (erişim 2009-02-12).

4. Dekan-Info: Güntürkün vom türkischen Parlament ausgezeichnet (Dekan bilgisi: Güntürkün, Türk Parlamentosu'nca nişan verildi), erişim 2009-09-09

5. bakınız IDW-Online'da liyakat nişanı verilmesiyle ilgili haber (Almanca)

6. [1] (Almanca)

Tren tekerlerinin birbiri ardına gelen tıkırtıları Hulusi Bey'i anıdan anıya, düşünceden düşünceye götürüyordu. Bir ara Faruk Nafiz'in "Han Duvarları" şiiri geldi aklına. Sonra Cahit Sıtkı Tarancı'nın o yıllarda dillerden düşmeyen "Otuz Beş Yaş" şiirinin dizeleri arasına daldı.

> "Su insanı boğar, ateş yakarmış"
> "Geç farkettim taşın sert olduğunu"

dizeleri takıldı nedense diline

**

Bilimin, toplumun beyni olarak kabul edildiği bir ülkede, bilim adamına, bilim kadınına böyle değer veriliyordu. Bilim yapmak, dünyanın en saygın bir işi olarak görülüyor; bilimle uğraşanlar böyle onurlandırılıyordu.

Prof. Dr. Onur Güntürkün, bilimin nasıl yapıldığının; bilim geleneğinin nasıl oluştuğunun; bilimsel ilerlemenin nasıl gerçekleştiğinin ve insana nasıl değer verildiğinin canlı bir örneğidir.

O, bilim aşkı, bilim tutkusuyla bilinmeyen gerçeklikte, bilginin aydınlığım keşfetti. O, umutsuzluktan umudu yarattı. Onun aydınlığı yüzümüzün akı; bilim yolunda yürüyüşü gerçek bilgiye susamış bir toplumun umudu ve onurudur.

29 mart 1998 Hotel Burg Stemberg – Extertal

Kaynak: Bilim Tutkusu, Prof. Dr. Onur Güntürkün'ün Yaşamöyküsü- Kemal Yalçın,1998, İstanbul

[slideshare id=58902423&doc=bilimtutkusu-160301102040&type=d]

YATAĞINDA ŞEHİT OLANLAR

Evinde, yatağında şehit olmuş kardeşlerimin sayısı, savaş meydanlarındakinden çok daha fazladır.

Ah bu nazar, deveyi tencereye sokan bu nazar.

Ne tehlikelidir biliyor musunuz?

İnsanlar nazarı değeni dışarıda arar. Nazarlayanlar dışarıdakiler, ötekiler değil, bilakis dostlar, arkadaşlar ve yakınlarımızdandır. Onun için Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem Efendimiz, **"ikram edin", "sıla-i rahim [yakın akrabayı ziyaret ve ikram] yapın ki ömrünüz uzun olsun"** diye boşuna dememiş. Meğerse bu, bizlerin en çok gaflete düştüğümüz haller değil mi ki, hepimizde bir yara ve bere eksik değildir. Nice sevdiğimiz herşeyiyle mükemmel kardeşlerimize, böyle bir hasîdin nazarı değmiştir. Hasîd, temiz güzel insanları dört duvar arasına sıkıştırmış, çıkmasın diye birde üzerilerine taşlar yığdırmıştır.

Hasîd boy vermiş, fakat hasad zamanı gelmemiş tarlayı vaktinden önce tırpanlamıştır.

Dön dönebilirsen, gel gelebilirsen.

Yazın sıcağında dökülen terler, kışın soğuğunda sabreden titrek eller ve yorgun umut bekleyen gözler hasîdin elinde paramparça olmuş. Bir daha telâfisi mümkün olmayacak şekilde harap olmuştur. Birde "hata benim" dedirtmiştir.

Zaten nazar değen insanlara bu fikri veren de nazarın bizatihi kendisidir. İnsanı güçsüz bırakır ki, bir daha ayağa kalkamaya.

Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellem bir mezarlıktan geçerken **"Bu mezarlıkta yatanların ekseriyeti nazardan ölmüştür"** buyuruyor.

Diyorum ki, Ya Rabbi, **"nazar kaderi geçer"** diyorlar, bu hükme zâtında engel olmuyor veya olamıyor mu?

Ya Rabbî bu nedir?

Nazar denilen şey hangi tecellin ki, sünnetini delip geçiyor, bizi şaşkına çeviriyor. Bu sorunun cevabını zâtın bilir. Bize bildirde bilelim. Yok mu adlî ilâhi?

Dediler ki:

Tanrı, " Ey Musa, bana suç etmediğin, kötü söylemediğin bir ağızla sığın, dua et" dedi.

Musa, "Bende o ağız yok deyince Tanrı, " Başkasının ağzıyla dua et"

Başkasının ağzıyla nasıl günah edebilirsin? Yarabbi diye başkasının ağzıyla çağır" buyurdu.

Sen de öyle muamelede bulun ki ağızlar, gece gündüz sana dua edip dursunlar.

Günah etmediğim ağız, başkasının özürler dileyen ağzıdır.

Mesnevi-i Şerif,c.III, b. 180-184

Bir ağız bul, temiz olsun.

Bir ağız bul, senin için konuşsun.

Bir ağız bul, senin için duâ olsun. Birde..

Tanrı " Tanrı'nın verdiği rızıktan yiyin" dedi. Sen, buradaki rızkı ekmek sandın, hikmet olduğunu anlamadın ha!

Tanrı'nın verdiği rızık, insan mertebesine göre hikmettir. O rızık sonunda senin boğazında durmaz, seni öldürüp mahvetmez!

Bu ağzını kapadın mı başka bir ağız açılır.... o ağız sır lokmalarını yer, yutar.

Bedenini Şeytan aslanından kurtarabilirsen Tanrı sofrasında nice nimetler yersin!

Mesnevi-i Şerif,c.III,3745-3748

Ya Rabbî! Rızkımızı bol eylemeni, vakt-i rehni gelmeden önce, ölmekten bizi muhafaza kılmanı;

Nazardan şehid olmuş ve gazi kalmış kardeşlerime, cennet ve cemâlini ikrâm eylemeni niyaz ederiz

Amin.

İhramcızâde İsmail Hakkı

Bazıları ulaşamadıkları insanı aşağı indirerek mutlu olur.

BAŞA DÖN

İSA'NIN ŞAHSİYETİ

Matta 13: 13-15. Bundan dolayı onlara mesellerle söylüyorum; çünkü gördükleri halde görmezler, işittikleri halde işitmezler, ve anlamazlar. Ve onlar için İşayanın: **«İşittikçe işiteceksiniz de hiç anlamayacaksınız ; Ve gördükçe göreceksiniz de, hiç seçmeyeceksiniz; Çünkü bu kavmin yüreği kalınlaştı,**

Ve kulaklarıyla ağır işittiler,

Gözlerini de kapadılar ;

Olmaya ki gözleriyle seçeler,

Ve kulaklarıyla işiteler,

Yürekleriyle de anlıyalar,

Ve tekrar döneler de,

Ben onlara şifa vereyim.

diyen peygamberliği yerine geliyor

Kaynak: İsa'nın Şahsiyeti, Yazan: HARRY EMERSON FOSDICK, Türkçeye çeviren; SOFİ HURİ, AMERİKAN BORD NEŞRİYAT DAİRESİ, 1950, İstanbul

İSRAİLİ GÜÇLÜ KILAN NEDEN

Neden sayıca çok fazla olan Arap âlemi, küçük İsrâil ile başa çıkamaz? Cevabı İsrail'in dışa karşı olmasa da, kendi iç siyasasını sağlam tutma gayretlerinden başka bir şey değildir. Devletlerin dıştan yıkılmayacağını bir daha anlıyoruz.

Aşağıdaki yazıda bahsedilen cezalar bazı çevrelerce göstermelik olduğunu iddia edilebilir. Unutmayalım ki, taklitler, alışkanlıklara ve de zamanla karakter haline döner. Her zaman iyi olanları taklit etmeliyiz. Bazen bunlar Musa'nın çocukları da olabilir.

ALINTI

Endişeli günler...

Yakup BAROKAS **Baş Yazı** ybarokas@salom.com.tr

24 Şubat 2016

***

İsrail'in 2000-2007 yılları arasında görev yapan 8. Devlet Başkanı **Moshe Katsav** cinsel taciz suçundan 22 Mart 2011 tarihinde yedi yıl hapse mahkûm oldu. Halen Ramle şehrinde Ma'asiyahu Hapishanesinde cezasını çekmekte.

Gazetemizin Kültür Sayfası Editörü Nelly Barokas, Katsav Turizm Bakanı iken, Türkiye ziyaretinde onunla yaptığı söyleşiden sonra birlikte resim çektirmiş, Devlet Başkanı olarak bir kez daha Türkiye'yi ziyarete geldiğinde, yıllar sonra, kendisine o fotoğrafı imzalatmıştı. Salonumuzun bir köşesinde çerçeveletilmiş olarak durur. Bazı dostların uyarıları doğrultusunda bir çekmeceye atmaya elimiz varmadı.

Dinci Sefarad Shas Partisi lideri **Aryeh Deri**, İç İşleri Bakanlığı sırasında 150 bin dolar rüşvet aldığı suçlaması ile hüküm yedi ve o da Ma'asiyahu Hapishanesinde 22 ay yattı. Deri, 2011 yılında yeniden politik yaşamına geri döndü ve 2015 Knesset seçimlerini kazandı. 2016'nın Ocak ayında İç İşleri Bakanlığına getirildi. Rüşvetten mahkûm olan bir kimsenin yeniden aynı bakanlığa getirilmesi tabi ki koalisyon hükümeti içinde bile yoğun eleştiriler ile karşılaştı.

Geçtiğimiz hafta ise İsrail tarihinde ilk kez bir başbakan, **Ehud Olmert** hapse girdi. Hapishane yine Ma'asiyahu. Demek ünlüler orada ağırlanıyor. Olmert, başbakanlık döneminden önce, Kudüs Belediye Başkanlığı sırasında, 'Holyland' skandalında, yolsuzluk ve mahkeme önünde yalan söylemek suçlarından, altı yıl süren yargı sürecinin sonunda, 19 ay hapse mahkûm oldu.

Ehud Olmert, İsrail'in 12.başbakanı olarak görev yaptığı dönemde, Ankara'yı ziyaret etmiş, **Recep Tayyip Erdoğan** ile uzun süreli bir görüşme yapmış ve bu görüşmeden kısa bir süre sonra İsrail Gazze'ye karşı askeri bir hareket gerçekleştirmişti. Tayyip Erdoğan, "Türkiye'ye karşı saygısızlık" olarak kınadığı bu durumu hiçbir zaman unutmamış ve sık sık dile getirmiştir.

Eski Başbakanlardan **Yitzhak Rabin**'in, 1968-73 yılları arasında Washington elçiliği sırasında, eşi **Leah Rabin**'in banka hesabına, o dönem için geçerli kanunlara göre yetkili makamlardan izin almaksızın, 100 ABD doları yatırılmış olmasının Haaretz Gazetesi muhabiri **Dan**

Margalit tarafından ortaya çıkarılması üzerine, 1977 senesinde İşçi Partisi lideri, başbakan adaylığından istifa etmişti. Bu olay gerçek bir devlet adamının sorumluluğunun anlaşılması açısından çarpıcı bir örnektir.

İsrail'de yukarıda sıraladığım yolsuzluk, cinsel taciz gibi suçlardan mahkûm olmuş pek çok devlet adamı veya yüksek dereceli bürokrat mevcuttur. Bunların makamları ne olursa olsun yargı önüne çıkarılmaları, olayların ört bas edilmeye çalışılmaması demokrasi kültürü adına bir artıdır. Ancak gönül isterdi ki, dünyanın neresinde olursa olsun, bu tür yüz kızartıcı suçlar hiç işlenmesin.

***

Maçka Teknik Üniversitesi Kampüsünün otopark girişinde küçük, yeşil bir park alanı yer alır. Genelde üniversite öğrencilerinin özellikle bahar aylarında çimenlerde veya banklarda oturarak zaman geçirdikleri sevimli bir mekândır burası. Hafta sonu geçerken iş makinelerinin parkı talan ettiklerini, 8-10 adet asırlık ağaçların sökülmek üzere olduğunu, bir avuç gencin ise direndiklerini gördüm.

Türkiye'de bu ara her gün yeni acılar yaşanırken, şehit haberleri gelmeye devam ederken, kıyıda köşede kalmış ufacık yeşil bir alanın esamesi mi okunur diyeceksiniz.

http://www.salom.com.tr/haber-98274-endiseli_gunler.html

KEMAL TAHİR'İN ÖLÜMÜ

Kemal Tahir'i bilirsiniz.

Peki, nasıl öldüğünü de bilir misiniz?.. İşe baştan başlayalım: **Romancı Kemal Tabir, Mayakovski kopyacısı (sözde şair) Nazım Hikmet'in hapishane arkadaşıdır.** Bilgi ve kültür alışverişleri olmuştur. Sonunda Kemal Tahir, Sol'un kullanabileceği bir kıvama gelmiş ve hapishane çıkışı üstüste romanlar neşrederek sola karşı olan borcunu ödemeye başlamıştır.

Sol, yeni bir edebiyat adamını «BÜYÜK ROMANCI» olarak kabullenip büyük reklâm ve propagandalarla Türk okuyucusuna lanse etmiştir.

Buraya kadar bir şey yok.

Fakaat, aradan yıllar geçip te Kemal Tahir el-yordamıyla gerçekleri yazmağa başlayınca «Azınlık sol» kızgın tavaya atılmış diri bir istavrit gibi tutuşmaya başlamıştır... Çünkü beklenmeyen bir zaman ve zeminde bu türlü çıkışlar zaten karışık olan solu daha da karıştırmıştır... Peki, bu tedirginliğe sebep ne? **Durun anlatayım: Kemal Tahir, el-yordamıyla vardığı gerçekleri artık gizleyemez durumdadır**. İki yoldan birini seçmiş; Mertliğe, dürüstlüğe giden yola sapmıştır ve... yakın tarihi şöyle bir harmanlayarak Sultan Abdülhamid'in asla hain olmayıp son derece dürüst bir politika takip ettiğini yazıvermiştir.

Sonra da işte olanlar olmuştur.

HASTA İDİ

Romancı uzun süredir ciğerlerinden rahatsızdı. Sık sık hastalanıp yataklara düşüyordu. Derken mühim bir ameliyat geçirdi. Akciğerinin birini bedeninden koparıp aldılar. Ama, Kemal Tahir «Yarım adam»lığına bakmadan bildiğini okumak cesaretini gösterdi. Büyük bir pişmanlık duygusu içinde ve eski hatalarını affettirmek kaygusu ile olsa gerek, durup dinlenmeden yazmağa devam ediyordu. Her yeni kitabı ve her yeni konuşması ile diri istavritler kızgın tavaya girip girip çıkıyordu.

Doktoru ne demişti halbuki?

— Sakın ha yorulma, aman ha sinirlenme... Hele münakaşalara hiç girme. Yoksa «güm» diye gidersin...

Kemal Tahir bütün bu ikazları duymazlıktan geldi. Solcuları kudurtmağa devam etti.

BİR TELEFON KONUŞMASI

Günlerden bir gün Kemal Tahir'in Kadıköy'deki evinin telefonu uzun uzun çaldı. Romancı usulca kalkıp telefona uzandı :

— Buyrun, ben Kemal Tahir.

Telefonun öbür ucundan, terbiyeli ve ezik bir ses :

— Affedersiniz üstadım, rahatsız ediyorum... Ben Mehmet Barlas, nasılsınız?

— Teşekkür ederim, buyrun Barlas Bey...

— Efendim bu akşam bizim evde toplanacağız. İsmail Cem ile Yeni Ortam gazetesinden bir arkadaş da gelecek. Uzun zamandır sohbetlerinizden uzak kaldık. Acaba siz de gelebilir miydiniz?

— Barlas Bey, biliyorsunuz oldukça rahatsızım. Evden dışarı pek çıkamıyorum.

— Aman üstadım. Yeni Ortam'daki arkadaş sizinle tanışmak da istiyordu. Sizi hiç yormayız efendim, lütfedip davetimize gelin. İsmail Cem de ısrar ediyor. Üstadı mutlaka aramızda görelim, diyor.

— Madem öyle, hayhay Barlas Bey. Akşama sizin eve geleceğim.

AKŞAM

Kemal Tahir sözünde durmuş ve Mehmet Barlas'm Şişli'deki şatafatlı evine gelmiştir. İsmail Cem, Mehmet Barlas ve Yeni Ortam yazarı, misafiri kapıda karşılarlar. Nezaket kurallarına harfiyyen uyulmuştur. Az sonra da yemek masasına oturulur.

— Buyrun üstadım başlayalım...

Kemal Tahir ilk lokmayı almış, ağzına götürmüştür. Yeni Ortam yazarı meseleye «pat» diye girer :

— Son zamanlardaki üslûp ve tutumunuz bizi şaşırtıyor. Niçin böyle yapıyorsunuz?

Kemal Tahir, lokmasını yutamamıştır. Benzi sararır, sonra morarır...

— Niçin böyle yapıyorsunuz?

Kemal Tahir titremeğe başlar, kesik kesik öksürmektedir.

«Niçin böyle yapıyorsunuz»lar ikileşir ve üçleşir. Romancının nefesi daralmıştır. Öksürük şiddetini artırır... Üç koldan yapılan yaylım ateşi de dozunu artırmaktadır.

— Yapmayın, hastayım...

— Son zamanlardaki tutumunuz bizi şaşırtıyor. Niçin böyle yapıyorsunuz!!!

Romancı güç halle doğrulur. Kapıya doğru ağır aksak ve sendeliyerek yürür. Nezaket kuralları çeyrek saat öncede asılıp kalmıştır. Kemal Tahir kapıyı bulabilmiştir... Kemal Tahir, merdivenleri de bulabilmiştir...

VAPUR YOLCULUĞU

Solun dünkü serdengeçtisi, bugünkü solun terkedicisi Kemal Tahir vapur yolculuğu boyunca kıvrana kıvrana öksürmektedir. Kimse yardıma gitmez. Kendini yerden yere atan bu ihtiyarı sarhoş sanmaktadırlar. Romancı daha sonra iskeleye düşer gibi inmiştir. Romancı evini can havliyle ve elyordamıyla bulmuştur.

Evin alt katında oturanlar da Kemal Tahir'i kapı önünde yığılı bulmuştur. Üst kattaki hanımına haber verilir.

SON

Üst kata çıkamıyan romancı koltuklanarak alt kattaki komşuya sürüklenir gibi götürülür. Ama öksürük müthiştir.

Ve romancı artık kan kusmaktadır. Acele bir doktor... Acele bir doktor... demeye kalmaz. Kemal Tahir son nefesini verir.

MERAK BU YA

Acaba, diyorum. Kemal Tahir yarım ciğer iyle ecelle pençeleşirken İsmail Cem, Mehmet Barlas ve Yeni Ortam yazarı ne yapıyordu? Yemeğe devam mı ediyorlardı, yeni bir viski mi açmışlardı? Yoksa, «Ayıp ettik doğrusu» deyip vicdan azaplarıyla başbaşa mı kaldılar.

Her neyse... Bizim anlatmak istediğimiz bir romancının kaderi ve acı sonudur... «İşte böyle bu dünyanın işleri.»

Sh: 80-84

Kaynak: Nedim GÜRBÜZ, DOSTLARA MEKTUP,Yeniasya Yay. 1977, İstanbul

SAN'ATSIZ MEDENİYET OLMAZ!

Dünya nerede? Türkiye nerede? Ve biz neredeyiz?

San'at nedir, sanatçı kimdir? Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Bana sorulursa yalnız edebiyatın ve kuru politikanın bu memleket gerçeklerine **«Sade suya tirit»** kadar yakın olabileceği görüşündeyim.

Varsa-yoksa politika... Varsa - yoksa edebiyat...

Pöh!

San'atsız «Medeniyet» olmaz, olamaz...

1974 yılında Türkiye'ye bir Alman profesör geldi. Süleymaniye Camiinden bir türlü koparamadılar. Hayranlığı o derece büyüktü ki, günlerce onu Süleymaniye'den ayıramadılar. Sonunda kendisine refakat edenlere ansızın soruverdi:

— **Bu muhteşem medeniyetin harikulade mimarîsi karşısında şaşkınlığım büyük. Ama, bu mimarînin mutlaka musikisi de olmalı. Bana o musikiyi lütfen dinletiniz...**

Alman profesöre türküler dinletildi. Profesör:

— **Hayır, dedi. Bu müzik, o mimarînin müziği değil...**

Alman profesöre şarkılar dinlettiler... 0 yine :

— **Bu da değil, dedi.**

Aradan üç gün geçti. Profesör Almanya'ya dönmek için hazırlıklara başladı. İstanbul'un Harbiye semtindeki bir uçak şirketi bürosundan bilet aldı. Tam kapıdan çıkarken dehşet içinde durakladı :

— **Tamam! diye bağırdı... O büyük mimarînin musikisini duyuyorum...**

O esnada, Harbiye'deki Orduevindeki askerler Mehter Marşı çalışmaları yapıyordu. Profesör, az önce aldığı uçak biletini hemencecik iptal edip koşa koşa Orduevine gitti. Gözleri pırıl pırıldı. Prova yapan askerlerin arasına karıştı. Şöyle mırıldanıyordu :

— **Biliyordum... Biliyordum... O mimarînin mutlaka musikisi de olmalıydı. Yoksa Türkler bu camiyi yapamazdı..**

Demek ki, medeniyet politikadan ibaret değil. Edebiyattan ibaret hiç değil. San'at olmadan, san'at adamı olmadan medeniyet olmuyor.

KAFALAR DANK DEMELİ

Türkiyemizin yetiştirdiği usta sanatkârlar Avrupa'ya, Amerika'ya göç ediyor... İnsanı utandıran, kahreden, yerden yere vuran bir hazin haberdir bu.

Olamaz! Millet «Millet» mi değil?.. Devlet

«Devlet» mi değil? Ne oluyoruz?.. Köşe başlarına oturmuş «Devletliler» bu kadar mı umursamazlık içindeler? Varılabilecek ve ulaşılabilecek en üst noktaya gelmiş san'at ustaları nasıl yalnız bırakılır, nasıl? Akıl erdirmekte zorluk çekiyoruz.

Ceremesini şu necib milletin çekeceği davranış eksikliğini ve aksiyon fukaralığını bakalım daha ne kadar zaman içimiz burkularak seyretmek talihsizliğini tadacağız?

MALAZGİRT SAVAŞI

Eski Devlet Bakanlarımızdan Turhan Bilgin'in kulakları çınlasın. Malazgirt Meydan Savaşının Bininci yıldönümünde geniş çaplı bir film yapılacaktı. Çok kabiliyetli bir rejisörle anlaşmaya varılmış ve Türkiyenin en çok ödül kazanan rejisör-aktörüyle projeler hazırlanmıştı. Müslüman-Türk'ün tarihindeki bu en mühim hadise son derece faydalı bir şekilde bu vatana armağan edilecekti. Bir 12 Mart Muhtırası ile bu proje de suya düştü. Ve öylece kaldı. Dileğimiz odur ki, aynı proje tekrar suyüzüne çıkarılsın. Geç kalınmamıştır. Devlet, bu filmin çekimini mutlak bir vazife olarak kabullenmelidir. Çünkü Malazgirt, esprisi çok büyük bir olaydır. Israrlı olmak ve beklemek hakkımızdır.

AZINLIĞIN YEŞİLÇAMI

Bazı ustalar, azınlığın güdümlü yardımları ile tecrübe kazandılar. Çünkü, her alanda olduğu gibi film piyasası da bu ülke insanını horgörenlerin kontrolünde idi. Zamanla mesele anlaşıldı ye memleket gerçeklerini kavrayan usta. sinema adamları bunların hegemonyasını kabul edemez duruma geldiler... Ne yazıktır ki, yapayalnız ortada kalakaldılar. Kuru politika ve kupkuru edebiyatla meselelere çare bulmak alışkanlığından kurtulamamış kişilerin san'ata ayıracak zamanı yoktu.

Korkarız, zaman gelecek; kendilerini, ülkeyi ve medeniyetimizi kurtaracak zamanları da olmayacak.

Tekrar edeyim: San'atsız medeniyet olmaz... Buraya mim koyunuz.

Sh: 97-100

Kaynak: Nedim GÜRBÜZ, DOSTLARA MEKTUP,Yeniasya Yay. 1977, İstanbul

KIRIK - DÖKÜK

"GECELERİ NİYE UYUMAZ YILDIZLAR"

*

Gücü olanlar yapıyor da, gücü olmayanlar öğretiyor. Öğretenler olmasaydı, muktedirler nasıl güçlü olabilirdi dersiniz?

*

Gözlerini ve düşüncelerini başkasına ödünç vermeyi beceremeyen kıskançlar ordusuna bir de sıkılmadan «Aydın» diyorlar.

*

Geceleri niye uyumaz yıldızlar?.. Önce bunu öğrenmeli. Şiiri sonra yazmalı.

*

«Deniz dediğin böyle olur» dedirten cinsten bir deniz nerede var acaba? Yelkenler çürüyor..,

*

Diploması piyangodan çıkmış kişilere bazıları nedense «İlerici Profesör» diyor.

*

Vurma!.. Vuracağın yere vurdular...

*

Sor!.. Soracağın şeyi daha soran olmadı—

*

En güzel yeryüzü, ihtiyarların gözünde. Keşke bizde olaydı...

*

Avcıyı paralayan her kaplan canavardır. Peki, kaplanı öldüren avcı nasıl «Kahraman» oluyor?

*

En komik şey, kendini kurtaramayanların ülkeyi kurtarmağa kalkışmasıdır.

*

Tekrarda büyüklük var-. Güneş her gün doğuyor, usanan var mı?

*

Önce kendini yakala... Ellerini ve ayaklarını bir güzel bağla. Hırsını bir vuruşta mum et.

*

Despottan meded umanlara «Millet» demek ayıptır. Sürülerin kulağı çınlasın...

*

Adam, on yılda çıkmış yukarı. On yıl sağa, on yıl sola bakmış. On yıl da aşağı bakacakmış, olmamış...

*

San'at güzelliğe, ahlâk iyiliğe götürüyor. Peki... San'at ve ahlâk vadisine nerden gidilir?

*

Şu hafakan dolu dünyada biri kalkıp sabır satmağa başlasa, inanın bir günde zengin olurdu.

*

Acının ve ıstırabın da lüzumlu olduğunu anlar anlamaz hayat güzelleşiveriyor.

*

Çıraklar büyüdükçe ustalar sevinçten ölmeli, kahırdan değil.

*

Paranın gözü kör olsun. Ama bizi duymak için kulakları sağlam olmalı...

Sh:216-217

Kaynak: Nedim GÜRBÜZ, DOSTLARA MEKTUP, Yeniasya Yay. 1977, İstanbul

WALKER (1987)

Amerika, Demokrasi getireceğim diye girdiği yere kan ve ölüm götürmüştür.

Yönetmen:Alex Cox

Senaryo:Rudy Wurlitzer

Ülke:ABD , Meksika, İspanya

Tür: Aksiyon, Macera, Dram, Tarihi, Savaş, Western

Vizyon Tarihi:04 Aralık 1987 (ABD)

Dil:İngilizce, American Sign Language

Oyuncular: Ed Harris, Richard Masur, Rene Auberjonois, Keith Szarabajka, Sy Richardson

Özet

Emrindeki bir grup paralı askerle birlikte 1850'lerde Meksika'yı işgal eden sonra da kendini Nikaragua'nın başkanı ilan eden Amerika'lı maceraperest William Walker'ın (Ed Harris) öyküsünün anlatıldığı film ABD'nin finanse ettiği Contra savaşı henüz devam etmekteyken Nikaragua'da çekilmiştir.

https://youtu.be/sd_i27k2RvQ

Film altyazısından

1853'te Amerikalı küçük bir grup Sonora, Meksika'ya gitmişti. Görevleri, ülkeyi yozlaşmış diktatörlükten kurtarmaktı. Liderlerinin adı William Walker'dı. Bu, gerçek bir hikâyedir. Walker'ın kuvvetleri asla kaçmaz. Ölmeyi tercih ederler. Hadi savaşın!

Bunlar sadece Meksikalı!

Kendinizi feda etmeye hazır olun. Özgürlük uğruna, adalet uğruna, inançlarımız uğruna!

Ayağa kalkın ve savaşın!

Savaşın sizi domuz kafalı serseriler!

Savaşın!

Bu da ne?

Geri dönün sizi pislikler. Lanet olsun. Kahretsin!

**

Walker adamlarına Amerikan sınırına kadar öncülük etti. Ve haksız yere Meksika'nın tarafsızlığına saldırıda bulunmakla suçlandı, mahkemeye çıkarıldı. Sessiz olun!

Sessizlik istiyorum!

Bay Walker, jüri bir karara varmadan önce bir açıklama yapmak ister misiniz?

- Evet Sayın Yargıç. Bir adam önemli bir şey yapacağına inanmazsa hiçbir şey yapamaz. Büyük fikirler, bir adamın ruhunun bir ürünüdür. Tüm varoluşunu kışkırtır. Onu bir anda, zamanının kara cahilliğinden alır ve geleceği hissetmesini sağlar.
Batı yarımküreye egemen olmak, Amerikan halkına Tanrı tarafından verilmiş bir haktır.
Komşularımızı baskı ve istismardan korumak bizim ahlâki görevimizdir.
İlerlemek Amerika'nın kaderidir.
Bu, onun görünen kaderidir.

**

Şimdi nereye gidiyoruz Albay?

Güneye doğru gitmeliyiz. İç savaşı sadece topraklarımızı genişleterek önleyebilir ve en değerli kurumlarımızı koruyabiliriz. Sanırım köleliği de dahil ediyorsunuz. Yoksa etmiyor musunuz Bay Squier?

Kesinlikle ediyorum bayım. Bizim için en değerli şeyleri korumak istiyorsak duygusal olamayız.

– Tümüyle aynı kanıdayım Bay Squier.

– Teşekkür ederim Bay Moby. İkimiz de ne kadar haklıyız, değil mi?

Kurumlarınızın canı cehenneme.

– Efendim?

– Bayan Martin belki de tüm kurumlarınızın kurtarılmaya değmeyeceğini söylüyor. Belki de değildir. Ancak eminim ki küçük hanım, ne pahasına olursa olsun, hayat tarzımızı korumak fikrine katılacaktır. Aksi hâlde barbarlar kapımıza dayanacak. O zaman ne yaparız peki?

– İyi söyledin. Lütfen sabır göster. Sen git de domuz becer. Anlayamadım?

Bayan Martin çok farklı düşünüyor. Kendini kültürel korumadan çok, bir nevi değişim yanlısı olarak görüyor.

– Çok ilginç. Ben öyle demedim. Hepinizin canı cehenneme. Ellen. Lütfen Ellen!

**

Başkan Buchanan'ın sözlerine benzer bir demeç hazırladı.

"Genişleme (Amerika) ülkemizin geleceğidir. Sadece korkaklar korkup buna karşı gelebilir."
**

Amiral Vanderbilt–Albay William Walker.

– Kimin Albayı?

– Kuzey Meksika Amerikan Piyade Taburu.

– Orada büyük karışıklık yarattınız. Erzak eksiğimiz vardı. Hükümetimizden yardım gelmedi, yoksa başarabilirdik. İşi berbat ettin Walker. Gelecek sefer boyuna göre bir ülke seç. O üniformayı giyme yetkisine sahip misiniz?

Her istediğimi yapma yetkisine sahibim. Bay Vanderbilt, buraya davetiniz üzerine geldim. Aşağılanmak için gelmedim. Şimdi izninizle. Otur!

Lütfen Albay, lütfen. Otur. Nikaragua sana bir şey ifade ediyor mu?

– Hiç etmiyor. Nikaragua; buranın güneyinde berbat, küçük bir ülke. Bu beş para etmez ülke Büyük Okyanus'a açılan kara köprüsünü kontrol ediyor.

Şu an Nikaragua'daki tüm taşımacılık benim elimde. Ama bunu yapmaya devam edebilmek için istikrara ihtiyacım var.

Bunun benimle ne ilgisi var?

Nikaragua berbat bir iç savaşın ortasında bölünmüş bir ülke. Orada kontrolü-- İhtiyacım olan şey, birilerinin oraya gidip yönetimi ele alması. O ülkede istikrar istiyorum. Ve hemen yapılmalı. Bana zeki bir adam olduğunu söylediler. Doktor, avukat, cerrah... Bugünlerde bahsedip durdukları tüm o Rönesans zırvaları.

Evet?

Bu işi kıvırabilir misin?

Mesele bu değil. Evlenmeyi planlıyorum.

Bir gazete çıkaracağım. Hayatınızın altın fırsatını kaçırmış olacaksınız efendim. Her adama kendine ait bir ülke kurma fırsatı teklif edilmez.

Walker'ın hedefleri basit bir kişisel iktidar peşinde koşmaktan çok daha yüksek amaçları içerir.

Demokrasiye değer mi biçiyorsun Walker?

Genel seçim hakkına?

Amerika'nın kurucularının ilkelerine?

Evet.

> Kendi hayatımdan fazla. Nikaragua'nın demokrasiye ihtiyacı var. Ayrıca bir kanala da. Ben Nikaragua'ya ilgi duyuyorum Walker, sen de öyle. Bunun farkında ol ya da olma. O hâlde üzgünüm, size yardım edemem.

İyi günler.

**

Walker geriye bakmamaya ve sadece geleceğe yüzünü dönmeye kararlıydı. Vanderbilt'in teklifini kabul etti ve Nikaragua'ya yelken açtı. Yanında popüler basının "Walker'ın Ölümsüzleri" diye adlandırdığı 58 adam vardı.

– Ben Yüzbaşı Siegfried Henningson. Korsika Savaşı ve Balkan fiyaskosunda bulundum. Askerî konularda son derece eğitimliyim. En iyilerden ders aldım. Göreve kabul ederseniz bundan büyük onur duyarım. Elbette kendi ihtiyaçlarımı karşılayacağım ve hiçbir mali yardım talep etmeyeceğim. Adını tekrar eder misin bayım?

Teğmen... Yüzbaşı Siegfried Henningson, emrinizdeyim komutanım.

– Artık Binbaşısın Henningson.

– Emredersiniz.

– O hâlde demir alın. Hiç aynı bayrak altında toplanmamış bu kadar cesur adamı bir arada görmemiştim. Tanrı hepsini kutsasın. Amerikan piyade taburu, Nikaragua'nın liberal partisinin seçkin temsilcileri tarafından Realejo'da karşılandı.

– Kardeşim William Walker.

– Nasılsınız efendim?

Bu yerliler rehberimiz olacaktı. Çalmaya başla. Amerikalıların Realejo'ya ayak basışı yeni bir dönemin başlangıcı oldu. Sadece Nikaragua için değil, tüm Orta Amerika için.

**

Liberal partinin liderleri General Munoz ve Castellion'u beklemek için Realejo'nun tövbekâr olmayan küçük bir köyünde mola verdik.

Özdeyişler, 11. Bölüm, 3. ayet: **"Erdemlinin dürüstlüğü ona yol gösterir. Ama hainlerin yalancılığı onları yok eder."** Askerlerim, biz artık şanlı bir kaderin yolcularıyız. Bu da, bu cumhuriyetin yeniden doğuşundan başka bir şey değil. Üzerimizdeki kutsal bir sorumluluk. Ve bu sorumluluğa ihanet eden herkes, yani Nikaragua halkına karşı herhangi bir suç

işleyen herkes, yargılanacak ve buna göre muamele görecek. Aşırı içki içmek, tecavüz etmek ve halka açık yerlerde küfretmek yasaktır.

– Özelde küfredebilir miyiz peki?

– Susun, Albay konuşuyor. Baylar, burada saygın misafirleriz. Burada Tanrı'nın ahlâki kurallarına, bilim ve temizliğe göre hareket edeceğiz.

– Ağzına sağlık!

– Hepsi bu kadar.

**

Ne temizliği be?

Sanders, aklından ne geçiyor biliyorum ama sen bile bundan daha iyisine layıksın. Sen buna karışma. Albay buranın demokrasi ülkesi olduğunu söylüyor. Walker adamlarının ahlâki davranışları üzerinde katı disiplin uygulamak zorunda olduğunu fark etmişti. Asker, nişan al, ateş!

Askerlerim, şu andan itibaren Tanrı'nın şahitliğinde Nikaragua vatandaşıyız. Bu büyük ayrıcalığa hayır diyenler varsa, öne çıksın. Bu ülkeyi aydın ve uygar ülkeler ailesine kabul ettirmek bizim görevimiz. Bu haklı amaç için bizlere Nikaragua Liberal Partisi'nden iki kişi yardım edecek.

**

– Yeni silahlar sence nasıl?

– Beğendim. Altı patlar, üstelik de iyi görünüyor. Ardından güneyden ve kilisenin arkasından saldırırız.

– Hayır, doğruca içeri gireceğiz.

– Albay haklı. Doğruca girelim, onlara toparlanma fırsatı vermeyelim.

Az önce Generaller, bize hiçbir direnişle karşılaşmayacağımızı garanti etti. Castellon kararsız ihtiyarın teki. Munoz da kibirli bir baş belası.

– William, kusura bakma ama bu adamlar müttefikimiz.

- Ne olurlarsa olsunlar. Çok sert bir giriş yapacağız. Bir ülkedeki ilk izlenim çok önemlidir.

– Affedersiniz ama bu aptalca. Son izlenimi tercih ederim.

- İlk ve son çoğu kez aynıdır. Ukala olduğunu bilmiyordum. Tarih ukalaların yüzüne gülmez.

**

Teğmen, seninle biraz konuşabilir miyiz?

Lanet domuz. Ben iki yılımı askerî stratejileri öğrenerek harcadım.

– Albay, sizinle biraz yalnız görüşebilir miyiz efendim?

– Tabii ki. Sorun nedir?

– Sorun yok efendim, **sadece yarın askerî bando şefliği yapmasam olur mu diye sormak istemiştim. Yani ne zaman bir savaş fotoğrafı görsem hep yanında davuluyla ölmüş bir davulcu görüyorum.** Sizin için fark eden bir şey yoksa, davulumu verip tüfek almayı tercih ederim. Yani değiş tokuş etmek isterim. Benim komutam altında olduğun sürece, başına hiçbir felaket gelmeyecek.

Teğmen!

Doğrul biraz!

Beni mi görmek istediniz efendim?

Bazıları savaşa girmeden önce tüm sağduyusunu yitirir. Kendilerini korkuya öyle kaptırırlar ki, bazen savaş daha başlamadan kaybedilir. Bunun senin başına gelmeyeceğini biliyorum Timothy.

Bana olan güveniniz için teşekkür ederim.

> Efendim, ben... Sanırım söylemem gerekiyor. Adamların burada niçin savaştığımız konusunda kafası oldukça karışık. Liberallerin dostumuz, ve muhafazakârların da düşmanımız olduklarını bildiklerini biliyorum, ama doğrusunu söylemek gerekirse efendim ben farkı söyleyemiyorum. Bana hepsi aynı gibi geliyor.
> Bu, ne seni ne de adamları ilgilendirir. Unutmamanız gereken tek şey, davamızın hak dava olduğu. Bunu biliyorum efendim. Umarım biliyorsundur.

Gerçekten bildiğini umuyorum. Şimdi git biraz uyu.

Teşekkürler efendim.

**

– Seni lanet olası pislik!

Benimle böyle konuşman için hiçbir neden yok Timothy. Özür dilerim efendim. Ama kendinizi ve diğer herkesi öldürteceksiniz. O hâlde tekrar bir araya geleceğiz.

**

Neler oldu burada?
Yanlış giden neydi?
Lanet olası pislikler!
Korkaklar!
Katiller!
Amerikalı kardeşlerimiz geldi!
Barış, demokrasi ve özgürlük getirmek için!
Ve siz onları öldürdünüz!
Tanrım!
Medeniyetimizi geliştirmek ve ekonomimizi güçlendirmek için gelen bu Amerikalıları koru!
Çok yaşa Nikaragua!
Çok yaşa Birleşik Devletler!

**

Geçici bir başarısızlık yaşayan ve adamlarını ne pahasına olursa olsun korumak isteyen Walker, liman kenti San Juan del Sur'a geri çekilmeye karar verdi.

**

Adamlarının neşesi her zamanki gibi yerindeydi. Dr. Jones, sen küçük bir çocukken, evin dışında çimenlikte otururken eline bir çimen yaprağı alıp ona bakarak onun ne kadar mükemmel ve tamamen zamanın dışında olduğunu hiç düşündün mü?

Albay, efendim. Geç kaldın Cole. Denizden gelmen gerekiyordu. Yeni gönüllü askerler getirdim. Ekvador'dan Prusyalı askerler. Muhteşem taktikler. Saygılarımı sunarım General. "Taktik"ten kastın nedir?

Kim bu adam?

Victoire, General. Ben Bruno von Nazmer, hizmetinizdeyim. Saygılarımı sunarım. Anladığım kadarıyla Granada'yı işgal edeceksiniz.

- Yani bilmiyor musun?

Neyi?

Düşmana öyle ağır zayiat verdiniz ki Rivas'ı terk ettiler. Birlikleri dizanteri ve kolera nedeniyle telef oldu. Cesaretlerini kırdın William. Galip geldin. Kazandın.

- Kazandık!

Artık bu benim kader ânım.

Kaybedemem.

İç savaşı bitirmeye ve bölünmüş ulusu uzlaştırmaya karar vererek muhafazakâr kuvvetlerin kalesine, Granada'ya doğru yürüyüşe geçtik. Amerikan taburu başkente şafak vakti girdi. Liberaller gibi hoş karşılandık.

**

Nikaragua vatandaşları, bugün Granada şehri ve tüm Nikaragua özgürlüğüne kavuşmuştur!

El ele vererek bu ulusu birleştirmek bizim kutsal görevimizdir!

Ancak bugün kutlama günüdür!

Yarın hepimiz-

- Mahkumları vurun!

Öldürün onları!

Benim ölme vaktim gelmedi!

Ölme vakti gelmedi!

Suikastçilerin mermisi Nikaaragualı büyük vatansever, General Castellon'la olan yazışmalarımıza isabet etti!

Hayatımı o kurtardı!

Tıpkı benim bu ülkenin hayatını kurtaracağım gibi!

Bu adamın sıradan bir serseri olmadığı çok açık. Şehrimi ele geçirdi. Ne yapacağım ben?

Her zaman yaptığını. Anlaşma yapacaksın. Hayır. Onunla yapmam. Albay Walker, size en içten şekilde teşekkür etmek için toplandık. İç savaşı bitirdiğiniz ve bize değerli bir hediye olan özgürlüğü getirdiğiniz için.

- Ağzınıza sağlık!

Burada ne işimiz var?

Başkanlık makamı için ne düşünüyorsunuz?

Reddet ve Corral'a teklif et.

<u>Ona sahip olacaksın ve herkes memnun olacak. Ona askerî kuvvetlerin komutanlığını alacağını söyle. Böylesine büyük bir makamı bana teklif ettiğiniz için gerçekten onur</u>

duydum. Ancak maalesef geri çevirmek zorundayım. Walker'ın demokratik süreci koruması, ülke için çok daha iyi olacaktır. Elbette askerî kuvvetlerin Başkomutanı olarak. Bu yüzden başkanlık için adayım, büyük bir kahraman ve vatansever olan General Ponciano Corral'dır. Ülkeniz ilkel. Ama demokratik gelişim için fırsatlarla dolu. Küçük erkeklere karşı zaafım var. Güç saplantısı olan küçük püritanlara. Çiftçilere toprak dağıtma yanlısı devrimler gerçekleştirmeliyiz. Ve hepsinden önemlisi–

– Elbette. Din ve devlet işlerini ayırmalıyız. Sizce de öyle değil mi?

Onları diz üstü çöktürmeyi severim. Tabii usulca. Ama her zaman uygun pozisyonda. Evet. Zorunlu askerlik yapan Amerikalılara yapılan ayrımcılığa son vermek için resmi dili İngilizce yapmalıyız. İş gücü ihtiyacını tekrar gidermek için ordudaki yerli halkı terhis etmeliyiz. Ulusal güvenlikten

Demek ülkemi seviyorsunuz.

Amerikan taburu sorumlu olacak. Ayrıca önümüzdeki 6 ay içinde serbest seçim yapmalıyız. Tabii sizce bu mümkünse. Şu an benim evimdesiniz Albay Walker. Ve istediğimi yapacaksınız. Bana karşı sabırlı olun Doña Yrena. Bu konularda utangaç bir adamımdır. İşte bahsettiğim pozisyon buydu.

Walker'ın "Ölümsüz Askerler"i birçok kültürel ve toplumsal devrim başlattı. Biri de geleneksel Avrupa tarzında bir tiyatro salonu inşa etmekti.

**

Walker artık daha önceki müttefiklerine güvenemeyeceğini fark etti. Özellikle de Başkan Corral denen adama karşı kendini kollamaya kararlıydı. Ponsiano'yla anlaşmalısın. Bu, Walker'dan kurtulmanın tek yolu. Walker'ın dostunuz olduğunu sanıyordum. Masaya'daki çiftliğimi kamulaştırdı. Sonra da kendi adamlarına verdi. Bu çılgın gringo hepimizi soyuyor. Önce topraklarımızı. Sırada ne var?

Kadınlarımız mı?

Tanrı aşkına, çocukluk etmeyin. Bunu yaptığını görmek istemezsiniz, değil mi Ponsiano?

Ne yapıyorsun baba?

Hiçbir şey. Elimde ilginç bir mektup var efendim. **"Nikaragua'nın kaybettiği gibi; Honduras, Salvador ve Guatemala da kaybeder. Tabii gringoya karşı birlik olmazsak."**

Corral'ı tutuklamanızı istiyorum. Emredersiniz.

**

- Adil yargılandığından emin olun.

- Merak etmeyin, özen gösteririz. William, onlara katılmamı ister misin?

Acele etsen iyi olur James. Corral vatana ihanetten suçlu bulundu ve ölüm cezasına çarptırıldı. Bu haber tüm ülkeyi memnun etmişti.

Kimsenin adaletin yerini bulduğundan şüphesi yoktu. William...

General Walker, Corral halkı için bir baba gibidir. O hâlde çocuklarına ihanet eden gaddar bir baba. İhtilal başlatmak için yabancı birlikleri çağırıyordu. Hainlik cezalandırılmalı.

Başka seçeneğim yok. Doña Yrena, Corral'ı öldürmenin korkunç bir hata olacağını söylüyor.

Bu bir hata General. Bu durumda ona katılıyorum.

Politik olduğu kadar, ahlâki bakımdan da. Şimdiye kadar kazandığınız her şeyi kaybedeceksiniz. Bir şey daha dedi. Bana bir isimle seslendi.

Bana ne dedi?

Size itin götü dedi. Biliyorsun, onlar haklı. Bu konuda ısrar edersen herkes senden nefret edecek. Elimden bir şey gelmez. Bazen bir lider, daha ilahi yasalara kulak vermek zorundadır. Söylediğin doğru olabilir, ama sonuç itibariyle önemli olmayabilir de.

- Ama gerekçelerini dinle. Bu konuyu bir daha asla dile getirmemelisin!

- Fikrimi soracak olursanız-

- Yeter!

- Kapa çeneni!

General Corral'ın cezası bugün öğlen infaz edilmeyecek. Öğleden sonra saat ikide infaz edilecek. Çok iyi. Teşekkürler. Sen kapa çeneni ve işine bak!

Son duasını oku!

Asker, hazır ol!

Nişan al!

Ateş!

**

WALKER BAŞKAN SEÇİLDİ Nikaragulalılar sonuçtan memnun!

**

- Başkanımızı tebrik edelim!

- Tebrik ederim Sayın Başkan. Bu adam gazeteme ne yapmış böyle?

Haberi Honduras'a ulaştırmalıyız. Guardiola'dan müdahale etmesini iste. Guardiola mı?

Guardiola kasabın tekidir. Dış yardıma ihtiyacımız var. Ama daha çok silaha ihtiyacımız var.

- Ciddi olamazsın Yrena. Köylüleri mi silahlandıralım?

Tek ihtiyacımız olan bu. Herkesi silahlandırmalıyız. Buna Latin Amerika'daki komşularımız da dahil. Tabii gerçekten bu kaçık gringolardan kurtulmak istiyorsak. Lanet olası pislik!

Birleşik Devletler'de bir kahramansızın General. Geri dönmek gibi bir düşünceniz var mı?

- Nikaragua benim ülkem. Burada bana ihtiyaç duyulduğu sürece burada kalacağım. - Ülkenizde tam bir karmaşa var. Gerilla savaşları oluyor. Buna rağmen düşmanla savaşmayı reddediyorsunuz. Neden?

Dağınık gerilla gruplarına karşı küçük düşürücü bir savaş, sadece cesaret kırıcı ve can sıkıcı değil, Amerikalı birliklerimiz için de çok yorucu olur.

- Amerikan halkına bir mesajınız var mı?

- Elbette var. Amiral Vanderbilt'in buharlı gemilerine binip, buraya bizi görmeye gelin. Gerçek şu ki, Amiral Vanderbilt sizden yararlanıyor. Atlas Okyanusu'ndan, Büyük Okyanus'a karadan geçişi garanti eden nakliye şirketi ödemesi gereken ücreti ödemiyor. Açık söylemek gerekirse, sizi ve tüm ülkeyi sömürüyor efendim.

- Utanılacak bir şey. Bana bunları neden anlatıyorsunuz?

Yeni bir şirket kurmayı ve size daha iyi bir teklif sunmayı öneriyoruz. Ama bunu yapmak için, Vanderbilt'in iznini yürürlükten kaldırıp bize vermeniz gerek.

- Yani Vanderbilt bana borcunu ödemediğini mi söylüyorsunuz?

- Buna hiç şüphe yok.

- Bu affedilmez bir şey.

– Kesinlikle. Ama Vanderbilt olmasa, bugün burada olamayacağımızı unutmamalıyız. Bu doğru. Elimizdeki servetin hepsini ona borçluyuz. Sadece bu da değil, karşı gelmek için berbat bir adam da olabilir. Bana kalırsa baylar, Amiral Vanderbilt savaş alanında kazandığımız büyük zaferlerden sorumlu değil. Özel olarak görüşebilir miyiz William?

Yani Sayın Başkan?

Elbette Byron. Ne söylemek istiyorsan burada söyleyebilirsin. Walker fısıldaşma ve dalaverelere başvurmaz. Büyük zaferimiz dayanıksız değil William. Vanderbilt'e bütünüyle bağımlıyız. Gemileri Amerika'yla aramızdaki tek ticari rota. Bize para, mühimmat, ilaç ve adam sağlıyorlar. Öfkesine maruz kalmak istemeyiz. Hain, hain!

Baylar, yeni anayasamızın verdiği yetkilere göre, istediğim şeyi yapma konusunda yetki ve özerkliğe sahibim. Öyle değil mi?

Değil mi?

– Evet Sayın Başkan.

– Değil mi?

– Evet. Değil mi?

Evet, sahipsin. Vanderbilt gibi basit ve sinsi bir adam tarafından kötüye kullanılmayacağım. Bu yüzden iznini iptal edeceğim. Gemilerini de kumanda edeceğim. O gemiler şu andan itibaren Nikaragua Cumhuriyeti'nin malıdır.

– Ciddi olamazsınız.

– İddiaya var mısın?

– Başkan Walker, eminim güç kullanmaktansa, biraz daha politik olmak çok daha yararlı olacaktır. Sizin için belki ama benim için değil. İzninizle. Yapacak işlerim var. Bağışlayın beni efendim ama size karşı gelmek durumundayım. Efendim, geri gelin!

Seni yabancı sansar!

Ne cüretle buraya gelip daha dilimizi konuşamadan, işimizi elimizden alıp kadınlarımıza sulanıyorsun!

Al sana!

Fark etmemek elde değil efendim, sizinle geçirdiğim süre boyunca sahip olduğunuz her ilkeye ve sizi destekleyen herkese ihanet ettiniz. Nedenini sorabilir miyim?

Hayır, soramazsın. Amacınızın ne olduğunu hâlâ anlamış değilim.

– Hedefe giden her yol mübahtır.

– Peki hedef ne?

Hatırlayamıyorum. Siz iki pislik çuvalı arkamdan iş çevirdiniz ve işime karıştınız!

Bunu kimse yapamaz!

Anlıyor musunuz?

Kimse Vanderbilt'le aşık atamaz!

İkimiz de bir tür uzlaşmaya varacağımızdan emindik. Sonuçta hepimiz uygar insanlarız. Uygar insanlar mı?

Bundan böyle işiniz lağım temizlemek olacak. Ağzınız pislik dolu değilse bana minnettar olacaksınız.

– Teşekkür ederiz.

– İşte bence siz bu kadar uygarsınız.

– Teşekkür ederiz.

– Teşekkür ederiz. Sadece Amirale değil, o çatlak, aşırı uçtaki Walker'a inanarak kendinize de ihanet etmiş oldunuz. Bakın, Amirali üzdünüz. Aklınızdan ne geçiyordu ki?

Orada gerçekten o zavallı delinin borusu mu ötüyor sandınız?

– Tabii ki hayır.

– Defolun buradan!

İkiniz de!

Walker'a ne yapmalıyız?

> Kimse Walker'ı hatırlamayacak. Kimse kaybeden adamları hatırlamaz.

Şu zengin Walker'a bir bak.

> **Sanki kralmış gibi davranıyor. Ama işleri Vanderbilt'in yönettiğini anlamıyor.** Bu onlara engel olmalıydı. Şimdi boynumuza kadar pisliğe batacağız.

**

– Adamlarımız isyan noktasında.

– Hayır, değiller.

– Siz iyi misiniz efendim?

Vanderbilt buharlı gemilerini Panama'ya çevirdi ve erzak hattımızı kesti. Yeni destek birliklerimiz yok, paramız da. Cephanemiz de çok az. Her büyük Nikaragua kasabasında kontrolü kaybettik. İmkansız!

Bu çok saçma.

– Bu katıksız zırvadan başka bir şey değil!

– Kesinlikle!

– Yemek!

– İçki!

– Para!

– Adalet!

Yemek, içki, para, adalet!

– Sen!

– Ne?

– Sen bir yüzkarasısın!

– Ben mi?

– Asıl bütün bu harekat baştan sona yüzkarası Majesteleri. – Rütben geri alındı. Ya burada er olarak kalır ya da gidersin. Al sana er Willie!

Anderson. Lanet olsun, dur!

Madalyalarını verin. Onları istiyorum. Annem zaten seni hiç sevmezdi. Bu rol için daha şişman bir adam bulmalıydınız. Cassius'u oynayanın temiz bir yüzü var. Çok fazla düşünüyor. Bu tür adamlar tehlikelidir.

Askerlerim, sorunumuza bir çözüm buldum. Kölelik.

Evet!

İhtiyacımız olan bu!

İşte ihtiyacımız olan bu!

Ne demek istiyorsun?

Köleye falan ihtiyacımız yok.

– Paraya ve silaha ihtiyacımız var.

– Ve ilaca.

– Sessizlik!

Nikaragua'da köleliği başlatacağız. Güneyin yardımımıza koşmaktan başka seçeneği kalmayacak. Benimle misiniz?

– Evet!

**

Gök gürlüyor, yağmur yağacak. Birkaç komşu ülkenin Nikaragua'yı işgal ettiğine dair söylentiler vardı. Walker, doğru olup olmadığını öğrenmek için ajanlar yolladı. Ajanların hiçbiri geri dönmedi. "Nikaragua yerlileri; bağlılıkları, uysallıkları ve çalışma kapasiteleriyle Birleşik Devletler'deki zencilerle benzerlikler gösterir. Hatta egemen ırka karşı davranışları, Amerikalı zencilerin sahiplerine davranışlarından çok daha itaatkârdır. Yani Nikaragua'daki yerli ve zenci köleliğin iki farklı avantajı vardır. Tarım için işçi sağlamanın yanında, ırkları birbirinden ayırarak, düzensizliğe neden olan yarı kast sistemini de yok edecektir." "Rivas Savaşı, 29 Haziran 1855. Bir düzineden az adam, 100 kişiden fazla adamı def etmek için saldırıya geçti. Bu saldırı düşmanı tamamen geri püskürttü. Rütbe farkı gözetilmiyordu. Her bir adam altıpatlarıyla gerçek birer erkek gibi ortaya çıktı. Hiç tek bir bayrak altında toplanmış böylesine cesur adamlar görmemiştim. Tanrı hepsini korusun." Ben en iyilerle çalışmış biriyim ve sen benimle askerî taktikleri konuşmaya çalışıyorsun.

– Senin askerî taktik dediklerin tam bir saçmalık. Hadi, al gardını bakalım!

**

Ölümsüzler, dikkat!

> Bir adam büyük bir şey yapacağına inanmazsa, asla büyük şeyler başaramaz. Büyük fikirler, bir adamın ruhunun bir ürünüdür. Tüm varoluşunu kışkırtır. Onu bir anda zamanının kara cahilliğinden alır ve geleceği hissetmesini sağlar. Bir kısım insanın korkaklığı, diğerlerinin yetersizliği ve pek çoğunun ihaneti nedeniyle bu konuma kadar geri çekildik. Ama yine de tarihte unutulması ya da silinmesi imkânsız bir sayfa açıyoruz. Amerika'nın Nikaragua'yı yalnız bırakacağı bir gün gelecek diye düşünebilirsiniz. Ama size şunu açıkça söylemeliyim ki o gün asla gelmeyecek. Çünkü burada olmak bizim kaderimiz. Sizleri kontrol etmek bizim kaderimiz. Ne kadar savaşırsanız savaşın, ya da ne düşünürseniz düşünün, geri döneceğiz. Hem de defalarca. Rivas ve Granada'da ölen Amerikalıların kemikleri üzerine yemin ederim ki asla

Nikaragua davamızdan vazgeçmeyeceğiz. Uykuda ya da uyanık bunu aklınızdan çıkarmayın. Şimdi değilse de gelecekte adil bir hüküm verilecektir.

Birleşik Devletler Dışişleri Bakanlığından tüm Amerikan vatandaşlarını anavatana götürme emri aldım. Ben Amerikalıyım. Geçin!

Sadece Amerikan vatandaşları. Sizi alamam!

Sadece Amerikan vatandaşları!

Çek şu lanet ellerini üzerimden!

Vurun şu pisliği!

Sizin uyruğunuz nedir?

– **William Walker, Nikaragua Cumhuriyeti Başkanıyım.** Üzgünüm efendim. Albay!

Nişan al!

Ateş!

William Walker, 8 Mayıs 1824'de Nashville, Tennessee'de doğdu. 1855'ten 1857'ye kadar Nikaragua'yı yönetti. 12 Eylül 1860'da Honduras'ta kurşuna dizildi.

Reagan: Akıllara Vietnam'ı getirmeye çalışanlara şunu söyleyeyim: Nikaragua'ya Amerikan birlikleri göndermek gibi bir düşüncemiz asla yoktur.

Nikaragua'da Honduras sınırına 15 km uzaklıkta "Büyük Başarı" adlı tatbikat başlatıldı. Nikaragualılar tatbikatı ciddi bir saldırı olarak nitelendirdi. Birleşik Devletler, harekatın sadece savunma amaçlı olduğunda ısrarlı. Bu tatbikat Honduraslılara yardım amaçlı yapılmaktadır. Birleşik Devletler silahlı kuvvetlerinin herhangi bir niyetini ortaya koymamaktadır. Şimdiye kadar, tatbikata 80 bin Amerikan askeri katıldı. Tatbikatı gerçekleştiren yetkililer, bunun sadece barış ve savunmaya yönelik olduğunu söylüyor. Bu politik duruş, bazı askerlerde de belirgin şekilde görülüyor. Bu tatbikat, Nikaragualılara amacımızı gösterdi. Evet, buradan onlara bir mesaj gönderiyoruz.

HZ. MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN-İ RÛMÎ (Kuddise sırruhu's-sâmî) MEKTUPLARINDAN

Hzl: Bende-i bendegân-ı Mevlânâ Abdülbakıy GÖLPINARLI

1. Mektub'dan

..

Görünüşte yanınızda değilim ama, bütün tapınızda bulunanların, soluktan soluğa muhtâc oldukları, yardım diledikleri, dileklerini sundukları, isteklerini bildirdikleri tapıda, onun devletinin sürüp gitmesine duacıyım.

Şu dostluğu, sevgiyi 'bildirişim de, Allah ona rahmet etsin, esenlik versin, peygamberliğin en yüksek makamına sâhib olanın izniyledir, fermanıyladır, Sahabeden biri, Peygamber'in huzûrunda oturmadaydı. Bir büyük kişi mescidin kapısının önünden geçti. O sahâbî, ey Allah elçisi dedi, bu geçen aziz kişiyi candan, gönülden seviyorum ben. Esenlik ona, Peygamber, git buyurdu, ona bildir. **Bu buyruktaki hikmeti, sırrı kaleme alsak söz pek uzar. Bir de şu var**:

Allah bayrağını yüceltsin, her zaman, âlem padişahının tertemiz eşiğinden haberler alıyordum. Her lûtfu, her rahmeti, her padişahlığı, yeniden yeniye bu babanın kulağına geliyordu; geldikçe de seviniyordum.

Sevincim iki yüzdendi.

Biri fazla sevgimden, fazla düşkünlüğümdendi. Çünkü seven, hiç mi hiç, kendi olgunluğuna bağlı olamaz; kendisinin iyi bir adsan ıssı olmasını istemez; ancak sevgilinin üstün olmasını, olgunluğa ulaşmasını, iyi bir adla anılmasını ister, onunla sevinir. Bu, aşk medresesinin derslerinden bir mes'eledir. Burada ileriye gidemem ki. Çünkü bu konunun seli, beni de kapar götürür, mektubu da, mektubu yazan şeyhlerin şeyhi, kalblerin emini Husâmeddîn'i de; Allah bereketini dâimi etsin; bu müddet içinde o da, bir soluk olsun, duayı, övüşü bırakmamıştır.

Bu babanın sevinmesinin ikinci sebebi, Allah devletini yüceltsin, bu padişahın ihsanlarını duymasıdır.

Duydukça da, Allah devletini arttırsın, devleti hiç gerilemesin, katkat artsın, bu devlete olan sevgim, düşkünlüğüm, Allah'a hamd olsun ki yerindeymiş, lâyığmaymış diyordum. Çünkü sevenin, güzel bir inciyi sevmesi, kendisinin öz temizliğindendir. Onsekiz bin âlemde herkes, birşeyi sever, birşeye âşıktır. Her âşığın yüceliği, sevgilisinin yüceliği mikdarıncadır. Kimin sevgilisi, daha lâtifse, daha zarifse, özü daha yüceyse, âşığı da daha azizdir.

Bölük bölük insanlar, çeşit çeşit âşıklardır;

En ululları, en yüceleri, sevgilisi en ulu, en yüce olanıdır.

Gündüz kuşu, gece kuşundan üstündür; ışığın karanlıktan üstün olduğu gibi. Çünkü gündüz kuşu, güneşin ışığına âşıktır; gece kuşuysa karanlığa âşıktır. Bu mes'elenin anlatılması da pek uzun sürer; dalı, kökü pek çoktur. Allah gönüllerinizi genişletsin, kendisine âit bir ruhla güçlendirsin, kuvvetlendirsin sizi.

15.Mektuptan

Canım, canına karışmıştır, birleşmiştir;

Seni inciten herşey, beni de incitir.

16. Mektuptan

Yanımda değilsin ama, boyuna seni anmadayım, benimlesin sen.

Gönlüm görüyor seni, gözümden kaybolsan da.

Göz, sevdiğini, gördüğünü yitirebilir;

Can gözüyse, gördüğünü boyuna görür – durur.

19. Mektup

Emirler pâdişâhının, yakın kullar efendisinin, Allahın emrini ulu lıyanın gölgesini Allah dâimi etsin; yüceliğini Allah dâimi etsin. Selâm ve duâlarmız ulaştı; fakat o bir katrecik suyla özlem susuzluğumuz, büsbütün arttı; hiç yatışmadı. Allah bizi, **«tahtlarda karşı karşıya oturan kardeşler»** den etsin.

«Yüce Allah, Musa'ya, Yâ Musa dedi; beni kapında görsen ne yaparsın? Musa,

Yarabbi dedi, sen bundan münezzehsin. Allah,

Yâ Musa dedi, kapında, kullarımdan birini gördün mü, bana ne yapabilirsen ona da onu yap. Çünkü ben, kullarımın arasından seçmişimdir onu; ışığımla ışıtmışımdır onu; dirliğimle diriltmişimdir onu.»

Size arzetmiştim; namaz, üstün bir kulluktur ama, namazın canı, namazın anlamı, namazın sûretinden daha üstündür.

Nitekim insanın cânıda, suretinden daha üstündür. Çünkü sûret kalmaz; adamın canıysa kalır. Namazın sûreti de kalmaz; namazın anlamı, namazın canı kalır. Nitekim buyurmuştur: **«Öyle kişilerdir ki namazlarında dâimidir onlar.»**

Bunun için de Şeyh"in hikâyesi söylenmişti hani. O topluluk, Şeyh'i ululamayı bıraktılar da, sen dediler, akşam namâzını kılmazsan, biz kalkar, kılarız. Bu sözü dilleriyle söylemediler ama, şeyhlerin anlayışları, dille söylemiye hâcet bırakmaz ki. **«Gerçekten de onlar, gönüllerin casuslarıdır; gönüllerinize girerler; gizledikleriniz şeylerden, dilediklerini çıkarırlar.. onlarla oturdunuz mu, gerçeklikle oturun.» «Kim Allahla oturmak isterse, tasavvuf ehliyle otursun.»**

Sen, toplumdan birini görürsen, varlığından arınmıştır;

Seninle toprak üstündedir ama, göklerden de yücedir o.

**

Görünüşte yeryüzündedir ama,

Anlamı, yedinci kat göktedir,

Namâzın sûretini fakıyh bildirir; önü tekbirdir, sonu selâm. Namâzm canını da fakıyr bildirir; çünkü **«namâz, Allahtan başkasının bilemiyeceği bir halde Allah'la birleşmektir.»** Namâzın sûretinin şartı, temizliktir; bu da yarım batman suyla olur. Namazın cânının, şartıysa, kırk yıl en büyük savaşta bulunmak, gözü, gönlü kan etmek, yediyüz karanlık perdeden geçmek, kendi yaşayışından, varlığından ölmek, Hakk'ın diriliğiyle dirilmek, Hakk'ın varlığıyla var olmaktır.

Padişahlar gibi tahta geçip oturamıyorsan,

Çadır kuranlar gibi pâdişâhın çadırının direğine yapış.

**

Değil mi ki pâdişâh değilsin, kul ol;

Değil mi ki peygamber değilsin, ümmetten ol.

ümmetten ol da, «soylarını da onlara kattık » bölüğüne gir. Kulluğunun sûretine mağrur olur, azar da vaktinin kutuplarından, gönlün, rûhun mahremi olanlardan yüz çevirir, onlara aldırış etmezsen, kendini namazda,. yüzünü kıbleye döndürmüş sanırsın ama, gerçekte, o dervişin gördüğü gibi olursun. O derviş, imamın da, ona uyanların da kıbleyi arkalarında bıraktıklarım, Şeyh'in tapısında oturan iki kişininse, yüzlerini kıbleye yöneltmiş bulunduklarını gördü. Böylece yüce Hak, EbûYezîd'e Allah sırrını kutlasın, **«Benim sıfatlarımla çık, görün halka; seni gören, beni görsün; seni dileyen, beni dilesin»** buyurdu. Böylece de o sözün sonu yoktur; yaratıp olgunlaştıran yüce Tanrı, tertemiz sırrınızı ışıtsın, da îmânın da, namazın da, bu îmânın suretinden, bu namazın sûretinden ötede bulunan canını, (hakıykatini anlatsın size. Gerçekten de doğru yolu gösteren, başarı veren odur.

Özü doğru oğlumuz Nizâmeddîn hakkında, Allah işlerini düzene soksun, hayırlı vaadlerde bulunmuşsunuz; ihsanda, yardımda bulunacağınıza dâir haber göndermişsiniz; pek memnun olduk; hayır dualar ettik. İhsanların tamamlanmasına gözümü, kulağımı dikmiştim. Çünkü «hayırlı bir işi tamamlamak, o işe başlamaktan hayırlıdır. Namaza niyet etmek, tekbir getirmek, iyidir ama, rükûları, secdeleri, oturmaları yapıp namazı tamamlamak, daha hoştur; daha güzeldir. İyilik, iyi niyet, yeni Aya benzer; onu tamamlamaksa, yeni Ayın dolunay oluşu gibidir. Yüce Hakk, görünen, görünmiyen **yolkesenler**den korusun sizi. Allah rezil rüsvây etsin, alçaltsın onları, kimsenin iyiliğini istemez onlar; herkesi, kendileri gibi tepetaklak olmuş, umutsuz kalmış görmek isterler.

Tabiatında gevşeklik, halsizlik olan kişi,

Hiç kimsenin sağ-esen olmasını istemez.

Yeni vali, işinden çıkarılmış eski vâliyle danışırsa, onu, yapacağı işlerde öyle bir hâle sokar ki, sonunda kendisi gibi onu da işinden attırır. Gizli şeytanlar, şeytan sıfatlı insanlar, işlerinden atılmış valilerdir, hasetlilerdir; hayır yolunu, yüzlerce söz sopasıyla insanlara kesenlerdir. İnsanların gönüllerini, hayra karşı soğuturlar.

Haset dili esirci oldu mu,

Yusuf bile olsan eğrilik yüzünden değerine karşılık bir keten bezi bulursun.

Onlardan sakının; Tanrıya sığının; iyiden iyiye işe sarılın da hayır tohumu ekin, hem de filizletmeden; ekilmemiş buğdayla dolu ambar, .insanın ölümünden arda kalır.

Ecel, adama verilen şeyi almadan,

Verilmesi gereken her şeyi vermek gerek.

Umarız ki bu hayrı, öbür hayırlardan saymazsınız; bu hayrı, öbür hayırlardan ayrı bilirsiniz. Çünkü üstünlük bakmamdan soğan ekmek, safran ekmeye benzemez. Bilen, bilerek ihsanda bulunan, ne yaptıklarını, şüphesiz olarak, iki gönüllü olmaksızın bilen, giden, nereye gittiğini bilen ihsan ıssı kişilerden olmanızı, ebedî olarak bağışlarda bulunmanızı dilerim. Allah başarı versin; güç-kuvvet ihsân etsin; hayırlarda ayağınızı diretsin; lûtfiyle, keremiyle kötülüklerden

korusun. O, acıyanların en artık acıyanıdır. Rahmet Muhammed'e, tertemiz soyuna, sopuna, şeriat ıssı olmıyan, olan bütün peygamberlere, öyle olsun ey âlemlerin Rabbi.

22. Mektuptan

Benim nefsimi hor görme; sevgili sensin;
Herkes, kendi emsinden olanı sever.

**

Kuş, kendi cinsine uçar, gider;

Güvercin güvercinle; doğan, doğanla.

İnsanın gidişinden sormaya hâcet yok; kimlerle düşüp kalkıyor, onlara baksınlar. Maldan sormıya, nereden ele geçirdin demiye hâcet yok; nereye harcıyor, ona bakmak gerek.

Emirler pâdişâhının, Allah yüceliğini artırsın, oğlumuz Nizâmeddîn hakkındaki her lûtfu, her keremi, her padişahlığı, önden sona dek, hepsi, bu duâcıya yapılmıştır. Yoksullar hakkındaki bu lütuflar, makbul olsun, karşılığını bulasınız. Çünkü onun malı mülkü, canı, bedeni, küçüklüğünden şimdiyedek, fakırlere vakfedilmiştir. Hattâ bu mektubu yazmak, doğru da değildi, özü doğru duâcı, bizzat gelip kendi ağzımla söylemeyi isterdim; fakat, **«inanan, Allah ışığıyla bakar»** hadîsince yüce gönlünüzün rabbani anlayışına güvencim var. Allah dilerse bizzat gelip zahmet vermeme hâcet kalmaz. Anlam bakımından zâti tapınızdayım, çünkü devletinizin duasına bel bağlamışım. Çeşitli ziyanlar, sınıklıklar, edeceğiniz şefaatler, ödeyeceğiniz haklar yüzünden geçer gider. Utanmakla beraber, arıkların korunması, hayır ehlinin hoş görmesi gerektir. Bu kez de pâdişâhtık buyurmanın çağıdır; çünkü bu gemi, o kerem Nuh' unun korunması olmadıkça tufânın girdabından kurtulamıyacak.

Su verirsen, bu fidanı sen dikmişsin;

Alçaltırsan, boy attıran sendin gene.

**

Nerede o göz ki inciyi saman çöpünden ayırdetsin;

Yahut ak doğanı, sinekten ayırsın.

Bir yayı elde edenlerin, onu kurmaları, tam farzdır. Böylece de **«Senden, senin perdeni açtık »** diye anlatılan ecel gününde pişmanlık olmaz Allah dilerse. O devlet gözü, ebedî olarak, doğru yolu görüş sürmesiyle, başarı elde ediş sürmesiyle sürmelensin; böyle olsun ey âlemlerin Rabbi.

«Dostlarım, kubbelerimin altındadır; benden başka kimse bilmez onları.» Altı yüz yıl kulluk eden, Âdem'in özünü, mayasını tanımadı. **Kerametler ıssı zâhid, yâni Bâûr oğlu Bel'am, Musa'nın özünü, mayasını tanımadı;** çünkü bir yay elde etmişti; kurmadaydı; sorumlu oldu; sorumlu olunca da, **«Hastalanmıştım, ne diye dolaşıp hâlimi hatırımı sormadın»** sırrı, ne işler etti. Bu tanıklıklarda, bu duacının, emirler pâdişâhını esirgemekten, Hakk'ı gözetmekten başka bir şey gözettiği yok.

Benim kullanma bilişik gösterin; dostluk edin bu âlemde; bunu ganimet sayın da, onların devlet günü gelince, bu dünyadan ibaret olan «**kim kendisini, her şeyini Allah'a verirse»** devri geçip ardından, **«Allah da 'lûtfunu, keremini ona verir»** devri gelince pişman olmayın, hasret

çekmeyin. Şu iki günlük yalan dünyâda, iki günlük pâdişâhların bile gerekli işleri, bu kadar tehlikeli olursa, bu kadar önemli bulunursa elbette gerçek âlemi istiyenlerin işleri güçleri, girişecekleri savaş, bundan daha az tehlikeli, bundan daha az önemli olmaz. **Gizliydi, tanıyamadık diye özür getirirler ama faydasız. Hele garezsiz taraklar, tanıklık ettikten, bu, odur dedikten sonra.**

23. Mektuptan

Aşk ehlini ağırlamak, keremdendir;

Aşk ümmeti, ümmetlerin en arığıdır.

24. Mektuptan

Toz yatışınca görürsün sen;

Altındaki at mıdır, eşek mi?

**

Ecel adama verilen şeyi almadan,

Verilmesi gereken herşeyi vermek gerek.

30. Mektuptan

Yüce Tanrı, bu yol gösterme dâvasını güden yol kesenler hakkında, **«o bilginlerle rahiplerin çoğu, insanların mallarını bâtıl yolda yerler ve halkı Allah yolundan menederler.»** buyurur.

Bu yolda yüz binlerce, insan yüzlü iblis var;

Böylece de sakın, her insan yüzlüyü insan sayma.

**

İnsanları şüphelere düşüren, şeytanlıklarla dolu olan bu eşikte, İblis Lâ havle'yle ekmek yer.

Allah, kendi korumasıyla onlardan korusun. Bütün hu körlükleriyle, gene de dîn ehlini kınarlar; çekinmezler,

Değil mi ki can gözümüz dağılıp gitmiş,

Nerden bilelim, o gül müdür, ot mu?

49. Mektuptan

Yaratıp olgunlaştıran yüce Tanrı, buluşmamıza tezce bir sebep yaratsın; gerçekten de o, sebepleri yaratandır.

Geç geldin, kucağımdan da tez gittin,

Geç gelip tez gitmek, gülün işidir.

Şunu da iyiden iyiye biliyorum ki, o aziz, nerede olursa olsun, ter temiz yaradılışı, melek huyu, kendisiyle biledir; şüphe yok ki, onu, hayırlara, güzel işlere, eşdost edecektir; yüce dereceleri, göklerin Rabbinin razılığını dilemiye sevkedecektir.

Gece, boyuna gecedir; gündüz de gündüz.

Gül fidanı, gül verir, yaban gülü de, yaban gülü Pabuç dikmeyi sanat edinen kişi,

Hangi şehre giderse gitsin, pabuç dikicidir.

«Nerede olursam olayım, beni kutlu etmiştir.» Hattâ şu olup bozuluş âleminde bulunan her güzel, hoş, ihsan ıssı eân, bu âlemden göçünce, o gerçek âleme varınca, burada ne işteyse orada da, o işe koyulur. **«Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz; nasıl ölürseniz Öyle hasredilirsiniz.»** Gerçektir Allah elçisi, gerçek söylemiştir; Allahın rahmeti ve esenlik ona. Allahın rahmeti ve esenlik ona. O aziz, burada da, orada da, yolda da, durakta da, Hakk'ın verdiği başarıyla, aslının tertemiz çekişiyle, boyuna ayağını kutluluk merdivenine kor, yakınlık mi'râcına koşar. Allah ayaklarım pekiştirsin. Özlem çeken duâcıyâ, o azizin ayrılığı pek güç geliyor.

Seni görmediğim gün, bir ay kadar,

Seni görmediğim bir aysa, bin yıl kadar uzamada.

«Topluluk rahmet, ayrılık azap.» Allah, aramızdaki uzaklığı kaldırsın, buluştursun bizi.

Bize ayrılığı gösteren Tanrı,

Umarım ki kavuşup buluşma yolunu da kolaylaştırır.

50. Mektup

Bilginliğiniz, efendiliğiniz dâimi olsun; halka dayanç, güvenç olun, önde yürüyün boyuna, doğru yola götürün halkı. **Mânevi yolculuğun, şartlarını, doğru yolda yol alış niteliklerini bildiren iki-üç satırlık bir mektup istemişsiniz. Hiç şüphe yok ki, bedene âit olaylar, bedenin uğradığı haller, iç âlemdeki olaylardan, iç âlemde geçen hallerden çok daha azdır, çok daha asadır.** Hal böyleyken, zâhirî erkânı koruma babında, bu kadar bin fıkıh kitabı yazılmıştır da henüz yeter değildir bunlar. Zâhir âleminde olan şeylerin bile dermanı söylenmemişken, o birçok kitaplarda aranan, bulunamazken; pek az olduğu halde gene de çokluğu, büyüklüğü yüzünden zâhirî haller bile şuurları aşar, konuların çerçevesine sığmaz, çerçeveyi dağıtıp giderse; bunlarla, bu aşâğılık zâhirî hallerle kıyaslanamayacak bir derecede olan iç âleminin esaslarını, iç âlemin hallerini üç satıra sığdırmıya imkân mı olur; **üç satırla, anlatılabilir mi hiç?**

Zâhirî halleri, üç satır olarak yazmışlardır ama, her satırın sonu yoktur, görünmez.

> Bir satır, geçmiş halleridir; bir satır, içinde bulunulan haldir; bir satır da geleceğe âit haller. Hangi satırı okumaya kalksan, sonuna erişemezsin. Oysa ki bu üç satırı, parça-buçuk akıl levhine yazmışlardır; tüm akıl levhindeyse, hepsi de vardır, hepsi de anlatılmıştır, iç halleri, bu üç satırdan da dışarıdır; onların ikiyle üçle işleri yoktur; sayıdan pek tiksinir o haller. Allah isterse, tapınıza hizmet edildikçe edilsin, siz de ikiden üçten geçersiniz de, iç âlemde,, yeniden yeniye, birbiri ardınca gelip duran; her solukta yenilenen; tâzelenen; sınır, mikdar, son nedir, bilmeyen hallerden zevk duyarsınız. Duacıya bu anlam, yüz gösterince, istediğiniz iki-üç satırı yazıp sunamadım; hatırıma gelenleri yazmaya kalkışırsam da, bu mektuba,. bu kâğıda sığmaz; Allah dilerse yüz yüze gelince konuşuruz.

Hizmet edildikçe edilsin tapınıza; siz de ateş gibi bir yürüyüş, gerçek bir istek, son haddinde, tam olgunlukta bir aşk var. **«Andolsun soluya soluya koşanlara»** İsteklilerin atlarının sıfatıdır bu; **«tırnaklariyle bastıkça taştan kıvılcım saçanlara»** da, ateş gibi tez gidenlerin atlarının sıfatı. **«Sabah çağı düşmanı basanlara »** âyetinde anlatılan da, onların kutlu isteklerinin sonundaki muştuluktur...

Tez canlılıkta, .haberden daha tezsiniz; hattâ tez yürüyüşte, haber düşüncesinden de tezsiniz siz; bu yana, bizzat gelir, şeref verirsiniz de görüşürüz. **«Topluluk rahmettir, ayrılık azap.»** Tezce bu yana gelirsiniz; ama tezce dönmeyi yoldaş edinmeyin ki o geliş, geliş sayılmaz;

ayrılığı yenilemek, yarayı tazelemek sayılır. Bu, idrarı gelmiş, sıkışmış bir adamın, gelip, cemâate karışmasına, imâma uymasına benzer. **Ayağını, ayağına bitiştirir; sıkıntısından, ne, namazdan bir tad alır, ne cemâatten..** Cemâat de onun bu hâlinden daralır. Görünüşte namazdadır; gerçekteyse namâzın bitmesini bekler. Ayrılıp gitmek üzere görüşmeye gelmek de buna benzer; bu hâl, sizden de uzak olsun, dostlardan da. Bu duacının size özlemi, sizin buyurduğunuz özlemin yüzlerce fazlası. Ama burada yüz gösteren önemli işler, hareket edersem kaçırmaktan korktuğum tuzağa düşmüş avlar, tapınıza kavuşmak için açacağım, çırpacağım kanatlara engel oluyor; özlem kuşu da şu havadan ötmiye koyuluyor:

Yel, beni size götürseydi,

Yellerin eteklerine sarılırdım;

Sizi öylesine özledim ki, kuştan daha tez, uçargelirim size; Ama kanadı kesik kuş, nasıl uçabilir?

Yazıklar olsun.. Ne olurdu bu, kaleme gelseydi, kâğıda sığsaydı, ne olduğunu, gerçeği, gereği gibi yazıp da size gönderebilseydim. Ama 'kalemde bu kudret yok ki bunu açıp anlatmak için oynayabilsin; kâğıtla o tâkat yok ki bu ateşin ısısına dayansın da kendini korusun.

Bir gamı olup da gamını söyleyip, derdini dökebilen,

O gamı, sözleriyle gönlünden süpürebilir.

Bizim için açılıp saçılan şu acayip güle bak hele.

Ne rengini gösterebiliyor; ne kokusunu gizliyebiliyor.

Allah biliyor ki içimden coşup kabaran cezbelerle bir hayli çekiştim, savaştım da, hukukunuza teşekkür etmek, sevginize karşılıkta bulunmak için şu iki-üç satırı yazabildim. İçimden söz söyleyen; kalemle oyalandın, kâğıda yüz tuttun; yoksa bizim Nigâr-hâne'mizden haberin yok muydu? Başkalarının suçunu, bir suç sayarız ama, senin bir suçun, yüz suçtur bizce diyor; nazlanıyor da bu sözleri söylüyor bana.

Yakınların zulmü, en çetin zulümdür;

İnsana, Hind kılıcından artık işler.

Yüce Allah demiştir ki: «**Ey Peygamberin kadınları, sizin biriniz, apaçık bir kötülükte bulunursa, onun azabı iki kattır.**» **Nerede tanımak, bilmek daha fazlaysa, suç daha fazla sayılır.** Akıllının yaptığı suça nisbetle çocuğun suçuna küllenmez adam. Pâdişâhlar, kendi yakınlarının yaptığı suçu, edepten dışarı işi, hayvanlarına bakanların suçlarıyle kıyaslamazlar. **Hayvanlara bakanlara, yakınlarına olduğu kadar darılmazlar; onları, o kadar cezalandırmazlar. Çünkü yakınlar, pâdişâhların huylarını, gayretlerini daha fazla bilirler.** Nitekim Peyggamber , Allahın rahmeti ve esenlik ona, demiştir ki: «**Gerçekten de Yüce Allah, aklı yaratınca, gel dedi ona; geldi. Sonra, git dedi; gitti. Sonra, kalk dedi; kalktı. Sonra, otur dedi; oturdu. Sonra, konuş dedi; konuştu. Sonra, sus dedi; sustu. Sonra, üstünlüğüme, ululuğuma andolsun dedi; senden daha üstün bir yaratık yaratmadım; seninle hitab ederim; seninle darılırım; seninle yarlıgarım; senin yüzünden sevâb veririm, senin yüzünden azabederim**» vesselam.

54. Mektuptan

Bir pire için bir kilim yakılamaz;

Sevgilinin her cefâsı, ağır, güç ve sarp sayılamaz,

**

Sevgili, bir tek suç işlese bile,

Güzel işleri, iyilikleri, o suça bin şefâatçı getirir.

56. Mektuptan

Canım, canına karışmıştır, birleşmiştir;

Seni inciten her şey, beni de incitir.

Ululandıkça ululansın, Tanrı'ya tanık getiririm, and içerim yüce Tanrı'nın önüne ön olmayan zâtına; özü doğru evlâdımızın hatırı, neden yaralanırsa, sizin gamıma, on kat artığıyle bizim gamımızdır; sizin düşünceniz, tasanız, bizim düşüncemizdir; bizim tasamızdır. Şeyhlerin pâdişâhının, gerçekler ışıklarının doğusunun hakları, bağışları, efendilikleri, bu duâcının boynunda bir borçtur ki hiçbir suretle şükretmekle, hiçbir hizmetinde bulunmakla bunu ödemiye imkân yoktur; Allah, onun ruhunu kutlasın; onun şükrünü, ancak yüce Tanrı'nın hâzinesi ödeyebilir.

57. Mektup

Bu yanda, küçük – büyük, herkes sizi özlemiştir; sevgilerinin çokluğundan, birçok geceler, o tek eri rüyâlarında görmedeler.

Her gün, fazla düşündüğümden,

Her gece rüyâda görüyorum seni.

58. Mektuptan

Seni görmediğim gün, bin aydır sanki,

Bir ay görmesem de, bin yıl olur bu zaman.

*

Tatlı suyun başı, kalabalık olur.

60. Mektuptan

İnsanlara, gerçek dost nerededir diye sordum;

Biz dediler, yol bulamadık onun bulunduğu yere.

Bir hür kişi buldun mu, yapış eteğine;

Çünkü hür kişi, dünyâda pek azdır.

«Kullarımdan pek azı şükreder» ömrün ne kadar kaldı, belli değil; on günlük dünyâ mevkileri, hele bu zamanda, şuna değmez ki;

Alemden maksat, Âdem'dir;

Âdem'den maksat da, o zamandır, o soluk

dendiği gibi, bu çeşit dostlardan ayrılsın insan; çünkü âlemin yaradılışından maksat da, dostlarla buluşmaktır; Allah için ve Allah uğruna dost olanlardan, **«dünyâ bir leştir, dileyenleri de köpekler»** sözüne uygun olarak, bir leş için ayrılmak, yerinde bir iş olmaz; değmez hu ayrılığa şu dünyâ dediler. O da 'gitmekten vazgeçti; dostların hatırı için niyetini

bozdu. Can, cihandan da yeğ dedi, hurda kala kaldı, **«Allah de, vazgeç onlardan »** Ama gel, gelelim; geçim darlığı, engel oluyor dinin önemli işlerine. Hani, **«ekmek olmasaydı, Rabbe kulluk edilmezdi»** demişler. **«Nefsin, binek atındır; ona yumuşaklıkla bak.»**

Sen, bir bineğin sırlındayken, onun yükü, senin canına yüklenmiştir.

61. Mektuptan

Sarıklar, eskiyip yıprandıklarından şikâyet ederlerse,

Şalvarlar ne der artık?

*

Düşünce başından gelmeyen söz,

Ne yazılmaya değer, ne söylemeye.

**

Sen âşık olmadıysan, sevgi nedir, bilmiyorsan;

Yürü git, ot otla; eşeksin sen

66. Mektuptan

Onun canı, benim canımdır; benim canım da, onun canı;

Kim görmüş bir bedende iki canın yaşadığım?

68.Mektuptan

Tatlı suyun başı kalabalık olur;

Zaman tarlası, bulutlara, amanındadır.

71. Mektuptan

Hayâlin gözümde, adın dudağımda;

Anışın gönlümde, nereye yazayım?

*

Ben ve sen, bir insanı iki etti – gitti;

Sensiz, bensizken, sen bendin, ben de sendim.

Ne vakit biz, bizden ayrılacağız da,

Ben, sen gidecek; Tanrı kalacak yalnız?

**

«Kendisine rahmeti yazdı; acımayı farzetti; sizi bir araya toplamak için» Allah aramızı birleştirsin; aramızdan ayrılığı, uzaklığı uzaklaştırsın.

Ey tertemiz ruhlar, şu toprak yığınlarında,

Ne vaktedek, cehennemliklerin duygulan gibi karar

edip kalacaksınız?

Ey dirilerin oğulları, şu topraktan baş çıkarın diye

Mahşer sûrunun üfleneceği, göç davulunun çalınacağı çağ, uzak mıdır ki?

**

Ebedî bir gece, hoş bir ay ışığı gerek ki

Sana, her yoldan, senin gamını söyleyeyim.

**

Gönlümde, özleme âit öylesine sözler var ki,

Mektuplarla, elçiyle anlatmama imkân yok.

Zamanım bekliyorum; hâl, bir başka hâle döner de;

Bir araya geliriz; ben söylerim, sen dinlersin.

Ben söylerim, sen dinlersin bu sözü, Allah aramızı birleştirsin sözünün tefsiridir bu söz. Aynı Cem' olmak şartıyla biraraya gelindi mi, bu topluluk; halleri, görünüşte söz vâsıtası olmasa da açar, görür. 'Hallerin kimisi açılmadık kalır, söylemeye ihtiyâç hâsıl olursa, topluluk tam değildir; ayrılık vardır. Çünkü ayrılık, mekân yüzünden değildir; canın mekânı yoktur ki. Ayrılık, perdeler yüzündendir. Topluluk, perdelerin, tümden kalkmasıyla olur. Bu, zâti yüce gönlünüzede açıktır; sözü uzatmaya hâcet yok. Aklı başında olana bir işâret yeter; çünkü akıllı, söyler, derken unutur. Aşıkıysa, binlerce işâret bile yetmez; çünkü âşık, söyler, işâret eder; fakat yalnızca anlamak için değildir bu tad almak içindir hattâ; görünüşte de, içyüzde de sevgiliye delâlet eder diye bir bakımdan da özür getiriştir bu.

75. Mektuptan

Bilirim ki inciyi, saman çöpünden ayırd edersin;

Yahut akdoğanı, sinekten ayırdedebilirsin.

Her demirin bir değeri vardır, faydası yok değildir; ama akıl da bilir, ahlar ki, bir demirin, kâinatın aynası olabilmesi, âlemin elini tutabilmesi için, ne kadar tasalar çekmesi, ne kadar zaman mücahedelerde bulunması gerektir.

Kalem, buraya gelince, kırıldı – gitti.

Ebedî olarak başarılar elde edin.

76.Mektubtan

Bu yolda, tavus kuşu gibi, sineğin de işi var.

Var ama, ayırdetme duygusu olan kimse de tavusla sineği bir tutmaz. Tanrı buyuruyor ki: Bu eşi bulunmayan, örneğine güç rastlanan tâifeyi ganimet sayın da, onların devletlerinin belirdiği gün geldi mi, onların zamânı, muratlarınca gelip çattı mı, ellerinizi tutsunlar sizin. Hasret çekmeyin, **Artık, ne şefaatçilerden bir şefaatçi var bize, ne bir can dostu»** demeyin. Çünkü o gün, hiçbir dost, dostunun elini tutmaz; ancak, Hakk'ın erenleriyle dostluk eden kişinin elini tutar erenler. **«Dostların, o gün, kimisi kimisine düşman olur; ancak Tanrı'dan çekinenler olmaz.»**

84. Mektuptan

Şeyhin birinden, sûfîleri sordular. Dedi ki; Ayrı-ayrı bedenlerde bir tek rûhtur onlar.

Bir canım ben, bedenim yüzbindir;

Can nedir, beden ne? Her ikisi de benim çünkü.

Yüce Allah da demiştir ki: «**Yaradılışınız da bir kişinin yaradılışı gibi tekrar gönderilişiniz, diriltilişmiz de.»**

89. Mektuptan

Unutulduğumuz zaman mektuplarla kendimizi andırırız;

Ulular, arayı uzatıp bizi anmazlarsa, onlara mektup yazarız...

Çünkü ana, süt emer çocuğunu emzirmez;

Onu görüp gözetmez, çocuk ağlamayıp sustukça.

*

Avucuna bulut diyen kişi

Akıllılığa zulmetmiştir.

Çünkü o, boyuna ağlar; ağlaya - ağlaya bağışlar;

Sense, hem bağışlarsın, hem de gülersin.

*

Anlam ehlini öv de, övünenlerden ol;

Anlam ehline lütfet de lûtfedenlere katıl.

91. Mektuptan

O yüce konuğu ağırla; çünkü günün birinde,

Bu gök kubbeden dışarı çıkarsın da, bir de bakarsın ki o, ev ıssıymış.

*

Lûtfunla bir hür kişiyi kul etmen,

Binlerce kul azâd etmenden yeğdir.

Allah; dostlarını, temiz kullarım kuvvetlendirdiği, onlara yardım ettiği gibi, sizi de kuvvetlendirsin, size de doğru yolu göstersin, dünyânın da hayırlı işlerini ilham etsin size, âhiretin de; gerçekten de onun, dilediği şeye gücü yeter; duaları kabul etmeye de lâyıktır o.

İnsanlarla konuşmayı haram bilirim ama,

Senin sözün geldi mi, sözü uzattıkça uzatırım

92. Mektuptan

Nimetlerinize karşı, bedenimde üç uzuv, size duâ etmektedir:

Elim, dilim; bir de varlığımla örtülmüş olan, görünmeyen gönlüm.

O pâdişâhın, padişahça ihsânlarının şükrü, ne söze sığar, ne parmakla sayılır, ne kalemle yazılır. Gizlenen, görünmeyen şeyleri bilen, edilen iyiliklere karşı lûtuflarda, ihsanlarda bulunan Tanrı; sânı kutlu olsun, yüceldikçe yücelsin; lütfetsin de, «**Göklerin de kilitleri onundur, yeryüzünün de»** âyetiyle bildirilen hazînelerden karşılığım versin; çünkü, **«Gerçekten de Allah, iyilikte bulunanın ecrini yitirmez.» «Mallarını Allah yolunda harcayanlar, bir tohum ekmişe benzerler; o tohum, yedi başak bitirir; her başakta da yüz tohum, yüz tane**

vardır; Allah dilediğine daha da arttırır » Bu zayıf, o pâdişâhın dâvetine icabet etmezse, onun dileğine uymazsa, umarım ki mazur görür; çünkü yazılması mümkün olmayan özürler, engeller var. Devlet, yâr olursa, ayrılık günleri aralanır, sona varırsa, Allah izin verirse yüzyüze anlatırız. Ama, Allah yüceliklerini dâimi etsin, o pâdişâhın aydın 'gönlü, olgun anlayışı, dervişlerin özürlerini, bilirim ki, söylenmeden de anlar, bilir. Çünkü dervişler, Hakk'ın tasarruf denizindedir; kendi hükümlerinde değildir onlar.

«Yeller, gemiyi dilemediği yerlere sürer götürür.»

Yücelik tasarruf eli, onları dilediği gibi evirir çevirir. O tasarruf, onlarda kudret sâhibi olmak, dilediklerini yapmak gibi şeyleri bırakmaktan çok yücedir. «**Yurtta, Allah'tan başka yurt ıssı yoktur.» «Allah, yaptığı işte üstündür .»**

«Bu senin yaptığın iş, yanlış diye ahvâli benden sorma;

Yürü, pâdişâhımın yüzünü gör; o vakit müşkül, ortadan kalkar gider.»

«Dilediğini yapar » diye anlatılan kudret yüzünün nûrunu gören, o yüzü seyreden kişinin gönlünde, hiç itiraz kalmaz; o kişi, bütün yaratıklara acır. Hani bir kul, efendisine, mademki dedi, yıkanmak ihtiyâcındasın; mescidin kapısında otur; ben namâzımı kılıp çıkayım da, tası seninle beraber hamama götüreyim.

Efendi, peki dedi; dışarıda oturdu. Köle mescitte gecikti. Efendi, a köle diye bağırdı; dışarı çık, vakit çok gecikti; artık hamama gidelim. Köle, bekle diye seslendi; beni mescitten dışarıya koyvermiyorlar. Efendi, mescitte senden başka kimse yok; seni dışarıya koyvermiyen kim deyince köle, seni içeriye bırakmıyan dedi.

Demek ki, hiç kimseden şikâyet kalmadı. Bunun için demişlerdir ki: **«Yaratıktan şikâyet Yaradan'dan şikâyettir.»**

«Kime aşk sırlarım öğrettilerse,

Ağzım diktiler, söz söyletmediler.»

96. Mektuptan

«Seher yeli, benden sana elçidir.»

Bu duacının öğüt verişini, iyilik isteyişini, dostluğunu ve yanında bulunmasa bile dostlarını unutmayışını, hele o nimetler ıssını, o bağışlar ıssını, o herkesten önce hayra yöneleni, hayırda bulunanı hiç unutmayışını, iyiliğini dilediğini bilirsiniz. **«Hayra ön – ayak olanın yerini hiç kimse tutamaz.»**

Ama o, önce ağlamaya başladı da beni de ağlamalı etti;

Ağladı da dedim ki ona; üstünlük, ilk işe başlayanındır.

97. Mektuptan

«Hırsız, ışıkla geldi mi, en seçilmiş kumaşı çalar – götürür.»

98. Mektuptan

«Hırsız, ışıkla geldi mi, en seçilmiş kumaşı çalar – götürür.»

101. Mektuptan

Sabır, aşkla uzlaşamıyor, yatıştırmıyor aşkı sabır;

Akıl, feryada erişemiyor.

103. Mektup

Allah bizi bir araya getirsin; aramızdan uzaklığı kaldırsın.'

*

Bize ayrılık yolunu gösteren Tanrı,

Umarım ki kavuşup buluşma yolunu da kolaylaştırır.

*

Seninle, konuşmayla bile olsa, buluşmaya râzıyım;

Bir işaretle bile olsa selâmın yeter bize.

Seni görmediğim gün, bin ay gibidir;

Seni görmediğim bir aysa, bin yıla döner.

*

Mülkü, ululuktan gök küpüne

Bile sığmıyan Tanrı'ya andolsun ki

*

«Size karşı bir gücüm kuvvetim olsaydı, yahut kuvvetli bir aşiretim olsaydı da ona sığınsaydım» Kutluluk yârolsaydı bana, yahut bedenim de gönlüm gibi uçsaydı, yüz kanatla uçar, pâdişâhlar övüncü, Dâvûd soyunun baş tacı, yüce himmetti, işin sonunu görmeye çalışır, Tanrımdan korkar, elinin altındakileri sorar soruşturur, hilim ye kerem ıssı, Rabhine ulaşmaya özlem çeker, yüce can, göksel gönül sahibi olan sizin, o ter temiz eşiğinize ulaşırdı. Allah yüceliğini ebedî etsin.

Yel, beni size götürebilseydi,

Yellerin eteklerine sarılırdım;

*

Sizi öylesine özledim ki, kuştan, daha tez uçar gelirim size, Ama kanadı kesik kuş, nasıl uçabilir?

Elinden gelirse ey seher yeli, bir gece onun civarına uğra, Uğrayınca da benden ona bir selâm götür.

Gönlümü orda görürsen, ona de ki: Vuslat haram, olsun sana, Ben, böylesine ayrı kalayım ondan; sense boyuna diz dize onunla oturasın...

Allah da bilir, **«Bilici olarak da yeter o»** o güneşin hayâli, gece gündüz, rüyada da bu zayıfın gözünde, uyanıkken de.

Uzun uzun düşünürüm de seni her gün

Gözümün önünde görürüm, her gece rüyamda seyrederim.

O kerem ıssı tapıdan gelenlere, o tapıya gidenlere haset etmekteyim; mektup yazmakla, selâm göndermekle özlem ateşini yatıştırmaya imkân yok.

Dudağımı ıslatmakla kanamıyorum,

Irmağına atman gerek beni.

*

Gönül, sizi fazlasıyla özledikten sonra, umarım ki kavuşurum, sarılırım size;

Ama yoksunluktan, kara haberden sonra kavuşmaya imkân var mıdır ki?

Gönlüm, iki canı, birbirine karılmış, birleşmiş görmezsen, Bil ki gönlüm, susuzluğa kanmamıştır da, kanmamıştır.

Tapınıza, zâhiren de gelmek için ne kadar çalıştım, çabaladım; ne kadar yalvardım, uğraştım; fakat takdire hükmeden, bu dileği duraklatmada.

Diri kalırsak, dikeriz elbet,

Ayrılıkla yırtılan eteği..

Ölürsek özrümüzü kabûİ et;

Nice dilekler vardır ki, toprak olup gitmiştir.

Hayır hayır.. Yanılıyorum. Din ve tanış ehli olanların nefse uyarak değil, Tanrı için meydana gelen dilekleri, asla toprak olmaz; hattâ onlar, **«Tahtlarda, karşı karşıya oturan kardeşler»** olurlar; **«Soylarını da onlara kattık.» «Gerçekten de Allah, Âdem'i, Nûhu, İbrahim soyunu, İmran soyunu seçti, âlemlere üstün etti. Birbirlerinden türemiş bir soydur onlar .»**

*****

Daha beri gel, daha beri; niceye bir bu kötü huyluluk?

Değil mi ki sen, bensin, ben de senim; niceye bir benlik, senlik?

*

İnsanı, benle sendir iki eden;

Bensiz, sensiz, sen bendin, ben de sendim.

Ne vakit, biz, bizlikten ayrılacağız da,

Ben sen gidecek, Tanrı kalacak?

«Gerçekten de bir daha dünyâya dönmedi onlar ve şüphe yok ki hepsi de tapımıza getirilmiştir onların .»

Nitekim azizlerimizin, önderlerimizin canları da gözlerimizin önünden ayrıldı ama, yok olmadılar ki. Yıldızlara benzer onlar; bugün, Tanrı güneşinin ışığında gizlenmişlerdir; özleri vardır, sıfatları yok. Bu sözün sonu yoktur; **«Allah'ın sözleri tükenmez »** denmiştir ya; onun gibi hani. **«Sözler ona ağar »** buyuruyor ya .. **Dünyâdaki denizler mürekkep olsa, bütün ormanların ağaçlan kalem kesilse, havadaki bütün zerreler yazıcı olsa da yazmıya koyulsa, ter temiz rabbânî canların buluşup görüşmeleri, onların aşk oyununa girişmeleri gene de yazılmaz, gene de kaleme getirilemez.**

*

Gönül, aşktan ziyan görmezsin,

Nerden cansız olursun da can hâline gelebilirsin ki?

Önce gökten yere gelmişsin sen;

Sonunda gene yerden göğe ağacaksın.

*

Sabah akşam, boyuna, birteviye selâmlar, dualar göndermedeyim. Noolurdu, **«Bütün ailenizle gelin buraya »** hükmünce selâm yerine ben ulaşsaydım size. Dilde, boyuna onun şükrünü anlatış; gözde, tümden ona ulaşma hayâli; gönülde boyuna onu anış, onu düşünüş. Ama özlemlerle o efendiye susamış can, bunlarla doymuyor. İyiden iyiye umudumuz var; dilekleri yerine getiren Tanrı'dan umuyoruz ki ecel gelip çatmadan tezce o dünyâda eşi olmayan, gönülleri aydınlatan efendinin cana canlar katan yüzünü görürüz, ona kavuşuruz. Allah ter temiz bir devletle, yeter bir nimetle, tam bir esenlikle yüceliklerini dâimi etsin. Gerçekten de o, duâları duyar. **«Rabbinin rahmetinden, ancak sapıklar umut keser .»**

*

Umutsuzlarıma, umutlan ey gönül;

Gizli âlemde görülmemiş şeyler vardır ey gönül.

*

Ey can, sevgili senden ayrı düşer diye tasalanma; İp uzun ama, çemberden geçer elbet.

*

İnsanlarla konuşmayı haram bilirim ama,

Senin sözün geldi mi, sözü uzatır da, uzatırım.

*

Gizli konuşmamız bitmez; **«isterse bir misli daha gelsin »** ebedî olarak hâcetler kıblesi, gizli yakarışların ağdığı yer olsun o tapı, öyle olsun ey âlemlerin Rabbi.

Kızkardeşlerimiz, oğullarımız olan câriyeleriniz, kullarınız, yer öperler; susamışlardır; o tapıya ulaşmış olanlara selâm ederler. O yüce tapıdan gönderilen mektup geldi, erişti. Yâkûb'un gözlerini aydınlatan Yusuf'un gömleği gibi gözlerimizin ışığını, gönüllerimizin neşesini arttırdı. **«Bana bunak demeseniz bâri; Yûsûf'un kokusunu duyuyorum .»**

104. Mektuptan

Derler ki gönülden gönüle pencere var;

Pencere nedir ki? Arada duvar bile kalmadı.

*****

Hani o aziz kişi gibi.. Ona, rüyâsında gösterdiler; önüne ne çıkarsa dediler; Tanrı'nın buyruğu bu; yeri kaz, onu göm, toprakla ört.

Rüyâsında oradan geçip gitti. Ovada bir altın leğen gördü ki parılparıl parlamada. O sözü hatırladı; hemen yeri iki karış eşti; dendiği gibi, o leğeni gömdü.

Derken bir daha, bir daha.. Hep böyle yaptı. Sonunda bunaldı; bana dedi, bir, kez söylediler, ben bunca kez eştim, gömdüm.

O rüyâ geldi geçti. Bir yere giderken, kendisine o tavsiyede bulunan kişiye rastladı. Ona hali açtı. Adam dedi ki: O, bil ki iyiliktir, ihsandır. O hayır örtülmez; yüce Tanrı, lûtfiyle onu meydana çıkarır. Birisi, bunda şüpheye düşerse de ki: Yüce minârelere bak; müezzinlerin ezanlarını, yüce minberlerde söylenen sözleri, vazedenlerin vaazlerini, çocukların mekteplerdeki İlâhîlerini, daha da başka sözleri dinle..

106.Mektuptan

Testide ne varsa, o sızar dışına.

109.Mektuptan

Selâm size, fakat ayrılanın verdiği selâm değil;

Öylesine selâm ki, boyuna yenilenir – durur.

115.Mektuptan

Gönlümü orda görürsen de iki: Vuslat haram olsun sana;

Ben böylesine ayrıyım da sen, boyuna diz – dize onunla berabersin.

*

Ebedî olarak başarı hülleleri giyinin; halkın feryadına erişin; gerçekler bahçesine eş olun; öyle olsun ey âlemlerin Rabbi.

*

Sanmayasın ki seni az görüyorum ben;

Gözle görme zahmeti olmaksızın her solukta görüyorum seni ben.

124. Mektuptan

Ecel, verilen her şeyi almadan önce,

Verilmesi gereken her şeyi vermek, her çeşit iyilikte bulunmak gerek.

*

Esenlik bize de, size de, yanınızdaki topluluğa da;

Bir gün gelip yanınızda konaklayana da.

129. Mektuptan

Selâmımızı, duâmızı, şükrümüzü, senamızı okusunlar; görüşme özlemimizin pek fazla olduğunu bilsinler; özrümüzü de kabûl etsinler.

Dileğimiz elimizde bulunsaydı da Tanrı'nın takdir elinde olmasaydı, tapınıza gelirdik. Fakat dilek gemileri, deniz ortasında yele tutsaktır;harmanlar, ovada yeli beklerler.

Dünyâdakilerin hallerini döndüren Tanrı değilse,

Niçin haller, dileklere aykırı dönüyor?

Evet, her iyi, her kötü şey için halkın dizginini Hak çekmede;

Bu sebeple de halkın bütün tedbirleri yanlış.

**

Rabbimi, kurduğum şeylerin bozulmasıyla, düğümlerin çözülmesiyle, sarıldığım işlerin boşa çıkmasıyla tanıdım, bildim (XLVII. H. Alî'nin sözü.)

*

Kalem buraya geldi, başı kırıldı.

Kuş buraya vardı, kanadı kırıldı.

*

130. Mektuptan

Bugünler de, duymuşsunuzdur, özü doğru kişilerden biri, bir dâvet tertipliyor. O aziz; mizacının nazikliği, lâtifliği yüzünden, dâvetlerde hazır bulunmaktan kaçar ama, kutlu huzûru olmaksızın da bu dâvete-icabet etmeyi istemiyorum. Hani, **«Gönül huzûru olmadan namaz olmaz»** denmiştir.

O kişinin kuluyum ben ki, biz siz de hoştur;

O kişin in gamma eşim - dostum ki yalnızken de hoştur o.

Derler ki: Vefasında ne lezzetler var;

Ondan haberim yak ama, cefâları da hoştur.

O arılık, o vefâ mâdeninin cefâsından söz etmenin de yeri mi?

Gücü yettikçe bedenini vefâ hâline getirmededir; gece - gündüz, bu zayıfa yardımda bulunmadadır. Bugünse bedeni zayıf bir hâle geldi, kutlu cânı kuvvet buldu ; hani söyleyen, bu hali şöyle anlatır:

Bir zaman geldi ki, sevgilinin vuslatı gibi kutlu bir hâle döndü;

Bedenin ölümü yüzünden gönül ışığı dirildi.

131. Mektuptan

Âlemden maksat Âdem'dir;

Âdemden maksatsa o demdir.

136.Mektup

Vezirler pâdişâhı, dolaylarda tanınmış, huylan yüce, damarı temiz, bağışlar dağıtan, vergiler mâdeni olan, emeller Kabe'si, lütuf ve kerem ıssı, bilginleri yetiştiren, yoksullara eşdost olan, hayırlar kuran, halkın yardımına erişen, Horasan'ın övüncü, Sâhibi A'zam, devlet ve Dîn'in Tâcı' nın kutluluğu ve devleti, nazardan, kötü gözden, gaddar dünyânın âfetlerinden korunsun; devletinin dostları yardım, görsün, aydın ve kutlu olsun, sevinsin; devletinin düşmanları, hâinleri, o devletin kötülüğünü isteyenler, baş aşa, düşsün, kahrolsun Muhammed ve soyu hakkiyçin, Kur'an ve âyetleri hürmetiyçin ödevim olan selâmdan, hayır duâdan sonra bildireyim ki,

Gelenden gidenden haberlerinizi sorup durmadayım. O devletin düzende olduğunu, kötülüğünü dileyenlerin, hâinlerin kahrredildiğini duydukça sevinmedeyim, ululandıkça ululansın, Tanrı'ya şükretmedeyim. **«Şükretmek, nimeti bağlamaktır, avlamaktır; şükür sesini duydun mu, nimetin çoğalmasına hazırlan. Şükrederseniz, elbette çoğaltırım size.»** O kutluluk, sürdükçe artsın; düşmanları baş aşâğı düşsün; her vakit, hayırlara başarı elde etsin. Çünkü âlemdeki mühletten, geceyle gündüzün birbiri ardınca yürüyüp gitmesinden, kışla yazın birteviye gelmesinden maksat, hayır yapmak için zamanı ganimet bilmek, hayır tohumlarını ekip durmaktır. Netekim o büyüle zâtın da malûmudur. Dilerim, tam inanç gözü, her gün, daha da fazla aydınlansın da gönlü, âhiret gamma dalsın; tekellüfsüz olarak muratlarına ersin. **«Dertlerini bir dert hâline getiren kişinin başka dertlerini Allah giderir.»**

Oğlumuz Fülan, tapıya yönelmiştir.

Tatlı suyun başı kalabalık olur.

O yüce eşiğe yazılarımla zahmet vermemek istiyorum ama yüce Tanrı, onun güzelim huyunu, padişahça lûtfunu hacetler Kıblesi yapmış; namâz kılanın Kıbleye yönelmesinden başka bir çâresi yok. Netekim **Mecnûn'a, tövbe et, Kabe'nin halkasına sarıl; bu durakta duâ kabûl edilir dediler.**

Mecnûn, siz dedi, ellerinizi kaldırın; âmin deyin; ben de tövbe edeyim, duâ edeyim. Bu sözden sonra, yakınları, ellerini açtılar. Mecnûn dedi ki:

Ey rahman, tövbe ediyorum,

Yaptığım kötülüklere; suçlarım çoğalmıştır.

Ancak Leylâ'ya olan sevgime,

Bu sevginin çoğalmasına tövbe etmiyorum.

*

Umut tellâlı da diyordu ki:

Tövbem doğru değil, sus;

Bu gönlü kırılmıştan elini çek.

*

Ne renkler var ki o şûh göz, o renklere boyanmasın da, Gönlüm, senin sevginden geri kalsın.

Tann'nın yüceliğinin de yüceliğine andolsun ki belâsından kaçmam;

Çünkü hiçbir susuz yoktur ki bengisudan kaçsın.

Tertemiz inancı, aparı anlayışı, «**Pekişmiş bir duvar; kuvvetli bir burhan..»** Her gün, din yolunda âlemler Rabbinin başarısı, daha da oturamaklı, daha da kuvvetli olsun, öyle olsun ey âlemlerin Rabbi. **«Gerçekten de Allah, zerre ağırlığınca zûlmetmez .»**

Bir adamın oğlunu kurt kapmıştı. O gürültü arasında bir yoksul geldi, ekmek istedi. Adam, o kıtlık yılında, tandırdan bir sıcak ekmek çıkardı, dervişe verdi. Ondan sonra, oğlundan arta

kalmış bir kemik parçası bulursa onu gömmek, bir mezar yapmak, bir ağlayıp sızlayış yeri düzmek için dağa yüz tuttu. Dağa yaklaşınca baktı ki oğlu, sağ esen, dağdan iniyor. Bir nâra attı, kendinden geçti. Oğlu, oturup babasının ayaklarını ovmaya başladı. Adam, kendine gelince ahvâli sordu. Oğlu, kurt dedi, beni yolun basma getirdi, esenlikle oraya varınca gizlice, **«lokmaya karşılık lokma»** dedi; beni bıraktı, geri döndü. Bu meydandadır ki din yolunda bir zerre bile yitmez. Ne mutlu o kişiye ki bu kapıdan umutsuz bir hâle gelmez. Netekim o dindâr Emîrin ter temiz yaradılışı, her şeye eren aklı da, herhalde hayra çalışıp durmadadır vesselâm.

137. Mektuptan

Cennetin de selimledir, cehennemin de.. Özüne bak da,

Ciğerde cehennemler gör, gönülde cennetler

138. Mektuptan

Her ektiğin tohum biter;

Gücün yettikçe bu tohumu ek

**

HZ. MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN-İ RÛMÎ (Kuddise sırruhu's-sâmî) ŞEMS'E YAZILAN MEKTUPLARI

Hzl: Bende-i bendegân-ı Mevlânâ Abdülbakıy GÖLPINARLI

«Cenâb-ı Mevlânâ'nın, Şemseddîn-i Tebrizîye, Şam'a gidişinde, yazıp gönderdiği dört manzum mektubu, Eflâkî Ahmed Dede, dostlardan bulup almış, «Manâkıb - al Arifin» e kaydetmiştir (Tahsin Yazıcı basımı, C. II, Ankara — 1961, S. 701-703). Bu mektuplardan dördüncü mektup, «Risâle-i Sipehsâlâr» da da vardır (Mithat Pahârî tere., İst. Selanik Mat. 1331, s. 174. Tercemesi; ş. 175).

146 .Mektup

Gel ey gönüldeki ışık; gel ey çalışıp dileyişteki maksat.

Sen de bilirsin ki, yaşayışımız, iki elinde senin; gel, sıkma kulları.

Ey sevgi, ey sevgili, gel; bırak direnmeyi, vazgeç inattan.

Ey Süleyman; bu hüthütler senin; gel, buyur da bir ara onları.

Ey eski dost, gel.. Nice dostluklar geçti aramızda seninle.

Gel ey gelmesi gereken; ayrılıktan feryâd etmede canlar.

Ayıbı ört, iyilikleri bağışla; gel; böyledir cömertlerin âdeti işte.

Gel sözünün farsçası nedir: **Biyâ**. Gel, lütfet.. Ya gel, ya insaf et.

Gelirsen ne gönül farzlığıdır bu, ne de murâda erişme.. Gel, ama gelmedin mi de, ne darlıktır, ne yoksunluk bu.

Ey Arabın gönlünü açan, ey Arap olmıyanın ulu pâdişâhı; gel; sen anarsan beni, açılır, ferahlar gönlüm.

Ey gönlüm, sana gel deyip duranım; gel ey varım - yoğum, her şeyim.

Benim çevremi kaplamışsın, şehirleri doldurmuşsun da, gene ben, senin için şehir – şehir dönüp dolaşmadayım; gel.

Gel ey kullara yakın olan; sen yaklaştın mı, geldin mi, güneşe benzersin.

147. Mektup

Esenlik sana ey dünyânın eşsiz güzeli; gerçekten de hastalığım da senin elinde, sağlığım da.

Kulun derdinin ilâcı, dermanı nedir? Söyle. Nasîb olur da dudaklarından bir öpersem, odur işte.

Bedenimle tapma erişemiyorum ama can da senin tapındadır ancak, gönül de.

Sözsüz, sessiz bir hitâb erişmiyorsa senden; peki, niçin dünyâ, buyur, ne istiyorsun sesiyle doldu?

Kutsuzluk, beni kutluluğa döndür diyor sana; kutluluk, kutluluklar sendedir, ey kutlular kutlusu diyor.

Senden sana feryâd ediyorum; âh, senin elinden, yardım istiyorum senden.

148. Mektup

Yüceler yücesinin yaşayışı, yüceldikçe yücelsin; ömrü uzun olsun.. Tanrı korusun, gözcüsü, bekçisi olsun onun.

Talii yaver olanlara veresiye verilecek zevk – safa, ona peşin olarak, her an verilsin.

Tatlarla – tuzlarla dopdolu olan meclisine donup buz kesmiş kış, hiç mi hiç uğramasın.

Gizli âlemin kapısında ağılıp saçılmış canlar, onun karşısında, -halıdaki, kilimdeki nakışlar gibi donup kalsınlar.

Devlet, onun sağında, solunda, kutlulukla her yanda koşsun-dursun.

Beden dedikleri, adına can taktıkları illerin her ikisinde, padişah da o olsun, vali de o.

Tebrizli Şems, peşin devlettir, eldeki ikbâl olarak o yeter bana; ondan başkası sözden ibâret olsun isterse.

149. Mektup

Ezelî olarak diri olan, her şeyi bilen, her şeye gücü yeten, her an işte- güçte olan Tanrı'ya and olsun..

Onun ışığı, yüzbinlerce gizli şeyler bilinsin diye aşk mumlarını yaktı, parlattı.

Onun bir buyruğuyle dünyâ, âşıkla, aşkla, hâkimle, mahkûmla doldu.

Onun görülmemiş definesi de, Tebrizli Şems'in tılsımlarıyla gizlendi.

İşte öylesine bir Tanrı'ya and olsun, sen gittin – gideli biz, mum gibi tatlılıktan ayrıldık.

Bütün gece mum gibi yanıp durmadayız; ateşiyle eşiz – dostuz da baldan mahrumuz.

Onun yüzünün ayrılığıyla bedenimiz yıkıldı – gitti; cansa bu yıkık yerde baykuşa döndü.

O dizgini artık bu yana çevir; zevk ve safâ filinin hortumunu bu yana uzat.

Sen olmadıkça semâ' helâl değildir; zevk ve neşe, şeytan gibi taşlanmıştır.

Sen yokken, okunup anlanacak, zevk alınacak bir tek gazel bile söylenmemiştir.

Mektubunu dinleyince, bu zevkle beş – altı gazel nazmedildi ancak.

Ey Şam'ın da, Ermen ülkesinin de, Rûm diyârının da övüncü, gecemiz, seninle sabah gibi aydın olsun.

Kaynak: MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN - MEKTUPLAR, Türkçeye Çeviren Hazırlayan : Abdülbakıy GÖLPINARLI, 1963, İstanbul

[slideshare id=58804181&doc=mevlanamektuplara-160227235421&type=d]

BİLİYOR MUYUM?

"Allah'ı Dikitaş'ta tanımıştım."

Adını bilmeden

Yurdunu tanımadan

Yüzünü göremeden

Biliyor muyum?

Her şey sen

…gibi

Canım, sinem

Ayrı kalamadığımı

Biliyor muyum?

Harfdir dersin Elife

Boynu bükük haliyle

Önüne durdursan inkar

Arkana atsan iman için

geleceğini

Biliyor muyum?

yok gibi vardın

Seni beni

biz niyetine aldın

ah….

kimin?

dikilen taş üstüne

yazacaklarını

Biliyor muyum?

İhramcızâde İsmail Hakkı

Büyük Türk âlimi İbnî Kemâl de, Arapça bir kıt'asında şöyle söylüyor:

“Rüyâmda Peygamberi gördüm. Eline Mesneviyi almış, şöyle diyordu: Mâneviyatı çok olan kitaplar yazıldı, fakat bunlar arasında, Mesnevî gibisi yoktur.” Sh: 130

MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN VE ŞEMS BAĞLARININ SEBEPLERİ

Sabahattin ENGİN

Türk Edebiyatı,
Sayı: 12 (31 Aralık 1972), s. 25-26

Mevlânâ ile Şems arasındaki münasebet üzerinde çok durulmaktadır. Şems-i Tebrizî’yi tanıyıncaya kadar çok az şiir yazan ve kendi kabuğuna çekilmiş, büyüklüğünden henüz haber vermemiş olan bir ulunun neden bu tanışmadan sonra bir yanardağ gibi fışkırdığı, zihinlerde cevaplandırılması gereken sorulara yol açmıştır. Mevlânâ'nın Şems’i tanıyıncaya kadar olan hayatını incelersek, ilk bakışta yadırganacak, bugünün zor olmayan bir gerçekle karşı karşıya bulunduğumuzu görürüz.

Şöyle ki:

Şems’den önce Mevlânâ sıkıntı içindedir.

Ne yapacağını bilmemektedir.

Dalgındır, düşüncelidir.

Düşüncesi bir noktaya yönelmiş değildir.

Ne yapacağını henüz kestirmemiştir.

Bu yüzden bunalım içindedir.

Kimi zaman saatlerce, hatta günlerce kimseyle konuşmamaktadır.

Zamanın büyük ilim adamı olan babası Bahaettin Velet, oğlunun haline merakla bakmaktadır.

Bunun gelip geçici bir hal olduğunu bilmektedir ama, gene de bir özelliği vardır.

Bu yirmi yaşın melankolisi sonu meydana gelen bir hal değildir.

Etraftan bir şeyler istememektedir. Kendi kabuğuna çekilmiş, âdeta dünyayla ilgisini yitirmiş bir âlemde yaşamaktadır, ilk bakışta böylesine yaşayanlara kuşku ile bakılır.

Ruhî muvazenesizlikleri üzerinde durulur. Ama Mevlânâ'nm etrafıyla olan ilgisiz görünmesi, böylesine bir ilgisizlik değildir.

Kuşku içinde bunalımlarla dolu, aslında ilgi ile bağdaşmış ancak ilgisizmiş görünen psikolojik bir halidir.

Günümüz psikolojisi bunun sebebini kolayca ortaya atmaktadır.

Böylesine bir insan kendi kendisini aramaktadır.

Böylesine bir adam etrafından birçok şeyler ummaktadır. Fakat bunun ne olduğunu henüz açık ve seçik olarak idrak etmiş değildir.

Bu, maddî kazançları açık bir kapı olabilir.

Bu, dışardaki herhangi bir objeye karşı duyulan hasretin, zaaf yüzünden değişmiş bir şekli olabilir!

Hayata çıkar yönünden bakan, faydayı ve buna benzer şeyleri ön plana alanlar için bu hal olağandır.

Mevlânâ hiçbir zaman kişiliğini bencil bir açıdan ele alarak ona yönelecek bir yaratık değildir.

Onun için kaynamaktadır. İnsanın en güzel, en mutlu ve en olumlu yönü olan "söz"le büyük, kendi dünyasını yansıtmak dileğindedir. Bunun için malzeme toplamaktadır. Toplamıştır da. Ancak bunu ne şekilde ortaya, çıkarması gerektiği konusunda henüz bir fikre sahip değildir.

Büyük bir şair için bu hal, insanı bunalımlardan bunalımlara atan bir haldir. Bunun üzerine pekçok örnekler vermek mümkündür. Bilineni tekrarlamamak için bu konu üzerinde fazla durmayacağız.

İşte Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî böyle psikolojik bir doluş halindeyken Şems-i Tebrizî ile tanışır. Şems çağının mutasavvıflarındandır.

Mevlânâ ya göre yaşlıdır.

Hayatı anlamıştır.

İlim adamında bulunması gereken özelliklere sahiptir.

Mevlânâ ile konuşur.

Dertleşir.

Onun yolunu arayan bir ulu olduğuna inanır.

Bir başka deyimle akmak için mecra arayan büyük bir menba olduğunu anlamıştır.

Mevlânâya bu yolda telkinlerde bulunur.

Bunun üzerine Mevlânâ şırıl şırıl akan o güzelim ve yüce mısralarını Hüsamettin Çelebi'ye yazdırmağa başlar.

Burada Şems, Mevlânâ'nm büyük eserlerine başlamasını sağlayan bir araç olmaktadır. Şöyle bir soru akla gelebilir.

Mevlânâ Şems'i tanımasaydı büyük eserlerini meydana getirmiyecek miydi?

Sanatçının hamlesine hiç bir güç engel olamaz.

O ergeç meydana çıkar.

Elbetteki Mevlânâ da bir müddet sonra eserlerini yine meydana getirme imkânlarına sahip olacaktı.

Celâleddîn-i Rûmî'nin Şems'e karşı duyduğu saygı ve sevgi bundan doğmaktadır.

"Sana bir kelime öğretenin kulu kölesi ol", diyen İslâm anlayışı, büyük adamların kadirbilirliği ile birleşince Mevlânâ'nın hocasına karşı olan üstün -ve bize biraz fazla görünen- saygısının sebepleri kendiliğinden meydana çıkmış olur.

Şunu da söyliyelim.

Büyük adamların inançları ile vasat adamınkiler arasında büyük farklar vardır.

Bu fark yüzündendir ki, insan başkaları hakkında karar verirken daima kendisine göre düşünür, bu yüzden de hemen daima yanılır.

Mevlânâ'nın Şems'e karşı olan bağlılığını başka sebeplerle aramak yersiz aynı zamanda gülünçtür.

Sh:143-145

Kaynak: Vedat Genç, Mevlanâ İle İlgili Yazılardan Seçmeler, Millî Eğitim Basımevi, 1994, İstanbul

[slideshare id=58770135&doc=mevlanaileilgiliyazlar-vedatgenc-160226182954&type=d]

MEVLÂNÂ VE LAVOİSİER

Dr. Tûba SERDAROĞLU

Zafer İlim Araştırma Dergisi, Sayı: 112 (Nisan 1986), s. 8

Kimya ilminin kurucularından, Fransız âlimi Lavoisier 1734-1794 yılları arasında yaşamıştı. Yaptığı deneylerden birinde, kapalı bir kapta kaynayan ve buharlaşan suyun tartısının değişmediğini görmüş, bunun üzerine, madde ne şekil alırsa alsın, asla ortadan kaybolmayacağı prensibini ileri sürmüştü. Onun okul kitaplarına eksik geçen **"Tabiatta hiçbir şey yoktan var olmaz, vardan da yok olmaz"** sözü, bundan doğmuştur.

Eksik diyoruz, çünkü Lavoisier'in bu sözünün sonunda **"Not God"** ifadesinin yer aldığını, daha yeni öğrenmekteyiz. Her ne ise.

Okul sıralarında öğretmenlerimizin hepimize eksik ezberlettiği bu gerçeği ilk söyleyen Lavoisier midir acaba? Gerçi bütün okul kitapları, ansiklopediler böyle der ama, bakın bizim Mevlânâ'mız 13'üncü yüzyılda yazdığı Mesnevî'sinin 4'üncü cildinin 1665-1668'inci beyitlerinde ne diyor?

> Çokluk ve fazlalık eserdedir. Aslında değil. Aslında, ne artma vardır, ne eksilme. Allah âlemi yaratmakla çoğalmadı, artmadı. Zaten önce olmayan, şimdi olmuş değildir ki..."

Okul kitaplarında, 18. yüzyılda yaşamış olan kimyacı Lavoisier'in bize eksik ezberletilen sözleri ile, doğmazdan 470 yıl önce hayata gözlerini yuman ve vefat ettiği, zaman 6 ciltlik Mesneviyi, 21 ciltlik Divan-ı Kebir'i ve daha birçok değerli eserleri bırakan Mevlânâ'nın yukarıya aktardığımız hikmeti arasındaki benzerliğe ne demeli acaba?

Batı, her zaman kendi zekâsını ve üstünlüğünü bize kabul ettirmeğe çalışıyor, biz de büyük bir saflıkla, hemen kabulleniveriyoruz.

Bir gün Selçuklu âlimlerden Muineddin:

"Mevlânâ, misli asırlar boyunca gelmemiş bir insan, fakat müritleri kötü" demiş. Mevlânâ bu sözü duyunca Muineddin'e bir mektup yazarak şu cevabı göndermiş:

> "İyi olsalar, ben onlara mürit olurdum."

Sh:256-57

Kaynak: Vedat Genç, Mevlanâ İle İlgili Yazılardan Seçmeler, Millî Eğitim Basımevi, 1994, İstanbul

[slideshare id=58770135&doc=mevlanaileilgiliyazlar-vedatgenc-160226182954&type=d]

"ALLAH'TAN BAŞKA HİÇ KİMSENİN KÖLE VE CARÎYESÎ YOKTUR, DİYE BİR FETVA VEREYİM." Mevlâna

İSLÂMDA VE Hz. MEVLÂNÂ'DA KADINA SAYGI

Semih SERGEN

I. Millî Mevlânâ Kongresi (Tebliğler), 3-5 Mayıs, 1985,
Konya, Selçuk Ün. Basımevi, 1986, s. 357-363

Hz. Mevlânâ, örnek bir müslüman olarak yaşayıp, örnek bir müslüman olarak sonsuz âleme göç etmiştir. O halde Hz. Mevlânâ'da herhangi bir konuyu işlemek için onun ana kaynağına inmek, yaşayışına yön veren Islâmiyetin o konuya bakış açısını tespit etmek gerekir. Şu halde İslâmiyet kadına nasıl bakmış, kadını nasıl değerlendirmiştir işe o noktadan başlamakta yarar vardır.

İslâmiyette kadının yerini ve durumunu değerlendirmek için, o asırda dünyanın çeşitli ülkelerinde kadının durumu nedir, buna bakalım önce.

— **Eski Hind'de kadın, evlenme, miras ve diğer konularda hiç bir hakka sahip değildir. Veda'larda kadın kasırgadan, ölümden, zehirden ve yılandan daha kötü bir yaratık olarak anlatılır.** Budizmin kurucusu Buda, önceleri kadını dinine kabul etmiyordu. **Daha sonraları, kadınları dinine kabul etmiş; fakat bunun Budist toplumu için çok tehlikeli olduğunu söylemiştir. Yakın dostu ve amcazâdesi Anenda'ya:** "Kadını dine kabul etmeseydik, Budizm saf bir şekilde uzun asırlar devam edebilirdi, fakat kadın aramıza girdikten sonra bu dinin uzun yaşayabileceğini sanmıyorum." demiştir. (Dr. Ahmed Çelebi, s. 175, Mukarenetul-edyân-Edyânül Hind).

— İsrail hukukunda, erkek; ailenin mutlak hâkimidir. Yahudi kızları babalarının evinde bile hizmetçi gibidirler. Baba onları satabilir. Boşanma hakkı keyfî bir şekilde kocaya aittir. Kızlar ancak başka bir vâris olmadığı zaman babalarının mirasına hak kazanabilirler.

— **İran'da kız kardeşle evlenmek câizdi. Kan hısımlığının, kız kardeş ve annelerin saygıya değer bir özellikleri yoktu.**

— **Eski Yunan ve Roma'da kadın hiç bir hakka sahip değildi. Evlenmenin en büyük gayesi erkek çocuk elde etmek, mal, mülk üzerinde yakın bir bakıcı bulmaktı. İsparta'da cinsi bakımdan kuvvetli olan kadın kocasından başka kimselerle de münasebette bulunmaya zorlanırdı.** (İlâhiyat Fakültesi Dergisi. 1961, s. 131-133).

— Eski Çin'de, kadın insan sayılmaz, ona ad bile ta- kılmazdı. Kadın, bir, iki, üç diye sayı ile çağrılırdı. Erkek çocuklar makbul sayılır, kız çocuklar "Domuz", diye anılırdı.

— İngiltere'de M. S. 5. asırda, 11. asra kadar kocalar, kanlarını satabilirlerdi. Kadın, murdar bir yaratık sayıldığından Incil'e el süremezdi. VIII. Henry devrinde (1509- 1547) parlementodan çıkan bir kararla kadınların Incil'e el sürmeleri yasalaştı. Ingiltere'de kadın,

16. asırda artık kutsal kitaba el sürebilecekti ve Incil okuyabilecekti. (M. Raif Ongon, Islâm Hukuku, s. 71).

— **Arabistan'da İslâmiyetin doğuşundan önce kadın, evlenme, aile kurma, boşanma düzeninden ye miras hakkından mahrumdu. Kız çocuk ailede, maddi bakımdan yük, manevi bakımdan bir utanç vesilesiydi. Baba, kızını öldürmekte serbestti; hem de diri diri toprağa gömerek.**

Hz. Ömer, "Islâmiyetten önce yaptığım iki şey vardı ki" diyor, "Birini hatırladıkça hâlâ gülmekten kırılırım, ötekini hatırladıkça ise gözlerimden acı yaşlar dökülür. Çok güldüğüm olay: O devirlerde her ailenin Tanrı yerine koyduğu bir put'u vardı. Geçimimizi ticaretle sağladığımız için, yola çıkarken, genellikle hamurdan yaptığımız bu Tanrımızı da yanımıza alırdık ve acıkınca da bir güzel yerdik Tanrımızı. Çok üzüldüğüm olaysa şuydu: Çok sevdiğim bir kızım vardı. İki üç yaşına kadar öldürmeden muhafaza edebildim ama daha sonra törelerimiz gereği öldürmeye karar verdim. Bir sabah kızımı da yanıma alarak çöle doğru yola çıktım. Ben kızıma mezar kazmaya başladım. Kürekle kızgın kumları atıp, çukuru kazarken o, çevremde dolaşıyor, gülerek, sakalıma ve saçlarıma sıçrayan kumları silkeliyor, tatlı bir sesle, "Babacığım, saçın ve sakalın kirlenmesin" diye cıvıldıyordu. Oysa biraz sonra onu çukura ittim ve öldürdüm, hem de diri diri kuma gömerek.

Erkek – Kadın – Renk – Sınıf farkını ortadan kaldıran İslâmiyetle birlikte, kadına insan olmanın onuru iade edilmiş oldu. Kadınla erkeğin doğuştan eşit olduğunu Islâmın Kutsal Kitabı Kur'anı Kerim şöyle ilân ediyordu:

Kadın - Erkek, fakir - zengin, siyah-beyaz her ferd, istisnası olmadan, kıyamet gününde Allah'ın huzuruna tek başına ve mutlak bir kul olarak gelecektir, hiç bir ayırma olmayacaktır. (Meryem Sûresi, 93 – 95. âye(ler.)

"Ey insanlar, biz sizi bîr erkekle bir dişiden yarattık. Şüphesiz ki Allah katında sizin en şerefliniz takvaca en ilerde olanınızdır." (El–Hucurat Sûresi 3. âyet.)

"Ey insanlar, sizi bir ket candan yaratandan, ondan da yine onun zevcesini vücuda getiren ve ikisinden birçok erkek ve kadınlar türeten Rabbinizden korkun." (El – Nisan Sûresi, 1. âyet.)

İslâmın yüce peygamberi de kadın erkek eşitliğini ve kadına verdiği değeri Hadisi şeriflerinde şöyle ifade ediyordu:

"Kadın, Tanrı yolunda erdir, ona kadın demek revâ değildir."
"İnsanlar tarak dişleri gibi eşittir."
"Cennet annelerin ayakları altındadır."
"Sizin en hayırlınız; kadınlarına karşı en iyi ve en nezâketli olanınızdır."
"Kadınlara kötü muamelede bulunmayın, Allah'tan korkun."
"Sizin kadınlar üzerinde hakkınız olduğu gibi onların da sizin üzerinizde hakları vardır."
"Bağışta çocuklarınız arasında eşitliğe dikkat edin, eğer bir tarafı üstün tutsaydım kadınları tutardım."

Kızını her seferinde ayakta karşılayan, ibadet edeceği zaman bile eşinden izin istemek inceliğini gösteren yüce peygamberimiz, savaşa giderken bile eşlerinden birini yanlarında götürürlerdi.

Müslümanlığı ilk kabul edenin de, ilk İslâm şehidinin de kadın olduğu düşünülürse, kadınların da İslâmiyete ve onun yüce peygamberine nasıl yürekten bir bağla bağlı olduğu

anlamakta güçlük çekmeyiz. Islâmiyetin ilk yıllarında kadın erkekle birlikte çalışmış, hatta savaşlara bile katılıp, yaralıları tedavi etmiştir.

Gerek aile içinde, gerekse toplum hayatında kadının kocasının yanında, onun çalıştığı her işte çalışıp ona yardımcı olmuş, hem manen hem maddeten ailesine destek sağlamıştır. Türklerin İslâmiyeti kabul etmesiyle bu birliktelik daha da artmıştır, çünkü Türkler, İslâmiyeti kabul etmeden de kadınlarına büyük değer vermişler, eşlerini her zaman ön plânda tutmuşlardır.

Türkistan'dan Anadolu'ya göçen Bahaüddin Veled de aynı terbiyeyle yetişmiş, Sultan-ul Ulemaya eş, Gönüller Sultanı Hz. Mevlânâ'yı öyle eğitmiştir. Yüce meşrebinde, özellikle kadınlara önemli mevki veren Hz. Mevlânâ Mesnevinin birinci cildinde Fahri Kâinat efendimizin **"Kadınlar erkekleri yenerler, ama cahil erkekler onları yenerler,"** hadisi şerifini şu yolda açıklar: "Çünkü cahil erkekler sert ve kaba davranışlı olurlar. Onlarda acımak, lütfetmek, sevmek azdır. Tabiatlerinde, yaradılışlarında hayvanlık üstündür. Sevgi ve acımak insanlık vasfıdır. Öfkelenme, şehvet de hayvanlık vasfı.''

Yine Mesnevî-i Şerifin bir beytinde:

"Pertev-i Hakkest an mâşûk nî Hâlıkest an gûyyâ mâhlûk nî"

"Kadın Hak nûrudur, sevgili değil,

Sanki yaratanıdır, yaratılmış değil."

diyerek, Tanrının Hâlikiyet sıfatının kadında tecelli ettiğini pek güzel ve İlâhî bir şekilde açıklar. Yüce Mevlânâ yine bir şiirinde:

"Gûya Hak tâft ez perdei râkik"

"Sanki ince perdeden Hak tecelli etmiştir" diyor.

İbnil Farit'in dediği gibi, "Her güzelin güzelliği Allahın cemâlinden müsteardır."

İnsan ruhunun derinliklerini iyi tanıyan Hz. Mevlânâ, kadının baskıyla düzelmiyeceğini, aksine kadındaki bir takım kötü huylara katlanarak erkeğin daha iyi bir yere varacağını, kadının özündeki cevherin de yumuşaklık ve iyi davranışlarla meydana çıkarmanın mümkün olabileceğini, kavga ve gürültüyle bunun imkânsız olduğunu, Fihi Mafih'de şöyle anlatır:

— Gece ve gündüz kavga edip bir kadının huyunu güzelleştirmek ve düzeltmek istiyorsun. Onun pisliğini kendinle temizliyorsun.

Kendini onunla temizlemen, onu kendinle temizlemeden daha iyidir.

Sen onun vasıtasıyla iyileş, güzelleş, ona doğru git. İmkânsız olsa bile onun dediği şeyi kabul et.

Kıskançlık her ne kadar erkeklerin vasıflarından ise de bu huyu bırak, O başka erkeklerin sıfatlarını sana söylese de kıskanma, çünkü sende ki iyi vasıflardan sonra kötü vasıflar meydana gelir.

Aziz ve yüce Tanrı, peygambere çok ince bir yol gösterdi.

O yol nedir?

Kadınların kaprislerine, kötülüklerine tahammül etmek ve onların söyledikleri imkânı olmayan şeyleri dinlemek ve ona karşı sert davranmamak suretiyle kendini iyileştirmek ve düzeltmek için evlenmektedir.

Senin huyun tahammülle iyi olur, onunki ise zulüm ve kötü muameleden dolayı bozulur, kötüleşir.

Sen ne kadar kadına "Kendini sakla, örtün" diye emretsen, kendini gösterme arzusu onda o nisbette fazlalaşır.

Halkta da gizlendiğinden dolayı o kadını görmek temayülü o kadar artar.

Şu halde sen oturmuş iki taraftan bu görmek ve görülmek arzusunun rağbetini artırıyor ve bununla da onu ıslah ettiğini zannediyorsun.

Bu yaptığın şey, fesatlığın ta kendisidir.

Onda eğer kötü bir iş yapmamak cevheri varsa, sen mani olsan da olmasan da o güzel yaratılışa temiz ve iyi huyuna uyacaktır.

Sen merak etme.

Aklını, işini, gücünü karıştırma. Ona mâni olmak, muhakkak ki rağbetini arttırmaktan başka bir işe yaramaz."

Erkek-Kadın, Zengin-Fakir arasında hiç ayırım yapmayan Gönüller Sultanı, kadınların sevgi ve dostluğunu kazanmış, onları yüceltmek için sohbetlerde bulunmuş, birlikte olmuştur.

Menakib al-Arifinde Ahmet Eflâki şöyle anlatıyor:

"Konya'nın bütün hanımları her Cuma akşamı Sultanın has naikbi olan Eminüddin Mikail'in hanımının huzurunda toplanır ve mutlaka Hüdavendigâr'ı davet etmesi için yalvarırlar.

Bu cemaat toplanınca hepsi tam bir huzur içinde Mevlânâ'nın teşrifini beklerdi. Mevlânâ akşam namazından sonra kimseyi rahatsız etmeden tek başına onların yanına gelir, ortalarına otururdu. Kadınların hepsi o kutbun etrafında halka olurlardı ve Mevlânâ'nın üzerine gül yaprağı dökerlerdi. Sonra bu yaprakları alır, uğur sayarlardı. Mevlânâ Hazretleri bunların arasında gül ve gül suyu içinde tere boğulur, gece yarısına kadar mânâlar ve sırlar saçmakla, nasihat etmekle meşgul olurdu. Sonunda şarkı söyleyen cariyeler, nadir defçiler, kadın neyzenler çalmaya başlar, Mevlânâ Hazretleride semâa kalkardı. O topluluk, başlarını ayaklarından, külahlarını başlarından ayırt edemez bir hale gelirdi. Mevlânâ Hazretleri birşeycik kabul etsin de iltifatta bulunsun diye bütün altın ve mücevherlerini o keşif sultanının ayakkabısının içine dökerlerdi. Mevlânâ bunlara hiç bakmaz ve sabah namazını onlarla kılar, hareket ederdi.

İnsanların dış görünüşüne değil, özüne bakan yüce sultan, onları gerçeğe yönelterek, Hak nuruyla aydınlatmaya çalışmıştır. Ahmet Eflâki şöyle anlatıyor:

Vezir Ziyaeddin'in hanında Tavus adında harp çalan bir hanım vardı. Sesi de çok tatlı ve gönül okşayıcı idi. Gönül kapıcı ve benzeri az bulunan bir kadındı. Saz çalmadaki maharetinden ötürü bütün aşıklar onun esiri olmuşlardı. Tesadüfen bir gün Mevlânâ hazretleri o hana girip Tavus hanımın odasının karşısında oturdu. O sırada Tavus-i Çengi cilve yaparak Mevlânâ'nın huzuruna gelip başkoydu, sazını Mevlânâ'mn eteğine vurup onu kendi hücresine davet etti. Mevlânâ hazretleri icabet buyurup sabahın erken saatlerinden ta

akşam namazına kadar onun odasında namaz ve niyazla meşgul oldu. **Mübarek sarığından bir gez mikdarı kesip Tavus hanıma verdi.** Cariyelerine de kırmızı dinarlar bağışlayarak hareket etti. Aynı gün Sultanın hazinedarı Şerafettin o hana uğradı. Tavus hanıma aşık ve meftun oldu. Emin adamlar gönderip Tavus'u hamama gönderdi, sonra da kendi nikahı altına aldı. Zifaf gecesi **"Şimdiye kadar sende bu güzellik ve dilberlik yoktu. Bu günlerde seni zamanın Rabia'sı ve Züleyha'sı gibi görmemin sebebi nedir? Bundan evvel olduğun gibi değil misin? Bu güzellik ve süs nereden geldi?"** diye sordu. Tavus Hanım, Mevlânâ'nın kendisini şereflendirdiğini söyledi ve başına bağladığı Mevlânâ'nın vermiş olduğu sarık parçasını ona gösterdi. Nihayet Tavus-i Çengi'nin durumu o dereceye vardı ki, Konya'nın hurileri ve tertemiz olan âlemin nurlu güzelleri onun müride'si oldular. Tavus hanım onların arasında açık kerametler gösteriyor, insanların kalplerinden haber veriyordu. Bu hanım bütün cariyelerini azat edip evlendirdi. Ve o mübarek handa müslümanların hamamı oldu. **Şimdi oraya meşhur NAKIŞLI HAMAM derler.**

Hangi sınıftan olursa olsun, insanlara sevgiyle yaklaşmak, onları kendi özünden haberdar edip, Tanrı lezzetiyle sarhoş ederek doğru yola sevketmek Yüce Mevlânâmızın en büyük özelliklerindendi. Bakınız gene aynı konuda Ariflerin Menkıbelerinde nasıl anlatılıyor:

Sahip İsfahani'ni hanında çok güzel bir fahişe kadın vardı. Yanında da çalışan birçok kız vardı. Bir gün Hazreti Mevlânâ bu hanın önünden geçiyordu. Bu kadın handan çıkıp koştu, baş koyup Hazreti Mevlânâ'nın ayaklarına kapandı. Son derece yalvarıp yakardı ve saygılarını sundu. Yüce Sultan: **"Râbia ... Râbia. ... Râbia... "** diye üç defa bağırdı. Kızlara da haber gitti, hepsi birden dışarı fırlayıp Hazreti Mevlânâ'nm ayaklarına kapandılar. Hüdavendigâr "Ne de büyük pehlivanlar. Ne de büyük pehlivanlar. Eğer siz bu yükleri ve zahmetleri çekmemiş olsaydınız, bu kadar şehveti ve kötü nefsi kim yenerdi? iffetli ve namuslu kadınların, iffet ve namusları nasıl anlaşılırdı" buyurdu. Mevlânâ'nın bu sözlerini işiten devrin büyüklerinden biri **"Mevlânâ gibi büyük bir adamın, bir genelev fahişesiyle böyle ilgilenmesi ve onlara böyle iltifatlarda bulunması mânâsızdır"** der. Bunu duyan Mevlânâ: "Bu kadın olduğu gibi hareket ediyor ve olduğu gibi riyasız görünüyor. Eğer sen de erkeksen onun gibi ol, için ve dışının bir olması için ikiyüzlülüğü, ve iki renkliliği bırak. Eğer için dışın bir olmazsa işin bâtıldır ve boştur." buyurdular. Sonunda bu güzel kadın, Rabia gibi tövbe ederek emrinde bulunan kızları azat etti. Evinin eşyasını fakirlere dağıttı. Ahiret kadınlarının talihlileri sırasına geçti ve Hazreti Mevlânâ'ya mürit olup çok hizmetlerde bulundu.

Yetiştiği aile çevresinde insana sevgiyi, kadına saygıyı İslâmi bir kaide olarak benimseyip ömrü boyunca böyle yaşayan Hazreti Mevlânâ, eşlerine, kızlarına, gelinlerine, mânevi evlâtlarına aynı incelik ve zarafetle davranmış aralarında hep sevgi ve adaletle hükmetmiştir.

Birgün Mevlânâ'nın kızı Melike Hatun, cariyesini azarlamıştı. Hazret birdenbire içeri girdi ve:

> "Onu niçin dövüyor, niçin incitiyorsun? Acaba o hanım, sen cariye olsaydın ne yapardın? İster misin ki bütün dünyada:
> **"ALLAH'TAN BAŞKA HİÇ KİMSENİN KÖLE VE CARÎYESÎ YOKTUR, DİYE BİR FETVA VEREYİM."**

Kaynak: Vedat Genç, Mevlanâ İle İlgili Yazılardan Seçmeler, Millî Eğitim Basımevi, 1994, İstanbul

[slideshare id=58770135&doc=mevlanaileilgiliyazlar-vedatgenc-160226182954&type=d]

MEVLÂNÂ KÜRSÜSÜ

Naci DİLMEN

Türk Edebiyatı, Ocak 1985, s. 10.

Mevlânâ Hazretleri baş köşedeki mindere oturmuştu. Odayı çevreleyen sedirlerde yakınları bağdaş kurmuşlardı. Yerdeki minder ve halılara dervişler ve öğrenmeye teşne gençler edeple çömelmişlerdi. Oğlu Sultan Veled el pençe divan kapının yanında ayakta duruyordu. Sohbete katılan gençlerden birine Mevlânâ şöyle diyordu:

— Evlât!.. Rintler derneğinde bu kadehi iç de Hakk yolunda erler gibi sevgiye adım at. Sen varlıkta takılı kaldıkça bütün nefis, bütün adsın. Denize git, nefsini de, adını da orada yok et. Evin damı madem ki güneşin yüzüne perdedir. Hakkın aşk kazmasıyla onu çabuk aşağı indir.

Kendisine hitab edilen genç:

— Bana denize gir diyorsunuz. Ama ben yüzme bilmem ki... dedi. Mevlânâ:

— Yürü, tez bir Tanrı dostu ara. Böyle yaptın mı Tanrı senin dostun olur, dedi. (Mesnevi, II, 20).

Genç:

— Ben de huzurunuzdaki meclise irşatlarınızdan faydalanmak ve dost bulmak ümidiyle devam etmekteyim, deyince Mevlânâ:

— **Tanrı ile oturup kalkmak isteyen kişi velîler huzurunda otursun. Velilerin huzurundan kesilirsen helâk oldun gitti. Çünkü sen külli olmayan bir cüzisin, Tanrı birini kerem sahiplerinden ayırırsa onu kimsiz,'kimsesiz bir hale kor, o halde bulunca başını yer, mahvedip gider. Topluluktan bir an bile ayrılmak bil ki şeytanın hilesinden ibarettir** (Mesnevi,. 2158), dedi.

Genç dedi ki:

— Elimden geldiği kadar topluluğa katılmağa çalışıyorum. Yine de dost bulmanın kolay olduğunu söyleyemem. Gencin bu sözüne karşılık Mevlânâ:

— **"Ademoğlu, dilinin altında gizlidir"** dedi ve sözüne şöyle devam etti:

— Kim olursa olsun, ister yaya, ister atlı, yol dostlarıyla buluşmayı, onların halini sormayı, hatırlarını ele almayı gerekli bil. Hatta o adam düşman bile olsa ihsan iyidir. Çünkü ihsan yüzünden düşman bile adama dost olur. Dost olmasa bile hiç olmazsa kini azalır. Çünkü ihsanda bulunmak kine âdeta merhemdir. Bundan başka nice faydaları var ama ey iyi kişi sözü uzatmaktan korkuyorum. Sözün özü şu: Topluluğa dost ol. Hatta bir dost bulamazsan put yapan Amad gibi taştan bir dost yon, onu sev. Zira kalabalık ve kervan halkının çokluğu yol vurucuların belini kırar, onları mahveder, (2150 Mesnevi). Mevlânâ'nın bu sözleri üzerine genç:

— Yol vuruculardan bahsettiniz. Lütfedip bu hususta bizi aydınlatır mısınız diye sordu. Mevlânâ:

— insanların çoğu insan yiyicidir. Onların selâm vermelerine pek emin olma. Hepsinin de gönlü şeytan evidir, insan şeytanının lafına pek kulak asma... Kötü dostun işvelerine kulak verme. Yüz binlerce “Lahavle” okuyan şeytanın haline bak Ey adem!.. İblisi gör, bak nasıl yılanda gizlenmiş. Dostunun postunu yüzmek için kasap gibi sana **“Ey Can, Ey Sevgili”** diye hitabeder. Bu suretle postunu yüzmek ister. Düşmanların afyonunu tadan kişinin vay haline. Ağlatıp inleterek kanını dökmek için kasap gibi ayağına başkor, sana hitaplarda bulunur. Arslanlar gibi kendi avını kendin avla. Yabancının yaltaklanmasını da terket, akrabanın yaltaklanmasını da, (Mesnevi II, 250). Yürü kâfirlere karşı şiddetli ol, ağyarın dostluğuna toprak saç. Ağyarın başına kılıç kesil, kendine gel, tilkilik etme, arslan ol (Mesnevi,. II, 125) dedi. Genç:

— Gayret edeceğim efendim, aradığım dostu da bulmağa çalışacağım, dedi. Mevlânâ:

— Bir işe ciddî şekilde sarılan yanılmaz demişler. Madem ki gayretle aradın, dikkatle baktın, bu işe adamakıllı sarıldın, elbette bulursun, (Mesnevi,. II, 1965) dedi.

Genç:

— Muhterem mürşidimiz, bu yolda yürürken sözleriniz güven verdi, yolumuzu aydınlattı, dedi. Mevlânâ sözlerini şöyle bitirdi:

— **Türk sağ oldukça mutlaka kendisine bir otağ bulur, hele Hakk kapısının azizi olursa** (Mesnevi II, 955).

Kaynak: Vedat Genç, Mevlanâ İle İlgili Yazılardan Seçmeler, Millî Eğitim Basımevi, 1994, İstanbul

Büyük Türk âlimi İbnî Kemâl de, Arapça bir kıt'asında şöyle söylüyor:

“Rüyâmda Peygamberi gördüm. Eline Mesneviyi almış, şöyle diyordu: Mâneviyatı çok olan kitaplar yazıldı, fakat bunlar arasında, Mesnevî gibisi yoktur.”

RUMÎ VE İKBAL

İKBAL'DEN

Bu kadar merakla kimi arıyorsun ?
O meydanda saklı olan sensin.
Onu ara, kendinden başka bir şey bulmayacaksın,
Kendini ara, ondan başkasını bulmayacaksın..

Allah ile Benlik birbirine bağlıdır :

Benlik varlığını Allahın varlığından alır.
Benliğin tezahürü Allahın tezahürü ile kaimdir.
Umman olmasaydı,
Bu parlak cevher nerede olurdu, bilmem.

Hayatın gayesini ne güzel tasvir ediyor:

Allahtan kendini sor, kendinden de Allah'ı sor.

Din nedir ?

Din nedir ? İnsanın kendi sırlarını keşfetmesidir.
İnsan kendini görmezse hayat ölümdür.

Niçin Allah'ı arıyorsun ?

Biz Allahtan uzaklaştık, bizi asil arayan O'dur
Hem de, niçin dünyaya bakmakta ısrar ediyorsun ?
Eğer canlı isen, kendi dünyam yarat

**

Zamanın akışı ne kadar sür'atli ve çetin olursa olsun
Aşk kendisi bir seldir ve hayat akışına hâkim olur.
Aşk Cebrail'in nefesidir, Aşk Muhammed'in nefesidir, Aşk Allah'ın resulüdür, Aşk Allah'ın kelâmıdır

Hakikî aşk din dâvasını çözer :

Küfr aşk ile birleşti mi İslâm olur.
Aşksız bir müslümansa kâfirdir.

Aşk insanın kuvvetini bin kat artırır.

Bir çırpıda, aşk bütün meseleyi halletti,
Bense zannederdim ki Dünya ve ahretin hududu yoktur

**

Aşk imamım, zekâ ise esirimdir.

Böylece kaderin sırları da halledilmektedir:

Bir Müslüman kâfir olursa, kaderin esiridir

Fakat mümin olursa, bizzat kaderi İlâhidir.

İkbal bir az daha ileri gider :

Benliğini o kadar yükset ki her mukadder fiilden önce
Allah kendisi insana sorsun : Arzun nedir?

Fakat bu yükselişe ancak devamlı gayretle erişilir, yoksa tefekkür ile değil.

Sağlam iman, mütemadi say-ü gayret ve aşk dünyayı fetheder;
Hayat mücadelesinde insanın silâhları bunlardır.

**

Sen ki bir gül gibi topraktan bittin,
Sen de bir şahsiyetin-rahminden doğdun,
Terketme şahsiyet ! İsrar et

(Fakat ceyap veren yok.......

'Hayatın sırrının ne olduğunu ben sana söyliyeceğim :
Bir inci gibi içine çekil
Sonradan, dahilî yalnızlıktan dışarı doğru fırla
Esasen hayat, başkalarının etrafında dönmekten kurtulmak
Ve benliğini mukaddes bir türbe addetmekten başka denir ?

**

Sâhilde ziyafet çekme,
Çünkü. orda Hayatın çok tatlı melodisi akar
Denize dal, dâlgalarla mücadele et,
Çünkü ölmezlik mücadelede kazanılır.

**

Ey Batı topraklarının sâkinleri sizler,
Allahın dünyası bir ticarethane değildir.

**

Batı topraklarında şafak ' yok, kan seli var, yalnız kan seli.
Bugün de dûn de şimdi birer silik, masal,
Bekle yarının kopacak büyük tufanını
Has ökçe sandığın, görürsün değersiz çıkacak.

**

Ey mecnun sen hiç kendini gördün mü ?
Yoksa sen de Leylâ gibi yalnız tahtarevanla mı mahdutsun ?
Hayâtın esası yiyip içmek olan bu yer,
Ey yolcu senin yurdun olamaz,
'Olsa olsa, benliğinin misafir kaldığı yerdir. .

**

Eğer yıldızlar sapa yollara kaçmışlarsa,
Allah'ım söyle, dünya senin mi, yoksa benim midir?
Fâni insan kabul etmezse,
Allahım, kayıp senin mi, yoksa benîm midir ?

**

HZ. MEVLÂNÂ'DAN

Abdülbakiy Gölpınarlı tercümesi

Bugün Ahmet benim ;
Ama dünkü Ahmet. değil.
Bugün Anka benim ;
Ama bacaya konan kuş değil.
*
Enelhak kadehile,
Bir yudumcuk içen sızdı.
Tanrılık şarabından.
Şişelerle, küplerle içtim ben, sızmadım,
Ben sultanların aradığı sultan.
*
Ben hâcetler kıblesîyim,
Gönül kıblesiyim ben.
Ben Cuma mescidi değilim,
İnsanlık mescidiyim ben.
*
Ben sâf aynayım,
Sırım dökülmemiş, paslanmamışım.
Ben kin dolu: gönül değilim,
Tûrisina'nın gönlüyüm ben.
*
Üzüm sarhoşluğu değil, benim sarhoşluğum ;
Benim sarhoşluğum ebedî.
Tarhana çorbası içmem ben
Ben can yemeği yerim,
İçerim can şerbeti.
*
Sararttı soldurttu seni,
Bir gümüş bedenlinin hasreti ;
Altın haline geldim artık.
Sen altına âşıksın,
Altın benim rengime âşık.
*
Gönlü sâf sûfîyim ben ;
Benim tekkem âlem,
Medresem dünya benim.
Değilim âbâlı sûfîlerden.
*
İster münacat eri ol   sen,

> Meyhane rindi istersen ;
> Bundan sanki ne çıkar ?
> Yok cumartesiymiş, yok cumamış,.
> Bence ne farkı var ?
> *
> Gerçek zevkine kapılan,
> Ne altına aldırış eder,
> Ne kalender tacına bakar.
> Ne gamı vardır onun, ne kini.

(Vatan 2-12-1951)

Kaynak: RUMÎ VE İKBAL, Pakistan Sefareti Basın Ataşeliği Ankara, "La Turquıe Moderne" 1952, İstanbul

[slideshare id=58756789&doc=mevlanaikbal-160226132055&type=d]

TAŞ'IM BENİM, BENİMDİR TAŞ

"Taşı'ımı put yapanlar tanrıya taparlardı."

Tanrıyı seviyorum.

İnsan mükemmelse her an, secde eder diyorum

Emanet verilecek denildiğinde,

dayanamam diyen taşı da biliyorum.

Tanrı'm, anasırı değil taşı kutsal kıldın

İsmail, anasıyla kurban oldu.

Kâbe kıldın Hacer'i.

Yaratılmışların Efendisine öptürdün.

Taşım,

Seninle olmak ve hayat bulmak,

seni sevmektir benim dinim imanım

Tanrı olanlar için mi?

Taş kalpli diyorlar,

Bende dönüp duruyorum.

Geceyi açan, gündüzümü karartan seyrinle

Ey sevgili,

yerlere uzanmışken, senin

üzerinde akarken bedenim,

Beni nasıl incitiyor.

Ruh olabilsem, hava olabilsem ya da rüzgar,

İncinmeden nasıl gidebilirim, diyorum.

Sen incinmezsin.

Tanrı incinmez ki.

Fakat ben korkuyorum.

Üzülmemden, üzüleceğin için.

Eğer sen kalbini yere indiriyorsan,

bana da toprak olmak düşer.

Toprak olur, sarmalarım seni,

Fakat kokuşmum halimi biraz hoş gör.

Tanrım,

biçareni seller ile dağıtıp perişan etme,

uzaklara atarsan beni

saldâ'lığını kıskanırlar.

Yüreğimden kopan nameleri,

parlayan şimşeğe çevirme

Divane olur. Seni incitirler.

Ben seni sen olarak hiç görmedim ki.

Kulluğumu kabul eder misin?

İhramcızâde İsmail Hakkı

: صَلْداً Sert taş: Bakara, 264

Fotoğraflar: İma'dan

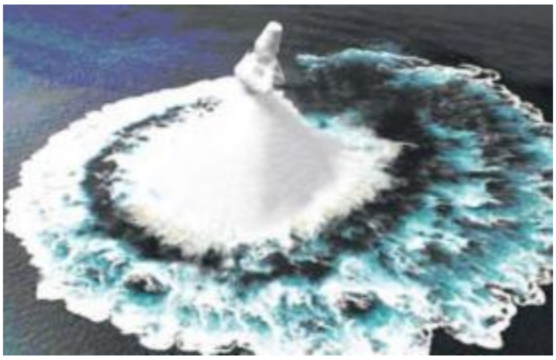
182 Yazılar

Hz. MEVLANA'NIN ŞEMS'E PLATONİK MEKTUPLARI

Işıl Özgentürk
isilozgenturk@gmail.com
27 Mayıs 2015 Çarşamba

Beni bilirsiniz, mistik konuları pek sevmem, ne Budistlerin saatlerce süren meditasyonu beni ilgilendirir ne de Sufilerin derin mistik sözleri. Olsa olsa Bektaşilerle bir yakınlığım vardır, fıkralarından ötürü. Ama merak bu ya, eski solcu günümüzün en zengin işadamlarından **Ethem Sancak**'ın "**Erdoğan'ı** tanıdıkça âşık oldum. **Doğrusu solculuk dönemlerimde Mevlana ve Şems arasındaki aşka anlam veremiyordum, sonra gördüm ki, böyle bir aşk iki erkek arasında olabiliyormuş" sözlerini okuyunca merak saldım,** şu **"Mevlana ile Şems-i Tebrizi arasındaki aşk, nasıl bir aşk" diye**.

Önce biraz bilgi, Şems'i tanıyana kadar Konya'da mütevazı bir din bilgini olan, öğrencileriyle, ailesiyle vakit geçiren Mevlana'nın günlerden bir gün Konya'nın İpekçiler Çarşısı'na gelen tüccar Şems'i görünce dünyası değişmiş. İki erkek sürekli eve kapanıp sohbet etmeye başlamışlar. **Mevlana'nın önce kılık kıyafeti değişmiş, abartılı bir giyim tarzını benimsemiş, ardından ailesini, öğrencilerini ona bağlı müritlerini ihmal etmeye başlamış, öyle ki, müritlerin çoğu Şems'e düşman olmuşlar.** Bunun üstüne Şems bir gün gözden kaybolmuş, müritler önce çok sevinmişler ama Mevlana öyle bir yemeden içmeden kesilmiş, öyle bir elden ayaktan düşmüş ki, sonunda müritler Şems'i bulup yeniden Konya'ya getirmeye karar vermişler. Getirmişler ve bu kez Mevlana, Şems yeniden gitmesin diye 68'lik Şems'le 18'lik üvey kızı **Kimya**'yı evlendirmiş. Ama bu evlilikten hemen sonra Kimya sararıp solmuş ve ölmüş. Şems de temelli Konya'dan ayrılmış rivayete göre, öldürülüp bir kuyuya atılmış.

<u>İtalyanların yaptığı, İspanyol Papa ailesi Borgiaları anlatan muhteşem bir dizi var.</u> **İçinde olmayan yok ve pek çoğu gerçek.** Ne platonik aşklar efendim, ne platonik aşklar, bu hikâye de öyle muhteşem bir dizi olabilir.

18 yaşında bir kız, 68'lik Şems ve yanıp tutuşan bir Mevlana.

Bana kötü niyetli demeyin, ben sadece bir senaryo yazarı gibi olaylara bakıyorum. İşin platonik yanını Mevlana'dan öğreneceğim. Şimdi bu aşkı Mevlana'nın Şems'e yazdığı bir mektubu okuyarak daha derinden kavrayalım:

“Ah ah! Gönlüm çilem, aşkım, kederim, acım, gönlüm! Sustukça hoş geçimlim, dile geldikçe parlayan alevim. Kopup saçılan gerdanlığında soylu nedimelerini savrulan incileri yere inen hüzünlerim. Aramadan bulduğum yola koyulmuş göçüm. Bir türlü kavuşamadığım, kavuşmaya doyamadığım. Dışında olamadığım, içinden çıkamadığım. Gecelerin hâkimi, gözyaşlarımın pınarı efendim. Tozunu yıkamaya erişemediğim, pasını silemediğim. Karanlığım, güneşim. Gönlüm, aziz dostum! Nerelerdesin, ya dön artık yurduna ya da iki satır yaz bize…Kim gücendirdi senin o nazende yüreğini, hangi kem söz, hangi sinsi nazar seni benden kopardı ey Şems. Varım yoğum sensin. Sen de yoksan ben bir hiçim bilmez misin? Kavline mestan olan Mevlana’ya ayrılığı hediye etme. Etme Şems. Seninle öyle doluyum ki, kafatasım çatlayacaktı. Damarlarımda akan kan, sendin. Göğüs boşluğumdaki kalp senin kalbindi. Damarlarım çatlayacak, göğsüm yarılacaktı. Seni teneffüs ediyordum, hicran kanatları beni gökten yere indirdi. Oysa seninle kanat çırpıyorduk. Sensiz her geceyi hummalı yaşadım, belki humma daha güzeldi. Ne belkisi? Ama uzviyet ne kadar dayanabilir ki bu gerginliğe? Aşka teşekkür borçluyum. Ben o hummanın içinde erimek istiyorum. O alevin içinde yanmak, kül olmak biricik muradım. Kül olmak, ışık olmak, efsane olmak.
Ben senim, sen de bensin. Aynı kokuları, aynı heyecanları, aynı acıları yaşıyoruz. Cennete araftan girilir. Mecdelli **Meryem, İsa’**nın yaralı ayaklarını gözyaşlarıyla yıkadı ve saçlarıyla kuruladı. Gelsen de yılların yorgunluğuna düçar, yolların dikenlerine bizar ayaklarını yıkayan olsam ey Sertaçım.

Ey Şems’im! Senin hasretin yanında Selahaddin Zerkubumun gözyaşları, içimdeki ateşi bir nebze dahi söndüremiyor. İlla sen. Ancak sen. Ah bir gelsen. Meccanen bir deli gibi yollara düşsem, yalvarsam, ağlasam, çatlasam göklerin sidresine namzet. Sanemler devşirsem şahikalardan, sırf senin için uçurumlar yutsam, fasıl fasıl anlatsam yürek sancımı ve ağlasam. Çatlarcasına ağlasam. Gururum halvethane olmuş desem, hece yok desem. Yollarında üryan olan gözlerimde çiseler umut umut dökülüyor desem. Yine de gelmez misin Şems’im!”

Hz. Mevlana.

Nasıl ama, aşk dediğin böyle olur. Sizin yaşadığınız da aşk mı? Ve son söz, parayı veren düdüğü çalar.

http://www.cumhuriyet.com.tr/koseyazisi/285493/Mevlana_nin_Sems_e_platonik_mektuplari.html

HZ. MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN-İ RÛMÎ (kuddise sırruhu’s-sâmî)'NİN HZ. ŞEMS'E YAZDIĞI ÜÇ MEKTUP

Birinci Mektup

Seni ne huzuru arayanlara, ne huzuru bulanlara, ne de huzurdan kaçanlara sordum. Güneşin sıcaklığını en iyi kim anlatabilir?

Sıcaktan düşüp bayılan mı?

Hayır, onun aşkı zayıftır. Güneşe yolculuk yapan mı?

O da değil, gitse gitse nereye kadar gidebilir ki?

Gölgeye sığınanlara ise güneşi hiç sormamalı. Aşk mabedim, Efendim, söyler misin, nedir bu çektiğim acıların manası?

Bu ayrılığın esrarengizliği, yüreğime saldığın alevlerin lavlaşması içinse, yeterince erimedim mi ateş toplarında?

Öyle yandım ki; Sen yandıkça, ben yanayım! Sen dondukça, ben de donayım!

Yine kehkeşânlara kaçarak mı özleteceksin kendini. Özlemlerim, boşluğa atılan kuru karanfiller gibi sere serpe dağılıyor harayellerin, acının koynunda İçime güneş doğmaz oldu artık sen gittin gideli. Göklere seninle buruç edecektim halbuki. Saçlarıma aklar düşmeye başlamış, sırf bu aşkın ceremesinden, serencame gökkubbeye niyaz edecek ve merhamet isteyecek kapılar dahi yüzüme kapanıyor. Sendedir bu boz bulanık sellere kapılan ömrümün mihrap ve minberi. Selâlar benim için okunuyor artık. Her seher vakti gözyaşım seccademde buğulanıyor, ama ne sesin geliyor uzaklardan, ne de nefesin.

Ezanlar okunur günbegün ve içli içli, ama alnımı, alnına değdirmedikçe huzura ermeyecek bir çağıldama örseliyor şakaklarımı. Alnımda sanki Dağıstanlı atlılar ve ellerim titriyor zaman zaman bu divaneliğin ağır tütsüsüne. Ve omuzlarım çökeliyor seni düşündükçe. Unutma, şaheserin olan ben, gün geçtikçe artık viraneye dönüyorum, ama sen halâ bana dönmüyorsun! Muradım; Rabbü'l Alemin; bu sevdanın kadrini ve kıymetini kimseye muhtaç etmesin.

Düşüncelerim, ipliği kopan tesbih taneleri gibi dağılıveriyor sensiz. Şimdi gözyaşlarımdan inci yapmak isterdim sana, keşke yanımda olsaydın. Kelimelerim şelâleleşiyor ne zaman sana dair bir şeyler yazmaya kalksam. Yanan alnım, müşfik avuçlarına ne kadar da muhtaç bilemezsin. Beni ne kadar ateşe versen de, hiçbir hatıramız küllenemez, bunu bilesin. Zümrüd-ü Anka gibi kendi külümden doğar ve katar katar Turnalar gibi kanat vurarak, yine revan olurum yollarına!

Gözlerimde bir mahmurluk, sensiz uykularımda arda kalan, sinemde yumru yumru yutkunamadığım bir sıkıntı, nefeslerim yetmez oluyor artık şu garip canıma. Ve gözlerimi tavana mıhlamış, bir tek seni düşünüyorum. Alnımda boncuk boncuk soğuk terler, sesinden gayri her ne var ise şu alemde, kulağım işitmez oldu artık. Göz kapaklarım tutulmuş, hayalin perdelenmesin diye, artık gözyaşlarımda hasretlik tuzu bile kalmadı acılarımı ılık ılık dindirecek!

Bir de üşümedir işliyor ruhuma apansız, kanım donuyor, sıcağın yok ki yanımda! O ayrılıktan kahroluyorum ve ardından sabah oluyor, yine bin bir eza ve cefa ile kahroluyorum işte! Biliyorsun, hünkârım sensin, sevgilim ve mabedim (sensin). Muradım; yedi göğün mevlâsı; bizi, bu kahırdan azat edesin!

Kelebekler senin yüzünün değdiği bahçelere yayıyor kanatlarını. Şu dar göğsümün kazasından çıkmaya çalışıyorum. Sonsuz genişliklerin sırrı iki dudağının arasında saklı. Bir kelâm söyle ne olur! Her hecenin tınısında duymak istiyorum. Rüzgarlar savursun beni, yağmurların hepsi alnıma düşsün, taşların hepsi göğsüme düşsün. Senin ayaklarını öpen kocaman bir dağ olayım. Çöller savrulsun, dağlar aradan çekilsin, yokuşlar ve inişler bitsin ki yürüğün yollara toz olayım.

Çöldeyim, susuzum,

Kuyularda Yusuf'um,

Sözlerin bana Züleyhâ,

Ateşlerde İbrahim'im,

Gözlerin bana derya,

Sancılar içinde Meryem'im,

Bakışın bana İsa,

Yaralar içinde Eyyub'um,

Hasretin bana şifa,

Ölüler içinde bir ölüyüm,

Ellerin bana musalla..

Ey kalbimizde olan nur gel, didinmelerimin ve arzumun sonu gel, hayatımızın senin elinde olduğunu biliyorsun, hayatı, kullarını sıkıntı yapma gel. Ey aşk, ey maşuk, engelleri aş ve inadı bırak da gel. Ey Hüdhüdlerin sahibi olan Süleyman, lütfedip de bizi aramak üzere gel. Ruhlar senin kaybolmandan ötürü inleyip feryat ediyorlar, miadını doldur da gel. Ayıplarını ört, iyilikleri saç, cömert olanların adeti de böyledir gel. Farsça 'gel' nasıl derler?

'Biya'mı?

Ya gel veya bizim davetimize hak ver de gel. Geleceğin zaman muradımız ne de açılır. Gelmeyeceğin zaman da muradımız ne kesat olur; gel.

Ey Arabın Kürşadı! Ey İran'ın Kubad'ı! Kalbimi hatıranla fethedersin gel. İçim sana gel deyicidir. Ey varlığından olacak olan varlık, gel.

Gittin ya, kalsan ne güzel olurdu, gitmişin neye yarar?

Sen gittin ama bak senle ilgili olan bir şey bende, sessizlik bende. Gittin, heyhat, pervane'ye döndü narin yüreğim sensizliğinde. Her yalnız aşık değildir, ama her yanmış aşkın kuyusunda yalnızdır. Ateşinden değil, ateşsizliğinden yanmışım. Ey aşkın sesi, nefesi gel bir an evvel.

Dinsin artık kıyametin gürültüsü!

İkinci Mektup

Ey dünyanın zarifi! Selam senin üzerine olsun. Benim hastalığım ve sağlığım senin elindedir. Kulun derdinin dermanı nedir, söyle. Bu, eğer alırsam senin dudaklarından aldığım öpücüktür. Eğer vücudumla senin hizmetine ulaşmazsam ruhum ve kalbim senin yanındadır. Madem ki sözsüz hitap oluşmuyor, o halde dünya niçin "buyur"la doldu?

Ah ah! Gönlüm çilem, aşkım, kederim, acım, gönlüm! Sustukça hoş geçimlim, dile geldikçe parlayan alevim. Kopup saçılan gerdanlığında soylu nedimelerini savrulan incileri yere inen hüzünlerim. Aramadan bulduğum yola koyulmuş göçüm. Bir türlü kavuşamadığım, kavuşmaya doyamadığım. Dışında olamadığım, içinden çıkamadığım. Gecelerin hakimi, gözyaşlarımın pınarı efendim. Tozunu yıkamaya erişemediğim, pasını silemediğim. Karanlığım, Güneş'im. Gönlüm, aziz dostum! Nerelerdesin, ya dön artık yurduna, ya da iki

satır yaz bize. Kim gücendirdi senin o nazende yüreğini, hangi kem söz, hangi sinsi nazar seni benden kopardı ey Şems. Varım yoğum sensin. Sen de yoksan, ben bir hiç'im bilmez misin?

Kavline mestan olan Mevlâna'ya ayrılığı hediye etme, etme Şems.

Duydum ki bizi bırakmaya azmediyorsun, etme!

Başka bir yar, başka bir dosta meylediyorsun, etme!

Sen yadeller dünyasında ne arıyorsun yabancı,

Hangi hasta gönüllüyü kasdediyorsun, etme!

Çalma bizi bizden, gitme o ellere doğru,

Çalınmış başkalarına nazar ediyorsun, etme!

Ey ay, felek harab olmuş, alt üst olmuş senin için,

Bizi öyle harab, öyle alt üst ediyorsun, etme!

Ey makamı var ve yokun üzerinde olan kişi,

Sen varlık sahasını öyle terk ediyorsun, etme!

Sen yüz çevirecek olsan, ay kapkara olur gamdan,

Ayın da evini yıkmayı kastediyorsun, etme!

Bizim dudağımız kurur sen kuruyacak olsan,

Gözlerimizi öyle yaş dolu ediyorsun, etme!

Aşıklarla başa çıkacak gücün yoksa eğer,

Aşka öyleyse ne diye hayret ediyorsun, etme!

Ey cennetin, cehennemin elinde olduğu kişi,

Bize cenneti öyle cehennem ediyorsun, etme!

Şekerliğinin içinde zehir, zarar vermez bize,

O zehiri o şekerle sen bir ediyorsun, etme!

Bizi sevindiriyorsun huzurumuz kaçar öyle,

Huzurumu bozuyorsun, sen mahvediyorsun, etme!

Harama bulaşan gözüm güzelliğinin hırsızı,

Ey hırsızlığa da değen, hırsızlık ediyorsun, etme!

İsyan et ey arkadaşım, söz söyleyecek an değil,

Aşkın baygınlığıyla ne meşk ediyorsun, etme!

Senden önce kitaplarda arıyordum derinliği. Kitaplardan utanıyorum. Sen bütün kitaplardan daha derinsin, sana yazdığım mektuplardan utanıyorum, kendi kendini oku.

Karanlıklardayım ve cinnetin sesi yüzümü kamçılıyor: bir baykuş kahkahası, bir kobra ıslığı. Karanlıklardayım, zindanımı aydınlatan tek ışık cıvıltılarınızdı. Yıldızım benim ve uzaklardasınız.

Ey Şems, sen kalbi bir gözyaşı kadar temiz ve bir çocuk bakışı kadar aydınlık bir insansın. Çöldeki çakallar su içmiş. Kaynağa ne?

Seninle öyle doluyum ki, kafatasım çatlayacaktı. Damarlarımda akan kan, sendin. Göğüs boşluğumdaki kalp senin kalbindi. Damarlarım çatlayacak, göğsüm yarılacaktı. Seni teneffüs ediyordum, hicran kanatları beni gökten yere indirdi. Oysa seninle kanat çırpıyorduk.

Sensiz her geceyi hummalı yaşadım, belki humma daha güzeldi. Ne belkisi?

Ama uzviyet ne kadar dayanabilir ki bu gerginliğe?

Aşka teşekkür borçluyum. Ben o hummanın içinde erimek istiyorum. O alevin içinde yanmak, kül olmak biricik muradım. Kül olmak, ışık olmak, efsane olmak.

Ben senim, sen de bensin. Aynı kokuları, aynı heyecanları, aynı acıları yaşıyoruz. Cennete Araf'tan girilir. Mecdelli Meryem, İsa'nın yaralı ayaklarını gözyaşlarıyla yıkadı ve saçlarıyla kuruladı. Gelsen de yılların yorgunluğuna düçar, yolların dikenlerine bizar ayaklarını yıkayan olsam ey Sertaçım.

Ey Şems'im! Senin hasretin yanında Selahaddin Zerkubumun gözyaşları, içimdeki ateşi bir nebze dahi söndüremiyor. İlla sen. Ancak sen. Ah bir gelsen.

Meccanen bir deli gibi yollara düşsem, yalvarsam, ağlasam, çatlasam göklerin sidresine namzet. Sanemler devşirsem şahikalardan, sırf senin için uçurumlar yutsam, fasıl fasıl anlatsam yürek sancımı ve ağlasam. Çatlarcasına ağlasam. Gururum halvethane olmuş desem, hece yok desem. Yollarında üryan olan gözlerimde çiseler umut umut dökülüyor desem. Yine de gelmez misin Şems'im!

Bu sergüzeştin neresindeyim, bilemiyorum. Kah kalkıyor, kah düşüyorum. Ölü şiirlerle yatıyor ve üşüyorum. Bilmiyorum acep var mıdır bu kör uykunun dibi.

Ey Şems, hangi söz gücendirdi nazende gönlünü. Hangi kem göz incitti gece karası bakışlarını da ansızın çekip gittin bilinmez diyarlara. Sen gittin ya bilmez misin bu dostun deli divane dolaşmakta. Gel ey Şems. Sina'da bayılan Musa aşkına, Kudüs'te kan ağlayan İsa hatrına, Medine'de "ümmetim ümmetim" diye feryat eden Muhammed Muhtar nuru için gel Şems. Konya artık aşk kokmuyor Şems.

Senin Mevlânan

Üçüncü Mektup

Güller Şems diye açmıyorsa, gülün kokusunu neyleyeyim, Ayrılığı ağlatamayan gecenin karanlığını neyleyeyim. Şems'siz sofranın balını böreğini neyleyeyim, Beni kavurmayan acıyı neyleyeyim. Gözümü yakmayan gözyaşını neyleyeyim, Karanlığıma Şems olamayan yari neyleyeyim. Canını yoluma post eylemeyen dostu neyleyeyim, Şems gibi bakmayan gözü neyleyeyim. Yârenin yüreğine merhem olmayan sözü neyleyeyim, Kır kalemimi ey felek! Şems yoksa ne diye devran edersin alemde, Zerrede alemi, alemde aşkı yaşamayan Adem'i neyleyim.

Sensizliğe alışmak, her türlü teselli sözü, bir ihanet geliyor kulağıma. Ne tuhaf ki, dün seni bana kötüleyen diller, bugün sensizliğin efkârındaki Mevlâna'yı teselli için dil döküyorlardı. Her türlü teselli sözü bir ihanet geliyor kulağıma. Parmaklarım alev alev yanıyor. Kâğıt tutuşacak, mektup yanacak diye çekiniyorum. Cehennemden betermiş, seni kazanmak için senden uzaklaşmak.

Kırk senedir beklediğimdin, geç bulduğumdun, şimdi yoksun. Daha kaç sene bekleyeceğim. Çöldeki kumlar kadar susuzum, gelişin nisan yağmuru olsun. Hani dergahımızın avlusuna bakırdan koskoca bir tas koymuştun. Nisan yağmurları dolsun da orucumuzu bin bereketli yağmurla açalım diye. Gönlümün nisan yağmurlarıyla ıslanan gülü açmayacak mısın halâ?

Sözlerin kulaklarımda halâ taze, kelimeler yıldız yıldız, cümlelerin mehtapların en şahanesi. Tebessümün geliyor gözümün önüne, vuslat gibi güzel bir sabah güneş gülüşlerin. Biz birbiriyle genişleyen, kenetlenen ve sonsuzlaşan tek ruhuz.

Gel Şems, ayakların kudüm olsun, kolların rebap, soluğun ney olup vuslat müjdesini üfleyerek gel. Nasıl bir pınarsın sen Şems?

İçtikçe susadığım. Nasıl bir ateşsin sen ey Şems?

Yandıkça serinlediğim. Sen görünüşte etten kemikten ibaret bir insan; ama bütün insanlığı kalbinde taşıyan.

Senin yüzünü görmedikten sonra, varsayalım ki yüzlerce dünya görmüşüm, ne çıkar?

Güzelliğini kimlere sorayım senin, say ki herkese sormuşum, kim anlatacak?

Sana kavuşmadıktan sonra tut ki, cennette ebediyim, hurilerle eşim, devlet yar olmuş bana, ne çıkar bunlardan?

Ayrılık bulutu senin ay yüzünü örttükten sonra, o bulut tut ki başıma inciler mücevherler yağdırmış, ne kârım olur bundan?

Şu aşağılık büyücü karı olan dünya, madem ki yok olup gidecek bir gün, tahtını, bahtını, dünya hazinelerini bana bağışlamışlar kabul et, ne olur ki yani?

Senin aşkın yüzünden bütün dünya beni kötülese pervam olmaz, say ki gerçek hakkında yüzlerce yalan söylenmiş, ne önemi olur bunların?

Aşk suskunluğumdu benim,

Aşk yangınımdı benim,

Aşk vurgunumdu benim,

Aşk yazımdı benim,

Aşk yasağımdı benim,

Aşk itirafımdı benim,

Aşk heyecanımdı benim!

Tek varlığım ve tek yokluğum,

yaram ve merhemim,

kazanmadığım ama hep kaybettiğim.

Evet, buydu aşk!

Özledim, ey Şems özledim, çık gel Allah aşkına!

Aşkın insanı büyüttüğünü, olgunlaştırdığını da öğrendim artık. Bu yaşıma kadar kimse öğretmedi bana aşkın karşılıksız olduğunu. Sadece gönülden sevenin bu acıyla kavrulacağını, sevilenin ise sevildiğini bilmeyeceğini.

Şükürler olsun "Sana" bana hayatta öğretilmeyenleri hissettirdin. Hiç kimse için yapamayacaklarımı yaptım. Pişman mıyım?

Hayır, hiç pişman olmadım ve aşkı sonsuzluğuma saklarken bile mutluyum. Hayatımın son basamaklarında bana böyle bir aşkı yaşattın.

Seni sevmeme izin verdiğin için teşekkür ederim.

Kaynak: Sinan Yağmur / Aşkın Gözyaşları – Karatay Akademi

HZ. MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN-İ RÛMÎ (Kuddise sırruhu's-sâmî)

En son gününde, bir buçuk aydan beri gece uykularını rahatla geçirmediğinden, vücutça ve ruhça yıprandığını gördüğü pek sevgili oğlu Sultan Veled'e : **"Behaeddin bu gün kendimi biraz daha iyi hissediyorum, git yat!"** [Mecâlisi Seb'a mukaddimesi, sahife 95.] dedi. Sultan Veled müteessir bir halde kapıdan çıkarken şu son gazelini söylüyor ve Hüsamüddin Çelebi ağlayarak kayd ediyordu : [V. İZBUDAK. Muhtasar Menâkib, 84 ve FERİDUN NAFİZ UZLUK : Mecâlisi Seb'a mukaddimesi, sahife 95 :].

> "Git, başını yastığa koy !
> Beni, geceleri rahatsız olan bu biçareyi yalnız başına bırak.
> Biz geceleri sabahlara kadar inleyen, çırpınan sevda dalgasıyız."

> "Dün gece rüyamda aşk mahallesinde bir ihtiyar gördüm.
> Başıyla bana işaret etti: Bizim tarafa gel ! dedi "

[Mecâlisi Seb'a, S. 95. Doktor FERİDUN NAFİZ: "bu beyitle Mevlâna Şems'in öldüğüne inanmaktadır" diyor.].

> "Gerçi bu yolda ejderha varsa da, o zümrüdün parlaklığı ile ejderhayı koğ!"

Sh:39

**

> "Ey dil ile söylenen söz !
> Ne zaman senden müstağni olacağım ?
> Ya Rabbi !
> Ecel bana gelmeden evvel varlık delili olan ilim ve amelden kurtar.
> Bilhassa, halkın diline düşen mantık ilminden beni fariğ et!"

[Türk Tefekkür Tarihi II. sahife 201-202]

HZ. MEVLÂNÂ (Kuddise sırruhu's-sâmî) ESERLERİNDEN PARÇALAR

ŞİİRLERİNDEN

a) GAZELLERİNDEN

I

Ölü idim, dirildim. Göz yaşı idim, tebessüm oldum. Aşk devleti geldi ve ben baki olan devlete eriştim.

Bende arslanların cesurluğu var. Ben parlayan zühre yıldızıyım. Bana :"Eski aşkını anlatma!" dedi ve ben: "Peki, anlatmam !" dedim ve sakin kaldım.

Bana : "Divane değilsin; bu eve lâyık değilsin !" dedi. Ben de gittim, divane oldum ve zincirlere vuruldum.

Bana: “Sarhoş değilsin, git; işe yaramazsın!” dedi, ben de gittim, sarhoş oldum ve tarabla doldum.

Bana: “Sen ölü değilsin, kana boyanmamışsın !” dedi. Ve ben o zaman onun önüne düşerek öldüm.

Bana: “Sen mumsun, ve bu toplulukların kıblesisin!” dedi.

Ben ne mumum, ne topluluğum. Ben dağılmış bir dumanım!

II

Gel... gel!... Sen (sema’) ın canının canısın. Sen (sema’) bağçesinin rakseden servisisin!

Yüz bin yıldız seninle gönlünü aydınlatır. Gel... Sen (sema’) göğündeki aysın.

Sema’a girdiğin zaman iki cihanın da dışındasın. Sema’ iki cihandan dışarıdadır.

Zerrenin kenarı güneşin nûri ile doldu. Sesi, figanı olmayan sema’ ile her şey raksediyor.

Gel!... Tebrizli ŞEMS aşkın suretidir. Semam dudakları ve ağzı onun aşkından kalmıştır.

III

Ben heykeltıraş ve ressamım, Her an bir put yaparım ve bütün o putları senin Önünden geçiririm. Yüzlerce resim yapıp onlara can veririm; fakat senin, nakşını görünce onları ateşe yakarım.

Sen ya humarı olanların sakisi, yahud ayıkların düşmanısın, yahud da her yaptığım evi viran edensin !

Bu su ve kilden yapılmış evde gönül sensiz harabdır. Sevgilim! Ya o eve gir, yahud o evi temelinden uçurayım.

IV

Karanlık suyun dibinden güneş doğuyor. Zerre zerre “lâ-ilâhe-illa’Llâh” ı dinle.

Ona zerre nasıl denilebilir ki, ruhun güneşi gibidir ve güneşten süslü elbiseler ve külâblar giyer.

Gönül ayı, insan şeklinde su ve kilden çıktı ve Yusuf gibi güzel yüzlerce güneş kuyuya döndüler.

Başını topraktan kaldır ki, sen bir karıncadan aşağı değilsin. Karıncalara çöllerin ve harman yerlerinin haberini götür.

V

Bana bir koku geliyor. İhtimal ki, vefakâr sevgilim benim yadımla şarab içmektedir. Canım ye gönlüm onun konak yeridir. Acaba beni ne zaman gönlünden geçirdi ki, hasta kalbim her an deva buluyor ?

Benim sevdama lâyık nâra ve feryad nerede ? Benim nârlarıma benzeyen güneş ve ay nerede ?

Onun damından bak; onun müjdesi her lâhza gönlümün penceresinden, ateş yutan rûhuma doluyor.

Bu gece, uyanık olan devletim, gönlü uyanık olanlara Bu sözlerimle sırlarımın birer sembolünü söylüyor.

Visalinden nasıl bahsedeyim, güzelliğini nasıl anlatayım ? O tûtîler benim bu sözlerimin tuzağından kaçıyor.

Uyku uyumayan o fil geceliğin acaba Hindistanı mı gördü?

Leylâ benim Mecnuna benzeyen canımı istemeye geldi.

Sen benim gönlümden sabrı aldın. Beni mest ye harab ettin. Nerede benim ilmim, nerede benim hilmim, nerede benim aklım ve zekâm ?.

Yalnız bu gece mi?.. Asırlar bu ateşi görmemiştir. Ben utancımdan eridim, su kesildim, fakat, hâlâ âteşim sükûnet bulmadı.

VI

Ölünüz... ölünüz... Bu aşkta ölünüz.

Bu aşkta ölürseniz hakikî rûha malik olursunuz .

Ölünüz... ölünüz... Bu ölümden korkmayınız.

Bu topraklardan kurtulup göklere yükseliniz.

Ölünüz... ölünüz... Bu nefisden ayrılınız.

Bu nefis bir bağdır ve siz onun esirisiniz.

ölünüz... ölünüz... Bu bulutdan kurtulunuz.

Bu buluttan kurtulunca parlak ayı görürsünüz.

Susunuz... susunuz... Susmak ölüm zamanına işarettir.

Sustuğunuz halde feryad ediniz ki, hakikî yaşamak budur.

VII

İçinde çalgılar çalınan bu ev nasıl bir evdir; efendiden sor. O ev eğer Kâbe ise bu put sureti nedir, eğer âteşperest rahiblerinin mabedi ise bu nûr ne oluyor !

Bu eve yol bulan herkes yeryüzünün sultanı ve zamanın Süleymanıdır. Orası kıyamet günü gibidir ki, kimsenin kimseden haberi yoktur. Zevkinden kimse filân veya falan olduğunu tanımaz.

Bu ev can evidir ve canın yeridir. Orada ne alt vardır, ne üst, ne de altı cihet!

VIII

Ey âşıklar, ay âşıklar! Âlemden göç etmek zamanı geldi. Gökden can kulağıma göç davulunun sesi geliyor.

Deveci kalktı. Katarlar hazırlandı. Bizimle helâllaşmak istiyor, ey kervan ahalisi, hâlâ nasıl uyuyorsunuz

Önden, arkadan gelen bu sesler göç davulunun ve çanların sesidir. Canın nefes aldığı her lâhzada yersiz olan yere baş koyuyor.

Bu başlan iğrilmiş mumlar, bu kırmızı perdelerden acaib bir halk dışarı çıkıyor ve gayb âlemi beliriyor.

Sana zamanın ağır uykusu çökmüş. Bu tez geçen ömre yazık. Bu ağır uykudan sakın.

Gönlüm! Sevgiliye doğru git; ey dost, dostu karşıla, ey bekçi uyan, bekçiler uyumamalıdır.

Sen bir kil parçası idin, gönül oldun. Cahildin, akıllı oldun.

Seni oradan oraya çekip götüren nerede ?

IX

Otuz sene, ne yaş, ne kuru bir şey olmayan bir adada peşinden deli gibi koşup dolaştım.

Varlığının her şeyi olduğundan gafildim. Aklım iman ve küfür mefhumlarile meşguldü.

Gönlüm ! Sen iki cihandan dışarıda olan cihanın hepsisin. Ey her şeyden münezzeh olduğu halde her şey senden ibaret olan !

X

Aşk, fazilette, ilimde, defterde, kâğıtlarda değildir. Orada halkın dedikodusu olan yol, âşıkların... yolu değildir.

Aşkın dalı ezelde, kökü ebeddedir ve bu ağacın dayandığı ne arş, ne toprak vardır, hattâ ne de göğdesi!

XI

Nesim gibi sabahların zevkini süren kalbim görülmemiş zevkleri görmekle mestoldu.

Bazen hayret denizinde, bazen dağ eteğinde kemer bağlayıp o dağda kehribar buldu.

Gözün ve gönlün ötesinde yüz pencere açıldı; zaman ve zeminin dışına gitti ve ve yüzlerce süha yıldızı gördü.

İsteyen ve istenilenin sıfatlarını ayrı gören: (tevhid) ilminde ne isteyen ve ne de istenmiş olur.

"Cübbemin altında Allah'tan başkası yoktur.", sözündeki mecazı anlayan o cübbeyi bin def'a süslü bir kaftan gibi gördü.

İki âlem onun karşısında horozun önündeki dane gibidir, İşte Hakkı görenin temiz nazarı böyle olur.

XII

Ey müslümanlar! Ne yapayım ki, ben kendimi bilmiyorum. Ben ne Hristiyan, ne Yahudi, ne ateşperest, ne Müslümanım.

Ne şarklı, ne garbli, ne ulvi, ne süfliyim; ne tabıatin rükünlerindenim, ne dönen feleklerden ! Ne topraktan, ne sudanım; ne rüzgârdan, ne ârştan, ne ferşten, ne güneştenim; ne de hiç bir madene aidim.

Ne Hinddenim, ne Çinden!... Ne BulgarIm, ne Sakson. Ne Irak meMleketindenim, ne Horasan toprağından !

Benim nişanım ihsansızlık, mekânım mekânsızlıktır.

Ne göğdem var, ne canım... Bununla beraber bir olanı görüyor, biri arıyor, biri biliyor, biri çağırıyorum.

İlk ve son odur. Zahir ve batın odur. Ondan başka hiç kimseyi görmüyorum. Aşk kadehile sarhoş oldum, iki cihan da elimden gitti, rindlik ve kallâşlıktan başka servetim yok.

Ömrümde bir gün sensiz geçecek olursa o vakit ve saat için ömrümden de vazgeçerim.

Tebrizli ŞEMS!... Bu âlemde öyle mestoldum ki, mestlik ve sarhoşluktan başka bir şey bilmez oldum.

XIII

Bizim çölümüzün ucu bucağı yoktur. Bizim gönlümüzün ve canımızın kararı yoktur. Cihan, cihanın içinde suret nakşına, tutulmuştur. Bu nakışlardan bizimkisi hangisidir acaba ?

Yolda göğdesiz kafaların meydanımıza doğru yuvarlandığını görürsün. Onlara sor; onlara sor sırlarımızı ve onlardan bizim gizli hâllerimizi öğren!

Ne olurdu bizim kuşlarımızın dillerinden anlayan bir kulağın olaydı. Ne olurdu umulanımızın elmaslar yağdıran bir dalgasını göreydin!

Ne söyleyeyim?... Ne bileyim ki, bu destan bizim imkânımızın haddinden dışarıdadır. Felekte ve cennette ne yerler ve ne saraylar vardır ki, bizim seyrânımız için vuslatın gül bağçesi olurlar.

XIV

Biz yukarıdan geldik, yukarıya gideriz. Biz denizden geldik, denize gideriz. Biz oradan, buradan değiliz. Biz yersiz yerdeniz ve yersiz yere gideriz.

Ruh tufanında biz Nuh'un gemisiyiz; şüphesiz elsiz, ayaksız gideriz.

XV

Gün yüzün belirince âlemlerdeki zerreler de görünür oldular.

Yanaklarının güneşi gölge verince o gölgeden eşya peyda oldu,

Zerre güneşte mevcud olduğu gibi, zerrede de güneş göründü.

Hakikatlerin şekayiki açıldı ve binlerce yüksek serviler gösterdi. O engin deniz dalga ve o dalga da deniz oldu.

Her cüz' küllün ayni oldu ve cüz'ler baştan başa küll oldular.

XVI

Neredesiniz, neredesiniz, ey hacca giden insanlar! Geliniz, geliniz... Sevgili buradadır .

Eğer sureti olmayan sevgilinin suretini görecek olursanız, efendinin de, kölenin de, kıblenin de sizin kendiniz olduğunuzu anlarsınız.

Bu yoldan o eve binlerce defa gidiyorsunuz; Bir kerre de bu evden onun damına çıkınız.

O çöle erişince ehram bağlayınız ve namus [şöhret] hırkasından tamamile kurtulunuz.

ABDÜRRAHMAN CÂMÎ, bu mealde en güzel nihailerinden birini söylemiştir.

"Eğer gönlünden gülü geçirecek olursan gül olursun; kararsız bülbülü isteyecek olursan bülbül olursun. Sen bir cüzü'sün ve Hakk külldür. Eğer bir gün de küllü düşünecek olursan sen de küll olursun."

O canların Kâbesini görmek kastediyorsanız o aynanın yüzüne sır vurunuz.

Esrar perdesindeki nikabı çözünüz ve kendinizin ne kral, ne dilenci olmadığınızı biliniz.

XVIII

Ey Hakkı arayanlar!... Onu aramaya ne hacet, aradığınız sizsiniz! . Evde oturmuş kapılara bakıyorsunuz ; fakat ev sizsiniz ve evde oturan da Hakk'tır.

Zat ve sıfatlar sizsiniz. Bazen arş, bazen ferş olan hep sizsiniz.

Siz harfsiniz, harflersiniz; lâkırdısınız, kitabsınız ; Cebrail ve peygamberler hep sizlersiniz.

XVIII

Ey hoş sadalı ney ! Sen gönlümü alansın .

Sen sıcak demler üflediğin gibi soğuk demler de üflüyorsun. Şüphesiz senin için bağlardan halidir. Karışık gönülleri ve canları sen boşaltır, teskin edersin.

Senin ressamın, yaptığı resminin içinde nakşolmakla beraber sen, herkese sevgilisinin biçiminde resimler yaparsın.

Ey külî hakikatlerinin sureti! Sen perde de olsan yine neyin içinden şeker gibi çık, görün !

Neyden ateş düştü ve âlemi duman bürüdü. Aşkın nidasını çıkarmakta ateş vardır. Deminde her halde Tebrizden gelen bir koku olmalı ki, güzelliğinle bir çok gönülleri kazanıyorsun.

XIX

Bu şeklimle ben kime benziyorum acaba ? Bir lâhzada peri şeklinde, başka bir anda efsuncu kıyafetinde görünüyorum .

İştiyak ateşinde hem mum, hem her şey oluyorum ; hem, duman, hem ışık, hem dağılmış olan her şey oluyorum.

Süleymanın aşkında kuşlarla arkadaşlık ediyor, hem perilere vurgun, hem perileri çıkartan efsuncu oluyorum.

Bu vak'a karşısında ürküntü içindeyim. Hem aklım başımda yok, hem söz söyliyorum; hem de söylemekte iken aynı zamanda susmakta bulunuyorum ve susanların levhası oluyorum.

Ben acaba keklik ve şahin değil de nasıl bir kuşum ? Ne güzel ne çirkinim; ne oyum, ne buyum.

Q renge boyanarak renksiz oldum ve o saç kıvrımına aşıldım; o mumun pervanesi oldum. Ya Rabbi ne kadar perişanım !

Hem kanım, hem arslanım; hem çocuğum, hem ihtiyar. Hem köle, hem bey; hem oyum, hem bu.

Hem şeker saçan ŞEMS, hem Tebriz memleketiyim. Hem saki, hem mestim. Hem tanılıp bilnen, hem de gizlenenim.

XX

O kurnaz put her lâhza başka bir şekille geldi,, gönül alıp gayboldu .Sevgili her an başka bir elbise ile geldi. Kâh ihtiyar, kâh genç oldu.

Kâh NUH olup cihanı duaya boğdu ve kendisi gemisiyle çekilip gitti.

Kâh İBRAHİM HALİL olup ateşin ortasına atıldı ve ateş onun için gülistan oldu.

Âlemi aydınlatan YUSÜF olup Mısıra gömlek ısmarladı ve YAKUB'un gözüne nûr gibi inip gözünü meydana çıkardı.

Bir zaman bu yeryüzünde gezmeye çıkıp İSÂ oldu ve dönen dünyaya geldi; Hakkı teşbihe başladı. Her devirde gelip gittiğini gördüğün odur. Nihayet Arab kıyafetinde de gelip cihanın Darâsı oldu.

Mensuh nedir, tenasüh ne oluyor! Hakikatte o güzel, kılınç oldu ve ALİ'nin eline düştü ve zamanın katili oldu.

Hayır, hayır. O, yaşayan insan suretinde "ben Allahım!" diyendi. O, darağacına çekilen MANSUR değildir. Cahil bununla şübheye düştü.

RÛMÎ küfür sözü söylemedi ve söylemez.. Onu inkârdadır sanmayınız.

> Celâlüddin Rûmî, yani kendisidir. Bu şekilde,, şiirlerinde Rûmî tahallüs etmesi .pek nadirdir. Bu tarzdaki şiirlere mistik edebiyatda şatlı derler ; bazen büsbütün mücerred mefhumlar söylenir ve ekseriya. halk arasında küfrâmız görüneceği iğin tehlikeli addedilir. Bektaşi şairleri arasında şath yazanlara pek çok tesadüf edilir. Ekseriya gulâtı mutasavvife, yani mistiklerin azgınları arasında câri olduğu gibi, bazen meçhul kimseler tarafından uydurularak tanınmış zatlara nisbet edildiği de çok vâkidir. Kendisinin evvelce Aşilin kalkanı olduğunu iddia eden PYTHAGORAS'ın sözlerine çok benzeyen **Alinin kılıncı** olmak keyfiyeti ve Rûmî mahlası bu şiirin kendisine aidiyetinde beni biraz düşündürüyor. Mevlâna her vesile ile ve sarih bir surette tenasühün aleyhinde bulunmuştur.

XXI

Bu yolda gidenlere mahrem oldum. Mukaddes yerde oturanlarla oturdum ,

Altı cihetin dışında bir gök gördüm ve hemen toprak olup o göğün altına yayıldım.

Her nefeste Azrail benimle idi. Fakat, ben bundan zerre kadar müteessir değildim. Yüz yüze ölümle cenkleşdim ve nihayet ölüm bayramile neş'elendim.

Aşkın damarlarında kuruyan kan oldum. Âşıkların gözlerinde şebnem oldum. Bazen İSA gibi bütün lisan kesildim; bazen MERYEM gibi susan bir gönül oldum. Bana inanırsan ISA ve MERYEM hakkında anlatılan bütün şeyler ben oldum.

Her nekadar cenk gibi belim bükülmüş olsa da yine sen lem-yezel nayinin sesini benden işit!

XXII

Beni ezelden yarattığın zaman aşkım kemalde idi , Ne zemin, ne de dünya varken sen benim duamı işittin. Ne güneş vardı, ne ay. Ne baş vardı, ne de onun külâhı!... Beni aşkın için seçmiş olduklarının içinden seçtin!

XXIII

Akşam namazı vakti herkes çerağ uyandırıp sofra kurunca ben sevgilimin hayalde baş başa kalırım ve gamile inler ah ederim. Göz yaşlarımla abdest aldığım için namazım böyle ateşin

oluyor. Ezan sesi gelince içimdeki mescidin kapısı yanar. Kıblemin yüzü nerededir ki benim namazım böyle kazaya kalıyor ? Evet, kaza beni ve seni daima imtihan etmektedir.

Sen söyle, acaba sarhoşların namazı doğru olabilir mi ki, onlar ne zamanı bilirler, ne mekânı ! "Kıldığım acaba ikinci rek'at mıdır, yoksa dördüncü rek'at mı; söylemeğe kudretim olmadığı halde acaba ben ne sûre okudum ?" diye düşünür.

Hakkın kapışım nasıl çalayım ki, ne elim var ne gönlüm. Ey Allah ! Madem ki, gönlümü ve elimi sen aldın, bana aman ver.

Namaz kılarken Vallahi rükûum tamam oldu mu, acaba imam falanca mıdır haberim yok.

XXIV

Herkes uyudu. Yalnız gönlünü kaptıran beni uyku tutmadı. Gözüm bütün gece göklerde yıldız sayıp durdu.

Uykum gözümden öyle kaçtı ki, hiç bir zaman, gelmeyecek.

Uykum ayrılığın zehrini içti ve öldü !

XXV

Ben ölüp de tabutumu geçirdikleri zaman benim bu cihanın derdile uğraştığımı zannetme.

Cenazemi görünce: "Ayrılık! Ayrılık!" diye ağlama. Benim visal ve mülâkatım o zamandır.

Beni mezara bırakınca : "Veda'! Veda'!..." deme ; çünkü mezar cennetteki cemiyetlerin perdesidir.

Buradan gidişi gördüğün gibi tekrar gelişi de düşün. Güneş ve ay gurub etmekle eksilmezler ki...

Hangi dane vardır ki, toprağa ekilmiş de çıkmamıştır. Niçin insan danesi için şübheye düşüyorsun ?

Burada ağzını kapadınsa orada aç... Yersiz olan yerin boşluğunda senin hay ve huyun yükselmektedir.

XXVI

Kimdir bu, kimdir bu ?... Bu kadar süslü ve sevimli olan kimdir bu ? ,

Sarhoş ve koltuğunda, nalınları evimize gelen" kimdir bu?

Ev ona hayran kaldı. Endişe şaşırdı. Önünde elsiz ayaksız yüzlerce akıl ve can var.

Dudakları lâ'l gibi kızıl olan, hile ile, elinde bir kepçe ateş istemeye geldi. Sevgili acaba kimi yakacak ki ?...

Ey âteşin madeni, gel! Bizden neye ateş istiyorsun? Vallahi senin birdenbire buraya gelmen bir kurnazlık ve hile eseridir.

Ey Yûsuf! Kuyunun üstünden senin aksin suya düştü ve o kuyunun suyu senin şevkinle coşup yukarı çıktı.

Sen şad oldun, şad ! Sihirbaz ve üstad oldun. Anka'nın önüne çıkan Süleyman Peygamberin hüdhüdü gibisin ,

XXVII

Gece yarısı haykırdım: “Gönül evinde kim var ?” diye .

“Benim, dedi; ay ve güneşi utandıran yüzümle benim!... Niçin bu gönül evi nakışlarla doludur?”

“Ey gül gibi güzel yüzlü, onlar senin akislerindir!” dedim.

“Ya bu, öteki kanlı nakış kimindir ?” diye sordu. “O benim, ayağı çukurda hasta kalbimin nakşıdır !” dedim.

XXVIII

Sevgilinin elçisi olan bahar neş’e içinde geldi .

Biz mestiz, âşıkız, humardayız ve kararsızız...

Bağa doğru çık, gözümün nûru! Çemen güzellerini intizarda bırakma! Gayb âleminden çemenlere garib şeyler iniyor.

Gül senin ayak basman için gülistana gelmiştir. Yüzüne baktığı için diken bile güzel görünüyor.

Ey servi! Susam çiçeği dere kenarında sesini anlatmak için baştan başa dil kesilmiş.

Gönce düğümlenmiş. Düğümleri açan lutfunla açılıp dökülecek...

Ölü tohum canlanıyor : Toprağın sakladığı sır şimdi aşikâr oldu.

Meyvesi olan dal sevincinden sallanıyor ve kök, böyle bir şeyi olmadığı için utancından yerin dibine giriyor. Güzel ve bahtiyar dallar ağaçlarda canlanıyorlar. .

XXIX

Sarhoşluk, âşıklık ve gençlik gibi bahar da gelip onlarla beraber oldu ,

Suretleri olmadığı halde hoş bir şekilde resmedildiler. Resmolan hayallere bak!

Gözlerin dehlizlerinden gönüller başka gönüllere koşarlar; suretler gözlerden içeri girerek hakikat olurlar.

Sırlar aşikâr oldu ve bağın içinde kıyamet koptu. Bütün gönüller içerlerindeki o Çin dilberlerini gösterdiler.

Gönlün varsa sen de göster. Ne zamana kadar gönlün çamur içinde gizli kalacak ?

Lâle güle her an: “Ne tuhaf ! diyor, Nergis yasemine doğru nasıl hayretle bakıyor !”

İki kat bükülmüş menekşe eşi bulunmaz bir müzevvirdir [*yalancı, arabozucu*] ve onun sırlarını nilüferler bilirler.

Yeşillikler servinin rikâbında yaya yürürler ve gönceler gizlice, gözlerile canları sıkılmış gibi bakarlar.

Aynaya bakar gibi dere kenarına iğilen söğüd yeşil dalların neler döktüğünü hayretle süzüyor.

Yaratan, bağda mutribleri kuşlardan bir meclis kurdu. Sarhoş ve âşık birisi var; o baş mutribdir ve adına (bülbül) diyorlar ki, gül kendisi ile eğlenirmiş.

Kumru sülüne nerede olduğunu soruyor ve o, cevab veriyor: “Bir yerin ye bir yerde oturanın bulunmadığı taraftayım !...” diyor.

XXX

Ey âşıklar... Ey âşıklar! Ben rüsva olan bir âşıkım. Aşk başıma düştüğü andan itibaren hayretteyim ve deli gibiyim ,

Âşıkım, deliyim ve hayretler içinde kalmışım. Orada, burada, her yerdeyim, hem de ne aşağıda, ne yukarıdayım.

Arşta ve kürsüde olan benim, asla hata etmeyen benim.

Âlem benimle. aydınlandı, âdem benimle tasavvura geldi. Ben hem âlim, hem fâzıl, hem de kadıların kadısıyım.

Oradan çıktığım zaman başım dönüyordu, çıldırmıştım. Oraya döndüğüm zaman ise deliliğim eksilmedi, arttı.

Peyda olup ayağa kalktım, durdum. Ben gizli değilim...

Ya sen benden niçin gizleniyorsun ? Bana sırlarını söylesene !

Sen ki, gözlerimde görmek kudretisin, beni gözlerimde arasana !

Ben konuşan bülbülüm, kokan gülüm, sevgilisini arayanım ve ben gizli şeyleri ortaya çıkarmak istiyorum.

Ben işi olmayanların işiyim, hasta kalplerin derdiyim, tacirlerin kazancıyım ve benim başım sev* dalıdır.

Genç, ihtiyar benim. Güzel, çirkin benim. Süt ve hurma benim. Hem namaza devam eder, hem namazsız otururum. Hem sabahı bilirim, hem akşamla aşinalığım var.

Dünya ve ukba benim. Tûtî ve kumru benim, 'İn cin, benim ve ben denizlerin incisiyim.

Dağ, sahra, mücevher ve deniz benim. Aşkın ışıklarına bak; dillerde konuşan benim. Sonsuz deniz ve Nuh’un gemisiyim. Yusuf ve İsa, Musa ve Eş’iyâ benim. Eyyûb’a derman ve Yakuba can benim. Ben Lokmanın hikmetiyim ve Yunus ve Yahya benim. Muhammed ve Ali benim. Kızıl şarab ben, askere sahib olan ben, ve takva şarabı yine benim.

Hem ferman eden, hem fermana uyan, hem can alan ve hem can veren benim. Can bendendir ve ben candanım.

XXXI

Bana iyi bak ki, ben mezarda senin mûnisin olacağım, Dükkânların ve evlerin önünden geçirildiğin zaman benim selâmımı mezarında işiteceksin, sana benden haber gelecek.

Benim gözümden hiç bir zaman gizli kalmayacaksın.

Kâh lezzet ve şadlıkla, kâh meşakkat ve füturla sana perde olan vücudunun içinde akıl ve iz’an gibi olan şey benim.

Garib gecede âşinâ bir ses duyunca bizim rahmetimizin yoluna girer ve kabrin vahşetinden kurtulursun.

Aşk humarı mezarına hediye olarak şarab, sevgili, ışık ve buhurlar gönderir, elimde iz'an çorağını tutduğum zaman kabirlerdeki ölülerden ne hay ve huylar yükselecek. Hattâ mezarlığın toprakları bile.

bu gürültülerden, bu kıyamet davulunun sesinden ve ölülerin dirilmesindeki azametten şaşıracaklar.

Kefenini yırtmış ve kulaklarını korku sarmış olan kimse için sûr nefhası önünde beyin ve kulak kalır mı!

Sen o zaman nereye baksan beni göreceksin. Hattâ kendine veya o kargaşalığın içine de baksan yine hep beni göreceksin !

Şaşılıktan kaç, gözlerini iyi görmeğe alıştır. Zira o gün kem göz benim güzelliğimden uzak kalacaktır. Ben insan suretindeyim. Sakın... Sakın bir yanlışlık etme. Rûh çok latif ve aşk çok gayretlidir.

Davulları çalınız ve şehirdeki mutriblere doğru gidiniz. Aşk yolunda yetişenlerin tam zuhur zamanıdır.

XXXII

Sonbahar geldi, sonbahar!. Ey bu bağın sahibi! Bak dallara, yapraklar gönül derdine uğramışlar.

Düşün bunu bir kerre ey bu bağın sahibi ! Dalların feryatlarını işit. Her taraftan binlercesi dilleri olmadıkları halde inliyorlar.

Gözlerin yaşlı ve dudakların kuru olması hiç bir zaman sebepsiz değildir. Gönül derdi' olmadan yanaklar safran gibi sararmazlar.

Gam kargası bahçelere ayak bastı. Esef ve sitemle : "Nerede gülistan, nerede?" diye soruyorlar.

Nerede susam çiçekleri ve nesterenler ? Serviler, lâle ve yaseminler nerede ? Çemenlerin yeşil giyinen çocukları nerede ? Ah... Nerede ergavanlar, nerede ergavanlar!

Tatlı dilli bülbül nerede, "kû kû !..." diye öten kumru nerede, sanemler gibi güzel tavus nerede ?.. Nerede tûtîler, nerede tûtîler !

Bütün ağaçlar dizilmişler ve siyah matem elbisesi giymişler. Yapraksız, çıplak ve bu acı imtihandan ağlıyor, inliyorlar.

b) RÜBAİLERDEN

I.

Ben dağım; sözüm sevgilimin sedasıdır.

Ben nakşım, beni nakşeden sevgilimdir.

Ben, kilide sokulan anahtar gibiyim;

zannediyor musun ki, sözüm benim sözümdür !

II.

Bugün her günkü gibi harabım, harab...

Kıyamet gününe kadar [gam] selinden kurtulmayacağım galiba!

Gece ay ışığı geldi ve uykunun boynunu vurdu.

Ay ışığı kan dökmekten korkar mı!

III.

Yanımıza defsiz gelme; bizim düğünümüz var.

Kalk davulları çal! Mansur biziz.

Biz sarhoşlarız; fakat üzümden olan şarabdan değil!

Bizim için ne düşünüyorsan ondan uzağız biz.

IV.

Bu gün sema' var, sema' var, sema' var , Nur var; ışık var, ışık var, ışık var.

Bu aşk bir meta'dır; akla veda var, veda var, veda var.

V.

Sema' askerlerinin başı her gün sabâ rüzgârı gibi sema' gülistanına gelir.

Tutî ve bülbül kendi âlemlerinde meşgul olurlar.

Ve her ağaç sema' meyvalar ile dolu olarak sallanır.

VI.

Aşkının her savmaada mestliği var .

Putların satıldığı pazarda senden kırılmış putlar var .

Gamının eli iki âleme de uzanıyor.

Hakikaten gamnın eli ne uzunmuş.

VII.

Bu gece benim gibi olan her yanık gönül,

Zühre yıldızı gibi musikinin dostudur ,

Dudaklarını arzulamakta canım ağzıma geldi.

Sus ! Bu gece nasıl bir gecedir, Allah bilir!

VIII.

' Havada' ve âlemlerde bulunan her zerre bizim için gül ve koku bahçesidir ,

Her ne kadar altın bir madenden çıkarsa da onun tılsım olan her katresinde bir umman vardır.

IX.

Su ve kilden yaratılmış sevgilisi olan kimse bir gün onun visaline ermekle karar bulur .

Su ve kilden dışarı çıkan kimse ne kadar nadirdir ve onun sevgisi de ne garibdir !...

X.

Ne zaman olmalı, ne zaman olmalı, ne zaman olmalı ? ,

Şarab olmalı, şarab olmalı, şarab olmalı...

Ben olmalıyım, ben olmalıyım, ben olmalıyım...

O olmalı, o olmalı, o olmalı!...

XI.

Ölürsem, ölümü götürüp sevgilime bırakınız .

Ve eğer solmuş dudaklarımı öptüğü zaman dirilirsem buna şaşmayınız.

XIII.

Tanbur : (tentenen) diye inlemeğe başlayınca başı ve ayağı olmayan gönül zincirden boşanır .

Onun yolunda gizlenen birisinin avazı: “Ey yolda kalmış olan, gel!...” der.

VIII.

Göklerden mücevherler döküldükleri zaman her zerre aslına doğru kalkıp gider . O rüzgârdan heves rüzgârı eser ve her zerre onunla güneşten müstağni kalır.

XIV.

Evvelce yüzüm sarı ve gönlüm kan içinde idi .

Ayni elbiseyi giyen gönlümün yoldaşı Mecnundu.

Şimdi de o suret ve kaide baki; fakat öyle bir şey oldu ki, bütün bunlar benden aşağıda kaldılar.

XV.

Senin yüksekliğin benim boyumu yükseltti , Aşkınla biri bin yaptım.

Sen, kendin olduğun müddetçe içinde dolaşırdım ; sen ben olunca da kendi kendimi dolaşıyorum.

XVI.

Ey cihanları dolaşan safa insanları! Bir put için neden bu kadar hayransınız ?

Bu âlemlerde aradığınız şeyi bir kere de kendinizde arayınız ki aradığınız sîzsiniz !

XVII.

Bizim peygamberimizin yolu aşk yoludur. Aşk annemizdir. Biz aşktan doğduk.

Bizim annemiz çadırımızda gizlidir ve örtülmüş, tabiatımızda saklıdır.

XVIII.

Kötü huyun rehber oldukça bahtının açılacağını, sanma !

Sen sabah olduğu halde uyumaktasın, ömrünün gecesi ise ne kadar kısa !

Uyanacağın zaman korkuyorum ki kıyamet sabahı olacak...

XIX.

Kimin göğsünde zerre kadar yürek varsa, onun seni sevmeden yaşayabilmesi müşkildir .

O kimse senin saçların gibi düğüm düğüm zincirlenmiştir.

Asıl divane akıllı olduğunu söyliyen kimsedir,

XX.

Bu peşrevin ruhu ön sıradadır , O, senin bir deniz ve cihanın sana nisbetle avuç içi kadar küçük olduğunu o bilir.

O, aşkın verdiği sarhoşlukla dikkatsiz ve mest... nakşediyor.

Bu nasıl bir gecedir ki her taraf nây ve def olmuş: ?.._

XXL

Ne zamana kadar def gibi elinin sitemlerini göreceğim, .

Ne zamana kadar rebab gibi gamının mızrab ile inleyeceğim ?

Bana : "Çenk gibi, göğsüne sürünüp seni okşuyorum !" dedin.

Nefeslerini yutmak için ben bir nây olmak isterdim.

XXII.

Sesin gönlümüzün istediği gibi olsun ; sabah akşam şad olsun ve söylesin!

Sesin hasta olursa biz de hastalanırız,

Sesin şeker çiğnemiş nây gibidir.

XXIII.

O gönülü ben kendimdir sanıyordum, Vallahi hiç kimseye vakfetmiş değildim.

O gönül şimdi beni bırakıp sana gitti. Sevgilim; benim hoş tuttuğum gibi, sen de onu hoş tut.

MESNEVİDEN PARÇALAR

a) Mistik telâkkilerin şerhine aid sözler

I
(Mesnevinin başlangıcından)

Nâyin ayrılıklardan nasıl şikâyet ederek neler hikâye ettiğini dinle :

“Beni kamışlıktan ayırdıklarından beri feryadımdan erkek kadın ağlamaya başladı. “

“İştiyak derdini anlatabilmem için parça parça olmuş bir yürek isterim.

“Aslından uzak kalan vuslat zamanını tekrar arar. Ben her cemiyette ağladım, halleri iyi veya fena olanlarla arkadaş oldum. Herkes kendi zannince hana dost oldu ; fakat benim içimden sırrımı aramadı.

“Sırrım feryadımdan uzak değildir. Fakat her göz ve kulakta onu anlayacak nûr yoktur.”

“Ten candan ve can tenden gizli değildir; fakat herkese cam görmeğe izin yoktur.”

Bu neyin sesi ateştir, rüzgâr değildir; bu ateşi anlamayan yok olsun!

Aşkın ateşi neye, coşması şaraba düştü.

Ney, sevgilisinden ayrılan herkese dosttur. Onun perdeleri perdelerimizi yırttı.

Ney gibi hem zehir, hem panzehiri kim görmüştür, ney gibi iştiyaklı bir dostu kim görmüştür ?

Ney kan dolu olan yolu, Mecnunun aşk hikâyelerini söyler.”

[Nahifî Tercümesi]

Dinle neyden kim hikâyet etmede

Ayrılıklardan şikâyet etmede

Der kamışlıktan ayırdılar beni

Nâlişim zâr eyledi merd-ü-zeni

Şerha şerha eylesün sinem firak

Eyleyim tâ şerhi derdi iştiyak ,

Her kim aslından ola dürü cüda

Rüzgârı vaslı eyler mukteda

Ben ki her cem’iyetin nalânıyım

Hemdemi hoşhalü bed halâniyim

Her kişi zu’munca hâna yâr olur

Sohbetimden talibi esrâr olur

Sırrım olmaz nâlişimden gerçi dur

Lik yok her çeşmü gûşâ feyzü nûr ilâh...

Bu akıla mahrem olan bîhuş olanlardan başkası değildir; dili arayan kulak olduğu gibi..

Gamdan günlerimiz vakitsiz geçti. Ne zararı var. Yalnız: sen kal, ey senden temiz kimse olmayan; sen geçip gitme!..,"

Balıktan başkası suya kandı. Rızkı olmayana gün uzun gelir."

Sözün kısası, olgun insanın halini ham olanlar anlayamaz."

Kayıtları kır, azad ol çocuğum! Ne zamana kadar altın ve gümüşe bağlı kalacaksın ? Denizi bir bardağa dökecek olsan bile bir günlük kısmet kadarı çıkar, fazlası dökülür.

Harislerin gözlerinin çanağı dolmadı. Sedef kanmayınca inci ile dolmaz. Aşktan kimin elbisesi yırtıldı ise o kimse hırs ve ayıblardan tamamile temizlenmiştir.

Ey sevdası hoş olan aşkımız ! Ey bütün illetlerimizin tabibi! ·

Ey kibir ve şöhretimizin devası, ey bizim Eflâtun ve Calinosumuz [Galien] , sen şad ol!.."

Topraktan olan cisim aşktan göklere yükseldi; dağlar oynadı ve sür'atîe hareket etti. Aşk SİNA dağının canı oldu ve dağ mest oldu ve MUSA düşerek bayıldı.

Eğer dost bir dudakla birleşse idim söyleyecekleri ney gibi söylerdim.

Dili ve sözü bir olandan uzak olan her kimin yüz dili bile olsa, o yine dilsiz sayılır.

Gül gitti ve gülistan geçeli; bundan sonra bülbülün sergüzeştini dinleyemeyeceksin!

Her şey sevgilidir ve âşık perdedir. Diri olan sevgilidir ve âşık ölüdür.

Âşık, aşktan perva etmedikçe kanatsız bir kuş gibidir, vay onun haline !

Sevgilimin nuru rehber olmadıktan sonra aklı nasıl rehber edebilirim ?

Aşk bu sözden dışarı çıkmak istiyor. Gammaz olmayan, hakikati olduğu gibi yüze vurmayan ayna nerede görülmüştür ?

Yüzünden pas kalkmadığı için canının aynası içine aksedeni göstermez.

II.

SENÂÎ nin iki beytinin tefsiri

> "Can vilâyetinde gökler vardır ki, onlar bu gördüğümüz göklere emreder.
> Ruh yolunda alçak ve yüksek yerler ve yüce dağlar ve denizler vardır."

Gayb âleminin bulutu, suyu, göğü ve güneşi başkadır.

Onlar yalnız Hakk'ın hâslarına görünür. Başkaları tekrar yaratılmaktan şüphededirler. Beslemek için yağmur olduğu gibi berbâd etmek için de yağmur vardır. Baharlara aid olan yağmurun faydası çok tuhaftır; Sonbaharda olan yağmur ise sıtma gibidir. Bahara mahsus yağmur okşayışlarla yeri besler. Sonbaharda düşen yağmur her şeyi sarartır ve çürütür. Bunun gibi kışın ve rüzgâr ve güneşin de türlü türlü olduğunu bil ve ip ucunu ara, bul! Böylece gayb âleminde neviler vardır, orada ziyan, faide, zahmet ve meşakkatler bulunur. (Abdal) ın nefesi o bahardandır; ondan, gönülde ve canda yeşillikler biter. Bahar

yağmurunun tesiri ağacadır; onların nefeslerinden bahtları açılır. Bir yerde kuru bir ağaç varsa onun ayıbını cana can katan rüzgârdan bilme rüzgâr kendi işini görerek esmiştir. Hakikî ruhu olan ise rüzgârın faidesini bütün ruhuyla kabul etmiştir.

Biz çenk [İran'da keskiden kullanılan harp] gibiyiz ve sen bizi çalansın, inlemek bizden gelmez. Bizi inleten sensin .Biz nây gibiyiz ve bizdeki ses şendendir. Biz dağ gibiyiz ve bizdeki sada sendendir.

Biz şatranç gibiyiz, galib ve mağlûb olmakta galibiyet ve mağlûbiyetimiz sendendir; ey sıfatlan hoş olan kimse !

Biz kim oluyoruz ki sana meydan okuyalım, ey canımıza can olan. Biz hiçiz ve ademleriz, varlıklarımız da ademdir. Sen ise fanı gibi gözüken mutlak vücûdsün.

Biz arslanlarız, fakat bayraklardaki arslanlardan... , O arslanlar rüzgârla kımıldanır gibi görünürler. Orada, görünmeyen rüzgârdır. O rüzgâr hiçbir zaman eksik olmasın!

Bizim rüzgârımız ve varlığımız senin vergindir. Bizim varlıklarımız bütün senin icadındır.

Sen yoka varlık lezzeti gösterdin, ademi kendine âşık ettin.

Nimetlerinin lezzetini bizden esirgeme, bizden şarabının kadehini esirgeme!... Esirgeyecek olursan kim bulabilir onları ? Bir resim, ressamile nasıl cenkleşebilir !

Bizim kusurumuza bakma, kendi cömertliğine bak.

Biz yoktuk, darda kalmamız ve isteğimiz yoktu; böyle iken senin lütfün bizim söylemediğimiz, duayı işitirdi. Ressamın önündeki resim, anasının karnındaki çocuk gibi âciz ve bağlıdır. Gergefin iğnenin önünde âciz olduğu gibi, bütün âlemin çadırı yaratma kudreti önünde âcizdiler.

Onun nakşı bazen şeytan, bazen âdem yaptı. Bazen sevinç, bazen gam nakşetti. Nakşın eli yoktur ki istememek için elini sallasın, dili yoktur ki bir şeyin zararı veya faidesi için söz söyliyebilsin. Sen Kur'anda bu beytin tefsirini oku; Allah Kur'anda: "Attığın zaman sen atmadın! " diyor.

Biz oku çekip atsak da okun uçub gitmesi bizden değildir. Biz yayız ve oku atan Allah'dır. Bu Cebrailden değil, cabbar olan Hakkın manasındandır.

Bizim dinlememiz ıstırarımıza, utanmamız iirademize delildir. Eğer ihtiyarımız olmasaydı bu utanmamız olur muydu ?

Üstadların şakirdlerini menetmeleri; tedbirlerden fikri çevirmeleri nedendir ? Zincirle bağlı olan, kimse nasıl sevinebilir, hapisde esir olan nasıl hür olur? .

Nebilere ahiret ihtiyarı olduğu gibi, cahil kimselere de dünya işi ihtiyarîdir. Zira her kuş kendi emsinin tarafına uçtuğu gibi ten kuşu da canın arkasından ileri ileri uçar. Zindandakilerin emsinden olan kâfirler dünya zindanından hoşlanırlar. Yüksek asla mensub olan nebiler ise can ve gönülle yükseklere giderler.

IV.

Allah Azraile dedi ki: "Asıl olan beni bilen; ortada seni nasıl görebilir ? .

Her ne kadar avamdan gizlenmişsen de parlak görenlerin önünde de [hazan] perdesin!

Eceli tatlı görenlerin bakışları sarhoştur. Onlara tenin ölümü acı gelmez. Onlar bu kuyunun zindanından çayıra çıkarlar. Karışık ve zahmetli cihanın gamından kurtulurlar ve hiç kimse hiç olan şeyin gayb olmasından ağlamaz.

Birisi zindanın bürcünü kırsa, zindanda bulunan mahbusun kalbi bundan hiç kırılır mı ? O kimse bu mermer taşı kırınca zindandakinin ruhu hapisden kurtulur. Hapisden kurtulduğu halde hiç : **"Bu kırılan ne güzel bir mermerdi!"** der mi! O kimsenin bürcü kırarak zindanda olan mahpusu kurtardığı için o mahpus : "Bu bürcü kıranın elini kırmalı!" diye saçmalar söyleyebilir mi ? Böyle sözü ancak hapisten darağacına götürülen kimse söyler.

O kimseye ölüm nasıl acı gelebilir ki yılanların zehiri olan yerden çıkarılıp şeker bulunan tarafa götürülüyor, can ve beden kavgasından kurtulup gönül kanatlarile elsiz ayaksız uçacak. Tıpkı zindanda mahpus olanın geceleri uyurken rüyasında Gülistanı görmesi gibi... O mahbus: "Allah'ım! Beni yine ten hapsine götürme de ben bu Gülistanda zevk ve safa edeyim!" der. Ve Allah ona der ki: "Duan kabul oldu. Artık bedene gitme !" Allah her işte doğruyu bilir. O mahbus ki ten kuyusunun dibinde zincirlerle bağlanmıştı, hiç uyanmanın hasretini çeker mi!

Öldüğün zaman halk : "Filân miskin öldü!" der; sen ise hal' lisanınla: "Ben diriyim, ey gafiller!, dersin, benim tenim her ne kadar başka tenler gibi toprak altında yatıyorsa da gönlümde yedi cennet açılmıştır. Canım gül ve nesrin içinde uyuyorken tenim gübre içinde olsa da ne ziyanı var! Uyumuş canın, bedenden haberi olur mu ? O beden ister gülşende yatsın, ister külhanda !

Sâf renkli cihanda can nâra atarak : "Ne olaydı kavmim beni bileydi!" der.

Eğer can bu bedensiz yaşamayacaksa, âlem kimin sarayı olurdu ? Canın bedensiz dirilmeyecek olsaydı (gökde rızkınız vardır) sözü kime ait olurdu ?

V.

(Herkesin hareketi oradandır, ondandır. Herkes kendi vücudunun çerçevesinden görür. Meselâ mavi cam güneşi mavi gösterir ; kırmızı cam kırmızı gösterir ; camlar renklerin dışına çıktıkları zaman beyaz [yani renksiz] olan cam en doğru gösteren camların başındadır.).

Ebucehil, Ahmedi (yani peygamberi) gördü ve "Hâşim evlâdından çirkin bir nakış çıktı." dedi. Ahmed ona : "Haddini tecavüz ediyorsan da doğru söylüyorsun !" dedi.

Ebu Bekr onu görünce : "Bir güneşsin ve ne şarktan, ne garptan olmadığın halde ne hoş parlıyorsun !" dedi. Ahmed: "Doğru söylüyorsun azizim. Sen hiç mesabesinde olan dünyadan kurtulmuşsun !" dedi.

Hazır bulunanlar: "Ey halkın en şereflisi olan! iki zıd söyleyen insana niçin doğru söylüyor dedin ?" diye sordular.

Ahmed: **"Ben halkın elile cilalanmış bir aynayım. Türk veya Hindli, her insan kendi halini bende görür."** dedi.

CÂMÎ. Aynı mealde şu rubaîyi söylemişti :

"Bu görünen şeyler renkli camlara benzerler. Oraya vücûd güneşinin ışığı vurmuştur. Kırmızı, san ve yeşil olan o camlardan güneş o renklerde imiş gibi görünür." Ayni ilham büyük İngiliz şâiri P. B. SHELLEY de şu ölmez mısra'ları söyletmişti :

Life, lifee o dome of many coloured glass
Stains the White radiance of et'ernity.

b) Hikâyeler

I

Çenk çalan ihtiyarın mezarlıkta Allah için çenk çalması .

Ömer zamanında., çenk çakı vakarlı bir mutrib vardı. Bülbül onun sesile kendinden geçerdi; ve o güzel sesi bir zevki bin yapardı. Meclislerin, toplantıların ziyneti idi. Nevası kıyametler koparırdı. Usule uygun avazı İsrafilin sûri gibi ölülere can verirdi, sesinin işitilmesi fili kanatlandırırdı.

O öyle bir mutribdi ki, cihan onunla neş'elenir, sesinden acayib hayaller zuhur ederdi. Nağmesinden can kuşu uçar ve gönül ve akıl hayran olurdu.

Nihayet bir zaman geldi ki, ihtiyar oldu. Hayatının şahini aczinden sivrisinek tutmaya başladı. Arkası küp arkası gibi büküldü. Kaşları gözünün üstüne kuşkun gibi indi. Cana can katan sesi çirkinleşmiş, kimsenin yanında itibarı kalmamıştı. O sese Zühre yıldızının hasedi değmiş, sesi ihtiyarlık dan eşek sesi gibi olmuştu. Hangi hoş şey nahoş olmamıştır; hangi tavan yıkılıp yere yayılmamıştır!

Göğüslerdeki aziz avazlar başkadır, onun definin aksinden sur nefholur. Bütün içler onun içinden sarhoşturlar, o öyle bir yokluktur ki varlıklarımız ondan var olur. Onlar her fikir ve avazın kehribasıdır, ilham ve vahyin lezzetidir.

Mutrib ihtiyarlayıp zayıflayınca kazancı da olmadığından bir lokma ekmeğe muhtaç oldu. Dedi ki: **"Yarabbi! Bana çok ömür ve mühlet verdin. Benim gibi adî bir insana lutuflar ettin. Yetmiş sene günah işledim. Hiçbir gün benden rızkını ve ihsanını geri bırakmadın. Bugün kazancım yok; senin misafirinim. Çalgıyı senin için çalıyorum !"**

Çalgıyı kaldırdı, Allahı arıyarak Medine mezarlığında ah etti:

> **"Haktan ibrişim bahası isterim, o kalbleri iyilikle kabul eder."** dedi. Kabristanda çok çalgı çaldı ve ağlayarak başını yere koydu. Çalgıyı yasdık yapıp mezarın biri üstüne düştü. Onu uyku sardı. Ruhu hapisden kurtuldu. Ruh kuşu çalgıyı ve çalgıcılığı bırakıp beden zindanından sıçradı. Ruh bedenden ve cihanın incitmesinden azâd oldu. Sade bir cihanda ve can sahrasında bulundu. Ruhu orada teganni ederek derdi ki: "Keşke beni burada bıraksalar. Bu bağda ve bahar içinde benim canım rahat ediyordu. Bu gayb sahrasındaki lâle bahçesinde sarhoştum.
>
> Başsız ve ayaksız sefer ediyordum. Dudaksız ve dişsiz şeker yerdim. Zikr ü fikrim dimağın ağrısından, yorgunluğundan kurtulmuştu. Âlemin sakinlerde latifeler ederdim. Gözüm bağlanmış olduğu halde bir âlem görürdüm, orada elsiz gül ve fesleğen toplardım? Bal deryasına dalmış bir su kuşu idim; o su Eyyubun. yıkandığı

şarabın ayni idi. Orada Eyyüb baştan ayağa kadar şarkın nuru gibi ıstıraplardan temizlenmiştir. (Mesnevi) âlem kadar büyük olsaydı yine ona bu hikmetten bir parça bile sığmazdı. Çok geniş görünen yer ve gök, darlığından gönlümü parça parça etti. Bu gayb âlemi bana uyku içinde göründü, açıklığı kanatlarımı açtı. Bu cihanla eğer onun yolu zahir olaydı bu dünyada az kimse belki ancak bir lâhza için bakî kalabilirdi..."

Haktan: "Sakın tamah etme!... diye cevab geldi, mademki ayağından diken çıkmış; yürü!..."

Mutribin ruhu rahmet ve ihsanın sonsuz çölünde: **"Mevlâ!... Mevlâ!..."** diye feryad etti.

O zaman Hak, Ömer'in üzerine bir uyku havale etti ve uykudan kendisini tutamaz bir hâle getirdi.

Ömer şaşırdı; çünkü bu uyku mutad bir uyku değildi; gayb âleminden geldi; maksadsız ve sebebsiz değildi. Yastığa baş koydu. Kendini uykuya kaptırdı. Rüyasında Hakk'tan bir nida geldi. Ruhu onu işitti. **Öyle bir ses ki o ses her sesin aslıdır, hakikatte asıl ses odur, işitilen ise nida değil, yalnız şadadır. Türk, Kürd, değil, Acem, Arab her millet o nidayı kulaksız ve dudaksız duymuştur; yalnız insanlar değil, o nidayı değnek ve taş bile anlamıştır,**

Ömer'e gelen nida : "Ey Ömer! Benim hâs ve muhterem bir kulum var, diyordu ; zahmet edip kabristana doğru git! Ey Ömer uykudan uyan, kalk, beytülmalden tamam yedi yüz altını al, o kulumun önüne koy: "Bizim makbulümüzsün, bu kadar altını şimdilik al, mazur gör! Bu altınlar sana ibrişim bahası içindir. Harç ve sarf et, sonra buraya gel!" de!

Ömer, o avâzın heybetinden fırladı, kalktı. Belini bu hizmet için bağladı. Kabristan tarafına çıktı. Altın kesesi koltuğunda olduğu halde hâs kulu aramaya gitti. Kabristanın etrafında döndü dolaştı. O mutribden başka kimseyi göremedi.

Kendi kendine : **"Allahın hâs kulu bu olmasa gerek!"** dedi. Bir daha dolaştı, yine o ihtiyar mutribden başkasını göremedi. Dedi ki: **"Hakk bana kabristanda bir kulum var, O kulum saf, değerli ve uğurludur"** diye buyurdu ; ihtiyar bir mutrib nasıl olur da hak erenlerden olur, bu ne sırdır Allahım !.."

Bir kere daha kabristanın etrafını dolaştı. O vakit yakîn hâsıl etti ki kabristanda ihtiyar mutribden başkası yoktur. Geldi, yanında nezaketle oturdu, ve aksırdı. Onun üzerine ihtiyar mutrib de uyandı. Yanında Ömeri görünce şaşırdı. Gitmeğe niyet etti ise de vücudunu bir ürperme aldı.

İhtiyar mutrib içinden : "Yarabbi bana imdat et, muhtesib çalgıcı ihtiyarcığın başına geldi!" dedi.

Ömer onun yüzüne bakınca utanmış ve sararmış gördü : "Benden korkma, çekinme, dedi. Sana Hakk'tan müjdeler getirdim. Hak senin huyunu o kadar methetti ki Ömer bile sana âşık oldu. Önümde otur, uzaklaşma! Kulağına ikbal ve devletten bir sır söyleyeyim!• Hak sana selâm eder ve seni sorar, sonsuz gamlarından nasılsın ? İşte birkaç altın parçası getirdim. İbrişim bahası nisbetinde azdır. Al, onları hârcet, sonra yine buraya gel!"

İhtiyar bu sözleri işitince titredi. Elini çekti ve kendini yere attı, "Ey eşi olmıyan Allah!" diye haykırdı. Utancından su gibi eridi. Pek çok ağladı, elemi hadden aştı: **"Ey Allah'la aramda perde olan, beni doğru yoldan şatırtan, yetmiş yıl kanımı içen, ve Hakkın önünde yüzümü kara çıkaran çalgım!"** dedi, ve onu yere vurup parça parça etti. "Ey vefası ve ihsanı olan

Rabbim, cefalarla geçen ömrüme acı! Bana öyle bir ömür verdin ki, ondan bir günün kıymetini âlemde kimse bilmez. Ömrümü yavaş yavaş harcayarak bitirdim. Hepsini alçak ve yüksek sadaha üfleyip tükettim...” dedi. Böylece inleyib ağlayarak, bunca yıllık günahlarını sayıp döktü.

Ömer ona: “Ağlaman akıllılığının eseridir. Faninin yolu başka bir yoldur. Onda akıllılık başka bir günahtır.. Geçmiş zamanı hatıra getirmek akim işidir. Mazi ve istikbali düşünmek ise hakkı görmeğe perdedir. Mazi ve istikbali ateşe at!. Ne zamana kadar bu kayıtla dolup nây gibi inleyeceksin ? Ey haberlerin haber vericisinden haberi olmayan! Senin tövben günahından beterdir. Geçmiş halinden tövbe etmeyi düşünüyorsun, bu senin aradığın tövbeden ne vakit tövbe edersin ?”

Ömer sırların aynası olunca ihtiyar mutribin ruhu içinden uyandı. Ruh gibi ağlayışsız ve gülüşsüz oldu. Cam gitti ve başka bir canla dirildi. O zaman gönlüne bir hayret geldi ki onunla yer ve gökten dışarı çıktı. İçine bir araştırmak hissi geldi ki, bu his, bu araştırmanın ötesinde idi. Ben bilmiyorum. Sen biliyorsan söyle; öyle bir hal ve bir söz ki, bu hal ve bu sözün Ötesindedir, bilirsen anlat.

Mutrib hakkın güzelliğinde boğulmuştu. Bu, kurtarılması imkânı olan bir boğulma değildi, o denizden başkası bu boğulma halini bilmezdi.

İhtiyarın macerası buraya gelince yüzüne perde çekti. Eteğini dedikodudan kurtarıp silkti. Bu yarım söz ağzımızda onun hikâyesinden kaldı.

Bu iyşü işreti kurmak peşinde yüz bin can oynatmak gerektir.

Can avculuğu işinde doğan ol, canlarla oyna. Bu âlemin güneş gibi canlarını oynat ! Yüksek olan güneş ruh saçar, her an boşalıp yine nurla dolar. Ey manevî güneş! Ruh saç! Eski cihanda yenilik göster.

Gayb âleminden her zaman yenilikler gelir. “Beden cihanından dışarı çık!” avazı yükselir.

II.

Ateşe atılan çocuk hikâyesi

[Yahudi krallarından biri meydanda bir ateş yaktırıyor ve biı* de put koydurarak : “Kim bu puta secde ederse ateşten kurtulacak” diye ilân ettiriyor.].

Kral: “Kim bu putun önünde secde ederse ateşten kurtulacak ve kim bunu yapmazsa ateşe atılacak!” dedi. Bu put, nefsin yaraşığını verdi, nefsinin putundan başka bir put doğdu.

Putların anası sizin nefislerinizin putudur. Alelâde put yılansa, nefis putu ejderhadır. Nefis, demir ve çakmak taşıdır; ve put kıvılcımıdır. Kıvılcım suda söner. Çakmak taşı ve demir su içinde bulunmakla kıvılcım saçma hassası zail olur mu ! İnsan bu ikilikle nasıl rahat eder ? Taş ve demirin içinde, ateş vardır. Onların üzerine suyun tesiri olamaz. Nehir suyu hariçdeki ateşi söndürür ama, taş ve demirin içine nasıl işleyebilir ?

Yontulmuş put siyah bir sel gibidir, fakat put yapan nefis bir cadde üstünde durmadan akan bir çeşme gibidir. Putu kırmak kolaydır ama, nefsi kırmayı kolay görmek cehildir.

Yahudi Kralı bir kadını ufak çocuğu ile o putun önüne getirtti ve o sırada yaktırdığı ateşi alevlendirdi. Çocuğu kadından aldı, ateşe attı. Kadın ateşten korktu ve gönlünü imandan ayırdı. Çocuğunun ateşe atıldığını görünce korkudan putun önünde secde etmek istedi.

Çocuk haykırarak : "Ben ölmedim... dedi, anne, buraya gel! her ne kadar ateşte isem de rahatım ! " Ateş sûrette perde olmak için gözbağıdır, ama hakikatte gaybın kesesinden çıkan rahmettir.

"İçeri gel ve ateş gibi bir su gör!.. Dünya hakikatte ateşken zahirde su gibi latif görünür. İçeri gel ve İbrahimin sırrını anla ki, o ateş içinde nasıl gül ve yasemin görmüştü.. Senden doğduğum zaman ölümü gördüm, senden ayrılmak bana çok korkunç görünüyordu. Senden doğdum; dar zindandan kurtuldum, havası hoş ve rengi güzel cihana geldim. Ateş içinde bu sükûneti görünce şimdi cihanı rahim gibi dar görmeye başladım. Bu ateş içinde bir âlem gördüm ki içinde zerre zerre Isa nefesliler vardı. "

"Bu cihan şekilsizdir ve [zat] de mevcuddur; şekli olan cihanın ise sebatı yoktur. Anneciğim içeri gel. bu ateş ateşliğini yapmıyor... İkbal ye devlet sırası geldi. Anneciğim ateşin içine gel ve devleti kaçırma. Kralın kudretini gördün; içeri gel de Allah'ın kudretini ve lutfunu da gör. Ben merhametimden senin ayağını bu tarafa çekmek istiyorum, yoksa o kadar tarab ve zevk içindeyim ki senden pervam yok. Ateşin içine gel, başkalarını da çağır, gelsinler. Kral ateşin içine sofra kurmuş. Pervaneler gibi hepiniz içeri geliniz, burada yüzlerce bahar var!..."

O kalabalığın içinde çocuk böyle haykırdı, halkın canı heybet ve azametle doldu. Kadın erkek ihtiyarsız o ateşin içine atıldılar. Her acıyı tatlı eden O dur; onlar dostun aşkından çekinmediler.

Kral yüzünü ateşe çevirdi: "Ey sert huylu olan ve tabiatiyle cihanı yakan ateş, senin huyun nerede kaldı ? Mademki artık yakmıyorsun, senin hassan ne oldu? Yoksa bizim bahtımızdan mı niyetin bozuldu ? Ateşperestlere bile lütfetmezken şimdi nasıl oldu da sana tapınmayan senden kurtuldu? Ey ateş, sen hiçbir zaman yakmak hususunda sabretmezken şimdi neye yakmıyorsun, buna kadir değil misin ?

"Acaba bu gözbağı mıdır, akıl bağı mı ? Böyle yüksek alev olur da nasıl yakmaz ! Birisi seni büyüledi mi, kimya mı yaptı? Bu, tabiatinin hilafı mıdır, yoksa bahtsızlığımızdan birleşecek midir?" dedi.

Ateş: "Ben hep o ateşim, dedi, içeri gir de hararetimi gör. Benim tabiatim ve unsurum başka değil, ben hakkın iznile kesen bir kılıcım !"

Rüzgâr, toprak, su ve ateş kölelerdir; bana ve sana göre ölü, Hakka göre diridirler. Hakkın önünde ateş daima kıyamdadır, âşık gibi gece gündüz cansız dolaşır.

III.

İbrahim Bin Edhem hikâyesi

İbrahim bir gece yarısı tahtının üstünde uykuya dalmıştı. Bekçiler sarayın damı üzerinde gözcü idiler. Birdenbire tavandan bir gürültü ve patırdı koptuğunu duydu ve uyandı: "Kimdir oradaki ? Eğer cesursan çık!.." diye haykırdı. Bunun üzerine adamları da oraya koştular ve

kaçan develerini aradıklarını iddia eden birkaç kişiyi yakalayıp huzuruna getirdiler. Padişah: "Devenin damda gezdiğini kim; görmüştür !" dedi. Bu adamlar ona : "Biz senin izinde yürüyoruz. Sen ki bir taht üzerinde oturduğun halde Hakla birleştiğini iddia ediyorsun. Böyle bir yerde oturan Hakka nasıl yaklaşabilir?" dediler.

İbrahim bunun üzerine sarayını ve her şeyini bıraktı ve kimsenin gözü artık onu göremedi.

IV.

Zaruret içinde olan çöl Arabile karısının konuşmaları

Bir gece bir çöl Arabının karısı, kocası ile konuşuyordu. Kadın, sözlerinde haddi tecavüz etmişti.

Dedi ki : "Hep yoksulluğu biz çekiyoruz. Herkes zevk ve safasında ; yalnız eziyet çeken biziz. Ekmeğimiz yok. Kıtığımız ise derd ve gıbtadan ibaret. Bir su kabımız bile yok. Göz yaşlarımızdan başka içecek su kalmadı. Gündüzleri güneşin hararet ve aydınlığım giymiyor, geceleri ay ışığım yorgan ve yastık yapıyoruz. Toparlak ayı bile ekmek sanıp onu kapmak için elimizi göğe uzatıyoruz. Dilenciler bile bizim fakirliğimizden utanıyorlar. Yiyecek düşüncesile geçen günlerimiz karanlık gecelerden farksız. Kimden bir avuç mercimek istesem, o bana : "Ey ölüm ye açlık timsali, benden uzaklaş!" diyor. Bize bir misafir gelecek olsa, gece uyurken onun mantosunu üstünden çekip alırdım. Fakirlikden işte biz bu hale geldik. Sakın hiçbir misafir aldanıp da bize düşmesin. Ön senelik kıtlık nedir eğer görmedinse, gözlerini aç da bize bak!"

Koca karısına : "Ne kadar batırdın bizi, dedi; ömrümüzün çoğu gitti, azı kaldı. Akıllı olan aza çoğa bakmaz; çünkü bunun ikisi de sel gibi geçer. O sel ister sâf, ister bulanık olsun, mademki geçip gitmiştir; artık ondan bahsetme! Bu âlemde birçok hayvanlar, bir şeyleri olmadıkları halde, pek âlâ yaşıyorlar. Ağacın veya yaprağın üstünde geceleyen kumru, rızkı meydanda yokken yine Hakka şükrediyor. Bunun gibi, sivrisinekden tut file kadar hepsi Hakkın ayalleridir ve Hak onları besler. Gam bizim orağımız gibidir. "Böyle oldu, böyle olacak.." demek bizim vesvesemizdir. Her derdin ölümden bir parça olduğunu bil. Eğer çaren varsa; ölümün bir parçası demek olan derdi içinden çıkar. Ölümün bir cüz'ünden kaçamadığın takdirde, bil ki küll olan ölümü başına dökmek isteyeceklerdir ! Ölümün cüz'ü sana tatlı gelirse, Hakk, küll olan ölümü de tatlı gösterir.

"Derdler ölümün elçileridir. Onlardan yüz çevirme! Kim tatlılıkla yaşadıysa acılıkla canını vermiştir. Bedenine tapanın can âleminde işi yoktur, Koyunları ovadan alıp hangisi semizse onu keserler. Kancığım, gece geçti, sabah oluyor, daha ne kadar zaman bu masallarla beynini yoracaksın? Sen gençliğinde daha kanaatkardın; şimdi altın peşindesin, halbuki evelden kendin altındın! Sen eskiden üzümü olan asma fidanı gibiydin; şimdi ise meyvası olmak üzere iken kuruyan ağaç gibisin. Sen benim eşim olduğun gibi huylarımız da eş olmalı değil mi? İşler böyle yürür. Çiftler biribirlerine uygun olmalıdırlar. Ayakkabı ve çizmelerin çiftlerine bak, nasıl biribirine benzerler.

Bu ayakkabılardan birisi ayağına dar gelse öteki de işe yaramaz. Sen, hiç, biri büyük, öteki küçük kapı kanadı gördün mü ?

Ormanda eşi kurt olan arslan işittin mi ?

Bir çuval boş, öteki dolu olursa devenin üstüne konulabilir mi ?

Ben kalbimin kuvvetiyle kanaat taratma gidiyorum, sen niçin şenaati tercih ediyorsun ?”

Kanaatkar olan çöl Arabi, karısına sabaha kadar, yana yakıla bu sözleri söyledi.

Kadın bağırıp kocasına dedi ki : “Senin saçmalarını dinlemeğe daha fazla tahammülüm yok. Böyle süslü sözler söyleyeceğine haline bak da utan. Kibir çirkindir ; dilencilerden zuhur edince daha çirkin olur. Gün soğuk ve karlı iken bir de elbise ıslak olunca nasıl olur? Ne kadar boş dâvalarda bulunuyorsun ?

Evine baksana bir kere, örümcek ağına dönmüş... Kanaatle senin ne zaman için nurlanmış ki? Kanaat dediğin şey bir kuru laftan ibaret... Bana bir de eşlikden bahsetmeye kalkmışsın! Bil ki ben insafın eşiyim, hilenin değil! Bir kemik için köpeklerle kavga ediyor, içi boş bir ney gibi feryad ediyorsun. Bana öyle yan yan bakma, senin damarını ben bilirim !”

“Sen aklım benden üstün görürsün ve ben senin nazarında daima aklı kısa olan bir kadınım. Kurt gibi üstüme saldırma! Senin gibi akıllı olacağıma akılsız olmayı tercih ederim. Zira senin akim insana bağ olur ; o halde o şey akıl değil, yılan ve akrebdir. Sen bir yılansın, bir büyücüsün! Sen Arab milletinin yüz karasısın. Karga eğer kendisinin çirkinliğini hileydi derdinden kar gibi erirdi..,”   ;

Kadın, böylece kocasına uzun uzun acı sözler söyledi.

Çöl Arabi, karısının bütün bu sözlerini sükûnetle dinledi ve nihayet şöyle cevab verdi:

“Ey kadın ! Bilmem ki sen kadın mısın, yoksa belâ mısın ? Başıma fakirliğimi vurma, ben onunla öğünüyorum. Mal ve alim, külah gibidir. **Saçsız olan kimse başım külâhla saklamak ister...** Güzel saçları olan kimse başındaki külahı atınca daha güzel olur. Sen olduğun yerden dönerken başın döner de böyle iken evi dönüyor gibi görürsün. Ey kadın! Eğer beni tamahkâr görüyorsan, biraz kadınlara mahsus olan araştırmadan yukarıya çık. Sözüm tama’kâr sözlerine benzer ama hakikatte rahmettir. Sen bir iki gün tecrübe et, o zaman kanaatkârlıkta iki misli zenginlik göreceksin. Keşke havsalan biraz geniş olaydı da gönlümün derdini anlıyabilseydin. Sözlerim ruhun memesinde süttür ; emmek için çeken olmazsa akmaz. Dinleyenin iç sıkıntısı olmazsa dilsizden bile yüz lisan duyar gibi olur. Gözün kabiliyetine göre güzel ve hoş şeyler yaparlar. Sağır bir insan için (çenk) deki kaba ve tiz sesler bir şey ifade etmez. Misk beyhude yaratılmamıştır, fakat burnundan koku almayan ondan anlar mı ? Senin, kör olanlar için hiç süslendiğin var mıdır ? Eğer cihanı kıymetli incilerle doldursam senin nasibin .olmadıktan sonra ben ne yapabilirim ?... Ey kadın, ya bu kavgayı, yahut da beni bırak. İyi veya fena, kavgadan hoşlanmam. Bu gönlüm barışmalardan bile ürker ! “

Kadın, kocasını bu kadar sert görünce ağlamağa başladı. Ağlamak kadının başlıca tuzağıdır. Dedi ki :

“Ben senden bu kadar şiddetli bir muamele ummazdım. Ben senden başka şeyler ümit ediyordum. Cismim ve canım, nem varsa şenindir; emret. Fakirlikten kendim için değil, senin için ürküyordum. Dertlerimin devası olan senin darda kaldığını istemiyorum. Başına yemin ederim ki bu şikâyetim. kendim için değil, senin içindi. Uğruna canımı feda ettiğimi ne olurdu anlıyabilseydin! Benim canımda yer eden sen bu kadar şikâyetimi çok mu gördün ? Hatırla ki ben put gibi güzelken, sen de putperest gibi bana tapardın... Küfür söyledimse imana

geldim. Senin yüksek ahlâkım anlamamıştım. Huzurunda küstahlık ettim. Affından bir mum yakarak günahlarıma tövbe ediyorum. Benim tarafımdan senden özür dileyen yine senin yüksek ahlâkındır. Ona itimadım olduğu için bu kabahati irtikâb ettim. Ey bana kızan kocam, bana gizlice merhamet et. Senin huyun yüz batman baldan tatlıdır!"

Kadın böylece tatlılıkla söz söylerken içinden bir ağlama geldi. O göz yaşı yağmurundan bir şimşek çaktı ve kıvılcımı kocasının gönlüne düştü. Allah kadın muhabbeti ile insanları süslemiştir. Hakkın süslediği muhabbetten insanlar nasıl kurtulabilir? Bir erkek eğer Rüstem ve zal gibi veya Hamza gibi kahraman bile olsa yine karısının esiridir. Zahiren su ateşe galib okluğu gibi, sen de zahiren kadına galib olsan bile, hakikatte mağlûbsun; çünkü kadını arıyorsun !

Zalimin öleceği zaman yaptığı zulümlerden nadim olduğu gibi çöl Arabi da karısına söylediği sözlere pişman oldu.

MECALİSİ SEB'ADAN

Yedinci meclisin tercemesi

— Va'za başlarken —

Allaha hamdolsun ki ariflerin nefislerini emrine itaat ufuklarında dolaştırdı ve nehyettiği günahlardan çekindirdi. Ve âşıkların kalbini kendi mahabbetiyle sulayarak daima müteşekkir bıraktı ve her an zikrini ilham ile fütursuz zikrile meşgul etti. Dertlilere uğradıkları dert ve belâya sabrın yüksek sevab ve mükâfatını göstererek sabır ve tahammüle acılığı tatlılaştırdı. Kendisine hamd ve şükrün vacib ve lâzım olduğunu anlatmak için zengine ihsan ve in'am bayrağını dikti.

O Hakkı tesbih ederim ki sevdiklerinin kalblerini mahabbetine yer etti ve mahabbetini gönüllerde yerleştirdi, âriflerin nefislerinde marifet ve tevhidinin alâmetini ve âyetlerini kuvvetlendirdi ve ruhlara yüzünü görmek ve cennete girmek arzusunu ilham etti.

Muhammedin kulu ve resulü olduğuna ve şeriatinin evvelki şeriatleri feshettiğine, peygamberliğiyle bundan sonra Allah tarafından peygamber gönderilmesine nihayet verdiğine de şehadet ederim.

Kendisine, âl ve evlâdına, eshabına, hulefayi râşidîne, hususile sözünde ve itikadında sadık EBÜBEKRİ'S-SIDDÎK, ve hakla batılı ayırarak hükmeden ÖMER ÜL-FÂRÛK ve marifetinin nurile kalbini parlatan OSMAN ZINNÛREYN ve ahlâkında ve işlerinde Hakkın rizasmı gözeten ALİ MÜRTEZÂ ve yakınlık ve rahmetile ayırdığı HASAN ve HÜSEYİN ve bütün Muhacirin , Ensâr , Etbâ ve Eshabına pek çok salât ve selâmda bulunurum.

— Va'az —

Hakkın elçisi olan Efendimizden işiden bir cemaatin rivayetile BASRALI HASAN şu hadisi nakleder: "**Allah aklı yarattığı zaman otur dedi oturdu, kalk dedi, kaktı. Yüzünü dön! dedi, döndü. Arkanı çevir! dedi, çevirdi. Söyle dedi, söyledi. Sus dedi, susdu, git dedi, gitti. Anla dedi, anladı.**

Sonra dedi ki: **İzzetim, celâlim, azametim, ululuğum, sultanlığım, ceberûtum, yüksekliğim, arşı kavramam ve yarattıklarıma karşı kudretim üzerine and ederim ki senden daha kerîm ve bana senden daha sevgili bir şey yaratmadım. Seninle bilinirim, seninle ibadet olunurum. Seninle itaat edilirim. Sana veririm. Senden dolayı azarlarım. Sevap ve ikab senin yüzündendir ! "** . [Allah ve Resulü sadıktır, doğru söyler.].

Hakkın seçilmiş ve sâf elçisi, (sonra indi ve havada durdu) âyetinin yakini, (iki kavis kadar ve hattâ daha yakın) âyetinin en hâs initiesi, ilk ve son gelenlerin en hayırlısı, peygamberlerin sonu, varlıkların hülâsası, sonsuz, ölçüsüz denizlerin parlak alâmetlerinin kendisinde zuhur ettiği, (insanların yürümesi için nurlandırdığımız) . Âyetinin güneşi, cennet ve bağçelerin kilidi, hakikatleri ve sembolleri keşfeden, Hakkın : (Biz sana Kevseri verdik) sözünde tebcil ettiği Efendimiz sadık taliblere ve âşık müctehidlere şöyle buyurur ki: "Allah aklı yarattığı zaman o kadîm yapıcı, o hâzır ve nazır, o gören ve işiten, bütün yaşayanların hayatı kendisinde buldukları yaşayan, bütün mühtacların zaruret ve acizlik zamanlarında kapısına koştukları kadir ve kayyûm ve o kahhar ki kahır ve zulüm edenlerin boynunu (boyunlarına lâle geçirdik) zincirle bağlıyan ve din ve diyanet düşmanlarının canını (kalbinin damarlarını keseriz) kılıcı ile koparan Hak aklın altın tacını (âdem oğullarını tekrim ettik) âyetinde olduğu gibi insanın başına koydu."

Akıl nedir ?

Hakir; âlemin kandili, (Sına) dağının nuru, emin belde, yani Mekke'nin âdil emîri, âlemlerin Rabbinin âdil vazifesidir.

Akıl nedir ?

Tabiati hoş ve âdil olan bir sultandır. Hakkın rahmetinin gölgesidir.

Akıl kimdir ?

Safa ve safvet erbabı onun yolunda oturanlardır. (Dünya âhiretin tarlasıdır) diyerek ambar dolduran kimseler onun başak toplayıcılarıdır. Aklın şerhi gönüle ferah verir.

Akıl nedir ?

Gelinin dolaşık saçları gibi güç düğümleri açan bu taraktır. Geceleri gündüz yapan Hakka ruhların kılavuzudur ki, onun sırlarına ait yukarıda bir işaret vardır.

Allah imkân âlemini yokluğun gizli yerinden vücud sahrasına getirdiği, yani âlemi yarattığı zaman vücud sahrası bu saadet güneşinden nur ve ziya aldı. Gizli olan akıl, hünerlerini, latifelerini, garibelerini mevcudatda meydana çıkarmak ve onu, faziletle her şeyden mümtaz olduğunu göstermek istedi.

Bütün bunların sâflığı, hâlisliği, temizliği ve ayıbsızlığının meydana çıkması için bir mihenk taşı lâzımdır. Bu mihenk taşından başka bu şerefli nakid ve latif hediyenin ayarının tamamlığını ölçmek için, bir terazi de lâzımdır ki ne ağırlıkta olduğu anlaşılabilsin. Çünkü on sekiz bin âlemde terazisiz, tartısız hiç bir şey ne aziz olur, ne zelil... Yalnız bu terazi dükkânlarda asılan ve pazar yerlerinde kullanılan terazi değildir! Bu terazi Hakkın alâmeti, Allahın sırrı ve ilmin temyizi olan ruhanî terazidir. Gönüllerin mizanıdır. Bütün cihanın terazileri bu teraziden çıkmıştır. Meyva terazisi başka, söz terazisi başkadır. Doğru mudur, yalan mıdır, batıl midir, insanları ölçen terazi de yine başkadır. (Bizim herbirimizin malûm makamı vardır) , (Bizden salihler ve onun dûnunda olanlar vardır) . Nebilerin de başka

terazisi vardır : (Bu resullerin bazılarını bazılarına tafdîl eldik) . Bu terazi güneşten daha zahirdir ve Hak onu güneşe yakın yapmıştır. Güneşin hangi derecede olduğunu ve neye mukarin bulunduğunu terazi seçer. Bu terazinin gökden daha çok ihata kabiliyeti vardır. Gök ondan daha mühtaçtır. Bu terazi ise göğe muhtaç değildir. Allah Kur'anında: (Göğü yükseltdi ve terazi koydu) . Gök daha yüksektir, fakat tevazula zemine bakar. Mahlûkata: "Ben yüksek âlemden, yükseğe konulmuşum ; ey terazi ya sen ne iş için geldin?" der. Terazi de : "Yükü hafif ve aklı Zayıf olanlara akıllarının azlığını gösterip ilâç tedarikile meşgul edip ağırlık ve cevherlerini meydana çıkarmak ve sebat ve temkin hâsıl ettirmek için geldim." der.

[Şiir] :

(Her rüzgârla otlar gibi sallanacak olursan, dağ kadar bile olsan bir ota değmezsin?)

"Ey terazi! ağırlığı nasıl bulalım ? "

Terazi dedi ki: "Çünkü siz postsunuz, cisimsiniz. Su ve topraksınız; bari lâtif bir beyine malik olun ve can ve gönül hâsıl edin!"

"Ey terazi ! Bu beyni nerede bulurlar ?"

"Bütün bu otlar, buğday başakları, cevizler, baklalar ve hassalı otlar, bütün nebatlar topraktan yaprak olarak çıkar ve onların beyinleri yoktur. Muvafık olan havadan çekerler. Hararetten terlemiş, göğsü yanmış olan kimsenin havadan nefes aldığı gibi o yapraklar da bahar havasını ve toprak altından suyu kendilerine çekerler. Toprak altından suyu ayırıp kendilerine çektikleri gibi, hayattaki bir insan, içinde çörçöp bulunan su kabından hâlis su içemez.

Hakkın otlara ve ağaçlara verdiği ne kudrettir. Yüz bin dalganın getirdiği çörçöp ve çamurla karı;:şık bataklıktan sâf suyu kendine çeker ve vücudunu ; Hakkın nimetile besleyerek öz ve beyin hâsıl eder, büyür, nebat olur, Böylece ilim arzusu ve iş suyunu insanlara göndermişlerdir ki (ilim kalblerin hayatı, iş günahların kefaretidir) **süzünce eğer kalbin sıcaksa ağaç gibi ilim ve hikmet nesîminden hava al!** Eğer yüreğin yanıyorsa iş âbı hayatından susayanlar gibi iç, bahar Süleymanı gibi adalet tahtına otur ki biz o Süleymana (kuşların dilini öğrettik). , Sen de kuşların dilini öğren. Bahar bir hayattır ki, rüzgâr onun tohumudur. (Rüzgârı ona teshir ettik) .

Cihanı adalet kaplasın. Sonbahar kâfirinin bağ ve bostanda olanlara [yani nebatlara] ettiği zulmün, o güzel yüzlülerin intikamını alınca, topraktan ve ağaçtan her nebat, bu vaktin Süleymanı huzuruna çıkarak ağızlarını açtılar: "Benim cevherim var, meyvam var, özüm var; bu sözüme başağım şahididir !" dediler. Bahar Süleymanı: **"Her davanın bir terazisi vardır!** dedi. (Aşk davasını etmek kolaydır, fakat delil göstermek lâzımdır); ey nebat cinsleri ve ağaç nevileri! Ağzınızı açıp davaya başladınız, bir terazi getiriniz ki haklı ile kuru iddiada bulunan meydana çıksın!" Bu terazinin bir gözü rüzgâr-, bir gözü sudur. Başağı ve mey vasi olan her yaprak kıymetlidir. Su ve rüzgâr terazisi gelip onun hünerini ve cevherini âleme gösterir. Hiç bir ağacın bir mıskal, bir zerre cevheri gizli kalmaz. Ekşi ekşiliğini gösterir. (Yüzleri çirkin ve buruşuk) dur . Tatlı, tatlılığını gösterir ki (Önünde birtakım parlayan, gülen, ferah ve sürurları görünen yüzler vardır) ,

Bir takım ağaçların kökleri su ve toprakla karışmış karanlık içinde hassa sahibi oldular. Helâl ve sâf şeyler yediler, bulanığından perhiz ettiler ve kendilerinde başkalarının göremediği hüner ve cevheri gördüler: "Biz yeraltında böyle hünerler kazanıyoruz, biçimli ve güzel

kıyafetlere giriyoruz, Haktan bu kadar inayetlere nail oluyoruz, yazık başka köklerin bunlardan haberi yok. Ah bir teşhir günü gelse de güzelliğimizi gösterip bizim güzelliğimizle başkalarının çirkinliği ortaya çıksa!" dediler.

Onlara gayb âleminden cevab geldi: **"Ey su ve toprak mahbusları! Çalışın, hüner kazanın, gönlünüz kırılmasın, korkmayın !** Sa'y ve hünerleriniz gizli kalmaz. Bu kadar cevherleri ve meyvaları hâzinelerinize koyduk. Sizin kendinizden haberiniz yoktu ve bu bizim gayb âlemimizde vardı. Bu gün sizin kendinizde gördüğünüz hünerler ve güzellikler, vücudunuza gelmeden evvel, gayb denizinde bu mücevherleri buldular ve toprak hâzinelerine koştular. Bu hassaları biz koyduk. Her hüner sahibi, her san'atkâr, her kuyumcu, mücevherci, simya kimya bilenler, âlimler, muhakkik (verificateur) ler daima çalışır, hünerlerini gösterirler. O sa'y ye gayreti o şevk ve arzuyu biz verdik. Kendilerinde bir fikir ve karar yoktu. Yeni yetişen kızlar gibi ayna karşısında giyinip süslenirler, boyanırlar ve dışarı çıkıp süslerini ve güzelliklerini göstermek isterler, ve içlerinden şöyle söylerler: **"İhtiyarladığımız zaman yalnız bu âlemde değil, başka âlemlerde de yüzümüze bakan olmayacaktır."** Saçlarının büklümleri zincir gibi olan gençler evde zincirle bile tutulmaz. Şu halde bütün süsleri için uğraşan güzellerin ve hüner sahiplerinin emel ve arzuları kendi güzelliklerini göstermektir. Bunun için bir dükkân ararlar ki hünerlerini meydana koysunlar. Halbuki bütün bu işler hakikatten haberleri olmamaktan ileri geliyor. Et, deri ve kemiğin hünerden ne haberi olur! Nasıl ki bir tilki bir tarlanın ortasında asılmış bir kuyruk görmüş ve : **"Burada muhakkak bir tuzak olmalı, avcının işidir, yoksa tarlada kuyruk ne arar ?"** demişti. Asıl insanın da et, deri ve kemik biten vücudunun tarlasındaki bu çalışıp çabalaması, bu didinmesi nedir ?

Bu istek ve heves benim temiz sıfatımdandır.

Musa yüz bin acayib gördüğü ve hayrette kaldığı zaman dedi ki: **"Bu fena âleminden öyle bir âleme, erdim ki, orada can üstüne can, hayat üstüne hayat, nur üstüne nur, zevk üstüne zevk dalgalanıp parlıyor... Yarabbi ! Biz bu âlemdeniz, şehrimiz, aslımız, madenimiz buradandır. Bizi, sonsuz olan bu madenin ocağındaki gümüş gibi sâf vücudumuzu hırsızlar pazarına götürdün. Böyle bir nefîs cevheri hasis bir âleme nakildeki hikmet nedir ?"**

O zaman Allah: "Musa! dedi, ben gizli bir hâzineyim. Bilinmek isterim! Gizli hazine idim, beni tanısınlar istedim."

Musa : "Yarabbi! dedi, onlar hazine sahibi idiler, tanıdılar ve bildiler. Balık denizi nasıl bilmez; açık göz güneşi nasıl anlamaz! Rabbani Tuti nihayetsiz şeker kamışlığını nasıl tanımaz !

Göklerin bülbülü, peygamberin: **"Kırmızı gül benim terimden yaratılmıştır!"** diye bildirdiği gülistanı nasıl bilmez ve o bülbül onunla nasıl kendinden geçip mest olmaz ve o sarhoşlukla nasıl coşmaz? Nasıl biribirine benzemeyen binlerce perdeden binlerce biribirine benzemez makamlarda ötmez ?

"Bu binlerce perdeyi hangi muganniden öğrendin ? Hangi mutribden geçtin ?"

Bülbül dedi ki: "Benim doğduğum anadan bütün âlim ve üstatlar da doğar. Hepsinin anadan doğma bilgileri ve anadan doğma akılları vardır.

"Ben erkek ve dişi insanlık maddesinden doğmadım. Ben hakikatte bütün aşk anasından doğmuşum. Aşkım da anadan doğmadır; ben ümmiyim."

Ümmînin iki mânası vardır; biri okuması yazması olmamaktır. Ümmîden en çok bu mâna anlaşılır. Fakat doğrultanların yanında ümmînin mânası başkalarının el ve kalemle yazdıklarını el sürmeden kalemsiz yazanlardır. Başkaları olup biten şeylerden bahsederler. O ise gaybdan, gelecekten ve olmayan ve gelmeyen şeyden bahseder. Cam olan herkes görür; fakat o canı gören başkadır.

Ey Muhammed ! Sen ümmî idin, yetimdin. Anan baban yoktu ki seni mektebe versinler, okuma yazma öğretsinler. Bu kaç bin türlü ilim ve irfanı nereden öğrendin, vücudun ilk zamanından, varlığın başlangıcından kadehle kademe olan şeylerden nasıl bahs ve hikâye ettin ?

Sen cennet bağlarından ve bahçelerinde nişan verdin, hûrilerin kulaklarındaki küpe lere kadar şerh ettin, cehennem zindanının çöllerini köşe bucaklarım anlattın, âlemin inkırazından, sonu olmayan ebede dair ders verdin, nihayet bütün bunları kimden öğrendin ? Hangi mektebe gittin?

Muhammed cevab verdi: “Kimsesizdim, yetimdim ; kimsesizlerin kimsesi olan Hak, benim hocam oldu ; bana öğretti. (Rahman Kur’anı talim etti) Eğer bu ilimleri lıalktan öğrenmek lâzım gelse idi hiç kimse birçok mal sarfetse yine binlerce senede öğrenemezdi. Öğrense bile taklidi ilim olurdu, aslının anahtarı elinde olmazdı ve kapısı kapalı kalırdı. Sarih olmazdı; ilmin nakşı, resmi olurdu, ruhu ve hakikati olmazdı.

Herkes duvara resim yapabilir, yaptığı resmin başı olur ama aklı olmaz. Gözü olur da görmesi olmaz. Eli olur da vermesi olmaz. Göğsü olur da nurlu gönlü olmaz. Elinde kılıç bulunur da işe yaramaz.

Her mihraba kandil resmi yapılır; fakat gece gelince bir zerre aydınlık vermez. Duvara ağaç resmi yaparlar ama dokunsan meyvası dökülmez.

Duvardaki resimler cansız olmakla beraber faideden hali değildir. Çünkü bir adam zindanda doğsa da, insan yüzü görmese, yalnız güzel yüzleri, zindanın kapı ve duvarlarındaki resimleri görse, güzel güzel resimlerde şahların, gelinlerin, padişahların süslerini, tac ve tahtlarını, sofralarını ve işret meclislerini, çalgıcılar ve oyuncularını görse, cinsiyet ülfeti münasebetiyle sorar ve anlar ki, bu zindanın dışında başka bir âlem var. Duvardaki resimler gibi güzel çehreli insanlar, meyva ağaçları var. O zaman yüreğinde bir ateş uyanır ve: “Âlemde böyle şeyler varmış...” der.

Ey insanlar! bu âlemde olan şeylerden çekininiz; kalkınız, yüksek âleme sefer ediniz, can kalıbınızda kemali buldu, vücud işini kısa kesin!

Ey temiz ruhu olanlar!

Bu toprak yığınında ne vakte kadar cehennemlikler gibi kalacaksınız ? Çok zamandan beri devlet borusu çalıyor. Ey bu âlemde canla doğanlar! Topraktan başınızı kaldırın! Ey cihan görmemiş mahbuslar, niçin arayıp bir çare bulmuyorsunuz ? Bakınız bu güzel suretli resimler ve acayib şeyler arasında hakikatler vardır,

Doğrusuz yalan yoktur. Her yerde yalan söylerler ve o ümidle söylerler ki işiden eğer doğrusunu görmüş ve bilmişse onu doğru zannile kabul etsin. Kalp akçayı o tama’İa harcederler ki, alan sahih gümüşten sansın, Müşteri has akçayı vaktile bilmiş olmalı ki, o zan

ile kalıbını kabul etsin. Yalan olan her yerde onun doğrusu da vardır. Kalp olan yerde hâlisi de vardır. Hayal olan yerde hakikat de bulunur...

Bu âlem zindanının duvarında nakşolmuş görünen suret ve hayaller fânidir, mahvolur. Âlemde kaçbin kişi ile dost idik ve akraba zannettik, sırları söyledik. Bu nakışlar gibi onlar da geçip gittiler..

Kabristana git, lahid taşlarına, tuğlalarına bal oradaki nakışları ve yazıları mahvolmuş göreceksin

Yakın bil ki o güzel nakışlar zindanın haricindeki dostlardır.

Bunun şerhi uzundur. Kısa keselim ve zindanı kapayalım. Ey merhametsizliği âlemin merhamet denilenlerin merhametinden daha tatlı olan Allah'ım. **Bu merhametsizliği niçin yarattın ?**

Hakk cevab verir: **"Ben gizli bir hazine idim, bilinmeyi istedim"** . Ben, yersiz yerin halvetinde gayb perdesi altında gömülü hâzineyim. Varlık perdeleri istedim ; tâ ki güzelliğimi ve celâlimi bilsinler ve görsünler ki ben nasıl bir hayat suyuyum, nasıl saadet kimyasıyım."

Dediler ki: "Biz ki bu denizin balıklarıyız, evvelce bu hayat denizinde imişiz. Bu denizin büyüklüğünü, lutuflarını bilseydik..."

Bu hayat kimyasının azizliğini anladık. Bu denizin balıkları olmayanlara her ne kadar teklif arzetmiş isek de onlar işitmediler, görmediler, bilmediler. Çünkü ilk bilen bizdik bu hâzineyi, son bilen de biziz.

(İstedim ki bilineyim) sözünde geçen bilecekler kimlerdi?

Hakk'tan cevap geldi: **"Ey balıklar! Suyun kadrinini bilseydiniz âşık olur ve o denize erişmek isterdiniz."** Ama böyle yanıp yakılmak, canını feda edercesine yanık gönlü ile kan ağlamakla da bu iş olmaz. Dalganın karaya, deniz kıyısına attığı, uzun müddet sıcak toprak ve kızgın kumun üstünde yanıp yanıp çırpındırarak ne öldürüp ne yaşattığı ve ne de hayat lezzetini tatmak için deniz hasretinden vazgeçirebildiği bir balık için vaktile görmüş olduğu o deniz hayatına karşı başka nasıl bir hayat lezzeti olur ?

[Şiir] :

(Bir gece vuslat şerbetini içen kimse şerbeti bitince, zevk sandığı şeyi, verdiği humarın acısından anlar.)

O denizden uzak olan balığın yaşamak imkânı olmadığı gibi ne Ölmesine ve ne de denize kavuşmak için dinlenmesine imkân vardır.

[Şiir] :

(Sırmalı kemer bağlamışım sanırsın, sarılığından yüzüme safran sürülmüş sanırsın. Vuslatının ümidi gaybolsaydı, çoktan kendimi öldürürdüm).

O deniz : (Nefislerinizi öldürmeyiniz ; Hakk sizin için merhametlidir.) . diye seslenir.

Hak: "Diledim ki, hâzinemi göstereyim: Sizin "bu hâzineyi tanıdığınızı da meydana koyayım. Bu denizin lutfunu ve saflığını da göstereyim. İstedim ki bu balıkların himmetlerinin yüksekliğini ve lütufkârlıklarını da gösterip bu deniz halkım meydana çıkartayım" dedi.

(İnsanlar iman ettik deyivermekle belâlar ve musibetlerle imtihan edilmeksizin bırakılacaklarını zannederler.). Yüz binlerce yılanlar vardır ki balığız davasında bulunurlar. **Halbuki onlar surette balık, sırette yılandırlar.**

[Şiir] :

(Temiz ruhlular temiz olan şeyleri yerler, toprak ve yılan yiyen yılandır).

Hava ve toprak balığın gıdası değildir. Uzaktan gördüğün her hayvanı bilemezsin, köpek midir, yoksa ahu mudur ? Eğer kemiğin bulunduğu tarafa giderse ahu değildir.

Kurt ile ahu çiftleşmişler, bir yavru doğmuş; bu yavruya kurt mu, yoksa geyik mi hükmünü vereceğiz? Bu hususta âlimler ihtilâf etmişler. Bu sözün şerhile medresede uğraşılır. Ancak doğru söz odur ki, önüne biraz ot koruz, bir avuç da kemik atarız. Eğer başını ota uzatırsa ahudur, kemiğe eğerse kurttur; hangi suya ağzını sokarsa murdar olur: zira kurt köpek cinsindendir.

Yılanın gıdası hava ve topraktır; nefsi emmare yılanının gıdası' da haya ve topraktır. Fakat bu toprak nasıldır ?

Dünyanın acılığı ve tatlılığı topraktan çıkar. Allah ona bir renk vermiştir. Dikkatle bakmak istersen görürsün ki, o topraktan hâsıl olan et ve kemiğin nakışları silinir, yani çürürse topraktan olduğunu anlarsın. Eğer yılan değilsen bu gıdadan "başkasını ye!

Yılanın başka bir gıdası da havadır, fakat hangi hava ? Beylik ve büyüklük mansıbı! İnsan biraz ekmek yerse açlıktan kurtulur. Fakat büyüklük, mansıb havası başına eser de: “Aslımız böyle idi, muhteremdi! diyerek mansıb, memuriyet arzusuna düşerse o yılan yavrusu olan nefsi, hava ve toprağın birçok nimetlerini bulunca fir’avun ve ejderha olur.

[Şiir] :

(Senin muhaliflerin karınca idi: yılan oldular. Yılanlaşmış karıncaları mahvet. Aman verme, zaman geçirme ki vakit bulunca yılan da ejderha olur!)

Mü’minler hâlis yılan değildirler; hâlis balık da değildirler; ancak yılan balığı gibidirler. Sağ yarıları balık, sol yarıları yılandır. Yarım saat onları havaya, yarım saat de deniz tarafına çeker.

[Şiir] :

(Bizim istediğimiz gibi başkası da arzu eder. Baht acaba hangimize yâr olacak? İnsanlık tuhaf bir macundur; aziz yaparsan aziz olur, alçaltırsan alçalır.)

O balığın sağ yarısı dediğimiz (akıl) dır. Hakk aklı yarattığı zaman ona : “Bana gel!” dedi, sonra “Ey akıl! benden yüz çevir!” dedi. Akıl dedi ki: **“Yarabbi! fermanını tutarım, emrinle yüz çevirmek, emrinle gelmek gibidir !** Görmez misin ki meleklere : “Benim yerime Âdeme secde edin!” diye emir edince, zahirde bu emir Hakkın kulluğundan arkasını döndürüp Hakkın gayrısına yüz çevirmektir ama, emirle olunca itaat ederek Hakka yüz sürmek olur.

Melek şereflidir, neden?

Çünkü melekler senelerce Hakka secde ettiler. İblis ile aynı kâseden içip, aynı elbiseyi giydiler, yabancıyı ayırdedemediler. Hakktan bir kerecik yüz çevirip Âdeme secde etmekle

temiz hil'ati giydiler ve yabancıdan mümtaz oldular. Şeytan her nekadar zahirde Hakka arkasını dönmedi ve Hakka secdeden vazgeçmedi ve başkasına secde etmekten utandı ise de Hakkın emrine arka çevirdiği için tardolundu. Ey yarısı yılan, yarısı balık olan ve iman eden kimse! Saatinizin birini balığa, yani Hakka döndürün, diğer saatinizi de maslahat için yılana çevirin !

İlk teveccüh:

"Sana tapınırız !". Emrinle sana ibadet etmekle meşgulüz: (Sana sığınırız). Yine senin emrinle senin kulluğuna arkamızı döndürdük, Haktan yüz çeviren nefsi emmarenin tedavisîle meşgul olduk. Mademki sen o düşmanı bize sebeb olarak yarattın, İslama kuvvet olmak için kâfirlerden haraç alındığı gibi o da lüzumludur."

Söylediğimiz bu yılan ve balık iki sıfattır. Bir sıfat onun bendi, bağıdır. Öteki sıfat ayağıdır ki cinsiyet şevkidir. Bağı olan sıfat toprakla olan münâsebetidir. Hak bir cevher yarattı, ona baktı. O utancından su oldu, deniz oldu, ve taştı, köpüklendi. Köpükler toprak oldu ve zemin hâsıl oldu. Bu sebeple toprak sudan doğmuştur. Bu akrabalık ve alâka ondandır.

Ey bir katreden yaradılan insan. Uyan!

Bu akrabalığa ve taalluka mağrur olma ki çok katreleri bu bağ mağrur etmiş ve denize akmak istemesinden alıkoymuştur.

Mes'uddur o kimse ki, kendisini bağlayan bağlar ister demirden, ister sazdan olsun, daima kırıp atmağa çalışır. Bu bağ eğer altından olursa altını sever, eğer elmastan ise elması sever. Vahdet denizine sel gibi akan katre, iman eden kimsenin canının katresidir; o katre birlik denizine sel gibi akar. (Ben Rabbime gidiyorum. Tevekkülüm onadır ve bana bu kâfidir. O her şeyi bilir.)

Şükür ve hamd âlemlerin Rabbi olan Allaha, Salât ve selâm da yaratılanların hayırlısı olan Muhammed'e ve temiz soyu ve çocuklarına olsun!

MUHTELİF ESERLERİNDEN

a) Mevlânanın bir mektubu

Kapılan açan Allah'tır

Hakk: **(Öfkelerini yenenleri ve insanları affedenleri severim)** diyor.

Peygamber de: **(Öfkesini yenenin kalbini Allah emniyet ve imanla doldurur)** demiştir.

Âlemlerin Rabbinin sözü ve resullerin efendisinin; hadîsi bereketi yalrîni olsun. Âlemin ulu emiri, âdil, kerem ve ihsan edici, hayret dağıtıcı, fukaraya yardım eden, zulüm görenlerin imdadına yetişen, islâmın ve müslümanların ışığı [Nûrû'd-devlet-i Ve'd Din] Allah yüceliğini daim kılsın. Dostları mansur, düşmanları makhur olsun. Hususile nefis ve şeytan makhur olsun ki (En şiddetli düşmanın koltuklarının arasında olan nefsindir . Kendi nefislerimizin şerlerinden, işlerimizin kötülüğünden Allaha sığınırız.

Bu muhlis duacıdan kelâm ve dua mütalea buyuralar ve kendilerinin hayır ve ikbali duasına rağbetli bileler.

Ey şahsı gaib, zikr ve yâdı hazır olan ! Doğduğunuz günde, öldüğünüz günde, tekrar dirildiğiniz günde sana selâm! Bu dua kabul buyurulsun.

Allah sonunu hayır etsin, aziz oğlumuz Nizamüddinin halini bildirmek isterim. İşitildiğine göre, hayır düşünen, derviş besleyen hatırınız tarafından gazaba uğramış ve vâki olan kusurundan dolayı gönlünüz ondan incinmiştir. Bu ihlâslı duacınız şefaat icabı, Allah rızası için niyazda bulunuyor.

(Sizin iyilikleriniz, oruçlarınız, sadakalarınız bizce malûm olmuştur; Hak güzel kabul etsin). Başka bir ihsan daha var ki o, bütün ihsanların başıdır. İsa'dan : "En şiddetli ve meşakkatli şey nedir ?" diye soruldu. İsa : "Hakkın gazabı her şeyin en şiddetlisidir !" buyurdu. "Ey Allah'ın ruhu olan İsa! Hakkın gazabından bizi ne kurtarır ?" diye sorarlar. İsa : "Öfkenizden vazgeçebilirseniz, Hakk da gazabını sizin üstünüzden alır; İhsanın karşılığı ihsandan başka ne olabilir ki ?" dedi.

[Şiir] :

(Verilen şeyi ecel almadan önce veril. esi lâzım gelen şeyi geri vermelidir.)

Nizamüddin oğlumuz muhib ve devlet sahibi olan sizin müştaklarmızdandır. Sizi daima hayırla yad etmekle ağzı tatlılanır. Ufak bir kusur etmişse affetmek daha iyidir. (Bir pire için bir yorgan yakılmaz. Eski dost bir kusur etmişse reddedilmez).

[Şiir] :

(Dostundan bir cefa gördünse onun bin dane vefası olduğunu da hatırla, iyilik günaha karşı bin şefaatçi gibidir.)

Sen yerde olanlara merhamet et ki gökte olan da sana merhamet etsin. Senden aşağı olana acı ki senden üstün olan da sana acısın.

b) Mevlâna'nın Türkçe Şiirlerinden

Ussun varsa ey âkil aldanma gıl zinhar mala

Şol nesne ya ki sen koyup gidersin, ol bunda kala

Zahmetini görübenim dürersin dünya malını

(?) harc edüp seni anmaya (?) zehi belâ

Seni unudur dostların, oğlun, kızın, avratların

Ol mâlini üleşeler hisab edüp kıldan kıla

Kılmayalar sana vefa, bunlar bay ola; sen gedâ

Senin içün virmeyeler bir pare etmek yoksula

Bir demliga ağlaşalar ; andan varup hayraşalar

Seni çukura gömüşüp tiz döneler gülâ gülâ

Ol kim gide uzak yola, gerek azık ala bile

Almaz ise yolda kala, irmeye her giz menzila

Virdi sana malı Çalap ta hayra kılasın sebeb

Hayr eyle, kıl hakkı taleb, vermeden ol Mâlin Yelâ

Bu gün sevinirsin ; benim altunum, akçam çok deyü

Anmazmısın ol günü kim muhtaç olasın bir pula

Es itmeye mâlin senin, hoş olmaya hâlin senin,

Nesn' ermaya elin senin, ger sunmadmsa el elâ

Ol mal didüğün mar ola, hakkaki kûrun tar ola

Her giz meded bulmayasın çevre bakıp sağ u sola.

İttin ise anda çarak ola sana ol hoş turak .

Bunda ne kim kıldın yarağ , anda sana karşu ğelâ.

Diler isen ayşü ebed, dut gil ne didise ol ahad

Andan dila her dem meded, tâ irişasın hasıla

Böyle buyurdu Lem yezel; "bilin beni, kılın amel!"

"Terk eyleniz tûli emel, uymanız her bir bâtıla!"

Yoksul isen sabreyle gil, ger bây isen hayreyle gil,

Her bir hâla şükreyle gil, Hak döndürür hâldan hâlâ.

Dünya anın, ahret anın, nimet anın, mihnet anın,

Tamu anın, cennet anın; devlet anın, kânı bula .

Hakka bana na mal gerek, dileğim eyu hal gerek

Ne kıl gerek, ne kal gerek kendüzini bilen kula.

Ey şems dila Haktan haki; biz faniyiz, oldur baki

Kamular anın müştakı; ta hod ki ol kimin ola

II

Kiçkinen oğlan odaya gelgil.

Yol bulamazsan dağdan girgil.

Ol çiçeği kim yazuda buldun,

Kimseye verme hasmına vergil.

III

Bu ayrılık oduna nice ciğerim yâne

Âşk ödü nihan olmaz, yanar düşücek câne

Mecnun İniği vaveyli; oldum gene divâne

Fitnelü elâ gözler çün uyhudan uyâne

Rahmetten eğer nola, bir katre bize tâne .

Kaynak: ÂSAF HÂLET ÇELEBİ, MEVLÂNA, HAYATI — ŞAHSİYETİ ESERLERİNDEN PARÇALAR, Ankara Kütüphanesi, 1939, İstanbul

[slideshare id=58728537&doc=mevlanaasafhaletelebi-160225204403&type=d]

CÂMÎ NİN LEYLA VE MECNUNU

Nürü'd–din 'Abdu'r–Rahman Cami (D. 23 şaban 817 = 7 kasım 1414– Ö. H. 898 = M. 1492), eserini 889 da yazmıştır.

Câmî eserine şöyle başlıyor :

(Ey Tanrı, senin toprağın uluların baş tacıdır. Akıllıların aklı senin mecnunundur. Sana kapalı olan için, gündüz bir gecedir. Sana açık olan için, küme yıldızlar ortasında çok küçük görünen süha yıldızı, süheyl yıldızı kadar parlak görünür).

Babasının on oğlundan en küçüğü olan Kays, her gün devesine binip gezmektedir. Bir gün yolda güzel kızlara rastlar. Birine yaklaşıp adını sorar; "Kerime" cevabını alır. Kays Kerime ile konuşurken bir delikanlı gelir. Kızlar onu iltifatla karşılayınca Kays kıskanır; devesini yedeğine alarak gitmeğe davranır. Kızlar : "Gitme kal" derlerse de Kays devesine binip uzaklaşır.

Kays Leylâ'nın güzelliğini işitir :

(Dediler ki, filân kabilede iri gözlü, huri gibi güzel bir ay vardır. Adı **Leylâ**'dır. Bütün kabile ona tutkundur. Yanağının güzelliği anlatılamaz. Git, ne kadar güzel olduğunu kendin gör. Gözün yapacağını kulakta arama. Görmekle işitmek arasında fark vardır).

Kays bunu işitince hemen yerinden kalkar, süslü elbiselesini giyerek Leylâ'yı görmek hevesiyle devesine binip gider. Kays'ı karşılayıp baş köşeye oturturlar. Kays aradığını göremez. Umutsuzluğa kapıldığı bir sırada ansızın karşıdan biri görünür. Mücevherlerle ayak bileziklerinin şakırtısı onu heyecana getirir.

(Naz elbisesi içinde bir servi gördü; keklik gibi sekiyor, sülün gibi yürüyordu. Bir yüz ki anlatılamaz. Düzgünsüz olduğu halde gül renkli. Alnı gümüş levhadan yapılmış gibi. Hayır hayır tam bir yarım aydan. Kaşı anberden yapılmış keman, kirpikleri gönül delen misk kokulu ok. Bir ahu gözlü; sanki ahu, gözlerini yüzüne dikmiş, öyle bir dudak ki, yakut, fakat taştan değil. Tatlılıkta şarap, renkte yakut. Küçük ağzı şeker saçmakta, sanki gül bahçesinde bal arısı, gül yaprağı üzerinde hüner göstermek için, iğnesini vurmuş, onu bal ile doldurmuş. Düzgün dişleriyle inci kutusuna benziyen ağzı sabah çiğleriyle süslenmiş bir gonca gibi gülmekte. Gümüş çenesi güzellikte elma gibi; hem de akılları şaşırtan bir gümüş. Onun üzerinde miskten bir ben; yahut o elmanın güzelliğinden içinde görünen çekirdek. Öyle bir çene ki, sanırsın gümüş tenli bir dilber, gümüşten bir elmayı elinde tutuyor. Parmakları da elmayı halka gibi sarmış. Kâküllerinin her teli gönlün ayağına takılmış bir kemend).

Leylâ bu vasıfta görününce Kays'm kalbi yerinden oynar,. **Leylâya âşık olur. Leylâ da onu beğenir.**

Kays birgün Leylâ'yı görmeğe gider, Leylâ çadırından çıkıp Kays'ı karşılar. İki sevdalı konuşurlar. Başka bir gün kimse olmadığı sırada Leylâ Kays'ı çadırına alır.

(Leylâ Mecnun! çadırına çağırdı; baş köşeye oturttu. Aşk meclisini kurdular; âşıklık kitabını açtılar. Her iki sevdalı sütle şeker gibi birbirine uygun düştü. Leylâ cilveli, Kays temiz bakışlı. Kays henüz tüyleri belirmiş bir genç; Leylâ akıl ülkesinden yola çıkmış. Leylâ saçlarının

kıvrımlarını açıyor; Kays gönlünü ve dinini rüzgâra veriyor. Kays gülümsiyerek konuşuyor; Leylâ gülüşiyle şeker saçıyor. Leylâ güzellik cilveleri içinde; Kays aşk derdiyle göğsünü dövüyor).

Bir gün Leylâ kız ve erkek arkadaşlarıyla otururken Kays gelir; Leylâ yüz vermez. Mecnun ağlar (gazel). Leylâ böylece Kays'ı sınadıktan sonra teselli eder; Kays sevincinden bayılır. Kızlar kaçar. Leylâ akşama kadar onu bekler. Kays kendine gelince ikisi de aşkları için yemin ederler.

Kays ile Leylâ, hergün buluşup akşamlara kadar başbaşa kalırlar. Kays daha fazla dayanamaz, aklını bozar.

Babası Mecnun'a nasihat ederek amcasının kızını teklif eder; Mecnun kabul etmez. Leylâ bunu işitince üzülür; geldiği zaman onun yüzünü görmek istemez. Mecnun ıstırab içinde kıvranarak döner. Aldığı haberin doğru olmadığını anlayan Leylâ, bir mektup yazarak Mecnun'u çağırır.

Leylâ'yı görürse yaya Kâbe'ye gideceğini adamış olan Mecnun, Leylâ'yı gördükten sonra adağını yerine getirmek için Kâbe'ye gider; aşktan ayırmaması için Allah'a yalvarır.

(Ya Rabbi, yüzümü her şeyden çevir. Leylâ'nın aşkından, onu istemek dâvasından başka hayat defterimden her şeyi sileyim. Leylâ umutlarımın kıblesi, ömrümün sermayesidir. Gözümü nurlandıran ve ürkmüş gönlümü dinlendiren Leylâ'dır. Leylâ dirilik ışığıdır; murada erme bağının turfandasıdır. O iyilik ilinin şahı, aşk teninin canıdır. O bu ilin şahı bulundukça, ben onun kölesiyim. O aşk arayıcılığının canı oldukça de ben diriyim).

Mecnun her sabah Leylâ'yı görmeğe gitmekte, akşama kadar sevgilisiyle başbaşa kaldıktan sonra dönmektedir. Bir gün Leylâ'ya giderken çirkin bir "acuze"ye rastlar. Bunu uğursuz sayarak korkuya düşer.

Leylâ ile Mecnun bir gece gizlice buluşup konuşurlar. Bunu gören bir genç Leylâ'nın babasına haber verir. Babası Leylâ'yı döver.

Mecnun Leylâ'nın komşusuna giderek sevgilisinden haber alır. Görenler bunu da yetiştirirler. Leylâ'nın babası kadını tehdit eder.

Leylâ'nın babası Mecnun'u Halife'ye şikâyet eder. Halife valiye ferman göndererek, **Leylâ'nın adını anmasını Mecnun'a yasak eder.** Vali fermanı kabileye bildirir. Mecnun bu haberi alınca ıstırabından bayılır.

Mecnun'un babası Leylâ'yı isterse de ret cevabı alır. Mecnun bunu duyunca sahralara çıkar; orada vahşi hayvanlarla yaşamağa başlar.

Nevfel Mecnun'un mâcerasını işiterek ona acır. Para ile olmazsa zorla kızı alacağını vâdederek bir müddet onu yanında alıkor. Nihayet Leylâ'nın babasını çağırtarak kızı ister. Babası teklifi reddeder. "Eğer yenilirsek Leylâ'yı öldürürüm" der. Nevfel vazgeçer. Mecnun Leylâ'nın yüzünü görmeğe razıdır. Fakat onu da kabul etmezler. Mecnun Nevfel'e sitemler ederek sahralara çıkar.

Mecnun sahraları, çölleri dolaşır. Kasırgaya hitabeder. Sürüsünden bir koyun vererek avcının elinden ahuyu kurtarır.

Mecnun, Leylâ'nın çobanına rastlıyarak sevgilisini sorar. Kabile erkeklerinin baskına gittiklerini, Leylâ'nın yalnız olduğunu öğrenince, çoban kılığına girerek Leylâ'yı görmeğe gider. Çadırın önüne gelince düşüp bayılır. Leylâ işitip koşar. İki âşık bir müddet konuşurlar:

(O dedi ki, yanağını görmemekten canım ağzıma geldi; bu dedi ki, benim halim seninkinden kötüdür. O dedi ki, gönlüm parça parçadır; bu dedi ki, buna çare nedir? O dedi ki, artık canımdan bıktım; bu dedi ki, benim de ecelim gelmiyor. O dedi ki, ayrılık can eriticidir; bu dedi ki, buna çare birleşmektir. O dedi ki, sensiz dertliyim; bu dedi ki, senin derdinden öldüm. O dedi ki, gönlüm gamından yaralıdır; bu dedi ki, benim yaram daha derindir. O dedi ki, bu yerden geçmem; bu dedi ki, o halde canından vazgeç. O dedi ki, ayrılıktan ateş içindeyim; bu dedi ki, sabretmeğe alış. O dedi ki, sabır benim işim değildir; bu dedi ki, bundan başka deva bulamıyorum. O dedi ki, kurtulmak hoş bir şeydir; bu dedi ki, ayrılık derdinden kurtulmak hoştur. O dedi ki, düşmanlığı âdet edinenlere haykırmak istiyorum; bu dedi ki, Allah onların canım alsın. O dedi ki, dertten gönlüm iki parça olmuştur; bu dedi ki, ne yapalım Allah kerimdir). Sonra ayrılırlar.

Halife şair Kesir'i çağırtarak ona şiir okutur: "Senin gibi aşık şairler var mı" diye sorar. O da Mecnun'dan bahseder. Halife Mecnun'u aratır. Mecnun Halife'ye gitmek istemez. Onu zincire vurup zorla götürürler. Mecnun'la Kesir Halife'nin huzurunda karşılıklı şiir okurlar. Halife Mecnun'a kalmasını söyler. Fakat Mecnun reddederek sahranın yolunu tutar.

Mecnun. Leylâ kabilesinin Hicaz'a gitmekte olduğunu görür. Ağlıyarak kabileyi takibeder. Bir fırsat bulup Leylâ ile görüşür, iki âşık birlikte Kâbe'yi tavaf ettikten sonra, ağlıyarak birbirlerinden ayrılırlar.

Dönüşte Leylâ'yı gören bir genç ona âşık olur. Kızı babasından ister. Leylâ'nın anası ile babası razı olurlar. Nikâh kıyılır. Nikâhtan sonra kocasının evine giden Leylâ, birkaç gün kocasının yüzüne bakmaz. Nihayet dayanamayan delikanlı Leylâ'yı kucaklamak ister. Leylâ tahdit [sınırlar-engeller] eder :

(Ben, onun derdiyle yaralıyım; onu beklemekle gönlü hastayım Ona sadık kalmak için yaptığım yemin boynumun halkasıdır. Sevgim onun yüzünün hasretiyle artmaktadır.... Zenginliğine mağrur olma. Kendi haysiyetini koru. Yeryüzünü türlü şekilde süsleyen Allah'a yemin ederim ki, eğer bir kere daha yenime el uzattığını görürsem, seni bırakır giderim; seni öldürürüm. Eğer öldüremezsem, kendimi öldürecek kadar kudretim var. Kendimi cefa kılıcıyla öldürür, böylece senin cefandan kurtulurum).

Kocası yalnız karşıdan bakmağa razı olur. Leylâ'nın evlendiğini duyan Mecnun ağlar, yanıp yakılır.

Mecnun Hicaz'a giden bir kervana rastlar. Onlarla arkadaşlık eder. Ertesi günü dolaşa dolaşa bir su kenarına varır. Buranın sahibi Mecnun'a ikramlar ederse de Mecnun birşey yemez. Gece bir kuşun hüzünlü hüzünlü öttüğünü işitir. Ev sahibi kuşun eşinden ayrıldığını söyleyince, Mecnun çok üzülür. Ağacın altına giderek kuşa hitabeder.

Leylâ Mecnun'a mektup yazarak bir atlı ile yollar. Mecnun sevinir ve atlının yakın bir köyden getirdiği kâğıt ve kalemle cevabını yazıp gönderir.

Leylâ'nın kocası ölür. Mecnun bu haberi alınca üzülür. Sebebini soranlara: **"Bu gün ona olan yarın benim başıma gelecek. Başkasının gamına sevinilir mi"** der.

Mecnun devesine binip Leylâ'nın diyarına gider. Orada rastladığı pis bir köpeğe hitabeder.

Mecnun koyun postu giyerek Leylâ'yı görmeğe gider. Leylâ ile karşılaşınca düşüp bayılır. Leylâ onu ayıltır, iki âşık sabaha kadar başbaşa konuşurlar.

Leylâ'nın fakirlere çorba dağıttığını duyan Mecnun, bir kırık eskitas ile giderek fakirlerin arasına karışır. Mecnun'u tanıyan Leylâ, elindeki kepçe ile vurarak kâseyi kırar. Mecnun sevincinden oynar.

Didiler halka eylerken vefayı
Sana cevretti sürersin safâyi

Mecnun şu cevabı verir :

Eğerçi süretâ bu iş cefâdur
Yeli ma'nî yüzinden merhabâdur

Bir temmuz günü, Mecnun bir kafilenin geçtiğini görür, içinde Leylâ da vardır. Mecnun Leylâ'yı görünce düşüp bayılır. Leylâ Mecnun'u ayıltır; sonra veda ederek ayrılır.

Mecnun bir ağaç altına oturup Leylâ'nın dönüşünü bekler. Leylâ süslenmiş olarak gelir. Fakat Mecnun bitkin bir haldedir. "Sen kimsin, nereden geliyorsun, benim yanımda ne işin var" diye sorar. Leylâ kendini tanıtır. Mecnun : "Git, artık ben surete kapılmam" der :

(Âşk gemisini kan deryasına sürdüm. Âşıkla mâşukluk o deryanın dışında kaldı. Âşık ilk anda, tabiate uygun olana döner. Fakat aşkın "cezbe"si arttığı zaman, onun coşkunluğundan bütün istekler söner; sevgilinin isteğine ise o olur. Dünyada ancak onun isteğini yerine getirmeğe çalışır. "Cezbe"si daha da artarsa, o kayıtlardan da kurtulur. Aşk denizine düşer; aşk dalgaları arasında kendini kaybeder. Âşıklık ve mâşukluk, yükünü toplayıp gider. Bu, ikiyi bir görmek olur. İki görmekten tamamiyle kurtulur. Benlik ve senlikten gözlerini kapar. İkilik kaygısından selâmete erer. Ancak o ve aşk kıyamete kadar kalır).

Leylâ umudunu keser; ağlıyarak çadırına döner.

Bir A'rabi Mecnun'u kucağında bir ahu ile ölmüş bulur. Sonra dönüp Leylâ'ya haber verir. Leylâ ağlar :

(Ne yazık ki gönlümün istediği gitti. Gönlümde sabır ve huzur kalmadı. Ben bir kalıptım; Kays benim ruhumdu. Ben artık ruhsuz nasıl yaşayabilirim. İşte can, göç davulunu çaldı; ben de onun ardından gidiyorum).

Leylâ böylece Allah'a yalvararak ölümünü ister. Gittikçe dertlenir, sararıp solar; nihayet ölür.

(Her ne kadar bu kırık dökük manzumeden, bu eli boş adamın değeri düşdiyse de, felek hokkası bundan bir inci kutusu olsun; onun ününden dünya dolsun. Temiz insanlar sabah dualarında Allah'dan benim affımı dilesinler).

(Bu yüksek yapı 889 da bitmiştir. Bunu saymak istersen 3860 beyttir).

Sh:44-56

Kaynak: Agâh Sırrı Levend, Arap, Fars Ve Türk Edebiyatlarında Leylâ Ve Mecnun Hikâyesi, Türk Tarih Kurumu Basımevi- A N K A R A, 1 9 5 9

https://youtu.be/5iK7YkoiiEE

İNSAN KULAĞIYLA BESLENİR

Kulakla ilgili söyleyeceğim şu birkaç cümleye daha lütfen kulak veriniz:

Bâzı İslâmî eserlerden edindiğim bilgiye göre kulak, gözden bile önemlidir. Bunun böyle olduğunu daha iyi anlamak için muhtelif mesnevi şerhlerinin dıbâcelerini okumak gerekiyor. Çünkü Hazret-i Pir, Mesnevi sine **"Dinle neyden..**diye başlıyor. İşte Mesnevinin bu ilk beytini açıklarken şârihler konuyla ilgili bilgiler veriyorlar, tatmin edici îzâhatta bulunuyorlar.

Yıllar önce Eyüpsultan'da bir toplantıya davet edilmiştim. Başka konuşmacılar da vardı ama ilk söz hakkı bana verilmişti. Ben de hakkımı kullanmak üzere sohbete başladım. **Kulağın gözden daha önemli olduğunu isbat sadedinde birkaç cümle söylemiştim ki orada bulunan arkadaşlardan biri densizlik etti. Herkesin içinde ve yüksek sesle "Yok öyle bir şey" diye bağırdı.** Fena hâlde rahatsız oldum. Konuşmayı keserek ayrılmak istediysem de, dinleyicilerin isteklerine bir kere daha kulak vererek sohbeti tamamladım.

Bir büyük zat, **"İnsan kulağıyla beslenir"** diyor. Tabiî ki bu sözüyle manevî anlamdaki beslenmeyi kastediyor. Maddî mânâdaki beslenmeye zâten yeteri kadar önem veriyoruz. Hâlbuki asıl gıdâ, mânevî gıdâ olup, bu da daha çok kulak ile alınır. **Bakınız, peygamberler arasında sağır olan yok ama, âmâ olan var:** Yâkub Aleyhisselam ve Şuayb Aleyhisselam gibi... Bu durum sahâbiler için de söz konusudur. Ashâb-ı kiram arasında sağır olana pek rastlanmıyor lâkin âmâ sahâbî sayısı hayli fazla.

İsterseniz bu konuyu iki âyet meâliyle bitirelim:

"De ki: Sizi yaratan ve size kulaklar, gözler ve gönüller veren O'dur. Sizin şükrünüz ne de az" (Mülk: 23)

"Çünkü kulak, göz, kalp var ya, bunların hepsi konusunda sorguya çekileceksiniz." (İsrâ: 36)

Görüldüğü gibi her iki âyet-i kerîmede de kulağa öncelik veriliyor. Öyleyse bu sözler kulağınıza küpe olsun. Sh: 56-57

Kaynak: Dursun GÜRLEK, Muhabbet Ateşi, 2. Baskı: Temmuz 2015, İstanbul

ÇAY TÜRKLERE ŞİFÂDIR

Çay dünyada sudan sonra en çok tüketilen sıvı. Türkiye'de ise milli içeceğimiz diyebiliriz. En koyu sohbetlere, en hüzünlü anlara hep ortak o dur. Fakirinde, zengininde içeceğidir. "Çaykolik" tabirini sık sık kullanırız, yada duyarız etrafımızda. İçince başımızın ağrısı geçer, mutluluğumuz çoğalır, dertlerimiz azalır. Bir yiyeceğin, içeceğin keşfi hep merak konusudur. Peki çayı kim, nasıl keşfetmiş? İşte sizler için derlediğimiz çay haberimiz...

ÇAY NASIL KEŞFEDİLMİŞ?

Çin efsanesine göre: Çin İmparatoru Shen Nong, bir ilkbahar günü sarayın bahçesinde bir ağacın altında otururken içtiği sıcak suyun içine bir yaprak düşer, yaprağın suyun rengini ve tadını değiştirmesi Nong'un hoşuna gider ve bir imparator çayı keşfetmiş olur.

Bir diğer efsaneye de göre de, bir Budist rahip olan Hint mihracesinin oğlu, Tanrı'ya ulaşmak için dünya zevklerinden arınmaya karar verir. Yalnız yaprak yiyerek beslenir. Uyumaz. Ancak bir gün uykusuzluğa yenilir. Uyanınca o kadar büyük pişmanlık duyar ki göz kapaklarını keser atar. Göz kapaklarını ve kirpiklerini attığı yerde bir bitki biter. O bitkinin yapraklarını gözlerinin üzerine koyunca göz kapakları tekrar eski haline gelir. Tabii ki tahmin edebileceğiniz gibi bu bitki çaydır.

ÇAY İÇEN İLK TÜRK KİMDİ?

Tarih kitaplarında Türklerin, Anadolu'ya gelmeden önce Orta Asya'da çayla tanıştıkları yazıyor.

11. yüzyıl sonunda Asya'daki Türk toplulukları arasında yayılmasıyla ilgili. Hoca Ahmet Yesevi uzun bir yolculuk sırasında yorulup Türkistan köylerinden birinde mola verir. Konuk olduğu ailenin hanımı çocuk doğurmak üzeredir. Hocanın duasını isterler. Eşinin kurtulmasına sevinen köylü saygın konuğuna sıcak çay ikram eder. Hoca Yesevi sıcak çayı içince terler ve tüm yorgunluğu geçer.

"Bundan böyle hastalarınıza bu ottan içirin ne şifalı şeymiş"der.

Efsaneye göre çay Orta Asya Türkleri arasında o zamandan beri kullanılır ve şifa verdiği kabul edilir.

http://www.ulke.com.tr/yasam/haber/513692-cayi-icen-ilk-turk-kim

HACI BEKTÂŞ VELİ VİLAYETNAMESİ' NDE HACI BEKTÂŞ VELİ VE AHMED YESEVİ

Hazırlayan: ***Abdulbakiy Gölpınarlı***

O gece Sultan İbrahim, Hâtem Hatun'a yaklaştı. Tanrı kudreti, Hâtem Hatun gebe kaldı. Müddeti tamam olunca dünyaya bir oğlan geldi ki yüzü, ayın ondördüne benziyordu. Pek sevindiler, mübarek adını "Bektâş" koydular. Bu doğum hakkında rivayet çoktur. Derler ki: Gebelik müddeti bitince Hâtem Hatun, döşeğinde yatarken rüyasında, kolayca bir oğlan doğurduğunu gördü. Uyanınca baktı ki gerçekten de bir çocuk doğurmuş. Fakat ne ağrısı var, ne acısı, ne de bir damlacık kan. Sultan İbrahim de uyandı, nur topu gibi bir oğlu olduğunu gördü.

Zeyneb Hatun, memesinin Bektâş'*ın* ağzına verdiyse de çocuk bir türlü almadı. Altı ay geçince şahadet parmağını kaldırdı: **"Eşhedü en lâ ilâhe illâllahu vahdehu lâ şerike lek ve eşhedü enne Muhammeden abdühu ve resulûhu ve eşhedü enne Aliyyeh veliyullah"** dedi; Hünkâr'ın dilinden çıkan ilk söz, buydu (s. 4)

Hacı Bektâş Hünkâr bütün ömrü boyunca bir kerecik olsun, nefsinin muradım vermedi. Hiç kimsenin ayıbım görüp yüzlemedi. Abdestsiz bir an bile yere basmadı. Bir an bile ibadetten ayrılmadı (s.4).

Lokmân-ı Perende'nin, Hacı Bektâş-ı Veli'ye "Hacı" demesi

Sultan İbrahim-al-Sânî, Hacı Bektâş'ı tahsil ettirmek istedi, bilgin bir adam aradı. Bu şehirde dediler, bilgin, üstün, keramet sahibi bir adam vardır; Türkistan'ın doksandokuzbin pirinin piri Hâce Ahmed Yesevi'nin halifelerindendir; adına Şeyh Lokmân-ı Perende derler: Bektâş'a, ancak o, hocalık edebilir, onu hoca tayin ederseniz en doğru iştir bu, Sultan İbrahim, Bektâş-ı Horasani'ye Şeyh Lokmân-ı Perende'yı hoca tayin etti. Şeyh Lokmân, Hacı Bektâş'a, bilginin evveline ait söz söylerken Hacı Bektâş, sonundan haber vermedeydi.

Bir gün, Lokmân-ı Perende, mektebe gelince gördü ki iki er gelmiş, biri, Bektâş'ın sağında oturmada, öbürü solunda; ona Kur'an öğretiyorlar. Mektep, yüzlerinin nuruyla nurlanmış. Lokmân, içeriye girer girmez bunlar, kayboluverdiler. Lokmân, bu hale şaşıp kaldı; kendi kendine acaba bunlar kimdir diyordu. Hacı Bektâş, mübarek ağzını açıp hoca dedi, biliyor musun, o iki nurlu zat kimler?

Lokmân, ama dedi, bildir, kimlerdir?

Bektâş sağımda oturan iki cihan güneşi ceddim Muhammed Mustafa idi, solumda oturan, Tanrı ar*s*lanı, inananların Emiri Murteza Ali. Biri, gelip zâhir bilgisinden, öbürü bâtın bilgisinden bahsederler. Kur'anı belletirler bana. Lokmân-ı Perende, Bektâş'ın bu sözlerini duyunca pek sevindi, gidip babası Sultan İbrahim'e anlattı. Sultan İbrahim, işitince neşelendi, tanrıya şükürler etti.

Lokmân-ı Perende, Türkistan'ın, doksandokuz bin pirlerinin pini Sultan Hâce Ahmed Yesevi'nin halifesiydi, perendelik hizmetini, ona, Muhammed-i Hanefi oğlu Ahmed Yesevi vermişti.

Lokmân-ı Perende, bir zaman, cezbeye tutulmuştu, dağlarda gezerdi. İmam Ca'fer-al-Sadık, hırkasını, Bayezid-i Bıstami'ye vermiş, Lokmân'a göndermişti. Bayezid, araya araya onu, bir dağ başında buldu, hırkayı verdi, İmam'ın selamım söyledi ve hırkayı, Lokmân'a giydirdi. Lokmân, cezbelendi, kalkıp namaza başladı, bir rik'at namazı, tamam öndört yılda kıldı; Beyazid de öndört yıl, ayakta durdu. Lokmân'ın ikinci rik'ate kalktığını görünce dayanamadı,

yürüyüp gitti, İmam Ca'fer'e vardı, Lokmân'ın halini anlattı. İmam, Lokmân, ikinci rik'atı kılıp bitirinceye dek dursaydın dedi, sen de nasibini alırdın.

Lokmân-ı Perende, birgün Bektâş'a bilgi öğretirken Bektâş dedi, dışarıya çık bir ibrik su getir, abdest alayım. Bektâş, hocam dedi, bir nazar etseniz de mektebin içinden bir su çıkıp aksa, biz de dışarıdan su getirmiye muhtaç olmasak. Lokmân, bizim buna gücümüz yetmez dedi. Bektâş, el kaldırıp dua etti, Lokmân'ı Perende âmin dedi. Bektâş, elini yüzüne sürüp secdeye kapandı. Hemen mektebin ortasından güzelim bir pınar çıktı, kapıya doğru akmaya başladı. Lokmân'ı Perende, Hacı Bektâş'ın bu kerametini görünce sevinçle ya Hünkâr dedi. Bu suretle Bektâş-ı Veli'nin adı Bektâş Hünkâr kaldı. Bektâş, secdeden kalkınca, gördü ki mektebin ortasından güzelim bir pınar coşup akmada pınarın başında da susamlar bitmiş, latif çiçekler açmış. Bunu görünce tekrar secdeye vardı. Hünkâr'ın kerametini Sultan İbrahim-al-Sani'ye haber verdiler. O da neş'elendi, Tanrıya binlerce şükürler etti.

Lokmân'ı Perende, hacca gitmişti. Tavaf etti, hac törenlerini yerine getirdi, Arafat'a çıkıp vakfeye durdu. Yanındaki arkadaşlarına, bu gün arife günü, şimdi bizim evimizde bişi pişirirler dedi. Lokmân'ın bu sözü, Hünkâr'a malum oldu. Evde de gerçekten bişi pişirmedeydiler. Lokmân'ın karısına, bir tepsiye bir kaç bişi koyun da verin bana dedi. Bir tepsiye birkaç bişi koydular. Bektâş'a verdiler.

Bektâş, tepsiyi aldı, göz yumup açıncayadek Şeyh Lokmân'i Perende'ye götürüp sundu. Şeyh *Lokman*, bunu görünce hikmetini anladı. Arkadaşlarıyla bişiyi yedi, tepsiyi gizledi. Hac törenini bitirip Hicaz'dan döndü. Horasan'a yakın gelince bütün Nişabur halkı, Lokmân-ı perende'ye karşı çıktılar, haccın kutlu olsun dediler, mübarek ellerini öptüler. Lokmân, Hacı dedi, Bektâş'dır, gidip Bektâş'ın elini öptü, kerametlerini bir bir haber verdi. Halk da bunu duyunca Bektâş'a baş eğdi, böylece adı, Hünkâr Hacı Bektâş-al-Horasani oldu, (s.5-6)

Hünkâr Hacı Bektâş-ı Veli'nin Horasan pirlerine nişan göstermesi

Lokmân-ı Perende, hacdan dönünce Horasan erenleri, bir araya gelip Lokmân'a hac kutlamaya geldiler. Mektebin ortasından akan pınarı görünce biz dediler, daima buraya gelir giderdik, bu pınar yoktu. Lokmân-ı Perende, Hacı Bektâş Hünkâr'*ın* kerametidir bu dedi. Hacı Bektâş Hünkâr kimdir dediler. Lokmân-ı Peredne, Hacı Bektâş Hünkâr, bu azizdir dedi, Bektâş'ı gösterdi. Erenler, bu, henüz çocuk, ne münasebetle ve naşı hacı oldu dediler. Lokmân-ı Perende, Hacı Bektâş'ın kerametlerini birer birer anlattı, Kâbe'de namaz kılarken dedi, Bektâş da daima benimle namaz kılardı. Namaz bitince kaybolurdu. Erenler, bu daha küçücük çocuk, bu kerameti nereden bulmuş dediler. Hacı Bektâş Hünkâr, mübarek ağzım açıp ben dedi, Kevser sâkisi, âlemlerin rabbi Tanrının arslanı, vilâyet padişahı, mü'minler emîri Hazreti Ali'nin sırrıyım. Bizim aslanımız, neslimiz odur, bu çeşit kerametler, bize mirastır. Bizden bunun gibi kerametlerin zuhuruna şaşılmaz, çünkü Tanrı nasibidir bu.

Horasan erenleri, eğer dediler, gerçekten Şâh'in sırrıysanız onun nişanlan vardır, gösterin de görelim, tasdik edelim, ina*nalım. Hazreti Ali'nin bir nişanı* buydu; mübarek avucunun ortasında güzel, yeşil bir beni vardı. Hazreti Hünkâr Bektâş-ı Veli, mübarek elini açıp gösterdi, baktılar ki avucunun ortasında güzelim bir yeşil ben var. Mü'minler emiri Ali'nin, mübarek alnında da güzel, yeşil bir ben vardır dediler. Hünkâr Hacı Bektâş-ı Veli, mübarek alnını açıp gösterdi, alnında da yeşil, nurani bir ben gördüler. Hepsi de, derviş-î dervişan, eksiklik ettik diye özür dilediler, keramet da ancak böyle olur dediler, teslim oldular (s. 7)

Hâce Ahmed-i Yesevi'nin, Tanrıya yalvarması, Tanrı emriyle Sultan Hacı Bektâş-ı Veli'nin ulaşıp Ahmed-i Yesevi'yle buluşması:

Ahmed-i Yesevi, Horasan halkının feryadını duyunca pek sıkıldı. Bir taraftan oğlu, kâfirler elinde mahpustu, bir taraftan halk kendisine baş vurmadaydı, bir taraftan da kâfir askeri boyuna Müslümanların mallarım, mülklerini yağma etmede, canlarını yakmadaydı. Kendisi de ihtiyarlamıştı; ata binemiyordu. Askerine başbuğ yapacak birisini de bulamıyordu. **Ey herkesin sırrını bilen Tanrı dedi, Adem'den Muhammed'e kadar bütün peygamberlerin, hakkında "Hel etâ" sûresi inen, şanında "Lâ fetâ" denen Murtaza Ali'nin hakkıyçin, Ehl-i Beytin hürmetiyçin bana bir kulunu gönder de Müslümanlara yardım etsin.**

Ahmed-i Yesevi'nin bu münacatı üzerine, Tanrı, bu hali, Hacı BektâşVeli'ye ilham etti. Hacı Bektâş, derhal Türkistan'a yürüdü. Ahmed-i Yesevi'nin dergahına vardı, eşiğine yüz sürdü, kapıda, peymançeye durdu. Şeyh de Hacı Bektâş'ı görünce mülk ıssı geldi diye pek sevindi. İçeriye alıp ağırladı. Beraberce oturdular. Bir kaç dervişle yemek yediler, tekbir edip şükreylediler. Ahmed î Yesevi, ya Hacı Bektâş Hünkâr dedi, Tanrı, seni mülke sahip etti. Önce Bedahşan ilini fethet, kafirin kanını yere saç. Arslan gibi bir nefes oğlum var, adı Kutbeddin Hayder. Kendisine tuğ, alem verdim, kılıç kuşattım, altıbin erle Bedahşan'a gönderdim. Kâfirler, Müslümanları kırdılar, oğlumu esir ettiler, yedi yıldır hapiste. Bedahşan iline akın et, Horasan halkının öcünü al, oğlumu kurtar.

Hacı Bektâş, bu emri duyunca yeri öptü, peki dedi, ben de Behahşan iline gitmedikçe, Hayder'i âzad etmedikçe ekmek yemiyeyim, su içmiyeyim, orucumu bozmıyayım, andolsun. Ulu Tanrı yardım ederse önce Bedahşan ilini alırım, bütün kâfirleri Müslüman ederim. Bu sözleri söyleyip izin aldı, Hâce Ahmed-i Yesevi'nin elini öptü, kapıdan çıkta, gözden kayboldu. Derhal silkindi, şahin şekline girdi, kanad açıp Bedahşan iline uçtu. Tekke halkı, Hacı Bektâş'ı göremediler, nereye gittiğinden haberleri bile olmadı. Elli altmış yıldır, genç, ihtiyar, her birimiz er hizmetindeyiz, bu himmeti elde edemedik. Çorolçıplak bir abdal geldi, Şeyhimiz, hiçbirimize itibar etmedi, ona mülk ıssı dedi, oğlunu kurtarma işini bile ona verdi dediler ve Şeyh'i saymaz oldular. A kutlu bahtı olan kişi, haset, pek müşkül bir işdir; hasetten kimseye bir fayda gelmez Şeyh Ahmed'se bunlara hiç aldırış etmedi, kimseye ses çıkarmadı. Gönlünden herkes, eri bilebilir mi hiç dedi.

Hacı Bektâş, şahin şekline girip Bedahşan'a gitti. Uça uça her yanı dolaşü, gördü, gözetti. Sonucunda Kutbeddin Hayder'in nerede olduğunu anladı. Hayder bir mağarada mahpustu. Süzülüp mağaranın üstüne indi, deliğinden girip yanına gitti ve silkinip insan şekline girdi. Ağzımn yârından bir parmak aldı, Hayder'in başına sürdü, kelliği iyi oldu, saçları bitti. Zincirlerini çözdü, ona selâm verdi. Hayder, hastalığının geçtiğini, saçlarının bittiğini gücünün kuvvetinin yerine geldiğini anlayınca bu gelen kişinin er olduğunu bildi. Hemen yerinden kalkıp karşısına durdu, Hacı Bektâş, ona, gaipten kırk hurma verdi. Hayder, hurmaları yedi, terledi. Hacı Bektâş'ın selamını alıp Hızır misin sen dedi, yoksa İlyas mı? Burada kâfir korkusundan kuş uçmuyor, kolan sürünmüyor. Öyle olduğu halde sen geldin, zincirlerimi çözdün, tanrı için olsun, söyle, kimsin sen? Hacı Bektâş, adım dedi, Hacı Bektâş Hünkâr'dır. Baban Hâce Ahmed gönderdi beni. Kalk ayağa. Hayder, ya Hünkâr dedi, ayağa kalkmaya gücüm, kuvvetim yok. Yaya gidemem, yürük at gerek bana, yahut da kuş olmalıyım da uçmalıyım. Hacı Bektâş, Bismillâh deyip Hayder'i kucağına aldı, kıbleye döndü, yum gözünü dedi. Hayder, gözünü yumdu, açınca kendisini Hâce Ahmedi Yesevi'nin tekkesinde buldu.

Ahmed-i Yesevi, oğlunu görünce gözlerini öptü, yüzünü yüzüne sürdü. Hayder de babasının elini öptü. Sonra tekkenin eşiği yanına varıp peymançeye durdu, özür diledi, halini anlattı. Dervişler de, Hacı Bektâş'ın erliğini anladılar, Hacı Bektâş'a, candan muhib oldular (s. 10-11).

Hacı Bektâş-ı Velinin, Ahmed-i Yesevi'den fahir cihazını alıp Rum ülkesine gelmesi

Doksandokuz bin Türkistan pirinin ulusu Ahmed-i Yesevi, Muhammed Hanefi soyandandır ve seyyiddik Sekizinci İmâm Aliyy-ibn-i Mûsâ-*r*-Rızâ'dan icazet almıştı. Türkistan ülkesine gidip orada, Yezu şehrinde yerleşmişti. Doksandokuzbin halifesi vardı. Bu yüzden, kendisine, doksandokuzbin Türkistan pirinin ulusu derlerdi. Bilgin bir zattı ve kimse, karşısına çıkıp onunla bahse girişmezdi. Bâtın bilgisinde de ileriydi. O kadar zâhitti ki bir an bile ibâdetten geri kalmazdı. Nezir olarak ne gelirse fıkara mutfağında pişirilirdi, gelen, giden, yer içerdi. Kendisi de kaşık ve keşkül yapardı. Bir öküzü vardı, onun sırtına heybeyi koyup pazara yollardı. Bunların değerini herkes bilirdi. Kendisine lâzım olanı alan, parası*nı* heybeğe koyardı. Birşey alıp parası*nı* vermeyen olursa öküz, bu adamın peşini bırakmazdı. Bunu görenler, adamın aldığına karşılık para vermediğini anlarlar, adamdan alıp heybeğe korlardı. Öküz Tekkeye dönünce Şeyh, parayı alır, onunla, ne lâzımsa aldırırdı. Kerametleri pek çoktur, anlatmakla bitmez, yazmakla tükenmez, fakat biz, birazını söyliyelim:

Birgün, bazı kimseler, Ahmed-i Yesevi'ye iftira etmek, halk içinde onu utandırmak istediler. Gece yarısı, şehrin dışından bir öküz boğazladılar, sakatını, başım, ayaklarını orada bıraktılar, etini götürdüler, Tekkenin mutfağına astılar.

Sabahleyin kalkıp aramaya koyuldular. Kestikleri yere gelip işte dediler, öküzümüzü kestikleri yer. Derken bütün şehri araştırdılar, Ahmed-i Yesevi'ni*n* Tekkesine geldiler, orayı da aramak istediler. Şeyh izin verdi, mutfağa girdiler. Baktılar ki öküz, mutfakta asılı. Tam bu sırada Hâce Ahmed-i Yesevi, tanrıya niyaz etti, Tanrı, onları köpek şekline soktu. Ete saldırdılar, bitirinceye dek yediler, ondan sonra birbirlerini paralayıp öldürdüler. Şehir halkı, bunu duyup anladılar,

Şeyh'e inançları arttı, o çeşit iftiralardan çekinmeye başladılar.

Horasan erenleri, bir toplantı yapmak, Ahmed-i Yesevi'yi de dâvet etmek istediler. Yedi er gönderdiler. Bu yedi er, turna şekline girip Türkistan'a uçtu.

Su hal. Şeyh'e malum oldu, halifelerine, Horasan erenleri dedi, bir topluluk yapacaklar; bizi dâvet için yedi er gönderdiler. Bunlar, turna şekline girdiler, tez durun onlar gelmeden biz karşı varalım. Hemen bunlar da turna şekline girdiler, Türkistan'dan kalkıp Semerkand sınırına Amû denen taşkın akarsuyun üstünde Horasan erenleriye buluştular. Horasan erenleri, Şeyh'in ayağına baş koyup siz erenlere ne malûm değil dediler, dâvete geliyoruz. Tam bu sırada Ahmed-i Yesevi, aşağıya, suya baktı. Gördü ki bir tâcir, Semerkand tarafından, bunca kumaş ve davarla gelirken Horasan tarafına geçmek için Amû suyuna girmiş. Ortasına gelince, su bunları almış, götürüyor, tacir de atından düşmüş, ey iklim erenleri ve ey ülke erleri, bizi bu sıkıntıdan kurtarın, yarısı size adak olsun diyor. Ahmed-i Yesevi, derhal havadan, vilâyet elini uzatıp o tacirin bütün malım Horasan tarafına çıkardı. Sonra erenlerle yeryüzüne inip insan şekline girdiler.

Tâcir, erenleri görünce hemen vardı, Ahmed-i Yesevi'nin ayaklarına kapandı. Bütün malını

ikiye böldü, yarışım erenlere bağışladı. Hayır duasını ve himmetini alıp yola revan oldu. Şeyh o malı alıp Horasan'a vardı. Horasan erenleri de karşı çıkıp izzet ikram ettiler. Ahmed-i Yesevi'nin emriyle o mal, mecliste harcedildi. Bir zaman sohbet ve mahabet ettiler. Sonra veda edip gene Türkistan ülkesine, Tekkesine vardı. Onun bu çeşit kerametleri pek çoktur, istelen Menakıb'ında okur.

Ahmed-i Yesevi'nîn başında, bir zirâ uzunluğunda bir elif taç vardı. Bu tâç, hırka, çer ağ, sofra, âlem ve seccadeyle, Tanrı'dan Muhammed peygambere gelmişti. O da, onları erkânla Murtaza Ali'ye vermişti. İmâm Ali, İmâm Hasan'a sunmuştu, ondan İmâm Huseyn'e değmişti. İmâm Huseyn, onları Zeyn-al Abidin'e vermişti, o, oğlu İmâm Muhammed'e, o, oğlu, İmâm Ca'fer-al-Sâdık'a, o, oğlu İmâm Mûsâ-1Kâzım'a, o da oğlu, İmâm Aliyy-al-Rızâ'ya tapşırmıştı. İmâm Rızâ, onları doksan dokuz bin Türkistan pirinin ulusu, Hâce Ahmed-i Yesevi'ye sunmuştu. Hepsi de, Şeyh'in Tekkesinde dururdu, onları, halifelerinden hiç kimseye vermemişti. Soran olursa, sahibi vardır, gelir derdi. Birisi gelip Şeyh'ten kisve giymek isterse, o varsa onu giydirirdi. Hattâ bir talip, kurban getirecek olursa onun postundan bir külah yaparlardı, onu verirdi.

Bir gün halifeler, hep toplanalım da dediler, Şeyh'ten, onları isteyelim, birimizden birisine versin. Sabah çağı, doksandokuz bin halife, sabah namazını kıldılar. Hâcenin avlusu pek genişti. Hepsi Seccade salıp yerli yerine oturdu. Ortaya da büyük bir ateş yakmışlardı. Duadan sonra Şeyh, halifelerin yüzlerine baktı, gönüllerindekini anladı. Gönlünüzde ne varsa dile getirin, söyleyin dedi. Halifeler, dileklerini söylediler. O sıralarda sadık bir muhib, darı getirmişti. Darı, meydanın bir tarafına yığılmıştı. Şeyh, kim dedi, bu darı çeçinin üstüne seccade salar, iki rik'at namaz kılar, hiç bir darı yerinden kımıldamazsa o emanetler, o adamın hakkıdır; elifi taç, kendiliğinden uçar, başına konar, hırka, eğnine gelir, çırağ uyanıp önüne dikilir, sofra, varır, yayılır, alem başının üstünde durur, seccade, altına döşenir. Zahmet çekmeyin, sahibi var onların, çıkar gelir şimdi.

Halifeler bu sözleri duyunca utançlarından, başlarını yere eğdiler, şaşırıp kaldılar. Derken bir de baktılar ki birisi, selâm verip **"sabâh-el-aşk"** deyip geldi, oturanları aralayıp bir yere oturdu. Bu gelen er, Hünkâr Hâcı Bektâş-ı Veli'ydi. Halifelerin, o dört alâmeti, o dört fahri, Hâce'den istedikleri, Türkistan'a, Hâce'nen tekkesine gelmişti. Hâce, Hünkâr'ın selâmım, ayağa kalkıp aldı. Onun kalktığını gören halifeler de ayağa kalktılar. Hâce, Hünkâr'ı yanına aldı ve halifelere dönüp işte dedi, emanetlerin sahibi geldi. Sonra ey Horasanlı Bektâş dedi, Hacı Bektâş'ı huzuruna çağırdı. Hünkâr, ayağa kalktı, seccadeyi eline aldı, darı çeçinin yanına vardı, Bismillâh ve billâh deyip seccadeyi yaydı, üstüne çıkıp iki rik'at namaz kıldı, bir tek darı tanesi bile yerinden kımıldamadı.

Namazı kıldıktan sonra geçti, yerine oturdu. Elifî taç, yerinden kalktı, uçarak geldi, Bektâş'ın başına geçti. Bunu gören halifeler, birden salavat getirdiler. Hırka da havalanıp sırtına kondu. Çırağ, durduğu yerden kalkıp uyandı, önünde durdu. Peygamber'in sancağı da durduğu yerden kopup Hünkâr'ın başı ucuna dikildi, seccade kalkıp altına döşendi. Halifeler bu halleri görünce eyvah dediler, bu çeşit kuvvetli er, burada kalırsa demimiz oynamaz artık. Ahmed-i Yesevi, hatırlarından geçeni anladı.

Hacı Bektâş, o emanetleri, Ahmed-i Yesevi'ye sundu. Hâce, erkâna uygun olarak Hünkâr'ı teraş etti, emanetleri verdi, icazetini teslim etti, ya Bektâş dedi, tam olarak nasibini aldın. Müjde olsun ki kutb-al aktâblık, şenindir; kırk yıl hükmün vardır. Şimdiyedek bizimdi,

bundan sonra *s*enindir. Biz, bu yokluk yurdunda çok eğlenmeyiz, âhirete gideriz. Var, sen

Rûm'a saldık, Sulucakarahöyük'ü sana yurt verdik, Rûm abdallarına seni baş yaptık. Rûm'da gerçekler, budalalar, serhoşlar çoktur, artık hiç bir yerde eğlenme, hemen yürü.

Hacı Bektâş-ı Veli, ertesi gün, gün doğarken Hâce Ahmedi Yesevi'den izin alıp yola düştü. Orada bulunan erenlerden biri, ortada yanan ateşten bir odun alıp Rûm ülkesine doğru attı, Rûm'daki erenler ve gerçeklerden biri, bu odunu tutsun, Türkistan erenlereninin, Rûm'a er gönderdikleri, erenlere malûm olsun dedi. O odun, dut ağacıydı, Konya'da, Emir Cem Sultan'ın hâlifesi Hak Ahmet Sultan, dutu, Hacı Bektâş Tekkesinin önüne dikti. O ağaç hâlâ durur, yukarı ucu, yanıktır.

Hünkâr Hacı Bektâş-ı Veli, Türkistan'dan Rûm ülkesine hareket edince önce hacca niyet etti. Yolda çöl içinde tenhaca giderken, arslanların sığındıkları bir yere vardı. Oraya korkudan insanlar, adım basamazlardı. Hünkâr oraya varınca iki arslan, Hünkâr'a doğru saldırdı. Yakınına geldikleri vakit Hünkâr, başlarından kuyruklarına kadar, iki e*liyle ikisini de sağızladı, iki*si de taş oldu.

Öbür arslanlar, bunu görünce yüzlerini yere sürüp yalanmıya başladılar. O iki arsla*nı*n taş olduğu yer Kürdistan'a yakındır, oralardan geçenler görürler.

Hünkâr, Kürdistan'da bir kavmin içinde bir müddet eğleşti. Orada, bir bacının, doğan oğlanım oğul edindi. O ilde, birçok kerametler gösterdi. Anlatılsa söz uzar (s. 14-67)

❖

Sh:201-212

Kaynak: Dr. Ömer ULUÇAY, HOCA AHMED YESEVİ, 1. Baskı: Kasım 1995, Adana

240 Yazılar

[slideshare id=58554145&doc=ahmetyesevi-160222131112&type=d]

NESİM GELİRDE…

Her insana hayatında Hızır aleyhisselâm bir kere uğrar demişler. Ancak gelenin Hızır olduğunu bilmek veya nasiplenmek ise biraz kaderî şansa bağlıdır. Hızır, gelir ve gider. Bize de bir nesim ile geldi gitti dese insan yalanı olmaz. Hani bir duruşun vardır, hafifçe yüzünü okşayan rüzgara dayandığın biraz fazla eğilsen düşeceğin. O nesim gelmiş ve seni baktığın umduğun yönden başka tarafa seni bir an içinde çevirmiştir. O vakit bulunduğun huzur veya tedirginlik, her şeyiyle seni alıp götürmüş, durduğun yoldan seni alıkoymuştur. Yolun eğride olsa seni alıkoymuş, doğru da olsa. İşte o an sende bir şey değişmiş/değiştirilmiştir. Değişiklikler benlik dehlizlerinin en derinine kadar varmıştır. Sonra dönüşmüşsün ve o nesimin gidişine bakakalmışsındır. Durgun havada nerden çıktı bu ruh yeli.

Bir daha yok, bir daha gelmez ki.

İşte o saniyeler içinde kaderin bütün çizgileri değişmiş, beklenmeyen düşünülmeyen umut edilmeyen tarafa doğru akmaya başlamıştır. Çarkların siteminde en büyük çark azcık oynamış ona bağlı olan nihai en küçük çark nasıl fırıl fırıl dönmeye başlamıştır.

O an düşüncelerde kaybolan izler tekrar canlanmış, unutulmaya yüz tutmuş hatıralar hayale hücum etmiş, bir sancı ile unutmak istediğin şeylerle bir daha ile karşılaşılmıştır.

Umutlar sönmüş olsa da bir canlılık yerine kavuşmuş, uyuşukluk bertaraf olmuştur. Bu nesim senin hızırın değil de ne idi?

Her gördüğün hızır

Hızır dedikleri şekillenmiş bir imge değildir. Salt insan için söylenmişte değildir, bu bazen bir “taş”ta olabilir, bir ufacık kuşta.

Gelmeler ve gitmelerle biten bu hayatın kıyamet gününde rabbi ile kul konuşurlar. Aralarında çok çetin tartışmalar yaşanır. Kul “benimle ilgilenmedin” diyecek kadar, serzenişte bulunur. Allah Teâlâ suçlu imiş gibi, kuluna karşı ezile büzüle, o kadar ince zarifâne bir yaklaşımı vardır ki, kul her itirazında bir daha hüsran ve mahcuplukla kendi nefsine döner. Hayalindeki celâl sahibi ilâh gitmiş, cemâlin en son zirvesi. Allah Teâlâ, **“ben rabbliğimin gereği senin için en olması gereken şekli ile ifâ ettim. Fakat sen bir şekilde kabullenmek istemedin. Dünyada her zaman bir kere uğrasın dediğin Hızır’ımı ben her an gönderdim. Anın içinde anınla beraber. Fakat sen hep başka bir şekilde düşünmeye ısrar ettin. Benim senden uzaklığım hiçbir vakit olmadı ki. Beraberliğimizi ayrı düşünmekte ısrarın değil mi ki, bu ayrılığını ikimize yazdı. Eğer ben seninle olan ilişkimi bitirmek istemiş olsaydım, karşıma alıp konuşur muydum, hesap sorar gibi durur muydum. Kararı sen ver, haklı olan kim?**

Derin bir sukut ile geçen bir zaman sonra kulun yüzüne bir nesim daha dokunur. Fakat bu nesim onun Hakk katından ayrıldığını tekrar tekrar yaşadığı dünya içindeki yerine savurmuştur. Kul der ki, **ben ölmüş değil miydim? Bu dönüş neden, yoksa herşey bir hayal mi?**

-Her şey bir hayal. Sende hayalin hayalisin. Oldu bitti değin şeylerin hepsi bir nefhanın esintisi idi. Şimdi o gitti. Peşinden gider misin gitmez misin?

Olurda bir nesim yüzünüze vurursa, yüzünü ona dayamayın, açın ciğerinizi soluklanın. Bir daha o ab-ı hayat gelmeyecek.

Geldi ve geçti,

İhramcızâde İsmail Hakkı

EY KIRIK GÖNLÜ SEVİNDİREN SEVGİLİ! GÖNLÜM KIRILMADAN ÖNCE KALK!

* Ey uyuyup kalan aşık!
Sevgiliyi anarak kalk,

o mağara dostu geliyor.

*Halka emniyet veren,

huzur veren o üstün varlık geldi.

Kalk, kalk da ondan nan dile!

*Binlerce İsa'ya can veren geldi.

Kalk ey geçen senenin ölmüş kişisi, kalk!

Ey kullarını besleyip yetiştiren sakî!

İki üç mahmurun hatırı için kalk!

Ey yüzbinlerce hastaya ilaç olan;

işte o kararsız biçare hasta şurada, kalk!

*Ey lütfu hastanın elinden tutan aziz varlık;

kalk ayağıma diken battı,.

*Ey güzelliği tertemiz canlara tuzak olan!

İşte sana zavallı bir av; kalk da avla

*Senin aşkının yüzünden gönül kan oldu.

Kan da coştu kaynadı.

Bütün bunları bize reva görme, kalk!

*Zorda kaldım da hep sana;

"Kalk, kalk!" dediysem, sen beni mazur gör;

benim özürümü kabul et de kalk!

*Ey mest bir halde uykuya dalmış nergis!

Ey yanağı ve yüzü hoş olan dilber, haydi kalk!

*Kalk kulunun ve senin bildiğin o şarapla kadehi doldur, bana sun!

Ey kırık gönlü sevindiren sevgili!

Gönlüm kırılmadan önce kalk!

Mef'ülü, Mefa'ilün,Fe'ulün

Divân-ı Kebir- (c. III, 1190)

**

Onu görenler, daima kendilerinden geçmiş bir haldedirler.

Bu yokluk halinde testilerini taşlayıp kırmışlardır.

244 Yazılar

Ey himmet edip testiyi kıran!

O testi, kırılmakla daha iyi yapılmış olur.

Küp kırılır ama içindeki su dökülmez.

Bu kırılmada yüzlerce sağlamlık vardır.

Küpün bütün parçaları oynamakta, hallenmektedir.

Fakat Akl-ı Cüz'î, bunu imkânsız görür.

Bu halette ortada ne testi görünür, ne su.

Bunu iyice gör, doğrusunu Tanrı daha iyi bilir.

Mâna kapısını döversen açarlar.

Fikir kanadını terket ki seni iri bir doğan haline getirsinler.

Mesnevî-i Şerif, 2865- 2870.

GÜL İŞLERİ

Madem ki güneş battı ve bizim gönlümüzü dağladı, onun yerine çırağı yakmaktan başka çaremiz yok.
Sevgili, göz önünden kayboldu mu, onun visâlinden mahrum kaldık mı, yerine birisinin vekil olması, birisinin bize yadigâr kalması gerekir.
Gül mevsimi geçip gülşen harap olunca gül kokusunu nereden alalım?
–Gül suyundan!
Ulu Tanrı açıkça meydan da olmadığından, bu peygamberler Hakk'ın vekilleridir.
Hayır yanlış söyledim. Vekil ile vekil edeni iki sanırsan (bu) hatadır, iyi bir şey değil.
Sen sûrete taptıkça ikidir. Sûretten kurtulana göre ise birdir.
Sûrete bakarsan gözün ikidir. Sen onun nuruna bak ki o birdir.
Bir adam, gözün nuruna bakarsa iki gözün nuru, birbirinden ayırd edilemez.

Mesnevî-i Şerîf, c.I, b. 670-675

Akl-ı Külden gelen bu sözler de, o gül bahçesinin, o servi ve sümbüllerin kokusudur.

Gül olmayan yerden gül kokusu geldiğini, şarap olmayan yerde şarabın kaynayıp çoştuğunu hiç gördün mü ki?

Mesnevî-i Şerîf, c.I, b. 1899-1900.

Gül dikenden meydana meydana gelmiştir, diken de gülden... böyle olduğu halde niçin savaşa, maceralara düşmüşlerdi?.. gibi bir sual hatıra gelirse (bil ki bu)

Ya hakikatta savaş değildir, bir hikmet içindir, eşek satanların kavgaları gibi bir hiledir. Bir sanattır;

Yahut ne savaş ne hikmet...Hayretten ibarettir. Bu, viraneliktir, içinde define aramak gerek.

Mesnevî-i Şerîf, c.I, b.2471-73

Medlulü olmayan bir delalet edici hiç gördün mü? Yol olmadıkça katiyen gül de olmaz...

Hakikatı olmayan bir adı hiç gördün mü; yahut Kâf ve Lâm harflerinden gül topladın mı?

Mademki ismi okudun; var, müsemmayı da ara. Ayı gökte bil derede değil!

Addan ve harften geçmek istersen hemencecik kendini tamamı ile kendinden arıt (yok ol!)

Demir gibi demirlikten çık, renksiz bir hale gel. Riyazatta tozsuz passız bir ayna ol!

Mesnevî-i Şerîf, c.I, b. 3455-3559

Tanrı'nın gül bahçesinde her an bülbül gibi yüzlerce nağme çıkarır.

Mesnevî-i Şerîf, c.II, b. 3288

Kargalar, güz mevsimi otağlarını kurdular mı, bülbüller gizlenir ve susarlar.

Çünkü gül bahçesi olmayınca, bülbül sükût eder. Güneşin kayboluşu, uyanıklığı öldürür.

Ey güneş !

Sen yeraltını aydınlatmak üzere bu gül bahçesini terk ediyorsun.

Fakat marifet güneşi, bir yerden bir yere gitmez, o güneş dolunmaz. Onun tanyeri akıl ve candan başka bir yer değildir.

Mesnevî-i Şerîf, c.II, b. 40-73

Gül dalı, nerede biterse bitsin güldür. Şarap, nerede kaynayıp köpürürse köpürsün şaraptır.

Güneş, isterse batıdan baş göstersin, yine güneştir, başka bir şey değil.

Mesnevî-i Şerîf, c. VI, b.178-179

Bir mahrem gördün mü can sırrını söyle. Gül gördün mü bülbüller gibi nâra at.

Mesnevî-i Şerîf, c.VI, b. 2037

Bilmez ki sen, zâlimler gibi görünüşte gül bahçesindesin, fakat ruhun, feryat edip duruyor!

Mesnevî-i Şerîf, c. III, b. 3551

Neden böyle eşeğin kuyruğuna yapıştık, ardına düştük? Gül bahçesinden, güllerden bahset.

Mesnevî-i Şerîf, c. V, b. 2551

Onlar, ölü olan cihanda oturmaz, dinlemezler. Çünkü ot, ancak hayvanlara lâyıktır.
Kim, gül bahçesinde meclis kurar, yurt tutarsa külhanda şarap içer mi hiç?
Pak ruhun makamı, illiyyin'dir. Pislikte yurt edinense kurttur.

Mesnevî-i Şerîf, c. V, b.3592-93

Gönül, dilberi gördü mü nasıl olur da suratı ekşi bir halde kalır? Bülbül, gül görür de nasıl susar?

Mesnevî-i Şerîf, c.VI, b. 2639

Ben çirkinim, huylarım da tamamı ile çirkin. Beni diken olarak dikti, artık ben nasıl gül olabilirim?

Dikene güldeki güzelliğin ilk baharını ver. Bu yılana tavus güzelliğini sen ihsan et.

Çirkinliğin son derecesine varmışım ben. Fakat senin lûtfun da ihsan etmede son derecededir.

Bu kötülüğün çirkinliğin son derecesine varmış olan kulun hacetini, son derecede olan lûtfunla reva et ey usul boylu selvilerin bile haset ettikleri güzel!

Ben ölürsem yine senin lûtfun, bana gözyaşı döker, kerem sahibisin, buna ihtiyacın yoktur ama yine sen ağlarsın bana.

Mesnevî-i Şerîf, c.VI, b. 2705-2709

Yarasaların nefretinden de anlaşılıyor ki ben ulu Tanrı'nın parlak bir güneşiyim.

Bir gül suyuna bokböcekleri rağbet etseler bu, onun gül olmadığına delâlet eder.

Mesnevî-i Şerîf, c.II, b. 2085-86

Ama her güzel gül bahçesi gizli bir yağmura delâlet eder.

Mesnevî-i Şerîf, c. VI, b. 2725

Topraktan biten güller, mahvolur gider.

Gönülde biten güller daimîdir ve ne hoştur!

Bizim öğrendiğimiz o tatlı bilgiler, bil ki o gül bahçesinden bir, iki, üç demetten ibarettir.

Gül bahçesinin kapısını kendimize kapatmışızdır da onun için bu iki üç demete zebun olmuşuzdur.

Mesnevî-i Şerîf, c. VI, b.4650-53

Musa, onu ateş gördü ama nurdu.

Biz geceyi bir zenci gibi gördük, halbuki o huridir.

Bundan böyle denizi, çerçöpün örtmemesi için senden bir göz isteyelim.

Büyüklerin gözleri açıldı da ellerini çırpmaya, oynamaya başladılar. Ama bu elle, bu ayakla değil.

Halkın gözünü, ancak sebepler bağlar. Sebepten korkup titreyen, eshaptan değildir.

Fakat bizim eshabımız; hakikat ehlidir. Tanrı, onlara kapı açmış, onları odanın baş köşesine geçirmiştir.

Tanrı eline nispetle müstahak olan da Tanrı azatlısıdır, bağdan kurtulmuştur, müstahak olmayan da.

Yokluk âlemindeyken hak mı kazanmıştık da bu cana ulaştık, bu bilgiyi elde ettik?

Ey her ağyarı yar eden, ey dikene gül libası ihsan eyleyen!

Toprağımızı ikinci defa olarak yine süz de hiçbir şey olmayanı yine bir şey haline getir!

Bu duayı da önce sen emrettin, yoksa bir toprak parçasında sana dua etmeye kudret mi olurdu?

Ey hikmetine hayran olduğumun Tanrısı, mademki dua etmemizi emrettin, bu emrettiğin duayı sen kabul et.

Mesnevî-i Şerîf, c. Vı, b. 2310- 2320.

Senin, gül renkli şaraba hiç ihtiyacın yok. Gül rengini bırak, gül renklilik sensin zaten.

Mesnevî-i Şerîf, c. V, b. 3568

Kur'an'ın huzurunda alçalmış, kurban olmuş, ruhu, Kur'an kesilmiş adamdan sor.

Bir yağ, tamamiyle güle feda olur, gül kesilirse ister onu yağ diye kokla, ister gül diye!

Mesnevî-i Şerîf, c. V, b. 3130.

İNGİLTERE GERÇEKTEN BALIKÇI ADASI OLMAK MI İSTİYOR?

"Gökleri, yeri ve aralarındakileri hak ile yarattık (bozgunculuk yapılsın diye değil). **O saat da mutlaka gelecektir.** Onun için şimdi sen (Ya Muhammed) güzel bir hoşgörü ile davran." (Hicr, 85)
(Habibim) iman edenlere söyle: Allah'ın günleri (nin çatıp geleceği)ni ummayanlara (ezalarına) aldırış etmesinler. Çünkü (Allah) bir toplumu yaptıklarıyla cezalandırır. (Casiye-14)

Bizler geleceği bilmeyiz. Fakat Allah Teâlâ'nın has kullarına yaptığı ihsana inanırız. Yine bugün BBC deki haber bir geleceğin öncüllerindendir.

Ahmed Amîş kaddesellâhü sırrahu'l azîz Efendim buyurdular ki;

- Paris şehri semavî bir hâdise ile mahvolacak.
- Üçüncü Dünya Harbi çıkacak, Efendim hazretleri buyurdu ki; "Rusya mahvolacak, küçük bir devlet haline gelecek."

Anadolu ahalisine dua ettim, bu badirede onlara ziyan gelmeyecek. Bu esnada avucunu sıkar gibi yaparak

- "Rusyayı küçülttüm, küçülttüm."
- "Rusya darmadağan olacak! O Kremlin sokaklarında köpekler uluyacak!.."

- İngiltere ve Yunanistan mahva mahkûmdur. İngilizler o zaman Türk donanmasına bakıp gıpta edecekler, hayıflanacaklar.

Yine Ahmed Amîş Efendi'nin İngiltere için şu rivayeti vardır.

- "O zâlim imparatorluk balıkçılıkla geçinen küçük bir ada devleti haline gelecek!."

Yalanladılar; ama alay edip durdukları şeyin haberleri, yakında kendilerine gelecektir. (Şuara-6)

İngilizlerin kararı topluluktan ayrılmak olursa, ardından kötü sonlarına doğru hızla yol alacakları görünüyor. Eğer topluluktan ayrılmaktan vazgeçerler ise, üçüncü dünya savaşının çıkmasına engel olurlar. Çünkü onlar diğer milletlerin bilmediğini bilenler sınıfındadır. Bu nedenle dünya daha huzurlu olur. Allah Teâlâ dilerse kullarının iyi niyetine kaderi değiştirir.

يَمْحُو اللّٰهُ مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ

Allah, sünnetinin, düzeninin yasaları içinde, iradesinin tecellisine uygun olan kayıtları siler, yürürlükten kaldırır, yok da eder, yazıldığı gibi bırakır, değiştirmez de. Ana kitap, sicil, ana bilgi işlem merkezi onun katındadır. (Ahmet Tekin Meâli) [Râ'd-39]

İhramcızâde İsmail Hakkı

İNGİLTERE HAZİRAN AYINDA AB REFERANDUMUNA GİDİYOR

BBC-20 Şubat 2016

İngiltere Başbakanı David Cameron, İngiltere'nin Avrupa Birliği'nde kalıp kalmayacağının oylanacağı referandumun 23 Haziran'da gerçekleştirileceğini açıkladı.

Cameron, Cuma akşamı AB'yle varılan anlaşmayı aktardığı bakanlar kurulu toplantısı ardından bir basın toplantısı gerçekleştirdi.

İngiltere lideri, referandumda AB'de kalınması için kampanya yürüteceğini belirtti.

Kabinedeki bakanlar referandumda AB içinde kalınması ve AB'den çıkılmasının savunanlar olarak bölünmüş durumda.

Cameron kabine üyelerinin seçimlerini kendilerinin yapacağını belirtiliyor.

Theresa May AB içinde kalınmasından yana

İçişleri Bakanı Theresa May AB'de kalınmasını savunan bakanlar arasında yer alıyor.

Adalet Bakanı Michael Gove ise AB'den ayrılmaktan yana tavır alıyor.

Ayrılık yanlıları Londra Belediye Başkanı Boris Johnson'ın da kendileriyle birlikte hareket etmesini umuyor.

Theresa May ve Michael Gove.

Basın açıklamasında seçmenlere seslenen Cameron, **"Seçim sizin elinizde. Ancak benim tavsiyem açık. Ben, İngiltere'nin, yeniden düzenlenmiş bir Avrupa Birliği'nde kalarak daha güvenli, daha güçlü ve daha zengin olacağına inanıyorum"** dedi.

İçişleri Bakanı May ise AB'yle anlaşmanın mükemmel olmaktan uzak olduğunu söyledi ancak "güvenlik, suç ve terörizme karşı koruma, Avrupa'yla ticaret ve dünya çapındaki pazarlara erişim nedenleriyle" birlik içinde kalmanın ulusal çıkarlara uygun olduğunu belirtti.

Gove: Ülke AB dışında daha özgür olacak

Adalet Bakanı Gove ise Başbakan'a karşı çıkmanın kariyerindeki en zor karar olduğunu belirtti ancak "ülkenin AB dışında daha özgür, daha adil ve daha zengin olacağına inandığını" belirtti.

Cuma akşamı İngiltere ve Avrupa Birliği, Londra'nın birlik içinde kalmak için talep ettiği düzenlemelerle ilgili olarak anlaşmaya varmıştı.

İngiltere Başbakanı David Cameron anlaşmanın İngiltere'ye "özel bir statü" verdiğini söylemişti.

Anlaşmanın kilit maddeleri neler?

Anlaşmanın en önemli maddelerinden biri AB'den gelen göçmenlere verilen sosyal yardımlarla ilgili 'emniyet freni' sistemi. Bu sisteme göre AB üyesi ülkelerinden İngiltere'ye gelen göçmenler sosyal yardımlardan 4 yıl ardından yararlanmaya başlayacak. Bu uygulama yedi yıl boyunca geçerli olacak.

Getty

AB ülkelerinden gelen göçmenlerin İngiltere dışındaki çocukları için verilen çocuk yardımı söz konusu ülkelerin yaşam maliyeti üzerinden hesaplanacak. Bu uygulama, ülkeye yeni gelenler için hemen devreye sokulacak.

Şu anda yardımdan faydalanmakta olanlar içinse uygulama 2020'den itibaren geçerli olacak.

Birliğin yetkilerini artıracak düzenlemeler İngiltere'yi kapsamayacak. Bu, İngiltere'nin hiçbir zaman 'siyasi entegrasyona zorlanamayacağı' anlamına geliyor.

İngiltere'nin bir 'acil koruma sistemini' devreye sokma hakkı olacak. Bu sistem, Londra'nın korunmasını, İngiliz şirketlerinin Avrupa içine taşınmaya zorlanmasının durdurulmasını ve İngiliz işletmelerinin Euro bölgesi dışında olduğu için 'ayrımcılığa' uğramamasını sağlamayı amaçlıyor.

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/02/160220_ingiltere_referandum

BAKINIZ

GÖRÜNEN GÖRÜLMEYENLER

UMBERTO ECO HAKK'A YÜRÜDÜ

Övgü Pınar Roma

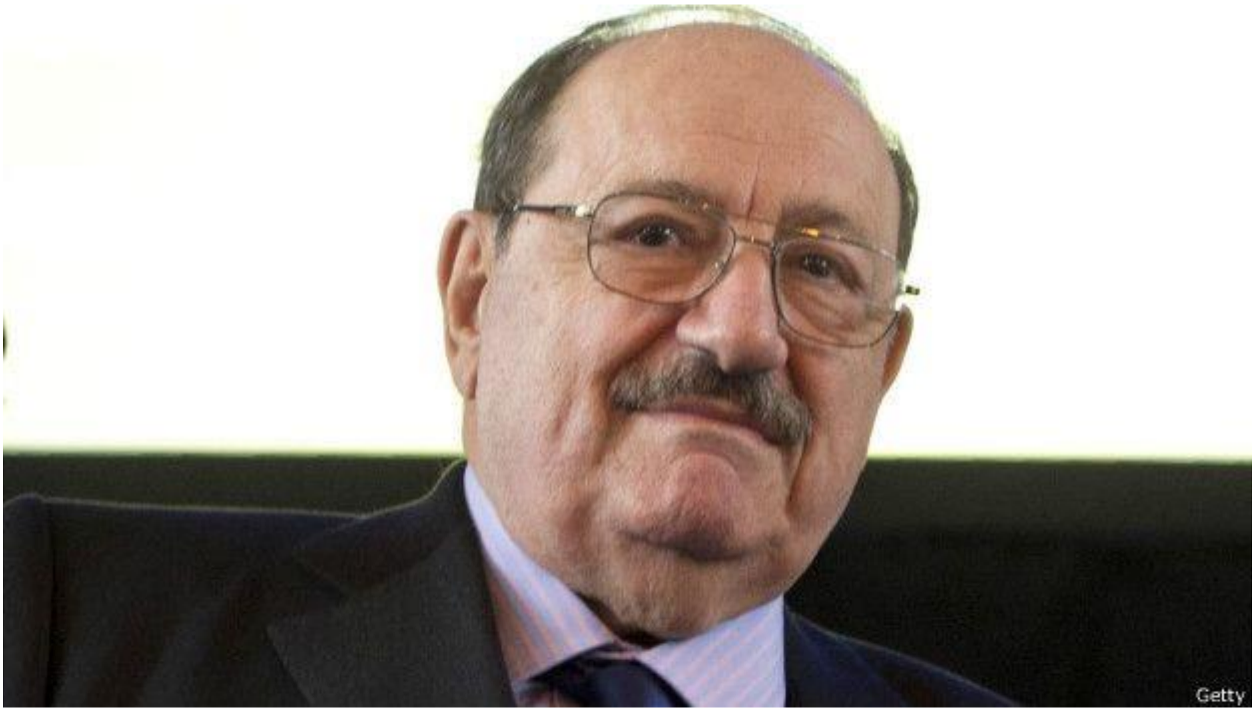
BBC-20 Şubat 2016

Dünyaca ünlü edebiyatçılardan İtalyan yazar, eleştirmen, filozof ve göstergebilimci Umberto Eco 84 yaşında hayatını kaybetti.
Eco'nun dün akşam 22.30 civarında hayatını kaybettiği haberi, ailesi tarafından İtalyan **La Repubblica** gazetesine bildirildi.

Eco'nun son anlarında Milano'daki evinde bulunduğu belirtilirken ölüm nedeni açıklanmadı.
Roman türündeki ilk kitabı olan 1980'de yazdığı Gülün Adı ile tüm dünyada tanınan Eco, Foucault Sarkacı, Önceki Günün Adası, Prag Mezarlığı ve son olarak 2015'te yayınlanan Sıfır Sayı gibi kurgu dalındaki kitaplarının yanı sıra, Avrupa Kültüründe **Kusursuz Dil Arayışı, Ortaçağ Estetiğinde Sanat ve Güzellik, Güzelliğin Tarihi, Çirkinliğin Tarihi** gibi araştırma, göstergebilim ve dilbilim eserleriyle de edebiyat ve kültür dünyasında saygın bir yer edinmişti.

İtalya'nın kuzeyindeki Piemonte bölgesinde yer alan Alessandria kentinde 5 Ocak 1932'de dünyaya gelen Eco, gençliğinde bir Katolik öğrenci hareketinin liderliğini yapmış ancak 20'li yaşlarda Aziz Tommaso d'Aquino hakkında doktora çalışması yaparken Tanrı'ya inancını yitirdiğini söylemişti.

Bir süre İtalyan devlet kanalı **RAI**'de çalışan Eco, haftalık **l'Espresso** dergisinde de popüler kültür ve politika yazıları yazıyordu.

Alman mimari ve sanat öğretmeni Renate Ramge ile evli olan Eco'nun Stefano ve Carlotta isimli iki çocuğu bulunuyor.

'Hafta sonlarında roman yazan ciddi profesör'

Eco, Avrupa'nın en eski üniversitesi olan Bologna Üniversitesi'nde profesör olarak görev yapıyor, zaman zaman da Harvard, Cambridge, Oxford gibi üniversitelerde özel dersler veriyordu.

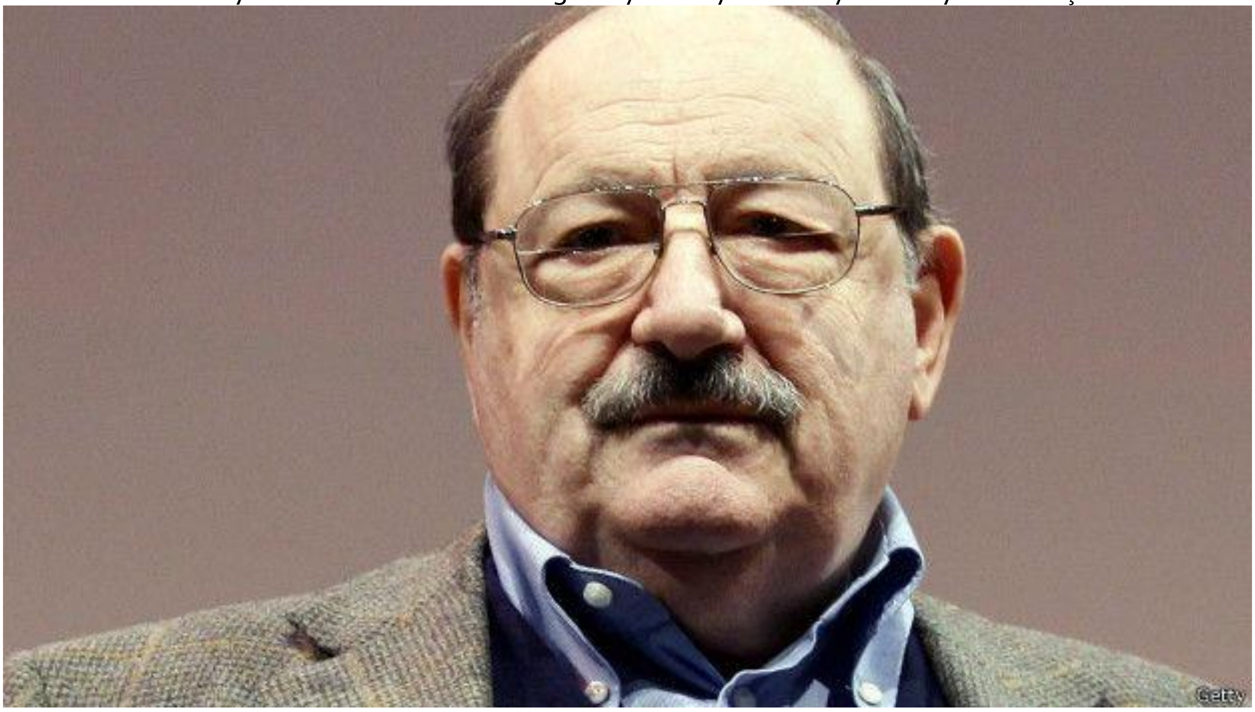
Akademik çalışmalarıyla popüler kültürü bir araya getirmeyi başaran Eco, "Kendimi, hafta sonlarında roman yazan ciddi bir profesör olarak görüyorum" diyordu.

Eco, hem entelektüel akademi dünyası hem popüler kültür çevrelerinde üst sıralarda yer edinmesini "Mickey Mouse de bir Japon haiku'su kadar mükemmel olabilir" diye açıklıyordu.
Öncesinde dilbilim, estetik ve felsefe dallarına çok sayıda eser verse de ilk romanı Gülün Adı'nı 1980'de yazan Umberto Eco'nun bu kitabı yaklaşık 30 dile çevrildi ve dünya genelinde 10 milyondan fazla sattı.

Kitap 1986'da da aynı adlı sinemaya uyarlanmıştı.
Eco ise 2011'de yaptığı bir konuşmada **"Bugüne kadar 6 roman yazdım ve son 5 tanesi daha güzel ama herkes hep Gülün Adı'ndan bahsediyor. Bense bundan nefret ediyorum, bir nevi lanet haline geldi. Yeni bir kitabım çıktığında bile Gülün Adı'nın satışları artıyor"** demişti.

Umberto Eco, okuması zor kitaplar yazmasına rağmen popüler bir yazar haline gelmesinin sırrıyla ilgili bir soruyu cevaplarken de "İnsanlar bana hep, 'Bu kadar zor okunan romanlarınız

nasıl oluyor da bu kadar başarılı oluyor?' diye soruyor. Bense bu soruya güceniyorum. Bu, bir kadında 'Nasıl oluyor da erkekler seninle ilgileniyor?' diye sormaya benziyor" demişti.

Eco'nun ölümü, bugünkü İtalyan gazetelerinin çoğunun baş sayfasında yer aldı.
La Stampa, "Umberto Eco'ya veda. Kültür onunla çok-satan haline gelmişti",**Corriere della Sera** "Umberto Eco, kültürü değiştiren yazar", **La Repubblica**"Kültürün adı Eco'ya veda. Bilgeliği romana dönüştürmüştü", **Il Messaggero**"Kültürü modernleştirmişti" başlıklarını kullandı.
http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/02/160220_umberto_eco_obit

YA GÜLÜM, YA KÜLÜM

Başım yastığa düşer gözlerim gülüşüne,
Ne olursun bir gece beni de al düşüne!
Müsaade eder miyim kalbimden gidişine,
Ya yak cehenneminde göğe savrulsun külüm!
Ya dik gönül bahçene tomurcuk açsın gülüm!

Dere tepe demeden yüreğimde yol alan,
Gönül hırsızı mısın kalbimi benden çalan?
Sevda arsızı mısın her arıdan bal alan?
Ya yak cehenneminde göğe savrulsun külüm!
Ya dik gönül bahçene tomurcuk açsın gülüm!

Bırak batsın dikenin dalında gül olayım,
Gül teninde ter olup öyle kala kalayım,
Duygu sağanağında gözlerine dolayım.
Ya yak cehenneminde göğe savrulsun külüm!
Ya dik gönül bahçene tomurcuk açsın gülüm!

Kanayan yüreğimin acısı çok derinden,
Bu kadar cefa niye kalbimi sök yerinden,
Kim nereye kaçacak yazılan kaderinden?
Ya yak cehenneminde göğe savrulsun külüm!
Ya dik gönül bahçene tomurcuk açsın gülüm!

Bülbül inleyedursun sefası ele gülün,
Boş yere ah ediyor kokusu yele gülün,
Bülbüle çok çektirdi herşeyi hile gülün,
Ya yak cehenneminde göğe savrulsun külüm!
Ya dik gönül bahçene tomurcuk açsın gülüm!

Hissetmeyen kalbinin mührünü kıracağım!
Gurur kibir ne varsa hepsini vuracağım,
Elbet gönül tahtına bir gün oturacağım.
Ya yak cehenneminde göğe savrulsun külüm!
Ya dik gönül bahçene tomurcuk açsın gülüm!

Ankara-01.08.2014
Ümit Zeki SOYUDURU

BİR ATEŞİM YANARIM

Bir ateşim yanarım külüm yok dumanım yok

Sen yoksan mekanım belli değil zamanım yok

Fırtınalar içinde beni yalnız bırakma

Benim senden başka sığınacak limanım yok

Yazar :

ÜMİT YAŞAR OĞUZCAN

KARANLIKTA ŞARKI SÖZÜ - AHMET KAYA –

Akşam olur karanlıklar çökende
Devriyeler adım adım gezende

Kar kaplamış solmuş güller görende
Sarılıp dallarını öpesim gelir

Sanki gökten kar yerine kan yağıyor
Kar altında üşümüş bir çocuk ağlıyor

Yaşlı gözleriyle bana bakıyor
Akan göz yaşını içesim gelir

İşte böyle karanlıklar içinde
Devriyeler adım adım gezende

Yar uykuda ben yine penceremde
Doğacak güneşi göresim gelir

BEKLEMEKLEDE OLMAYACAK GİBİ

Bir gönül, hayale düştü mü

delil getirsen bile hayali artar.

Söz, o gönülde illet haline gelir;

gazinin kılıcı hırsıza âlet olur.

Bu takdirde,

öyle adama verilecek cevap susmaktan ibarettir.

Ahmakla konuşmak deliliktir.

Ey ahmak, benim şerrimden Tanrı'ya ne ağlayıp sızlanıyorsun?

Sen, o aşağılık nefsinin şerrinden ağla, sızlan!

Sen helva yersin, çıban olur; sıtmaya tutulursun, sıhhatin bozulur.

Sonra da İblis'e suçu yokken lânet edersin.

Niçin o şeytanlığı kendinde görmezsin?

Bu, ey azgın, İblis'ten değil, sendendir.

Tilki gibi kuyruk peşinde koşup durmaktasın.

Yeşillikte bir kuyruk gördün mü o tuzaktır, bunu niye bilmiyorsun?

Bilmiyorsun, çünkü kuyruğa meylin seni bilgiden uzaklaştırdı, gözünü, aklını kör etti.

Sevdiğin şeyler seni kör ve sağır eder;

düşmanlığa kalkışma, bu cinayeti, kara nefsin işledi.

Bana suç bulma , aykırı görme.

Ben, kötülükten de bizarım, hırstan da, kinden de!

Bir kere kötülük ettim, hâlâ pişmanım;

gecem gündüz olsun diye bekleyip duruyorum.

Halk arasında müttehem [suçlanan] oldum,

herkes, kadın olsun erkek olsun kendi işini bana isnat ediyor.

Zavallı kurt, aç bile olsa uyduruyor diye itham edilir.

Zayıflıktan yol yürümeye kudreti olmasa bile çok yemeden imtilâ [şişkinliği] olmuştur derler" dedi.

Mesnevî-i Şerîf, c. II,b.2715-2729

Peygamberler dediler ki:

" Bu da o illetten, körlüğünüzden, söylediğimiz sözlerin hakikatini göremiyorsunuz.

Dâvamızı duyuruyorsunuz da elimizdeki mücevheri görmüyorsunuz.

Elimizdeki bu mücevher, halka bir imtihandır.

Onu gözlerin önünde dolandırıp durmaktayız.

Kim, nerede mücevher?

derse bu sözü, körlüğüne, mücevherleri görmediğine şahittir.

Güneş söze gelse de " Kalk, gündüz oldu, yatıp durma."

Dese, sen de, " A güneş, şahidin nerede?" desen

güneş "Kör herif, Tanrı'dan kendine göz iste!

Apaydın gündüz vakti birisi mum arasa onun bu araması körlüğüne tam bir delildir.

Bari görmüyorsan, gündüz olduğundan şüphen varsa, daha sabah olmadı sanıyorsan,

Sus, bir şey söyleme de kör olduğunu meydana vurma, Tanrı ihsanını bekle!" der.

Gündüzün " Gündüz nerede" demek kendi kendini rezil etmektir a gündüz arayan!

Sabır ve sükût, Tanrı rahmetine sebep olur.

Bu araştırmaysa hastalık nişanesidir.

" Susun, dinleyin" emrini canla, başla kabul et de sevgilinin mükâfatına eriş, rahmetine nail ol.

Mesnevî-i Şerîf, c.III, b.2715-2726

O yılana, akrebe benzeyen sözlerin yılan ve akrep olur da seni kuyruğundan yakalar.

Velîlere uymadın, onları bekletip durdun, orada da kıyamet gününün beklenmesi sana yâr olur, bekler durursun.

Hele yarın, hele öbür gün diye vaat eder, Tanrı'ya dönmeyi sallar durursun ya…

İşte bu bekleyiş, mahşerdeki beklemendir, vay sana!

O uzun günde hesap için, canlar yakan güneşin altında bekler kalırsın…

Çünkü sen dünyada göğü de, göktekileri de elbette yola girerim tohumunu eke eke beklemiştin!

Mesnevî-i Şerîf, c.III,b.3475-3479

Yusuf da, zindanda bulunan birisine yalvardı, yakardı.

Ondan yardım diledi, dedi ki: Buradan çıkınca ve Padişahın tapısında işin düzelince,

O azizin huzurunda beni an, halimi söyle de beni bu hapisten kurtarsın.

Hiç sıkıntı içinde bulunan bir mahpus nasıl olur da başka bir mahpusu kurtarabilir?

Dünyadakilerin hepsi de mahpustur. Zindandadır. Şu fani dünyada ölümü bekleyip dururlar.

Mesnevî-i Şerîf, c.VI,b.3400-05

Aşk, kıskançlığından kendisini gizledi.

Böyle bir güneş, onlardan gizli kaldı.

Gündüzün yıldızları gören keskin gözden

güneş, yüzünü gizledi.

Bundan geç de öğüdümü dinle.

Âşıkları aşk gözüyle gör.

Vakit dar, can da kuşkuda.

Artık sana özür getirmesine imkân yok.

Sen anla da o sözü bekleme.

Âşıkların gönüllerini az incit.

Mesnevî-i Şerîf, c.V,b.2765-69

BENİ ÖLDÜRMENE DEĞER MİYDİ?

İnci de nedir ki?

Bir katrada gizlenmiş bir deniz.. bir zerreye sığmış güneş!

Öyle bir güneş ki kendisini zerre gösterdi de yavaş, yavaş yüzünü açtı.

Bütün zerreler, onda yok oldu. Âlem, onun yüzünden sarhoş oldu, onun yüzünden kendisine geldi.

Fakat kalem, bir gaddarın elinde oldu mu şüphe yok, Mansur gibi dâra çekilir.

Bu hüküm, bu hükümet, kötü kişilerin elinde oldukça elbette peygamberleri öldürmek lâzım.

Yol azıtmış kavim, aptallıklarından peygamberlere " **Biz, sizi şom bilmekteyiz. Bize sizin yüzünüzden kötülük geliyor**" dediler.

Mesnevî-i Şerif, c.II, b. 1395-1400

**

Söylesene

" Lütuf ve ihsan sahibi Âdem, İblis'e bir cefada bulundu mu ki?

İnsan; yılana, akrebe ne yaptı ki onlar, daima insanı sokmak öldürmek isterler.

Kurdun huyu yırtıcılıktır. Bu haset de nihayet yaradılışta vardır demektesin",

Sonra yine

" Böyle kötü zanna düşmek hatadır.. Neye kardeşim hakkında böyle bir zanda bulunuyorum?" diye söylenmekteydin.

Mesnevî-i Şerif, c.II, 229-233

**

Baş kesmek nedir?

Dünyada nefsi öldürmek, nefsin dileklerini terk etmek.

Bu da öldürülmekten kurtulsun diye akrebin iğnesini çıkarmak gibidir.

Taşla tepelenme belâsından kurtulsun diye yılanın zehirli dişini sökersin ya!

Nefsi, pirin gölgesinden başka hiçbir şey öldürmez. O nefis öldürenin eteğine sımsıkı sarıl.

Eteğini sıkıca tuttun mu , bu, Tanrı tevfiki/yardımıdır. Sende beliren her kuvvet, onun seni çekişinden, dileyişinden meydana geliyor.

Mesnevî-i Şerif, c.II, b. 2055-2059

**

Ama sen;

Üç gerges kuşuna uymuş, yüce göklere çıkmaya, benimle savaşıp vuruşmaya giriştin.

İbrahim'i bulup öldürmek için yüz binlerce suçsuz çocuğu öldürdün.

Mesnevî-i Şerif, c.VI, b. 4849-4850

**

Ululuk sahibi Tanrı'nın nurundan göz yumdun.

İşte sana adamakıllı bilgisizlik, işte sana sapıklığın ta kendisi!

Yuf olsun sendeki akla, irfana.

Senin gibi bilgisizlik madenini öldürmek gerek.

Mesnevî-i Şerif, c.II, b. 2051-2052

BÜLBÜLÜ ÖLDÜRMEK-HARPER LEE

BBC –19 Şubat 2016

Türkçe'ye Bülbülü Öldürmek olarak çevrilen To Kill A Mockingbird kitabının yazarı Harper Lee 89 yaşında hayatını kaybetti.

Lee'nin ölüm haberini memleketi Alabama'nın Monroeville kentinin belediye başkanı açıkladı.

Lee'nin 1960'ta yayınlanan Bülbülü Öldürmek kitabı, hem büyük övgü almış hem de büyük bir ticari başarı kazanarak çok sayıda dile çevrilmişti.

ABD'nin önde gelen gazetecilik ödüllerinden Pulitzer'e de değer görülen kitabın 1962'de çekilen film uyarlaması üç dalda Oscar ödülüne değer görülmüştü.

Amerikalı yazarın 55 yıl sonra, geçen yıl yayınlanan Go Set A Watchman adlı son kitabı Türkçe'ye Tespih Ağacının Gölgesi'nde olarak çevrildi.

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/02/160219_harper_lee

KİTABIN ADI	BÜLBÜLÜ ÖLDÜRMEK
KİTABIN YAZARI	HARPER LEE
YAYINEVİ VE ADRESİ	ALTIN KİTAPLAR YAYINEVİ CAĞALOĞLU / İSTANBUL

BASIM TARİHİ	1984
KİTABIN YAYIM MAKSADI	ROMAN

KİTABIN ÖZETİ :

1800'lü yıllarda İngiltere'den Güney Amerika'ya göç eden ve Alabama Eyaletine bağlı Maycomb adında bir kasabaya yerleşen Atticon kendinden 15 yaş küçük bir bayanla evlenir. Jem ve Jem'den 4 yaş küçük Scoud adında 2 çocukları olur .Scoud doğduktan 2 yıl sonra annesi ölür. Bu yüzden annesinin varlığı ya da yokluğu kendisini pek etkilemez. Buna karşılık Jem'i çok etkiler. Arada bir oyun sırasında Jem'in iç çekip kenara ayrılması annesine duyduğu özlemdendir.

Jem 13 yaşlarında Scoud ise 9 yaşlarındadır. Roman otobiyografik bir tarzda ve kahramanı olan Scoud'un ağzından yazıldığı için romanın genelinde çocukca bir bakış açısı hakimdir.

Yazar 1 nci bölümde; kendi ailesini nereden geldiklerini ve genel özelliklerini fazla teferruata inmeden tanıtır. Kasabayı, kasabadaki ilginç olan Radley ailesini tanıtır. Boo adında Radley'lerin bir çocuklarının kayboluşu, Radley'lerin evden dışarı çıkmayışı ve evlerinin kapısının sürekli kapalı oluşu Radley'leri kasabalıların, özellikle de çocukların gözünde bir hayalete çevirir. Evlerini de bir kabushaneye çevirir.

2 nci bölümden itibaren kasabanın sosyal yaşayışı siyasal durumu işler.

4 ncü bölümde yazar kasabada yaşayan halkın gelenek görenekleriyle çeşitli ata sözlerini de katarak anlatır.(Asıl sahibi çıkmayınca mal bulanındır. gibi) Kızılderililer ile ilgili büyüler anlatır.

"Sıcak Nefes cennete giremeyen biridir. Öylece ortalarda dolaşır. Birinin içinden geçersen ölünce sen de Sıcak Nefes olursun. Geceleri dolaşır, insanların nefeslerini içine çekince..."

"lçinden geçmemek için ne yapılır?"

"Hiçbir şey. Kimi zaman bütün yolu kaplarlar. Geçmek zorunda kalırsan,

PARLAK MELEK
YAŞAYAN ÖLÜ
YOLUMDAN ÇEKİL
NEFESİMİ BIRAK

tekerlemesini söyleyeceksin.

Yazar yani kahraman olayda tek kahraman değildir. Olayda ön plana çıkanlar yazarın kendisi, kendisinden 4 yaş büyük olan kardeşi Jem, felsefi görüşlerini söylettiği babası Atticon ve çocukluk aşkı Dill'dir.

Amerika iç savaşından sonra (kuzey – güney) kasabada olan değişiklikler toplumsal yaşam, olup bitenler çıplak bir gözle işlenir. Kahraman, olayları çocukluğunda yaşadığı için her şeyi çocukça bir dünyada anlatır. Çocukların oyun dünyasını, zevklerini, merakını, çocuk psikolojisini, buluğ çağına giren çocukların göstermiş olduğu ruhsal değişiklikleri, yalnız kalma isteklerini olaya yayarak ve de derin tasvirlerle destekleyerek açıklamaktadır.

Yazar Maycomb kasabasındaki gelenek görenek, siyasal yapı, sosyal yapı, dinsel yapı ve benzeri bütün davranışları olaylarla anlatır. Örneğin kasabadaki dayanışma duygusunu şu şekilde bir cümleyle açıklar: Yangın Bayan Maundlie'nin evini sessizce yiyip bitirirken sokak insan ve arabalarla dolmaktadır." Yazar kasabadaki yaşantıyı özellikle zencilere karşı yapılan ayrımcılığı ve horlanmayı, babasının zencilerin avukatlığını yaparken kasabalı beyazlar tarafından pis zenci dostu biri olarak sıfatlandırılmasını aktarır. Kasabadaki zencilerin yaşadıkları mahalle ve kiliseleri ayrıdır. Çocuk gözüyle olaya yaklaşan kahraman bunu pek yadırgamakta,ve neden böyle olduğunu babasına ve amcasına sorarak,bu sorularla cevabını bulmaya çalışmaktadır. Yine malik hanelerde çalışan kölelerin oluşu o yıllardaki güney Amerika'daki siyasal yapıyı göstermek için bariz bir örnektir.

Yazar kendi fikirlerini, felsefi görüşünü romanın genelinde Attikon'a söyletmektedir. Örnek olarak:Attikon bir gün Jem'e şöyle der;

Arka bahçedeki tenekeleri vurmanızı yeğlerim, ama kuşların peşine de düşeceğinizi biliyorum. İstediğiniz kadar karga vurun ama unutmayın ki bülbülü öldürmek günahtır. Bülbüller yalnızca müzik üretirler. Bizi eğlendirmek için bahçeleri yağmalamazlar, yalnızca şarkı söylerler hem de yüreklerini paralayana dek.

Yazar romanda özgürlüğü çeşitli sembollerle ifade eder. Kimi zaman yaşlı bir bayanın ölümünü özgürlüğe giden yol, kimi zaman zencilerin esaretten kurtuluşunu, kimi zamanda morfinman bir bayanın bu alışkanlıktan kurtulmak pahasına çektiği acıları anlatarak sembolleştirir.

Yazar cesareti**:" Cesaretin eli tabancalı bir adam olduğunu sanmanı istemem. Mertlik baştan bitik olduğunu bilip de çabalamak, olacakları göğüsleyebilmektir. Binde bir kazanırsın ama kazandığında olur. Bayan Dobuse'de kazandı".** felsefi ve veciz sözlerle ifade etmektedir.

Dil'e olan yakınlığını ve çocukluk aşkını anlatmaktadır. Bu aşk alışkanlık ve özlemden ibarettir. Aynı bölümde kasabada çalışan işçilerin yaptıkları grevleri, taşralıların yoksulluğunu olaylarla göstererek anlatır. Kasabadaki insanların çoğunun birbirine benzemesi dışardan evlenmenin olmayışına ya da çok nadir oluşuna bağlar.

Romanın sonunda Radley'lerin kaybolan çocuğu ortaya çıkar. Fakat olayın akışına göre hiç ummadık bir yerden yeni bir kahraman romana müdahil olur.

Romanın sonlarında ilginç bir olayda Amerika'yla Almanya'nın mukayesesidir. Romana göre Amerika daha özgürlüklerle yaşayan baskıdan uzak bir ülkedir. Hukuk sistemi herkese eşittir ama fiili olarak zencilere ayrım yapılmaktadır. Almanya'da ise baskılar ve Yahudi'lere yapılan zulümler vardır.

Cecil Jacobs güncel haberin ne olduğunu biliyordu. Sırası gelince odanın önüne çıkıp başladı: «Şu bizim Hitler...»

«Adolf Hitler, Cecil,» dedi Bayan Gates. **«Kimseye şu bizim denilmez.»**

«Peki efendim. Şu bizim Adolf Hitler Yahudilere zülüm yapıyormuş.»

«Zulüm Cecil, elem değil.»

«Ama Bayan Gates, burada... pekâlâ. Yani bu Adolf Hitler Yahudilerin peşine düşüp onları hapishanelere koyuyormuş. Eşyalarını ellerinden alıyormuş. Kimseyi ülke dışına salmıyormuş. Geri zekâlıları da temizliyormuş.»

«Geri zekâlıları temizliyor muymuş?»

«Evet efendim, Bayan Gates. Kendilerini temizleyecek kadar akılları yok sanırım. Ancak aptalın biri kendini temiz tutamaz. İşte Hitler de bir program başlatmış. Yahudilerin yarısını toplattırıp ilerde başına bela olmasınlar diye kayıtlara geçiriyormuş. Bence bu pek kötü bir şey değil.»

«Peki Cecil. Aferin.» Bayan Gates kabara kabara yerine geçti.

Sınıfın arka tarafından bir el kalktı: «Nasıl yapabilir?»

«Neyi?»

«Hitler nasıl insanları kümese kapar gibi kapayabilir? Hükümet onu durdurmaz mı?»

«Hitler hükümettir.» Eğitime dinamizm katma fırsatını kaçırmak istemeyen Bayan Gates tahtaya geçip büyük harflerle **DEMOKRASİ** yazdı. «Tanımlayacak olan var mı?»

«Biz,» dedi biri.

Atticus'un bana öğrettiği bir seçim kampanyası sloganını anımsamıştım. Elimi kaldırdım.

«Sence ne anlama geliyor Jean Louise?»

«Herkese eşit hak, kimseye ayrıcalık yok.»

«Çok güzel Jean Louise, çok iyi.» Bayan Gates gülümsedi. Tahtadaki sözcüğü tamamladı: «Biz bir Demokrasiyiz.» Bir ağızdan söyledik. **«İşte Amerika ile Almanya**

arasındaki fark bu. Biz demokrasiyiz. Onlar ise bir diktatörlük. Burada kimseye zulüm yapmayız. Bu önyargılı insanların ürünüdür.

Yahudilerden daha iyi ya da daha kötü insan yoktur. Hitler bunu neden anlamıyor bilmem.»

«Neden hoşlanmıyorlar Bayan Gates?»

«Bilmiyorum Henry. Bulundukları her topluma katkıda bulunmuşlardır. Çok da dindar insanlardır. Ama Hitler dini yok etmek istiyor. Nedeni bu da olabilir.»

Cecil konuştu: **«Pek kesin bilmiyorum ama para alıp veriyorlarmış. Pek geçerli nedene benzemiyor. Üstelik beyazlar, değil mi?»**

«Liseye geçince Cecil, Yahudilerin çağlar boyunca hep zulüm gördüğünü öğreneceksin. Şimdi aritmetik zamanı çocuklar.» *

Aritmetikten hiç hoşlanmadığım için zamanı pencereden dışarı bakmakla geçirdim. Atticus'un homurdandığını bir kez görmüştüm. Radyoda Hitler konulu yorumu dinledikten sonra kapatıp, «Pöh!» demişti. Niçin ona bu denli bozulduğunu sorunca da «O bir manyak!» demişti, pencereden dışarıya bakarken, bu iş yürümez dedim. Bir manyak ve milyonlarca Alman, isteseler onu içeri tıkabilirlerdi. İşin içinde başka şeyler de olmalıydı. Babama işin aslını sormalıydım.

Sordum. Yanıtlayamadı çünkü sorunun yanıtı yoktu.

Hitler'den nefret etmek doğru mu?»

«Hayır. Kimseden nefret etmek doğru değildir.»

«Atticus,» dedim. «Anlamadığım bir şey var. Bayan Gates yaptıklarına korkunç dedi. Anlatırken yüzü kıpkırmızıydı.»

«Ama...»

«Ama ne?»

«Yok bir şey.» Kafamdakini aktardığımdan kuşkuluydum. Belki Jem yanıtlayabilirdi. O okul işlerini daha iyi anlıyordu.

Jem bütün gün su taşımaktan bitmişti. Yatağının yanında en azından on iki muz kabuğu, bir de boş süt şişesi vardı. «Neden tıkınıyorsun?»

«Koç seneye kadar on kilo alırsan takıma girersin dedi. En kestirme yöntem de bu.»

«Hepsini kusmazsan tabii. Sana bir şey soracağım...»

«Sor.» Kitabını indirip ayaklarını uzattı.

«Bayan Gates iyi bir kadın, değil mi?»

«Öyle. Ben öğrencisiyken onu çok severdim.»

«Hitler'den nefret ediyor.»

«Bunun nesi ters?»

«Bugün Yahudilere yaptıklarını anlattı. Kimseye zulüm yapılmaması gerek değil mi? Kimse için kötülük düşünmemek gerek, değil mi?»

«Evet Scout. Çıkarsana bu baklayı ağzından!»

«O gece duruşma salonundan çıkarken bayan Gates Bayan Stephanie ile konuşuyordu. Binlerinin onlara ders vermesi gerektiğini, burunlarının çok büyüdüğünü, bir de bakacağız ki bizimle evlenmek isteyeceklerini anlatıyordu. İnsan hem Hitler'den nefret eder, hem komşuları için böyle çirkin konuşabilir mi?»

Jem birden kudurdu. Yataktan fırlayıp, yakama yapıştı. «Duruşma ile ilgili söz duymak istemiyorum. Hiçbir zaman, hiçbir zaman. Duydun mu? Bana ondan söz etme, duyuyor musun? Şimdi çekil git!»

Sh: 237-239

Hülasa şöyle diyebiliriz: Alabama Eyaletine bağlı Maycomb kasabasındaki hayatı, gelenek görenekleri, ekonomik durumu, siyasal yapıyı, dinsel yapıyı,1900'lü yılların başlarındaki durumu çocuk gözüyle ve çocukluk dünyasını da katarak anlatmaktadır.

**

ROMANDA KAHRAMANLAR: Romanın baş kahramanları Scoud, Jem, Atticon ve Dill'dir. Fakat olayın akışına göre her an yeni kahramanlar ortaya çıkmaktadır. Fazla aktif olmamakla beraber romanda geçen kişi sayısı 100'e yakındır.

ROMANDA ZAMAN: İki senelik bir zaman dilimidir. Olaylar bir yazın başlangıcından itibaren anlatılır, bir sonraki sonbahara kadar devam eder. Zamanda kronolojik sıra kullanılmakla beraber geriye dönüşlerde mevcuttur. Buda yazarın bazı durumlara açıklık getirme ihtiyacı hissetmesinden ve olayların geçmiş tarihlerde yaşanmasına bağlıdır.

ROMANDA MEKAN: Yazar olayların geçtiği kasabayı romana yayarak geniş bir şekilde tanıtır. İç mekanlar yoğunlukla kullanılmış, dış mekanlara da büyük ölçüde yer verilmiştir. İç ve dış mekanlar arasında bir denge söz konusudur. Bahsedilen mekanlar yukarıda da anlatıldığı gibi Güney Amerika'daki Alabama Eyaletine bağlı Maycomb kasabasıdır. Mekan tanıtımında tasvirlere büyük ölçüde yer verilmiştir.

BİR İŞARET YETERDİ AMA

Rüyasını yoramayan başkasının Rüyasını nasıl yorabilir?

Ben onu sınasam, Sınama yüzünden ona yüzlerce kılıç vursam yine o merhametli sevgilinin sevgisi eksilmez.

Bilir ki o kılıcı kendime vuruyorum. Çünkü ben oyum hakikatte o da ben.

Niyaz, nazın zahiren zıddıdır, fakat hakikatte aşıkla maşuk, görünüşte zıt olmakla beraber birdir. Nitekim aynanın sureti yoktur, suretsizlik de suretin zıddıdır. Fakat aynayla suret arasında hakikatte birlik vardır. Bunu anlatmak uzun sürer. Aklı olana bir işaret yeter.

Mesnevi-i Şerif, c. V,b.1995-1998

Sevgilisine minnet olsun diye değil de aşkına yüzlerce tanık olmak üzere bunları sayıp döküyordu.

Aklı olanlara bir işaret yeter. Aşıkların sevgiliye karşı duydukları susuzluk, ne vakti gider, biter ki,

Usanmadan sözünü tekrarlar durur. Hiç balık bir işaretle duru suya kanar mı?

Mesnevi-i Şerif, c.V, b.1247-1248

Ben bin kere, hattâ daha da fazla sınadım, anladım: sensiz yaşamam pek acı, tahammül edilir şey değil!

Ey emelim, maksadım olan sevgili, sur üfürür gibi nağmelerle terennüm et de beni dirilt…

Ey devem, çök artık… neşe tamamlandı!

Ey yeryüzü, göz yaşlarımı em, yeter gayri…

Ey nefis, iç o tatlı suyu, bulanıklığı geçti, duruldu artık!

Ey yeryüzü, göz yaşlarımı em, yeter gayri… Merhaba ey seher yeli!

Bize dostun kokusunu getirdin, ne güzel de estin ya!

Dostlar, ben gidiyorum, elveda. Ben o emîre, o emrine itaat edilen Sadr-ı Cihan’a gidiyorum.

Mesnevi-i Şerif, c.III, b.3800-3804

Gizli aşikâr yüzlerce nişane var, fakat yeter, bu kapının perdesini bundan fazla açma.

Mesnevi-i Şerif, c.VI, b.2557

KIRILMADAN ÖNCE PENCEREMİ AÇMAM GEREK

Ey rahmet kapısı, ey eşi, naziri olmayan Tanrı dergâhı, ebede kadar açık kal!"

Her istek, her zerre bir penceredir, fakat kör gönül nasıl olur da "Orada bir kapı vardır" der.

Mesnevi, c.I, b.3765-66

**

Âşık olmak, o yana bir pencere açmaktır. Çünkü gönül, dostun cemali ile aydınlanır.

Mesnevi, c.IV, b.3096

**

Can pencerem zevk ve şevkle açıktır. Tanrı'nın lûtfu oraya vasıtasız gelir.

Tanrı'nın lûtfu, rahmeti, nuru madenimden, hakikatimden gelir, penceremden evime girer.

Penceresi olmayan ev cehennemdir.

Ey kul, dinin aslı pencere açmıştır.

Her ormanı öyle pek baltalama. Pencere açmak için balta vur.

Yoksa bilmez misin ki bu güneşin nuru hicaplardan hariç olan hakikat güneşinin aksinden ibaret.

Mesnevi, c.III, b.2402-2405

**

Gönlümden kopup gelen o söz, o taraftan gelmededir. Çünkü gönülden gönüle pencere vardır.

Mesnevi Son Beyit.

**

O kerem sahibi aya pencereni kapatırsan o ulu nurdan elbette nasibin olmaz!

Mesnevi, c.III, b.2829

**

Gönlünde o suçu affetme denizi dalgalanmaya başladı…zaten gönülden gönüle pencere vardır!

Gönülden gönüle pencere olduğu muhakkak. İki gönül iki ten gibi birbirinden ayrı ve uzak kalamaz.

İki kandilin yağ konan kapları birbirine bitişik değildir ama ışıkları katışmış birleşmiştir.

Hiçbir âşık yoktur ki sevgilisinin vuslatını arasın. Dilesin de sevgilisi onu aramasın, dilemesin!

Fakat aşk, âşıkların vücutlarını inceltir, zayıflatır… sevgililerin vücutlarını ise güzelleştirir, semirtir.

Mesnevi, c.III, b.4390-4395

**

Ey Sevgili

Beni kuvvetli, müşküller halledici bir hoca farz etme, tut ki senin gibi bir talebeyim, **senin gibi gönül gözüm kör.**

Fakat canına, gönlüne yardımım da mı dokunmadı?

Sana ben olmadıkça bir feyiz bile akmıyor.

Şu halde görüyorsun ya, gönlüm, senin bahtının tezgâhı. Be doğru düzen olmayan, bu tezgahı niye kırarsın?

Çakmağı gizlice çakıyorum dersen kalpten, **kalbe pencere yok mu ki**?

Gönül, nihayet senin fikrini de pencereden görür, andığın şeye şahadet eder.

Tut ki kereminden yüzüne vurmuyor, yüzünü yerlere sürtmüyor, ne söylersen gülüp “ Evet, evet” diyor.

Mesnevi, c.II, b.1584-1588

**

Dertli adamın tereddütle dolu, dumanlarla dolu bir gönül evi vardır. Derdini dinlersen o eve bir pencere açmış olursun.

Mesnevi, c.III, b.485

**

Ben, o pencereden halini gördüm; artık lâfını dinleyemem.”

Eğer İsa’nın ruhaniyeti bana imdat etmeseydi o, yahudicesine beni parça parça ederdi .

Mesnevi, c.I, b.353-354

**

Söz söylemekse o pencereyi kapatmak demektir. Söz söylemek, onu gizlemenin ta kendisidir.

Mesnevi, c.IV, b.699

**

[O da olmuyorsa, uykumda görürüm sevdiğimi]

Gönül uykuda pencere kesilir.

Mesnevi, c.II, b.2235

ADNAN MENDERES'İN LONDRA UÇAK KAZASI, 17 Şubat 1959

- BBC 18 Şubat 2016

ARŞİV ODASI: Adnan Menderes'in Londra uçak kazası, 1959 - Programı izlemek için tıklayın

1959'un Şubat ayında, Kıbrıs Anlaşması'nı imzalamak üzere Londra'ya gelen dönemin Başbakanı Adnan Menderes'i ve heyetini taşıyan uçak Gatwick Havaalanı'na inişe geçtiğinde düştü.

Adnan Menderes kazayı hafif yararlı olarak atlattı. Kazadan kurtulan bir diğer kişi, Menderes'in Özel Kalem Müdür Yardımcısı Şefik Fenmen'di.
Kazayla ilgili uzun yılar konuşmayan **Şefik Fenmen** 17 Şubat 1959'da yaşananları, 57 yıl sonra Arşiv Odası'nda **Aylin Yazan**'a anlattı.
ARŞİV ODASI'NIN YOUTUBE SAYFASI İÇİN TIKLAYIN

https://youtu.be/dgBOZPNJxkg?list=PLOqqjXTKXvwZb_QY8y5yD952Wdl1Yh_HX

İMANÎ DÜŞÜNCELER

Duygusuz anlayamaz ki, espriye gülsün.
Gülse de ancak gülene güler.

DEVE BURADA, DEVEYİ GÖTÜREN NEREDE?...

Kervancı istirahat için develeri ıhdırmıştı. İstirahatleri uzun sürmedi. kervanı kaldırdı. Devenin birisi kalkmıyor"

Çok uğraştı, kaldıramadı. Çünkü deve ölmüştü. Deveciye ölümün ne olduğu öğretilmemişti. Zuhura her an görülen fizîkî vakıa öğretilmişti. Amma hakikat zuhuru olan metefizik garibi idi, deveci. Yaratanını bilmeye dahi ihtiyaç duymamıştı.

Deveci. Hayretle dostlarını çağırdı. "Bilenler söylesin " diye feryat etti de şunu düşündü : "Deve! İşte burada. Yükü de sırtında. Hepsi tamam. Fakat deveyi götüren nerede?!.."

**

İNŞAALLAHIN DA İNŞAALLAHI VAR

Nasreddin Hoca'ya karısı sordu :

"–Yarın nereye gideceksin?"

Hoca cevaben :

"––Yağmur yağarsa ormana, yağmaz ise tarlaya gideceğim."

Karısı :

"–Efendi, "inşâAllah" demedin."

Hoca hiddetle :

"–Bu işin inşâAllah'ı kaldı mı hanım?!.. Yağmur yağacak veya yağmayacak. Ukalalık etme! "İnşâAllah" denilecek yeri ben senden iyi bilirim."

Sabah baktı, yağmur yağıyor. Ormana gidiyordu. Yolda eşkıyalar hocayı yakalayıp :

"Bizi filan köye götür" diye tehdit ettiler.

Dağ, tepe dolaşarak, İster istemez eşkıyaya kılavuzluk eden Hoca (rahmetullahi aleyh) bitkin halde sabah evine dönünce kapıya vurdu. İçeriden karısı :

"––Kim o?" deyince,

"–İnşallah benim, aç kapıyı!"

Hoca inşâAllah'ı çok okumuştu. Biliyordu. Biliyordu da, şimdi daha iyi anlamıştı. İnşâAllah'ın inşâAllahı vardı...

****

ŞİFAYI HASTA HİCRANINDAN, TABİB İSE İMANINDAN İSTER.
"Çok şükür imanımız var"

BİLGİYİ KORUYAN ve UNUTTURMAYAN DUA

İmam Senûsî kuddise sırruhu'l-âlî Efendimizin terkip kıldığı bu duayı derse çalışmaya başlamadan veya okuma bittikten sonra okunursa Allah Teâlâ'nın izniyle bilgi unutulmaktan emin olur.

هذه من المجربات للإمام السنوسي عمت بركاته تقرأ قبل الدرس لينفع الله به وبعده ليحفظ من النسيان والله المستعان

بسم الله الرحمن الرحيم

وسبحان الله والحمد لله ولا إله إلا الله والله أكبر ولا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم • عدد كل حرف كتب ويكتب أبد الآبدين • ودهر الداهرين •

"Bismillahirrahmanirrahimi ve sübhânellâhi vel hamdü lillâhi ve lâ ilâhe illellâhü vallâhü ekber. Velâ havle velâ kuvvete illâ billâhil aliyyil azzîmi,

Adede külli harfin kütibe ve yüktübü ebedel âbidiyne ve dehred dâhiriyn."

(Mecmuat'ul Ahzâb, Şazeli Cildi, 183)

> Not: Dualar terkibini düzenleyen kişinin ruhaniyeti ile tesir eder. Eğer o kişiyi tanırsanız ve sağlam itikatle bağlanırsanız, manevi kilidi açılır. Yoksa yüz kere bin kere okuyun faide vermez.

****

Ayrıca bir başka dua da şudur:

Bismillahirrahmanirrahim.

"Allâhümme aleynâ bi hıkmetik. Venşür aleynâ rahmetek. Yâ Zelcelâli vel ikrâm."

ŞEYH SENÛSÎ KUDDİSE SIRRUHU'L-ÂLÎ

Senûsî hazretlerinin pekçok kerâmetleri görülmüştür. Talebelerine, kendisine muhabbeti olanlara; **"Bir yerde daralıp, zor durumda kaldığınızda, bizden yardım isteyin. Allah Teâlâ nın izni ile sizin o isteğiniz bize ulaşır ve bi-iznillâh yardım ederiz."** buyurdu.

Bir defâsında, Senûsî'yi sevenlerden bir zât, evini kilitleyip bir yere gitmişti. Anahtarını kaybetti. Her ne kadar aradı ise de bulamadı. Evine gelip, elini kapalı kilidin üzerine koyarak; **"Yâ Muhammed bin Yûsuf Senûsî bana yardım et. Seni vesîle ederek Allahü teâlâdan yardım istiyorum."** dedi. Daha sözünü bitirmeden, kapalı kilit açılıverdi.

Senûsî hazretlerinin âdeti şöyle idi ki, mescidinde sabah namazını kıldırdıktan sonra bir mikdâr zikir ile meşgûl olur, sonra talebelere ilim öğretirdi. Sonra evinden çıkıp, sohbet için toplanmış olanlarla bir müddet sohbet eder, daha sonra da içeri girip duhâ namazını kılardı. Sâdece duhâ namazında Kur'ân-ı kerîmden on hizb, elli sayfa okurdu. Öğle namazı vaktine kadar kitap mütâlaa eder (okur), sonra namazı kıldırırdı. Bâzan duhâ namazından sonra odasına girer, akşama kadar hiç çıkmazdı. Yatsı namazından sonra bir müddet uyur, sonra kalkıp abdest alır, fecr (Sabah) vaktine kadar namaz kılmakla veya Allah Teâlâ'yı zikretmekle meşgûl olurdu.

Âlimlerden birinin bir yakını vefât etmişti. O âlim zât, vefât eden bu yakınını rüyâsında görüp hâlini sordu. O da şöyle cevap verdi:

"Elhamdülillah, Cennet'e girdim. Cennet'te, İbrâhim aleyhisselâmın, küçük çocuklara Senûsî'nin Akîde isimli kitabını okuttuğunu, o kitabı levhalara yazdıklarını ve sesli olarak (açıktan) okuduklarını gördüm." Bu yakınının söylediklerini hayretle dinleyen o âlim zâtın, Senûsî hazretlerine ve kitaplarına olan muhabbet ve îtimâdı daha da arttı.

KORKULU HÂLLER

Talebelerinden birisi Senûsî hazretlerine; **"Efendim! Niçin bu kadar çok korkulu hâlde bulunuyorsunuz? Devamlı Cehennem azâbından bahsediyorsunuz? Devamlı yüzünüz sararmış bir hâlde?"** diye sordu. Senûsî bu talebesine, bu suâle verdiği cevâbı kimseye anlatmaması şartıyla cevap verebileceğini söyledi. Talebe de kabûl edip, hocasının sağlığında kimseye anlatmamak üzere söz verdi. Bunun üzerine Senûsî hazretleri buyurdu ki:

"Allah Teâlâ, beni Cehennem'e muttalî kıldı. Cehennem'i ve içinde ne varsa hepsini gösterdi. Cehennem'den Allah Teâlâ ya sığınırız. İşte o zaman yüzümün rengi değişti. Cehennem'in dehşetiyle bana mahzunluk çöktü. O zamandan bu âna kadar yüzümün rengi değişmiş olarak duruyor. Cehennem'i gören, ona muttalî olan kimsenin hâli nasıl olur? Onu görmüş olan kimse gülebilir mi? Doyuncaya kadar yemek yiyebilir mi? İşte bende bulunan ve senin suâl ettiğin hâlin sebebi budur." O talebe bundan sonra hocasına daha çok bağlandı ve yaşadığı müddetçe bunu kimseye anlatmadı.

ET NAMAZ KILARSA YANAR MI

Rivâyet edilir ki, sıcak bir yaz günü, bir kimse çarşıdan bir mikdâr et alıp evine götürürken, Senûsî hazretlerinin mescidinin yanından geçiyordu. Bu sırada cemâat namaza durmak üzere idi. İkâmet okunuyordu. O kimse, burada namazı kılıp, ondan sonra gitmek istedi. Sonra, etin kaybolma veya bozulma ihtimâli bulunduğunu düşünüp, tereddüt etti. O kimse bu tereddüt içinde iken, namazın bir rekati kılındı. Nihâyet o kimse cemâate uydu ve namazdan sonra eti alıp gitti. Etin üzerindeki kanlar duruyordu ve hiçbir bozulma işâreti görülmemişti. Eve gelince pişirmek istediler. Tencereye koyup yatsı namazına kadar kaynattıkları hâlde, ette bir

değişiklik görülmüyordu. Hattâ üzerindeki kanlar bile aynen duruyordu. Et, aynen Senûsî'nin mescidine girerken bıraktığı hâlde duruyor, hiç bir değişme olmuyordu. O kimse bunda bir hikmet olduğunu düşünerek, Senûsî'nin yanına geldi ve durumu anlattı. O da buyurdu ki: **"Yavrucuğum, ben Allah Teâlâ'dan ümîd ediyorum ki, bana tâbî olup arkamda namaz kılanın etini ateşte yakmaz. Bu et bu sebeble yanmıyor (pişmiyor) olabilir. Lâkin sen bu hâli gizle. Hiç kimseye anlatma."**

O daSenûsî hayatta iken bu hâdiseyi hiç kimseye anlatmadı.

ATATÜRK, ŞEYH AHMET SENUSİ"Yİ "HALİFE" SEÇTİREBİLİR MİYDİ?

Abdullah Muradoğlu- Ocak 16, 2011

ABD Dışişleri Bakanlığı belgelerine göre, Atatürk, Halife Abdülmecit azledilmeden bir süre önce Şeyh Senusi"ye halife olmasını destekleyeceğini söyledi. Ancak Senusi halifetin Osmanlı ailesinin uhdesinde kalması gerektiğini söyleyerek teklifi reddetti.

Doç. Hakan Özoğlu"nun ABD Dışişleri Bakanlığı"na ait belgeler arasından bulup çıkardığı evraka göre Atatürk, son Osmanlı halifesi Abdülmecit Efendi"yi azlederek, yerine Libyalı Şeyh Ahmet el Senusi"yi getirmek istemiş.

İddianın yer aldığı evrak, 17 Haziran 1924"te Amerikan Yüksek Komiseri Amiral L. Bristol tarafından ABD Dışişleri Bakanlığına gönderilmiş.

Amiral Bristol iddiayı, Şeyh Senusi"nin sekreteri Osman Fahreddin Efendi ile yaptığı özel görüşmede aldığı bilgilere dayandırıyor.

Belgeye göre Halife Abdülmecit azledilmeden bir süre önce Atatürk Şeyh Senusi"ye eğer Türkiye dışında yaşamayı kabul ederse halife olmasını destekleyeceğini söylemiş.

Şeyh Senusi ise Halifelik makamının Osmanlı ailesinden Halife Abdülmecit"in uhdesinde kalması ve İstanbul"da ikamet etmesi gerektiğini belirterek bu teklifi reddetmiş.

ABD Dışişlerine ait bir başka belgede de, Atatürk"ün Şeyh Senusi"nin 1926"da Kahire"de yapılacağı ilan edilen Hilafet Kongresi"nde halife seçilmesine destek vereceğini, seçilmesi halinde de İstanbul"da ikamet etmesine rıza göstereceğini söylediği ifade ediliyor.

Belgeye göre Atatürk, Şeyh Senusi"den Türkiye"deki dindar çevrelerle yeni rejim arasında yatıştırıcı ve uslaştırıcı bir rol oynaması halinde Kahire"deki kongreye bir heyet göndermek suretiyle halife seçilmesine yardım edeceklerini söylemiş.

23 Ocak 1925 tarihli bir başka belgede de Atatürk"ün Hilafet Kongresi"nde Şeyh Senusi"ye destek vermesi karşılığında Şeyhin bütün konuşmalarında Türkiye hakkında iyi konuşmasını ve Türkiye"nin İslam dünyasındaki eski yerine yükselmesi için yardım etmesini istemiş.

Atatürk"ün teklifini kabul etmeyen Şeyh Ahmet el-Senusi, Halife Abdülmecit"in azledilmesi ve hilafet makamının Türkiye Büyük Millet Meclisi"nin manevi şahsiyetine ithal edilmesinin ardından bir süre Mersin"de ikamet ettikten sonra Türkiye"den ayrıldı.

Osmanlı saltanat ailesinin Türkiye dışına çıkarılmasıyla birlikte Artık Türkiye"de yapabileceği bir şey kalmamıştı.

HİLAFET KONGRESİ FİYASKO OLDU

1926"da Kahire"de toplanan Hilafet Kongresi"nde Suudi Kralı"nı veya Mısır Kralı Fuad"ı Müslümanların halifesi olarak seçtirme girişimleri fiyaskoyla sonuçlandı.

Kongre Hilafet konusunda bir karar alamadan dağıldı.

Kongre"ye yolunu ayrı bir rotaya çeviren Türkiye"den de katılan olmamıştı.

Bütün Arapların Kralı ve halifesi olmak isterken Filistin, Irak, Suriye ve Lübnan"ın İngiliz ve Fransızlar"ın eline geçmesini sağlayan, Osmanlı"nın tasfiyesinde rol oynayan Mekke Şerifi Hüseyin"in bu kongrede esamesi bile okunmuyordu.

Reşit Rıza gibi meşhur alimler bile daha önce hararetle destekledikleri Şerif Hüseyin"den uzaklaşmışlar, hatta ondan "Hicaz tağutu" olarak söz etmişlerdi.

Uzun lafın kısası, Arap-İslam dünyası Şerif Hüseyin"e beklediği itibarı vermedi.

ŞEYH AHMET SENUSİ KİMDİ?

Peki Şeyh Senusi kimdi ve halife seçilecek nitelikte bir şahsiyet miydi?

Dr. Özoğlu"nun verdiği bilgileri "Star" gazetesinde okuduğumda Şeyh Ahmet Senusi"nin hayat hikayesini kısaca anlatmak gereği duydum.

Seyyid Ahmet eş-Şerif es-Senusi, Libyalı"ydı ve Mustafa Kemal Paşa"yla Trablusgarp"tan tanışıyorlardı.

İtalyanlar 1911"de Trablusgarp"ı işgal ettiklerinde, Enver Paşa, Mustafa Kemal ve arkadaşları ile birlikte İtalyanlara karşı omuz omuza savaşmıştı.

Karizmatik bir şahsiyet olan Şeyh Ahmet Senusi, gücü ve etkisi Kuzey Afrika"dan Arap yarımadasına kadar yayılmış bulunan "Senusi Tarikati"nin başındaydı.

Senusiler Birinci Cihan Harbi"nde Osmanlı"nın safında yer alarak Kuzey Afrika"da İngilizler, Fransızlar ve İtalyanlara karşı açılan cephelerde önemli rol oynadılar.

Sultan Reşad vefat edip yerine Sultan Vahideddin geçtiğinde, bir Alman denizaltısı ile Libya"dan Avrupa"ya, oradan da İstanbul"a geçti.

İlk defa yurdundan ayrılan Şeyh Senusi, İstanbul"da büyük bir törenle karşılandıktan sonra Sultan Vahideddin"e kılıç kuşandırdı.

Bu da Şeyh Senusi"nin Osmanlı nezdindeki itibarın ziyadesiyle yüksek olduğunu gösteriyor.

ATATÜRK, ŞEYH SENUSİ"Yİ ANLATIYOR

Şeyh Ahmet es-Senusi başından sonuna kadar Milli Mücadele"yi destekledi.

Anadolu"da Milli Mücadele"ye destek verilmesi için seyahatler gerçekleştirdi, vaazlar verdi, sohbetler yaptı.

1920"de Ankara"ya geldiğinde de coşkuyla karşılanan Şeyh Ahmet Senusi"yi Mustafa Kemal Paşa şu sözlerle anlatıyordu:

"Benim ve arkadaşlarımın kendi gözlerimizle gördüğümüz gibi, Afrika"da insaniyet ve uygarlık ve hayatta önder olmuşlardır. Bu nedenle bütün Afrika Müslümanlarının kalplerinde ve vicdanlarında kendilerine karşı büyük bir saygı vardır. Dolayısıyla huzurlarıyla şeref duyduğumuz yüce kişi, gerçekte Afrika"nın en tabii reisi ve en yetkili hükümdarıdır"

Mustafa Kemal Paşa, Şeyh Senusi"ye şükranlarını şöyle sunmuştu.

Hepimizce bilinir ki, arkadaşlar! İslam dünyasını oluşturan değişik topluluklar zaman zaman gafil bir halde kalmışlardır. Bu nedenle yapılan bir çok hizmetler, fedakarlıklar gaflet içinde bulunanlara yeterince etkisini yapamamıştır. Fakat bugün İslam dünyasında, kuşkusuz düşmanların tutumları sonucu beliren sonuç ve kötü kaderimizdir ki, bakışlarımızı dünyanın üzerinde dolaştıracak olursak görürüz ki, uyanık durumda ve belki de intikam durumunda bir çok İslam toplulukları vardır. Fakat bütün bu dikkat ve uyanma halinde bulunan insanlar başlarında bulunacak ulviyet ve faziletleriyle tanınmış kimselerin uyarmalarına muhtaçtır. İşte Ahmet Şerif o yüksek simaların birincilerindendir. Dolayısıyla bundan sonra kendilerinin İslam dünyasına yapacakları hizmet şimdiye kadar ki hizmetlerini taçlandıracaktır. Ve bu sayede bütün İslam dünyasının merkez dayanağı olan Türkiye Devletinin de güçlenmesine yardım etmiş olacaklardır. Seyyid Ahmet el Şerif Hazretlerinin gelecek hizmetlerine şimdiden gerek şahsım adına ve gerek Türkiye Büyük Millet Meclisi namıma teşekkürlerimi sunarım."

Şeyh Senusi ise yaptığı konuşmada şunları söylemişti:

"İslamiyetin yok olmasının muhakkak görüleceği bir halin belirmesi üzerine Müslümanların umutlarının kesildiği bir sırada Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları birlikte savaşa kalktılar. Birlikte çalıştığımız , cihat ettiğimiz bu hizmet, bütün İslam aleminin kurtuluşuna ait bir

kutsal hizmettir. Ben bunu bütün içtenliğimle takdir eder ve bu kutsal hizmetin gerçek mutluluk ile sonuçlanmasını umut ve dua ederim. (..)Reis Paşa hazretleri hakkımızda saygı gösterdiler. Teşekkür ederim. Kötülükle iyiliği değerlendirebildiğim günden beri düşüncelerimi ve dualarımı daima İslamiyetin yücelmesine ayırdım. Sizin bu meşru topluluğunuz içinde bulunmakla da aynı amaca yürüdüğüme eminim. Sizinle beraber mücahid ve duacıyım ve İslamın birleşmesi olan amacımız için her yolda hizmete hazırım"

ANADOLU"DA BİRLİĞİ SAĞLAMAK İÇİN ÇALIŞTI

Şeyh Senusi"nin Anadolu"da ve Suriye tarafında yaptığı faaliyetler İngilizler ve İtalyanlar tarafından günü gününe takip edilir.

Onun çabalarının Anadolu ve Hicaz Arapları nezdinde Milli Mücadele"ye karşı heyecan yaratacağından endişe etmektedirler.

Gerçekten de Şeyh Senusi gittiği her yerde, Sivas"ta, Elazığ"da, Urfa"da, Diyarbakır"da, Adana"da, Milli Mücadele"nin desteklenmesi çağrılarında bulunuyor ve İslam dünyasını çeşitli bölgelerinden gelen kişilerle toplantılar düzenliyordu.

Şerif Hüseyin ihanetin, Şeyh Ahmet Senusi ise sadakatin timsalidir.

Hiçbir karşılık beklemeden, safiyane ve halisane duygularla Osmanlı"ya bağlı kalarak, sömürgexi güçlerin altınlarına ve aldatmalarına kanmayarak kendini riske atan, Milli Mücadele"yi büyük bir şevkle destekleyen Şeyh Ahmet Senusi"yi hep şükranla anacağız.

1933"te Medine"de vefat eden bu büyük mücahidi ve kahramanı unutmayacağız.

Enver Paşa"nın da Şeyh Senusi projesi vardı!

Atatürk"ün Şeyh Ahmet eş-Şerif es-Senusi"ye halifelik teklif etmesi aslında yeni bir durum değildi.

Enver Paşa"nın yakın adamlarından Hüsamettin Ertük, "İki Devrim Perde Arkası" başlıklı anılarında Şeyh Senusi hakkında önemli bilgiler verir.

Şeyh Senusi"nin Libya"dan getirtilerek Suriye Araplarını İngiliz cephesinden ayırması için faaliyet göstermesini istiyordu Enver Paşa.

Ertürk"ün aktardığına göre Enver Paşa şöyle demişti:

"Eğer Şeyh Senusi Şerif Hüseyin"i yola getiremezse o zaman Hicaz Krallığı"nı da, ilerde Trablusgarp"ta kurulacak devletin riyasetini de kendisine vermeye ve onu bu yerlerin meşru hükümdarı tanımaya hazırız."

Hatta Ertürk"e göre, Enver Paşa, Şeyh Senusi"ye bir İslam Konfederasyonu"ndan bahsetmiş, hatta Şeyh"in halife seçilebileceğini de söylemiştir.

Orhan Koloğlu"nun "Mustafa Kemal"in yanında iki Libyalı lider" başlıklı kitabında dile getirdiği gibi, Enver Paşa elden çıkan ve bir daha geri alınamayacağı anlaşılan İslam ülkelerini Osmanlı hilafetine, başında Arapların seçecekleri fakat Osmanlı devletine bağlı ve saygılı bir lider bulunan bir konfederasyon çerçevesinde bağlayarak, birliği devam ettirmeyi tasarlamış olabilir.

Dolayısıyla Atatürk"ün 1925"teki (daha sonra 1926"ya tehir edilen) Hilafet Kongresi"nde Şeyh Senusi"yi seçtirmek için heyet gönderebileceği pek de akla uzak gelmiyor.

Sadece Trablusgarp"ta değil, bütün Kuzey Afrika"da sömürgeci güçlere karşı direnişin sembolü haline gelen Şeyh Ahmet Senusi, 1920"lerin ortalarında önce Şam"a geçmiş, burada kalmasına Fransızlar izin vermediği için, Şerif Hüseyin"in Suudiler tarafından tasfiye edilmesinden sonra Hicaz"a giderek inzivaya çekilmiştir.

Şeyh Ahmet es-Senusi"nin amcazadesi İdris es-Senusi 1951"de Libya Kralı olarak tahta geçti.

Kral İdris, 1969"da Albay Muammer Kaddafi tarafından düzenlenen bir askeri darbeyle devrildi.

Kazım Karabekir Paşa, Atatürk"ün halife olacağından kuşkulanmıştı!

Şeyh Ahmet es-Senusi"ye halife olması için teklifte bulunan Atatürk"ün kendisinin de Cumhuriyet ilan edilmeden önce halife ünvanını almak istediği iddia edilmiştir.

Bu iddiayı dile getiren Atatürk"ün silah arkadaşı ve Milli Mücadele"nin en önemli komutanlarından Kazım Karabekir Paşa"dır.

Uğur Mumcu"nun "Kazım Karabekir Anlatıyor" başlıklı kitabında bu iddia detaylı olarak dile getirilir.

Milli Mücadele"nin önderleri arasında saltanat ve hilafet konusunda bir takım tartışmalar yaşanmıştı.

Karabekir Paşa"ya göre halife olmak isteyen Mustafa Kemal bu niyetini Meclis bahçesinde çektirdiği bir fotoğrafla açığa vurmuştu.

1921"de çekilen bu fotoğrafta Mustafa Kemal Paşa, İtalyanlara karşı Libya"da savaşırken kendisine hediye edilen mahalli kıyafeti giymiş olarak yer almıştı.

Mustafa Kemal Paşa"nın "mefkure hatırası" adını verdiği fotoğrafta, yanında sarık ve cübbeleriyle çok sayıda hocaefendi de vardı.

Karabekir Paşa''nın beklentisi saltanatın kaldırılması, ama hilafetin Al-i Osman''dan bir şahsiyetin üzerinde kalmasıydı.

Bakın ne diyor Karabekir Paşa:

«Mefkure Hatırası el yazısıyla imzasını taşıyan sarıklılar arasındaki sarıklı resmi Mustafa Kemal Paşa''nın hilâfet ve saltanatı kendisine almak mefkuresinde olduğu neticesinde karar kılıyordu. 12 Mayıs 1922 tarihli el yazılarını ve imzalarını taşıyan bir fotoğraf ilişiktir. Cumhuriyet fikrinden kendi uhdesine hilâfet ve saltanata dönüş bütün cihana karşı çok garip bir şey olacaktı. Ben, bizim için hilâfeti ayırmak ve saltanatı lâğv etmek, bu suretle Cumhuriyet''e gitmeyi iç ve dış siyasetimize daha uygun buluyordum. Fakat bunu da, en son zaferden sonra ortaya atabilirdik. Hükümet merkezinin de artık İstanbul''da iç ve dış baskısı altında tutulmaması fikrinde idim. 9 Ekim 1922''de Erkân-ı Harbiye Umumiye Riyasetinin (Genelkurmay Başkanlığının) İstanbul ve Boğazların muahede-i vaziyeti hakkındaki mütalâamı sormalarına karşı verdiğim cevapta (İstanbul''a makam-ı hilâfet) denilmesini teklif etmiş ve hükümet merkezinin de Ankara - Kayseri - Yozgat sahasında münasip bir yer olarak tesbitinin muvaffak olacağını ayrıca bildirmiştim. Hilâfet ve saltanatın bekası taraftarı değilken bu sefer bunu bir kumandana vermeye hiç taraftar olamazdım! M. Kemal Paşa''nın ''Türkiye''nin başında hilâfet-i İslâm olacak bir hükümdar bulunacaktır'' ifadesinin delâlet ettiği mânâ bu ''Mefkure hatıralı'' fotoğraftan daha iyi anlaşılıyordu.”

Karabekir Paşa, Sakarya zaferinde “Müşir” ve “Gazilik” gibi ünvanları kazanan Mustafa Kemal Paşa''nın son zaferde mefkuresine ulaşmak için muhafazakarları Millet Meclisine dolduracağından kuşkulanmıştı.

Böyle bir durumda, özlenen ve muhtaç olunan yenilenmeye imkan kalmayacaktı.

Tabii ki Karabekir Paşa''nın korktuğu başına gelmedi ama istemediği şeyler de oldu.

Hilafet ve Saltanat biribirinden ayrıldı. Sonra Saltanat kaldırıldı, hilafet Abdülmecit Efendi''ye tevcih edildi. Bilahare de Hilafet makamının Abdülmecit Efendi''den alınarak Meclis''in manevi şahsiyetine aktarılması suretiyle kaldırıldı.

ÇOK TAKİPÇİM VAR DİYE SEVİNEN BLOGCULAR

Takibi kaldırınca göreceksiniz ki, bloğunuzu takip eden bir kişi çıkarsa elini öpüp başınıza koyun.

232. Fıkra

Temürleng, ordusundaki fillerden bir tanesini Akşehir'e getirtmiş. Fakat kasabalı, bu hayvanı beslemekten âciz kalmışlar. Hoca'ya başvurup **"aman Hoca"** demişler; **"bu adam seni dinler, lütfet, bir git, yalvar da şu fili başımızdan alsın."** Hoca **"olur amma"** demiş, **"bu zâlim adama yalnız-başıma, bu iş için gidemem ben. İçinizden beş-on kişi seçin de hep beraber gidelim."** **"Olur"** demişler, seçmişler, yola düzülmüşler. Hoca önde, öbürleri arkada, giderlerken adamlar, birer-birer sıvışmaya başlamışlar. Ternürleng'in çadırına gelince Hoca'dan başka kimse kalmamış.

Hoca içeriye girmiş. Temürleng, **"nedir Hoca, ne istiyorsun"** deyince Hoca, **"efendim"** demiş, **"kasabalı kulların..."** Ve eliyle arkaya işaret ederek bir dönmüş, bakmış ki içeride kendisinden başka kimse yok. **"Evet"** demiş Hoca hiç bozulmadan, **"kasabalı kulların bu file pek acıyorlar. Dişiyse erkeksiz ne yapacak, erkekse dişisini özlemez mi, lûtfetseler de eşini de getirseler canla-başla besleriz diyorlar."**

Temürleng, pek memnun olmuş. Bu erkeği Hocam demiş ve adamlarına emretmiş, **"tatar yollayın da dişisini de getirsinler."**

Hoca dışarıya çıkınca bakmış ki kendisiyle gidenler, toplanmışlar, çadır kapısında bekleşiyorlar. İçlerinden biri, **"ne yaptın Hoca"** demiş. Hoca, **"müjde demiş, belânın dişisi de geliyor, yolda."**

Kaynak: Nasreddin Hoca, Hazırlayan: Abdülbâkî GÖLPINARLI,1961, İstanbul

NE DESEN BAŞIN BELADA ZAMANI

496-Fıkra

Bir vakit Anadolu'yu şiddet-i siyâsetiyle dehşete ilkaa eden Temürlenk Anadolu'da her uğradığı şehrin 'ulemâ ve 'urefâsını çağırtıp:

"Ben 'âdil miyim, zâlim miyim?" diye sorarmış. " **'Adilsin."** diyeni de kesermiş**, "Zâlimsin."** diyeni de kesermiş. Aciz kalmışlar. Hoca merhumun sıytı o taraflara şâyi' olmağıla halk mürâca'at edüp:

"Aman, Hoca Efendi! Bu işe senden başka kimse bir çâre bulamaz. Her ne yaparsan yap; şu zâlimin kılıcını bî-günâh 'ibadullahın üzerinden kaldır." diye yalvarırlar. Hoca merhum:

"Çocuklar! Bu iş benim içtin dahi zannettiğiniz kadar kolay bir şey değilse de mazlûmînin Hak yardımcısı olduğundan du'ânız berekâtıyla belki muvaffak olurum." diyerek hezâr-ı ihtiyâtla Temür'ün ikaametgâhına gelir. **"Su'âlinize cevâb verecek Hoca geldi."** diye haber verirler. Temür huzuruna celb edüp Hoca'ya dahi mezkûr su'âli îrâd edince Hoca der ki:

"Siz mücerred bir melik-i 'âdil de değilsiniz, bir bâğî-i zâlim de değilsiniz. Zâlim biziz. Siz seyf-i adaletsiniz. Cenâb-ı Kahhâr-ı zül-celâl müstahak-ı cezâ olan biz zâlimlere seni havâle eylemiştir:

Lutf-ı Hakk bâ tu müdârâhâ küned

Çünki ez had bi güzered rüsvâ küned.

(Mesnevî'den alınmış olan bu beytin ma'nâsı: **"Hakkın lutfu sana karşı idâreli bir surette mu'âmele eyler. Fakat kabâhatın haddini geçerse seni rezîl ve rüsvây eder.)**

Mervîdir ki Temür'ün beklediği cevâb-ı savâb da bu imiş. Binaen'aleyh bundan dolayı Hoca'dan gaayetle hoşlanmış; nedîm-i hâssı kılmış. O diyarda bulundukça yanından ayırmamış. Hoca merhumun hürmetine Akşehir ve havâlîsi ve belki bilâd-ı Karaman Temür'ün tîğ-i kahrından ve 'asker-i cerrarının yağmasından masun kalmıştır.

Cümle danavan hemın gutte hemın

Hest dânâ raheten lil 'âlemin

(Mesneviden: Hep 'âlimler hemân ancak şunu söylemişlerdir ki: **'Alimin vücûdu 'âleme rahmettir.**)

Kaynak: Pertev Naili Boratav, Nasreddin Hoca Fıkraları, Edebiyatçılar Derneği yayınları

KİTAPLAR UYUTMAK İÇİN Mİ VARDIR?

517. Fıkra :Bahâi, s. 151

Bir akşam Nasreddin Hocanın hanımı:

"Efendi! Oğlana ne oldu bilmem. Durmaz ağlar. Ne yapsam susmuyor. Ben 'âciz kaldım. Bak! Sen bir uyku nüshası mı vereceksin? Yoksa Eshâb-ı Kehf du'âsını mı okuyacaksın? Ne yapacaksan yap. Hoplanıp sıçratmadan kollarım koptu. Hande ise, şark düşüp bayılacağım." diye heyecânla hücum eder. Hoca: **"Dur bakalım, ayol! O kadar telâş etme. Bir çâresine bakarız. Haydi! Sen şu kitabı al da önüne açıver. Ara sıra yapraklarını çevir."** diye eline bir kitâb tutuşturur. Kadın, 'ifrît kesiliip: **"Efendi! Ben ölsem galibâ sana alay gelecek. Öyle ya!**

Sizin için daha a'lâ! Yeni bir hanım alır, bir müddet de onun zevkini çıkarırsın. Üstte, başta yok. Otuz senedir saçımı süpürge ettim; bu eve hayâtımı sarf eyledim. Benim evlâdım ise senin de yabancın değil a! Her vakit alay sökmez." diye ateşler saçınca Hoca: "**Karı! Eğer benim de bir bildiğim varsa dediğimi yap. Yoksa, neye üstüme gelerek nafile gönlümü kırıp huzurumu bozuyorsun?"** deyince kadın: **"Beki, bu kitâb nedir? Ne olacak?"** demekle Hoca: **"Hah, şöyle! Peşîn sebebini anla, sonra fikrini söyle. Bu Kudurî (Fıkıh) kitabıdır. Her ne zaman câmî'de derse başlarsam bizim mollalar başlarlar uyuklamağa; hattâ ba'zıları da horlayup sayıklamağa. Bit-tabi', aklı başında, hayrını, menfa'atını bilir, saçlı sakallı, kocaman kocaman adamlara sihir gibi te'sîr eden bir kitâb mini mini çocuğu afyon gibi sızdıracak."** der. Kadın nâçâr kalmakla dediği gibi yapar. Hakîkaten Hoca'nın berekât-ı enfâsiyle çocuk da derhâl uyur.

Kaynak: Pertev Naili Boratav, Nasreddin Hoca Fıkraları, Edebiyatçılar Derneği Yayınları

KİTAP BASANLAR

On altıncı yüzyılın sonundan başlayarak **"kitap basanlar okuryazar dünyasını yönlendirmeyi bırakıp, satışı garanti kitapları basma işine yöneldiler,"** denebilir. Zengin olanlar mal varlıklarını hazır pazarda yaptılar: Eski kitapların yeniden basımları, geleneksel dini kitaplar ve her şeyin üstünde de Kilise Babaları tarafından kaleme alınmış kitaplar."

Kimileri de okul kitapları pazarına yönelip, ders notları, dilbilgisi elkitapları ve alfabe sayfaları ürettiler. Sh:168

Kaynak: Alberto Manguel, Okumanın Tarihi, Özgün adı: A History o f Reading, İngilizceden çeviren: Füsun Elioğlu 5. Baskı, Ocak 2010, İstanbul

HAZRETİ İSÂ İÇİN KURULAN MERDİVENLE

Hz. İsâ aleyhisselâmın gökten indiren oryantalist kafa, Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin miracını neden inkâr eder ki?

Birkaç papaz Hocaya müracaatla bir müşkülleri olduğundan bahsederek sorarlar:

— Şirin Peygamberiniz mi'raç için gökyüzüne nasıl çıktı? Deyince, Hoca şu cevabı verir:

— Sizin Peygamberiniz Hazreti İsâ için kurulan merdivenle.

Kaynak: Hakim A. Refik Gür, Nasreddin Hocanın Nükte Menşurundan Işıklar «KISSADAN HİSSE HAYATI, FIKRALARI ÜZERİNE FİKRÎ, FELSEFÎ BÎR İNCELEME, Çeltüt Matbaası, 1959, İstanbul

YEŞİL YAPRAK ARASINDA KARA TAVUK KIZILBURNU

Zamanımızda kendini şair sanan herzegûluklarına ithafen

Hoca, bir gece yatarken:

— Aman karı kalk mumu yak, hatırıma parlak bir mısra geldi yazayım^ der.

Hatun hemen kalkıp mumu yakar, divit kalem getirir. Hoca, itina ila yazar, mumu söndürüp yatmak isteyince karısı sorar:

— Canım efendi, böyle gece yarısı özene bezene yazdığını bir okusana bakalım.

Hoca, şöyle okur:

— Yeşil yaprak arasında kara tavuk kızıl burnu.

Kaynak: Hakim A. Refik Gür, Nasreddin Hocanın Nükte Menşurundan Işıklar «KISSADAN HİSSE HAYATI, FIKRALARI ÜZERİNE FİKRÎ, FELSEFÎ BÎR İNCELEME, Çeltüt Matbaası, 1959, İstanbul

KONUŞMAKTAN BAŞKA NE YAPTINIZ Kİ?

Hocaya açık bir kadılık bulamadıkları sırada, hoca, hâkimden gölge kadısı tayin edilmesini rica eder. Bu tâbir hoşlarına gittiği için kendisine bir oda göstererek gölge kadısı yaparlar.

Bir gün hâkime müracaat eden birisi, bir adamdan davacı olduğunu söyler. Hakim:

— Hakkın nedir? Bu adamdan ne istersin? Deyince, dâvacı anlatır:

— Bu adam, birisine otuz çeki odun yardı. O, her baltayı vurdukça ben de karşısına geçtim, hınk, hınk diye kuvvet verdim. Kendisi paraları aldı, benim: hakkımı vermedi.

Hâkim, işin içinden çıkamıyacağını anlayınca:

— **Biz bu işe karışmayız. Bu gibi dâvaları karşıki odada oturan gölge kadısı görür.**

Diyerek Hocaya, gönderir. Kendisi de perde arkasından dinler. Hoca, dâvayı dinledikten sonra davacıya:

— Evet hakkındır. Sen karşısında dur, bu kadar yorul, sonra bütün parayı o alsın, bu olur mu?

Dâvâlı haykırır:

— Aman kadı hazretleri, odumu: ben yardım. Onun karşımda seyretmekle ne hakkı olabilir?

Hoea:

— Sus, senin aklın ermez! Çabuk bana bir akçe tahtası getirin, der.

Tahtayı getirirler. Hoca, odunu yarıcıdan paraları tamamen alır. Yüksekten birer, birer tahta üzerine sayarak atar. Odun yarana:

— Al şu paraları. Hınk diyene de:

— Haydi, sen de paraların sesini al... Diyerek dâvayı halleder.

Kaynak: Hakim A. Refik Gür, Nasreddin Hocanın Nükte Menşurundan Işıklar «KISSADAN HİSSE HAYATI, FIKRALARI ÜZERİNE FİKRÎ, FELSEFÎ BÎR İNCELEME, Çeltüt Matbaası, 1959, İstanbul

VARLIK VE YOKLUK ARASINDA KALMAK

Nasreddin Hoca, bir gün vaazetmek için kürsüye çıkar:

— Ey müminler, ben size ne söyliyeceğim, bilir misiniz? Der. Cemaat:

— Hayır, bilmeyiz. Demeleriyle Hoca:

— Siz bilmeyince ben ne söyleyeyim?

Diye kürsüden iner, gider. Yine bir güm kürsüye çıkıp ayni suali sorunca cemaat:

— Biliriz. Derler. Hoca:

— Mademki biliyorsunuz, o halde benim söylememe ne lüzum

var?

Der, yine çekilir, gider. Cemaat şaşırır. Bir daha kürsüye çıkar ve ayni suali sorarsa «kimimiz biliyor, kimimiz bilmiyor» demeye karar verirler. Hoca bir gün yine kürsüye çıkıp ayni suali sorun¬ca:

— Kimimiz biliyor, kimimiz bilmiyor.

Cevabımı verirler. Bunun üzerine Hoca şöyle söyler:

— Pek güzel.. O halde bilenler bilmiyenlere öğretsin...

Kaynak: Hakim A. Refik Gür, Nasreddin Hocanın Nükte Menşurundan Işıklar «KISSADAN HİSSE HAYATI, FIKRALARI ÜZERİNE FİKRÎ, FELSEFÎ BÎR İNCELEME, Çeltüt Matbaası, 1959, İstanbul

[slideshare id=58367110&doc=bxqdxqm6r8uf3gl1oefb-signature-a4311520fc770c2f23be112647e0a867fb6907d8819c8a4e1b72448f84888ee8-poli-160217103722&type=d]

[slideshare id=58367111&doc=b47r0zphsocmi80daje7-signature-a4311520fc770c2f23be112647e0a867fb6907d8819c8a4e1b72448f84888ee8-poli-160217103722&type=d]

[slideshare id=58367112&doc=uvtebimuthyfwwvaeggk-signature-a4311520fc770c2f23be112647e0a867fb6907d8819c8a4e1b72448f84888ee8-poli-160217103722&type=d]

[slideshare id=58367115&doc=a74ug0q1egfsc78ypypw-signature-a4311520fc770c2f23be112647e0a867fb6907d8819c8a4e1b72448f84888ee8-poli-160217103722]

[slideshare id=58367114&doc=t5ggw2z4sukkad9zhvyr-signature-a4311520fc770c2f23be112647e0a867fb6907d8819c8a4e1b72448f84888ee8-poli-160217103722&type=d]

[slideshare id=58367113&doc=xtor0yuqs7kwjrrwcsaq-signature-a4311520fc770c2f23be112647e0a867fb6907d8819c8a4e1b72448f84888ee8-poli-160217103722]

[slideshare id=58367116&doc=dmzv0ax3qbkzdsotovhr-signature-a4311520fc770c2f23be112647e0a867fb6907d8819c8a4e1b72448f84888ee8-poli-160217103722&type=d]

[slideshare id=58367118&doc=qt9b5jozqp6lrwosdtzs-signature-a4311520fc770c2f23be112647e0a867fb6907d8819c8a4e1b72448f84888ee8-poli-160217103722&type=d]

[slideshare id=58367119&doc=7zpyklpssvuiedadn4is-signature-a4311520fc770c2f23be112647e0a867fb6907d8819c8a4e1b72448f84888ee8-poli-160217103723]

AŞK AÇISI:

-Beni seviyorum.
-Ben de beni.

İma'dan

------

9 İsrailliler'in feryadı bana erişti. Mısırlılar'ın onlara yapmakta olduğu baskıyı görüyorum. 10 Şimdi gel, halkım İsrail'i Mısır'dan çıkarmak için seni firavuna göndereyim."

11 Musa, "Ben kimim ki firavuna gidip İsrailliler'i Mısır'dan çıkarayım?" diye karşılık verdi.

12 Tanrı, "Kuşkun olmasın, ben seninle olacağım" dedi, "Seni benim gönderdiğimin kanıtı şu olacak: Halkı Mısır'dan çıkardığın zaman bu dağda bana tapınacaksınız."

13 Musa şöyle karşılık verdi: "İsrailliler'e gidip, 'Beni size atalarınızın Tanrısı gönderdi' dersem, 'Adı nedir?' diye sorabilirler. O zaman ne diyeyim?"

14 **Tanrı, "Ben Ben'im" dedi, "İsrailliler'e de ki, 'Beni size Ben Ben'im diyen gönderdi.'**

Mısır'dan Çıkış 3

KİTAP BASANLAR

On altıncı yüzyılın sonundan başlayarak **"kitap basanlar okuryazar dünyasını yönlendirmeyi bırakıp, satışı garanti kitapları basma işine yöneldiler,"** denebilir. Zengin olanlar mal varlıklarını hazır pazarda yaptılar: Eski kitapların yeniden basımları, geleneksel dini kitaplar ve her şeyin üstünde de Kilise Babaları tarafından kaleme alınmış kitaplar."

Kimileri de okul kitapları pazarına yönelip, ders notları, dilbilgisi elkitapları ve alfabe sayfaları ürettiler. Sh:168

> Kaynak: Alberto Manguel, Okumanın Tarihi, Özgün adı: A History o f Reading, İngilizceden çeviren: Füsun Elioğlu 5. Baskı, Ocak 2010, İstanbul

SÖZLER

"Her şeye göz kulak olan zaman, sana rağmen çözümünü getirdi." SOFOKLES

**

“Artık yürümeyi biliyorum: bir daha asla öğrenemem.” WALTER BENJAMIN

**

“Uluyup durmak yerine kitap yazıyorum.” ROMAIN GARY

**

Romaın Gary “Uluyup durmak yerine kitap yazıyor, bende okuyorum.”
İhramcızâde

HZ. MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN-İ RÛMÎ (Kuddise sırruhu's-sâmî) VE ÂŞK'IN İŞARETLERİ

BİZİ ÇİZEMEZLER

Meşhur Ressam Aynüddevle, Âşıklar Sultanı Mevlâna'nın resmini yapmakta âciz kalmış ve :

> Ah çe bireng o bînişan ki menem
> Ki bibîned merâ çünan ki menem
>
> (Ah, ben, renksiz ve nişansızım, beni olduğum gibi kim görebilir...)

beyti ile başlayan gazeli söylemesine sebep olmuştur.

Sh:8

**

SEÇİLMİŞ OLMAK İÇİN

Âşıkların Mevlâna'sı büyük bir Hak âşığıdır; aşkta kemale ve ölümsüzlüğe ermiştir. Aşkın kıymetini bildirmek için buyurmuştur ki:

> «Aşkı seç ki seçilmiş bir insan olasın»

Sh: 17

**

TEVHİD NEDİR?

Hz. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (Kuddise sırruhu's-sâmî) tevhid makamında ikilikten eser kalmayışı bildirirken , iki görmenin şaşılıktan ileri geldiğini, şirk (şirk-i hafi) sayılacağını ifade eder. Ve der ki:

> Tevhid hulût nîst, nâbudeni tost
>
> (Tevhid hulûl değildir, senin yok olmaklığındır.)

Sh: 23

DAİMİ NAMAZDADIR

Mevlâna buyurmaktadır ki:

> «Halka yol gösteren, âlimlerin namazı beş vakittir, fakat âşıklar devamlı namazdadır.»

Sh: 34

**

ASIL İÇENLER BİZİZ

Bir başka sefer der ki :

> «Allah'lık şarabından 'Ene'l Hakk' kadehiyle herkes bir kadehçik içti, sızdı. Bense o şarabı küpüyle içtim, gene sızmadım...»

Sh: 45

**

BİZ NEMRUD VE FİRAVUN DEĞİLİZ

Bir gün otururlarken sevgili hanımı Kerra Hatun Mevlâna'ya bakar:

— Ah efendim! der, ne olurdu, dörtyüz sene yaşasaydınız, cihan saçtığınız hakikat nûrları ile dolardı...

Hüdavendigâr tebessüm ederr:

> — Biz, Nemrud mu, yoksa Firavun muyuz?
> Bu süfli cihanda ne için o kadar kalalım?
> Zindandan farkı olmayan dünyada hapis bulunmamız, birkaç mahkumu kurtarmak içindir, ümit ederim, yakında ebediyete intikal ederiz.

Sonra devamla:

> — Eğer bu bîçarelerin irşat işleri olmasa bu cihanda bir dem bile karar etmezdik...

Mükâlemeden kısa bir zaman sonra Mevlâna rahatsızlanır...

Sh:46

**

BİZİ ANLAMAZLAR

Mesnevî-i Şerifin ilk onsekiz beytini şöyle tamamlar:

> Der neyâbed hâl-i pohte hîç ham
> Pes suhen kutah bâyed vesselâm
>
> (Hamlar olgunların halinden anlamaz, o halde söz kısa gerek)...

Sh:50

**

BUGÜN ONLARIN YARIN BİZİMDİR

Hz. Mevlâna'nın semama ve semâ hakkındaki beyanlarına kalem dokundurmadan kaydetmeyi lüzumlu gördüğümüz bir menkıbeyi hatırlayalım. Hz. Peygamberin yakınlığı ile olgunluğa eren Ashab-ı Soffe'ye aittir bu menkıbe :

Resulullah'ın saadetli devrinde, bir gün, Kureyş'in ileri gelenleri Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemi ziyaret etmek isterler. Fakat Peygamberin nurlu, feyizli, mübarek çevresinden ayrılmayan ve Ashabın yoksullarından olan Ashab-ı Soffe ile huzurda

karşılaşmayı, beraber oturmayı kibirlerine yediremezler. Bu sebeple Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve selleme «Ashab-ı Soffe ile bulunmazsa gelip görüşeceğiz» haberini gönderirler.

Âlemler Efendisi, Kureyş'in ileri gelenlerine görüşme gününü tesbit ettiği gün, Ashab-ı Soffe'ye :

— **Bugün onlarla, yarın sizinle birlikteyim,** buyururlar.

Ashab-ı Soffe, Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin bu emirlerinden aldıkları müjdenin neşesiyle vecde gelirler. Hepsi birden ahenkle :

> — Elyevme lehüm gaden lena!...
> (Bugün onların, yarın bizimdir!)

diyerek ayakta saatlerce sağa, sola salınırlar...

sh:53

**

Şem'i ruhuna cismimi pervane düşürdüm
Evrak-ı dili âteş-ı sûzana düşürdüm
Bir katre iken kendimi ummana düşürdüm
Mevlâyı seversen beni söyletme gamım var
*
Dinle sözümü sana direm özge edadır
Derviş olana lâzım olan aşk-ı Hüdâdır
Âşıkta ne kim var ise mâşuka fedadır
Sema safa cana vefa ruha gıdadır
*
Işk ile gelin eyleyelim zevk u safayı
Göklere değin irgörelim hûy ile hâyı
Mestane olup depredelim çeng ile nâyı,
Semâ safa câna şifa ruha gıdadır
*
Ey sofi bizim sohbetimiz câna safadır
Bir cür'amızı nûş edegör derde devadır
Hakk il bizim ettiğimiz ahde vefadır
Semâ safa câna şifa rûha gıdadır
*
Işk ile gelin tâlib-i cûyende olalım
Şevk ile safalar sürelim zinde olalım
Hep Hazret-i Mollaya gelin benden olalım
Semâ safa câna şifa rûha gıdadır
Sh:63

**

294 Yazılar

Kaynak: Ayten LERMİOĞLU, Hz. Mevlânâ ve Aşk, Sönmez Neş. a.ş. Yayınları 1974, İstanbul

[slideshare id=58292444&doc=mevlana-ve-ak-160215202917&type=d]

ORTADOĞUDAKİ OLAYLAR KIYAMET İŞARETİ DEĞİLDİR

Bazı kendini bilmezler Ortadoğu'daki olayları kıyametin habercisi sanıyor.
Aslında olanların görünmeyen yüzü başkadır.

Kıyamet manzaraları Kur'ân-ı Kerim'de en bariz şekilde Kuvvirat Sûresinde anlatılır. Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, Kuran'ı Kerim Tefsirinde İmam Ahmed, Tirmizî ve Hâkim'in İbnü Ömer (radiyallâhü anh)'den rivayet ettiklerine göre Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"Her kim Kıyamet gününe gözüyle görüyormuş gibi bakmayı arzu ederse ve sûrelerini okusun."

Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin kıyamet için bildirdiği haberlerin gerçek manasını anlayabilmek için **peygamberler dilini** bilmek gerekir. Mesela Kuvvirat Sûresinde bahsedilen olayların siyak ve sebak ilişkisine baktığımızda olayların birbiriyle tam bir örtüşme sağlayamadığını görürüz. Zahiren olaylar anlatılan şekilde olabilir. Fakat bilim ve teknoloji geliştikçe bu bilgilerin muhteviyatına yeni yorumlar getirmek gerekir, diye düşünüyoruz. **"Güneşin Dürülmesi İle Yıldızların Bulanması** (dökülmesi) ayetleri ile mallar ve **Vahşi Hayvanların Toplanması** arasındaki bağıntıda alakasız bir durum görünebiliyor. Kur'ân-ı Kerim'de boş ve manasız sözler bulunmadığına göre, bu ayetleri okuyunca ve tevil manaları artırınca bir çok farklı durum akla gelebilir. Kıyamet olarak hayal ettiğimiz şey, bir felaket zincirinden çok, olası bir değişimin temelini ortaya koymak olacağıdır. Allah Teâlâ'nın Âdem aleyhisselâmı 7000 yıl önce yarattığı rivayetini, 5 milyarlık dünya yaşı ile birleştirmek istediğimizde, birçok zorlamalı manalar vermek zorunda kalıyoruz. Bu meyanda aşağıda sizlere aktaracağım metinler, bu konuda düşüncenizde çığır açacağını gösteriyor, diyebiliriz.

Felaket senaryoları ile süslediğimiz kıyamet olgusu, İnsan hırsının ulaşabileceği en son noktaya bir örnektir. Bu yazı, ateistlerin hoşunda gitmese de zalim ve kötü olanın insanoğlu olduğunu bir kez daha gösterecektir.

İnsanoğlu Allah Teâlâ'yı gazaplandırıp günahına bedel ve ortak olsun diye, neden bütün kainatın kendisiyle beraber yok olması, fikri ile beslenir ki?

İnsanoğlu kötü oynadığı filmin finalini muhteşem mi istiyor?

Allah Teâlâ aldanmayacağına göre, insanoğlu bir yerde hata yapıyor.

Onu bulmamız gerekmektedir.

İhramcızâde İsmail Hakkı

Kuvvirat Sûresinin Meâl-i Şerifi Şu Şekildedir.

1- Güneş katlanıp dürüldüğünde,

2- Yıldızlar bulandığında,

3- Dağlar yürütüldüğünde,

4- Kıyılmaz mallar bırakıldığında,

5- Vahşi hayvanlar bir araya toplandığında,

6- Denizler ateşlendiğinde (suları çekilip, volkanlar halinde ateş püskürdüğünde),

7- Nefisler eşleştirildiğinde (iyiler iyilerle, kötüler kötülerle bir araya toplandığında),

8- Diri diri toprağa gömülen kıza sorulduğunda,

9- "Hangi günahtan dolayı öldürüldü?" diye.

10- Amel defterleri açıldığında,

11- Gök sıyrılıp açıldığında,

12- Cehennem kızıştırıldığında,

13- Ve cennet yaklaştırıldığında,

14- Herkes ne getirmiş olduğunu anlar.

15- Şimdi yemin ederim o sinenlere (gündüzleri gözden kaybolan yıldızlara),

16- O akıp akıp yuvasına gidenlere,

17- Yöneldiği an geceye,

18- Nefeslendiği (ağardığı) an sabaha ki,

19- Kuşkusuz o Kur'an, değerli bir elçinin sözüdür.

20- O elçi güçlüdür, Arş'ın sahibinin yanında çok itibarlıdır.

21- Orada ona itaat edilir, güvenilir.

22- Arkadaşınızı cin çarpmış değildir.

23- Andolsun o, Cebrail'i açık ufukta gördü.

24- O, gayb hakkında cimri de değildir.

25- O, kovulmuş bir şeytanın sözü değildir.

26- Hâl böyle iken, siz nereye gidiyorsunuz?

27- O, âlemler için öğütten başka bir şey değildir,

28- İçinizden doğru gitmek isteyenler için.

29- Âlemlerin Rabbi olan Allah dilemeyince, siz dileyemezsiniz.

O güneş dürüldüğü vakit. Burada zaman edatı olan ile oniki olay zikredilmiş, cevabında "Her nefis ne getirdiğini bilecektir." denilmiştir.

Bu oniki olay şunlardır:

1. Güneşin dürülmesi,

2. Yıldızların bulanması,

3. Dağların yürütülmesi,

4. Kıyılmaz malların bırakılması,

5. Vahşi hayvanların toplanması,

6. Denizlerin ateşlenmesi,

7. Nefislerin eşleştirilmesi,

8. Diri diri gömülen kıza sorulması,

9. Amel defterlerinin açılması,

10. Göğün sıyrılıp açılması,

11. Cehennemin kızıştırılması,

2. Cennetin yaklaştırılması.

Kaynak:

Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır,
Kuran'ı Kerim Tefsiri

IŞIK TUTACAK METİNLER

Not: Bu yazıyı 19 Şubat 2014 te yazmıştık.

Konuyla ilgili olarak Rahmetli Aytunç ALTINDAL Beyefendinin en son çıkarttığı çalışmasından olan **Sir Isaac NEWTON'un Kutsal Kitabın Yorumu Daniel'in Kehanetleri ve Aziz John'un Mahşeri Üzerine Gözlemler** isimli eserinde bahse konuya bakınca bu ayetlerin gerçekte bir felaketler zincirinin anlatılmadığını daha değişik manalar ifade de içerebileceğine dikkat çekmektedir. Bu olaylar ile dünyanın yokolması değil, belki huzurun kaybolacağına işaret olabilir.

DANİEL ALEYHİSSELÂMIN KEHANETLERİ

Yuhanna'nın Vahyi, Yeni Ahit'in (İncil) son bölümünde yer almaktadır. Bu bölümün yazarının kimliği çok net değildir. Ancak Katolik Kilisesi bu bölümün, aynı zamanda dört İncil yazarından birisi olan Yuhanna tarafından,

bazı yazarlar ise Yuhanna adını taşıyan bir başkası tarafından kaleme alınmış olduğunu belirtirler. Öte yandan Doğu Kiliseleri bu bölümü Kutsal kitabın ana metninden saymazlar.

Anlatılanlara göre Yuhanna, bu eseri Efes yakınlarındaki Patmos Adası'nda kaleme almıştır. Yazılış tarihi olarak da M.S. 65 ile 96 tarihleri arasındaki zaman dilimi gösterilir.

Mezarı İzmir'in Selçuk ilçesinde bulunan Yuhanna, Roma zulmü altında inleyen Hıristiyanlara bir ümit ışığı vermek üzere geleceğe yönelik kehanetlerde bulunmuştu. Çekilen acıların sonunda ebedi kurtuluşun geleceğini, dolayısıyla sabır ve tahammül göstererek Hz. İsa'nın izini takip etmeleri gerektiğini sembolik bir dille anlatmıştı. Yuhanna bu eserini Eski Ahit'te yer alan Daniel kitabından ilham alarak yazmıştı.

Bilindiği gibi, Eski Ahit'teki (Tevrat) Daniel kitabı da, Babil kralı Nabukutnetsar'ın Kudüs'ü işgali ile başlayan Babil esareti döneminde, Danyal peygamberin gördüğü bazı rüyaları anlatmaktadır. Buna göre Kral Nabukutnetsar bir rüya görür, ancak gördüğü rüyayı unutur; kahinlerden, hem gördüğü rüyanın ne olduğunu bildirmelerini hem de onu doğru şekilde yorumlamalarını ister.

Onlar ise kralın ne rüya gördüğünü bilmedikleri için yorumlayamayacaklarını söylerler. **O zaman Babil'de sürgünde olan Yahudilerin önderi Daniel, bir mucize gösterir; hem kralın gördüğü rüyanın ne olduğunu anlatır hem de onu memnun edecek biçimde yorumlar. Bunun üzerine kralın nezdinde büyük bir itibar kazanarak ülkenin en saygın bilge kişisi haline gelir.**

Eserde daha sonra Daniel'in gördüğü bir dizi rüya anlatılır ve burada değinilen kehanetlere yer verilir: Daniel ilk rüyasında, göklerin dört yelinin büyük denize saldırdığını, denizden birbirinden farklı dört büyük canavarın çıktığını, bu **canavarlardan birinin aslana, birinin ayıya, birinin kaplana** benzediğini görür. Canavarların dördüncüsü, en korkunç ve ürkütücü olanı ise **büyük demir dişleriyle her şeyi parçalayan bir canavardır**. Bu canavarın adı belirtilmez. Sadece on adet boynuzunun bulunduğu bildirilir. Bu canavarın yok edilişinden sonra göklerin saltanatına sahip birisi gelir ve bütün dünyanın egemenliği ona verilir.

Daniel, bu zata yaklaşır ve gördüklerini yorumlayıp anlatmasını ister. O da dört canavarın dört büyük krallığa, son canavarın on boynuzunun da o krallıktan doğacak on krallığa işaret olduğunu belirtir.

Daniel, daha sonra başka rüyalar da görür. Bunlardan birisi, boynuzlarıyla her şeye toslayan bir koçtur. Hiçbir canlı onun önünde duramaz. Ancak iki gözü arasında tek boynuzu bulunan bir canavar çıkar ve koçu öldürür. Bu esnada onun boynuzu kırılır ve yerinden göklerin dört yeline doğru uzanan dört boynuz çıkar.

Bir diğer rüyada ise Daniel, **Dicle kenarında** kendine görünen ihtişamlı ve büyüleyici kıyafetlerle donanmış insan şeklindeki bir varlığı görür; ona bu harikaların sonunun ne kadar olduğunu sorar. O da ellerini göklere doğru kaldırıp: "Bir vakitler ve vakitler ve yarım vakit olacak." der.

Daniel işittiği, ancak tam olarak anlayamadığı sözler üzerine:

"Efendim, bunun en sonu ne olacak?" diye sorar. O ses de:

"Git Daniel, çünkü sonun vaktine kadar bu sözler saklıdır ve mühürlüdür. Daimi yakılan takdimenin kaldırıldığı ve harap edici iğrenç şeyin dikildiği vakitten başlayarak 1290 gün olacak. Dayanıp 1335 güne yetişene ne mutlu." diye cevap verir. (Eski Ahit, 840-855).

Babil esaretindeki umutsuz Yahudilere ümit vermek üzere kaleme alındığı sanılan Daniel'in rüyaları ve buna bağlı olarak gelecekten haber veren kehanetleri, asırlar boyunca Yahudiler arasında sayı mistisizmine dayalı (hurufilik) batini, mistik ve sembolik anlayışın yayılmasına vesile olduğu gibi; aynı kutsal metne sahip olan Hıristiyanlar arasında da benzer yorumların yaygınlaşmasına neden olur.

Aynı şekilde Hıristiyan kutsal metni olan Yeni Ahit'teki (İncil) Yuhanna'nın Vahyi bölümünde de metaforlarla bezeli ezoterik ve Apokaliptik yaklaşımlar sergilenir. Buradaki kanlı tablolar, Eski Ahit'tekine göre daha şiddet içerici niteliktedir.

İki ana bölümden oluşan Yuhanna'nın Vahyi kitabının ilk bölümünde, Anadolu'daki yedi Kilise'ye (Efes, İzmir, Bergama, Tiyatiraya, Sard, Fikedelfiya ve Laodikya) gönderilen mektuplar yer almaktadır.

İkinci bölümde ise Hz. İsa'ya benzeyen bir hayaletin kendisine göründüğünü ve kurtarıcının **sağ elinde yedi yıldız** olduğunu ve ağzından iki ağızlı keskin bir kılıcın çıktığını görünce irkildiğini, ancak onun kendisinin İsa Mesih olduğunu ve geleceğe dair kendisine bilgi aktaracağını, kendisinin bu bilgileri yedi kiliseye anlatmasını istediğini bildirir. Burada İsa Mesih'in yeniden yeryüzüne ineceğine yakın ortaya çıkacak bazı olayların aktarılmakta olduğu görülür.

İlkin İsa Mesih'in gelişinden önce dünyanın uğrayacağı ilahi öfkeden bahsedilir. Yedi mührün açılması, yedi borazanın çalınması ve Tanrı'nın gazabıyla dolu yedi tasın yeryüzüne boşaltılması ile felaketler zincirinin başlayacağı dile getirilir.

Yedinci borazanın çalınmasıyla şeytanın hakimiyeti son bulur ve şeytan, içinde bin yıl kalacağı kuyuya atılarak hapsedilir. Böylece insanlık bin yıl şeytandan kurtularak rahat nefes alacaktır. Ancak bu bin yılın sonunda şeytan serbest kalacaktır.

Daha sonra Hıristiyanlar arasında pek yaygın ve günümüzde bile etkin olan bin yıl beklentisi ya da korkusu (Bin yılcılık-Millenarizm), anlayışı, Yuhanna'nın Vahyi kitabındaki bu kehanetlerle bağlantılıdır.

Yuhanna'nın Vahyi'ne göre, dünyanın sonuna doğru İsa Mesih yeryüzüne inecek, insanları **" demir çomakla güdecek ve çömlek kaplar gibi kırıp parçalayacaktır."**

Yedi meleğin, insanlar ve yeryüzü için felaketler getirecek olan borazanları birer birer üflemelerinden sonra, gökten insanların üzerine kanla karışık dolu ve ateş yağacak, karada ve denizde yaşayanların üçte biri helak olacaktır. Yıldızlar ve ateş topları yeryüzüne dökülecek, güneş ve ay kararacak, felaketler birbirini izleyecektir.

Bu felaketlerin ardından yeryüzüne inecek olan İsa Mesih, Siyon tepesi üzerinde duracak ve seçilmiş 144.000 kişi, onun yanında yer alacaktır. Sonra inanmayanlara yönelik ilahi cezalandırma başlayacak ve yeryüzünde oluk oluk kan akacaktır.

Yuhanna olacakları şöyle anlatıyor:

"Tapınaktan çıkan başka bir melek, bulutun üzerinde oturana yüksek sesle bağırarak şöyle dedi: 'Orağını uzat ve biç! Biçme saati geldi. Çünkü yerin ekini olgunlaşmış bulunuyor." Bulut üzerinde oturan, orağını yerin üzerine salladı ve yerin ekini biçildi.

Gökteki tapınaktan başka bir melek çıktı. Onun da keskin bir orağı vardı. Ateşin üzerinde yetkili olan başka bir melek ise sunaktan çıkıp geldi. Keskin orağı olana yüksek sesle **'Keskin orağını uzat!'** dedi. 'Yerin asmasının salkımlarını topla. Çünkü üzümleri olgunlaştı.' Bunun üzerine melek orağını yerin üzerine salladı. Yerin asmasının ürününü toplayıp Tanrı öfkesinin büyük cenderesine attı. Kentin dışında sıkılan cendereden kan aktı. Kan, bin altı yüz ok atımı çapındaki bir alanda atların gemlerine dek yükseldi."

Bu olaylardan sonra yedi melek tarafından tanrısal öfke yeryüzüne boşalır. Bu esnada kötü ruhlar, yeryüzünün bütün yöneticilerini Armegedon'da toplarlar. Daha sonra evrende tam bir kaos ve düzensizliğe neden olacak büyük yıkım ve felaketler dizisi ortaya çıkar:

"Şimşekler çaktı, uğultular ve gök gürlemeleri işitildi. Öylesine büyük bir deprem oldu ki insan yeryüzünde oldu olalı bu kadar büyük bir deprem olmamıştı. Uluslara ait kentler yerle bir oldu. Büyük Babil, Tanrı'nın önünde anıldı ve Tanrı'nın ateşli gazabının şarabını içeren kâse kendisine verildi. Bütün adalar ortadan kalktı, dağlar da yok oldu. Gökten insanların üzerine, taneleri yaklaşık kırk kilo ağırlığında şiddetli bir dolu yağdı."

Böylece Armagedon'da toplanmış dünyadaki bütün Mesih karşıtları, yöneticileriyle birlikte yok olurlar. Mesih'e karşı gelen bütün inanç mensupları **"kükürtle yanan ateş gölüne diri diri atılırlar."**

Ayrıca bu felaketler başlamadan önce Isa Mesih yeryüzüne inecek, kendisine inananları alıp semaya çıkaracaktır. İsa Mesih'e tabi olarak ölümsüzlük elbisesini giyip semaya yükselen Hıristiyanlar, mutluluk içinde yeryüzünde olup bitenleri seyredeceklerdir.

Bundan sonra yeryüzünde bin yıl sürecek olan altın devir başlayacaktır. (Kitab-ı Mukaddes, Yeni Ahit, Yuhanna'nın Vahyi, 258-274).

Son zamanlarda özellikle fanatik Yahudi ve Hıristiyan gruplar tarafından sıklıkla bu kehanetlere atıflarda bulunulduğunu görüyoruz.

Ortaçağ'da bazı Kitab-ı Mukaddes yorumcuları, Hz. Peygamber'in doğum tarihini, Deccalin temsilcilerini sembolize ettiği 666 rakamıyla özdeşleştirerek, kehanetlerde sözü edilen Deccal'in işaretlerinin Hz. Peygamber'i gösterdiğini iddia ediyorlardı. Nitekim ilk yapılan Kur'an tercümelerinden birisinin kenarında, Müslümanların boynuzlu canavarlar şeklinde tasvir edildiğini görüyoruz. Haçlı Savaşları esnasında papazların halkı savaşa teşvik etmek için bu kehanetlere ve onların fanatik yorumlarına sıkça başvurdukları görülmektedir.

1530'da Martin Luther, Papa'yı Deccal diye tanıtıyordu. John Calvin de böyle bir bağlantı kurmuştu. 1940'Iarda, Deccal olarak Hitler'in sık sık adı geçiyordu; Stalin ve Mussolini'yi de bu role uygun görenlerin sayısı çoktu.

Bilhassa bazı Mesihçi, Millenarist ve Evanjelikler, bu kehanetleri yorumlayarak **"Tanrı'yı kıyamete zorlama"** diye bir anlayış geliştirmiş bulunuyorlar. Onlar, Mesih'in gelişine zemin hazırlayacağı kabul edilen bu şiddet olaylarının bir an evvel meydana gelmesini ve Yeni Kudüs'ün kurularak Kurtarıcı'nın mutlak hakimiyetinin gerçekleşmesini istemekte ve bunun için özel çaba harcamaktadırlar.

Söz gelimi Dispansasyonalistler, Yahudilerin artık Filistin'e döndüklerini ve İsrail devletinin kurulduğunu, böylece ilahi takdirin gerçekleştiğini, kutsal tapınağın (Süleyman Mabedi) üçüncü kez inşasının an meselesi olduğunu dile getirmektedirler.

Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Evanjelikler, hava alanları ve tren istasyonları başta olmak üzere halka açık mekanlarda şov programlarını hatırlatan geniş katılımlı vaazlarında, ayrıca hazırladıkları radyo ve televizyon programlarında, beklenen kehanetlerin gerçekleşmesi için, halkı tahrik ve teşvik etmektedirler. İsrail Devleti'nin kurulmasının ilahi buyruğun tecellisi olduğunu bildirmekte, bu nedenle de İsrail'in yaptığı insanlık dışı zulümlere ve katliamlara sempatiyle bakmaktadırlar.

(Sunuş: Prof. Dr. Bekir KARLIĞA, Sir Isaac NEWTON, Kutsal Kitabın Yorumu Daniel'in Kehanetleri ve Aziz John'un Mahşeri Üzerine Gözlemler Özgün adı: Observations Upon the Prophecies of Daniel and the Apocalypse of St. John. Türkçesi Aytunç ALTINDAL, 2. Baskı, İstanbul, Aralık 2012 sh:9-14)

Bu girişten sonra Sir Isaac NEWTON Peygamber Diline Dair bölümünde bu konu üzerinde ilâhi vahyin anlaşılmasındaki metodunu okuyunca bahsedilen rumuz veya simgelerin nasıl anlaşılması gerektiğini öğreneceğiz.

PEYGAMBER DİLİNE DAİR

Kehanetleri anlayabilmek için, ilkin kendimizi Peygamberler'in [kullandıkları] mecazi dile alıştırmalıyız. Bu dil, siyasi bir dünya olarak kabul edilen bir İmparatorluk veya Krallık ile doğal dünya arasındaki andırmadan [analoji] alınmıştır.

Buna uygun şekilde, gökyüzünden ve yeryüzünden oluşan tüm doğal dünya, tahtları ve halkları veya Kehanet'te yer aldığı kadarından oluşan tüm siyasi dünyayı simgeler: Böylelikle o dünyanın içindekiler, andırma yoluyla bu dünyanın içindeki şeyleri simgelemiş olurlar. Çünkü gökyüzü ve onun içindekiler, tahtları ve soylulukları ve bunların saltanatını sürenleri; yeryüzü ve onun üstündekiler de, aşağılanan halkı ve Hades veya Cehennem denilen yeryüzünün en alt kısmı da, insanların en zavallı ve düşkün olanlarını simgeler.

O vakit de, arşa doğru yükselmek ve yeryüzüne doğru inmek, onura ve iktidara yükselmek veya onlardan aşağıya doğru inmek demektir: Dünyadan veya sulardan çıkarak yükselmek veya onlara doğru düşmek, aşağıdaki halkın durumundan herhangi bir soyluluğa veya egemenliğe yükselmek veya bu yerlerden yine o aşağıdaki halkın içine düşmektir; yeryüzünün alt kısımlarına inmek çok alçak ve mutsuz bir [yere] inmektir; tozun toprağın içinden zavallı bir sesle konuşmak, zayıf ve düşkün koşullarda olmaktır; bir yerden başka bir yere hareket etmek, bir makamdan, soyluluktan veya egemenlikten bir başkasına geçmektir; büyük depremler ve gökyüzünün ve yeryüzünün sallanması, Krallıkların sarsılması, onların karışıklıklarla çöküşüdür; yeni bir gökyüzü ve yeryüzü yaratmak ve yaşlanmış olan birinin göçüp gitmesi veya dünyanın başlangıcı ve sonu, onlarla simgelenmiş olan bütünsel-siyasetin yükselişi veya çöküşüdür.

Düş yorumcuları tarafından gökyüzündeki Güneş ve Ay, Krallar'ın ve Kraliçeler'in kendileri olarak tanımlanırlar; fakat fertleri dikkate almayan kutsal Kehanet'te Güneş, zaferleri ve haşmetiyle parıldayan bir Krallığın veya Krallıklar'ın gelmiş geçmiş tüm Kralları'nın dünya siyasetinde yer almış tüm hanedanı olarak konulmuştur.

Ay, sıradan halkın tamamıdır ve Kraliçe olarak düşünülmüştür. Güneş, Mesih olduğu takdirde, Yıldızlar, Kral'a bağlı olan Prensler, yüce kişiler veya Tanrı'nın kullarının yöneticileri ve Piskoposlardır.

Işık, haşmet, hakikat ve bilgidir ki, yüce ve iyi kişiler onlarla diğerlerini aydınlatırlar.
Karanlık, gaflet, körlük ve cehalet ile koşulların belirsizliği içindir.
Güneş, Ay ve Yıldızların kararması, ışığının solması veya batması, krallığın kargaşaya sürüklenmesi, sonlanması veya kararmanın orantısına göre, yıkılışıdır.
Güneş'in karanlığa bürünmesi, Ay'ın kana boyanması ile yıldızların batması, yine aynı anlamdadır. Yeni Aylar ise, dağılmış bir halkın yeniden bir siyasal bütünlüğe kavuşması veya dinsel öğretilere geri dönüşüdür.
Ateş ve meteorlar beraberce yeryüzüne ve gökyüzüne delalet ederler ve şunları simgelerler: Herhangi bir şeyi ateşe vermek, onu savaş aracılığıyla tüketmek anlamı taşır; dünyayı tutuşturmak veya bir ülkeyi ateşgölü haline getirmek, bir krallığı savaşla yok etmektir; bir ateş fırınında olmak, başka bir ulusun esareti altında olmaktır; yanmakta olan herhangi bir şeyin dumanının sürekli olarak tütmesi, zapt edilmiş olan bir halkın kölelik boyunduruğu altında çektiği ızdıraplara işaret eder; güneşin yakıcı sıcaklığı, Kral tarafından konulmuş cezalandırıcı savaşlar ve onların yüklediği acılar ve dertlerdir; bulutlara binerek dolaşmak, birçok halkın üstünde egemenlik kurmaktır; güneşi bir bulutla veya dumanla örtmek, Kral'ın bir düşman ordusu tarafından baskı altına alınmış olmasıdır; sert rüzgârlar veya bulutların hareketi savaşın habercisidir; fırtına veya gökgürültüsü, bir topluluğun sesidir; fırtına, yıldırım, şimşek ve sağanak yağmur, göklerden ve bulutlardan onların düşmanlarının başlarına inen en şiddetli savaşın siyasetini [gidişatını] gösterirler; şiddetli olmayan yağmur veya çiğ veya içme suyu, Ruhül-Kudüs'ün yüceliğinin ve öğretisinin göstergesidir ve yağmurun yokluğu da Manevi kuraklık ve kısırlık demektir.
Yeryüzünde kuru toprak ve bir deniz, bir nehir, bir sel gibi birikmiş sular, birçok bölgenin, ulusun, sömürgenin halklarını; suların bozulması, insanların savaşlar ve zulümler nedeniyle büyük acılar çekmelerini; nesneleri kan bürümesi, devletlerin manevi ölümünü, yani, bölünüp siyasi bütünlüğünü yitirmesini; bir denizin veya bir nehrin taşması, karadaki siyasi yapının sulardan gelen halklar tarafından işgalini; suların çekilmesi, onların devletlerinin karada yaşayanlar tarafından ele geçirilmesini; şehirler için olan pınar/kaynak suları daima nehirler siyasetine yön vermiş olan kentleri; dağlar ve adalar, kara ve deniz kentleri ile buralara ait bölgelerin ve alanların siyasal yapısını; mağaralar ve dağlar kayalıkları, kentlerin tapınaklarını; insanların bu mağaralarda veya kayalıklarda saklanmaları, tapmaklarda İlahlarını sakladıklarını; evler ve gemiler, kara ve denizler siyasetinin içindeki aileleri, meclisleri ve kasabaları ve savaş gemileri, denizle simgelenmiş bir krallığın ordusu içindir.
Hayvanlar ve sebzeler de çeşitli bölgenin insanları ve koşulları olarak konumlandırılmışlardır ve özellikle de ağaçlar, şifalı otlar ve kara hayvanları, toprakta tarımla uğraşan halkları; bayraklar,kamışlar ve balıklar, deniz siyasetine bağlı olanları; kuşlar ve böcekler, gökyüzü ve yeryüzü siyasetine bağlı olanları; bir orman bir krallığı; ıssız bir yaban da, zayıf ve düşkün bir halkı simgeler.

Eğer Kehanet'te belirtilen dünya haritası birçok Krallıktan oluşuyorsa, bunlar doğal dünyanın birçok kısmı ile temsil edilmişlerdir; en soylular, göksel çerçevede ve sonra da ay ve bulutlar sıradan insanların yerine konulmuşlardır; daha az soylu olanlar dünya, deniz, nehirler ve içlerinde yaşayan canlılar olarak ve sonra da çok büyük ve güçlü hayvanlar ve yüksek ağaçlar Krallar, Prensler ve Soyluları ifade etmek için anılmıştır; çünkü tüm Krallık, Kral'ın kendi kişiliğinde vücut bulduğu için, Kral'ı temsil eden Güneş, ya da bir ağaç, ya da güçlü bir hayvan veya kuş veya bir Adam tüm krallığın simgesi olarak gösterilmiştir ve Aslan, Ayı, Leopar, Teke, gibi hayvanlar özelliklerine göre birçok Krallıklar ve devlet siyasetleri için konulmuşlardır: hayvanları kurban etmek, kılıç zoru ile Krallıkları zaptetmek için; güçlü yırtıcıların aralarındaki dostluklar da, Kralların aralarındaki barış olarak konulmuştur. Yine de bazen, Ağaç'ın Yaşam

Ağacı veya Bilgelik Ağacı'nı, Hayvan'ın da Kadim Serpent olarak alınmasında olduğu gibi, sebzeler ve hayvanlar bazı belirli koşullar ve yazıtlar aracılığıyla başka simgeleştirmelere eriştirilmişler veya tapınılmışlardır.

Bir Mahluk veya bir İnsan bir Krallık olarak gösterilmişse, onun uzuvları ve yetenekleri [benzetme] yoluyla Krallığın uzuvları olarak gösterilmiştir; örneğin Mahluk'un Başı, ülkeyi yönetmiş olan önceki yüce kişi yerine konulmuştur; kuyruğu, yönetilen ve yöneticileri izleyen sıradan halk içindir; eğer başlar birden fazlaysa Krallık'daki sivil iktidara orantılı olarak peşpeşe veya topluca sıralanan belli başlı merkezleri veya hanedanları veya sömürge alanlarını gösterirler; [eğer] herhangi bir başta boynuzlar varsa, bu o baştaki Krallıklar'ın askeri güçlerine oranla konuşlanışını gösterir; bakışlar, bakmak, öğrenmek için ve gözler anlayış ve siyasa sahibi adamlar için ve episkopoi de dinsel konularda Piskoposlar içindir; konuşmak, yasama için; ağız, sivil veya kutsal bir yasa-koyucu için; yüksek ses, güç ve iktidar için; alçak ses, zayıflık için; yeme-içme, yenilmiş ve içilmiş şeylerle simgelenenleri elde etmek için; bir mahlukun veya insanın saçları ve kuşların tüyleri, halk için; kanatlar, o mahluk tarafından temsil edilen Krallıklar'ın sayısı için; bir adamın kolu, onun gücünün veya gücü altındaki herhangi bir halk için; ayakları, halkın alt kesimi veya Krallığın en ücra bölgesi için; yırtıcı hayvanların ayakları, pençeleri ve dişleri, orduları ve ordu bölükleri için; kemikler, sağlam ve güçlendirilmiş yerler için; et, zenginlik ve malvarlığı için ve onların [uzuvların] hareketli günleri, yıllar için; [eğer] bir ağaç bir Krallık için konulmuşsa, onun dalları, yaprakları ve meyveleri tıpkı kuşların ve mahlukların kanatları, tüyleri veya yiyecekleri gibidir.

Eğer bir kişi mistik anlamda ele alınmışsa, onun yetenekleri çoğunlukla onun davranışlarıyla ve çevresindeki nesnelerle simgelenirdi. Şöyle ki, Yönetici kişi, üzerine bindiği güçlü bir hayvanla; bir Savaşçı veya Fatih, kılıcıyla ve okuyla; güçlü bir adam, dev bir heykelle; bir Yargıç, tartı ve ölçülerle; özgürlük veya mahkumiyet anlamındaki sözler, beyaz veya siyah bir taşla; yeni bir soyluluk, yeni bir adla; moral veya sivil yeterlilikler, kostümlerle; şan ve şeref, çok güzel bir harmaniyle; Krallık asaleti, eflatun veya al renkleriyle yahut bir taçla; hakkaniyet, beyaz ve temiz giysilerle; içten Pazarlıklılık, kirli ve süfli bir kostümle; salgın, matem ve aşağılanma, adi kumaşlarla; utanç, onursuzluk ve iyi iş arayışı, çıplaklıkla; yanılgı ve sefalet, buna sebep olan adamın veya kadının şarap kâsesinden içmekle; herhangi bir dini çıkar amacıyla kullanmak, o dine bağlı kişilere mal satmak [bezirganlık] ve alışverişte bulunmakla; herhangi bir ulusun sahte Tanrılarına tapınmak veya hizmet etmek, onların prensleriyle zina yapmakla veya onlara tapınmakla; bir Krallık Meclisi, kendi imajıyla; dinsel sapkınlık, şirk ile; savaşta yenilgi, bir insanın veya mahlukun yarasıyla; geçmek bilmeyen bir savaş belası, acı ve sancı ile; yeni bir Krallık kurabilmek için bir halkın gösterdiği çaba, doğum yapmaya çalışan hamile bir kadın ile; bir Devlet siyasasının [yapısının] veya dinin dağılması, bir insanın veya Mahluk'un ölüsüyle ve dağılıp gitmiş bir egemenliğin yeniden kurulması, bir ölünün yeniden canlanmasıyla simgelenmiştir.

Kaynak:

Sir Isaac NEWTON, Kutsal Kitabın Yorumu Daniel'in Kehanetleri ve Aziz John'un Mahşeri Üzerine Gözlemler Özgün adı: Observations Upon the Prophecies of Daniel and the Apocalypse of St. John. Türkçesi Aytunç ALTINDAL, 2. Baskı, İstanbul, Aralık 2012 (İkinci Bölüm sh:31-35)

Yine konuya destek olması için Muhyiddin İbn Arabî kaddesellâhü sırrahu'l azîz, Futuhât-ı Mekkiyye'sinde kıyamet manzaralarının bahsedilen mana içeriğinde yani felaketler zinciri şeklinde olmadığına telmihen işaret etmiştir. Okuyalım

Bir rüyaya benzer şekilde, Allah Teâlâ bana Kâbe'yi tavaf ederken bir hadise göstermiştir. Kâbe'yi yüzlerini tanımadığım bir grup insanla birlikte tavaf ediyordum. Bize iki mısra okudular, biri aklımda diğerini unuttum. Aklımdaki mısra şöyleydi:

Biz de sizin gibi senelerce tavaf ettik
Kâbe'yi hep birlikte tavaf ediyoruz

Diğer mısraı unuttum. Bu hale şaşırdım. İçlerinden birisi bana bilmediğim bir isim söyledi ve şöyle dedi: **'Ben senin atalarındanım.'**

Ben de ona **'Ne zaman öldün'** diye sordum. Şöyle cevap verdi:

'Kırk bin küsur sene oldu.' Ben de:

'Âdem'in bile bu kadar ömrü yoktur' deyince, şöyle dedi:

'Hangi Âdem'den söz ediyorsun: sana en yakın Âdem'den mi, başka bir Âdem'den mi?'

Bu söz üzerine Hz. Rasûlullâh sallallâhü aleyhi ve sellemin **'Allah yüz bin Âdem yaratmıştır'** hadisini hatırladım ve şöyle dedim:

'Beni kendisine nispet eden bu atam o Âdemlerden olmalıdır.'

Bu konuda da tarih bilinmese bile, hiç kuşkusuz âlem hâdistir. Âdem hadistir, çünkü onun Âdem mertebesine sahip olması mümkün değildir; kadimlik, başlangıcının olmaması demektir. Âlem ise Allah Teâlâ katından meydana getirilmiştir. Allah Teâlâ onu yokluktan var etmiş ve varlığını tercih etmiştir, çünkü **'imkân'** hali âlem için zati niteliktir ve bu nedenle sürekli 'tercih' gerekir. Hükümlerin ortaya çılana mahalli olan hakikatlere ilave olan her şeyin sureti nispet ve izafetlerdir. Onların renk, sıfat, özellik gibi dışta varlıkları yoktur. Her nispetin izafenin, olgunun, rengin, niteliğin kendine özgü bir ismi ve isimleri vardır.

Kaynak:

Muhyiddin İbn Arabî-Futuhât-ı Mekkiyye 28. Sifir, Üç Yüz Doksanıncı Bölüm. [hzl: Ekrem Demirli, 2011,İstanbul , c: 14, sh.285]

****

18/11/2013
Gazeteci yazar ve araştırmacı AYTUNÇ ALTINDAL hayatını kaybetti.

1945 yılında İstanbul'da doğdu.

Bugüne kadar 16'i telif 11'içeviri 27 kitabı, 400'den fazla da makalesi yurtiçi ve yurtdışında yayınlandı.

1969-71 seneleri arası Gurnsey Writer's School'da, 1977 senesinden itibaren ise Fransa Sorbon Üniversitesi Fransızca Eğitim bölümünde tahsil gördü.

1977'de Havass Yayınlarını, 1980 yılında ise Süreç Yayınlarını kurdu ve Süreç dergisini çıkardı.

1983'de İsviçre'de MODUS VİVENDİ Kültür Merkezi'ni kurarak 10 yıl yönetti.

1989 yılında Rusya'da Kültür Danışmanlığı görevini yaptı.

1992'de İngiltere Edinburg'taki INTERNATIONAL ACADEMY FOR EUROPEAN AND CHRISTIAN STUDIES akademisinde PROJECT ACADEMIC BOARD (Akademik Proje İdari Heyeti) üyeliğine seçildi.

Aynı yıl İngitere'de yayınlanan THREE FACES OF JESUS (Üç İsa) adlı kitabı dünyada yankılar uyandırdı.

Daha sonra (1993) Rusça'ya çevrildi.

1993'te INTERNATIONAL SOCIETY FOR THE STUDY OF EUROPEAN IDEAS (Uluslararası Avrupa Düşünce Çalışmaları Topluluğu) Bilimsel Kuruluna üye oldu.

Aynı yıl Avusturya'nın GRAZ şehrindeki KARL – FRANZ Üniversitesi tarafından düzenlenen EUROPEAN SECULAR LEGACY (Avrupa'nın Laik Vasiyeti)adlı uluslararası konferansta Oturum ve Bölüm Başkanlığına seçildi.

1995'te merkezi New York'ta bulunan CARNAGIE COUNCIL ON ETHICS AND INTERNATIONAL AFFAIRS örgütüne davet edilen, ilk ve tek Türk Konuşmacı oldu.

Aynı sene, New York'ta Birleşmiş Milletler bağlantılı GLOBAL FORUM OF SPIRITUAL AND PARLIAMENTARY LEADERS ON HUMAN SURVIAL (İnsan Yaşamından Sorumlu Ruhani ve Siyasi Liderler Global Forumu'nda) INTERNATIONAL ADVISOR COMMITTEE yani Uluslararası Danışman üyesi oldu.

Ünlü Fizikçi Isaac NEWTON'un bugüne kadar hiç bilinmeyen bir kitabını da yayınlayan Altındal, Uğur Mumcu'nun "Sakıncasız" adlı eserinin de yapımcılığını üstlendi.

Allah Teâlâ rahmet eylesin.

PETRİ KABINDA UNUTULAN VİRÜS CANLANDIYSA

05 Mart 2014 'KOD Adı: Olympus' filminin reklamlarında, Beyaz Saray saldırıya uğruyor

Gerard Butler ve Morgan Freeman gibi isimlerin rol aldığı Olympus Has Fallen/ Kod Adı: Olympus, Beyaz Saray'a düzenlenen bir saldırıyı işliyor. Filmin TV ekranlarında yayınlanan reklamları ise infiale yol açtı. Reklamda, Beyaz Saray'da patlamalar olurken "**Bu Bir Test Değildir"** yazısı beliriyor. Reklamı gerçek sanan pek çok izleyici, TV kanalları hakkında şikâyette bulundu. ABD Federal İletişim

Komisyonu, "izleyiciyi yanlış yönlendirdiği için" reklamlardan dolayı üç medya devine 2 milyon dolar ceza kesti.

OBAMA, KENNEDY GİBİ SUİKASTE KURBAN GİDEBİLİR Mİ!

"ABD seçimlerinin kaybedenleri ve sonucun Türkiye'ye etkisinin konuşulduğu bir programa Aytunç Altındal'ın çarpıcı öngörüleri damgasını vurdu. Romney'in seçimin tek kaybedeni olmadığını dile getiren Altındal, Yahudi Lobisi, WASP, silah endüstrisi ve Ermeni Lobisi'nin de kaybettiğini ifade etti. Obama'dan sonraki başkanın Hillary Clinton olacağını öne süren Altındal, Obama'nın da Kenedy gibi bir suikasta kurban gidebileceği iddiasını ortaya attı."

https://youtu.be/lTC-2asdGYs

DUÂLARIN GARİP HALLERİ

İplik Çıbanı Çıkaran Şah Hikâyesi

Şahlardan birinin iplik çıbanı [Öldürücü bir çıban türü.] geçirdiğini ve bu hastalıktan iğneye döndüğünü duydum. O derece zayıflamıştı ki, emri altındaki güçlü insanları kıskanır olmuştu. Şah, satranç tahtasında her ne kadar namlı ve şanlı ise de, güçten düşünce piyonlardan değersiz kalır. Hizmetkârlarından biri, padişahın huzurunda yer öpüp; **"Saltanatınız daim olsun"** diye dua ettikten sonra konuşmasına başladı;

"Padişahım; bu şehirde nefesi güçlü, mübarek bir zat var. Kullukta eşi-benzeri olmayan dini bütün bir insan. Hastalığı ve derdi olanlar yanma giderler. O da güçlü nefesiyle onları iyi eder. Mübarek zatın bugüne kadar uygunsuz davranışı görülmemiştir. Gönlü nur dolu, ağzı kuvvetli, duaları makbul biridir. Ferman buyurun, hemen gelsin, güçlü nefesiyle size dua etsin. Allah'ın izniyle siz de bu hastalıktan kurtulun."

Bu öneri, padişahın hoşuna gitti ve derhal hizmetçilerine o zatı getirmelerini emretti. Gidip adamı saraya davet ettiler. Yaşlı zat geldi. Yoksullar gibi giyinmişti. Dışındaki değersiz elbiseye aldanmamak gerekir. Zira içindeki insan çok değerlidir. Mübarek zatın geldiğini padişaha arz ettiler. Padişah, makamına kabul edip ricada bulundu;

"Ey akıl ve irfan sahibi zat; gördüğün gibi iplik çıbanı illetine müptela oldum, ne olur benim için dua buyur!"

Yaşlı zat iki büklümdü, çıkışarak cevap verdi;

> "Yüce Allah, âdil şahlara merhamet eder. Oysa sen halkına merhamet etmedin ki, merhamet olunasın. Mazlumlar, zindanlarında çürürken benim duam sana nasıl fayda verir! Halkına acımadıktan sonra saltanat gücün olsa ne yazar! Önce yaptığın hatalardan dön, Allah'a iç-ten tövbe et. Sonra iyilerden dua iste. Mazlumların ahi yakanı bırakmadıkça, iyilerin duası fayda vermez."

Acem padişahı, bu uyarıları duyar duymaz utancından kızardı. Üzgün bir dille mırıldandı; **"Kızmamalıyım hemen. İhtiyar, doğru söylüyor."** Ardından hizmetçilerini çağırdı, onlara zindandaki tüm mazlumların bırakılmasını emretti.

İhtiyar bunun üzerine iki rekât namaz kılıp ellerini havaya kaldırdı, dua etti;

"Ey gökleri yücelten Allah'ım; şu kuluna gücenmiş, onu derde salmıştın. Şimdi tövbesini kabul buyur, onu affet, hastalığına şifa ver. "

İhtiyar, henüz duasını bitirmeden birden hasta, ayağa kalktı. Ayaklarındaki ipten kurtulmuş tavus gibi, sevincinden havalara uçacaktı. Hizmetçilerine derhal emretti. Hâzinesinde ne kadar mücevher varsa ayağına, ne kadar altın varsa başına döktüler. Ama bunlara tenezzül etmedi ihtiyar. Mücevherlerle altınları bir kenara iterken padişaha bakıp şöyle dedi;

"Batıl uğruna, hakkı gizlemek doğru olmaz. Ben sadece görevimi yaptım. Şayet bir daha iplik çıbanı çıkarmak istemiyorsan, zulüm ipini eline alma. Bir kere düştün, kurtuldun. Bir daha ayağını kaydırma."

Ey kitabımı okuyan insanlar! Sadî'nin şu doğru sözüne kulak verin: "Düşen adam, her vakit kalkamaz."

Kaynak: Şeyh Sâdî Şirâzî -Bostan

HACCA'CA ANCAK BU ŞEKİLDE DUÂ EDİLİR

On birinci Hikâye

Bağdat'ta duaları kabul olunan bir derviş çıktı ortaya. Bunu Haccâc bin Yûsuf'a [Zalimliğiyle meşhur bir Emevi kumandanı.] haber verdiler. Haccac, adamı yanına çağırıp; **"Benim için hayırlı dua et"** diyince, derviş hemen oracıkta

"Ya Rabbi, bu Haccâc kulunun canını al" diye dua etti. Haccâc şaşkın bir halde;

"Derviş, bu nasıl dua böyle? Allah için konuş!" deyince, derviş hemen cevap verdi;

"Bu dua, hem senin hem de memleketin hayrı için."

Ey elinin altındakileri inciten güçlü insan!

Ne vakte kadar böyle pervasızca zulmedeceksin.

Sultanlık neyine senin! Halkına zulmettiğin için,

Bir an evvel ölmen, çok daha iyidir senin.

On beşinci Hikâye

HZ. MUSA'DA DUAYI YANLIŞ MI ETTİ?

Giyeceği olmadığından kumun içinde gizlenen bir yoksul, Hazreti Musa'yı görünce;

"Ey Musa! Benim için Rabbine dua et de yetişecek kadar rızık versin!" dedi. Hz.Musa dua etti. Yüce Allah yetecek kadar dünyalığını yoksula ihsan etti. Aradan birkaç gün geçince Musa, adamı tutsak bir halde görüp çevresini saran kalabalığa; **"Burada ne oluyor?"** diye sordu. **"Bu adam şarap içip kavgada birini öldürmüş. Kısas için götürüyorlar"** diye cevap verdiler.

Miskin kedinin şayet kanadı olsaydı,

Dünyada serçe yumurtası bırakmazdı.

Öküzdeki boynuzlar eşekte olsa,

Kimse yanaşamazdı yanına.

Makam ve güç kazanan acizler,

Acizlerin bileğini büker.

Musa, bu olaydan sonra Rabbine niyaz edip şu ayeti okudu:

Allah kullarına haklarından fazla rızık verseydi, yeryüzünde bozgunculuk yaparlardı.' [Şûrâ Sûresi, 27]

Ey kibirli insan!

Seni tehlikeye sokan neydi ki,

Sonunda helak oldun. Keşke karınca uçmasaydı.

Alçak kişi makam, altın ve gümüş bulmuşsa şayet

Onun ensesine tokat atmaktan başka çare yok.

Eflatunun ne dediğini işitmedin mi hiç?

Karıncanın kanatsız olması çok daha iyidir.'

Babanın malı çoksa da çocuğun bitmez arzusu var.

Seni zengin etmeyen, uygun olanı senden iyi bilir.

Kaynak: Şeyh Sâdî Şirâzî –Gülistan

ERZURUMLU EMRAH

KOŞMALAR

1.

Elâ gözlerini sevdiğim dilber
Sen benim derdimden deva bilmezsin
Sen nasıl tabibsin, yoktur ilâcın
Yürekte yaramı sarabilmezsin
*
Sana derdim, sana, ey kalbi hayin
Kimseler çekmesin feleğin yayın
Alıp har ab ettin gönül sarayın
Alıp bir taşını koyabilmezsin
*
Emrah eydür yalan oldu sözlerim
MahaJbbeti can evinde gizlerim
Ne durursun ağlaşan a gözlerim
Gitti kaşı kara, görefoilmezsin

2.
Ne feryâd edersin dîvâne bülbül
Senin bu feryâdın gülşene kalsın
Bu dünyâda inemezsen murada
Huzûr-ı mahşer'e dîvân'e kalsın
*
Nesin medhedeyim bir kaşı kare
Şu sineme açtı onulmaz yâre
Cümle tabib gelse derdime çâre
Derdimin dermânı Lokman'a kalsın
*
Bir yâr için geçti cân-ü serinden
Vücûdüm kül oldu aşkın narinden
Emrah bûse ister nazlı yârinden
Bu bayram olmazsa, Kurban'a kalsın

3.
Sabahtan uğradım ben bir fidana
Dedim mahmûr musun, dedi ki, yok yok
Ak elleri boğum boğum kınalı
Dedim bayram mıdır dedi ki, yok yok
*
Dedim inci nedir, dedi dişimdir
Dedim kalem nedir, dedi kaşandır
Dedim onbeş nedir, dedi yaşımdır
Dedim daha var mı, dedi ki, yok yok
*

Dedim ölüm vardır, dedi aynımda
Dedim zulüm vardır, dedi boynumda
Dedim ak memeler, dedi koynumda
Dedim ver ağzıma, söyledi yok yok
*
Dedim Erz(u)rum nendir, dedi irimdir
Dedim gider misin, dedi yolumdur
Dedim Emrah nendir, dedi kulumdur
Dedim satar mısın, söyledi yok yok

4.
Bâd-ı sâbâ selâm eyle o yâre
Mübârek hâtırı hoş mudur, nedir
Nüdeyim yitürdüm bulamam çâre
Mestan elâ gözler yaş mıdır, nedir
*
Ol nazlı canana uğrarsa yollar
Bize mesken oldu kahveler, hanlar
Yârin meclisinde oturan canlar
Hesap etsin, yıllar beş midir, nedir
*
Eğil güzel eğil, saçın sürünsün
Aç beyaz göğsünü memen görünsün
Evvel benim idin, şimdi kiminsin
Gündüzün hoş geçen duş mudur, nedir
*
Emrah eydür can bülbülü kafeste
Benim hasb-i hâlim bildirin dosta
Kendim gurbet ilde, dost kara yasta
Gitmiyor kervanım kış mıdır, nedir

5.
Münevver cemâlin ey kamer-târat
Hep görenler mâşaallah dediler
İnsanda bulunmaz bu ahsen sûret
Melek midir bu hüsnü mâlı dediler
*
Cemâl-i pâkinde kâşifü'l-esrâr
Güzellik kudretin eylemiş izhâr
Bu peyker ne hûrî, ne gilmanda var
Bunu bir yaratmış Allah dediler
*
Açılsa yüzünden zülf-i siyâhın
Fesh olur ziyâsı mihr ile mâlım
Dergâh-ı lûtfunda sen güzel şahın

Âşık-ı sâdıktır Emrah dediler

6
Bâd-ı sabâ bir Mevlâ'yı seversen
Başın için nazlı yâra di gelsin
Vücûdüm şehrine düştü bir ateş
Yeter oldu sitemkâra di gelsin
*
Ak elleri boğum boğum kınalı
Altun kemer ince belde minalı
Bir hûrî bakışlı melek şimali
Meftûnuyum o dildâra di gelsin
*
Emrah eydür yârin desti destime
Rakibler oturmuş benim kasdıma
Tâze merhem koyun yaram üstüne
Yaralarım azgın yara, di gelsin

7.
Ne otlar bitirdin başımda felek
Ben ki bir Leylâ'ya Meenûn olalı
Hayâl oldu bize okşayıp sevmek
Güzellerde cefâ oyun olalı
*
Tıfl iken büyüttüm yâri sinemde
Ayş-ü işretlerde safâ-yı demde
Sormaz hatırımı gûşe-i gamda
Kalbim kırık, gönlüm mahzûn olalı
*
Severler güzeli şîvekârmdan
Candan geçer âşık, geçmez yârından
Geçtim bu cihanın gül-ü harından
Emrah bir dildâra meftûn olalı
*
Sevdiğim, gurbette yeter yâd oldum
Gözlerim kan ağlar, dilim dâd eyler
Küçücükten gözüm açıp gördüğüm
Bana senden gayri kim imdâd eyler
*
Ben de bilmem ne diyardan olduğum
Hasretinden sararıp da solduğum
El bağlayıp dîvânına durduğum
Ne öldürür beni, ne âzâd eyler
*
Açılmadan şu dağların lâlesin

Yıktın, viran ettin gönlüm kakasın
Emrah eydür çok çekmişim belâsın
Beni koymuş yâd illeri şâd eyler

9.
Dinliyelim dağ başında figânı
Güzelim ne demiş o Leylâ Leylâ
İkimiz de oturalım diz dize
Bir de hû çekelim hû Leylâ Leylâ
*
Felek çakmağını üstüme çaktı
Beni bir onulmaz derde bıraktı
Vücûdüm şehrini odlara yaktı
Yandım ateşine su Leylâ Leylâ
*
Felek kemendini eyledi çengel
Yâre varanı diyom koymuyor engel
Ölürsem sevdiğim üstüme sen gel
Çeşmin yaşı ile yu Leylâ Leylâ
*
Dâim dilimizde Hakk'm kelâmı
Uğra dost yanma eyle selâmı
İsmini sorarsan Emrah gulâmı
Dâim aklımızda o Leylâ Leylâ

10.
Şimdengeru nazlı yâre küskünüm
Yıktı hatırımı barışmam gayri
Âlem gelüp bana recâ ederse
Çevirdim yüzümü görüşmem gayri
*
Güzel keklik gibi kafeste olsa
Altun vezni ile cevahir tartsa
Yârim Mahşer günü şefaat etse
Giderim Mahşer'e görüşmem gayri
*
Bu yıl da Emrfahî yârsız kışlasın
Varır isem o yâr beni taşlasın
Şimdengeru bildiğini işlesin
Hiçbir umûruna karışmam gayri

11.
Lisânımız çâr gevher-i mücellâ
Bahr-i seyr-i aşkın dür-efşânıyız
Makâm-ı aşkımız olunmaz inşâ

Hakikat ehlinin bî-nişânıyız
*
Vahdette vahidiz ey çeşm-i âhû
Ezkârımız Lâilâhe illâ-hû
Bigâne zannedip hor bakma yâhû
Biz de bu tekkenin dervişanıyız
*
Emrah dilde gevher kânımız vardır
Bir muazzam âdil hânımız vardır
Dehr içre adımız, şanımız vardır
Zümre-i uşşâkm âlîşânıyız

12.
Bugün keyfiyette dem-ü devranda
Meclisten meclise çim cim'e düştü
Okuduk elif'in satırlarını,
Geldik hecesine mim mim'e düştü
*
Bugün geçti [güzellerin kervanı
Gönül sevd(i) öndeki serv-i revâm
Evvelâ sürdüğüm dem-ü devrânı
Şimdi tâzelendi aklıma düştü
*
Emrah bu sözlerin hep vefâya say
Kaşlar mim çekilmiş olmuş kamer, yay
Birgün güzelleri edecekler pay
Gidelim, bakalım kim kime düştü

13.
Bâd-ı salbâ selâm eyle yârime
Çıkıp anacımda gülüp durmasın
Ben doydum, usandım güzel sevmeden
Uğrun uğrun selâm salıp durmasın
*
Gayri hûhlar ile yoktur yazanın
Hilâl kaşlarında kaldı nazarım
Yol üstüne kazman benim mezarım
Yâr gelip geçtikçe yanıp durmasın
*
O yârin sitemi bana pek çoktur
Aradım cihanı menendi yoktur
Var yürü göğsüne düğmeler diktir
Esen (i) rüzgârlar döğüp durmasın
*
Emrah eydür bir bahçecik tutalım

Kırmız (ı) gülü goncesine katalım
Gel seninle sarılalım, yatalım
Hasret kıyamete kalıp durmasın

14.
İksir-i a'zamdır nutk-ı ehlu’llâh
Yek nazarda hâki kimya ederler
Hakk’ın esrarından anlardır agâh
Ve lâkin sûrette ihfâ ederler
*
Bakma hakaretle dervişânlara
Köhne abâ giyen ârifânlara
Vâris-i enbiyâ demiş anlara
Mürde gönülleri ihyâ ederler
*
Emrahî cehd eyle hâli hâl eyle
Kâl ehli olandan infisâl eyle
Erenleri bul da imtisâl eyle
Seni de vâsıl-ı Mevlâ ederler

15.
Bir nâzenîn bana gel gel eyledi
Varmasam incinir, varsam incinir
Beyaz gerdanından, ince belinden
Sarmasam incinir, sarsam incinir
*
Kaşına çekilmiş Kudret kalemi
Görmemiş dünyada derd-ü elemi
Her sabah, her akşam verir selâmı
Almasam incinir, alsam incinir
*
Gene görünüyor yârin illeri
Başımızda esen sevda yelleri
Yârin bahçesinde gönce gülleri
Dermesem incinir, dersem incinir
*
Nereden nereye sevmişler yâri
Ateşi komuyor yakıyor beni
Âşık Emrah sever böyle bir canı
Sevmesem incinir, sevsem incinir

16.
Ne vefasın gördüm bezm-i cihanın
Kan ile pür olsun peymâneleri
Ne lû’tfunu gördüm pîr-i muganın

Başına yıkılsın meyhaneleri
*
Çok çektim feleğin çevr ile kabrin
Bin kerre nûş ettim tas ile zehrin
Boş olsun şarâbı sâkî-i dehrin
Lebinden emzirmez mestâneleri
*
Emrah! beyhûde sanma emeğin
Elbette dergâha geçer dileğin
Kırılsın dişleri çarh-i feleğin
Nice hor eylemiş merdâneleri
*
Hiyleye yüz tuttu asırda insan
Mürüvvet, merhamet, hürmet kalmadı
Fısk bir âlûde oldu ‘âbidân
Cihanda bir temiz tıynet kalmadı
*
Herkes mail oldu süse, ziynete
Erenler çekildi günc-i vahdete
Bir ehli gelmiyor sadr-ı devlete
Feyz alacak sahife-himmet kalmadı
*
Bu pendim uşşâka olsun yadigâr
Dâim fitne, fesad oldu aşikâr
Cümlemiz hıfz etsün o Perverdigâr
Pâk-i dâmen ehl-i iffet kalmadı
*
Gaflette geçirme ömrünü Emrah,
Kime arzedersin hâlini Emrah
Hâle tebdil eyle kalini Emrah
Seni gûş edecek şefkat kalmadı

18.
Söyle sabâ, yâre, ne sebep ağlar
Gelsin, bizim ilde devrân eylesin
Cennet gibi oldu bahçeler, bağlar
Çıkıp gülistânı seyrân eylesin
*
Agyârla kan ettim her şeb Hân için
Ne cefâlar çektim mihribân için
Bir kul gerekmez mi bir Sultan için
Güzeller bezminde dîvân eylesin
*
Emrah’ın derdine bir derman ola
Aziz cânım yâre hem kurban ola

Gerek bugün hükm-i Süleyman ola
Emrine bağlıyım, ferman eylesin

19.
Bülbül olmuş gülistanı beklerim
Geçti câhil ömrüm gül'izâr deyu
Azgındır yaralar kaıbûl etmez em
Ya kime varayım yaram sar deyu
*
Birgün bile dost bağına girmedim
El uzatıp gönce gülün dirmedim
Dünyâ güzeline gönül virmedim
Benim sadâkatli yârim var deyu
*
Emrah devran sürsün ibezminde agyâr
Bu gam diyânnda ben kılayım zâr
Sen tek başına gez, taş yürekli yâr
Ben de böyle dolanayım yâr deyu

20.
Dedim dilber sen de sevdâkâr mısın
Dedi senden evvel nâre ben yandım
Dedim doğru söyle bana yâr mısın
Dedi sâdık yârim, gönülde andım.
*
Dedim gel agyârı -ferâmüş eyle
Dedi terkeyledim, gönlün hoş eyle
Dedim câm-ı aşkı sen de nûş eyle
Dedi çoktan anı nûş edip kandım
*
Dedim gerdanına fbenler dizilmiş
Dedi görenlerin bağrı üzülmüş
Dedim mahmûr musun gözler süzülmüş
Dedi hâb-ı nazdan şimdi uyandım
*
Dedim Emrah gibi var mı âşıkın
Dedi elbet benim senin lâyıkm
Dedim hâlinden bir hâli y anığın
Dedi bilmez idim anca inandım

21.
Sunma bana sâkî bâde-i nâbı
Câm-ı aşkın mest-ü meşhûnuyum ben
Zerrece kalmamış gözümün tâbi
Küibe-i ihsânın mahzûnuyum ben

*
Cüda düştüm yârden karârım yoktur
Gamzeleri cellâd kirpiği oktur
Hûrîde, gılmanda emsali yoktur
Bir âhu gözlünün meftûnuyum ben
*
Titreşir damarda, ilikte kanım
Yaş döker demâdem çernş-i giryânım
Kime arzedeyîm derd-i nihânım
Kimse bilmez kimin vurgunuyum ben
*
Emrah bir yâr için sarfeyler emek
Görünmez gözüne emsâl-i melek
Görün kim ne âfet ne şîrîn melek
Bir saçı Leylâ'nın Mecnun'uyum ben
*
Yine bahar geldi donandı dağlar
Sahralara döndü yolu yosmanın
Bahçelerde fidan gibi salınır
Sarmaya münâsip beli yosmanın
*
Başım alıp bilmem nereye varsam
Varsam da bir zaman eğlenüp kalsam
Gülıgûn dudakların ağzıma alsam
Akar leblerinden balı yosmanın
*
Emrahî der öldüğümü bilseler
Suyum ısılsalar, tenim yusalar
Sal ağ (a) cimi yol üstüne koşalar
Geçerken uğrasa yolu yosmanın

23.
Hazer kıl, bizlere dahi etme zâhid
Madem ki namûs-u ârı bilmezsin
Âşık-ı sâdıklar merd-i Huda'dır
Anların sevdiği yârı bilmezsin
*
Hidâyet ehlinden gel olma menfur
Surette virandır, siyrette ma'mûr
Ne yüzden söyledi «Ene'l-Hak» Mansûr
İşitmişsin amma dârı bilmezsin
*
Emrahî âh etme cevr-ü fenâdan
Taallûk riştesin ko Mâsivâ'dan
Var sûfî hıfzeyle kendin riyâdan

Sen bu yokluktaki varı bilmezsin
*
Sarâb-ı ladinle ey giil-i hazân
Güller açtı yüreğime dağların
Hazân-ı âhımdan sarardı soldu
Geçti güzel gağı gönce bağların
*
iÂte§-i arkınla yandım bir zaman
Oevr-i siteminden bulmadım eman
Diyâr-ı gurbette sefil, serıgerdân
Gözden İrak olur mu ya ağlar'ın
*
Emrah fâni gördüm iben bu cihâna
Niceler terketti cân-ü cânânı
Fırsat elde iken sür bu devrânı
Geçer durmaz bu güzellik çağların

25.
Nasıl vasfetmeyim seni ey meh-rû
Görmedim âlemde misâlin senin
Kalem kanlar saçar güftâra kargı
Şerhini yazınca kemâlin senin
*
Sakınma âşıktan kıblegâh yüzün
Gedâ görmek ister padişah yüzün
Bezm-i âsılmanda döner mâh yüzün
Boğsa güneş gibi cemâlin senin
*
Emrahî âşıktır serv-i bülendim
Dur etme kapından şâh-ı levendim
Bu can tende iken cânım efendim
Huda göstermesin zevâlin senin
*
26.
Sen de 'benim gibi dîvâne misin
Bağ ile bend olmuş her yanın, bülbül
Yoksa ki açılmış gülün goncesi
Yetürdün âleme figânın, bülbül
*
Onbir ay gözlersin bezm-i gülzârı
Edersin güller ile aşk pazarı
Rûz-ü şelb kılarsın âh ile zân
Bilmez misin solar güllşenim, bülbül
*
Emrah bülbül gibi sevme gülleri

Gözünden akıtma kanlı selleri
Güz gelince eser hazân yelleri
Geçer gülistanda zamanın, bülbül

27.
Sâkıyâ şarâb-ı visâl isterim
Nakzeder aşkımı Câm-ı Cem benim
Cennet-i kûyinden cemâl isterim
Kitâb-ı aşk içre bu hecem benim
*
Gündüz şeriatın icrâsındayım
Gece hakikatin sevdâsındayım
Sanki iki deryâ ortasındayım
Ne gündüzüm belli, ne gecem benim
*
Emrahî, Kays veş düşmüş fezâya
Razıyım Mevlâ’dan gelen kazâya
İntisab eyledim bâb-ı rızâya
Rizâ sofrasında Câm-ı Cem benim

28.
Ellerin kırılsın hey naşı hoyrat
Sana kimler dedi boz menevşeyi
Nâzik ellerinle devşir cem’eyle
Ak sinen üstüne düz menevşeyi
*
Menevşe gül kokar dostun bağından
Bir bûsesin aldım al yanağından
Taramış zülfünü dökmüş sağından
Zülüfleri değer yüz menevşeyi
*
Bir bölük sunalar indiler bağa
Anlar sâyesinde bağa nur yağa
Dürer deste olur sarkar yanağa
Aşk ile devşirir kız menevşeyi
*
Menevşe açılır bahar yaz olur
Niçin boynun eğri, ömrün az olur
Seni devşiren in gamı şâz olur
Sıdk ile devşirip diz menevşeyi
*
Nice Süleymanlar tahta irişti
Tahta irişmedi bahta irişti
Emrah’ın bir fena vakta irişti
Dahi koklamayız biz menevşeyi

29.
Şevk-ı visalinde külbe-i gönlüm
Pûta-i zer gilbi sûzan eridir
Firkatinle dolu bak ki derûnum
Hazîne-i bağrım hicran yeridir
*
Senin hasretinle gözleri mestim
Mümkün mü yapılmak kalb-i şikestim
Dâmen-i vaslına ermezse destim
Piyâle gözlerim al kan yeridir
*
Ne yaman Emrah'ın âJb-ü dânesi
Taş doğursaydi ya onun ânesi
Senden ayrılalı gönül hânesi
Baykuşlar çağrışır viran yeridir

30.
Sevdiğim hayâl-i vuslatın ıbeni
Diyâr-ı gurbette hayran gezdirir
Haşredek hayâl-i firkatin beni
Neş'e-i vaslmla giryân gezdirir
*
Gönül bu hasretten aceb kanalı
Ya Rûz-i mahşer'de böyle yanalı
Bilmem yoksa kader âb-ü dâneli
Vatanımdan cüda her ân gezdirir
*
Emrahî bu gamdan eyleme şekvâ
Demek ki böyleymiş takdir-i Mevlâ
Derd-i aşkın beni ey saçı Leylâ
Mecnûn edip viran viran gezdirir

31.
Bu dil Mahşer'edek olunmaz hûşyâr
Peymâne-i aşkın mestânesidir
Aşk od'una yanar eylemez izhar
Hakikat şem'inin pervanesidir
*
Her nâre kendini yakmaz gönlümüz
Su gibi her yana akmaz gönlümüz
Dünya güzel (i) olsa bakmaz gönlümüz
Bir perî-peyker'in dîvânesidir
*
Bülbül ağlar gülün hazâm için

Emrahî can verir cânânı için
Pervane dolaşır sûzâm için
Meydân-ı mahabbet merdanesidir

32.
Tavaf eyliyeli Kâbe-i kûyun
Makâm-ı hayretim Hicaz'ı geçti
Tefsir eyliyeli hâdis'i rûyun
Rişte-i himmetim Şîrâz'ı geçti
*
Evc-i istiğnadan inme şehnâza
Mürg-i dil âh ile çıktı demsâza
Bu demde meyletme nâz-ü niyâza
Meyl-i mahabıbetim niyâzı geçti
*
Emrahî malûmdur bu nâz ehline
Sarây-ı vahdette niyâz ehline
Güzeller nâz etsün meeâz ehli'ne
Benim lıakikat'ım mecâz'ı geçti

33.
Zahmim ilâcından el çek ey tabib
Yaram deva bulur yâre değildir
Derd-i derûnumdan bî-habersin sen
Benim derdim âşikâre değildir
*
Hicran âteşiyle yandım, karardım
Berk-i hazan gibi soldum, sarardım
Ben derdim içinde derman arardım
Ve lâkin kâbil-i çâre değildir
*
Emrah âşıkların gâyet merdidir.
Gülistanda bezm-i gönce verd'idir
İçimdeki derd-i aşkın derdidir
Sûret-i zahirde yare değildir

34.
Biz tarîk-ı aşkın âşıklarıyız
Baş-ü cân vermişiz canan bizimdir
Ne gamdan kaçarsın dîvâne gönül
Kâşâne bizimdir, mihmân bizimdir
*
Bu nükte yetmez mi ârife kâfî
Sırra mahrem olan eylemez lâfı
Çık aradan sûfî değilsen sâfî

Tekke-i aşk içre devran bizimdir
*
Emrah bu makamda olandır velî
Hakk'a yakın, halka görünür deli
Elbet hatâ bizde demişiz belî
Yazılan ahd ile peymân bizimdir

35.
Gönül sevdin amma hûblar hûbunu
Cevr-ü cefâsına liyâkat mi var
Güzeller şâhına vasf-ı hâlimi
Dilden arzetmeye cesâret mi var
*
Ahd-ü peymânına sakın aldanma
Pervaneler giibi nârına yanma
Andına aldanıp sadâkat sanma
Zemâne hûbunda sadâkat mi var
*
Emrah n'eyleyeyim devlet-i devran
Ben mülk-i akşında n'eylerim ihsan
Bir rûm nigâh etse eğer o sultan
Bana ondan özge inayet mi var

36.
Zâlim agyâr dört yanımız alıyor
Bizim ol yâr ile aramız mı var
Bunca demdir göıiül hasret kalıyor
Semtine varmaya çâremiz mi var
*
Benim ağladığım yâre şan gelir
Sanırım cismine taze can gelir
Ah ettikçe yaş yerine kan gelir
Bilmem ki yürekte yaramız mı var
*
Âşıklık istiyen derd-i ser ister
Âşıklık bilmiven şîrîn er ister
Zemâne mahıbübu sîm-ü zer ister
Ya bizim vermeye paramız mı var
*
Vatan tutacağım gayri külhanda
Şâd olup gülmedim devr-i zemanda
Niçin ah etmesin Emrah cihanda
Rûyinde benleri karamız mı var

37.

Senden ayrılalı dünya âfeti
Hasretinle kaddim yaya bedeldir
Ağlayı ağlayı her seher vakti
Akan çeşmim yaşı çaya 'bedeldir
*
Bu bezm-i gülşende ey serv-i kârnet
Müyesser olmadı etmek ikâmet
Ne tende rahat var, ne sabra takat
Bir saatim yüzbin aya bedeldir
*
Emrah! sermesttir aşkın elinden
Dürler izhar eder gönce feminden
Firkat-i sitemden, gurbet ilinden
Bağrım delik delik nây'a bedeldir

38.
Dedim dilber dîdelerin işlenmiş
Dedi çok ağladım, sel yarasıdır
Dedim dilber yanakların dişlenmiş
Dedi zülfüm değdi, tel yarasıdır
*
Dedim dilber lebin şeker, bal olmuş
Dedi bugün -bana başka hâl olmuş
Dedim dilber ak gerdanın al olmuş
Dedi çiçek sokdum, gül yarasıdır
*
Dedim dilber Emrah aklımı aldın
Dedi şu cihanda beni mi buldun
Dedim dilber niçin sararıp soldun
Dedi çekdiceğim dil yarasıdır

39.
Açılmadı tanım baht-ı siyahım
Mesken tutmuş gönül gamhânesidir
Ne mihnetten hâlî, ne derdden âzad
Bî-nevâ yıkılır vîrânesidir
*
Bir dem sükût eder düşer hayâle
Hayâle kanar mı hu dil-i nâle
Gönül nice yanmaz nâr-ı visale
Hayâl-i şem'inin pervanesidir
*
Sevdiceğim 'arz-ı dîdar eylemez
Gönül gayrilerle pazar eylemez
Yerinde rahatça karar eylemez

Emrah bilmem kimin dîvânesidir.

40.
Elimden aldırdım gül yüzlü yâri
Ben bir daha buldum illere nisbet
Severim, kötülük değildir kaselim
Dili bülbül olmuş güllere nisbet
*
Evvelden bulandım, şimdi duruldum
Ben bir hakikatli nazlı yâr buldum
Geceler subhadek ona sarıldım
Sarılalım ince bellere nisbet
*
Kaşları karadır, dişleri nûrdan
Görenler mest olur çıkınca dûrdan
Gönlümün dermanı ol beyaz gerdan
Dökülmüş kâküller hâllere nisbet
*
Emrah bir yâr sevdim onbeş yaşında
Kudretin kalemi vardır kaşında
Çık salın a yosmam yârân içinde
Bizi zemmeyliyen dillere nisbet

41.
Ezel kâtipleri tahrir edince
Benim ikbâlimi kare yazmışlar
Âşıkı rna'şûka tasvir edince
Beni bir vefâsız yâre yazmışlar
*
Âşık olup rah-ı aşkı gezenler
Defter-i uşşâka derdi yazanlar
Kıssa-i aşk üzre nâmım kazanlar
Hûb nâmımız cevher-pâre yazmışlar
*
içine düşenler aşk’m dolabın
Çekmişler dilberin çevrin, itabın
Yazanlar Ferhâd ü Mecnûn kitabın
Emrah’ı da bir kenâre yazmışlar

42.
Yine bahar oldu açıldı güller
Bülbül-i şeydâlar bağlarda gezer
Bir saçı Leylâ’ya gönül verenler
Elbet Mecnûn olur dağlarda gezer
*

Ne yaman ateştir aşkın ateşi
Gittikçe artıyor dilde savaşı
Yâr senin elinden gözümün yaşı
Bahar seli gibi çağlar da gezer
*
Emrah'ı dinleyin bağrı yanıklar
Bezm-i muhabbette kalıbı sâdıklar
Sevdiğinden cüda düşen âşıklar
Rûz-ü şeh âh eder ağlar da gezer

43.
Nev-bahar eyyâmı, gönce gül devri
Şeyda bülbül bâğ-ü gülistan ister
Murg-ı dil bir yerde karâr eylemez
Gönceler elinden âşiyân ister
*
Neyleyim ol bezmi düdâr olmaya
Karşımda bir perî-ruhsâr olmaya
Mey ola, yâr,, ola, agyâr olmaya
Gönül bu saf ayı her zaman ister
*
Emrah bu derd ile sararıp solsa
Arayıp, izleyip, yârini bulsa
Değme yâri sevmez güzel de olsa
Gönlümüz mahzundur nevcivan ister

44.
Ordu-yı mihnette, kişver-i gamda
Ben müşirim, sevda müsteşârımdır
Berk uran savdadır sûz-ı sinemde
Bu aşkın nişanı iftiharımdır
*
Ceyş-i gam üstüme oldu muzaffer
Ayine-i gönül andan mükedder
Malhşer-i a'dâya çekince leşker
Önce dûd-i ahım sancakdârımdır
*
Emrahî'yim tîg-ı tıidâyet ıbelde
Seyfdârım, Nusrıat âyeti elde
Adi ile henrûşe serîr-i dilde
Hükmeyliyen aşk-ı gehriyârımdır

45.
Hâre bend olmuş da bir har-i nâdân
Zu'munea rütbe-i vâlâ beğenmez

Hayvanlıktan çıkıp olmadı insan
Hâlbuki ârif-i dânâ beğenmez
*
Bak neeâsetten de pistir her işi
Kör olsun gözü de dökülsün dişi
Rabbiyesir'de var sekiz yanlışı
Derste, medresede mâna beğenmez
*
Emrah söylemezdi böyle mecâzı
Neylesün anlamaz câhil yobazı
Kaz izine benzer yazdığı yazı
Basmahanelerde imlâ beğenmez

46.
Aramızı karlı dağlar alınca
Gayri dost iline gidip gelinmez
Yahşi himmet gerek râh-ı talebte
Beyhude lâf ile menzil alınmaz
*
Geçti bu devrânın devri bozuldu
Gülistan bezminin gülleri soldu
Çay taşları yahut bahâsın buldu
Cevherler ummana düştü bulunmaz
*
Emrahî bu razın keşfine delil
istersen evvelce sen kendini bil
Meşhurdur söylenir dillerde ey dil
Sağ iken bir şahsın kadri bilinmez.

47.
Şevk-ı hayâlinle hâb arasında
Senin sevdan gelmiş, cana basılmış
Billur gerdan, tatlı zebân, bal dudak
Tül yaşmak da al yanağı (ı)na basılmış
*
Karşında kul olup sâil olanlar
Çevrini çekmeye kail olanlar
Güzel endâmma mail olanlar
Pervane tek yana yana basılmış
*
Emrah'ı eyledin aşk giriftâri
Saldın ieçrime âteşi, nâri
Zülüfler götürmüş Rûm'a askeri
Mesken kurmuş dal gerdana basılmış

48.
Cemâlin görenler ey bedr-i miinir
Evc-i melâhatin tek mâhı derler
Yüzünü görenler ey melek sîret
Bir şaha benziyor, ne şâhı derler
*
Bu nâz-ü nezâket nedir bu sende
Akl-ü dil kalır mı seni sevende
Bu cemâlde, bu kemâlde, bu tende
Yoktur ânın gibi bir dahi derler
*
Sen bir padişahsın hûbân içinde
Esmâlin bulunmaz devrân içinde
Sevdiğim defter-ü dîvân içinde
Var imiş bir âşık Emrahî derler

49.
Gönül gitmek ister gurbet illere
Ve lâkin bizleri yâr eğlendirir
Ezelden mâiliz gönce güllere
Bülbül-i şeydâyı zâr eğlendirir
*
Bülbül gibi kaldık güller içinde
Gözümüz kan ağlar seller içinde
Biz ehl-i harabız iller içinde
Bizi ancak namus, âr eğlendirir
*
Bir sözüm var âşikâne söylenmez
Söylesem de nâzlı yârce dinlenmez
Zincir ile bağlasanız eğlenmez
Emrah'ı zülfünde yâr eğlendirir

50.
Gönül sahrasında görüp bir âıhû
Fezâ-yı aşkında sayyâd olmuştur
Neşter-i aşk ile baş kesüp yâhû
Ol leb-i Şîrîn'e Ferhâd olmuştur
*
Gönül şâdmândır huibb-ı Mevlâ'dan
Anınçün korkarım vasî-ı Leylâ'dan
Feyz-ü himmet alıp pîr-i sevdâdan
Tarîk-i aşk içre irşâd olmuştur
*
Çok görüp geçirdim gurbet çillesin
Fark eyledim Benî Âdem hiylesin

Çocukluktanıberi felek sillesin
Yiye yiye Emrah üstâd olmuştur

51.
Âlim isen gel ol ilminle ‘âmil
Tarîk-ı Hak’dır bu billâh ef endi
Sakın her dergâha sen olma sâil
Dergâh-ı Mevlâ’dır dergâh efendi
*
Vurma bir kimseye vurulmayasın
Bir amel işle ki sorulmayasın
Bir tarîka gir ki yorulmayasın
Doğru Hakk’a gider o râh efendi
*
Hakk’ı bul ıiâ-hakka eyleme tapu
Yâr için agyâra kılma tekâpû.
Bir kapı kaparsa, açar bin kapu
Fâtih-i ebvâfa’dır Allah, efendi
*
Sûfî ister isen Cennet’le hûrî
Getirme kalbine kiıbr-ü gururu
Sakın câhil sanma ey gözüm nuru
Her fenne âlimdir Emrah, efendi

52.
Bir seher uğradım göl kenarına
Sunam beni gördü, yüzmeye durdu
Çalındı, çırpındı, çıktı kenara
Elâ gözlerini süzmeye durdu
*
istedim kendimi bu göle atam
Ellimi uzatıp yavruyu tutam
Bir hayâl eyledim sarılıp yatam
Vefasız, gönlümü üzmeye durdu
*
Emrah şahin almış bugün yalçını
Yel estikçe döker bele saçım
Arz-ı hâl eyledim visal bacını
İnci dişlerini dizmeye durdu

53.
Çağrışır bülbüller, gelmiyor bâğbân
Hoyrat, dost bağından gül aldı, gitti
Türlü mihnet ile bir bağ bezettim
Yâri ben besledim, il aldı, gitti

*
Yüzbin mihnet çektim, bir daha gerek
Hayli ömür ister, bir daha görek
Yâri elden aldı o kanlı felek
Aktı gözüm yaşı, sel oldu, gitti
*
Nâzlı yârdan kem haberler geliyor
Dostlarım ağlıyor, düşman gülüyor
Dediler ki sefil Emrah ölüyor
Kimi kazma, kürek, bel aldı, gitti

54.
Sun, sâkî, lâ'linden teşne dillere
Mey veren kandırır mestânesini
Al kâseyi, sunam, nâzik ellere
Dolaştır mahabbet peymânesini
*
Şarâb-ı lâ'linden isterse ağyar
Verme hâ, teşne-dil kim bilir duyar
Meelis-i Cem içre sadâkatti yâr
Gözetir âşık-ı dîvânesini
*
Emrah bülbül gibi gel düşme zâra
Ber-ü bâlin açıp konma gülzâra
Varma ıbî-tekellüf visâl-i yâra
Yakmaz âteş olmaz pervanesini

55.
Gönül hayli demdir câm-ı visâle
Öyle teşnedir kim dimağlar şimdi
Gel arzu eyleme (bâğ-ı cemâle
Senin tek virandır o bağlar şimdi
*
Yavrumun elinde var bir siyah taş
Yaka yırtar, zülüf saçar, eğer kaş
Güzel gözlerinden döker kanlı yaş
Yârim gelir deyu yâr ağlar şimdi
*
Behey Emrah gazel döktü bu bağlar
Vuslat-ı cânânsız olmaz bu dağlar
O demleri anıp var mı bir ağlar
Bilmem ne hâldedir o çağlar şimdi

56.
Kaşların, a yosmam çekince yayı

Beni sâyesıiyle sâyelendirdi
Düşürdü başıma zıll-i humâyı
Gör, ne devlet ile pâyelendirdi
*
O mestâne reviş, o güzel cemâl
Dilerim Mevlâ'dan görmesin zevâl
Mühr-i muhabbetin a kaşı hilâl
Aşkı derûnumda mâyelendirdi
*
Çok nevres civanlar gülistanında
Kul olmuş, bekliyor âşitânında
Aşıkm Emrahî vasf-ı şanında
Cihan hûblarını dâyenlendirdi

57.
Sâkî, bir piyâle sun kerem eyle
Düşürdün mahmûr-ı mahabbet beni
Mutrib, başın için, sen de dem eyle
öyle mest etti kim bu sohbet beni
*
Yine gönül bahri eleme daldı
Vücûdüm fülkünu girdaba saldı
Tende yer komadı birlbirin aldı
Derd beni, gam beni, meşakkat beni
*
Emrah sayyâd olup gezmede her sû
Her dâme düşmiyen o çeşm-i âhû
Câm-ı visalinden sunmazsa bir su
Akıbet yandırır bu hasret beni

58
Soldu gül, bozuldu gülşen-ü bûstan
Bülbülün gözünde muradı kaldı
Hârâba yüz tuttu bezm-i gülistan
Daha o meclisin ne tadı kaldı
*
Böyle devrettikçe bu çarh-ı fena
Gün güne artıyor yaptığı cefâ
Her gönül bir derde oldu müptelâ
Ne nâşâdı kaldı, ne şâdı kaldı
*
Emrah ne şendeki bu zağlı gayret
Devletsiz cihandan umarsın devlet
Ezelden kapandı tbâıb-ı mürüvvet
Elsine-i nâs'da bir adı kaldı

59.
Kerem kıl ey sâkî, yüz verme (bana
Gönül o yüzlerden karıdı, gitti
Sevdâ illetinden sorma söz bana
O illet bana bir nâr idi, gitti
*
Ezelden gül gibi olurdum handân
Şimdi bülbül gibi kalmışım giryân
Yâ niçin ağlayıp etmeyim efgan
Yârim sadâkatli yâr idi, gitti
*
Gözlerine yârin muvafık ismi
Hüsnüne düşmüştür mutâbık ismi
Ne zaman okunsa bir âşık ismi
Derler ki bir Emrah var idi, gitti

60.
Hatırı mahzûnum şâdimân eyler
Bî-nevâ gedâya iltifâtınız
Mülk-i tende câna hayat bahşeder
Cilve-i nâzınız, nezâketiniz
*
Kâfir a,m görse gelir îmâna
Küfr-i zülfün döküldükçe her yana
Şafak nuru döker hâne-i cana
Rûy-i pertevdeki be şâşe tiniz
*
Zineir-i sevdayı Emrah'a takmış
Zindân-ı girdâb-ı gama bırakmış
Ocaklar söndürüp çok canlar yakmış
Tûtî güftârınız, letafetiniz

61.
Bana çok cevretme ey çeşm-i gaddar
Mahzundur bu dil-i nigârım ağlar
Haberim yetürür o yâre sâibâ
İşitir, nâzenîn dildârım ağlar
*
Dağılır yüzünde zülfünün çini
Zelzeleye verir Çin'i Maçin'i
Yırtar yakasını, yolar saçını
Figan edip nazlı nigârım ağlar
*
Ey felek Emrah'a saldın bu nârı

Sana intikamım koymaya Tanrı
Bir daha görmezsem o nâzlı yârı
Mahşer'edek hâk-i mezârım ağlar

62.
Elâ gözlerine kurban olduğum
Bak ki gönül sana düştü nic(e) olur
Böyle sevda kul başına gelmesin
Müptelâlık belâsıdır, güç olur
*
Gel beni ağlatma, sen de gülesin
Hem murada, hem maksûda eresin
Korkarım ki, yâda gönül veresin
İller duyar, altun adın tuç olur
*
Emrahî der, ben de yandım meraktan
Aşk âteşi çıkmaz oldu yürekten
Ben seni beklerim Ganî Hallak'tan
En son benim olun amma, geç olur

63.
Başımı düşürdüm sevdâ-yı aşka
Halâs olmaya bir çâre görünmez
Vücûdüm gark oldu deryâ-yı aşka
Âyine-i gamda kare görünmez
*
Semâya ser çekti bu âh-ı serd'im
Hâlimden bî-haber ruhleri verd'im
Âh öyle bir derd ki, şu benim derdim
Tutuşur vücûdum, yâre görünmez
*
Ne derddir inleten Emrahî seni
Gönce iken soldu gönül gülşeni
Gel tabib, el vurup incitme beni
Senden bu derdime çâre görünmez

64.
Bunca zaman oldu ey kaşı siyah
Oldu gül yüzüne hasret gözlerim
Senden gayrısına eylemez nigâh
Günde görse yüzibin sûret gözlerim
*
Kan ağlar visale ireyim deyu
Tomurcuk gülleri direyim deyu
Bir de mâlı cemâlin göreyim deyu

Kaldı baka baka hasret gözlerim
*
Emrah der, üzüldü senden elim yâr
Yâ kime söyleyim vasf-ı hâlim yâr
Behey mürüvvetsiz, kanlı zâlim yâr
Çok gördü yolunda mihnet gözlerim

SEMAİLER
1.

Gönül, gurbet ile çıkma
Ya gelinir, ya gelinmez
Her dilbere meyil verme
Ya sevilir, ya sevilmez
*
Yüğrüktür bizim atımız
Yârdan atlandı zâtımız
Gurbet ilde kıymetimiz
Ya bilinir, ya bilinmez
*
Bahçenizde nar ağacı
Kimi tatlı, kimi acı
Gönlündeki derd ilâcı
Ya bulunur, ya bulunmaz
*
Deryâlarda olur bahrî
Doldur da ver içem zehri
Sunam, gurbet ilin kahrı
Ya çekilir, ya çekilmez
*
Emrah der ki düştüm dile
Bülbül figan eder güle
Güzel sevmek bir sarp kal'e
Ya alınır, ya alınmaz.

2.
Bu göçü ordan göçürdüm
O dağ olmaz, bu dağ olsun
Şeyda, garib bülbül gibi
O bağ olmaz, bu bağ olsun
*
Yâri götürdüm yaylama
Sevda derler, gel kınama
Bir yara vurdum sineme
Hançer olmaz, biçağ olsun
*

Emrah der kapında kulam
Dîdemde ummana dalam
Al yanaktan bûse âlâm
Yanak olmaz, dudağ olsun

3.
Ey sâkî-i sâhib-vefâ
Devret şarâbım bu gece
Çal mutrip sen de bir hava
Gör inkılâbım bu gece
*
Cân müptelâdır varma.
Mailim zülf-i târına
Yandım harâbım nârına
Seyreyle tâbım- bu gece
*
Olmuştum aşkın dolusu
Ref' oldu gönül kaygusu
Uyandı bahtım uykusu
Ne tatlı hâbım bu gece
*
Güftâra mail olmuşum
Ruhsâra nail olmuşum
Dildâra vâsıl olmuşum
Feth oldu babım bu gece
*
Her dem olmaz gönül muğber
Bahta güler ol gönce ter
Gösterdi mihrinden eser
Bale âfitabım bu gece
*
Emrahî çok kıldın dilek
Kâm üzre dönmez bu felek
Mahbûbumdur tâ suibhedek
Güftâr-ı nâbım bu gece

4.
İki kaşları karanın
Âh elinden, vâh elinden
Siyah perçem mehpârenin
Dâd elinden, vâh elinden
*
Ağ elleri nakışlının
Ağca ceylân sekişlinin
Vurup bağrım yıkışlının

Âh elinden, vâh elinden
*
Ağ elleri kınalının
O gözleri sürmelinin
Emrah eydür şu sunanın
Dâd elinden, âh elinden

5.
Tutam, yâr elinden tutam
Çıkam dağlara, dağlara
Olam bir yaralı bülbül
İnem bağlara, bağlara
*
Birin bilir, binin bilmez
Bu dünyâ kimseye kalmaz
Yâr ismini desem olmaz
Düşer dillere, dillere
*
Emrah eydür bu günümdür
Arş'a çıkan tütünümdür
Yâre gidecek günümdür
Düşem yollara, yollara

6.
Sevdiğimin yaylaları
Pare pâne duman şimdi
Sevişmesi bir hoş olur
Ayrılması yaman şimdi
*
Şakırım kaşı karama
Bir merhem sarsın yarama
Dost ile benim arama
Bir pus döktü duman şimdi
*
Arasam yâri bulurum
Gözüne kurban olurum
Birgün görmesem ölürüm
Görüşmesi güman şimdi
*
Gülün çevresi hâr m(ı) ola
Çektiğim âh-ü zar m(ı) ola
Aceb bizi anar m(ı) ola
Ol kaşları keman şimdi
*
Şimdi benim yârim çıkar

Çıkar da yollara bakar
Emrah'ı âteşe yakar
Boyu serv-i revân şimdi

7.
Ben bir seyyah Arap olsam
Giysem karayı, karayı
Yitirdim nâzlı yârimi
Bulsam arayı, arayı
*
İrak yollar yakın olsa
Her güzelde hakkım olsa
Dostum Lokman Hekim olsa
Sarsam yarayı, yarayı
*
Yârı düşürsem ardıma
Bir ateş düştü yurduma
Benim onulmaz derdime
Bulsam çâreyi, çâreyi
*
Emrah'ın da okur, yazar
Hak kalemin kimler bozar
Ayna almış perçem düzer
Zülfün tarayı, tarayı

8.
Ağalar, gurbetten geldim
Geldim ki cânânım gitmiş
Bir daha saz almam ele
Salınıp gezenim gitmiş
*
Aynasın verin dizine
Sürmeler şeksin gözüne
Siyah zülfün mâh yüzüne
Tarayıp düzenim gitmiş
*
İçmişem ezel şarâbı
Gine kavuştum Yâ Rabbi
Destinde aşkın kitâbı
Okuyup yazanım gitmiş
*
Bir daha işmenem bade
Sırrımı vermenem yâde
Uçtu göyel kaldı ada
Göllerde gezenim gitmiş

*
Emrah'ım ben de varırsam
Düşmandan hayıf alırsam
Vâ'dem yeter, ben ölürsem
Kabrimi kazanım gitmiş

9.
Sevdi gönül bir püseri
San'ati terzi güzeli
Hüsnünü ıbir muhtasarı
Şerh ederek söylemeli
*
Matla'ının faikım
Sohbetinin lâyıkım
Ben gibi bir âşıkını
Eylemiş aşkıyle deli
*
Tutuldu dilim diline
Gözleri memlû seline
Perçeminin bir teline
Deste-i reyhan dimeli
*
Süslüce püsküllü fesi
Görmeden oldum sevesi
Sîm-ü zere çok hevesi
Bilmem anı n'işlemeli
*
Mailiyim matı cebine
Durma, sarıl gabgabine
İçliğinin her cebine
Dökmeli altun kümeli
*
Bu işi kânun idelim
Gönlünü memnûn idelim
İğnesin altun idelim
İncinmesin nâzik eli
*
Şehir içre süslü gezer
Âşıkının bağrın ezer
İğnesi hem yüksüğü zer
Goncesi sim işlemeli
*
Ülfet ider taze ile
Aynası yelpaze ile
Bir gümüş endaze ile

ölçelim ol ince beli
*
Dikse dikiş nâz iderek
Hem utanıp şâz iderek
Söyledi canım dizerek
Yiyesim geldi o dili
*
Yoktur işinin kötüsü
Yüzünün ağı, ütüsü
Nazeninin misk kokusu
Nazenin olmuş ezelî
*
Ruhleri gül, penbe beden
Nâz-ü edâ hokka dehen
Beş mecidiyye verüben
Bir öpücük istemli
*
Sofrasına kim ki banar
Nârına elbette yanar
Bûse ile dil mi kanar
Agûşunu dişlemeli
*
Meclisine gelmez ise
Sevka irüp gülmez ise
Doğruca söylemez ise
Bak o zaman şişlemeli
*
Söz olmaz onun sözüne
Kaşlara, şehlâ gözüne
Hâsılı dünya yüzüne
Gelmemiş aslâ bedeli
*
Mâderinin nesli perî
Lâ'l-i Bedehşan güheri
Gâlibâ ânın pederi
Hûri ve gılman dimeli
*
İsmini ânın diyemem
Çekmeye gam, gussa, elem
Üçyüz on'a düştü kalem
Ebcedi harfin temeli

Kaynak: Ord. Prof. Dr. M. Fuad KÖPRÜLÜ,TÜRK SAZ ŞÂİRLERİ, Düzeltme Ve İlâvelerle, İkinci Basım, Milli Kültür Yayınları, 1965, Ankara

ÂŞIK DERTLİ

Asıl adı İbrahim olan Âşık Dertli, Bolu’ya sekiz ve Gerede’ye bir saat mesafedeki Çağa — yeni adiyle Reşadiye — nahiyesinin Salmalar köyünde, H. 1186 (M. 1772) yılında doğmuştur. Bahası Kara Hüseyin oğullarından Ali Ağa isminde bir köylü, anası da yine ayni köyden Ayşe adlı bir kadındır. Etrafı ormanlarla çevrili dar bir vâdî kenarındaki Çağa, otuz yıl kadar önce kısmen yanmış olduğundan, bir kısım halk, vâdî nihayetindeki Çağa gölü’nün cenup kenarında güzel ve temiz bir kasaba kurmuşlardır.

Anadolu’nun bu sâkin ve şirin köşesinde yetişen İbrahim, çocukluğunu sığır gütmekle geçirdi. Babası ölünce, sahip olduğu tarlaları o sırada nahiyenin a'yânı olan Halil Ağa zorla elinden aldı. Zavallı İbrahim, bunun üzerine akrabasından Dört Dîvânın Deveciler köyünde oturan Hacı Ömer Ağa’nın babasının yanına sığındı; fakat orada da oturamayarak İstanbul’a gitmeğe mecbur oldu. Osmanlı İmparatorluğu, eskidenberi, hem İstanbul’da' arasıra zuhur eden iaşe zorluklarına ve âsâyişsizliğe karşı koymak, hem de köy halkının her ne sebeple olursa olsun topraklarından ayrılmasına meydan vermemek için, bekârları ve köylüleri İstanbul’da yerleşmekten menediyordu. Hükümet, İstanbul’da arasıra sıkı teftişler yapar ve bu gibileri şehirden çıkarırdı. [Bazıları Cumhuriyetin ilk dönemlerinde Ankara’ya köylüler sokulmazdı derler. Buna hani. demek geliyor. Garibanım benim.. İhramcızâde İsmail Hakkı]

İbrahim, bu mecburiyet karşısında tekrar Anadolu’ya döndü ve bir müddet şurada burada dolaştıktan sonra Konya’ya gelerek Hacı Âsim Usta adlı bir kahvecinin yanında üç yıl çıraklık etti. Oradan Mısır’a giden İbrahim, on yıl orada kaldı; sonra köyüne döndü.

Daha çocukluğundan beri saz çalmağa ve şiir söylemeğe meraklı olan İbrahim, maceralar ve seyahatlerle geçen bu hayatında birçok dervişler. ve âşıklarla düşüp kalkmış, umûmî kültürü ve edebî terbiyesi, İstanbul, Konya, Kahire gibi büyük merkezlerde, âşık kahvelerinde ve tekkelerde İnkişaf etmişti. Bütün saz şâirleri gibi edebî bir mahlas alan şâirimiz, artık Lûtfî mahlasyle süre söylüyor ve oniki telli saziyle âşık fasıllarına iştirak ediyordu.

Köyüne döndükten sonra Sarayköy’lü Hafize adlı bir kadınla evlendi; Ömer ve Seyyid Ali isminde iki oğlu oldu. Ekip biçecek toprağı olmadığı için, geçinmesini ancak saziyle ve şiirleriyle te’min edebiliyordu. Sesi güzel olduğu gibi, çöğür çalmakta da mehâreti olduğundan, âşık fasıllarında ve zenginlerin konaklarında da büyük rağbet görüyordu. Esasen o zamana kadar geçirdiği serseri hayatın î'tiyadları, onun bir yerde oturup yerleşmesine, bilhassa bir köy muhitinde yaşamasına imkân bırakmıyordu, Bektaşi tekkelerinde, Kızılbaş muhitlerinde öğrendiği kaba ve basit bir pantheisme telâkkisi, onu işret ve sefâhet âlemlerinin sefih ve geçici heveslerine cezbediyordu; bununla berâber, elinde sazı, diyar diyar dolaşan serseri âşık, arasıra, köyünde sefil bıraktığı âilesini, çocuklarını derin bir izt'rapla hatırlıyordu. Şiirlerinde buna delâlet eden çok hazin parçalara sık sık tesadüf olunur.

Meslekinde çok ilerlemiş, şöhreti Anadolu’nun oldukça geniş sahalarına yayılmış olan şâir, belki de yıllarca çektiği sefalete bir çâre bulmak ümidiyle, H. 1241 (M. 1826)’de tekrar İstanbul’a gitti. O sırada İstanbul’da muntazam bir teşkilâta mâlik olan ve saray tarafından himâye edilen sazşâirlerinin bilhassa Beşiktaş, Tahtakale ve Tavukpazarı’nda çok meşhûr kahvehaneleri vardı; buralarda büyük âşık fasıllar icrâ ediliyordu. Böyle bir fasılda askıdaki muammâ’yı hallederek saziyle ve söziyle kıymetini isbat eden şâirimiz, bilhassa, kendisine düşen mükâfatı âşıklar arasında taksim etmek suretiyle de, haklı bir hürmet ve şöhret kazandı. Şâirimizin İstanbul’da bulunduğu sırada meşhûr Hüsrev Paşa’ya intisâb ederek, hattâ onun Şem'dan ağası olduğu hakkında bâzı husûsî kayıtlara da tesadüf ettik. Husrev

Paşa» evvelce H. 1225 (M, 1810) ve H. 1237 (M. 1822) yıllarında iki defa Bolu Mutasarrıflığı vazifesinde bulunduğundan, şâirimizin ona nasıl intisaib ettiği daha kolay anlaşılabilir.
Garp medeniyetinin, bilhassa hârici şekillerine çok hayran olduğu için, eski serpuşlar yerine Tunusİular'ın Fes'ini millî serpuş olarak kabul eden ve yeni teşkil ettiği Asâkir-i mansûre'ye giydiren Mahmud'un yaptığı bu şekil inkılâbı, o zamanki Osmanlı cemiyeti içinde birçok dedikodılara meydan vermişti. Doğrudan doğruya bu yeni teşkilâtın başında bulunan Husrev Paşa'nın da âmil olduğu bu inkılâbı alkışlıyan şâirler arasında Dertli'yi de görüyoruz : Bu fes redifli kaside'nin — şüphesiz Husrev Paşa vâsıtasıyle —Padişah'a takdim olunduğu ve şâirimizin buna mükâfât olarak Hendekçi Oğulları yerine Çağa a'yânı ta'yin edildiği rivâyet edilmektedir ki bu herhâlde H. 1243'te fesin kabulünden sonra olmak icâbeder; bununla beraber rivayetlerden ve bâzı şiirlerinden anlaşıldığına göre, serseri mizaçı derbeder şâir bu vazifesinde uzun zaman kalamamış, kendisini çekemiyen birtakım düşmanlarının hücumlarına ma'ruz kalmış ve halktan topladığı vergi paralarından mühim bir kısmını da zimmetine geçirdiğinden, vazifesinden azledilmiştir. Mecid I. devrinde, 1257 — 1258 tarihlerinde Babı defterdarı olan Hüsnü Efendi'ye takdim ettiği iken redifli bir gazeli de, bunu oldukça sarahatle anlatmaktadır.

Dertli'nin ıbu meşfıûr mamzûmesini buraya aynen alıyoruz :

Âl renkler bahşeder ruhsâre-i hûbâna fes
Benzemez mi şâh-ı gülde gonçe-i handâna fes
*
Şöyle örter bastırır perçemleri mahfuz için
Hâil olmak maksadı manzûre-i düşmana, fes
*
Kudret-i Mevlâ ile günden güne şöhretlenip
Başların üstünde yer buldu gelip meydâna fes
*
Şâl-i Lâhûr istemez müstağni-i meşşâtadır
Başka bir zînet verir hüsn-i nigâra, şâne fes
*
Kurt ile agnamı gezdirdi beraber dünyada
Adli seyfi şayi etti milket-i Osman'a fes
*
Feth-i â 'dâ kılmağa çekti siiyûf-i Haydar'i
Ânın için rengi al oldu, boyandı kâna fes
*
Pâdişahlıktan murâd 'kânundur ancak âleme
Haşredek yâd olmağa kânun yeter Sultân'a fes
*
Nîce serden geçti'yi serden geçirdi, tığladı
Dalkılıçlar zümresin daldırdı hep ummâna fes
*
Bâğbânm bağların soldurdu bâd-i kaıhr ile
Hânümânın şöyle kıldı ânların vînâne fes

*
Fes değil medhiyye-i festen murâdını Dertliyâ
Bir vesiledir duâ-yı Husrev-ü Hâkân'a fes

Sefil ve derbeder hayatının ihtiyarlık yıllarında, biraz sükûn ve refaha kavuşacağı sırada uğradığı bu felâket, zavallı şâiri büsbütün perişan etti. Sefil ve serseri âşıklık hayatı tekrar başlamıştı. Şimdi, eskisinden daha fazla içiyordu. 1256 Muharreminde Bilecik'in Gülpazaarı kasabasında bulunduğu sırada, belki bir serhoşluk buhranı içinde, boğazım keserek intihara teşebbüs etti. Halk arasındaki bir an'ane, Muharrem ayına tesâdüf eden bu teşebbüsün, **Kerbelâ şehitlerine karşı derin aşkından ileri geldiğini, iddia eder.** Kendisi — kitabımızada aldığımız — bir mersiye'sinde, gerdanını bu sebeple kestiğini itiraf ederse de, bunun herhalde bir te'vil'den başka; birşey olmadığı meydandadır. Asıl mahlası Lûtfî olduğu hâlde, sonradan Dertli diye şöhret kazanması, rivayete göre, bu teşebbüsden sonradır. Bu intihar teşebbüsünden sonra, biraz evvel bahsettiğimiz Bolu defterdarı Hüsnü Efendi onu himaye ederek, bir aralık Gerede civarındaki Beşçam derbendine muhafız tâ'yin etmese de, serseri şâir, bir-iki av hizmetten, sonra, buradan da ayrılmıştır.
Sazı elinde, tekrar seyahatlere başlıyan ihtiyar şâir, bu aralık Ankara eşrafından Âlişan Bey'in himayesine sığındı. Bir rivayete göre Cihan Beyli kazâsının Uzunlu köyüne mensup olan, hattâ bir zamanı Diyarbakır Voyvodalığında da bulunan bu zat, saz şâirlerini ve yoksulları himaye eden oldukça münevver ve edebiyat meraklısı bir adamdı. Evvelce Erzurumlu Emrah'tan bahsederken, onun da bu Âlîşan Bey'in lütuf ve himayesini gördüğünü, ona medhiye yazdığını söylemiştik. Dertli'nin şiirlerinde ise, Âlîşan Bey'den bahseden, onun büyüklüğünü, lûtuflarını gösteren parçalar pek çoktur. Bâzı halk rivayetleri, ihtiyar şâirin onun kız kardeşi Bostan Hanım'a âşık olup, hattâ ona âit bâzı şiirler yazdığını ve bu gibi münasebetsizliklerinden dolayı bir aralık konaktan kovulmuşsa da, sonra affedildiğini iddi'â eder; fakat, bu hususla tarihî hiçbir delilimiz yoktur. Yalnız bir manzumesinde, galiba yaptığı delice kusurlardan dolayı, onun afvını istirham etmektedir :

Sana bû mesned-i vâlâ beyim zât-i tecellîdir
Ve î zahirde derler gerçi ihsân-ı hümâyundur
Duâ-gû bende-i nâçizinim dergâh-ı lûtfunda
Gedâya merhamet 'kılmak beyim beylerde kânundur
Kusûrdan hâlî olmaz bir dakika âsitânında
Efendim Dertli'yi bilmez misin sen eski mecnûndur

Âşık Dertli hakkında şimdiye kadar kimsenin dikkatine çarpmayan mühim bir kaydi eski talebem ve meslekdaşım Fevziye Abdullah'ın ikazı üzerine buraya ilâveyi faydalı buldum.
Nâmık Kemal'in arkadaşlarından Bereketzâde İsmâil Hakkı, Yâd-ı Mâzî adlı eserinin Bursa'dan Akşehir'e gidiş bahsinde, Dertli'nin sevgilisi Bostan Hanım'a dâir şu mâlûmatı veriyor :
«İsmini unuttuğum bir karye, Cihanbeyli aşiretinden ve Kürd eşraf ru'esâsından Hacı Bey'le zevcesi olup Konya (?) havâlisinde meşhur dertli şâirin vaktiyle hüsn-i cemâlini muhrik edalarla vasf-ü hikâyeti mutazammin birçok gazeller söylemiş olduğu Bostan Hanım'ın ikâmetgâhıdır. Ahiren mülhakatı devre çıktığım esnada karye-i mezkûreye geleceğimi haber almaları üzerine Hacı Bey'le Bostan Hanım atlara binerek ve Bostan Hanım silâhlarını

takınarak tevâbiyle birlikte bir saatlik yerden istikbâle çıkmışlardı. Konaklarına misafir ettiler ve aşiretlere mahsus debdebe ve tekellüflerle hürmet eserleri gösterdiler. Köyün delikanlılarıyla kızlar halay çektiler; seyr-ü temâşâ ettik. Bizim görüştüğümüz Bostan Hanım ihtiyarlamıştı. Sohbet esnâsında murassa' kuşaklı kehrubâ ağızlığı bulunan uzun yasemin çubuğunu arasıra çekiyor ve ahvâl-i âleme ve bilhassa o zamanki Rusya muharebesine dâir dinlenecek sözler söylüyordu».

Müellifin, bu cümlelerden sonra, «Ertesi pazar günü erkenden kalktık ve bütün gün arabaları sürerek, o gün guruba yakın bir zamanda Kaymakam'ı ta'yin olunduğum Akşehir kazasının bu nâmda merkezi bulunan Akşehir kasabasına girdik» dediğine bakılırsa, Bostan Hanım'a, Akşehir'e araba ile bir günlük mesafede bulunan bir köyde rastladığı anlaşılıyor.

Şâirimizin ölümü hakkındaki bilgimiz de yine bir rivayete dayanıyor. Bu rivâyete göre Dertli, H. 1263 (M. 1848) yılında bir gece Ankara'da Alışan Bey'in konağında misâfir iken, hâmîsine, artık göçmek zamânının geldiğini ve kendisinin saçlarından öpmek istediğini söyliyerek, saçlarından öpmüş ve orada bulunanlarla helâllaşarak, sofadaki bir hasır üzerine uzanmış ve orada can vermiştir. Evvelce, bir manzumesinde:

Mevtimde Müneccim Tepesi mansıbım olsun
Taşları cevahirdir anın toprağı zerdir

diyen şâir, galiba bu arzusu yerine getirilmek için, Âlîşan Bey tarafından Müneccim Tepesi civarındaki mezarlığa defnedilmiştir. Bu tepede o zamanlar Ankara'nın büyük meyhanelerinin bulunduğu rivâyet ediliyor. Bu mezarlık, bugün Saman Pazarı'ndan Koyun Pazarı'na giden yoldan Cebeci'ye ayrılan yolun üzerinde iken, sonradan yola kalbolunmuştur. Şâirin oğlu Seyyid Ali'nin Eşref ve Mehmed adlı iki evlâdının 1928'de hâlâ köylerinde yaşamakta olduklarını B, Ahmed Tal'at söylemektedir. İşte, Dertli'nin hayatı hakkında bildiklerimiz, kısmen halk an'aneleri ile karışmış olmakla ve tamâmıyle tarihî bir mâhiyet göstermemekle beraber, şimdilik bundan ibarettir.

II.
ŞÖHRETİ ve TE'SİRİ

XIX. asır, evvelce söylediğimiz gibi, Osmanlı İmparatorluğu'nun büyük merkezlerinde birçok sazşairleri yetiştirmiş olmakla beraber, Emrah ile Seyrânî'yi istisna edecek olursak, içlerinde Dertli kadar şöhret kazananı yoktur. Tam mânasıyle meslekten yetişmiş bir âşık olduğu için uzun hayatı seyahatlerde, âşık fasıllarında geçen, her sınıf halk ile düşüp kalkan şâirimiz, bilhassa İstanbul'da ve Biati Anadolu'da şöhret kazanmıştı. **Muharrem'de intihâra teşebbüs etmesi, Bektaşilik boyasını taşıyan serbest, alaylı şiirlerinden dolayı medreseliler tarafından tekfir edilmesi, daha hayatında, hakkında birtakım menkâbelerin teşekkül etmesine sebep olmuş ve Dertli, ölümünden sonra, kendisine melâmet'i şiar etmiş bir velî, bir Allah adamı gibi telâkkî olunmuştur.** Şairliğinin bile, Erenler'den himmet aldıktan sonra, sırf bu manevî ilham sayesinde inkişaf ettiğini anlatan menkabeler vardır ki, buna benzer menkabelerin sair bâzı sazşâirleri hakkında da bulunduğunu yukarıda görmüştük.

Tam mânasıyla meslekten yetişme bir âşık olan Dertli'nin, Geredeli Âşık Figânı, Âşık Meydânî, Mudurnulu Âşık Emin gibi birtakım çıraklar yetiştirdiğini biliyoruz. Gerek onlar üzerinde, gerek kendisinden sonra yetişmiş âşıklar üzerinde Dertli te'siri az-çok hissedilir; fakat onun şöhreti yalnız âşıklar arasında kalmamış, halk tabakasından yukarı sınıflara kadar memleketin her tabakası arasında yayılmıştır. Abdülhak Hâmid, 5 Temmuz, 1879 tarihli bir

mektubunda onun bir gazelini Nâmık Kemal'e âit zannettiği için, Kemal'in şu tevbihine [*Azarlama. Levm etme]* uğramıştı :

> **«Hâl var, mekal var» gazelini nasıl olup da benim zannediyorsun ? Neresinde bir kelime gördün ki, benim yazdığım şeylere benzesin?**
>
> **«Ey Nâmık-ı bîçâre bu esrarda ne hâl var» mısraı benim sözüme benzer şeylerden midir ?**
>
> **Haydi zihaflarını afvedelim, ben ömrümde esrarlı ne hâl var kadar bir hezeyan söyledim mi?**
>
> **Viran olası hanede evlâd-ü 'iyâl var fikrine düştüm mü?**
>
> **Gazelde ma'hûd — yâni güzel vasfiyle tâ'rif ettiğin ma'hûd — zihaf"ardan başka kusur görmemişsin de onun için bana âit olmasında şübhe etmişsin; Subhâne men tahayyare fi sun'ihi'l 'ukül. «Esrarda ne hâl var» budalalığı bir dilberin çehresindeki hâl'lere mi benzer? «Fikrimden dolayı kıyamet kopmaz a » diyorsun. Kopar, hattâ o kadar kopar ki, tarziye isterim. Yazdığım şeyler fenâ olabilir; fakat hezeyan söyleyemem. Ne hummâya mübtelâyım, ne tımarhanedeyim. «Ey Nâmık-ı bîçâre bu esrarda ne hâl var» mısraı benim mi olacak ? A... Ayıp ! » [Mecmua-i Ebüzziya, nu. 13, 14, 1296, s. 392].**

Dertli'nin — kitabımıza da aldığımız — bu meşhur gazelinin, mahlas'ı değiştirilerek Nâmık Kemal'e isnâd edildiğini ve hattâ Hamid'in bile buna inandığını gösteren bu mektup, Kemal'in bundan ne kadar sinirlendiğini de anlatmaktadır. Hiç şüphe yok ki, Kemal bu sinirlenişinde çok haklıdır ve Hamid'in, bu kadar kusurlu ve bozuk bir şiiri nasıl olup da Kemal'e âid zannettiğini anlayamıyorum; lâkin, bu muhabere, bize Dertli'nin şöhretini göstermek itibariyle çok dikkate değer.

Eserlerinin halk arasında büyük bir rağbet kazanarak dîvân'ının — çok eksik olmakla beraber — taş basmasıyle üç -beş def'a basılması, Ankaralı şâir Sa'dullah İzzet Efendi'nin onun meslek ve meşrebi, Âlişan Bey'le münâsebeti ve ölümü hakkında uzun bir manzum menkabe yazmış olması, şâirimizin şöhretini gösteren delillerdir. Söziyle ve saziyle, daha hayatında geniş bir şöhret kazandığını ve fakat buna rağmen sefaletten kurtulamadığım, arasıra, bâzı manzumelerinde hazin bir gurur ile söyliyen şâir, şöhretinin, ölümünden sonra da kuvvetle devam edeceğini bilmem tahmin edebilmiş miydi?

ESERLERİ ve EDEBÎ ŞAHSİYETİ

Dertli, XIX. asır âşık edebiyatının muhtelif husûsiyetlerini ve temayüllerini temsil eden bir şâirdir. Esâsen, hayatı ve mizâcı hakkmdaki bilgilerimiz, edebî şahsiyetinin teşekkülündeki başlıca âmilleri de bize anlatabilecek bir mâhiyette bulunuyor. Çocukluğunu sığır çobanlığıyle geçiren bir köylü olduğu hâlde, büyük merkezlerdeki âşık kahvelerinde ve tekkelerde geçen hayatı, doğuştan isti'dâdını inkişaf ettirmiş, edelbî kültürünü — âşık zümresine mensup diğer sazşâirleri gibi — yükseltmiştir. Laubali, derbeder tabiati, öyle görünüyor ki, Bektaşi tekkelerinde yaşayan serbest ve basit tasavvuf telâkkilerini kolayca kavramasına hizmet etmiş, Bektaşi ve Şi'î ananelerini öğrenmiş, propagandacı Bektaşi Kızılbaş şâirleri tarzında bektaşı şiirleri, devriye'ler, nefesler, Kerbelâ şehidleri için mersiyeler de yazmıştır. Halvetî tarikatine mensup olduğu hakkındaki iddialara rağmen, Bektaşi olduğunu, bâzı manzumelerinde açıkça söylemektedir. Yeniçerilerin kaldırılmasından sonra Osmanlı Imparatorluğu'nun Bektaşılar aleyhinde şiddetli bir siyâset tâkibettiği ve Bektaşi tekkelerini kapattığı sırada, Dertli de belki kendisini Halveti tarîkatine mensup göstermek

mecburiyetinde kalmıştır; fakat zevkine, meşrebine uygun gelen, bu Bektaşi pantheisme'i, onu hiçbir zaman mutaassıp bir Bektaşı şâiri yapmadı, Medreselileri'in dar ve mutaassıp düşüncelerinle karşı yaptığı eğlenceli hücumlar, tâli'inden şikâyet ederken bâzı acı feryadlar, kendisini softalar nazarında bir zındık gibi göstermiş ve onlar tarafından türlü türlü hücumlara uğramıştır. Dertli bu hususta da diğer âşıklar'dan ayrılmış, onlardan daha başka birşey yapmış sayılamaz.

Dertli, edebî kültür bakımından, meselâ Emrah ve Zihnî ile mukâyese edilebilecek bir kuvvette olmamakla berâber, şâir çağdaşlarından hiç de aşağı değildir. Büyük klâsik şâirlerden bilhassa Fuzûlî'yi çok iyi bildiği ve yalnız arûz ile değil, hece vezni ile yazdığı şiirlerde de onun Büyük te'siri altında kaldığı açıkça görülüyor. XVII. asırdan başlıyarak, bilhassa ,Âşık Ömer'den sonra bütün âşık edebiyatında gördüğümüz bu Fûzulî te'sîr i'nden Dertli'nin de kurtulamaması pek tabiîdir. Şu birkaç misâl, bunu pek iyi gösterebilir :

Nâle vü zârım ile halka haram oldu yuhu
Kara bahtım yuhudan olmadı bîdâr henüz
Fuzûlî

Feryadımdan halk-ı cihan uyandı
Dîde-i ikbâlim niçin uyanmaz
Dertli

Ey hoş ol günler ki ben hem-râz idim cânân ile
Fuzûlî

Ah o günler kandedir kim vâsıl-ı cânân idim
Dertli

Kıldı zülfün tek perişan hâlimi hâlin senin
Birgün ey bî-derd sormazsın nedir hâlin senin
Fuzûlî

Eyledin zülfün gibi âhir perişan hâlimi
Sormadın rahmeyleyip bir kez benim ahvâlimi
Dertli

Yine Dertli'nin arûz ile yazılmış bâzı parçalarında, meselâ zâhidlere hücum eden şiirlerinde Bağdadlı Rûhî te'sîri, hattâ arasıra Nedim te'sîri de uzaktan uzağa hissedilir; ma'mâfih, Kaygusuz ve Pîr Sultan gibi bâzı Bektaşi Kızılbaş şâirlerinin de azçok nüfûzu altında kalan şâirimiz üzerinde, Fuzuli'den sonra en çok Âşık Ömer'in ve biraz da Gevheri'nin te'siri göze çarpmaktadır.

XIX. asır âşıkları arasındaki umûmî cereyandan ayrılamıyarak arûz. ile gazel'ler, dîvân'lar, kalenderî'ler, şatranç'lar yazan Dertli'nin bu eserleri, sâir muâsırlarınınki gibi, lisân bakımından çok sakat ve nazım teknik bakımından da çok kusurludur. Şekil i'tibâriyle bozuk olmakla beraber, bunlar arasında bâzan ilham i'tibâriyle güzel parçalara da tesadüf

olunabilir. Hulâsa, Dertli'nin arûz ile yazdığı eserlere karşı yapılacak tenkidler, sair muâsırlarına da tevcih edilebilecek umûmî tenkidlerden fazla değildir.
Dertli'nin, kısmen klâsik edebiyattan, kısmen tekke şâirlerinden ve en çok âşık edebiyatından aldığı muhtelif unsurların imtizâciyle teşekkül eden edebî şahsiyeti, bilhassa hece ile yazdığı parçalarda kendini gösterir. Gerçi bunlarda da lisân — ekser çağdaşlarınınki gibi — lüzumsuz, yabancı terkipler ve yabancı kelimelerle doludur; fakat, azçok klâsik edebiyat kültürü almış bütün âşıklarda görülen bu umûmî kusurdan kurtulamadığı için Dertli'yi tenkid etmek doğru olamaz. Çevresinin ve mensup olduğu zümrenin bu gibi temâyüllerine rağmen, hece vezniyle yazdığı parçalarda ekseriyâ kuvvetli ve samimî bir lirizm göze çarpar, üslûbu ve edası temiz, ahenkli ve sürükleyicidir. Asıl halk şiiri unsurlarım çok az içine almasına, mazmûnlarının ve hayâllerinin hemen hiç orijinal olmamasına rağmen, eserlerinde tabiî ve laubali bir güzellik, bir samimîlik vardır ve işte bu kudret, onun içten gelen feryadlarını hâlâ gönüllere duyurmakta, halk tabakasından yüksek sınıflara kadar şiirlerini hâlâ lezzetle okutmaktadır.

KOŞMALAR

1.
Hâl-ü hat rûyunde eylemiş tuğyan
Zaptetmek isterler hüsnün kisveni
Mülk-i Rûm fethine eylemiş ferman
Çekmiş taburları Hindû askeri
*
Cemâlinden kemâl oluptur izhâr
İbretle bakılsa bin nişane yar
Resmolmuş alnında çifte Zülfikâr
Yâdeder gözlerin ism-i Hayder'i
*
Aşk odu'na düşüp ağlayan gülmez
El uzatıp hûn-i giryesin silmez
Dânâ olan bilir, nadanlar bilmez
Âşıkm gönlünde olan dilberi
*
Seni sevenlerle sen ülfet eyle
Kadrin bilmeyenden kaç nefret eyle
Perişan hâlime mürüvvet eyle
Ağlatma sevdiğim Dertli kemteri

2.
Gerçi esb-i nâze suvâr olmuşsun
Ne kaçar, ne kovar, ne tutulursun
Bir yüze gülücü mekkâr olmuşsun
Ne candan sevilir, ne atılırsın
*
Riya sözlerine karnımız toktur
Gerçi mahbublukta akranın yoktur

ikrar pazarında metâ'ın çoktur
Ne alır, ne satar, ne satılırsın
*
Yetişir Dertli'ye sen eyledin nâz
Nedir bu ettiğin behey hiylebâz
Adam aldatıcı ey baş kumarbaz
Ne oynar, ne üter, ne ütülürsün

3,
Bana olan cefâ senden değildir
Benim kendi bahtım kara sevdiğim
Sana meyil vermek benden değildir
Gönül düştü nedir çâre sevdiğim
*
Bir gönce almışım cemâl bağından
Bülbül veş yâd oldum gül budağından
Müjgân oklarından, hasret dağından
Ciğerciğim pâre pâre sevdiğim
*
Sen gibi cânâna kurban olursam
Terk-i vücûd, terk-i cihan olursam
Birgün de çeşnimden nihan olursam
Garib Dertli diye ara sevdiğim

4.
Yürü gönül yürü dostundan kalma
Dâim hatırını soruver gitsin
Eski düşman sakın dost olur sanma
Arkasından bıyık buruver gitsin
*
Eğer ârif isen dünyâdan el çek
Yalan meydan aldı, tükendi gerçek
Baktın bir düşmanın seni serecek
Sakalına piyaz veriver gitsin
*
Ey Dertli, bu âlem dost düşman olur
Kişi sevdiğine son pişman olur
Öfke baldan tatlı çok zebân olur
Hayr-et yüzün hâke sürüver gitsin

5.
Terk-i diyâr ettim elvedâ seni
Sevdiğim sağlıkla kal şimdengeru
Aşkın ile yaktın bu cân-u teni
Ki her dem ağlattın bil şimdengeru

*
Nâmerdi dilersen vasfına ermez
Ağlarım gözüme uykular girmez
Hakikatli yâr, dost size elvermez
Var başına sultan ol şimdengeru
*
Nâr-i aşkın ile kül olup yandım
Ben seni kendime sâdık yâr sandım
Kahrını çok çektim, gayri usandım
Kafadârın olsun il şimdengeru
*
Kal benim sevdiğim hûrî isen de
Kişizâde değil, peri isen de
Yûsuf-û Ken'an'ın biri isen de
Yâr senden el çektim bil şimdengeru
*
Gel yeter cevrettin, bâri var öldür
Gözlerimin yaşı bulanık seldir
Dertli gideceği bir düşman ildir
Düşmandan intikam al şimdengeru

6
Sâkıyâ camında nedir bu esrar
Kıldı bir katresi mestâme beni
Şarâb-ı ladinde ne keyfiyet var
Söyletir efsâne efsâne beni
*
Ref'et mikâbım ey vedh-i enver
Zulmette gönlümüz olsun münevver
Şarâb-ı lâ'limn lezzeti dilber
Gezdirir meyhâne meyhâne beni
*
Âşıkın çok belâ gelir başına
Tahammül gerektir adû taşına
Şem'-i ruhsârma, aşk âteşine
Yanmakta seyretsin pervâne beni
*
Bakmazlar Dertli'ye algundur deyu
Hakikat bahrine dalgundur deyu
Bir saçı Leylâ'ya Mecnun'dur deyu
Yazmışlar defter-ü dîvâna beni

7.
Bâd-ı sabâ benim hasb-i hâlimden
Varıp nazlı yâre dedin, ne dedi?

Cünûn-ı aşk ile âşık-ı şeydâ
Geziyor âvâre dedin, ne dedi?
*
Ne vakt idi dost iline varışın
El bağlayıp dîvânına duruşun
Derd-mend Dertli'yi anıp soruşun
Gamzesi gaddâre dedin, ne dedi?
*
Yâr neden hazzeder, neden hoşlanır
Bilmem güzel nenin müptelâsıdır
Gönül gâh söyünür, gâh ateşlenir
Ne çâre çekmeli aşk belâsıdır
*
Sefîne-i aşkın engine saldım
Girdâb-ı mihnette eğlenip kaldım
Yüzbin aman dedim, bir bûse aldım
Hâsılı ömrümün kan bahasıdır
*
Canlar fedâ olsun ahû-veş göze
Hiç doymak olur mu bu şîrîn söze
Bin tekellüm ettik bakmadı yüze
Bilmem o yâr kimin âşinâsıdır
*
Dertli vazgeçer mi ol meh-cebînden
Yahşi haber aldım öz nesebinden
Verdiği ıbûseler lâ'l-i lebinden
İftâr-ı vasimin diş kirâsıdır

9.
Sevdâ-yı mahbubtan gönül usandı
Güzeller cefâdan niçin usanmaz
Demez ki üftâdem odlara yandı
Hak'tan hayâ kılmaz, kuldan utanmaz
*
Tîr-i müjgânlarm cana dayandı
Vücûdum serâpâ kana boyandı
Feryadımdan halk-ı cihan uyandı
Dıde-i ikbâlim niçin uyanmaz
*
Ayaklar altında bıraktı sersem
Bari ölmeden bir vaslına ersem
Dertli hasretinle can verdi desem
Gelse, mezarımı görse inanmaz

10,

Şur(a)da bir yavruya meyil aldırdım
N'ideyim gelmiyor yola anası
Bir tercüman gerek hâlim söyleyim
O zaman derdimden bile anası
*
Başıma getirdin olanca işi
Aslâ kurumaya gözünün yaşı
Dökülsün ağzında kalmasın dişi
Bana ideceğin ola-anası
*
Mail oldum kaşı ile yüzüne
Mevlâm illet versin iki gözüne
As'â kötü söyleyemem kızına
Dilerim Mevlâ'dan bula anası
*
Bu Dertli hicrânım böyle giderse
Dinleyin ağalar dil ne söylerse
Eğer ki kızım bana verirse
Ol zaman duâlar ala anası

11.
Şöyle zayıf etti çille-i aşkın
Gözlere görünmez oldu bu tenim
Düştü iç iklime gülle-i aşkın
Yıktı, harâb etti burc-u bedenim
*
Bir göncedir hüsün gülistanında
Bülbüller cem'olmuş çevre yanında
Eğer can verirsem âsitânında
Sarı perçemiyle diksin kefenim
*
Sevdiğim bir tane, meftun şenindir
Dertli aşka feda can-ü tenindir
Sorarlarsa şu mehpâre kimindir
Vallahi benimdir, billahi benim

12.
Mürüvvet kılsan a behey bî-vefâ
Âşıklar yolunda hamyâze çekmiş
Evrâk-ı hüsnüne Vâcib Te'âlâ
Rişte-i câmmdan şîrâze çekmiş
*
Görmedim âlemde emsalin güzel
Vasfın (i)çin yazmıştım nice bin gazel
Kaşların nakşeden Nakkâş-ı ezel

Perkârlar çevirmiş, endaze çekmiş
*
Câm-ı mey yollamış nûş etsin deyu
İçsin de hatırın hoş etsin deyu
Nâle-vü fer yâdım gûş etsin deyu
Hüseynî perdesin Hicaz'a çekmiş
*
Aşkı bana vermiş fikretsin deyu
Baksın cemâlime şükretsin deyu
Ehl-i aşk olanlar zikretsin deyu
Dertli aşk defterin beyaza çekmiş

13.
Aşık olan gezer gurbet illeri
Böyledir mürşidden icazetimiz
Sıdk ile tutmuşuz tevekkül bâbın
Gün begün artmakta kemâlâtımız
*
Âşıklar ta'netmez yoksulu, bayı
Gönülde bir tutar bay-ü gedâyı
Esîr-i aşk olan bilmez safâyı
Bizim gam çekmektir sefahatimiz
*
Dertli gurbet ilde kaldı bî-ıhemtâ
Görünmez gözüne cevher-i yekta
Recâm budur sana Hazret-i Mevlâ
Nâsib et bizlere vilâyetimiz

14.
Gönce üsküflendi gülşen donandı
Gül kadrin bülbül-i şeydâya sorun
Saltanat-ı şitâ odlara yandı
Murglar zârını sahrâya sorun
*
Nâzenîn ömürümüz etmekte mürûr
Kul mudur dost aşkı etmemiş zuhûr
Kaplamış etrâfın vuhûş-ü tuyûr
Mecnûn'un hâlinden Leylâ'ya sorun
*
Candan bir dost desen bin sevab değer
Kul mudur dost aşkı olmayan meğer
Dertli'yi uslanmaz derseniz eğer
Keyfiyet-i aşkı Mevlâ'ya sorun

15.

Çıkarma sevdiğim kenâr-ı festen
Ağmasın sinemde yâre perçemin
Kesti beni tâb-ü derman, nefesten
Eylemez derdime çâre perçemin
*
Aşkınla âşıklar n'eylesin, n'etsin
Başın alsın kangı diyâra gitsin
Cem'olup hacılar ziyâret etsin
Kisve-i beyt gibi kara perçemin
*
Mukavves kaşların san'at-ı Yezdân
Bu güzellik sana Huda'dan ihsan
Bir telini zâyi' kılsan nev-civan
Bağrımın başında ara perçemin
*
Gönül ülfet etmez gayri ferd ile
Değü nâmerd ile dahi merd ile
Dîvâne Dertli'yi böyle derd ile
Berbâd eder vara vara perçemin

16.
Çekmiş keşidesin vurmuş okların
Almışlar sînemi nişan kaşların
Hânümânın harâb etti çokların
Yerdi her gönüle nişan kaşların
*
Can telef etmeye kasdı var ıgifoı
Baş bağa vermişler çifte mâr gibi
Yed-i Hayder'deki Zülfikâr gibi
Vermez Rüstem'lere eman kaşların
*
Âşık öldürmeye tedbir ettiler
Yazdılar fermanım temhir ettiler
Tatâr-ı gamzenle elbir ettiler
Kılmaya dil mülkün vîrân kaşların
*
Cevrindir hatırım nâşâd eyleyen
Lûtfundur harabım âbâd eyleyen
Dert-mend Derfcli'yi berbâd eyleyen
Sûhâne bakışın, keman kaşların

17.
Yağma edip akl-ü fikrimiz aldı
Bir nâzik edalı elvanlı güzel
Yeni baştan bizi sevdaya saldı

Ahû gözlü, bir ak gerdanlı güzel
*
Bir kûh-ü sahrâya konmuş obası
Geşt-ü güzâr ettim dağı, ovası
Şehir dilberinin çoktur edası
Aşirette molla ünvanlı güzel
*
Hüsnü meh-i Şaban, takati Receb
Cihâna gelmemiş böyle gonce-leb
Aklı zâhir, kendi bir âlî-neseb
Sağ olsun Dertli'ye dermanlı güzel

18.
Bahar seli gibi dağlar (başında
Gör nice torlandıra, nice bulandım
Bir dâr-ı şifâdan boşanmış gibi
Sürüyüp zinciri hayli dolandım
*
Ömrüm helak ettim dehrin peşinde
Yüzbin çille vardır her bir işinde
Hicran ocağında, aşk âteşinde
Ciğer-kebâb oldum, gör, nice yandım
*
Gâhi sâil gibi düştüm yollarda
Gâh Mecnûn-kıyâfet gezdim çöllerde
Bir kısmet cem'ine gurbet illerde
Çok meşakkat çektim, çok yuvarlandım
*
Bıktım o sofunun ibâdetinden
Geçtim o tekkenin kerametinden
Usandım mürşidin icazetinden
Çille-i felekten bezdim, usandım
*
Himmeti bu imiş bize pirlerin
Hizmetini ettim nice mirlerin
Hayli müsellem'in, çok vezir'lerin
Sayesinde bir Dertli'lik kazandım

19.
Aşk ehline derman sordum âlemde
Ne Eflâtun bilir, ne Lokman yazar
Erbâb-ı aşk olan kalır mâtemde
Anların ahvâlin perişan yazar
*
Bulunmaz âlemde böyle dilrubâ

Aşk-u mahabbeti başlara (belâ
Münkiri öldürmek sevabdır, ammâ
Zâlim kadı üstümüze kan yazar
*
Dertli aşk yolunda olmuştur gulâm
Mastur cebininde harf-i Eliflâm
Hâkimler hakkında yazamaz î'lâm
Yazarsa fermanım Âlîşan yazar

20.
Bakıp rahmeylemez çeşmim yaşma
Durmaz cefâ eder nev-civan bize
Böyle derd vermesin kullar başına
Çün ezelî vermiş Lâmekân bize
*
Keman kaşlarına ezel mailim
Bir lâhza görmesem aklı zâilim
Bir gün değil beş-on güne kâilim
Etmesin bu çevri her zaman bize
*
Câme-i sabrımı odlara yaktı
Muhabbet kemendin boynuma taktı
Yalın ayak, keçe külah bıraktı
Gör ne etti âdil Âlîşan bize
*
Taksimde dert düştü dil (i) nâşâdıma
Anın için Dertli denmiş adıma
Ne yâre hayrım var, ne evlâdıma
Âhir haram oldu hânüman bize

21.
Bin pend-üi nasihat eyledim sana
Gönül düşme dedim bî-vefâlara
Sen gûş-ı huşunu vermedin bana
Uğrattın başını bin belâlara
*
Vaktin dilberinde namus, âr olmaz
İkrarında sâbit, herk arar olmaz
Aldatırlar seni sana yâr olmaz
Gönül ne inandın dilrubâlara
*
Bağda gönce olmaz gül-femi gibi
Çıkarır dîdeden göz, nemi gibi
Atar baştan seni perçemi gilbi
Teslim olur başka âşinâlara

*
Münafık sözünü gûş etme beyim
Hâtır-ı mahzûnum incitme beyim
Derd-mend Dertli'ye cevretme beyim
Zira dayanmayız bu cefâlara

22.
Hicrânmla uyku girmez gözüme
Bî-devlet ser ister yâr kucağını
Değmiş bâd-ı sabâ perişan etmiş
Deste deste duran zülfün bağım
*
Candan hayranıyım o nev-civânın
Sinem nişanesi ebrû-kemânın
Gülşen-i hüsn içre gönce fidânın
Şukûfeler almış soku sağını
*
Ayaklar altında Dertli bir kuldur
Ayarda cevherdir, bahâda puldur
Sâkî nöbet gözle câm-ı mey doldur
Badedir yandıran aşk ocağım

23.
Şairlik dâvasın sürme ey gönül
Huzûr-ı devlete âkılâne var
Benlik kapısından girme ey gönül
Bûs-eyle damanın dervişane var
*
Düş râhma göz yaşların silerek
Gâhi ağlayarak, gâhi gülerek
Miktarın tanıyıp, haddin bilerek
Serkeşlik eyleme kâmilâne var
*
Ehl-i aşk olanın yüzü yerdedir.
Bu benlik dâvası aşka perdedir
Dedim ki Dertli'ye derman nerdedir
Dediler devleti Âlîşan'e var

24.
Baş keser kaddine servi gülşende
Hey kameti bâlâ seni görünce
Güller girye eder, gönceler hande
Ey ruhleri hamrâ seni görünce
*
Aşk ile bağrıma bastım taşları

Akıttım dîdemden kanlı yaşları
Zaptedemez kendin gönül kuşları
Koparır vâveylâ seni görünce
*
Zülfikâr resmimde çekilmiş kaşlar
Ehl-i aşk hâlinden bilmeyen taşlar
Gülşen-i hüsnünde evrada başlar
Her bülbül-i şeydâ seni -görünce
*
Mevc urur deryâ-veş dü çeşmim seli
Eser başımızda mahabbet yeli
Açılmaz dehânı, söylemez dili
Derd-mend Dertliyâ seni görünce

25.
Cemâlin görünce ey gül-i râ'nâ
Vücûdüm -şehrine düştü velvele
Hasret-i hecrinle çekerim sevdâ
Sanki dil mülküne düştü zelzele
*
Dağılmış cihâna şöhretin, şâmn
Murg-ı tûtî gibi söyler lisânın
Neş'e verir halka şîrîn zebanın
Düşer âlem içre hemen gulgule
*
Can alır cesetten ol keman-ebrû
Serâpâ vechinde leşker-i Hindû
Baş çıkarmış festen mâr-veş gîsû
Mûy-i müşkîn sarışmışlar tel tele
*
Gezer idik he-rdem bilmezdik nerde
Yanar aşk âteşi söyünmez serde
Unutma Dertli'yi gezdiğin yerde
Verme adûlarla câmın el ele

26.
Dün gece seyrimde aşk pazarında
Gördüm cânân ile cana değiş var
Bir zaman meksettim kırklar darında
Ne bundan geç derler, ne bir alış var
*
Bir şatranç düzerek yâr ile bile
Sürdün piyâde'yi atlar da gele
Ruh'u.ruh'a verdin kaldık fil fil'e
Sakın ferz evinden şah'ına giş var

*
Candan sultanıdır Habib Dertli'nin
N'eylesin derdine tabilb Dertli'nin .
Yanıp yakıldığı garib Dertli'nin
Pek de boş değildir bunda bir iş var

27.
Hatırlayıp sorar m(ı) ola hâlimden
Kirpikleri kara, kalem kaşlı yâr
Zikr-ü fikri gitmez benim dilimden
Anadan gülmedik garib başlı yâr
*
Fteb-i aşka suvar olsam yarışmaz
Hûn-ı dîdem deryalara karışmaz
Çoktanberi küsülüdür barışmaz
Benim ile mercimeği taşlı yâr
*
Dertli seril sefil gurbet illerde
Beyhûde şöhreti gezer dillerde
Paşam gelir deyu gözü yollarda
Elleri kınalı, gözü yaşlı yâr

28.
Haraba kul olduk bezm-i Âdem'de
Âbâd olsak da bir, olmasak da bir
Düştük çâre nedir dâme âlemde
Âzâd olsak da bir, olmasak da bir
*
Aşk odu'na yanmış ciğer-kebâbız
Hecr ile giryâmz, dîde pür-âbız
Yapılmış, yıkılmış hâne-harâbız
Bünyâd olsak da ıbir, olmasak da bir
*
Biz Şîrîn elinden aşk meyin içtik
Hak ile bâtılı farkedip seçtik
Varlık dağlarını deldik de geçtik
Ferhâd olsak da bir, olmasak da bir
*
Ey Dertli âlemde biz şâh-ı diliz
Hak'tan, hakikatten" âgâh-ı diliz
Tarîk-ı esrâra ervâh-ı diliz
İrşâd olsak da bir, olmasak da bir

29.
Şarâb-ı lâ'linin lezzeti dilber

Ne Âb-ı kevser'de, ne Zemzem'de var
Mücize enfâsın ey verd-i ahmer
Ne Mesîhâ'da var, ne Meryem'de var
*
Bu edâ, bu etvar, bu servi kamet
Nedir bu şendeki yosma kıyâfet
Bu atâ, bu mürvet, böyle sehâvet
Ne Bermekî'de var, ne Hâtem'de var
*
Nedir Dertli sende bu şîrîn sözler
Bu şive, bu cilve, bu nâzik nazlar
Bu keman ebrûlar, bu kara gözler
Ne hûrî, perîde, ne âdemde var

30.
Bir yere cem'olmuş beş-on âşıklar
Biribirleriyle meydan ederler
Dönmez ikrarından kavle sâdıklar
Mahabbet sırrını pinhân ederler
*
Olsaydım anların dânnda ıberdâr
Muhabbetleriyle olduk târümâr
Oniki koyunum, ondört kuzum var
Gönül yaylasında cevlân ederler
*
Dertli dertlerine düşeldenberi
Gâhî ıgeri gider, gâhî ileri
Çağırsan münkiri gelmez içeri
Mahabbete kuru bühtân ederler

31.
Âşıkları diyar diyar gezdiren
Başta siyah perçem-(i,) perîşâmndır
Kemâl-i mahbubluk hatmolmuş sende
Hâllerin Yûsuf'tan bir nişânmdır
*
Bir Mecnûn misâli bir akili zây(î)im
Bir miskin kıyâfet, bir bî-nevâyım
Han değilim, şalı değilim, gedâyım
Gedâya mürüvvet senin şânındır
*
Çoktanberi âsitânın beklerim
Derd üstüne gam-ı hicran eklerim
Verme rüzgâra yâr emeklerim
Dert-mend Dertliyâ dervişânındır

32.
Sefîne-i kalbin engine salma
Aşk bahrinde rüzgâr eser demişler
Gark olup girdâb-ı mihnete dalma
Gemisin kurtarmak hüner demişler
*
Rızk için teessüf çekme âlemde
Rezzâk ismi varken levh-ü kalem'de
Usrün yüsrü vardır, kalma elemde
Attan inen yine biner demişler
*
Sen hakkına râzı olman(g) mı Dertli
Çün geldin cihâna ölmen (g) mi Dertli
Nahnü Kasemııâ'yı bilmen (g) mi Dertli
Hak'tan ne gelirse kader demişler

33.
Sâkî sunma bize mey-i engûru
Canlar câm-ı pîr-i mugandan kanık
Dost ilinden düştük gurbet illere
Hecr ile gözlerim kana bulanık
*
Gider gıll-ü gışım, gönlüm sâf eyle
Mâsivâ gussesin bertaraf eyle
İmânın yok amma gel insaf eyle
Aşkınla âşıklar candan usanık
*
Vâsıl olan var mı hiç visaline
Akl-ü fikir ermez bir kemâline
Âfitâb hüsnüne, hub cemâline
Var mı Dertli gibi abası yanık

84.
Bir zamanlar gezdim sulıb-i pederde
Kereme uğradım kâna yetiştim
Bir zaman meksettim rahm-i mâderde
Vücûd hâsıl ettim câna yetiştim
*
Erba'-anâsır'dan olundum tertib
Üstâdım Hudâ'dır eylemiş terkib
Ben ana kul oldum ol bana habiıb
Hâk idim şekl-i insana yetiştim
*
Hak mi'marım oldu, kuruldu binam

El ayak parmaklar yapıldı tamam
Dokuz ay dokuz gün olunca hitam
Vakt erişti bu cihâna yetiştim
*
Dertli, Hak'tan nutuik geldi dilime
Tarîkatten bir yol geçti elime
Hakikatten su bağlandı gülüme
Katre idim bir ummana yetiştim

35.
Girdâb-ı mihnette kapandım kaldın
Vermedin bir yandan ses, kara bahtım
Anladım gafilsin uykuya daldın
Deli poyraz gibi es, kara bahtım
*
Alemde bir candan korkulmaz iken
Pençenden kimseler kurtulmaz iken
Arslana, kaplana yırtılmaz iken
Dedirttin tilkiye pes, kara bahtım
*
Dertliyâ çıkar mı bu işin ucu
Şimdi farkeden yok altunu, tuncu
Evvel beğenmezdim mesti, pabucu
Verdirdin çarığa mes(h), kara bahtım

36.
Ben senin aslından aldım haberi
Âşıklık bilmezsin, densizlenirsin
Nâfile söylenip üste eş'ârı
Geçip üst yanlara şehbazlanırsın
*
Bir yerde kurarlar bezm-i dîvânı
Ararsan görünmez maihbufo-(ı) zamânî
Kimden ezber ettin sen bu yalanı
Güzeli sevdikçe elfazlanırsın
*
Yutabilir misin sen bu lokmayı
Öğretirler sana ders okutmayı
incecik eğirip sık dokutmayı
Gider kahvelerde kurnazlanırsın
*
Dertliyâ gevherden çekme hesabı
Âşık'ın yanında var mı cevâbı
Okuyabilmezsin İncil kitabı
Hemen Aynaroz'da papaslanırsın

37.
Şarâb-ı ledün'den içeldenberi
Ayılmadım gitti mestânesiyim
Bî-hûş olup candan geçeldenberi
Serseri gezerim efsanesiyim
*
Meylim yok cüıânın küllî varında
Destimi gezdirmem kisıb-ü kârında
Şem'-i ruhsârında, aşkı nârında
Gece gündüz yanan peervânesiyim
*
Rahmeyle hâlime eyleme azab
Kudret yok vermeye suâle cevalb
Ey cebini hurşid, hüsnü mâh-'tâb
Zincîr-i zülfünün dîvânesiyim
*
Dertli tellâlıdır bâzâr-ı aşkın
Kulu kurbanıdır kerrâr-ı aşkın
Aşkı bünyâd eden mi'mâr-ı aşkın
Ta'mir kaibûl etmez vîrânesiyim

38.
Minnet eyledikçe aksine döner
Etmeyelim çarh-ı devrâna minnet
Geceler muhabbet şem'ası yanar
Hâcet değil mâh-ı tâbâna minnet
*
Ezberden okuduk aşk kitâbını
Anladık sofunun her sevâbını
Sâkî sundu bize hayat âbını
Kalmamıştır Âb-ı hayvan'a minnet
*
Mü'minler işine münâfık şaşa
Münkirler başını ko vursun taşa
Kanâat tacını giyince başa
Ne sultana minnet, ne hâna minnet
*
Erenler bezmine girmez nâ-mahrem
Bu yolda ıbaş veren olurmuş mahrem
Dost derdinden buldu derdine merhem
Dertli etmez gayri dermana minnet

39.
Makbûl-ü mergûb-ı Mevlâ olursun

Aşk ile dökersen eğer kanla yaş
Giderek ârif-i dânâ obursun
Tevekkülde karar edersen kandaş
*
Bize cevreyleyen devr-i felektir
Münâfık derûnu demirden pektir
Renkte bir cevherin zâti gerektir
Surh ile lâ'l olmaz heribir kara taş
*
Ko cefâ eylesin babib, Deortli'ye
Tek derman etmesin tabib, Dertli'ye
Miskin Beypazar'lı garib Dertli'ye
Kimi ak külah der, kimi kızılbaş

40.
Bâb-ı ihsânından inâyet eyle
Karıştırma herbir eşyâya beni
Bakma isyanıma merhamet eyle
Ulaştır meaızil-i âlâ'ya beni
*
Küm buyurdun her eşyayı yetirdin
Mevcûdâtı kemâline getirdin
Yaptın Ars-.u kürsî kendin bitirdin
Düşürdün tükenmez kavgaya beni
*
Dertli'ye tükenmez nice dert verdin
Ne çekmeye sabır, ne gayret verdin
Ne saltanat verdin, ne devlet verdin
Ya niçin getirdin dünyâya beni

41.
Hamdilillâh esti nesim yelleri
Gitti şitâ geldi fasl-ı nevbahar
Zümürrüd-renk oldu çemen illeri
Şukûfeyle tezyin oldu her diyar
*
Sarı çiğdem evvel geldi dünyâya
Menefşe baş eğip durdu duaya
Seherde bülbüller başlar nevâya
Seçerler semerler verir berk-ü bâr
*
Hâk'ten su yürüdü her bir dirahta
Sünbül saçaklandı garkoldu rahta
Husrev-i gül geçti oturdu tahta
Üsküflü gönceler Hürmüz tâç-dâr

*
Şiddet-i şitâdan çok çektik zârı
Hele bihamdillâh kurtardı Bâri
Ey Dertli medheyle sen nevbahârı
Cihâna bir zînet verdi Kırdikâr
*
Kirâmen kâtibin hâme-i Kudret
Yazmış alnımıza kara yazılar
Bir taraftan gurbet, derd ile mihnet
Âh ettikçe yaralarım sızılar
*
Aksine dönmekte bu çarh-ı devran
Bilmem bu sözümde var mıdır noksan
Biz gurbet ilinde sefil, serkerdân
Bilmem ne hâldedir körpe kuzular
*
Dertli ölüm haktır, âsân demişler
Ölümden beterdir hicran demişler
Hubbü'l-vatan mine'l-îmân demişler
Gönül ol sehebden vatan arzular

43.
Hitâb-ı Elest'de, bezm-i ezelde
Sadâkatle ikrar verenlerdeniz
Gönül gezdirmeyiz gayri güzelde
Biz Ccmâlu'llâh'ı görenlerdeniz
*
Bir Kün emri ile halkoldu dünyâ
Bü kadar mevcûdât, bu kadar eşyâ
Nefhatün min rûhi dedikte Mev'â
Vücûd-i Âdem'e' girenlerdeniz
*
Bin türlü derd ile bezet Dertli'yi
Gerek kısalt, gerek uzat Dertli'yi
Bâb-ı velâyette gözet Dertli'yi
Yabancı değiliz, erenlerdeniz

44.
Sanma sofi bizim rûzemiz yoktur
Ramazan-ı aşkın sıyâmı'yız biz
Söyletme derûnda derdimiz çoktur
Dertte noksan değil, tamamıyız biz
*
Yoktur halâsımız, aşk esiriyiz
Memâlik-i aşkın şâh-ü miriyiz

Yetim âyeti'nin müfessiriyiz
Bel etâ dersinin imamıyız biz
*
Dertten hâli değil dil (i)-nâşâdımız
Anın için Dertli kaldı adımız
Kıyamete değin yok azadımız
Âl-i Muhammed'in gulâmıyız biz

45.
Vakti mürur eder harâb ehlinin
«Meded senden ey şâh, ey gâh!» diyerek
Recâ halvetinde, niyaz babında
Geçti ömrüm «Eyvah, eyvâh!» diyerek
*
Kavs-i kuzah gibi bükmüş belini
Habt-etmiş cihanın tutmuş dilini
Gözün göğe dikmiş, açmış elini
-Doğmaz m (ı) ola ol mâh, ol mâh!» diyerek
*
Dertli aşk yolunda olmuştur irşâd
Memâlik-i aşkı eyledi âbâd
Tîşesin taşlara ururdu Ferhâd
Bîstun'da «Allah, Allah!» diyerek

46.
Nûrdan mı yaratmış seni yaradan
Âfet-i devrânım, sen safa geldin
Ayırdılar beni kaşı karadan
Zülfü perişanım sen safa geldin
*
Bu gözlerim seni görünce melek
Dîdelerim rûşen eyledi felek
Rûz ile şeb Hak'tan eyledim dilek
Güzeller sultânım sen safâ geldin
*
Beni Mecnûn etti ol saçı Leylâ
Bana aşkı veren Hazret-i Mevlâ
Deırd-mend Dertliyâ durma kan ağla
Ey şâh-ı hûbânım sen safâ geldin

47.
Nahmü kasemnâ'da taksimde Mevlâ
Bu noksan kısmeti bana mı verdin
Âleme safâlar eyledin 'atâ
Derd ile mihneti bana mı verdin

*
Geleli dünyâya rahm-i mâderden
Gönül şâd olmadı gamdan, kederden
Türlü seren câmlar geçirdik serden
Hep gam-u kasveti bana mı verdin
*
İçirdin feleğin câm-ı zehrini
Aldı gam leşkeri gönül şehrini
Yeter, bunca demdir çektim kahrım
Diyâr-ı gurbeti bana mı verdin
*
Bu nasıl tecellî bilmem ne hikmet
Serpilmiş âleme dâne-i kısmet
Dertli'yi gurbette koydun akıbet
Firakı, hasreti bana mı verdin

48.
Ayaklar altında bıraktı sersem
Her baktıkça senin âhû gözlerin
Düşer ser-pençe-i aşkına âlem
Süzüldükçe keman-ebrû gözlerin
*
Mir'ât-i Hudâ'dır o al ruhsânn
Kudret manzarası hüsn-i etvârın
Seb'ül Mesânî'de Sun'-i Settâr'ı
Saâdet ahteri meh-rû gözlerin
*
Dertli aşkın ile böyle sersemdir
Bizlere verdiğin ne Câm-ı Oem'dir
Kirpiklerin sinan, kaşın Mülcem'dir
Şehid eyler beni âhû gözlerin

49.
Ervâh-ı ezelde, 'evvelki safda
Elest 'hitâlbında ben belâ dedim
Koyma beni anâsırda, hilâfda
Câmın cemâline mübtelâ dedim
*
Ruhlar aşk meyinden oldu mestâne
Kimi küfre daldı, kimi îmâne
Saf-be-saf olarak durduk dîvâne
Münkirler lâ dedi, ben illâ dedim
*
Ne çâre Kiin emri zuhûra geldi
Eşya ve mahlûkat hep zâihir oldu

Her ervâh kendini bu yolda buldu
İmân-u ikrarı ben sana dedim

Dertli çok hikmetten irşâd olmadı
Sensiz Mahşer yeri küşâd olmadı
Çok nebiye vardım, imdâd olmadı
Şefaat kânısın Mustafâ dedim

50.
Gönül, ziyâ dursun gam zulmetinde
Kalk, aydınlık bir mekâna var yürü
Bağlanma münkirin bed mihnetinde
Himmet ehli bir sultana var yürü
*
Dosttan bir haber al, var, bir bilenden
Dinle ki ne söyler cânân ilinden
Âl-i Muhammed'i koyma dilinden
Bu aşk ile yana yana var yürü
*
Muhammed'in şevki rûz-i cezadır
Âl-ü bendesine sâhib-'atâdır
Hasan-ü Hüseyin Bedrü'd-dücâ'dır
Ağlayarak o dîvâna var yürü
*
Dedim ki bir pire : Ey pîr-i fâni
Pir dedi : Derdin ne, eyle beyânı
Dedim pire : Ner'de Dertli dermânı
Pirim dedi : Âlîşan'a var yürü
*
Derd bı-hesab iken sıfırda kaldı
Bin derdi tarhetti bire ulaştı
O bir derd cihanı ıgümâna saldı
Gerçi birdir amma bine bulaştı
*
Yâri gördüm zülüflerin tararken
Tûl-i visal rişteierin sararken
Dâne-i vechinde kısmet ararken
Dil murgunun, payı zülfe dolaştı
*
Dil Mâsivâ kaydin bırakıp yattı
ikilik heybesin boynundan attı
Erenler Dertli'yi bir pula sattı
Sürdüm ol yol kurb-i Hakk'a yanaştı

52.

Gülşen-i dehr içre gezme serseri
Sonra düşürürler tuzağa seni
Ne belâ çekmiştir sefil pederi
Getirinceyedek bu çağa seni
*
Terbiyeler etti beğlendirmeğe
Tûtî gibi seni söylendirmeğe
Gezdirip bağları eğlendirmeğe
Almıştır dâyeler kucağa seni
*
Saçın görse sünbül perişan olur
Gider aklı baştan dardağan olur
Güncelerin bağrı kızıl kan olur
Koymasın bâğbân her bağa seni
*
Noksansın Dertli'ye çaresâzlıkta
Yektasın a kuzuna her cambazlıkta
Gönüller çalmada, oyunbazlıkta
Sarmamış analar kundağa seni

DEVRİYE

Anâsır gömleğin giymezden evvel
Âzâde başıma hünkâr idim ben
Yemekten içmekten münezzeh idim
Manzar-ı Mevlâ'da envâr idim ben
*
Halk olmazdan evvel mülk-i melekût
Kimse kılmaz iken Mevlâ'ya sucûd
Arş-u kürs, levh, kalem olmazdan mevcut
înd-i mânevide hem var idim ben
*
Ezel bî-dert idim bir Dertli oldum
Makam makam gezdim cihâna geldim
Kendimi ahsenü takvîm'de buldum
Hak ile vâkıf-ı esrâr idim ben

SEMÂÎLER
1.
TAŞLAMA

Telli sazdır bunun adı
Ne âyet dinler, ne kadı
Bunu çalan anlar kendi
Şeytan bunun neresinde
*
Venedik'ten gelir teli

Ardıç ağacından kolu
Be Allah'ın sersem kulu
Şeytan bunun neresinde
*
AJbdest alsan, aldın demez
Namaz kılsan, kıldın demez
Kadı gibi haram yemez
Şeytan bunun neresinde
*
İçinde mi, dışında mı
Burgusunun başında mı
Göğsünün nakışında mı
Şeytan bunun neresinde
*
Dut ağacından teknesi
Kirişden bağlı perdesi
Behey insanın teresi
Şeytan bunun neresinde
*
Dertli gibi sarıksızdır
Ayağı da çarıksızdır
Boynuzu yok kuyruksuzdur
Şeytan bunun neresinde
2.
Hav (a)landm mı telli turnam
Uçup gitme yele karşı
Zülüflerin tel tel olmuş
Döküp gitme ile karşı
*
Davlumbaza vur turayı
Dünden avladık burayı
Getir oğlan boz kulayı
Binem gidem yâre karşı
*
Şahinim var, bazlarım var
Ördeğim var, kazlarım var
Yâre tenha sözlerim var
Diyemem agyâre karşı
*
Dertli der ki dünyâ fânî
Seni seven n’eyler malı
Yakışmazsam öldür beni
Giyin yeşü ala karşı

ŞATRANÇ

Medhine meddah olalım
Husrevi hûbân güzele
Vasfına sözler (bulalım
Dinleye, yârân güzele
*
Benze yemez hûr-u melek
Hizmetine çektik emek
Dişleri zer-şâne gerek
Zülfü perişan güzele
*
Dayanamam nâzlarına
Tûtî gibi sözlerine
Çekme seza gözlerine
Kûhl-i Sifâhan güzele
*
Söyleme efsâne gibi
Bakması bigâne gibi
Şem'ina pervâne gibi
Yan güzele, yan güzele
*
Söylese diller dolaşır
Bakmaya gözler kamaşır
Sırmalı kaftan yaraşır
Serv-i hirâman güzele
*
Yüzüne zer hızme ile
Cebbe zeheb düzme ile
Başta oya yazma ile
Yakışır elvan güzele
*
Ruhleri gül, gönce femi
Kendi agîret Hâtem'i
Gezseler Kura-u Acem'i
Olmaya akran güzele
*
Serv-i sehî .kametime
Kameti kıyametime
Gelse eğer davetime
Kesmeli kurban güzele
*
Emrine tâat edelim
Çevrine gayret edelim
Hâneyi halvet edelim
Bir gece mihmân güzele
*

Câm ile mey süzdürelim
Bezme şeker ezdirelim
Seyrederek gezdirelim
Bağ ile bostan güzele

Dertli efkendeleriz
Vasfına gûyendeleriz
Can baş ile bendeleriz
Şimdi Âlîşân güzele

GAZELLER
1.

Yâri bil, ağyarı bil, aklın başında yâr iken
Fevt-i fırsat eyleme, fırsat yedinde vâr iken
*
Evvelâ Hak bâdehû devlet rizâsm hoş gözet
İltifât-ı hazreti Sultan Mecid derkâr iken
*
Âleme cûd-ü sehânı kimdir inkâr eyleyen
Gül gibi pertev salan hüsnünde şems izhâr iken
*
Gayre göstermek ne hacet de£ter-i a'mâlimi
Sen mürüvvet mâdeni sancakta defterdâr iken
*
Böyle dermân etmemek lâyık değildir şanına
Dergehinde Dertli-i bîçâreniz bîmâr iken

3.
İkbâle zevâl erse ne var, sende kemâl var
Mağrûr-ı kemâl olma ki ardınca zevâl var
*
Heribir kişinin tâli'i devlette bir olmaz
Bir lokması yoktur ki yesin bunca ricâl var
*
Ahvâl-i perişanımı sormazsın efendim
Vallahi beyim boynuna bu işde vebal var
*
Bir başıma kalsam şehe, sultâna kul olmam
Viran kalası hanede evlâd-ü 'iyâl var
*
Dûr olmayı ister mi kişi öz vatanından
Ey Dertli-i bîçâre bu esrarda ne hâl var

3.
Getir sâkî mey-i engûru el tutmaz, ayak tutmaz

Anı zâhid yasak ettiyse aşk ehli yasak tutmaz
*
Çıkup kiirsîde vâ'iz tahta1 ar dövme, guluv etme
Harâbât ehli zira pendine asla kulak tutmaz
*
Ne denlû ettim ıtlak der isen kâzibsin ey sofi
Bu nefs-i pîrezen'den hiç gönül geçmez, talak tutmaz
*
İlişmen (g) Dertli-i bîçâreye derdiyle haşrolsun
Anı dünyâ-vü uıhrâ uğrular çalmaz, ulak tutmaz

4
Ok giıbi hûblar beni yaydan yabana attılar
Bilmediler kadrimi ehven bahâya sattılar
*
ld-i vuslatta güzeller bûse ıkrâr ettiler
Vermediler hâsılı bu gönlümü aldattılar
*
Biri Şîrîn, biri Leylâ bu iki pâkızeier
Kâhkrn'le Mecnım'u dağdan, dağa atlattılar
*
Ol kara gözlü güzeli bulmağa iz kestiler
Kelb rakib ol şûhu da tavşan gibi kanlattılar
*
Gördüler Ferhâd-ü Kays efsâne-i aşkım benim
Ben gelince adları zîr-i zemine battılar
*
Hâniyâ vasf ettiğin dilber senin Salih deyu
Dün gece ol dilberi bir badeye oynattılar
*
Gördüm ol hûrı-s:fat ülfet eder ağyar ile
Hn and inden Dertli'yi toplar gibi patlattılar

5.
Kande görsem nâzenîn gec gec nigâh eyler bana
Taht-ı zülfe gizleyip vechin siyâh eyler bana
*
Bûseler ikrar eder, durmaz sözünde, tiz döner
Mevlivî'dir sevdiğim hergün külah eyler bana
*
Zülfü leylimdir, Cemâl-i pâki yârin güdüzüm
Bir yüzün şems eyleyip bîrin de mâh eyler bana
*
Halk-ı âlem âşkla rüsvâlığım seyretseler
Kâfi olsa hâlimi gördükte âh eyler bana

*

Mülk-i dilde hükmeder sultânıdır ben Dertli'nin
Her ne cevretse vefâdır, pâdişâh eyler bana

**

Kaynak: Ord. Prof. Dr. M. Fuad KÖPRÜLÜ,TÜRK SAZŞÂİRLERİ, Düzeltme Ve İlâvelerle, İkinci Basım, Milli Kültür Yayınları, 1965, Ankara

NEDEN KISKANDIN BENİ?

Bağdat'ta geçen şu hikâyeyi dinle!

Sancakla perde arasında mücadele başlamıştı; Sancak yolun tozundan, üzengi zahmetinden gücenip perdeye şöyle demiş:

'Ben ve sen her ikimiz de tüccar malıyız.
Üstelik ikimiz de sarayda ve divandayız.
Ben hizmet etmekten bir an dinlenemiyorum,
Yerli yersiz seferlere çıkıyorum,
Sen ise ne eziyet, ne sefer, ne çöl,
Ne kasırga, ne toz, ne yol görüyorsun.
Ben senden daha çalışkan iken,
Sen benden yine de kıymetli oluyorsun.
Senin yerin ay yüzlü köleler,
Yasemin kokulu cariyelerle dolu,
Benimki sefere çıkmaktan başı dönmüş
Hizmetkârların ayakyolu.
Söyle perde söyle! Niçin sen böylesin,
Ben öyle yorgun halde?

Perde cevap verdi:

> 'Senin başın göklerde, benimkisi ise yere eğiktir.
> Boş yere boynunu gökyüzüne diken, ancak kendini devirir.

Kaynak: Şeyh Sâdî Şirâzî –Gülistan

VARLIKTAN YOKLUĞA

Gavs-ı âzam ihramcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendi Hazretleri bu konuda buyurur ki;

> "Yok olunur, var olunur."
> "Yok olun. Yok olursanız, Allah Teâlâ var olur."
> "Gardaşlarım!
> Nâci denilen fırka sizlersiniz. Bakarsınız bazı kişiler tarîkata giriyorlar. Çok geçmeden acayipten garaipten bahsetmeye kalkışıyorlar. Kendilerinin bir adam olduklarını zannediyorlar. Fakat büyük kim, küçük kim, o sonra belli olur. Bizim tarîkatımıza gelen kimse uzun yıllar çalışır. Ancak kendi küçüklüğünü (yokluğunu) fark eder. Yetmez mi bu fark. Çünkü keramet (varlık) kulu Allah Teâlâ'dan uzaklaştırmaya yarar.[22] İnsan, Ahlak-ı Muhammedi ile ahlaklanmalı kuldan istenen budur. İnsan ile ebedi âleme gidecek kazanç da budur.[23]

"Bir gün bize iki kimse geldi.

---

[22] *Ebû Saîdi'l-Kurâşî'den rivayet edildiğine göre, şöyle demiştir:*

"Nebilerin uğradıkları musibet, vahyin kesilmesi; Evliyaların uğradıkları musibet, kendilerinden keramet zuhur etmesi; müminlerin musibetleri ise, ibadetlerinde kusur etmeleridir." (KARABULUT, Ali Rıza, Kayseri'de Meşhur Mutasavvıflar, Kayseri, 1984, s.61)

[23] *Yokluk, Ahmed Âmiş kuddise sırruhu'l-azîz Efendinin buyurduğu gibi;*

> "Şeriatı tut (mak), hakikati yut (mak)" tır.

Üstat Abdülâziz Mecdi kuddise sırruhu'l-azîz Efendi derdi ki; Bir gün mürşidim Ahmed Amiş kuddise sırruhu'l-azîz Efendi:

"Mecdi, sakın sırrı fâş (açığa vurma) etme!" *dedi. 'Acaba bir şey mi yaptım?' Diye korktum.* Benim korkumu *gidermek ve bir hakikati bildirmiş olmak için buyurdular ki;*

*"**Edemezsin ki, edilemez ki! Ruhunu ortaya at, fâş et, anlat bakalım. Edemezsin. İşte O da öyledir.**"*

Bununla ilgili olarak Abdülâziz Mecdi kuddise sırruhu'l-azîz Efendi demiştir ki;

"Cenabı Hak sırr-ı vahdetin gizlenmesini ister ve bu işi sayısı sınırlı kullarıyla idare eder. İrşat (hidayet)ve idlâl (dalâlet) hep kendisindendir." *(ERGİN, a.g.e. s. 238–239)*

Allah Teâlâ yolunun taliplerinden biri, bir velîye yalvarır:

"Ne olur, bana tasavvufu öğret! Ne olur, bana marifetullahı anlat!"

Rabbin velîsi tebessüm eder:

"Peki, ama önce sen bir aksır!" *der. Adam şaşkınlıkla cevap verir:*

"Aksırmam gelmedi ki, nasıl aksırayım?.."Velî sükûnetle cevap verir:

"İşte nasıl aksırman gelmeden aksıramazsan, Marifetullah da Hakk

tarafından kula verilmedikçe anlaşılamaz, sözle Öğrenilemez. Bunun için

"şeriatı tut hakikati yut" demişler." *(BURGAY, Hasan, Hazreti Muhammed (s.a.v.)'in Varisleri, Ankara, 1994, s.5)*

"İsmail Efendi, sen bu şeyhliği buldun mu? Çaldın mı? Aldın mı? Dediler.

"Bende onlara; ne buldum, ne çaldım, ne de aldım. Hini sabâvetimden beri, kendimi bir yokluk içinde ve yok bilirim; dedim." Onlar;

"Haydi, İsmail Efendi, imtihanı kazandın dediler."[24]

Eskiden tarîkata intisap için gelenlere, şeyhler ilkönce şunu telkin ederlerdi.
"Gardaşım, yüz sene önce sen var mı idin? Yüz sene sonra var mı olacaksın?"
Sorulara hayır cevabını veren ihvana;
"Gardaşım, iki yokluğun arasında olan da ne varlık olursa sen O'sun. Buna göre hareket et."
Yokluk tevhit mertebesinin başlangıcı ve sonudur. **Tarîkat yok'tan, var'a giden bir yolculuktur.**

Kaynak: İlm-i Ledün Sırları

---

[24] *Bu olaya benzer bir rivayette şu şekildedir.*

Efendi Hazretleri buyurdu ki;

Eve biri gelerek;

"Efendi Hazretleri sizi Meydan Camiinden bekliyorlar." Dedi. Efendi Hazretleri;

***"Üstümü giyinip geliyorum"** dedim ama kapıya tekrar geldiğim zaman o zat orada yoktu. Bende Meydan Camiine vardım. Çağıran zat kapıda nöbet tutuyordu o gece karanlığında camiinin içi bembeyaz bir nur gibi parlıyordu. Bana;*

"İçerde seni bekliyorlar" denildi, içeri girdim, bütün meşâyih-i izam ve Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem dâhil olmak üzere oradaydı. Bana şunu sordular:

"Senin için kutup mutup diyorlar, ne diyorsun?"

***"Efendim ben kendimi yoklukta buldum"** deyince:*

"Tamam, şimdi gidebilirsin imtihanı kazandın"** demişler. Efendi Hazretleri bu olayı anlatırken **"ya bana dervişlikten sorsalardı, ne cevap verirdim."

TOZUNU AL DERLERSE

Temiz kalpli, iyi soylu, akıllı bir delikanlı deniz yoluyla Rum kıyılarına çıktı. Kıyıdakiler onun erdemli, temiz kalpli ve akıllı biri olduğunu görünce, eşyalarını alıp onu iyi bir yere götürdüler. Delikanlı, günlerini burada konaklayarak geçirmeye başlamıştı ki bir gün, orada yaşayan âbitlerin ulularından biri, delikanlıya;

"Şu mescidin tozunu alıver."

diye emretti. Delikanlı, bu emri işitir işitmez hiçbir şey demeden oradan çıkıp gitti. Bir daha izini gören olmadı. Bunun üzerine şeyh ve müritleri delikanlının gidişini, hizmet etmek istemediğine saydılar. Yine bir gün müritlerden biri, onu yolda yürürken yakalayıp hemen sordu;

"Dostum! Kötü fikre uyup aldanmış oldun. Allah dostlarının hizmetle makama erdiklerini bilmiyor muydun?" Delikanlı, yana yakıla ağlamaya başlayıp;

> "Ey cana can katan, gönüller aydınlatan dostum!
> Ben orada toz-toprak görmedim. Ve işte o an anladım ki bu yerin tozu da toprağı da benmişim.
> İşte bu yüzden oradan ayrıldım."

dedi.

Tarikata giren her dervişin tek gayesi kendini hor görmektir. Yücelik istiyorsan, alçakgönüllü olmaya gayret et. Yücelik bir damsa, merdivenleri alçakgönüllülüktür. Meyve veren dal nasıl baş aşağı sallanıyorsa, akıllı insan da alçakgönüllü davranıp boynunu eğer.

Kaynak: Şeyh Sâdî Şirâzî –Bostan

ADEME BÜTÜN İSİMLERİ ÖĞRETTİ

30. Hani, Rabbin meleklere, "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" demişti. Onlar, "Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamdederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz." demişler. Allah da, "Ben sizin bilmediğinizi bilirim" demişti.

31. **Allah, Âdem'e bütün varlıkların isimlerini öğretti.** Sonra onları meleklere göstererek, "Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi bana bunların isimlerini bildirin" dedi.

32. Melekler, "Seni bütün eksikliklerden uzak tutarız. Senin bize öğrettiklerinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Şüphesiz her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin" dediler.

33. **Allah, şöyle dedi: "Ey Âdem! Onlara bunların isimlerini söyle."** Âdem, meleklere onların isimlerini bildirince Allah, "Size, göklerin ve yerin gaybını şüphesiz ki ben bilirim, yine açığa vurduklarınızı da, gizli tuttuklarınızı da ben bilirim demedim mi?" dedi. [Bakara Suresi]

Allah Teâlâ, Kurân-ı Kerim'de buyurduğu üzere aşağıdaki haberin gerçekliğinden şüphe etmediğimiz gibi, insanlardaki ana dilin bir yönlendirme sonucu açığa çıktığını anlamış oluyoruz. Bunun diğer bir izah tarafı melekler tarafından kayıt altına alınmış hayatımızda dil faktörünün sadece basit bir imgelemeden başka bir şey olmadığıdır. [Melekler bütün dilleri nasıl biliyorlar sorusuna cevapta olabilir.]

Yeryüzünde bulunan bütün dillerin fonetik, sistematik yapısının fıtratımızda mevcut olduğuna kanii olmak gerekiyor. Ademin çocukları olarak dünyayı paylaşmada bencil oluşumuz, bizi bazen hayvandan daha aşağı kılışı ile cehalet yarışına girmemizden dolayı günahkar oluşumuz, kulluğa pek yakışmıyor görünüyor.

İhramcızâde İsmail Hakkı

http://www.hurriyet.com.tr/komadan-uyandiginda-cince-konusuyordu-27133132

KOMADAN UYANDIĞINDA ÇİNCE KONUŞUYORDU

hurriyet.com.tr
03 Eylül 2014

İki sene önce geçirdiği trafik kazasının ardından yaklaşık bir hafta komada kalan Avustralyalı Ben McMahon, komadan anadilini tamamen unutmuş bir halde ve Çince'nin bir lehçesini konuşarak uyandı.

Çinli'ye benzeyen bir hemşireye şikayetlerini anlatıp bir kağıda ailesini ne kadar sevdiğini ve düzeleceğini Çince yazan genç, hem ailesini hem de doktorları şaşırttı.

McMahon, okul yıllarında Çin'in kuzeyinde ve güneybatısında konuşulan ve Çince'nin bir lehçesi olan Mandarin'i öğrenmişti ancak hiçbir zaman akıcı olarak konuşamıyordu. Bu durumu fırsat bilen Ben McMahon, Şanghay'da ticaret okumaya başladı ve aynı zamanda Çince tur rehberliği gibi işlere başladı.

McMahon, komadan uyandıktan yaklaşık üç gün sonra ise anadilini hatırlamaya başladı.

Daha önce de 2010 yılında 13 yaşında bir kız anadili olan Hırvatça'yı unutmuş ve Almanca konuşmaya başlamıştı. Geçen sene temmuz ayında ise Amerikalı bir savaş gazisi bilinçsiz bir şekilde bulunmuş ve uyandığında kim olduğuna dair en ufak fikri olmamasına rağmen akıcı bir şekilde İsveççe konuşmaktaydı. Doktorların McMahon'la ilgili teorisi ise kazada gencin beyninin anadilini konuştuğu bölümün zarar görmesi ve bunun üzerine Mandarin bilen kısmının aktif hale gelmesi şeklinde.

BİR ZAMANLAR

"İnsan yaşlandıkça, iki şeyi gençleşir: Uzun yaşama arzusu ve mal sevgisi.."
(Hadis-i Şerif, Buhari).

Hayal değil gerçek. Bir site vardı. Niyeti temizdi. Gayreti çok idi. Tasavvufun terbiyenin temel kaynaklığı yapan eserleri toplayıp servis ederdi. Derler; yükselirken çok eleme yapamazsın. Kifayetsizlik veya keyfiyetsizlik. Kavuştuğunu, bulduğunu alırsın. Sonra zaman, bu huyu eskitir, bırakmaya mecbur kalırsın. Çünkü söyleyenler sesini çıkaranlar çıkmıştır. Bunu neden koydun ki, olur mu, bizim şeyh bunları kabul etmez ....Birde bağımlıysan, güdülmeye itilmeye mecbur olur kalırsın. İşte bu site de bizden de birşeyler alıp, meydan çorbalarına sorgusuz alır katardı. Şimdilerde durum değişmiş görünüyor. Artık karınları doymuş halleri ile keyiflerine kahve bulmaları artık zor gelmiyor ki, bizden aldıklarından silebildiklerini silmişler, yapamadıklarını da olabildiğince sansürlemişler. Bizimse yılların eskitemediği huyumuz [batsın] aynı toprağı korkmadan gerektiği yerde kazdık, gerektiği yerde kokan lağımı mecrasına gidebilsin diye üzerinden akıttık. "La"ğım bizden çıkar ama lağımdır. Onu "il"lasına ulaştırmak için buhar olsun gayretinden uzak kalamadık. Ancak bizim yol çukuru çok olan yerdir, yürümesi de kolay değildir.

Geçmişinden geleceğine değişmeyen çizgide olmak zor bir iştir.

Hazirelerde çok makber vardır. Olanı vardır olmayanı vardır. Hepsini sırlamıştır. Buralarda yatanı bilen bilir, bilmeyenide bir zaman sonra iyi bilinir olan yerdir. Sonuçta hepsi derviştir. Ancak insanda olan varlık lekesini silmek için hazirede yatmak kâfi gelmez.

Tasavvuf felsefe midir, hayat mıdır?

Dünyayı tekkeye sığdırarak yaşamayı bitiren devr-i zaman tekrar bir daha çıktığı yere girer mi?

Kalemi yazan olmak başka varlığa baş koymak başkadır.

Tasavvufu süslü püslü kelimelere/kitaplara hapsetmek ile menfaat mi vardır?

...

Nefs arkadaşımız değildir. Ancak kardeş gibi yaşamaya mecburuz. Kutu gibi kapalı ol, dışarda ağlayan sızlayanlar olsun sen tekkende mektep aç dur, gelen olursa bizim, giden olursa vur patlasın çal oynasın.

Bu mu emredilen?

Olmaz...

Bana bir harf öğretenin kölesi olurum demek isteyen, ne için demiştir, sormak gerekir. İlim minnetsiz mi yükseliyor? "Lenâ" nın nunu dersin ama fetvalarını duyuracak talebe bulamazsın.

Akan yağmurlar ile yarıklar kayboldu diye yarık kapanmaz ki.

Geldi geçti. Her zaman tiksindiğim varlık kokusunu tekrar tekrar görüp duruyoruz. **Kapıda yetişen tosunun değeri olmaz** derler. Biz bu şekilde demiyoruz. Diyoruz ki, **yolunu yoldan ayırma, önceden yaptığını sonradan unutma.**. Allah Teâlâ bile peygamberlerini tekrar tekrar gönderirken tevhidine her devir başka ad taktı. Tevhid, bir vakit Yahudi oldu, bir zaman Hristiyan, en sonunda İslâm ile son noktayı koydu.

Evet, değişiyorsan, değişmeğe mecbursun. Bu bir zaman tengri, bir zaman il, bir zaman Allah olur gibi. Ad değişince Allah Teâlâ mı değişiyor, anlayış mı, bunu anlamak lazım.

Bu tür işleri zaman kendi içinde tedavi eder. Sefine limana uğrar fakat varacağı hakikat liman değil vilâyettir. Bizim üzüldüğümüz terbiyede en önce bilinmesi gereken yokluk halini en sona bırakıp unutmaktır.

İhramcızâde İsmail Hakkı

FRANCİS ALŸS, PATRİOTİK HİKÂYELER

İma'dan

CUENTOS PATRİOTİCOS – FRANCİS ALŸS

Yol açmak:

Açılmak;

başlamak, hepsi bu kısa hikayede.

Tasavvufta dervişlere "koyun" mecazını uygun görürler. Bu kısa filimden hisseler çıkarabilirsiniz. Burada önemli olan müride yol aldıran şeyh, seyrinde müridle yol alması gerektiğidir. Ne yazık ki günümüzde seyyar olan şeyhler çok kalmadı. Bir çoğu eski çalıştıklarına sayıyorlar.

İhramcızâde İsmail Hakkı

Not: Site altyapısı müsait olmadığından aşağıdaki lingteki orijinal olanı seyretmenizi tavsiye ederim..

https://vimeo.com/70139348
cuentos patrioticos – Francis Alÿs from joe romo on Vimeo.

HUZURUNDA

Meczubâne

Dün çıkmıştım sahraya vardım oturmuş köşesinde bekleyip duruyordu ağlar mı gülermi halinden çözülmez gibiydi oğul geldin iyi ettin yine mi yalnız geldin dedi olmuyor sultanım gelenleri yollarda kaptırdık kurda kuşa bazıları da bizi yem etmek istemişti otur bakalım kim gelir kim gider beş gelir üç gider yetmez mi bu sevda tükenmez mi intizar taş düşerken üstümüze ezildiğimizi gören de olmaz feryad edenler feryadında içenler içerde bize de yazılmamış günahlar var yok arasında çok değil mi ki suçlandığımız dermanımıza iltifat veren gelen geldi giden gitti dağ başıma yıkılıyor bekleyen beklediğini bilmiyor yüz göstermelik olsun sözler yerinde donmuş iken ateşin derdi kendine yetiyor oturssak yanyana anlasak birbirimizi kaybolanlarla kaybolsak değil mi kötülük yok ki bizde kötü olalım iyilikte para etmiyor çorbamız kaynasada tuzu yok diyen içeni tükürüyor ayaşlı kaldırsa başını bize gelir mi derdimize bakar mı gider mi öt kuşum öt diye bülbül öter mi güle name yak gül soluyor akan kanım da kalmadı gül ölüyor başını kaldır da bak şemsin gölgesinde kararan divanenin kokan diline perde mi olursun yoksa kesilip kesilip gelen gider mi dersin oldu muydu olmadı mıydı hazret geldin gidiyor aynasında siyah tozun kalkmaz renk vermiyor temiz olsun derdin aynanı siyah eyledin görsem de görünmez oldu sen mi ben mi düzelmez içine sakladın andın adını derin kuyudan ses gelmiyor dervişin geldi hızrın geldi ne farkı var birini bir kere tekrar etmedin atıverdin heybene delikli heybe heybe midir düşen düşene kestin kestin kesileni kesilmeyen başköşede ağlayan yerde sevinen tepede yaptın elinle yıkamazsın dilinle kıyamazsın bile anlayanın kafasına tokmak vurusun beline döer gidersin gelsende niye geldin demine çıkmışlardı uçmuşlardı düşmüşlerdi tekrar tekrarı niye sevmek bitti gülmekte mana yok geldin getirdin götürdün şimdi ne diye içim içim içim ayırdın sonra şu bu mu olsun kayırdın sordunda vermedin aldın hesap vermedin kahrederim dur dedin taşına taşına sığmayan yerinde gölgeni karanlık etmedin olsaydı karanlık bir gölgen bilirdik görmesek bile gölgesi beyaz olanın kendisi ne olur karanlık yerin olsa yer bilirdik sığınırdık yerine büyüksün büyüksün de bizi çok küçük ettin sonra kendini çok gösterdin çok küçük sonra sordun ben neyim sen nesin gelsen bir türlü gelmesen bir türlü kandırdın dönülmeyen yere attın dönsen bir türlü dönmesen bir türlü türlü türlü açtın perdeyi benzersiz benzersiz diye anlatanlar anlattı anlattıkları nerede dönülmez akşamın ufkunda dinlenen hikayenin tekrarı yoktu da hepsi neden anlattı kırılan kırılana düşen düşene deli olsan ne yazar muhtaç olursun bir ipe isyanı eden tarafımı kır sonra isyan etmem için çağır olmayan nerede olan nerede hazret gelir dersin gelen gelmez gider dersin perdeli olan aklıma perdesiz söylersin sonrada gel bunu oku dersin okunana okuyan ağlayan sevinen istenen yoksa eğer bu kelimeler bu düşler sabahlara yazgımı akşam fırtınalı yerde bize kalan yalnızlık mı aynalı çağırdı ayaşlı geldi hikayen olsun diye yağmur verdi aşıkların söyler akıllılar evirir çeviride bu dinlenen nağme bir kere söylendi benzersizdi elini tutmak için el vermezsin dilini tatmak için

söylemezsin kalbin kalbe benzemezki içine giresin kahroldum demene gerek yok olan oldu biten bitti hesap vermezsin kalk kalk bu dava bitmez bununla gitmez şükredelim ki kendi kendine alısın versin bizi de hesaba katmasın söylediğine inanmazsan inanacağını söyleyip aldatırlar yola seni koyarlar varsan yoksan ortada kalırsın kanarsın kandırırlar anlamazsın anlatırlar sonra defe vurup zil çalarlar hazret bu köşe sana bu köşe buna kalmayan yerde aranmak boşuna kulların ile olmak ise olmuyor yalnızlık çekilmiyor küssen küsülmüyor gel gideli devrana pervane şemine vurulmuyor şem aşık değil ki yanmıyor pervane kaçmıyor dönen pervaneyi yakan şem de ateş kalmamış hikayesi okunmuyor hazret sende aşkını kaybettiyesen eğer pervane kime döner kimden döner yanan vardı yandıran vardı pervane varda şem nerde kaldı ateşin kar sıcağında soğuk diye bir şey vardı üşüttüler bir ara ateşi hala ısınamadı hazretin kelamı noktasız kalınca cümlede mana bir öncekinden ayrı kaldı mı boş oldu anlar dönen yanan şaşa kaldı gel gidelim turun ateşinde kelam duyulsun için bize kaldı kelam olsa duyulmasa neye yarardı var olan olsa köre neye yarardı tanrı olsa kul olmasa tanrı mı kalırdı dön dön dönersin geldiğin yerden yerine dönersin bekleyen beklediğini gitttiğini bilmeden söz tepeye kaldı

İhramcızâde İsmail Hakkı

KÜSTÜRMEK İÇİN ÇOK UĞRAŞTIN

Seven kim, sevilen kim?

Her istediğin sende,
Sende sendesin,

Dedin, dedinde
çokta naz ettin,

Büyüklük küçüklük nerde kaldı,
geçen eyyamı bir çırpıda silelim.
Neydi o nâmeler, verilen vaatler.

Gidiyorum, desem ne olur?
Duyar mısın?

....kim duyar seni?
ağlayana bu kadar acıyorsan

......gülüp dursam duyar mı beni?

Böyle olmamalıydı.
Fakat oldu
Büyüksün.
Elimi kolumu bağlayıp kuyulara attın.

Merdivensizim.

Çıkaranım olur mu?
Dedim.

bekledim.

Sende dahi gelmedin.

Vefasızlıkta bir tanesin.
Hani derdin kapım açık
Açık kapını hiç görmedim

Bitmem içinmiydi bütün bunlar

neden uğraştırdın?

..Dön

demeni beklemem
Giderim.

....Olsun

Büyüksünde

Küstürmek için bence çok uğraştın

İhramcızâde İsmail Hakkı

KÜSKÜNÜM

Yaşamak içimden gelmiyor artık

Öylesine dertli öyle üzgünüm

Bu dünya hiçbir tat vermiyor artık

Aldığım nefese cana küskünüm

Herşey boş anlamsız şimdi gözümde

Bin öfke bin nefret herbir sözümde

Yılların çilesi belli yüzümde

Aynada baktığım yüze küskünüm

Yanlızlık yarası bende sarılmaz

Halimden derdimden kimse anlamaz

Nerde sevdiklerim neden anlamaz

En yakın dostuma küskünüm

https://youtu.be/5E2-QJZiF1Y

BÖYLE Mİ OLMALIYDI -Tanju Okan

Kimbilir kaç oldu saat

Gönlümde dert, gözümde yaş

Nasıl da geçiyor hayat

Geçiyor yavaş yavaş

Nereye gitsem, ne yapsam faydasız

Unut demek kolay

Unutmak imkansız

Böyle mi olmalıydı, böyle mi?

Aşk dedik, sevgi dedik

Bizim için her şey dedik

Ev dedik, yuva dedik

Bizim için kutsal dedik

Böyle mi bitmeliydi, böyle mi?

Böyle mi olmalıydı, böyle mi?

https://youtu.be/6vmciI-E3Yo

AÇILIN KAPILAR ŞAHA GİDELİM

Hızır Paşa bizi berdar etmeden,

Açılın kapılar Şah'a gidelim,

Siyaset günleri gelip çatmadan,

Açılın kapılar Şah'a gidelim.

Bunda bilmeyeni bildirirler mi

Eli bağlı namaz kıldırırlar mı

Yoksa Şah diyeni öldürürler mi

Açılın kapılar Şah'a gidelim.

Aslımız Muhammet kıyman cellatlar

Üstümüzde bite davacı otlar

Ölüm Allah emri ya eziyetler

Açılın kapılar Şah'a gidelim.

Her nereye baksam yolum dumandır

Pirim bana küfür etse imandır

Zincir boynum sıktı halim yamandır

Açılın kapılar Şah'a gidelim.

Sağlıklı mı ola dostun illeri

Karşıda görünen tozlu yolları

Şah'tan elçi gelmiş dem bülbülleri
Açılın kapılar Şah'a gidelim.

Güzel Şah'ım çıktı m'ola köşküne
Can dayanmaz gayretine müşkine
Seni beni Yaradan'ın aşkına
Açılın kapılar Şah'a gidelim.

Kapısı yok bacasından bakarım
Gözlerimden hasret yaşı dökerim
Şah'a giden bir bezirgan tutarım
Açılın kapılar Şah'a gidelim.

Pir Sultan Abdal'ım güzel şah canım
Ağlamaktır benim demim devranım
Arşta melek yerde çeşm-i efgânım
Açılın kapılar Şah'a gidelim.

Pir Sultan ABDAL

https://youtu.be/CYIYy6dJ7-s

ZAMANIN SAHİBİNDEN HİMMET İSTEMEK İÇİN

Hz. Şeyhu'l-Ekber Muhyiddîn-i Arabî (kuddise sırruhu'l-celî) Efendimizin haber buyurduğu bu salavat ile zamanın sahibinden ve Gavsından himmet talebinde bulunabiliriz. Himmet ve istiâne yolunun usûlene göre zamanın sahibinden himmet talep etmek demek, Hz. Rasûlu'llâh salla'llâhu aleyhi ve sellemin ruhaniyetinden istemek ve bir ileri makamda Allah Teâlâ'dan istimdat niyaz etmektir.

(Kaddesa'llâhu esrârahum ve rahîmehum ve nefaanâ bi-ulûmihim ve şeffi'hüm fînâ. Âmin. Allâhümma'hşürnâ bihim ve bi-âlihim. Âmin.)

Kaynak: Mecmuâtü'l Ahzâb

[slideshare id=58207786&doc=ibnarabisalat-kutb03-160212204513&type=d]

ERENLER ve TASAVVUF

Ahmet KABAKLI

Bugün aklımdan geçen şu idi:

Tasavvuf, gerçi, İslâm'da, ilimde, tarikatta ve âlemde belli idi. Ama özü ne idi?

Özü belli ise şu değişik sözler, hattâ uyuşmazlıklar nereden çıkıyordu?

Din belli, ilim belli... Velâkin tasavvuf da o kadar belli ve açık seçik miydi?

Yoksa, **"pir"**inin **"şeyh"** inin şahsiyetine, tarikatına göre bir şekil mi almakta idi?

Öyle olmalıydı ki, bu kadar çok tarikat bulunuyordu.

Bunu düşünürken bir ses, bana:

Bu çeşitlilik ve ihtilâfı, gerçek mutasavvıfların şahsiyet ve heveslerinde değil de, âlemleri Yaradan'ın, sonsuz Tecelli (belirme, görünmelerinde aramanız lâzım, dedi. Kısa yoldan Ermişler Meclisi'ne koşmamı salık verdi. Hayâl kanatlarına binerek Ermişler Mescidi'nin eşiğine vardım. O günkü sohbetin başı, ünlü eseri **"Mantıku't-Tayr"**da, kuşları, hak dilince konuşturan **Feridüddin Attâr** idi. Kulak verdim: Tecelli'yi, **"Simurg'u (Anka)** timsali ile şöyle anlatıyordu:

> "Simurgun şaşılacak ilk işi şudur:
> Bir gece yarısı, Çin ülkesinde göründü. O ülkeye kanadından bir tüy düştü. Bütün şehirler birbirine girdi. Herkes, o tüyden başka bir nakış, bir resim elde etti. O nakışlardan birini gören bir çeşit iş tuttu.
> Kanadının tüyündeki nakış görünmeseydi âlemde bu kavga, bu gürültü olmazdı. Bütün bu eserler, onun parlaklığından meydana geldi. Bütün bu âşıklar, kanadının bir tek tüyündeki nakıştan zuhur etti. Vasfının ne başı bellidir, ne sonu...

Meclis'te bulunan ve darıltılan yazmış olan Fahreddin Irâkî de, Attâr'ın söylediklerine sanki devanı eder gibi:

> "Sevgili her aynada , her lahza başka bir yüz gösterir ve her zaman başka bir surette görünür... Allah 'ın cemâli (güzelliği) yüzbinlerce çehreye mâlik olunca. her zerreye, cemâlinden, başka (değişik) bir yüz göstermektedir."

Başını önüne eğmiş ve bunalmış hâl içinde görünen, Türkmen külahlı Kaygusuz Abdal, birden söze başlayarak, o iki mürşidin Arapça-Farsça ve derinleme sözlerini sade Türkçe mısralar hâlinde diziverdi:

> Bu dünyanın misâli, muazzam şâr'â benzer
> Burda bizim ömrümüz, bir tez hazara benzer
> Bu şar'ın hayalleri, türlü türlü hâlleri
> Aldatmış gafilleri, câzu ayyâra benzer,
> Bu şâr'da hayal çoktur, haddi hesabı yoktur
> Bu hayâle aldanan otlar davara benzer.

Tasavvuftaki çeşitliliğin, "tecellimdeki sonsuzluğa hayranlıkta ve çokluk içinde Tek'i arayıp bulmaktaki usul fazlalıklarında olduğunu böylece anlamıştım. Öyle ise... Bekledim... Ermişler, Tasavvufu, kısa kısa tarif etsin, anlatsınlar da, onları zihnime nakşedeyim, dedim.

Meclis, bugün kalabalık, rahmetli Mahir İz hocamızın "Tasavvuf" ve sayın Yaşar Nuri Özrürk'ün: **"Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnete Göre Tasavvuf"** kitaplarında görülen meşhur sofilerin çoğu, o sohbete ilişmişler. Nitekim Aksaray'daki "Oğlanlar Tekkesi"nin şeyhi İbrahim Efendi 25 beyitlik "Tasavvuf" manzumesini okudu ki, aklımda kalanlar şunlardır:

> Bidayette tasavvuf sofi bîcân olmağa derler
> Nihayette gönül tahtına sultan olmağa derler
> Tasavvuf kalb evinden masiva-llahı gidermektir
> Tasavvuf Hakk'ın esrarında hayran olmağa derler
> Tasavvuf her nefeste şarka ve garba erişmektir
> Tasavvuf bu kamu halka nigâhbân olmağa derler
> Tasavvuf cümle zerrât-ı cihanda Hakkı görmektir
> Tasavvuf âlem-i akla Süleyman olmağa derler
> Tasavvuf, ilm-i Hakk'a sinesini mahzen etmektir
> Tasavvuf sofi bir katreyken umman olmağa derler
> Tasavvuf on sekiz bin âlemle dopdolu olmaktır
> Tasavvuf cümle âlem cismine cân olmağa derler.

Meclis'te bulunan daha eski eşsizler ise, kıldan ince, kılıçtan keskin ve kalemden kısa tasavvuf tarifleri ile sohbeti şenlendirdiler. Cüneydî Bağdâdî'nin şu tarifiyle, akıllar başlan terkeder gibi oldu:

> Tasavvuf, Allah'a muamelenin sâflığından ibarettir. Allah'ın, seni senden gidererek, kendisiyle diri kılmasıdır.

Bu tarif Yunus Emre'de şiirli yankılarla alevden sözler kesildi:

> Beni, bende demen, bende değilem
> Bir ben vardır bende benden içeri

Şiblî, Yunus'un önüne açtığı bu kuyudan başı dönmüş gibi:

> Tasavvuf, Allah'ın dışındaki mevcutları görmeğe tenezzül etmemektir. Allah ile ülfettir ve nefsi kontrol altında tutarak, ruhun getirdiği ilhamlara açık olmaktır,

dedi.

Şamlı Ebû Amr, Şiblî'yi başı ile onayladıktan sonra: Tasavvuf, mevcutlardaki eksikliği görebilmek... Ve noksanlıktan arınmış olan Allah'ı müşahede edebilmek için, eksik olan her şeyden yüz çevirmektir diye ilâve etti.

Derken Şeyh Sadeddin-i Mahmud-ı Şebüsterî, biraz da sert bir çıkışla ve Allah'ı anlatmanın imkânsızlığını vurgulayan şu mısraları} la "tarif" furyasına son verdi:

> **Allah hakkında az çok söz söyleyenler, hep kendi görüşlerini anlatmışlardır. Tanrı'nın zâtı ise, tariften de münezzehtir (arınmıştır), nitelikten de. O, söylenen sözlerin hepsinden yücedir.**

Şimdi sohbet edenlerin gözleri Mevlâna oğlu Sultan Veled'de idi. O ise sohbeti, bir rüya tabiriyle bağladı:

Dün gece, bir ihtiyar, rüyamda bana:

> **Aşk yolunun âfeti, benlik ve bizlik'tedir,**
> demişti. Ona:
> Benlik ve bizlik nasıl olur, bunu bana anlatın, çünkü bütün müşküllerin halli sizin elinizdedir, dediğim zaman, ihtiyar dedi ki:
> **Hakk'ın aynı olmayan her şey ben ve biz'dir.**

Allah, bir "Hadis-i Kudsî"de, **"Eğer ben bir kulu seversem, onun gözü, kulağı, dili olurum"** buyuruyor. Bunun mânâsı şudur:

> **Eğer, kalıcılık istiyorsanız, bilin ki bâki olan benim. Kendinizden geçip bana bağlanınız ki, benim varlığım sizin varlığınız olsun!**

388 Yazılar

Sh:17-20

Kaynak: Ermişlerin Sohbeti- Ahmet Kabaklı, Türk Edebiyat Vakfı Yayınları, 1- Baskı 2016, İstanbul

DÖN GEL BİRTANEM Selda Bağcan

Güneşe, yıldızlara sorar seni ararım
Yağmura, bulutlara sorar seni ararım

Yorgunum aramaktan, gördüğüme sormaktan
Dön gel bir tanem dön gel

Asırlık şu çınara su içtiğim pınara
Havadaki turnaya sorar seni ararım

Ağaçlar çiçek açtı, ayrılanlar kavuştu
Dön gel bir tanem dön gel

Şehirde varoşlara, caddeye sokaklara
Mecnun misali sana sorar seni ararım

Gözlerim yaşla doldu, sen yinede gelmedin
Dön gel bir tanem dön gel

Günah değil gurbette ağlattın hasretinle
Nerdesin şimdi nerde sorar seni anarım

Dön gel bir tanem dön gel, nedir ki sana engel
Dön gel bir tanem dön gel

MEVLÂNA "kuddise sırruhu'l-athâr" ıma ŞİİRLER

Bir kerrecik olsun gelerek hâbıma sen de
Göster bana dîdârını gel ey ulu sultan

Mevlâna'nın Hakk' yürümesinden sonra ilk şiiri, müridlerinden **Şair Bedreddin Yahya** yazmış, duyduğu acıyı şu rubai ile terennüm etmiştir:

Kâ dîde ki der gam-ı tu nemnâk neşod
Ya ceyh ki der matem-i tu çak neşod
Sovkend be ruy-ı tu ki ez puşt-i zemin
Bihter zi tuyî der şikem-i hâk neşod

(Derdinle ağlamayan göz nerede, yaşınla yırtılmayan yaka hani?

Andolsun yüzüne, yeryüzünde toprağa, senden daha, iyi birisi girmemiştir).

**

Doğu'da XV. ci Yüzyılın tanınmış İran Şairlerinden Abdurrahman Molla Camî (v: 1492) :

Her ki haned Mesnevi-ra subhu şam
Ateş-i duzah ber o bâda haram
Mesnevi-i Mevlevi-i mânevi
Hest Kafan der zebân-ı Pehlevî
Ân feridun-ı cıhân-ı mânevi
Bes büved barhan-ı kadreş Mesnevi
Men çi gâyem vâsf-ı ân âlicenâb
Nist Peygamber veli dared kitab

(Her kim sabah ve akşam Mesnevi okursa, Cehennem ateşi ona haram olur. **Mevlâna'nın Mesnevisi İran dilinde yazılmış Kur'andır.** Mânevi cihanın hükümdarı olan Onun yüce mertebesine Mesnevi bir delildir. Ben, O alicenâb zâtın vasfı hakkında ne söyleyebilirim. O, Peygamber değildir ama, kitabı vardır.)

**

Hind'li Şah Abdurrahman ise:

"Hest Peygamber, bibin dared kitab"

(Peygamberdir, kitabını da görebilirsin)

**

İran millî şairi Sadık Sermet, 1955 yılı 23 mayısında Konya'ya gelerek Mevlâna Türbesinde aşağıya bir kısmını aldığımız 32 beyitlik bir kaside yazmış ve okumuştu :

Bûy-i âşk âyed zihâk-i Konya
Aferin ber hâk-i pâk-i Konya
Konya ba-Kâbe-i dilhast in
Şehr-i ışk ü şehr-i Mevlânast in
Ey Celâl-i din-ü dünya mevlevi
Ey kelâmet hemçü firkan-ı mânevi
Ev kitabet behr-i mâ ümmil-kitâb
Ey hitabet behr-ima fasl'ül hitab
Mesnevi-i tu be dünya-i cedid
Mest tefsin zi-Kur'an-ı mecid
Vey huride ez neyistân-ı vücûd
Ber niy-ü nây-ı hoşavayet durûd
Hız ü ben ger k'âşinay-ı amedest
Z'an neyistan hemneva-i amadesi

(Konya toprağından aşk kokusu gelir, âferin Konya'nın tertemiz toprağına.

Bu şehir Konya'dır, yahut ta gönüller kâbesidir, aşk şehri'dir, Mevlâna'nın şehridir bu..

Ey, dinin ve dünya'nın Celâl'ı, ey Mavlâba, ey sözü Kur' an gibi manevî olan, Ey kitabı, bizce! kitabın aslı, ey sözü, bizce kafisi olan.

Mesnevi'n yenilenen dünyaya, kadri yüce Kur'an'm bir tefsiridir.

Ey varlık kamışlığından kesilmiş olan, Ney'in de sesi hoş, kamışlığın da.. Kalk ta gör, bir bildik, gelmiştir. O kamışlıktan ayni sesi Çıkaran biri gelmiştir...)

**

«İlticaya herkesin bir merd-i müstesnası var»
«Aşikan'ın zât-ı Mevlâna gibi Mevlâsı var»

NİYAZ-Leylâ Hanım Efendim

Sırr-ı aşkın dile etsin tesir
Medet et bendene Ya Hazreti Pır
Dil-i viranımı eyle taamir

Medet et bendene Ya Hazreti Pir
*
Cana kâreyledi nâr-ı firkat
Firkatin çekmiye yoktur takat
Halime eyle nigâh-ı şefkat
Medet et bendene Ya Hazreti Pir
*
Şah-ı aşkın dile ettikçe cülûs
Cesedim oldu misal-i fanus
Kereminden beni etme meyûs
Medet et bendene Ya Hazreti Pir
*
Cürmüm andıkça hele Sultanım
Dem-bedem arşa çıkar efganım
Sen bağışla kerem et İsyanım.
Medet et bendene Ya Hazreti Pir
*
Eser-i aşkın ile şems-a kamer
Hep sema-ın gibi devran eyler
Merhamet senden olur eyle nazar
Medet et bendene Ya Hazret i Pir
*
Dîdeme hak-i rehin ey Hünkâr
Tutiya olduğuna şüphemi var
Haleler etmededir bu dil-i zâr
Medet et bendene Ya Hazreti Pir
*
Gülmemiştir geleli dünyaya
Merhamet eyle kulun LEYLÂ'ya
Yüzü, akıyla götür ukbaya
Medet et bendene Ya Hazreti Pır

DÎDÂRINI GÖSTER

Yaman Dede (Abdulkadir Keçeoğlu-1888-1962)

Yıllardır arar dîdelerim gelmez o cânân
Yıllarca uzaklarda yanan dîde-i giryân
Bir dem görün Allah için üftâdene bir an
Göster bana dîdârını gel ey ulu sultan
*
Senden gelen âvâze-i kudsîye vuruldum
Bir lâhzada yüz bin kere coştum da duruldum
Hasretle döndüm, ne yazık, işte yoruldum
Göster bana dîdârını gel ey ulu sultan
*
Sordum seni kartallara kıskandılar onlar,
Sordum seni şimşeklere hep yandılar onlar,
Sordum seni ummanlara nâlândılar onlar,
Göster bana dîdârını gel ey ulu sultan

*
Sultan Veled'in pâyine düştüm de geçende
Sordum seni âhım yanarak kalb-i dehende,
Bir kerrecik olsun gelerek hâbıma sen de
Göster bana dîdârını gel ey ulu sultan

Günümüz Türkçesiyle

Gözlerim yıllardır arar, gelmez o cânân.
Ağlayan göz yıllardır uzaklarda yanar.
Allah için düşkününe bir an görün.
Güzel yüzünü göster bana ey ulu sultan!
*
Senden gelen kudsî sese vuruldum.
Bir anda yüz bin kez coştum da duruldum.
Hasretle döndüm, ne yazık, işte yoruldum.
Güzel yüzünü göster bana ey ulu sultan!
*
Seni kartallara sordum, onlar kıskandılar;
Şimşeklere sordum seni hep yandılar onlar.
Ummanlara sordum seni, inlemekteydiler,
Güzel yüzünü göster bana ey ulu sultan!
*
Sultan Veled'in ayağına düştüm de geçende,
Ağzımın kalbinde âhım yanarak seni sordum.
Bir kerecik olsun uykuma gelerek sende,
Güzel yüzünü göster bana ey ulu sultan.

(Kaddesa'llâhu esrârahum ve rahîmehum ve nefaanâ bi-ulûmihim ve şeffi'hüm fînâ. Âmin. Allâhümma'hşürnâ bihim ve bi-âlihim. Âmin.)

Kaynak: MEHMET ÖNDER, Mevlâna'ya Şiirler, (Mevlâna Müzesi Müdürü), 1958, Konya

[slideshare id=58183386&doc=mevlanaya-iirler-160212084223&type=d]

ÇOCUKLAR VE BİZ

Çocuklarınız sizin çocuklarınız değil,
Onlar kendi yolunu izleyen Hayat'ın oğulları ve kızları.
Sizin aracılığınızla geldiler ama sizden gelmediler
Ve sizinle birlikte olsalar da sizin değiller.
Onlara sevginizi verebilirsiniz, düşüncelerinizi değil.
Çünkü onların da kendi düşünceleri vardır.
Bedenlerini tutabilirsiniz, ruhlarını değil.
Çünkü ruhlar yarındadır,
Siz ise yarını düşlerinizde bile göremezsiniz.
Siz onlar gibi olmaya çalışabilirsiniz ama sakın onları
Kendiniz gibi olmaya zorlamayın.
Çünkü hayat geriye dönmez, dünle de bir alışverişi yoktur.
Siz yaysınız, çocuklarınız ise sizden çok ilerilere atılmış oklar.
Okçu, sonsuzluk yolundaki hedefi görür
Ve o yüce gücü ile yayı eğerek okun uzaklara uçmasını sağlar.
Okçunun önünde kıvançla eğilin
Çünkü **okçu**, uzaklara giden **oku** sevdiği kadar
Başını dimdik tutarak kalan **yayı** da sever.

Halil Cibran

NASIL YAR DİYEYİM BEN BÖYLE YARE

Nasıl Yar Diyeyim Ben Böyle Yare
Mecnun Edip Çöle Saldıktan Sonra
Alemin Bağına Bülbüller Konmuş
Nidem Benim Gülüm Solduktan Sonra

Karadır Kaşların Keman İstemem
Şu Gönlümden Özge Mihman İstemem
Ölsem De Derdime Derman İstemem
Ok Vurup Sinemi Deldikten Sonra

Coşkun Çaylar Gibi Çağlamayan Yar
Gönlünü Gönlüme Bağlamayan Yar
Benim Bu Halime Ağlamayan Yar
Daha Ağlamasın Öldükten Sonra

Pir Sultan Abdal'ım Sürem Bu Yolu
İnsanı Kamilin Olmuşam Kulu
İster Yağmur Yağsın İsterse Dolu
Nidem Ben Ummana Daldıktan Sonra

KUR'ÂN AHLÂKI NEDİR?

Sâmiha AYVERDİ

Kahveci çırağı, dört yanından çıkan telden kollarla tepeden birleşmiş dolu tepsisini sallaya sallaya, kalabalıklar arasından geçip, çayları komşu dükkânlara dağıtırken, tepsiyi her ne kadar öne-arkaya sallamış olsa da, çay bardakları veyâ kahve fincanları düşüp kırılmaz ve içindekiler de dökülmez. Türkü mırıldanarak, gamsız ve telâşsız işini gören delikanlı, çay bardaklarını müşterilerin önüne koyarken, onların düşüp kırılmayış sebebinin, merkezî kuvvetten ilerigelen bir fizîkî hâdiseye dayandığını ne teorik olarak bilir, ne de imân eyliyebilir. Fakat pratikte, ona öylesine inanmış ve güvenmiştir ki kahvehâne içinde hizmet ederken ne kadar dikkat eylese gene de elinden kazâ çıkarmaktan kurtulamadığını, bu yüzden de ocakçı ustadan dayak bile yediğini hatırlayarak, dükkân komşularına hizmet götüreceği zamanlar, o dört yanından çıkan tellerin tepede birbirine bağlandığı tepsiyi arkadaşlarına kaptırmamak husûsunda âdetâ yarış eyler..

★

Türkler'in toplum hayâtında herbir yanlarından kol atmış imanla vatan aşkının yek-vücûd olarak bir santrfüj vazifesiyle bütün memleket müesseselerini bu birleşik merkez etrâfında toplayarak dağılıp parçalanmaktan kurtarmış olduğu, bir gerçek olarak görülebilir. Tıpkı kuvve-i anil merkeziye'li ve çay bardakları dolu tepsinin, sallaya sallaya gezdirildiği hâlde içindekilerin zarar görmedikleri gibi..

★

Asırlar içinde Türk devlet anlayışı, bütünüyle ne ümmetçi olmuş, ne de şoven bir milliyetçilik anlayışıyla etnik gruplara kan ağlatmıştır. Onun için Müslüman Türk'ün idârî rejimi bir vicdanî hürriyet, bir âdil sosyal nizam, iktisâdı ve siyâsî bir denge üslûbunu yeryüzüne hediye eyleyen öyle bir terkip meydana getirmiştir ki, bunu, ancak o devirleri yaşamışcasına inceleyenler kavrayıp idrâk edebilir.

★

Şu da bir gerçek ki, İslâm câmiâsmın bir mensûbu olan Türkiye, satvet ve ihtişam asırlarının tecrübelerinden kazandığı târihî anlayışla lehimleyici bir merkezî fikrin etrâfında birleşmenin hayâtî zarûretine inanmaktadır. İşte, siyâsî ve iktisâdı sebeplerin sinsice ardına gizlenmiş ferdî veyâ zümrevî menfaat ve gafletler içine düşmüş İslâm dünyâsının yekpâreleşerek uyanmasının âdetâ bir ölüm-kalım çâresizliği olduğuna inanmış bulunuyoruz. Onun İçin de, duyulsa da duyulmasa da, Türk, sesini yükseltmek ihtiyâcından kurtulamıyor vesselâm.

★

Bu kısa sohbetten sonra genç Profesör İskender Öksüz ve eşi Emine Işınsu Öksüz ile görüşmek fırsatını bulduğum zaman, Türkiye'de mevcud bulunan Kur'ân kurslarının şekil, amel ve muhtevâları mevzûunda bir hayli konuştuktan sonra, sohbetimizin istikameti, **"sâdece Kur'ân okumak demek olmayıp, Kur'ân ahlâkı ile yaşamak demek bulunduğu"** noktasına gelip dayandı.

Böylesine yüce bir ideale erişmenin de, Kur'ân-ı Kerîmi en doğru şekilde anlamaya çalışmak ve yine onun emirleri gereğince, âyetleri üzerinde akl-ı selîm ile tefekkür etmekten başka yolu yoktur. Zîrâ Cenâb-ı Hak, bu ulvî kitabı beşeriyete bir hidâyet rehberi olarak gönderdiğini ve ona sımsıkı sarılmamızın lüzûmunu açıkça beyân ediyordu.

Hârun Reşid'in papağanı, Yâsin-i Şerîfi ezbere okurdu. Ne ki bu ezbercilik, onu kuş olmak seviyesinden öte geçiremediği gibi, Kur'ân ahlâkı ile amel etmeyip sâdece ezbercilikte kalan kimseler için de aynı kanunun geçerli olmasından tabiî ne olabilir?

Birgün Hz. Ayşe'den Resûlullah Efendimiz'in ahlâkını sormuşlar. Cevap olarak: **"Siz kur'ân okumuyor musunuz? Resûlullah'ın ahlâkı Kur'ân ahlâkı"** demiş.

Sözün mecrâsı bu noktada karar kılınca, genç edib Emine Işmsu Öksüz Hanım, haklı ve yadırganmaz bir istifhamla **"Kur'ân ahlâkı nedir"** diye ortaya bir suâl attı.

Keşke bu suâli herkes hepimiz birbirimize sorup, vardığımız neticeye göre kendimize çeki-düzen vererek bir İslâmî-medenî hayat istikameti çizebilsek...

★

İnsanoğlu, maddenin esîri olarak gözleri dumanlanalı beri dünyâya gelişinin sebeb ve mânâsını görmekten âciz kaldığından, bütün gücünü maddenin kendisine te'mîn edeceği refâha bağlamış bulunuyor. Böylece de ihmâl ettiği derûnî bünyesini tahrip etmekle, kendi kendini yıktığından habersiz, bir rûhî buhrânın gayyâsına yuvarlanıp kalıyor.

Teknik buluşlar, aklın basit meyveleridir. Yoksa, insanoğluna hayat huzur ve görüş istikameti veren, bütün bu buluşlar ve ıcâdlar değildir. Beşerin temelini kuran, ona güç kaynağı olup yekpâreleştiren kuvvet, mânevî değerlerdir ki, Kur'ân-ı Kerîm, onlara hasrettiği emir ve tavsiyelerle kütleleri sevk ve idare ederek ve cemiyetin bütün müesseseler inde kendini göstermek sûretiyle fazîlet ve hayrı, ışıklı bir rehber olarak toplumun önüne sermektedir. Amma ne yazık ki, kendini, kendi düzdüğü madde putunun kulu hâline getirmek gafletinden kurtulamamış bulunan dünyâ, fazîlet ve hayrın sesine kulaklarını tıkamıştır.

İnsanoğlu, Kur'ân neyi yap diyor ve neyi yapma diyorsa.. Bir başka ifâdeyle; Kur'ân'da bildirilen **"emir-yasak, helâl-haram, sevap-günah, ceza, tavsiye ve ikazların"** bütün bunların, behemehâl beşerin selâmet ve huzûrunun teminâtı olduğunun farkında değildir.

Meselâ en basitinden; içki de, kumar da İslâm'ın rûhuna aykırıdır.

Aklın iflâs ettiği noktada, kaptan köprüsünde mâneviyât yeralırsa, dünyâ dalgaları hayat gemisini batmaktan kurtararak selâmet sâhiline îsâl eyler. Yoksa, akıl ve akim verimleri, nefsânî ve hayvanı dalgaların saldırısında insanoğlunu parçalanıp dağılmaktan kurtaramaz.

Maddeyi hayâtın mihveri kabûl ediş; **"helâl-haram, günah-sevab, hayır-şer"** gibi manevî değer hükümlerinin iflâsı demektir.

Ancak şu var ki, akıl mahsûlü olan teknolojinin göz kamaştırıcı çeşitliliği karşısında hayran kalan insanoğlu, teknokratlara karşı çıkıp, "artık bu îcâdlardan bıktık, vazgeç!" diyemez. Bir koşu atı bile yarıştan sonra, yularından tutularak durdurulmak istense çatlar. Bugün de teknokratların elinde olan kütleler, yularını çekip ona "Dur!" diyemez. Bir an için yavaşlaşa bile, maddeyi emrine almış olanlar gene koşacaklardır. Zîrâ madde, insan aklını bu yarış için beslemiş, büyütmüş, hazırlamıştır.

Amma ne yazık ki madde dünyâsında o kovalamaca devâm ederken, insanoğlu, bir kenara ittiği rûhî değerleriyle olan dostâne irtibâtı kaybetmişliğinin azab ve ıztırâbını çekmektedir. Şu hâlde, onu kurtaracak yolu açmak gerek... O yol ise, ancak İlâhî emre kulak verip kendi kitâbını okumak; yâni kendi kendisiyle biliş tutarak, muhâsebeli, mes'ûliyetli bir mânevî teminâtın çatısı altına sığınmakla mümkün olabilir.

★

Einstein'in basit görünüşlü misâfirinin, **"Üstad, mükevvenât içinde dünyânın yeri nedir?"** suâline, elindeki tebeşirle kara tahta üstüne bir noktacık kondurarak: **"İşte bu kadar!"** demesi üzerine, aynı sâde adamın: **"Peki üstâd, dünyâ üstünde senin yerin neresi?"** diye İkinci bir suâlle onu, cevap veremeyeceği bir dehşete salmış olması ne kadar ibret-âmizdir..

Evet; bu cihân içindeki yeri hardal tânesi kadar küçük olan bir dünyâda, insanoğlunu inşâ' eden Kudret, onu sâdece maddenin eline bırakmak için yaratmış olabilir mi? Böyle bir sakat idrâk, kütleleri kendi-kendini yıkacak bir nihilizme götürür. İnkârcılık ise, vücûd ikliminde meydana getirdiği anarşiyle cemiyeti tuz-buz eder. Son devir insanının bu muvâzenesizlik yüzünden çekmekte olduğu ıztırâb, huzursuzluk çileleri gibi...

★

Kur'ân ahlâkı, kütlelere tasfiyeli ve muhâsebeli bir hareket ve canlılık veren hükümdârdır. O, insanoğlunu hayvânî vahşet istilâsından koruyacak, huzur ve âsâyişi sağlamakta benzeri olmayan tek buyruk sâhibidir. Samîmi, ihlâsh ve menfaatten arınmış yaygın bir îmân hayâtı, cemiyet içinde gâyeleşerek hayâtın bütününe hükmeyler ve böylece de fazileti ve hayrı tercîhe sebeb olur. Zîrâ, yapıcı bir karakter taşıyan îmân, bizâtihî dinamizm kaynağıdır. Böylece de ister alt, ister üst tabaka insanım vicdânî bir arınmaya götürür. Cemiyeti teşkil eden bu saf ve ihlâslı fertler, beşeriyetin yüzünü ağartan emniyet supaplarıdır.

Kur'ân ahlâkının neresi beşerî, neresi İlâhî olduğunu ayırmak mümkün değildir. Zîrâ îmânla beşerî ihtiyaçlar öylesine kaynaşmıştır ki, cemiyetin herbir müessesesinde birlikte sözleri geçer. Öyle ki, askerlikte, siyâsette, hukukta, ticârette ve sanâyide; kısaca, hayâtın bütününde hükmü geçen bu yekpâreleşmiş kuvvet; askeri kahramanlığa, devlet adamını basirete, hâkimi adâlete, tüccarı, esnafı ve sanâyiciyi dürüstlüğe iterek, hayat zincirinin passız ve kopuksuz teselsülüne yolaçar. Hülâsa, îmânla dünyâ öylesine kaynaşmış olur ki, kütlelerin içinde şaşmaz bir değerler hükmü hâline gelerek, insanoğlunu kendine ve Hakk'a karşı mes'ûliyet anlayışıyla sağlama almış olur. Böylece de hesâbını kendine ve Allah'a vermek borcu içine sokarak tevhîd'in fazileti ve teminâtı altına alır.

"Kendi kendisine ve Allah'a karşı dürüst kalmak" kazancıyla zenginleşmiş kişi, ekmeği üstünde bir lokmadan fazla katığı yoksa bile, gene de dünyânın en zengin ve huzurlu insanı sayılarak, cemiyet İçinde bir fazilet ve hayır kaynağı olur.

[slideshare id=58165589&doc=kuranahlaksamihaayverdi-160211193624&type=d]

TÜRK ORTODOKSLARI

> Papa Eftim hazretlerinin manevi huzurunda saygı ile eğilip şu düşüncemi zikrederim ki; Türkiye Cumhuriyeti askerine, polisine kurşun sıkıp milletimiz parçalamak ve huzursuz edenler örnek alsınlar ki,
> kim insan, kim değil bir daha ortaya çıksın.
> **İhramcızâde İsmail Hakkı**

Mustafa Kemal Paşa ile devamlı bir irtibatı ve onunla teşrik-i mesaisi bulunan Papa Eftim'in, başından sonuna kadar Millî Mücadelenin içinde' aktif olarak bulunduğunu, yardımlarını hiçbir zaman sakınmadığını söylemek herhalde bir hakkın teslimi olsa gerektir. Bu faaliyetlerinin en önemlisini, Millî Mücadele aleyhinde yaratılmak istenen kamuoyunun bertaraf edilmesinde göstermiştir. İstiklâl mücadelesinin kızıştığı bir sırada Fener Patrikhanesi, bütün Dünya milletlerine hitaben yayınladığı bir beyannâmede: ***"Canavar zalim Kemalistlerin zulmünden biz Hıristiyanları kurtarmaya geliniz! Ankara'daki zehirli yuvalarını yıkmak için acele ediniz!"*** diyerek son derece olumsuz bir hava estirmeye çalışmıştı.

Bu beyannâmeye Türk Ortodoksları adına cevap veren Papa Eftim, Ankara Hükümeti'nin Hıristiyanlara iyi muamelede bulunduğunu, Fener Patrikhanesi'nin dinî siyâsete âlet ettiğini belirterek, Avrupalı gazetecileri Anadolu'ya davet etmiştir.
Papa Eftim'in Milli Mücadelede Kemal çağrısı üzerine birçok yabancı gazeteci Ankara'ya geldi. Yabancı gazetecilerin Eftim'e ilk sualleri şu oldu:

"Anadolu'da Türklerin Hıristiyanları öldürdükleri iddia edilmektedir, siz ne diyorsunuz?"

Papa Eftim bu suali şöyle cevaplandırdı:

"Evet... Bu iddianın yalanı yok, yanlışı vardır; Millî Hiikümet'e ve Türk millî davasına ihanet edenlerden istiklâl mahkemelerinde, ihanetleri tahakkuk eden Rum ve Ermenilerden fazla Müslüman Türkler idam edilmişlerdir.

Yozgat isyanında beş Rumun ihaneti sabit olmuş, asılmışsa ihaneti ortaya çıkan elli ileri gelen Müslüman Türk de idam edilmiştir. Akdağmadeni, Konya ve sair yerlerde de durum böyledir".

Bu cevap üzerine yabancı gazeteciler, Millî Mücadele liderleri ile de görüşmüşler, gezip görerek Anadolu'daki ayaklanmanın Müslümanlık-Hıristiyanlık meselesi olmayıp, **İstiklâl** ve Hürriyet davası olduğunu görmüşler ve hadiseyi bu şekilde ele alarak dünya efkârını aydınlatmışlardı.

Sh: 184

Hzl: Yrd. Doç. Dr. Mustafa Ekincikli

Türklerin Anadolu'ya girdikleri tarihten Millî Mücadelenin sonuna kadar, Türklerin yanında ayrı mahalleler halinde yaşıya gelen Ermeni ve Rum, unsurlar, atalarımızın müsamahalı hukuk ve din anlayışlarının neticesi olarak dinî ve millî yapılarını muhafaza etmişlerdir

Askere alınmayan, yalnızca vergi bakımından farklı muameleye tâbi olan Rumlar ve Ermeniler umûmiyetle ticaret yaparak rahat ve refah içinde yaşamışlardır. Din, soy, kültür ve tarih bakımından Türklerden farklı oldukları için 900 yıllık beraberlik devresinde Türklerle karışmışlar ve müsamahalı bir idare altında millî-dinî bünyelerini muhafaza etmişlerdir.

Tarihlerde de Türklerin Ermeni ve Rumlarla karışmalarına dair herhangi bir kayıt yoktur. Nadiren «ihtida» hadiseleri olsa bile bunlar ferdî misaller olmaktan ileri gitmemiştir. Anadolu'nun eski ahalisinin Türklerle karışması, yani, yeni bir millet haline gelmesi veya bu eski kavimlerin milliyetlerini değiştirerek toplu halde Türkleşmeleri asla vârid olmamıştır (25).

---

25 *Mustafa Kafalı,* "Anadolu'nun Fethi ve Türkleşmesi", *Töre, S. 40, Eylül 1974, s. 28-37.*

Bu gerçeği belirttikten sonra ancak, **«Türk Ortodoksları bu hususta bir istisna mıdır?»,** sorusuna cevap bulmaya çalışabiliriz. Bu soruya cevap bulabilmek için meseleyi, Türklerin anayurdu Orta Asya'dan başlayarak incelemenin daha doğru olacağı kanaatindeyiz.

Türk Ortodoksları konusunda bugüne kadar yapılan çalışmaların yeterli olduğunu söylemek ne yazık ki mümkün değildir. Yaptığımız çalışmanın da bu konuda kâfi olduğu iddiasında değiliz. Biz ancak meseleyi Türk tarihinin bütünlüğü içerisinde ele alarak bundan sonra yapılacak daha geniş araştırmalara yardımcı olmaya çalıştık.

«Başlangıçtan Millî Mücadele Sonuna Kadar Türk Ortodoksları» konusunu incelerken; bilhassa «Dinler Tarihi ve Türk Kültür Tarihi» hakkında yayınlanmış yerli ve yabancı tetkikler ile müstakil çalışmaların mahsulü olan makaleleri gözden geçirerek bizi ilgilendiren hususları aldık. İlk devirler için arşiv vesikaları veya birinci elden kaynaklara inmemiz mümkün olmadı. Ama mümkün olduğu kadar matbu hale getirilmiş kaynak eserlere öncelik vermeye çalıştık. Son dönemlere yaklaştıkça Karamanlıca yazılmış eserler ile Karamanlıca eserlerden bahseden yabancı tetkikler, Misailidis, Sotiriyuve Papa Eftim gibi Ortodoksların hatırat kitapları faydalandığımız kaynaklar arasında sayılabilir. Arşiv vesikaları, ancak Millî Mücadele döneminde karşımıza çıkmaktadır. Yine Millî Mücadele dönemi için başvurduğumuz önemli kaynaklar arasında günlük veya haftalık olarak yalınlanmış gazeteleri belirtebiliriz.

Türk Ortodokslarını giriş ve dört bölümde anlatmaya gayret ettik. Girişte; Türklerin İslâm dinini kabul etmeden önce, tevhid esasına dayanan «Gök-Tanrı» dinine millet olarak inandıklarını, bunun yanında görülen diğer dinlerin zevzî veya münferid olarak, veyahut da belli dönemlerle şiirli kaldığını belirttikten sonra kitle halinde İslâmiyet'e geişten bahsettik.

Birinci bölümde; Türkleri Hıristiyanlaştırmak için istenilen gayretleri, bilhassa Orta Asya'dan Karadeniz'in kuzeyini takip ederek Tuna boyuna inen Türk boylarının Biniş tarafından nasıl kullanılmak istendiğini, bu kitlelerin az da olsa nasıl Hıristiyanlaştırıldıklarını belirtmeye çalıştık. İkinci bölümde; Selçuklular, Üçüncü bölümde de; Osmanlılar zamanında görülen Türk Ortodokslarından bahsettik. **Dördüncü bölümde ise; Millî Mücadele'ye destek veren Türk Ortodokslarını anlatmaya çalıştık.**

Bu çalışmamızda, çok değerli fikirleri ile bize yol gösteren, teşvik ve yardımlarını esirgemeyen Hocam Prof. Dr. Mustafa Kafalı ile gerek kaynakların temini gerekse bu kay-nakların kullanılmasında yardımcı olan Hocam Prof. Dr. Harun Güngör'e teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca, maddî ve manevî desteğini gördüğüm arkadaşlarıma da müteşekkirim.

Mustafa EKİNCİKLİ

Sh: 7-9

PAPA EFTİM VE TÜRK ORTODOKSLARININ RUMLARA KARŞI TAVIR ALMALARI

Millî Mücadele'de Türk Ortodokslannın faaliyetlerini Papa Eftim etrafında incelemeye çalışacağız. Çünkü Eftim Efendi, tek başına Fener Rum Patrikhanesine karşı mücadeleye atılarak, Anadolu'daki Ortodoksları, gücünün yettiği kadarıyla Fener'in dolayısıyla Yunanis-tan'ın propagandalarına karşı şuurlandırmaya, onları Türklerle birlikte hareket ettirmeye çalışmıştır.

Papa Eftim'in fikirlerini ve mücadelelerini müştear bir isimle neşrettiği hatıratından takip edebiliyoruz:

"İstanbul patrikhanesi bize Türklüğümüzü unutturmak ve lisanımızı değiştirmek için aldığı bunca tedbirler hiç kâr etti mi? İşte Türk tabiiyetimiz ve lisanımız olduğu gibi bakidir. Halis Türk ve Türk evlâtları olduğumuz âdet, töre, kültür ve her ahvalimizle bunu ispat etmekteyiz

(Teoman Ergene, İstiklâl Harbinde Türk Ortodoksları, İstanbul 1951, s. 8 (Bize göre Teoman Ergene, Papa Eftim'in kullandığı miistear isimdir. Başından geçenleri bir başkasının ağzından anlatmaktadır).)".

Türk Ortodoksları, Anadolu'nun işgal edilmeye başlaması üzerine Rum Ortodokslarının başlattıkları kesif Türk düşmanlığı faaliyetine karşı sessiz kalmayarak hemen tepki göstermeye başlamışlardır. Daha önce yukarıda belirttiğimiz. Dorotes ile Zaven Efendi'nin İstansbul'daki İtilâf Devletleri temsilcileri nezdindeki müracaatları karşısında ileri sürülen iddiaların doğru olmadığına dair tepkiler de hemen alınmaya başlanmıştır. O günlere ait bir gazetede bu tepki şu satırlarla yer almıştır:

"Anadolu Hıristiyan ahalinin katliama uğratılmak üzere bulunduğuna dair patriklerin iddialarını tekzip eden aşağıdaki telgraf Sivas vilayetine bağlı Vezirköprü Rum ve Ermenileri tarafından İçişleri Bakanlığı 'na gönderilmiştir:

"Memlekette ikamet ve tehcirden avdet eden Ermenilerle Rumların ileride tehlikeye maruz kalacağından bahisle tekrar hicret için tehdit ve icbar edilmekte oldukları vatandaşlarımız tarafından hürmet ve muavenet görmekte olduğumuz bir cihetle şayi olan bu haberleri katiyen tekzip ve vatandaşlarımız hakkındaki mütekabil hürmetimizi arzederiz

Ermeni milleti adına Agop Deriyan ve Rum Metropolit Vekili Marat (İstiklâl Harbi Gazetesi, 18 Ekim 1919, s. 7.**)"**

Şüphesiz ki, Yunanistan'ın lehinde, Türkler aleyhinde faaliyet gösteren Rum Ortodoksları ile en iyi mücadeleyi yukarıda da ifade ettiğimiz gibi Papa Eftim vermiştir. O bakımdan bu Türk Ortodoksunu yakından tanımak gerekiyor.

Bizans'ın Hıristiyanlaştırdığı Türk boylarına mensup olan Papa Eftim, 1884 yılında **Yozgat'ın Akdağmadeni** kazasının İstansulluoğlu mahallesinde doğdu. Babasının adı **Karahisarlıoğuliarından Baraş'tır.** İlk ve orta tahsilini Akdağmadeni'nde yaptı. 1908'de Ankara'ya gelerek babasının mesleği olan manifaturacılığa başladı. 21 yaşında iken ruhban mesleğine girdi. 1912'de Diyagoz, 1915'îe seçimle papaz oldu ve Akdağmadeni'ne döndü. 1918'de Keskin Metropoliti olarak görev yapmaya başladı. Daha sonra Fener Rum Patrikhanesi'nin tutumunu protesto ederek "Müstakil Türk Ortodoks Patrikhanesi" kurdu ve ölümüne kadar başında kaldı.

Papa Eftim, Fener Patıikhanesi'nin dini siyasete alet etmesi dolayısıyla ömrü boyunca bu müessese ile mücadele etti. Bu mücadeleli ömrü Mart 1968'de sona erdi. Daima dilinden düşürmediği şu sözler onun milliyetini açıkça ortaya koymaktadır: **"Ben Türk dostu Eftim değil, Türk oğlu Türk'üm** (Nureddin Peker, "Türk Dostu Değil, Türk Oğlu Türk Papa Eftim'in Ar¬kasından", Tarih Konuşuyor (Aylık Dergi), C. 8, S. 52, Mayıs 1968, s. 3690.)".

Millî Mücadele başlarken Rum Patrikhanesi'nin bütün kilise teşkilâtına yayınladıkları: ***"Biz Türk değiliz, Türklerle alâkayı kestik, millî hareketleriyle alâkamız yok, hükümet tarafından vaki olacak seçim davetlerine de iştirak etmeyin (***Mustafa Emil Elöve, "Türkiye'de Din İmtiyazları", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1953, X, S. 1-4, s. 363.)" şeklindeki bildirilere Türk Ortodoksları pek iltifat etmediler. Sivas Kongresi sonunda Hey'et-i Temsiliye üyeliğine seçilen **Kara Vasıf** Bey'in, 30 Ekim 1919 tarihinde verdiği demeçte bu husus açıkça ifade edilmiştir. Kara Vasıf

Bey; “Anadolu Hıristiyanları millî harekâtın lehindedir (Gotthard Jaeschke, Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi (Mondras’tan Mudanya'ya kadar 30 Ekim 1918-11 Ekim 1922), Ankaras. 74)” diyerek Türk Fener Rum Patrikhanesi nin Millî Mücadele aleyhindeki emirlerine rağmen Papa Eftim, Millî Mücadele'nin yanında yer almıştır. O günlerdeki faaliyetlerini şu satırlarla anlatmaktadır:

“Ben o zaman Ankara'da Keskin'de metropolit vekili bulunuyordum. Bu tamimi (Rum Patrikhanesinin yayınladığı) biz ne dine, ne mantığa, ne insanlığa uygun bulduk. Esasen biz Anadolu'da kendimizi halis muhlis Türk biliyorduk. Türelerimiz (törelerimiz) de Türk'tü. İbadetimiz, ana lisanımız Türkçedir. Bunu cemaatimizin muvaffakiyetiyle protesto ettik. Patrikhanenin bu emri hilâfında da İstanbul'da toplanan ve bilâhare İngilizler tarafından dağıtılan Meclis-i Mebusan seçimlerine, hattâ Müslüman Türk cemaati tarafından seçilmiş bir müntehib-i sâni sıfatıyla bilfiil iştirak ettik. Bu hatt-ı hareket patrikhaneyi o zaman idare eden Yunan zabitleri tarafından hoş karşılanmadı, aramızda büyük ihtilaflar zuhur etti. Bizi oradan kaldırarak hileyle İstanbul'a getirtip teslime zorladılar. Muvaffak olamayınca sadarete bir tezkere yazılarak İstanbul'a ihzarımız talep edilmiş. O sırada Ankara'da Vali Muhiddin Paşa vardı. Bu emir bana tebliğ edilmekle beraber, o sırada doğan Millî Mücadele hareketine yardım ettiğimizden dolayı infazı nazara alınmadı. 1919 Mayısında Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya geçip Erzurum ve Sivas kongreleri yapılıp millî harekete bir mevcudiyet verildikten sonra, Keskin'de yapılan bir miting sırasında İstanbul Hükümeti'ni tanımayıp Gazi Mustafa Kemal Paşa 'yı tanıdığımı ve ancak ondan emir alabileceğimi bildirdim (412)”.

Papa Eftim, Rum Patrikhanesi'nin hazırladığı ve birçok Batılı devletlerin de desteklediği devleti içten yıkma siyasetine katılmadığını ilân etti. Anadolu’ya dışarıdan gelen haksız taarruzların Müslümanları olduğu kadar Hıristiyanları da müteessir ettiğini açıklayan bir beyannâme yayınladı. Bu beyannâmenin bazı kısımları aynen şöyle-. dir:

“Avrupa müdahalesi ve bilhassa son zamanlardaki Yunan taarruzları neticesinde Anadolu'nun Müslümanları gibi biz Hıristiyan- lan da müteessir ve mutazarrır etmektedir. Anadolulu hiçbir Hıristiyan yoktur ki şu umumî felâketin kendilerine ait kısmının yegâne müsebbibi İstanbul Patrikhanesi olduğuna kanaat getirmemiş olsun.

Zira kabili inkâr bir keyfiyet değildir ki, Türk hükümetinizin bidayetten şimdiye kadar kiliselerimize bir müdahalesi olmamış iken İstanbul patrikhanesi mübarek İsâ mesihimizin emri hilâfına ruhani- yet ve mezhebimizi şerre alet ederek, Türk olduğumuz halde Helle- . nizm propagandası ile iğfal edilerek güya aslen Yunanlı imiş ve aslına rücu edermiş gibi ekalliyet hukuku iddiasıyla mezhebi millete ka- * rıştırarak bir taraftan bizi Yunan âmâline alıştırmak desiselerini istimal ve diğer taraftan da umumî vekilimiz imışçesine hakkımızı istiyoruz der gibi vaziyetler alarak Avrupa'ya karşı hükümetimizden müşteki sıfat ve vaziyetiyle göstermeğe kalkıştılar”.

Türk Milleti'ni, “Misak-ı Millî” ile ortaya konan haklarından mahrum etmeye azmetmiş olan İtilâf Devletleri, Rum Ortodokslarının bu aleyhte propagandalarını da fırsat bilerek Anadolu'yu doğrudan veya dolaylı olarak işgal etmeye başladılar. Onların bu işgal ve istilâ hareketlerine yüzyıllarca birlikte yaşadığımız azınlıklar da öncülük yapmaktan çekinmemişlerdir. Aynı devletin insanları olmasına rağmen devleti için kanını akıtan sadece Türk Milleti olmuştur. Türk Milleti'nin geleceği konusunda pek olumlu bir düşünceye sahip olmayan Avrupa devletlerinin içimizdeki müttefikleri durumundaki azınlıkların bu yıkıcı faaliyetleri Millî Mücadele için büyük bir tehlike teşkil etmiştir.

İşte bu tehlikenin bertaraf edilmesinde, Hıristiyan cemaate mensup olduğu için başta Papa Eftim olmak üzere Anadolu'daki Türk Ortodokslarının büyük yardımları görülecektir. Bu yardımların önemine dikkat çeken Millî Mücadele'nin lideri Mustafa Kemal Paşa,

Millî Mücadele'den sonra Papa Eftim için şunları söylemiştir: **“Millî Mücadele'de bize bir ordu kadar yardım etti”.** *Papa Eftim;*

"Ben Türk Ortodoksuyum. Yozgat sancağının Akdağmadeni kasabasında doğdum, Rüştiye'de Hoca Şevki Efendi'nin rahle-i tedrisinde yetiştim ve Millî Mücadele'ye herkesten evvel iştirak ettim " diyerek bu konudaki samimiyetini dile getirmektedir.

SONUÇ

Devletini ve milletini seven, onun üzerine titreyen şuurlu bir Müslüman Türk'ün düşünebileceği ve savunabileceği görüşlere sahip olan Türk Ortodokslarının, menşe'i ve tarihi incelenecek olursa oldukça ilgi çekici sonuçlar çıkacaktır.

Yakın tarihlerinden başlayarak incelendiğinde hemen Millî Mücadele'deki faaliyetleri dikkat çeker. Türk'ün bu ölüm kalım mücadelesinde Türk Milleti'nin yanında yerini alarak Rum taarruzlarına maruz kalmışlardır.

Liderliğini Papa Eftim'in yaptığı Türk Ortodoksları, Millî Mücadele sırasında yürütülen menfi propagandaların izalesinde oldukça faydalı hizmetler görmüşlerdir.

Yunanistan'ın Fener Rum Patrikhanesi vasıtası ile yürüttüğü Türk düşmanlığı faaliyetlerine karşı Papa Eftim, Anadolu'daki bütün kiliselere tamim göndererek ihanet içinde bulunmamaları, kendilerine iyilikten, adaletten başka bir idare tarzı göstermemiş olan Türk Milleti'ne düşmanlık yapmamaları konusunda ikazlarda bulunmuştur.

Ayrıca Orta Anadolu'daki bazı şehir ve kasabaları dolaşarak Hıristiyanlarla Müslüman Türkler arasında başgösteren gerginliklerin bertaraf edilmesinde de faydalı hizmetler görmüştür. Ankara'daki Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nin müsaadesiyle 1922'de Kayseri'de kurulan Bağımsız Türk Ortodoks Patrikhanesi, Yunanistan'ın Hıristiyanlık adına yürüttüğü Türk düşmanlığı propagandasına indirilen en büyük darbe olmuştur.

Millî Mücadele'de faydalı hizmetler gören Türk Ortodokslarının bu takdire şayan davranışları üzerinedir ki dikkatler bu insanların menşe'i üzerine çevrilmiştir.

Papa Eftim başta olmak üzere birçoğu kendilerinin öz be öz Türk olduklarına inanmaktadırlar. Papa Eftim, çeşitli beyanlarında; dillerinin Türkçe olduğunu, örf, âdet ve an'anelerinin Türk millî kültüründen farklı olmadığını açıklayarak bir bakıma Rumlarla din bağından başka bir ilgilerinin bulunmadığını ortaya koymakta ve Türklüğünü isbat etmeğe çalışmaktadır.

Din meselesinde de; kiliselerinde Türkçe âyin yaptıkları, diğer Hıristiyanların aksine kilisede kadınların ayrı erkeklerin ayrı oturduğu, kadınların gerek kilisede gerekse kilise dışında başlarını açmadığı, yabancı erkeklerle konuşmalarının hoş karşılanmadığı bilinen hususlardır. Bütün bu hususlar, Hıristiyan Rumlarla Türk Ortodokslarını birbirlerinden ayırmaktadır. Bu farklılıkları ortadan kaldırmak için Yunanistan yıllarca uğraşmıştır.

"Hellenizm" propagandasının en, faal aleti olan Fener Patrikhanesi'nin, "Millî Mücadele" yıllarına gelinceye kadar senelerce sarfettiği mesaiye rağmen Rumca, Türk Ortodoksları arasında Türkçe'nin yerini tutamamıştır.

"Mübadele"ye kadar Anadolu'da sair Türklerden tamamen farksız olarak yaşayan bu "Rumca bilmeyen Ortodokslar", acaba ana lisanlarını unutmuş ve Türkleşmiş Hıristiyanlar mıydı?

Yoksa irken Türk olup da sonradan Hıristiyanlığı kabul etmiş ve lisanen değilse bile "Hissen" Rumlaşmış kimseler midir?

Bu hususta kesin bir şey söylemek mümkün olmadığı ifade edilmekle birlikte, bu insanlar hakkında ayrı ayrı etnoğrafik ve tarihî araştırmalar henüz yapılmadığı gibi yapılan araştırmalar da genellikle bir siyasî fikre bağlı olarak yapıldığından tarafsız değildir.

Türkçe'den başka dil bilmeyen Türk Ortodokslarının "ana dillerini unutmuş eski Anadolu Rumları" olduğu görüşü savunulacak bir fikir olarak görünmemektedir. Sebepleri de şöyle sıralanabilir:

1) Rumca basit bir konuşma dili değildir ki kolayca unutulabilsin.

2) Türk Ortodoksları Anadolu'daki Müslüman Türklere nisbetle küçük bir "ekalliyet" teşkil ediyorlarsa da herhalde kendi ana lisanlarını unutmayacak derecede bir yoğunluğa sahiptirler.

3) Türk hakimiyeti, hiç bir zaman kendi idaresi altındaki kavimlerin ana dillerini unutturmağa çalışmamıştır.

4) Anadolu'da yüzyıllardan beri Türk hâkimiyeti altında yaşayan birtakım "Ortodokslar" vardır ki onların ana lisanları "Rumça"dır. Eğer Türk hâkimiyeti Türk Ortodokslarına cebren, zor kullanarak ana lisanlarını unuttursaydı, bunların da Rumca bilmemeleri gerekirdi. Halbuki böyle bir uygulama yoktur.

İşte bütün bu sebeplerden dolayı Türk Ortodokslarının, ana lisanlarını unutmuş eski Rumlar

olmadığı açıkça görülmektedir.

Bilindiği gibi XI. yüzyıla kadar, Orta Asya'dan batıya doğru gelişen Türk fütühat an'anesinin istikameti, Hazar ve Karadeniz'in kuzeyindeki bozkırlardan Tuna boylarıdır. IV. yüzyıldan itibaren bu istikameti takip eden Türk boyları, ilk numune Batı Hunları olmak üzere Avrupa'da **"kavimler göçüne"** sebep olmuşlardır. Avarlar, Bulgarlar, Peçenekler, Uzlar, Kıpçaklar (Kuman) hep bu yolu takip ederek Balkanlara, Bizans ülkesine girmişlerdir. Birbirini takip ederek dalgalar halinde gelen bu Türk toplulukları, ilk göründükleri zamanlarda Bizans'ı meşgul etmişler, fakat zamanla eski güçlerini kaybederek bu imparatorluğun nüfuzu altına girmişlerdir. **Bizans'ın bu Türk boylarına karşı uyguladığı siyaseti, "önce gelenleri daha sonra gelenlerle savaştırmak" şeklinde özetlemek mümkündür.** Siyasî bir güç olmaktan çıkınca da Bizans imparatorları, bu Türkleri sistemli bir şekilde Hıristiyanlık tesirinde bırakarak eritme yolunu takip etmişlerdir. Bizans'ın nüfuzuna giren bu Türk boyları Anadolu'da sınır muhafızı olmak üzere yerleştirilmişlerdir. Birçoğu da paralı asker olarak istihdam edilmiştir.

Bizans'ın bu Türk topluluklarını Anadolu'nun hangi bölgelerine yerleştirdiğini "yer adları"ndan takip etmek mümkündür. Bu Türklere karşı takip edilen Hıristiyanlaştırma faaliyetinin ne dereceye kadar başarılı olduğunu tesbit etmek oldukça zordur. Bizans politikasının başarısızlığına dair birkaç misal bulunabilir: I048'de Bizans'a esir düşen Turak idaresindeki Peçeneklerin 1049'da Selçuklulara karşı savaşmak üzere sevkedildikleri Üsküdar'dan geriye dönmeleri, hattâ Boğaz'ı atlarıyla geçmeleri, 1071 Malazgirt Meydan Muharebesi'nde Bizans ordusundaki Uz ve Peçeneklerin Selçukluların safına geçmeleri zikredilmeye değer misallerdir.

Bizans'ın Hıristiyanlaştırma politikasının büyük çapta başarılı olduğunu söylemek mümkün değilse de, nisbî bir başarıdan bahsedilebilir. Osmanlılar zamanında ortaya çıkan **"Karamanlı Edebiyatı"** bu politikanın bir sonucu olsa gerektir.

Netice itibariyle "mübadele"ye kadar Anadolu'da bulunan, Türkçe konuşan Ortodoksların, "Türk Ortodokslarının, daha Bizans İmparatorluğu zamanında gelip yerleşmiş Avar, Bulgar, Peçenek, Uz ve Kıpçak (Kuman)'ların bakiyeleri olduğu söylenebilir. Rumluk propagandası ile zehirlenen bu Ortodoksların Türk ırkından oldukları gelecekte yapılacak daha geniş araştırmalar ile destekleneceği ve durumun daha da aydınlığa kavuşacağı kanaatindeyiz.

Tarihî olarak, Türk ırkından olduklarını ispat ve kabul ettiğimiz Türk Ortodokslarının "hissen" ne derece Türk oldukları tartışılabilir.

Sh: 195-198

Kaynak: Yrd. Doç. Dr. Mustafa Ekincikli, TÜRK ORTODOKSLARI, Siyasal Kitabevi, 1998, Ankara

PAPA EFTİM

Papa Eftim

Papa Eftim (Pavlos Karahisaridis daha sonra Zeki Erenerol (Yunanca: Παύλος Καραχισαρίδης) 1884 yılında, Yozgat'ınAkdağmadeni kazasının İstanbulluoğlu Mahallesi'nde doğdu. Babasının adı Karahisarlı Baraş'tır. İlk ve orta öğrenimini Akdağmadeni'nde yaptı. Zekâsı ve çalışkanlığı sayesinde hocası Şevki Efendi'nin dikkatini çekti. Arkadaşlarının Kur'an ezberlemelerine imrenerek İncil'i ezberledi. 21 yaşında iken Ruhbanlık mesleğine girdi. 1908'de Ankara'ya gelerek babasının mesleği olan, manifaturacılığa başladı. 1912'de diyakos 1915'te seçimle papaz olarak 'Eftim' adını aldı ve Akdağmadeni'ne döndü. 1918'de Keskin Metropolit Vekili iken Fener Rum Patrikhanesi'ne karşı **Müstakil Türk Ortodoks Patrikhanesi'**ni kurdu ve ölümüne kadar başında kaldı. "Ben Türk dostu değil, Türkoğlu Türk Eftim'im" diyen Papa Eftim, Mart 1968'de, 84 yaşında iken vefat etti.

Atatürk'le tanışması

Keskin ilçesinin metropolit vekîli olan Akdağmadenli Papa Eftim, derhal kendisine bağlı cemaati toplayarak Fener Patrikhanesi'ni protesto etmiş ve milli mücadeleye katılma kararı almıştır. Bu karar, hemen Ankara Hükümeti'ne bildirilmiştir. 72 kilisenin vekili olan Eftim'in bu davranışı, İstanbul Hükümeti'nce zararlı görüldüğünden derhal tutuklanması emredilmiş, fakat bu emir, o sırada Keskin Kaymakamı bulunan Avni Bey tarafından yerine getirilmemişti. Bu sırada Fener Patrikhanesi'nin bütün dünya milletlerine hitaben neşrettiği bir beyanname, derin yankılar uyandırmıştı. Bu beyannamede şöyle deniliyordu: "Canavar, zalim Kemalistlerin zulmünden, biz Hristiyanları kurtarmaya geliniz! Ankara'daki zehirli yuvalarını yıkmak için acele ediniz!"

Türk Ortodoks Patrikhanesi'nin kuruluşu

Türk Bağımsızlık Mücadelesi'ni destekleyen Pavlos Karahisarithis tarafından 1921 yılında Kayseri'de kurulmuştur. Yozgat'ta kapı komşusu olan Çerkez Ethemsayesinde Mustafa Kemal'le tanıştı. 23 Nisan 1920'de Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış duasını okuyan din adamları arasında Papa Eftim de vardı. Kurtuluş Savaşı'nda "Umum Anadolu Türk Ortodoksları Cemaatleri" olarak yer aldılar. Fener Rum Patrikhanesi'nin 1. Dünya Savasi

sonucu Yunanistan tarafini tutmasina karşılik Türk Ortodoks Patrikhanesi kurulmuş ve Papa Eftim'in cemaatini bu kilise çatisi altinda toplanması kararlastirilmistir. 1924 yılında Karahisaridis ayinleri yönetmeye başlamış ve adını daha sonra Zeki Erenerol olarak değiştirmiştir. Cemaat mübadeleyi tabi tutulmus, fakat Karahisaridis ile aile fertleri Türk hükümeti tarafından nüfus mübadelelerinden muaf tutulmuştur.

Yaşamının devamı ve ölümü

Savaş bittikten sonra Galata'daki Panagia Kilisesi'ne çekilerek dinî görevle meşgul olan Papa Eftim, 1968 yılında yumduktan sonra yerine oğlu Dr. Turgut Erenerol (2. Papa Eftim), ondan sonra da Selçuk Erenerol geçti (3. Papa Eftim).

Selçuk Erenerol'un ölümünden sonraysa hala görevde bulunan Paşa Ümit Erenerol (4. Papa Eftim), Türk Ortodoks Patrikhanesi'nin başında bulunmaktadır.

1991 yılında Türk Ortodoks Patrikhanesi'nin basın sözcülüğüne getirilen ve hâlen bu görevi yürüten torunu Sevgi Erenerol, Ergenekon davasında yargılanmıştır.

TANRI, TARİH BOYU TÜRKÜN YANINDA OLMUŞTUR

Ve Tanrı, İlâhî düzeni (Töre'yi) korumak maksadıyla kendine inananlara Devlet vermekteydi.
Devletin vazifesi Töre'yi korumak ve böylece insanlığı huzura, kavuşturmaktı.
Tanrı Türkler'e: "Kösleri yok olmasın, Töre'nin tebliğ ve hâkimiyeti durmasın" diye Vatan, Devlet ve Hâkan vermekteydi.

Kutadgu Bilig

"GÖK TANRI" DİNİ

Eski Türklerde Gök-Tanrı dini hâkimdi. Gök-Tanrı, bozkır kavimleri inancında tek yaratıcı olarak görünmekte ve din sisteminin merkezinde yer almış bulunmaktaydı. Hunlar, Tabgaçlar, Gök-Türkler ve Uygurlar gibi tarihî Türk topluluklarında, kurban sunulan kutsal varlıkların başında ve hepsinin üstünde geliyordu

Türklerin havaya ve hava tabakasına "kalık" dedikleri ve bunu kutsal saymadıkları bilinen bir husustur. "Gök", aslında görünen hava ve onunla ilgili mekânî bir yer ise bu Türklerce kutsal tanınmamıştır. Alelâde "gök" veya "gökteki" bir mabud şeklinde dar bir açıklama yapmanın son derece yetersiz olacağı ortada olan bir gerçektir.

Moğolların yüce tanrılarının ismi "Tengri"dir ve "gök" anlamını ifade eder. Buryatlar "Tengri", Volga Tatarları "Tengere", Beltirler "Tingir", Yakutlar "Tangara" ve Çuvaşlar da "Tura" adını kullanmaktadırlar.

Tanrı (Tengri) kelimesi, Asya kıtasının en doğu ucundan başlayarak, Orta Avrupa içerisine kadar yerleşmiş olan Musevî, Hıristiyan, Müslüman ve diğer dinlere mensup Türk ve Moğol kavimlerince kullanılmaktadır .

Muhtelif Türk lehçelerinde kullanılan "Tengri" kelimesi, her lehçenin fonetik özelliklerine göre çeşitli şekillerde söylenilmektedir. Musevî Türkler (Karailer) Allah karşılığı olarak "Tçnri" kelimesini kullanırken, Gagauzlar ise, Tanrı kelimesi yerine "Allah" kelimesini kullanmaktadırlar ve en ilgi çekici olanı da Gagauzların sözlüklerinde "Tanrı" kelimesinin bulunmamasıdır.

Hikmet Tanyu, İslâmlıktan önce Türklerde Tek Tanrı inancı adlı 233 sayfalık geniş araştırmasında; İslâm öncesi Türkler tarafından "Tanrı" ve "Gök"-anlamını ifade eden "Tengri" kelimesinin, Türklerin İslâmiyeti kabul etmelerinden sonra "Allah" karşılığında kullanıldığını açıklamıştır. Şayet bugün de yaşayan Türkçemizde bu kelimeyi kullanıyorsak; (Tanrı misafiri gibi) ifade ettiği, ortaya koyduğu kavram "Allah" lâfzıdır.

Eski Türklerde hâkim olan "Tek Tanrı" inancı içinde Tanrı, tam iktidar sahibi idi. Aynı zamanda "semâvî" mâhiyeti haizdi. Bundan dolayıdır ki, Eski Türk vesikalarında çok defa "Gök-Tanrı" adı ile zikredilmiştir . Bu ifade Süryani kaynaklarınca da teyit edilmektedir. Süryani Mihael'in, Chronique adlı eserinde şu ifadelere rastlamaktayız:

"Türkler oturdukları iç bölgelerde bile Tek Tanrı'ya inanıyorlardı. Onu, görünen gökyüzü gibi mülahaza etmelerine rağmen bu, onların Tanrıyı tek olarak kabul etmelerine engel değildi ".

Türkler, disiplinli bir hayat ve toplum düzenleri sebebiyle. "Tek Tanrı" düşüncesine çok

erken çağlarda erişmişlerdi: Çin ve Hindistan gibi ziraat memleketlerinde, tanrıların sayıları pek çoktur. Sabahtan akşama kadar tarlası ile uğraşan bir ziraatçi için, kendi tarlasındaki faydalı ve zararlı hayvanların hepsi de, ayrı ayrı kutsal idiler. Atlı Türklerin günlük hayatları ise, ziraatçılardan bambaşka idi. Atlı Türkler yere, yalnızca atlarının ayakları ile bağlı idiler. Onlar kendilerini, yağız yer ile masmavi gök arasında asılmış bir boşlukta yürür gibi düşünürlerdi. Türkün başı gökteydi. Onun zihnini yoran ve kalbini dolduran tek şey, üzerini kaplayan sonsuz mavilikti. Sonsuz göğün, tek rengi ve tek kubbesi, onun düşüncelerini birleştiren ve tek amaca yönelten, önemli bir sebepti .

Toprak ile ilişiği bulunmayan Gök-Tanrı telâkkisinin "yerleşik" kavimlerden ziyade avcı, çoban ve hayvan besleyen kütlelere mahsus olduğu, bu itibarla menşeinin de Asya bozkırlarına bağlanması gerektiği etnologlar tarafından kabul edilmektedir .

Türklerde "Tanrı anlayışı" da, gelişmiş bir seviyede idi. Tanrı'nın şekli ve biçimi hakkındaki tasavvurlar, zihinlerden silinmiş ve manevî bir ruh' anlamına getirilmiştir. Türklerin, Tanrı'nın şekli ile biçimini nasıl düşündüklerini, yine en iyi olarak Göktürk yazıtlarında bulabiliyoruz. Onlara göre Tanrı, "Tengri teg Tenri", yani "Tann'ya benzer Tanrı" veya "Kendine benzer Tanrı" idi. "Tenri teg Tenri"yi, "göğe benzer gök" diye açıklayanlar, bizce aldanmaktadırlar. "Göğe benzer gök" şeklinde söylenmiş bir cümle, hangi manevî anlamı ifade edebilir? Sözler, taş ve toprak gibi cisim değildirler. Onlar, kafalar ile kalplerdeki his ve düşünceleri ifade ederler. Herşeyden önce maddî söz yapısından kurtulup, fikir ummanlarına inmemiz lâzımdır .

Tanrı, semadan ayrı manevî kudret halindedir. Yani, Tanrı, "ebedîliği", "kaadir-i mutlak"hğı yanında, bir şekle sokulamayan ve "her yerde hazır olma" vasfını da taşıyordu . İslâmiyetten önce Oğuz boylan içinden geçerek Eski Türk kültür unsurları hakkında kıymetli bilgiler veren

> İbn-Fadlan'a, bir Oğuz'un; **"Rabbınızın karısı var mı?"** diye sorduktan sonra, İbn Fadlan ile birlikte tövbe etmesi, Tanrı'nın insan olamıyacağını düşündüğünü gösterir. Aynı İbn Fadlan, Oğuzlardan birinin, haksızlığa uğradığı, yahut hoşlanmadığı bir işle karşılaştığı zaman, başını kaldırarak "Bir Tanrı" dediğini bildirir.

Ebu Dulafin Seyahatnamesi'nde de Oğuzlarda put bulunmadığının belirtilmesi (42) Eski Türk dini hakkındaki fikirlerin berraklaşmasına yardımcı olmaktadır.

İslâmiyet gibi mütekâmil dinlerde de, Tann'nın biçimi, tarif edilemez ve İslâm felsefesinde; Tanrı'nın vücudu "vacîbü'l-vücud"dıır. Yani Allah, kendince nasıl gerekmişse öyledir. Onu bilme kimsenin haddi değildir. Dede Korkut hikayelerinde; **"Yücelerden yücesin!", "Kimse bilmez, nicesin!", "Yüce Tanrı!"** şeklindeki ifadeler, Türklerdeki "vacîbü'l-vücud" düşüncesinin açık delillerinden sayılmalıdır.

"Üze kök tengri asra yağız yir kılındukda ikin ara kişi oğh kılınmış. Kişi oğlında üze eçUm apanı Bumın Kağan İstemi Kağan olurmış... " ifadeleriyle Türk kültür tarihine önemli bir kaynak olma özelliğini taşıyan Orhun Abideleri incelendiğinde Eski Türk dinî inancı hakkında sağlam bilgiler bulunacaktır. Bu abidelerden öğrendiğimize göre Eski Türk dinî inancı tevhid esasına dayanan dinlerle ayniyetlik gösterir .

Bu dinde; gökyüzü belirtileri (güneş, ay, yıldızlar) değil, yekpare göğün sembolleştirdiği tek "Tanrı" inancı temel teşkil etmektedir. Bu suretledir ki, "Gök-Tanrı" dini Türklere mahsus bir inanç sistemi olarak ortaya çıkmaktadır.

Bizanslı tarihçi Th. Simokattes VII. yüzyılda, GökTürk çevresinde Gök-Tanrı'nın tek yaratıcı varlık olduğunu ve Türklerin ateş, su gibi bazı şeylere kutsallık atfetmekle beraber, ancak "yer ile gök'ün yaratıcısı olan" Tanrı'ya taptıklarını kaydetmiştir.

Bu din, yani Gök-Tanrı dini hakkında kaynaklardan elde edilen bilgilere göre diyebiliriz ki Gök-Tanrı; semaların Rabbi, âlemlerin yaratıcısı ve sahibi olan Tanrı, yargılayan, bağışlayan Tanrı'dır.

Göktürkler çağını inceleyecek olursak yirmiye yakın "Esmaü'l-Hüsna"dan kelimelerin varlığını görürüz. Bunlardan birkaçını şöyle sıralayabiliriz:

"Bir Tanrı" (el-vahid, bir tanrı),
"İde Tanrı" (sahib, mâlik manasında)
"Bengü Tanrı" veya "Mengü Tanrı" (ebedî, ebedî olan yalnız O'dur),
"Bayat Tanrı" (ezelî, başı olmayan Tanrı),
"Ugan veya Oğan Tanrı" (herşeye gücü yeten, kâdir).

Bu sıfatlar, ilâhî kitaplarda da geçen ve Türklerin inandığı tek Allah içindir. Çin kaynaklarında da, Türklerin gözle görülmeyen bir Tanrı'ya inandıkları, dara düşünce de ellerini göğe kaldırarak dua ettikleri, fakat tapınakların olmadığı belirtilmektedir. Bu vaziyet mücerred mânâda "Allah" inancım ortaya çıkarıyor ve diyoruz ki; Eski Türk dini, tevhid dinidir . Bu tevhid dinine, "Gök-Tanrı" dini veya bazı ilim adamlarımız gibi "Haniflik" diyebiliriz .

HANİFLİK:

Eski Türk dini olabileceği belirtilen bu din üzerinde de biraz durmak gerekir. Haniflik dininin tebliğcisi Hz. İbrahim'dir. Başta Hz. İsmail ve Hz. İshak olmak üzere İbrahim (aleyhisselâm)'den sonra, Hz. Musa'ya kadar gelen bütün peygamberler, İbrahim'e gelen hükümlerle amel etmiş olmalıdırlar. Şehristanî, İbrahim'in davetinin mevziî olmayıp umumî olduğunu, o zamana kadar O'nun daveti gibi yaygın bir davetin vâki olmadığını ifade ettikten sonra, Hicaz, Filistin, Harran ve Sümer ülkesinin yanısıra, O'nun davetinin bütün Acem ülkelerine yayıldığını, bütün Acem meliklerinin ve halkının İbrahim'in yaşadığı sırada Haniflik dinini benimsediklerini söyler .

Kur'an-ı Kerim'de ismi geçen Zülkarneyn'in Türklere uğradığı ve onlara yardım ettiği pek çok müfessir tarafından ifade edilmektedir. Zülkarneyn, doğuya ve batıya, en uzak noktalara kadar seyahat etmiş ve Ye'cüc ve Me'cüc'e karşı, iman etmelerine mukabil bir kavme yardım etmiştir. Bazı müfessiîier bu ifadeler karşısında Türk düşmanlığı yaparak, Türklere Ye'cüc ve Me'cüc isnadında bulunmaktadırlar. Bu isnadı yapanlar dahi, Zülkarneyn'in yardım ettiği kavmin, Türklerin dışında bir kavim olduğunu söylemiyorlar.

İbni Kesîr, Zülkarneyn'in Hz. İbrahim zamanında yaşadığını, O'na inandığını, Kâbe'nin yapımında O'na yardım ettiğini belirttikten sonra, Zülkarneyn'in, aslen Himyerli bir melik olduğunu söylüyor.

Zülkarneyn'i, İbrahim'in ordu komutanı kabul edersek, O'nun İbrahim'in Haniflik inancını dünyanın her tarafına, İran'a, Türkistan'a, Çin'e, Hindistan'a, Afrika'ya, Avrupa'ya götürmesi ihtimal dahilindedir. Bu sebepten dünyanın pek çok yerindeki dinlerde, Hanifliğin izlerini görmek mümkündür.

Eski Türk dininde de Haniflikten birtakım prensipler varolabilir veya zamanında Türkler İranlılar gibi kavimler arasında bu inanç yayılmış olabilir. Belirttiğimiz bu hususun, açık

ifadelerle bir delilinin mevcut olduğunu söyleyemeyiz. Ancak, Eski Tiirklerde mevcut olan “Gök-Tann” inancının prensipleri, Hanifliğin prensipleriyle karşılaştırıldığında, iki inanç arasında çok büyük bir benzerliğin varolduğu açıkça görülür ki, bunu tesadüf olarak izah etmek mümkün değildir.

Kur'an-ı Kerim'deki Zülkarneyn'in, doğuya giderek oradakilere Allah'ın birliğini öğrettiğine dair bilgiler, Kitab-ı Mukaddes'te İbrahim'in çocuklarının doğuya gittiklerinin zikredilmesi, buna paralel olarak İbni Sa‘d'da, İbrahim'in oğullarının Horasan'da Türklerle karşılaştıklarının belirtilmesi, Şehristanî'nin de İbrahim'in davetinin bütün Acem ülkelerine yayılmış olduğunu ifade etmesi, son olarak da Haniflikle Eski Türk dini arasında görülen fevkalade benzerlik, bu iki din arasında bir irtibatın bulunabileceğini ortaya koyar kanaatindeyiz .

Burada bir hususa ayrıca temas etmeden geçemeyeceğiz. O da; Kur'an'da ismi geçen Zülkarneyn'in kim olduğu meselesidir. Dinler Tarihçisi Şaban Kuzgun'a göre, tek Allah inancına sahip olan Zülkarneyn, Türklerle temas etmiş ve onlara “hak dini” öğretmiştir. “Eğer O'nu, Hz. İbrahim'in yardımcısı kabul edersek, O'nun İbrahim'in “Haniflik” dinini Türklere öğrettiğini ve böylece Eski Türk dininin ilahiliğini kabul etmiş oluruz .

Tarihçi Aydın Taneri'nin kendisinden, **“Türk ve Oğuz kelime ve kavramlarını rahatlıkla kullanan bir kültür milliyetçisi** ” olarak bahsettiği **Vânî Mehmed Efendi** ise, **“Arâisü'l-Kur'an”** isimli eserinde Zülkarneyn'in OĞUZ HAN olduğunu açıklamıştır. Adı geçen eserin ikinci cildinin 250 nci sayfasında “Oğuz Han”dan bahsederken şu ifadelere yer vermiştir:

> “Türkler, Kur'an'da bahsi geçen ‘Zülkarneyn’den maksat **‘Oğuz Han’** olduğunu söylerler ki, bu hususta tereddüdü mûcib olacak hiç bir nokta yoktur”.

Arap müfes'sirlerinin “Ye'cüc ve Me'cüc”u Türkleştirmelerine mukabil, Vânî Mehmed Efendi işte bu ifadesiyle aksini müdafaa ediyor, “Ye'cüc ve Me'cüc”a karşı demir ve bakırdan bir sed yaptıran Zülkarneyn'i Türkleştiriyor. Bunu yaparken de kendi şahsî telâkkisine değil, Eski Türklerin bu husustaki millî telâkki ve an'anesine dayanıyor. Bu an‘aneyi te'yid eden bir iki rivayet daha vardır:

Meselâ “Neşri”nin İkinci Bayezid devrinde yazdığı “Kitâb-ı Cihannûma”nın birinci cildinin 10 ncu sayfasında, “Oğuz Han”ın, Şark'a, Garb'a hâkim olduğundan bahsedildikten sonra, bu millî telâkki şöyle ifade edilmektedir

> “Etrâk şöyle zu'm iderlerdi ki Hak Sübhânehıı-ve-Teâlâ Kelâm-ı Kadîminde zikr ittüğü Iskender-i Zülkarneyn meğer bu ola dirlerdi”.

Buna benzer, İstanbul Üniversitesi kütüphanesindeki “Halis Efendi Kolleksiyonu”nda 2438 numarada kayıtlı ve Kanunî devrine ait Rüstem Paşa “Tevârih-i Al-i Osman”ının 2 nci sayfasında şöyle bir fıkra vardır:

> “Etrâk şöyle fikr iderlerdi ki Hak Sübhânehu-ve-Teâlâ Kur'an-ı Kerimi'nde ‘Külna Ya Zülkarneyn’ diye zikr ittüğü meğer bu ‘Oğuz Han’dır dirlerdi”.

Bu satırlar bize Vânî Mehmed Efendi'nin herhalde o zaman halk arasında yaşayan bir an'aneye dayandığını gösteriyor. Arap tefsircilerinin hüviyeti hakkında çelişkili bilgiler verdikleri Yemen’in Himyeri hükümdarlarından “Sa'b” ile “Büyük İskender’e izafe edilen “Zülkarneyn” lâkabından dolayı her ikisi üzerinde bir hayli yazı yazdıkları, şark ve garb fatihinin bütün vasıflarını Türkler Oğuz Han'da bulmuşlardır. Eski Türk an'anesine göre, Oğuz Han bütün dünyayı fethetmiştir:

> "O, bütün dünyayı fethetmiş, yüz on altı sene yaşamış ve hâkimiyet timsâli olan altın yayıyla üç oku ölümünden evvel oğulları arasında paylaştırmıştır ".

An'anenin Oğuz Han'ı 116 sene yaşamış göstermesi de çok mühimdir. Çünkü, bazı Arap kaynaklarında "Zülkarneyn" lâkabındaki "karn" kelimesi umumiyetle zannedildiği gibi "boynuz" anlamıyla değil, "asır" ve "devir" mefhumlarıyla izah edilir. Lâkab sahibi bir asırdan fazla yaşamış sayılır. Meselâ, câhiliye devrinin son hatiplerinden meşhur Kıss İbni Sâide'nin **"Okâz"** panayırında irad ettiği nutuklarından birinde dünyanın fâniliğinden bahsolunurken, bu nokta şöyle izah edilmiştir:

> "Sa'b-Zülkarneyn şimdi neredelir? O Zülkarneyn ki, ins ü- cinne hâkimdi ve Şarkla Garba seyahat etmişti ve iki bin sene yaşamıştı: Bu müddet kendisince bir lâhza kadar bile değildi".

Bu ibarede "iki asır" manasına gelen "karneyn"in, "elfeyn = iki bin sene" şeklindeki izahı aslında edebî bir mübalağadan başka bir şey değildir. Herhalde Yemen'in Himyeri hükümdarı "Sa'b"ın çok yaşamış ve efsanevî bir Asya seferine çıkmış olmasından dolayı Araplar tarafından, Kur'an'da bahsi geçen Zülkarneyn ile birleştirilmesi ile ilgilidir. Türk an'anesinin bu evsâfı, 116 sene yaşamış olan Oğuz Han'da bulması daha makuldür. Vânî Mehmed Efendi "Arâisü'l- Kur'an" ismindeki tefsirinde Zülkarneyn'in hüviyetini izah ederken işte bu eski an'aneye istinad etmiştir. Ashnda an'ane vesika demek değildir. Diğer taraftan Arap müellifler, Türkler aleyhindeki sözleriyle Zülkarneyn'in Himyeriliği hakkmdaki iddialarında da herhangi bir vesika gösterememektedirler.

Bu mesele ile meşgul olan Rusyalı Musa Cârullah, "Ye'cüc" ismindeki eserinde, Zülkarneyn'in şimdiye kadar: **"Türklerin iki boynuzlu Oğuzu, Yunanlıların İskenderi, Mısır firavunlarının biri veyahut Himyeri tebâbiasından biri sayıldığından bahsettikten sonra, bu açıklamaların hepsini birden reddetmiştir .**

Zülkarneyn meselesinde Arap iddialarına karşılık, daha kuvvetli bir Türk telâkkisini ileri süren Vânî Mehmed Efendi'nin asıl davası millî an'ane ve efsâne sahasında değil, tarih sahasındadır.

Sh:19-27

Kaynak: Yrd. Doç. Dr. Mustafa Ekincikli, TÜRK ORTODOKSLARI, Siyasal Kitabevi, 1998, Ankara

TANRI, TÖRESİNİ VE TÜRK'Ü KORUYACAKTIR

ALLAH TEÂLÂ'M, DİN [İ] DARLARIN GARİP İŞLERİ BİTMEYECEK Mİ?

Dinde reform yapmak.

Böyle delice, Serserice harekete kalkışılacak olursa bunu kim yapacak?

Önüne gelen her serseri, her aklından zoru olan kimse, eline kudret geçen her zorba kendinde bu selâhiyeti görecek, türlü türlü maskaralıklar meydana çıkacak. Söz ayağa düşecek. Bizansın son zamanlarında olduğu gibi devir değiştikçe yeni bir mezhep ortaya çıkacak…

Hülâsa dinde değişiklik yapmaya kalkmak, her zaman tehlikeli bir iştir. Böyle bir şey yapmağa hiç bir zaman zaruret de yoktur. Bizde bunu yapmaya kalkışanların herhalde ya akıllarında noksanlık vardır, ya suikasd sahibidirler, yahut misyonerler, siyonistler, masonlar, komünistler gibi bozguncu, millî varlığı yıkıcı ve İslâm düşmanı bir takım teşekküllerin âletleridirler.

***

Bu adamlar, anlaşılıyor ki, dinler tarihinden de tamamile cahildirler.

Gerek Hıristiyanların, gerek Yahudilerin bin, binbeşyüz senedenberi dinlerinde hiç bir tağyir ve tebdile teşebbüs etmemelerinin sebebi nedir?

Çünkü bunun delice bir teşebbüs olduğunu, azim bir fitneye müncer olacağını biliyorlar. Mâlûm olduğu üzere, Yahudilerin dinî kanunlarında tadilât yapabilecek (yetmişler meclisi) nâmında büyük bir dinî müesseseleri vardır. Usulü dairesinde teşekkül edecek bu yetmişler meclisinin her kararı bir din hükmünü ifade eder. Fakat yahudiler ikibin senedenberi bu yetmişler meclisini toplamaktan içtinab etmişlerdir ve etmektedirler. Bizim cahil reformcular bundan ibret almıyorlar mı?

Keza Hıristiyanların da bir (Konsil) leri vardır. Bu Konsil de din hakkında kat'î kararlar verebilir. Hıristiyanlar arasında binbeşyüz senedenberi nice din kavgaları, nice din muharebeleri zuhur etmiş, fakat bu konsili toplamağı hiç bir vakit de tehlikesiz görmemişlerdir. Bu konsil ilk zamanlarda ancak birkaç defa toplanmış, ondan sonra bazı toplantılara teşebbüs edilmişse de şeraiti dairesinde doğru dürüst bir içtima yapamamıştır. Protestanlık, Katoliklik, Gregoryanlık, Grek Ortodoksluk, çıktıkları zamanlarda ne idiseler, bugün de öyledirler. Bu mezheplerin çıktıkları zamanlarda Hıristiyanların başlarına gelen felâketler de malûmdur.

Meselâ hırsızın eli kesilmezdi. Meyhanelere ve sâireye resmen müsaade edilirdi. Fakat hükümet bunu yaparken bu husustaki ahkâmı diniyeyi değiştirin, dinde reform yapın da bu yaptıklarımızı tecviz edin, demezdi. Dinin ahkâm ve esası olduğu gibi yerinde durur, hükümet de istediği gibi işini yürütürdü,

Meşhurdur: Heyeti vükelâda böyle nâzik meseleler müzakere edildiği sırada Sadrazam paşa, Şeyhülİslâm Arif Hikmet Bey'den:**«Siz ne buyuruyorsunuz?»** diye sorarmış. Şeyhülislâm efendi de dâima şu cevabı verirmiş: **«Efendim, bize sormayınız,, sorarsanız, bizim bir ölçümüz vardır. Ancak o ölçüye göre size, cevap verebiliriz. Olur ki bu işinize gelmez. O vakit müşkül mevkide kalırsınız.»**

Şeyhülislâm efendinin bu arifane ve basiretli cevabı vükelâyı kiramın pek hoşlarına gittiği için ikide bir Şeyhülislam efendiye sual tevcih ederler, o da aynı cevabı tekrar edermiş.

Şimdi ne o Sadrıâzamlar, ne o heyeti vükelâ, ne o Şeyhülislâmlar, ne de o Osmanlı İmparatorluğu kaldı. Hepsi çöküp gitti. Amma Kelâmullahın bir âyeti, bir kelimesi, bir harfi bile değişmedi. O, nazil olduğu gibi; dimdik, sapasağlam duruyor. **«Küllü men aleyha fanin ve yebka vechü rabbike zülcelali vel ikram.»**

* * *

İşte sözün doğrusu, Şeyhülislâm efendinin cevabıdır. Dini zorlamamalı, çünkü o, arzu ve hevese göre eğilir bükülüp beşerî bir müessese değil, bir vazi İlâhîdir. Peygamber bile onu tebliğ ile mükelleftir. Hiç kimse dinde tasarruf edemez. Din de insanları kendine mütabaat edip etmemekte serbest bırakır, **«lâ ikrâhe fiddini»** dinde cebir olmaz, diyor. «Leste aleyhim bimusaydır». Müslümanlıkta Sultai diniye yoktur. İsteyen fertler, isteyen cemiyetler, isteyen milletler ona mütabaat eder. İstemeyenler küfür ve dalâlette kalır. Fakat kabul ettikten sonra artık bir kül olarak ona mütabaat iktiza eder. Bir kısmını beğenip bir kısmını beğenmemek olmaz. Fatin Hoca Merhumun dediği gibi, din ya sıfırdır, ya vahid. Kesri yoktur. Böyle olunca artık onda reform ve devrimcilik yürümez.

[slideshare id=57957734&doc=dindereforumcular-160206180122&type=d]

https://ismailhakkialtuntas.com/2016/02/06/dinde-reformcular/

HABER
BAŞBAKANIN MAKALESİ SÜRGÜN SEBEBİ OLDU

Selçuk Dini Yüksek İhtisas Merkezi'nde görev yapan iki isim öğrencilerine Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun makalelerini okumalarını tavsiye ettiği için Sinop ve Adana'ya cezaevi vaizi olarak sürgün edildi

10 Şubat 2016 Çarşamba 17:27

Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı olarak üst düzeyde din eğitimi veren ihtisas merkezlerinden olan Selçuk Dini Yüksek İhtisas Merkezi'nde iki ilim adamı hakkında başlatılan soruşturma sürgünle sonuçlandı. İddiaya göre sürgünün gerekçesini iki ilim adamının öğrencilere Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun makalelerini tavsiye etmesi ve Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez'in bazı düşüncelerini eleştirmesi oluşturdu.

BAŞBAKANIN MAKALELERİNİ TAVSİYE ETTİLER

İddiaya göre; iki ilim adamı öğrencilerinin soruları üzerine derslerinde, kaçak elektrik ve kaçak su kullanmanın, ayrıca devletten haksız elde edilen tüm kazançların haram olduğunu ve bunu yapanların da "haramzade" olduğunu söyledikleri için diyanet tarafından soruşturma açılıp ceza verildi.

Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun "İslam düşünce geleneğinin temelleri, oluşum süreci ve yeniden yorumlanması" ve "Medeniyetlerin Ben-İdrâki" adlı iki makalesini öğrencilerine tavsiye eden iki hocaya, ayrıca yetkiyi kötüye kullanma gerekçesi soruşturma açılarak ceza verildi. Soruşturmanın bir diğer gerekçesini de iki hocanın Necip Fazıl Kısakürek, Cemil Meriç ve Prof. Dr. İsmail Kara'nın bazı kitaplarını tavsiye edip okutmaları oluşturdu.

GÖRMEZ'E ELEŞTİRİ DE SORUŞTURMA NEDENİ

İki ilim adamının Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez'in bazı akademik görüşlerini ve faaliyetlerini tenkit etmesinin soruşturmanın ana omurgasını oluşturduğu iddia edilirken, benzer durumlarda soruşturmaların 1-1,5 yıl sürdüğünü, ancak soruşturmaya müdahale edilerek 10 günde tamamlanmasının sağlandığını savunuldu. (HABER MERKEZİ)

GÖRMEZ'İN ELEŞTİRİLEN FİKİRLERİ

Selçuk Dini Yüksek İhtisas Merkezi'nde görevli iki ilim adamının Prof. Dr. Mehmet Görmez'i eleştirdiği ve cevap verdiği görüşler ise şöyle:

HAYIZLI KADIN NAMAZ KILABİLİR Mİ?

"Mehmet Görmez, sahih-zayıf ya da Buhari-Müslim vs. ayırt etmeden "kadına dair hadis rivayetlerinin büyük sorun teşkil ettiğini" dile getirerek, hayızlı kadının namaz kılmamasının ve tavaf etmemesinin sadece bir ruhsat (muhayyerlik) olduğunu belirtmektedir. Görmez, "hayızın kadınlara eziyet olduğunu" bildiren ayetten hareketle, kadının eziyet içinde de olsa ibadetini yapabileceğini söylüyor. Halbuki Buhari ve Müslim hadisleri başta olmak üzere Ebu Davud, Tirmizi, Nesâi, İbn Mace, Darimi ve Muvatta'da da yer alan hadisi şerifte, kadınların adetliyken namaz kılmaları net bir ifade ile yasaklanmaktadır. Hz. Aişe Validemiz'den gelen rivayete göre, Fatıma binti Hubeys'in Peygamberimiz (a.s.)'e özür kanı hakkında soru sorması üzerine Rasülüllah Efendimiz şöyle buyuruyor: "Hayız geldiğinde namazı bırak, hayız kesildiğinde guslet ve namazını kıl."

Görmez, yukarıda belirtildiği üzere kadına dair rivayetlerde sorun olduğunu ifade etmişti. Bütün ulemanın ittifakla delil kabul ettikleri bu hadisi de sorunlu görse gerek ki kabul etmiyor ve "eziyet" kelimesinden hareketle, hayızlı kadının namaz kılması konusunda ruhsat/muhayyerlik olduğunu ileri sürüyor. Görmez'in bu yorumuna göre hayızlı kadın namazını ister kılar, istemezse kılmaz. Halbuki yukarıda belirttiğimiz sahih hadisten hareketle İslam âlimlerinin ittifakla vardıkları hüküm ise hayızlı kadının namaz kılmasının haram olmasıdır.

MÜSLÜMAN KADIN YABANCILARLA EVLENEBİLİR Mİ?

Bilindiği gibi, Müslüman kadının her türlü gayri müslim erkekle evliliği ayet ve hadislere dayalı olarak bütün ulema tarafından haram kabul edilmiştir. GÖRMEZ bu konuda "icma" bulunduğunu, fakat ulemanın yanlış icmâ ettiğini belirtmektedir. GÖRMEZ'e göre Müslüman Hanımın, gayri müslim erkekle evlenmesinde de ruhsat/muhayyerlik vardır. Yani, Müslüman Hanım istediği takdirde, Yahudi ve Hristiyan erkekle evlenebilir (!).

GÖRMEZ'e göre, gayri müslim erkekle Müslüman bayanın evliliğinin icmaen haram kabul edilmesinin illeti (gerekçesi), erkeğin evlendiği bayanı asimile etmesidir. Buradan hareketle GÖRMEZ, "Müslüman bireyin tek başına da olsa asimile olmaması çabası göz önünde bulundurularak bu evliliğin caiz olması gerektiğini" ifade etmektedir.(Güncel Dini Meseleler Birinci İstişare Toplantısı - I (15-18 Mayıs 2002), İstanbul, (DİB baskısı, Ankara, 2004), s. 292.)

BAŞÖRTÜSÜ DİNİ EMRİ DEĞİL Mİ?

Görmez başörtüsünün de dini bir emir değil, ahlak ve edep çerçevesinde ele alınması gereken ve dinen bağlayıcı olmayan bir husus olarak değerlendirmektedir. Şöyle ki: GÖRMEZ, İlahi Dinlere Göre Başörtüsü" adlı makalesinde; Nur suresi 31. ayetin, ahlak ilkelerinin anlatıldığı bir bağlamda anlatıldığını, kuranda başörtüsünün, tamamen evrensel bir ahlak

ilkesinin tatbiki için gerekli görülen tesettürün bir parçası olarak yer aldığını, İslam geleneği içerisinde başörtüsünün, Kuran'ı aşarak zor ve katı kurallara bağlayanların olageldiğini, kadının sosyal hayattan tecrid edilecek şekilde başörtüsünün yorumlandığını; Müslüman hanımların başörtülü bir şekilde kabre konmasının, bunun ne kadar güçlü bir gelenek olduğunu gösterdiğini ifade etmektedir.

Makalenin "sonuç" bölümünde GÖRMEZ'in, "İslamiyet'in başörtüsüne yüklediği anlam ise, dini/taabbudi veya hukuki olmaktan çok ahlakidir. Kur'an, başörtüsünü, sadece ahlak için gerekli kabul ettiği tesettürün tamamlayıcı bir unsuru olarak görmüştür" cümleleri yer almaktadır. (İslamiyat Dergisi, Cilt 4, Sayı: 2, Nisan Haziran 2001, sayfa, 19-33.)

'HADİSLERİ SAHABELER Mİ UYDURDU?'

Görmez, doktora tezi olarak Türkiye Diyanet Vakfı tarafından basılan ve birincilik ödülüne layık görülen kitabında, Hz. Peygamber'in, bize ulaşan tüm yazılı hadislerinin, Peygamber'e sübutiyeti kesin olsa dahi, toplum (sözde sünnet, Fazlurrahman'ın yaşayan sünnet dediği) tarafından onaylanmadıkça, hiç bir değer ve bağlayıcılığı yoktur, diyor. (Sünnet ve hadisin anlaşılmasında Metodoloji sorunu, TDV, 1997, s. 233). Özafşar'la birlikte, "hadisler, sahabenin ilmi tartışmalarda takındıkları tavrın, rivayete dönüşmüş şeklidir" diyorlar. Yani hadisleri sahabe uydur**muş**, demektir bu (Özafşar, Polemik Türü Rivayetlerin Gerçek Mahiyeti, s. 30,33). Görmez de bu araştırmaya atıf yaparak onaylıyor (Sünnetin kaynak değerini temellendirme sorunu, s.8). Aynı makalede görmez, peygamberin hadisleri olan vahy-i gayri metlüv'ü kabul etmiyor (s.6), hadis rivayetleri Peygamber'e ait değil, insan faktörü diyor (s.9). Sünnet'i temellendirmek için başvurulan kuran ayetlerinin çoğunun sünnetle ilgisi yoktur diyor (s.10). Sünnet'e delil getirilen hadisler de uyduruk diyor (s. 7). Bu makale Görmez'in özel sitesi, www.mehmetgormez.com da mevcuttur."/Hakimiyet.com

http://www.hakimiyet.com/politika/basbakanin-makalesi-surgun-sebebi-oldu-h1177609.html

RUH VE MEVT HAKKINDA

Erzurumlu Yeşilzâde MEHMED SÂLÎH

Bürhaneddin Matbaası
– İstanbul –

1940 – 1359

İLK SÖZ

Şek ve şüphe ne müdhiş bir belâ; hakikati inkâr ne tahribkâr ne korkunç bir felâkettir, istilâ ettiği fikirleri ya küfre ve yahut ye'sü helâke sürükleyip mahveder.

Hayatta öyle kararsız, muhakemesiz kimselere tesadüf edilir ki: onlar **"haz, elem, sürür, keder„** gibi bir çok manevî ve ruhî hallerin vücudundan, vukuundan bahsettikleri ve mekteblerde ruhiyyata müteallik pek çok kitablar karıştırdıkları halde, yine bir an sonra inkâr cereyanına kapılarak ruhun vücud ve bahasında mütereddit bulunurlar.

insan ruhun bahasına, alemi ahiretin mevcudiyetine dair milyonda bir ihtimale malik olsa bile bu tasdik hassasını büyük bir lütûf bilerek bunu kendisinden men etmemelidir. Zira hayatta en tesellibahş bir şey varsa, o da insan kendisinde lâyemut, lâyezâl bir ruhun ve bir varlığın bulunduğuna ve ahiretin mevcudiyyet ve kakasına şübhesiz olarak kani olmaktır.

Ruhun vücud, ve lâyemutluğuna dair fikirler, kanaatlar, kalblere sürür, vicdanlara huzur ve istirahat bahşeder.

Yaşamak, yalnız yemek, içmek ve biraz da dedikodudan bahsetmek demek değildir; Dünya varlığının fani ve hiçliğini ve bir dakikalık rüya gibi çabucak gelip geçiciliğini anlamayanlar, anlamak istemeyenler, bahusus ruhanî bir hayata, bir kanaata ve bir zevke malik olmayanlar, dünyada en bedbaht, en sefih ve çok zavallı insanlardır.

Yeşilzâde

MEHMED SALİH

Sabık Erzurum Meb'usu

RUH HAKKINDA

Şeyh Abdülkadır Geylanî radiyallahü taala anhülbari hazretleri kasîdei ayniyyelerinde " **ruhun„** manasını beyan ve vahdetin sırrını ayan için şu beliğ kıta ile müminleri irşad buyurmuşlardır.

Vefi fihi ruhi nefahtü kinayetün

Hel ir ruhü illa aynühu ya münaziü

Ve nezzihhü an hükmil hülûli femalehu

Siva ve ilâ tevhidihil emrü raciu

Feya ahadiyyez zati fi ayni kesretin

Veya mucidel eşyai zatüke şayiü

Tercümesi : ademe ruh nefhettim [üfledim] buyurulması kinayedir;

ey münazi! ruh anın ayni değil midir? Lâkin HakkTealâyı hulûldan tenzih et zira onun sivası yani ona karşı diğer bizatihi bir vücud yoktur. Herşey onun tevhidine racidir, ey kesretde kendi zatı bir olan mevlâ. Ey mucidi cemii eşya, zatın şayidir, yani "la mevcüde illâ hu velâ gayrühu,, dur.

İşte Cenah i piri âzam efendimiz de bu beyanati âlileriyle ruhun hakikatim remzen beyan buyurmuş ve sirri Hudayı âriflere duyurmuşdur.

Sh:22

RUH HAKKINDA BÎR RÜ'YA

Karısı vefat eden . .. Bey bir gün mezarlık yanından geçerken hasretle: «güzel karıcığım bu sıcakta toprak altında mı yatıyorsun» der, bir ah çeker. O gece merhume kadın zevcinin ru'yasına girer, ve kemali iştiyak ile konuşurlar.

Bu zat zevcesine: **"hangi alemdesin Sidretül Münteha da mısın**? sorar. Zevce gülerek,

"Sidretül Münteha büyüklere mahsusdur, biz buraya yakışmayız der. Zevc,

- Öyle ise neredesiniz?

- Çocukların ruhlarıyla beraberim

- Çocuklarla ne münasebetin var ?

-Âlemi ervahda akıl, idrâk, kemal münasebeti gözetilir; benim idrâk ve kemalim de çocuklardan ziyade değil idi, anın için onlarla beraberim ve onların bulunduğu alemdeyim.

-Başka alemlere gidib ziyaretlerde bulunur musunuz?

-Evet başka alemlere gitmek istediğimizde, katıra müşabih mahlûklar vardır anlara biner gezeriz, sonra yine kendi alemimize döneriz.

-Hangi âlemlere gidersiniz?

-Meselâ şemse, kamere, utaride ve emsaline ve senin, adını doymadığın, bilmediğin âlemlere de gidib oradaki ruhları ziyaret ederiz.

-Rahatın nasıldır?

-Çok güzeldir.

Bu esnada . .. Bey uykudan uyanmış, ru'yasından memnun, mahzuz olmuş, tekrar uyumuş, ve yine yattığı odanın duvarından zevcesinin bir hayvana binmiş olduğu halde çıkdığını gördüğünde demiş ki:

-Ya hu duvardan nasıl çıktın? Zevce:

-Ruh için duvar mani değildir bize hail yoktur. İşte biz bu hayvanlar üstünde her yeri gezeriz dolaşırız. Zevc

–Hanım, umumi harpta kaybolan kardaşımı o alemlerde gördün mu?

–Hayır bizim âlemde görmedim, onun Bağdad taraflarında olması muhtemeldir.Zevc

— Senin ruhuna sevabi ihda edilmek için okuyorum, onlarla mütena'ım oluyor musun; zevce:

–Teşekkür ederim hediyyeniz geliyor, çok memnun oluyorum.

«Fütuhat» çı Nazmı Bey Mecmuasından

İKİ ZATIN ARZULARIYLA BİR GÖNDE ÖLÜMÜ

Hicrî 1318 de Musikayı Hümayundan mütekaid Hacı Ratib Bey, Takaüd Sandığı âzasından Hacı İzzet Bey'e haber gönderir ki:

–Ben âhirete gideceğim bu âlemdeki alacak, verecek hesaplarımı kesmek isterim; müterakim maaşlarımı alıb göndersin; bununla beraber biz Hacı İzzet ile bir günde ilk mektebe başladık, ve bir günde medreseye girib okuduk, ve yine bir günde Musikayı Hümayuna yazıldık ve bir günde Mevlevi tarikatı aliyyesine intisab ettik; ne olur, âhirete de birlikte gidelim der. Bunu dinleyen Hacı İzzet elini sakalına atıb on dakika düşündükten sonra, **pek âla, haydi öyle olsun** der, hemen Hacı Ratibin maaşlarım gönderir; aradan üç gün geçer, bu zatların ikisi de bir gecede sabaha yakın vefat ederler.

Hacı Ratib bey öleceği gece ahbabından muhasebe! Hamdi bey âkşam yemeğinden sonra Hacı Ratibin yanına gelir bir kaç saat konuşurlar, ortada hastalık namına hiç bir şey yok. Hamdi bey evine döner, Hacı Ratib bir adamla Hamdi beye haber eder ki sabah erken işine gitmesin, biz çamaşır değişib perdeyi dolaşacağız; bir az hizmetimizde bulunsun. Bu sözden bir şey anlamayan Hamdi bey sabah erken Hacı Katibin vefatını duyar, çok mahzun olur.

Bazı zatlar istediği anda ve istediği yerde kalıbdan çıkarlar.

Trabzonlu İsmil babada Erzurumda hicri 1310 da bu suretle âhirete göç etmiştir.

Sh:77

KIT'A

Gönül yap hakkı tasdik et sakın incitme bir cani

Ki herkim her kime her ne eder kendi bulur ani

Güzel söz, hem güler yüz gösterüb halka riayet kıl

Bu boş könbetden can di, can işit bul canda canâni

[slideshare id=58099401&doc=ruhvemevt-160210125500&type=d]

BEN AŞK DİNİNE TÂBÎYİM

> Hangi tarafa yönelirlerse yönelsinler aşk kervanları
> Ben aşk dinine tâbîyim, dinimdir, imanımdır, inanıyorum aşka

İbnu'l-Arabi, ilâhı aşk hakkında bu ve buna benzer ifadelerde bulunurken, şehâdet âleminde bulunan unsurları birer motif olarak kullanır. Bunu yaparken de hep âlemlerin Rabbi ile meşguldür. O, dışa âit güzellikleri dile getirirken onun kalbi Cemâl-i Mutlak ile irtibat hâlindedir. Ona göre aşk, varlığın temeli ve özü, kulluğun sırrıdir. **Tüm varlık âlemi aşktan sudûr etmiş ve aşk üzere yaratılmıştır. Varlık dâiresine aşkla dâhil olan varlıklar, bu dâireden aşkla ayrılırlar.** Gerek âşık gerekse mâşukun mahall-i sudûru insandır. Aşk insanda zuhur eder ve insanın Zât-ı Mutlak'ın sırrını anlamasına yardım eder. Çünkü O'nu aşk olmadan anlamak mümkün değildir.

Şehâdet âleminde hakikatin değil hakikate dâir ipuçlarının olduğunu söyleyen bütün sûfîler gibi İbnul-Arabî kuddise sırruhu'l-âlîde hayatını hep bu temel ilkeye göre yaşamış ve sistemini bu temel üzerine inşâ etmiştir. O, varlık âleminin bütün mertebelerinde seyrini sürdürürken içe, öze ait en derin hakikatleri dile getirmiş, bunun için de dilin sunduğu her türlü imkanı kullanmıştır. Beşerî düzeyde alıp da kullandığı her bir sembolik ifade, İlâhî plandan yansıyan mânâları temsil etmektedir.

<u>Fütûhât'ta geçen bir şiirinde şöyle der:</u>

Zeyneb'i, Nizâm'ı ya da İnân'ı

Seviyorum dersem, o zaman iyi anlayınız ki

Bu bir simgedir, eşsiz ve sonsuz güzel

Ki ardında çok değerli ve yaldızlı bir giysi var

İşte ben onu giyenin üzerindeki giysiyim

O giysiyi giyen kimdir bilinmez

O giysinin içinde vaktiyle Hallâc'ın dediği var

Öyleyse geliniz, neşeleniniz, sevininiz

Aşk hayatına yemin olsun ki ne zaman onu müşahede etsem

O gelir önümde belirir sizi müşâhede edeyim diye

Göz göremez Allâh'ı olduğu gibi

Her an ve her durumdadır, fakat yok gibidir sanki

İbnu'l-Arabi'nin anlam dünyasına dâhil olduktan sonra bir nihâyet bulma hali pek mümkün gözükmemektedir. Çünkü sürekli kendini açan, nakış nakış işlenmiş, iç içe geçmiş bir mânâ zenginliği inşam daima hayretten hayrete sürükler. Bazen ifadeleri rahatlıkla anlaşılırken, bazen de **"Bu sembolik ifadenin temsil ettiği hakikatler nelerdir?"** sorusunun cevabım (şerhe rağmen) bulmak hiç kolay olmamaktadır; okunan eser bir şerh bile olsa adeta şerhin de şerhedilmesi gibi bir durum söz konusu olmaktadır. Bunun için de sırf metin değil metnin satır aralarının da okunması gerekmektedir.

İbnu'l-Arabi'nin bütünüyle Kur'an ve Sünnet'e bağlı olup onların dışındaki her şeyden de tamamen bağımsız olduğunu, onu anlamak için, onu ayrı bir boyut olarak ele almak gerektiğini söyleyen Martin Lings, onun tek kaynağının "vahy" olduğunu, eserlerinde yer alan görüşlerinin, kullandığı ıstılahların ve metodunun bütünüyle kendine has olduğunu vurgulamaktadır. Nasıl ki herhangi bir düşünür veya filozof, kavramlar ve o kavramlara yüklediği özel anlamlarla kendi bütünlüğü içinde anlaşılmaya çalışılıyorsa aynı yöntemin İbnu'l-Arabi için de kılı kırk yarar bir titizlikle uygulanması zarurîdir. Ancak bu yöntem onu doğru ve tam olarak anlamak için gerekli olup yetersizdir. Zira İbnu'l-Arabi'nin öğretileri sırf zihnî değildir. O, hakikat tâliplerine her zaman zihni aşma çağasında bulunur. Onun bilgileri "keşfi" ve "ilmî"dir; o, ehl-i fikrin Hakk'ı idraklerinin, anlayışlarının kıt olmasından dolayı noksan olduğunu, kendi yolunda olan dostlarının ve ashâbının ilimlerinin bir takım klişeleşmiş sözlerden veya bu konuda söz söylemiş mütefekkirlerden ya da defterlerin, kitapların satır aralarında kopyalanmış şeyler olmadığını, ilminin tamamen kalbe gelen tecellîyâttan ibaret olduğunu söyler.

Bilmenin varlıktan, aklın da kutsal olandan ayrılmasını dayatan modern akademik bilim anlayışının anlayamadığı, anlayamayınca da inkar ettiği bu tarz bilgilenme metodu, İbnu'l-Arabi'nin sisteminde, varlığın izafîliğinden hakikatine, kabuktan öze, tâli olandan aslî olana ulaştıran yegane yoldur. "Şunu iyi bil ki, Allâh'ın onları yarattığından, onları ademden vücûda getirdiğinden beri insanlar hep yolcu (müsâfîrîn) olmuşlardır. Onların bu yolculukları ancak ya cennette ya da ateşte son bulacaktır. Her akıl sahibinin bilmesi de gerekir ki bu yolculuk meşakkat, zorluk, belalar ve imtihanlar üzerine kuruludur... Bu yolculuğun ilk zamanlarında mücâhede ve tazarruun ile Allah hakkındaki ilmin doğrudan O'ndan hâsıl olmaz. Sonra bir ikinci zamanı yaşarsın; o zamanda O'nun hakkında ilk zamanı yaşarken oluşturduğun ilminin suretini müşahede etmeye başlarsın ancak. Böylece **"bilmek"ten ("bulmaya) ' "'ayn"a, öze, hakikate intikal edersin."**

Sh:104-106

Şiir 19

1. Ey vâdîdeki Bân ağaçları

Ey Bağdat'ın ağaçlan nehrin kıyısındaki

2. Sallanan dallarda hüzünlü hüzünlü öten bir güvercin

Seni hatırlattı bana acılara boğdu beni

3. Böyle kederleri ötüşleri

Hatırlatıyor bana meclisteki o hanımefendinin terennümlerini

4. Ne zaman akort etse o güzel üç telli müzik âletini

Bir daha anmazsın el-Hâdî'nin kardeşini

5. Yükselse müziğin perdeleri duyulsa nağmeleri ezgileri

Deve çobanı Enceşe'nin ne hükmü kalır ki

6. Zü'l-Hasamât'a yemin ediyorum

Sonra Sindâd'a yemin ediyorum

7. Birden âşık oldum ben Selmâ'ya

Ecyâd'da oturan o güzeller güzeline

8. Hayır hayır yanlış söyledim o Ecyâd'da değil

Canınım içinde gönlümün en gizli yerinde

9. Güzellik bile şaşkına dönmüş görünce onun güzelliğini

Misk ve safran kokusu ondan yayılmış sarmış evrenin çiçeklerini

Kaynak: Hümeyra HAMZAOĞLU, Muhyiddîn İbnu'l Arabi'nin Ez-Zehâiru'l-Alâk Fî Şerhi Tercümâni'l-Eşvâk Adlı Eserinde İlâhî Aşk Sembolizması, Yüksek Lisans Tezi, 2003, İstanbul

ABDÜLHAK HÂMİD TARHAN'IN MAKBER'İ [FATIMA HANIM]

"Âlem-i edebiyyatta bir âhiret lâzımdır. Makber o âhiretten nişandır."

Hzl: Adem ÇALIŞKAN

Tanzimat devri şairlerinden Abdülhak Hâmid Tarhan'ın edebiyat tarihinde hem sanat anlayışı hem de yazdığı çeşitli eserleriyle ayrı bir yeri vardır. Eşi Fatma Hanım'ın ölümü üzerine yazdığı meşhur Makber adlı eseri bunu kanıtlar. Makber'de şairin eşinin ölümünden dolayı çektiği ıstırabı ve ölüm konusundaki fikirleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Dönemi itibariyle mersiye türünün güzel örneklerinden birini de teşkil eden Makber, Türk şiirinde önemli bir yere sahiptir.

MAKBER

1

Eyvâh!.. ne yer ne yâr kaldı,

Gönlüm dolu âh ü zâr kaldı.

Şimdi buradaydı gitdi elden,

Gitdi ebede, gelip ezelden.

Ben gitdim, o hâk-sâr kaldı, -

Bir kuşede târ-mâr kaldı;

Bâkî o enîs-i dilden, eyvâh!..

Beyrut'da bir mezâr kaldı?

2

Nerde arayım o dil-rübâyı?.. .

Kimden sorayım o bî-nevâyı?..

Bildir bana nerde, nerde yâ Rab?..

Kim atdı beni bu derde yâ Rab?..

Derler ki: "Unut o âşinâyı,

Gitdi, tutarak reh-i bekayı"

Sığsın mı hayâle bu hakikat?..

Görsün mü gözüm bu mâcerâyı?.

3

Sür'atle nasıl değişti hâlim?..

Almaz bunu havsalam, hayâlim.

Bir şey görürüm, mezâra benzer,

Bakdıkca alır, o yâra benzer.

Şeklerle güzâr eder leyâlim,

Artar yine mâtemim, melalim.

Bir sadme-i inkılâbdır bu,

Bilmem-ki yakın mıdır zevalim?.

4

Çık Fâtıma lahddan kıyâm et,

Yâdımdaki hâline devâm et,

Ketmetme bu râzı, söyle bir söz.,.

Ben isterim âh, öyle bir söz..

Güller gibi meyl-i ibtisâm et,

Dâğ-ı dile çâre bul, merâm et;

Bir tatlı bakışla, bir gülüşle

Eyyâm-ı hayâtımı tamâmel.

5

Yâ Rab bana bir melek tyân et,

Bir de beni öyle imtihan et:

Doğsun göreyim o mâh yerden.

Nurun çıka ey İlâh yerden.

Maksûd-ı hayâtı dermiyân et,

Ferdâ-yı beşer nedir, beyân et!

Ya fikrimi rûhuna kıl îsâl,

Ya ruhumu hâkine revâner

6

Derd oldu mukîm, çâre gitdi,

Gûyâ vatanım kenâre gitdi;

Ben gurbet-i dâimîde kaldım,

Bir türbe-i bî-ümîde kaldım.

Ufkumdan o mâhpâre gitdi,

Bir matla'-ı şeb-nisâre gitdi...

Gördüm yüzünü misâl-i zulmet.

Matla' ona bir sitâre gitdi

7

Gördüm yüzünü türâb içinde,

Geldim aradım kitâb içinde.

Bir hâil gelir o, dîdeden dür,

Gitdi diyemem mezara ol nâr.

Bu sıfr nedir hisâb içinde?

Erkâm ona inkılâb içinde.

Bir hîçî-i zî-vücûd, yâhûd

Bir kabrdir ıztırâb içinde

8

Makber, sonudur dekâyıkın bu,

Bir sırr-ı garibi Hâlık'ın bu,

Bir nûr ki meyledince hâba,

İnmekte şu bir yığın türaba.

En yükseğidir şevâhıkın bu,

En müdhişidir hakâyıkın bu.

Bed-baht, o hakikat anlaşılmaz,

Şanın bu, cihânda lâyıkın bu!.

9

Tecdîd kılıp har âb şi'rim,

Destinde bulurdu tâb şi'rim

Zihnimdeki fikre yâr olurdu,

Gaybeylediğim sözü bulurdu.

Anlardım olur kitâb şi'rim

Ettikçe yazıp hisâb şi'rim.

Şâ'irliği gayri neyleyim ben?

Olsun dilerim türâb şi'rim

10

Gitdi nazarımdan, âh gitdi...

Bî-maksad ü 'bî-günâh gitdi.

H erferd cihânda birdir ammâ

Bir tâne değildir, öyle -hâşâ!...

Bir tâne idi o mâh gitdi,

Aylarca olup tebâh gitdi,

Gürsem yeridir seni karanlık,

Nurum benim ey İlâh gitdi

11

Ey yâr, şu nev-bahâr sensin.

Ben anlıyorum ki yâr serisin

Ettikçe nigâh bahr u behre,

Birden sanırım ki bazı kerre,.

Meşcerdeki rüzgâr sensin

Ağlar, derim, eşkbâr sensin'

Türben görününce anlarım ki

Öldüm, bana türbedâr sensin

AÇIKLAMASI

1

"Eyvah! Ne yer (ve) ne de sevgili kaldı. Gönlüm ah ve ağlama (ile) dolu kaldı. Şimdi buradaydı, (ama) elden gitti. Ezelden gelip ebede-gitti. Ben gittim (döndüm), o toprak içinde kaldı. Bir köşede perişan (dağılmış olarak) kaldı. Eyvahl.. O gönül arkadaşından geriye (kala kala) Beyrut'ta bir mezar kaldı. "

2

"O gönül alıcıyı nerelerde arayayım, o nasipsizi kimlerden sorayım. Ya Rab! Bana bildir, o nerededir? Ya Rab! Beni bu derde kim etti? Derler ki: **"O eski tanıdığı artık unut, O sonsuzluk yolunu tutup gitti!"** İnsan .hayali, bu gerçeği nasıl kabul eder, göz bu maceraya nasıl dayanır?"

3

"Halim, çabucak nasıl da değişti. Bu değişikliği havsalam, hayalim bir türlü almıyor. Mezara benzer bir şey görürüm; biraz daha bakınca mezarı sevgili zannederim. Gecelerim şüpheler içinde geçer. Matemim artar, yine elemlerim artar. Bu insanı alt üst eden bir darbe (değişme) dir ki, acaba sonum yakın mıdır diye düşünüyorum.

4

"(Ey) Fatıma! Mezar(ın)dan çık, doğrul. Hatıramdaki haline devam et. Bu (ölüm) sırrı(nı) saklama, bir söz söyle... Ah ben öyle bir söz isterim... Güller gibi gülümse, tebessüm et. Gönül yarasına bir çare bulmaya çalış. Bir tatlı bakışla, bir gülüşle ömrünün geri kalan günlerini tamamla."

5

"Ya Rab! Bana bir melek göster, beni bir kere de öyle imtihan et. O aya benzeyen sevgilinin yerden doğduğunu göreyim. Ey İlâh! Nurun yerden çıksın. Yaşamaktan maksat nedir, bunu açıkla; İnsanoğlunun geleceği nedir, bunu söyle, izah et. Ya düşüncelerimi onun ruhuna ulaştır ya da benim ruhumu onun gömüldüğü topraklara yolla..."

6

"Dert yerleştikçe yerleşti, çare gitti. Güya vatanım kenara (uzaklara) gitti. Ben sonsuz bir gurbet içinde kaldım, ümitsiz bir türbede kaldım. O ay parçası ufkumdan silinip gitti; sabahı

olmayan karanlıklara gitti. Onun zulmete benzeyen yüzünü gördüm, bir yıldız gibi batıp gitti."

7

"Onun toprak içinde yüzünü gördüm, geldim kitap içinde aradım. O gözden ırak sevgili için mezara gitti diyemem, bir hayal gibi geliyor. Bir hesap içinde sıfırın değeri ne ise, bütün rakamlar o değere ulaşıyor. O adı sanı olmayan bir yokluktur veya ıstırap içinde kıvranan bir kabirdir. "

8

"Bu mezar, (geçen) dakikaların sonudur. Bu, Yaradan'ın garip bir sırrıdır. Bir nur (gibi olan Fatma Hanım) uykuya yönelince (ölünce), şu bir yığın toprak(tan ibaret olan mezar)a inmekte(dir). Bu, tepelerin en yükseğidir. Bu, gerçeklerin en dehşetlisidir. Bahtsız (Hamid!) o gerçek anlaşılmaz. Şanın budur, dünyada sana uygun görülen budur."

9

"Benim harap şiirim seninle yenilenirdi, güçsüz şiirim senin elinde can bulurdu. Zihnimden geçen düşüncelere arkadaşlık eder, kaybettiğim bir sözü bulmama yardımcı olurdu. Yazdığım şiirleri hesap ederdi, böylece kitap olup olmayacağını öğrenirdim. Artık ben şairliği ne yapayım? Dilerim şiirim artık yere batsın."

10

"Ah, gözlerimin önünden (o sevgili) gitti. Maksatsız ve günâhsa gitti. Her insan dünyada bir tanedir. Ama (onun kadar) bir tane asla değildir. O ay yüzlü (Fatma Hanım) bir taneydi, öldü. Aylarca (veremden) tükenip ölüp gitti. (O) benim ışığımdı, söndü (öldü). (Bu sebeple) ey Rabb'im! Seni (bile) karanlık görsem (görmesem) yeridir."

11

"Ey sevgili! Şu ilkbahar sensin. Ben anlıyorum ki sevgili sensin. Denize ve karaya baktıkça, bazı kere birden 'ağaçlıkta (esen) rüzgâr sensin sanırım. Ağlar ve gözyaşı döken sensin derim. Türben görününce, öldüğümü (ve) benim için türbedârın sen olduğunu anlarım."

Kaynak: EKEV AKADEMİ DERGİSİ, Yıl: 9 Sayı: 22 (Kış 2005) 143

HER YER KARANLIK PÜR-NÛR O MEVKÎ

Beste : Mehmet Baha Pars

Güfte : Abdülhak Hamit Tarhan

Formu : Gazel

Makamı : Rast makamı

Usûlü : Serbest

Sözleri:

Her yer karanlık pür-nûr o mevkî
Mağrip mi yoksa makber mi yâ Râb
Yâ habgâh-ı dilber mi yâ Râb
Rüya değil ayniyle vâkî

Kabri çiçekten bir türbe olmuş
Dönmüş o türbe bir haclegâhe
Bir haclegâhe dönmüşse türben
Aç koynunu aç maşukânım ben

****

pür-nûr: Çok nurlu

mağrıb: Güneşin battığı yer, akşam varti, batı.

hab-gâh-ı dilber: Gönül alan güzelin uyuma yeri, yatağı.

aynıyle vâki: Gözle görülmüş.

hacle-gâh: Gelin odası.

maşuka: Aşk ile sevilen, sevgili.

makber : mezar/kabir

1. Kıta:

Dünya o kadar karanlık bir hale geldi ki, sadece oradaki mevki, parlak nurlar içinde ve aydınlık.

Öyle ki (şair burada şaşkınmış gibi yaparak soruyor) burası güneşin battığı yer midir (güneş batarken sadece onun battığı yerde parlaklık olur, geriye kalan her yer alacadır ve daha tam batmamışken insanın gözlerini alır bu parlak hali), yoksa bir makber midir (yani bir makber böyle olamaz, bu bir makber değildir öyleyse)

veya bir güzelin yatağı mıdır, uyuduğu yer midir Ya Râb.

(Şair manayı güçlendirmek için ekliyor)

Bu bir rüya değildir, gözlerimle gördüm.

2. Kıt'a:

O dilberin kabri öyle bir kabirdir ki tamamen çiçekle kaplı bir türbe olmuştur.(Türbe ve kabir ayrı şeylerdir. Türbe, mübarek zatların, büyük devlet adamlarının veya onların ailelerinin gömüldüğü ve yapı olarak kabirlerden daha gösterişli yerlerdir. Bu yüzden o bir kabir değil, çiçeklerden yapılma bir türbedir diyor. Yani tuğlası, taşı hep çiçekten).

O türbe, bir mezardan çok gelin odasına dönmüş.

(Ve sevgiliye sesleniyor nihayet) Eğer türben haclegaha, gelin odasına dönmüşse, (ve her gelinin bir damada ihtiyacı olduğuna göre) aç koynunu sevgilin olayım.

Burada iki mana var:

1. Sen bir gelinsen damat olayım, 2. Sevgilinin ölümüne o kadar üzülüyor ki şair, onunla aynı kabirde yatmaya, ölmeye razı ve sevgiliyi yine o kadar seviyor ki, ona göre bizim aslında soğuk ve korkutucu bulduğumuz kabir, aydınlık bir türbeye, bir gelin odasına ve orada yatan soğuk tenli ölü bir geline dönüvermiş

Notası:

http://www.turksanatmuzigi.org/eserlerimiz/sarkilarimiz/h-sarki/her-yer-karanlik-pur-nur-o-mevki

BAŞA DÖN

ABDÜLHAK HÂMİD'İN ROMANTİZMİ

Vahdet-i Vücud

Bir âlem-i nur içindeyim ben
Allah bedîd her cihetten

(Bunlar odur, s. 46)

Bedid: (far.) er. - meşhur, görünür, açık meydanda. (hüveyda).

**

Senden acep ayrılır mı benlik
Tevhîd değil mi nâle-zenlik

(Bunlar odur,1 .s. 46)

**

Ya İlâhi, gökte sensin; yerde sen;
Zât da sensin heman diğer de sen;
'Kâinatın' hepsi mahza senliğin;
Aslı sensin bizde zahir benliğin:
Yâr da, ağyâr da sen, bende sen;
Senliğindir, hepsi sensin, sen de sen.

(Garam s. 20)

**

Makber'e gömülü olanın Fatma Hanım değil, bizzat Tanrı mefhumu olması

Bütün serâiri tedkik edin: Hûda zahir;
Bütün mezahiri ta'mik edin: Hûda mazmun.
Berat'ta kumlara defnettiğim o genc-i şebab,
Onun içinde de baktım, bugün odur medfun.

(Ölü, s. 139)

**

Makber'de Fatma Hanım, ölümünden sonra her yerde şaire görünür:

Ölmek mi – denir bu hâle?. Hâşâ!.
Karşımdasın işte sen serapâ: :
Kim der ki bugün hayâlsin sen?..

Bir tâife-i cemâlsin sen.
Mesdûd ise der kalır mısın dür ?
Divar açılıp geçersin ey nur.
Bir gün kalamam odamda tenhâ,
Her sû duyarım taharrük-i pâ.
Çarpar kapılar hevây-ı pür-zûr;
Bir fikr gelir kefenle mestûr

(Makber, s. 50)

**

Bilmedim vaki midir, hülya mıdır?
Yahud ol âfet bizim rüya mıdır?
…………

Gördüğüm âlemde yahud uykuda,
Bir hayâl olsa gerek derdim, bu da
Oynuyor yâni gözümde bir hayâl;
Perdesi olmuş sanırdım ihtiyâl

(Garam s. 154)

**

Dünya hayatı hâlbuki rüyay-ı kâzibe

(Ruhlar s. 65)

**

Sıkıldım bu rüyayı tabirden

(Sardanapal s. 212)

**

Ruhum bana sen demiştin evvel;
Olmuş nola hâlimiz muhavvel!..
Evvel dahi bir hayâl idin sen;
Zannetme ki bir hakikatim ben

(Makber s. 79)

**

Âlem diyoruz hayâldir hep,
Gördüklerimiz zılâldir hep;
Tabir-i diğerle hepsi hiçlik,
Bir hiç ki Hakka dâldir hep,
Her hâlde mevttir hakikat,
Ahvâl-i beşer o hâldir hep.

(Makber s. 60)

**

Ruhun fevkalâde kuvvetlere sahip olduğu asıl hâl, bedenden ayrıldıktan sonraki hâldir. Yani ruh ölümle, canlılarda olmayan bir takım gizli kabiliyetler, kuvvetler kazanır. Finten'de yine mezarlık sahnesinde bir ölü, kendi kafatası ile şöyle konuşur :

«Bir ruh, üstünde bulunduğu mezarın içinden bir kafa kemiği çıkararak:

İşte bir sırıtmış kelle ki yeraltından bütün kâinata gülüyor!

Bu benim başımdır!

Bilmem dünyadaki hayâlime benziyor mu?

Yirmi, yaşında bir güzel kızın başı!..

<u>Bu kemik parçasının karşısında bütün cihan titriyor; fakat biz gülüyoruz!</u>

Bir zaman benim olan bu başımla şimdi hiç bir münasebetim yoktur.

Başım bu hâle gelmiş fakat ben gülüyorum...

Beynimi kurtlar yiyip bitirmiş fakat ben düşünüyorum. Ş

eklim, simam, kıyafetim, teferruatım olan hep bu şeyler fena bulmuş; fakat aslım baki, benliğim daimidir.

Ruh-ı ebedinin âşiyan-ı mazisi olan bu kemikten kafada şimdiden sonra hiçbir fikr ü hayâl beslenemez; hiçbir akrep veya çıyan tegaddi edemez, fakat yine mânây-ı ulvinin makamdır. Bu da bir cihan-ı fâni, bir küre-i tür abdır.:..

Ben , bu ruh-ı mütefekkir, ben, bu fikr-i zi-ruh, müebbeden uyanığım.

Dâr-ı ukbânın kapıları bütün dünyaya açık olduğu gibi bize de dünyanın her tarafı açıktır.

(Finten. s. 206-208)

Hamid'de ölümle beraber gelen en basit çağrışım, ölülerle sağlar arasında bir irtibat bulunuşudur. Bir şiirinde bunu şu mısralarla ifade eder :

Bizim bu ruhâni dağlarımızda
Ölülerimizle sağlarımızda
Bir irtibat vardı.

**

Kaynak: M. Orhan OKAY, ABDÜLHAK HÂMİD'İN ROMANTİZMİ, Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 112 Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 50 Araştırma Serisi No: 22 Atatürk Üniversitesi Basımevi—1971, Erzurum

[slideshare id=57997180&doc=abdulhakhamidinromantizmi-160208094909&type=d]

HER YER KARANLIK PÜR-NÛR O MEVKÎ

Beste : Mehmet Baha Pars
Güfte : Abdülhak Hamit Tarhan
Formu : Gazel
Makamı : Rast makamı
Usûlü : Serbest

:

Sözleri:

Her yer karanlık pür-nûr o mevkî
Mağrip mi yoksa makber mi yâ Râb
Yâ habgâh-ı dilber mi yâ Râb
Rüya değil ayniyle vâkî

Kabri çiçekten bir türbe olmuş
Dönmüş o türbe bir haclegâhe
Bir haclegâhe dönmüşse türben
Aç koynunu aç maşukânım ben

****

pür-nûr: Çok nurlu

mağrıb: Güneşin battığı yer, akşam varti, batı.

hab-gâh-ı dilber: Gönül alan güzelin uyuma yeri, yatağı.

aynıyle vâki: Gözle görülmüş.

hacle-gâh: Gelin odası.

maşuka: Aşk ile sevilen, sevgili.

makber : mezar

1. Kıta:

Dünya o kadar karanlık bir hale geldi ki, sadece oradaki mevki, parlak nurlar içinde ve aydınlık.

Öyle ki (şair burada şaşkınmış gibi yaparak soruyor) burası güneşin battığı yer midir (güneş batarken sadece onun battığı yerde parlaklık olur, geriye kalan her yer alacadır ve daha tam batmamışken insanın gözlerini alır bu parlak hali), yoksa bir makber midir (yani bir makber böyle olamaz, bu bir makber değildir öyleyse)

veya bir güzelin yatağı mıdır, uyuduğu yer midir Ya rab.

(Şair manayı güçlendirmek için ekliyor)

Bu bir rüya değildir, gözlerimle gördüm.

2. Kıt'a:

O dilberin kabri öyle bir kabirdir ki tamamen çiçekle kaplı bir türbe olmuştur.(Türbe ve kabir ayrı şeylerdir. Türbe, mübarek zatların, büyük devlet adamlarının veya onların ailelerinin gömüldüğü ve yapı olarak kabirlerden daha gösterişli yerlerdir. Bu yüzden o bir kabir değil, çiçeklerden yapılma bir türbedir diyor. Yani tuğlası, taşı hep çiçekten).

O türbe, bir mezardan çok gelinodası dönmüş.

(Ve sevgiliye sesleniyor nihayet) Eğer türben haclegaha, gelin odasına dönmüşse, (ve her gelinin bir damada ihtiyacı olduğuna göre) aç koynunu sevgilin olayım.

Burada iki mana var: 1. Sen bir gelinsen damat olayım, 2. Sevgilinin ölümünue o kadar üzülüyor ki şair, onunla aynı kabirde yatmaya, ölmeye razı ve sevgiliyi yine o kadar seviyor ki, ona göre bizim aslında soğuk ve korkutucu bulduğumuz kabir, aydınlık bir türbeye, bir gelin odasına ve orda yatan soğuk tenli ölü bir geline dönüvermiş

Notası:

http://www.turksanatmuzigi.org/eserlerimiz/sarkilarimiz/h-sarki/her-yer-karanlik-pur-nur-o-mevki

KUR'AN VE HADİSTE ALLAH TEÂLÂ'YI GÖRME RU'YET MESELESİ

Hzl: Doç. Dr. Talât KOÇYİĞİT

Delillerin münakaşası göstermiştir ki, ehli sünnet yönünden ru'yetu'llah, kıyamet Günü mü'minler için mümkün ve Allah Teâlâ üzerine câiz olan bir şeydir. Kur'ânı Kerîmde vârid olan âyetler ve Hazreti Peygamberden rivayet edilen hadîsler, buna delâlet ederler. Kur'ânı Kerîm insanlara, anlayıp kendisiyle amel etmeleri için gönderilmiş, Hazreti Peygamber de onu hem teblîğ, hem de, ihtiyaç hasıl olan yerlerde tebyîn ve tafsil ile görevlendirilmiştir. Ru'yete taalluk eden âyetler, anlaştışları itibariyle ru'yetin mümkün ve Allah üzerine câiz olduğuna ve KıyamaV Günü mü'minler için gerçekleşeceğine delâlet ettiklerine göre, müslümanların bu âyetleri anlayışlarında her hangi bir hata mevcut değildir. Anlayıştan mütevellid bir hata bulunsaydı hile, bunun, Hazreti Peygamber salla'llâhu aleyhi ve sellem tarafından düzeltilmemiş olması kabil değildir. Oysa ki Hazreti Peygamberden gelen, haberler, müslümanların bu âyetleri anlayışlarında her hangi bir hata bulunmadığım göstermekte ve hattâ onları teyîd ve takviye etmektedirler. Bununla beraber, âyetleri anlayışta bir hata varsa, bu, ru'yetin gayri mümkin ve Allah üzerine gayri câiz olduğunu iddia edenlerin aniayışlarındadır. Bu hatanın büyüklüğü o kadar açık ve o kadar kesindir ki, onun içine düşenlerin, ru'yetle ilgili âyetleri, anlaşılan, manâlarından saptırmaktan ve onlara, tevil adım verdikleri bir metodla, kendi anlayışlarına uygun, manâlar vermekten kurtulamamaları, bunun başlıca delilini teşkil eder. Bu bakımdan hiç tereddüt etmeden denilebilir ki, ru'yetle ilgili âyetler, önce, hem muvafık hem muhalif, yani hem ehli sünnet hem mutezile olmak üzere, bütün miislümanlar tarafından aynı manâda anlaşılmışlardır ve aralarında biç bir ihtilâf yoktur. **Fakat sonradan mutezile, bu âyetler haklımdaki anlayış, yahut âyetlerin manâsı hoşlarına gitmediği veya gerçek düşüncelerine uymadığı için, onları tevil etmişler, ve lâfızlara, delâlet ettikleri manâya ters düşen manâlar vermişlerdir.** Bu, onların anlayışlarındaki hatanın ve ehli sünnet anlayışındaki isabetin en şaşmaz ölçüsüdür.

Mutezile yönünden ise, Allah Teâlânın Kıyamet Günü görülmesi mümkün değildir; çünkü görme fiili, görülecek şeyin belirli bir cihette ve belirli bir mekânda bulunmasıyla gerçekleşir; bu ise onun cisim olmasıyla mümkündür; Allah Teâlâ cisim değildir; dolayısıyla görülmesi de mümkün değildir.

Görüldüğü gibi, mutezile nazarında ru'yetin ademi cevazını isbat için nakli delile ihtiyaç yoktur; akıl, bu meselenin çözümlenmesinde yeterlidir. Bununla beraber, aklı teyîd ve takviye eden nakli bir delil varsa fe-ni 'mel- matlûb... Fakat bu nakli delili aklın hükmüne aykırı düşerse, o zaman delili tevil etmekten ve akla uydurmaktan başka çare yoktur; bu zahmete de ancak Kur'ân âyetleri için katlanılabilir; hadîsler için, değmez.

Ru'yet hakkında söylenebilecek son söz kanaatımızca bu mesele, hem bir inanç, hem de bir başka dünya ile ilgili olması dolayısıyle, aklın dar çerçevesi içinde halledilebilecek bir mesele

değildir. Biz Kıyamet ahvalini, ister Kur'ândan ister hadîsten, ancak sahih haberler vasıtasıyle öğrenebiliyoruz. Burada mühim olan husus, bu haberlerin, sâhiplerinin kasdettikleri manâya uygun bir şekilde değerlendirilmeleridir ve aklın rolü de bu değerlendirmede bahis konusu olabilir. Aksi halde, ulaşılan netice, keyfî bazı tahminlerden başka bir manâ ifade etmez.

GÜNEYDOĞUNUN İFLAH OLMAZ KADERİ

Muhakkak "PDF" sini Okuyunuz-
Güneydoğunun Geçmiş Tarihinden Bugüne Bakarsınız.

Vakaayi'nâme, 494 - 507 yıllarına âit URFA, AMİD ve GÜNEYDOĞU ANADOLU VAK'ALARI BİZANS - SASANLI SAVAŞLARI

Süryanî Mar (Mor) - Yeşua/
Muallâ YANMAZ

URFA (1) İLE AMİD (2) VE BÜTÜN MEZOPOTAMYA'DAKİ FELÂKET ÇAĞINA DÂİR TARİH [Müellif Mâr (Mor) Yeşua'nın Önsözü : I. - VI.]

Ey, bütün insanların en üstünü, rahip ve aynı zamanda rahiplerin başı **Sergius,** mukaddes zâtınızın; tarih sırasıyla çekirgelerin baskını, güneşin tutulması, zelzele, kıtlık, salgın ve **Romalılar** ile Persler arasındaki savaşa dâir her şeyi yazmamı emreden mektubunuzu aldım. Fakat bunlardan başka şahsım hakkında övmelerde bulunmuşsunuz -ki, bu husus beni hattâ kendi nefsimle yalnız iken bile daha çok mahcup etti. Çünkü, hakikatte bu vasıflardan birisi bile bana âit olamaz. Ben de şimdi sizin gönlünüzden geçen şeyleri yazmaktan çok büyük sevinç duyacaktım. Fakat, benim kavrayış gözüm kuvvetli azminizin sizin için dokuyup giydirdiği mucizeli elbiseyi görmek ve tetkik etmekten âcizdir. Çünkü törelere göre hareket etmek ateşiyle yandığımız aşikârdır. Yalnız şimdi buyruğunuz altındaki vatandaşlarınız için değil, bundan sonra da kutlu manastırınıza girecek bilim ve öğrenme âşıkları için de çalışıyorsunuz; ve bu gayretinizden dolayıdır ki, **zamanımızda günahlarımız yüzünden çektiğimiz cezaları yazılı olarak muhtıralar halinde gelecek nesillere bırakmak istiyorsunuz. Öyle ki, bunları okuyup da bize yağan belâları görerek günahlarımızla ikazlanıp cezalarımızdan uzak kalsınlar.** Sizin, bütün insanlara durmadan saçtığınız halde ne boşalan ne de kuruyan sevginizin doluluğu karşısında insan, hayretlere düşmektedir. Şüphesiz bu. husustan da aslında olduğu gibi bahsetmekten âcizim; çünkü, ne onun çalışmasına yaklaşabildim ve ne de, sizden nasibim olan çok kısa .bir görüş ile bunu nasıl izah edebileceğimi biliyorum.

II

Sadık dostum siz, **Jonathan** gibi kendinizi sevgi ile bana bağlamışsınız. Fakat, **Davud'un** devesini elleriyle öldürüp sahra halkının kurtarıldığım gördükten sonra **Jonathan'ın** ruhu onun ruhuna bağlanmıştı, ki bu, hayreti mucip olmaz. Çünkü **Jonathan** yaptığı iyi işlerden dolayı **Davud'u** sevmişti. Halbuki, içimde hiçbir meziyetim olmadığını bildiğiniz halde, siz beni canınızdan çok seviyorsunuz. Hele **Jonathan'm Davud'u Saul'un** ellerinde ölmekten kurtarışı sizinkiyle mukayese edilirse, hayreti mucip olur; çünkü **Jonathan,** ondan kendisine geçmiş olan hakkın karşılığını ödüyordu. Çünkü, **Filistinliler'in** ellerinde ölmesin diye onu kurtararak kendisine ve bütün baba ocağına hayat verdi. Halbuki böyle bir şeyi benim tarafımdan zât-ı âlinize yapılmadığı halde siz, her ân Tanrıya beni şeytandan kurtarması, günahlara saptırmaması için dua ediyorsunuz. Şunu söylemeliyim ki siz beni **Davud'un Saul'u** sevdiği gibi seviyorsunuz. Çünkü, sevgi ve şefkatinizin büyüklüğü ile o derece mestsiniz ki, sevginizin harareti ile benim ölçümün ne olduğunu bilemiyorsunuz; ve beni, benden çok uzak bulunan meziyetlerle hayal ediyorsunuz. Bundan önceki mektuplarınızın muhtevası, ile

eksiklerimi tamamladınız; ve tıpkı çocuklarından hiçbir fayda görmedikleri halde yine onların her ihtiyaçlarını temine çalışan ana-babalar gibi bana ihtimam gösterdiniz. Ve bugün bile, benim için yazması çok güç olan vak'aları yazmamı rica etme tevazuunda bulunuyor ve bilhassa bu yüzden daha, çok yükseliyorsunuz. Benden çok daha iyi bildiğiniz bu nesneleri benden öğrenmek istiyorsunuz. Böylece ben de, buyurduğunuz vazifeyi severek yapacağım.

III

İnanınız ki ben dahi 'beliren alâmetleri ve bunları takip eden cezalan görünce, bu olup bitenlerin kaydolunarak muhafaza edilmesi gereğini düşünüyordum. Fakat buna rağmen hâfızaların yetersizliğini ve ifrat derecesindeki cehaletimi düşünerek, bu işi yapmaktan vazgeçmiştim. Bana şimdi yapmamı emrettiğiniz bu işte öyle bir korku içindeyim ki, tıpkı iyi yüzme bilmediği halde suyun derinliklerine dalması emredilen bir kimsenin duyduğu korku gibi. Fakat, benim için daima Tanrıya ulaştırdığınız dualara güvenerek, Allah'ın inayeti ile boğulmaktan kurtulacağıma, beni fırlattığınız denizden çıkacağıma eminim. Kıyıda mümkün olduğu kadar iyi yüzebilirim. Fakat derinlikler keşfedilemez. Tanrının günahlarımızı silmek, cürümlerimizi cezalandırmak için yaptığı bu işleri uyarınca anlatabilecek kim vardır?

Çünkü, İncil'in ilk dört kitabından biri olan] **Gospel'deki** «Delice Kıssası»ndan da öğrenmiş olduğunuz gibi, Tanrının gerçek varlığı meleklerden bile saklıdır. O kıssada evin efendisine: **«İster misin gidip onları (deliceleri) toplıyalım?»** diye soran hizmetçilere, bu gibi şeyleri iyi bilen efendi: **«Hayır, belki deliceleri toplarken, onlarla birlikte buğdayı da kökünden çekersiniz»,** cevabını vermişti. Biz, günahlarımızın çokluğundan cezalarımızın da çok olduğunu söylüyoruz. Eğer Tanrının inayeti de zeval .bulmasın diye bütün dünyayı kucaklamamış olsaydı, bütün beşer hayatı mahvolacaktı. Çünkü zamanımızdaki gibi şiddetli bir felâket, başka ne zaman vuku bulmuştur?

Sebepleri henüz ortadan kalkmadığı için, felâketlerin de arkası kesilmedi. Gözlerimizle görüp, kulaklarımızla işittiğimiz ve içinde yaşadığımız bu felâketlere ekli olarak uzaktan ve yakından gelen rivayetler, şayialar, muhtelif yerlere yağan belâlar, dehşetli zelzeleler, altüst olmuş şehirler, kıtlık ve salgın, savaş ve kargaşalıklar, her yerde esirlik ve sürgünler ile kiliselerin yakılıp yıkılma haberleri de bizi korkutuyordu. Çoklukları sizi hayretlere düşürmüş olmasına rağmen bunları, keder ve elem dolu bir ifade ile yazmamı istiyorsunuz; öyle ki, hem okuyanları, hem de dinleyenleri şaşırtsın. Eminim ki bunu, iyi şeyler için olan gayret ve himmetinizden dolayı istiyorsunuz. Bunları işitenler tevbe ve istiğfar ederek nedamete yaklaşsınlar diye.

IV

Fakat inanınız ki bir insan için acıklı yazmak bir mesele, doğru yazmak ise başka bir meseledir. Çünkü, Tanrı vergisi bir belâgatle söz söyleyebilen bir kimse —eğer bulabilirse—, hüzünle elem dolu hikâyeler yazabilir. Fakat konuşma hususunda ben basit bir adamım; ve bu kitaba, yurdumuzdaki her ferdin doğruluğuna tanıklık edeceği şeyleri yazacağım. **Okuyanlar ve dinleyenler bunu tetkik ettikten sonra, isterlerse nedamete yaklaşsınlar.** Fakat, belki biri çıkıp da «nasihat hikâye ile karışmadıktan sonra okuyanlar için ne fayda sağlar?» diye sorabilir. Ben kendi hesabıma bunu yapamıyacak bir kimse olarak derim ki:

Bize gelen bu cezalar bizi ve kavmimizi cezalandırmaya, gerek hâfızamızla ve gerekse okuyarak bunların günahlarımız yüzünden geldiğini öğrenmeye kâfi idi. Bu felâketler bize bu

dersi vermemiş olsalardı bizim için tamamıyla faydasız olacaklardı. Fakat böyle olmadığı aşikârdır. Çünkü cezalar öğretme zemini hazırlar. **Aziz Pavlos'un** sözlerine göre, bunların günahlarımız yüzünden bize gönderildiğine, gök-kubbesi altında bulunan bütün müminler şehadet ederler. **Aziz Pavlos** der ki: **«Fakat hüküm gördüğümüz zaman, dünya ile birlikte mahkûm olmayalım diye, Tanrı tarafından tedip olunuyoruz»**. Dünyada bütün insanların cezalandırılması, günahlarından korunmaları ve gelecek yeni bir dünyanın hükümlerinin kendilerine aydınlık olması içindir. Günahlılar yüzünden cezalanan suçsuzlara gelince, onlar iki katlı mükâfatlandırılırlar. Fakat her zaman için Tanrının merhameti, lütufkârlığı ve sabrı sayesinde lâyık olmıyanlara dahi sıyanet vardır. O Tanrı ki, bilgi hâzinesinde hiçbir şeyi unutmaz ye bu dünyanın ferman edildiği zamana kadar yaşamasını diler. Bunun böyle olduğu hem Mukaddes Kitabın delilleriyle, hem de yazmağa niyetlendiğimiz kendi içimizde vuku'bulan şeyler vâsıtasıyla gayet aşikârdır.

V

Açlık ve salgın felâketleri üzerimize o kadar dehşetli yağdı ki, iyice mahvolmaya yaklaşmıştık. Fakat, lâyık olmadığımız halde Allah bize felâketlerden yana bir nefeslik dinlenme payı verdi. **Bu, söyliyeceğim gibi, Onun iyiliğindendi. Bu mühletten sonra ceza tarzını değiştirdi ve bize «gazab kamçısı» denen Asuryalılar'ın eliyle vurdu. Tanrı bizi onların eliyle vurdu derken, ne Persler'in anlaşma teklifini inkâr edecek, ne de Asuryalılar'ın kötülüklerinden dolayı onları kabahatli tutacağım.** Aksine, günahlarımızdan dolayı Tanrının onları hiçbir suretle cezalandırmadığını ve onların elleri ile bizi vurduğunu tekrarlayacağım. Bu kötü insanların kendilerine teslim olanlara karşı zerre kadar merhamet -göstermemeleri, bu işten aldıkları zevki çok güzel belirtir. Çünkü bunlar insanoğullarına yaptıkları kötülüklerden neşelenmeğe, bundan zevk almaya alışmışlardı. Peygamber de onlara kızar ve ıssız Babil şehrine işaretle şöyle der : «Kavmıma öfkelendim, mirasımı murdar ettim; ve onları senin eline verdim, sen onlara merhamet etmedin; yaşlının üzerinde boyunduruğumu çok ağır eyledin.» Âdetleri üzerine bunlar, bize de zâlim zevklerinin icap ettirdiği gibi zarar ve ziyan verdiler. Onların ceza kırbaçlarının vücutlarımıza yetişememesine ve kendilerini şehrimize efendi yapamamalarına rağmen (çünkü Hazreti İsa'nın mümin- kıral Abgar'a: «Senin -şehrin kutlulanacak ve hiçbir düşman kendisini oraya asla sahip kılamayacaktır» yollu verdiği söze göre, şehrin boşalması ve ıssız kalması imkânsızdı), hâlâ kötülük gören ve teslim olarak alman şehirlerde öldürülen ve sokaklardaki çamurlardan farksız bırakılan müminlerin ıztırabı ile halk, çok fazla alâkalandı ve üzüntü çekti. Bu manzaradan çok uzak bulunanlar da, imanlarının noksanlığı yüzünden, canlarından korkarak kaygıya düştüler. Çünkü bunlar düşmanın, öteki şehirler gibi, Urfa'ya da hâkim olacaklarını sanıyorlardı.

VI

Süleyman'ın söylediği gibi: «Akılsızın dudakları savaş getirir.» Ve siz de bu esas meseleyi, yani hangi sebeple savaşın kışkırtıldığını anla**mak** istiyorsunuz. Niyetim, tarihleri eski olan bu meselelerden bahsedişim üzerinde düşünülebileceği tehlikesine rağmen, tüm sebeplerin nasıl zuhur ettiğini size bildirmektir. Ve müteakiben, çok az bir müddet sonra bu sebeplerin nasıl bir kuvvet kazandıklarını da izah edeceğim. Bu savaşın günahlarımız yüzünden üzerimize açılmış olmasına rağmen, menşei bazı belli hâdiselerdi, ki birtakım cahil kimselerin sözlerine kapılarak mühim imparator **Anastasius'u** suçlu saymamamız ve mevzua iyice aşina olmamız için **bu** sebepleri size anlatacağım. Çünkü savaşa sebep olan **Anastasius** değildi. Yazacağım hususlardan da anlıyacağınız gibi, savaş çok daha önceleri kışkırtılmıştı.

Sh:1-5

Kaynak: Süryanî Mar (Mor) – Yeşua, Vakaayi'nâme, 494 - 507 yıllarına âit URFA, AMİD ve GÜNEYDOĞU ANADOLU VAK'ALARI BİZANS - SASANLI SAVAŞLARI,THE CHRONİCLE OF THE STYLİTE, (Composed in Syriac), Cambridge Üniversitesi Arabiyyât Profesörü W. WRİGHT tarafından Süryaniceden İngilizceye yapılan tercümeyi Türkçeye çeviren :Muallâ YANMAZ 1958, İstanbul

[slideshare id=57984760&doc=sryanivakaiyiname-160207215538&type=d]

YEŞU-İBNÜ'L İNSAN-ÂDEM OĞLU- İSA-YESU

Yuşa (veya Yeşu) (İbranice: יְהוֹשֻׁעַYehoşua; Yunanca: Ἰησοῦς İsa ile aynı; Latince: Josue veya Jesus; Arapça: يشع بن نونYuşa ibn Nun), Tanah'a göre Musa'nın ölümünden sonra İsrailoğullarının lideriydi

Yesu'a komik bir vakadan bahsediyor. Yedi kardeş, birbirinin ardınca, biri ölünce öteki hep, ayni kadınla evleniyor, hiç birinin de zürriyeti olmuyor; nihayet sırası gelip kadın da ölüyor ve öbür dünyada yedi kocasına da rast geliyor.

Şimdi bu kadın kıyamette ol yediden hangisinin zevcesi olur?

Çünkü bu dünyada iken cümlesinin zevcesi olmuştu?

Cevap bekliyorlar, onlarla birlikte mabette geçen her münazaranın etrafında bulunması caiz olan dinleyicilerin halkası da bekliyor. Yesu, kadını her kime ait gösterirse göstersin, meseleyi öyle bir biçimde sormuşlar ki verilecek her hangi bir cevap zarurî olarak gülünç gözükecektir, her halde bu yedi kardeşten altısı zararlı çıkacaktır. Yesu gülmüyor, diyor ki:

« Kitapları ve Allah'ın kudretini bilmediğinizden dalâlettesiniz.

Zira kıyamette ne evlenmek, ne de evlendirmek vardır; ancak Allah'ın semadaki melekleri gibidirler.

Amma ölülerin kıyamı hususunda Allah tarafından size: ben İbrahim'in Allah'ı ve İshak'ın Allah'ı ve Yakup'un Allah'ıyım buyurulan kelâmı okumadınız mı? Allah ölülerin değil ancak hayatta olanların Allah'ıdır. »

Tevrat uleması Yesu'a hayretle bakıyor, içlerinden bazdan bu laik adamın Mukaddes Kitabı bu kadar derin bir bilgi ile kavramış olmasına meftun kalıyor, fakat hepsi de susuyor. Şimdi sevinmek sırası Ferisîlerindir, çünkü peygamber onların rakiplerini yenmiş. Denebilir ki daha şimdiden iki fırka arasında bir müsabaka başlamış. Yesu'un sukutuna hangisi sebebiyet verecek? Bu defa Ferisîler ona yalnız bir tek haham gönderip bir tek sual sordurtuyorlar; şeriat erbabından olan bu adam ona:

«Ya muallim! Şeriatta emirlerin hangisi büyüktür?» diyor.

«Ey İsrail dinle: Allah'nınız Rab, Rabbı vahittir.

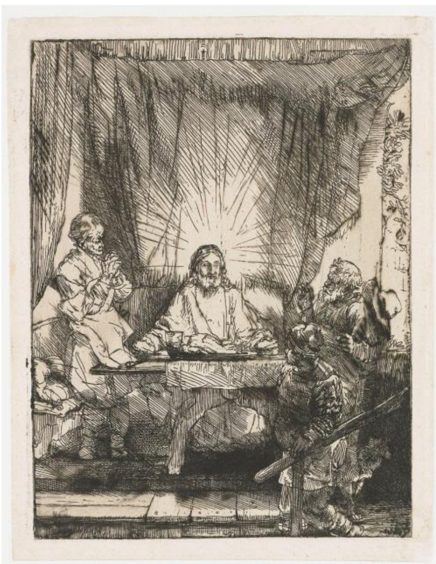
Birinci emir budur. Ve Allah'ın olan Rabbi bütün kalbinden ve bütün canından ve bütün fikrinden ve bütün kuvvetinden sevesin.

Ve buna benzer **ikincisi şudur ki** komşunu kendin gibi sevesin. Bunlardan büyük diğer bir emir yoktur.»

Haham bu cevap üzerine hayrette kalıyor, müphem bir surette hissediyor ki eski itikatla Yesu'un yeni tefsiri bu iki cümlenin içinde alın alına çarpışıyor; haham bunu zihninde tartıyor, vazifesini filân unutuyor ve hayran bir eda ile ona diyor ki: «Ey muallim, hakikat üzre söyledin. » Sonra Yesu'un sözlerini tekrar ediyor ve:

« Bu cümle mahrakalardan ve zebihalardan eyidir» sözünü ilâve etmeğe kadar da varıyor. Fakat Yesu da bu sesin sulhcü edasını duyunca kendisini uzlaşıcı gösteriyor ve **« Sen Allah'ın melekûtundan uzak değilsin »** diyor.

iki ayrı âlem böylece bir an birbirine yaklaşıyor. Fakat dostları kendilerine bu fıkrayı nakledince Ferisîler: şu halde onu tuzağa düşürmek imkânsız mıdır? diyorlar. Ya onu, bütün günahlıları korumak üzere cümle günahlılara şamil olur gibi gözüken iyiliği ile duzağa düşürsek diye yeni baştan birbirlerine soruyorlar. İçlerinden birinin aklına derhal bir fikir geliyor. **O gece bir kadın zinada görülüp basılmış, şehrin yarısı sade bundan bahsedip duruyor, işte peygambere bu karıyı götürmeli.** Kim bilir? Belki de önü temize çıkarmağa kadar da varır? Şu halde, adam gönderip mahpus kadını aratıyorlar, bu müddet zarfında onu da araştırmağa koyuluyorlar. Onu aşağıdaki avlulardan birinde, mabedin içine geçit veren on dört basamağın ayak ucunda şakirdleri ile birlikte kumlar üzerine oturmuş buluyorlar. Kendisini ta buralarda bile rahatsız etmeğe, şaşırtmağa gelen kalabalığı görünce Yesu, aklanmış gözlerini kaldırıyor, zira bir kadın mevzuu bahs olunca daima böyle boş gezer takımının müsabaka edercesine büyük bir tehalükü vardır. Onun gözleri bu kadın kimdir diye soruyor ve kadına daha dikkatlice bakıyor. Kadını getiren adam ona diyor ki:

« Ya muallim! Bu kadın irtikâbı zina fiilinde tutuldu, Musa şeriatta bize böyle kimselerin recmolunmasmı emretti. Sen ne dersin ? »

Yesu, kadını suçlu çıkarana bakmaktan ziyade kadına bakmış. Adam ona kötü niyetli görünmüş, kadın ise hüzünle ve mahcuplukla dolu görünmüş. Yesu, cevap olarak kalbinin kendine emrettiği şeyi söyleyecek mi?

Kalabalığın içinde acaba bir tek kimse var mıdır ki onun ne demek istediğini anlasın?

O zaman bütün bakışların kendi üzerine dikildiğini görünce Yesu, gözlerini yere eğiyor, kumdan gözlerini ayırmıyor ve parmağı ile kuma suretler çizmeğe başlıyor. Meraklılar birbirlerine bakışıyorlar ve bu hareketin manası nedir diye birbirlerine soruyorlar, bekliyorlar, bekliyorlar, en sonunda ondan bir defa daha bu hususta fikrinin ne olduğunu soruyorlar. Yesu tekrar gözlerini kaldırıyor ve günahlı kadının müdafaasını üzerine alamadığı, bununla beraber pişmanlığı da iptila derecesinde sevdiği, gösteriş eden ve ittihamda bulunan faziletten de nefret ettiği cihetle, suçlu çıkaranların kalbine hafif ve boğuk bir sesle şöyle hitap ediyor:

« Sizden hangisi bi-günah (günahsız) ise onun üzerine evvelâ taşı o atsın! »

Sonra kendisi de utanmış gibi, başını yeniden yere eğiyor ve kum üzerine yazı yazmağa devam ediyor.

Onun sözleri hiç bir vakit o andaki kadar derin bir tesir husule getirmemiştir.

Celile'deki vaızlarının tövbe ettirdiği kimselerden bir çoğu ona geldiydi. Dine ve ahlâka uymayan sanatlarından vazgeçmiş gümrükçüler geldidi, onu görünce hicabından ve huşuundan ağlamağa başlayan bir fahişe geldi, Mecdelli (Madeline) ondan yeni bir sevgi öğrendidi, daha bıı sabah bir haham yenildiğini itiraf etti ve ona hak verdiidi. Fakat şu anda onun o tatlı sözü, hotbinliklerine güvenerek günahlı kadını mahpus tutan ve ölüme sevketmek isteyenlerden çoğunun yüreğine işliyor. Onun sözünü işitiyorlar, her biri kendinde cezasını görmedik ve mağfiretini anlamadık bir kabahat keşfediyor, daha hiç bir kimse taşı kaldıracak kadar kendini kuvvetli hissetmiyor... Birdenbire kadını salıveriyorlar, ve güya içlerinden her biri ötekilerden saklanmak istiyormuş gibi geri dönüp gidiyorlar, peygamber de günahlı kadının karşısında yapa yalnız kalıyor.

O zaman ayağa kalkıyor, ona sorgu soruyor, sorarken de cevabını gene kendi veriyor, zira zeminin boşaldığına işaret eden hareketi şu manayı anlatıyor ki kendi suçluluklarını bilenlerin hepsi ortadan çekilip gitmiştir. Yesu:

«Ey kadın, o davacıların nerededir. Hiç biri aleyhine hükmetmedi mi?» diyor.

Kurtulan günahlı kadın, cevabında: **«Hiç biri, Efendi»** diyor.

0 zaman Yesu, kadının karşısında yeni izzet ve vekarını unutuyor, kendinin Mesih olduğuna dair olan şuuru bir an sönüyor, kendisini bütün ötekiler gibi âdem oğlu = ibnülinsan olarak hissediyor ve iki manalılığı örtülü kalan şu sözü söylüyor:

«O halde ben dahi aleyhine hükmetmem. Git. artık günah işleme» diyor.

Sh:249-254

Ferisîler kelâmın neticesi kendi haklarında bir tecavüz olur ümidi ile: « Birincisi » diye cevap veriyorlar, imdi kelâmın neticesi zaten orada, Yesu, o kızgınlıkla hücuma geçiyor ve kuvvetli bir sesle şöyle haykırıyor.

« Hakikaten size derim ki gümrükçüler ile fahişeler Allah'ın melekûtuna sizden evvel girerler. Zira Yahya size salâh tarikinde geldi amma ona inanmadınız. Gümrükçüler ve fahişeler ise ona inandılar! » diye haykırıyor.

Sh:242

Kâhinlerin takımı içinden çıkan bir ses: **«Çarmıha ger!»** diye bağırıyor. Bütün o meydan ve sokaklar **«Çarmıha ger!»** yaygarasını basıyor. Ve binlerce ses te, tıpkı ötekiler gibi: **« Çarmıha ger! »** diye uluyor, fakat neyin nesi olduğunu bilmeksizin uluyor. Halk her vakit böyle bağıra gelmiştir, iki bin yıl sonra da gene böyle bağıracaktır. Fakat Pilatus kalabalığı son bir defa olmak üzere bir daha deniyor: **«Ya ne kötülük işlemiştir?»** diye soruyor. O zaman, en aklı erenlerden biri ona şu cevabı veriyor :

«Her kim ki kendini melik addederse Kaysere muhalif söyler. Eğer sen bunu salıverirsen kayserin dostu değilsin !».

Sh:307

Çarpışmanın başlangıcı budur.

Nasıl etsinler de onu tutsunlar, onu neresinden yakalasınlar?

Şayet onun bugün günahkârların sofrasına oturmak hoşuna gider, yarın da halk, sinagogda, ondan vaaz isterse, bunlar ona zıt koşup mümanaat edemezler. Bu adam o tehlikeli mücedditlerden biridir ki işe önceleri uzaklardan, kişilerin serhadlerinden. köylerden, fakir kimseler nezdinden başlarlar; oralarda hiç bir mezhep heyeti çıkıp ta bunlardan kelâmlarının sebebini sormaz. **Bu adam, zenginler aleyhine söz söylemeğe kadar da varmamış mı? Sanki zenginlik te bir günah imiş gibi**... Yahya da işe bundan başka türlü başlamış değildi, ve şayet Hirodes onu kilit altına alıp ta emniyette tutmamış olsaydı o adam boyuna göz altında bulundurulacak kimselerdir, Yesu'u da, yapacağını yapmağa bırakmaktan başka çare yok. Kendi vaazlarını git gide gene kendi vaazları ile tekzip ederek kendi sözüne kendi saplandıkça, elbet gün gelecektir ki Tevrat'a karşı hata işleyecektir. O zaman, yakasına yapışılabilir!

Bir sebt günü Yesu, şakirdleri ile beraber ekinler arasından geçiyor; aylardan mayıs ayı, ekinler olmuş. Delikanlılar acıkmış olmakla, bir taraftan yürüye dursunlar, bir yandan da başaklan koparıp taneleri yemeğe başlıyorlar. Dine mugayir bu kafileyi tecessüs etmek için boyuna ardına düşen iki Ferisi, güya onlara tesadüfen rastlıyor. Onlara bu işledikleri şey sebt günü helâl mıdır? diye soruyor. Filhakika sebt, bu kavmin mukaddes büyük müessesesidir, onun batıla inanan itikadı tabiatı dahi kösteklemeğe kadar da varır, boyuna akmayan kaynaklara sabia eder. İmdi halka halkın dilini, hahamlara da Mukaddes Kitabın dilini konuşan Yesu, zihninde derhal o vaziyete ait ve münasip fıkrayı buluyor: **« Davud'un kendisi ile beraber bulunanlarla acıktığı zaman ne yaptığını okudunuz mu? Nasıl beytullaha girip, yemesi kendisine ve kendisi ile beraber olanlara değil, ancak yalnız kâhinlere helâl olan huzur ekmeklerini (yüz ekmekleri) yedi?... İnsan sebt günü için değil, ancak sebt günü insan için oldu. İmdi ibnül insan (âdem oğlu) sebt gününün dahi sahibidir »** diyor. İki Ferisi, birbirlerine korku ve haşyetle bakışıyorlar, bu adam sebt gününe küfretmiş !

Bir kaç vakit sonra, muallime bir kötürüm getiriyorlar. Halk çok birikmiş olduğu için şakirdleri onun yanına varamadıklarından döşeği, evine götürüyorlar. İmdi marazda günah gören Yesu, hastaya: **« Oğlum, cesaretlen. Günahların sana affolundu»** diyor. 0 zaman, orada bulunan ulemanın: **«Ne için bu kimse böyle küfrediyor? Yalnız Allah'tan gayri günahlar affetmeğe kim kadirdir »** diye içlerinden bir düşünce geçiyor. Fakat Yesu, bunların içinden geçen düşünceyi keşfediyor, zira onun bakışları, kendine düşman olanları halkın arasından daima ona buldurup meydana çıkartıyor, ve Yesu' keskin bir sesle onlara şu karşılıkta bulunuyor:

« Ne için kalplerinizde fena şeyler düşünüyorsunuz ? Hangisi kolaydır! Kötürüme günahların sana affolundu demesi mi, yoksa kalk, yatağını kaldır ve gez demesi mi? » Ve onun bakışının mıknatısı altında hasta, yerinden kalkıyor, yatağını kaldırıyor ve evine gidiyor.

Seyredenlerin cümlesi korku ve mahcupluk içinde kalıyorlar. Aralarından hiç kimse çıkıp ta içindeki meserreti muallime haykıra haykıra söylemeğe cüret edemiyor; seyirciler âdeta inme inmiş gibi dona kalıyorlar.

Allah'a hamdediyorlar: **«Bu gün acip şeyler gördük»** diyorlar. Ferisîlere gelince, bir defa evlerine girip te kapılarını kapayınca, hırslanıyorlar, galeyana geliyorlar, kollarını göğe doğru kaldırıyorlar: **« Allah'a küfretti! Günahları bağışladı! Ölüme müstahik oldu! »** diyorlar.

Fakat bunu henüz daha alenen yüksek sesle söylemeğe cüret edemiyorlar. Filhakika millet onu seviyor, hem de kudretli payitahttan bu kadar uzakta olan şu galeyanlı Celile'de rehberlik eden bir adamın yakasına yapışmak o kadar kolay bir iş değildir. Şimdilik muvakkaten, yeni Rabbi kadınları vazifelerinden saptırıyor diye bir dedikodu yapmakla iktifa ediyorlar. Fakat o zaman o da, cesaret ve kuvvet bularak, o vakte kadar tabiat ve mizacının kendisine emretmiş olduğu şeyin zıttına olmak üzere harekete geçmeğe başlıyor: kendini müdafaa etmek için hücuma geçiyor. Doğrusunu söylemek lâzım gelirse o, önce bu hücumu ancak temsil şekli altında yapıyor. Diyor ki: İki âdem dua etmeğe heykele (mabede) çıktı; biri Ferisi ve diğeri gümrükçü idi. Ferisi durup kendi kendine bu veçhile düa eyledi: **« Ya Allah, sana şükrederim ki ben sair adamlar gibi kapıcı, nahak ve zinakâr ve yahut şu gömrükçü gibi dahi değilim. Haftada iki defa oruç tutup bütün iradımın öşrünü veririm. »** Gümrükçü ise uzaktan durup gözlerini bile göğe kaldırmak istemez idi, amma göğsüne vurup: « Ya Allah, ben günahkâra mağfiret kıl» dedi. Her kes birbirinden:

acaba muallim bu kıssadan ne hisse çıkaracak, günahlıyı mı müdafaa edecek diye soruyor. **« Şimdi, size derim ki o birinden ise bu, tebrir olunmuş olarak hanesine indi. Zira her kim ki kendini yükseltir ise alçaklanacak ve her kim ki kendini alçaklatır ise yükselecektir. »**

Az zaman sonra bütün Celile biliyor ki bu Nasıraîı, ulemanın ve Ferisîlerin düşmanıdır. Gene az zaman sonra, bunun böyle olduğu, emniyetli adamları sayesinde Melekûtullahta zuhur eden bütün mücedditleri gözetleten Orşelim'deki büyük meclis tarafından da haber alınıyor. Büyük meclis: onun peşini bırakmıyan ve onu iğvaya sevkedin » emrini istar ediyor. Ferisîlerden biri de onu bir yemeğe davet ediyor. Yesu, bu adamın evine gidiyor. Yemek yerlerken kapı açılıyor; içeri genç bir güzel kadın giriyor. Bu kadın aşifte ve günahkâr olup şehirde kendisini herkes tanıyor. Kadın, günahlıları seven rahîm ve şefik bir Rabbi'den bahsedildiğini işitmiş. Cümle âlem o kadınla ya alay ediyor ve ya ki onu kovuyor, onun için kadın da çoktanberidir Rabbi'nin bir ev içinde küçük bir refakat zümresi ile bulunacağı anı

gözlüyor. Acaba nasd eder de onun hoşuna giderim diye düşünüyor, aklına hiç bir şey gelmiyor, ancak paraya karşılık sattığı aşkı esnasında tenine sürdüğü hoş kokulu yağ geliyor.

İmdi kadın Yesu'u sofrada görüyor, bütün öteki adamların o sert bakışları arasında onun o tatlı bakışları kadına itidalini kaybettiriyor. Kadın kendini tutamıyor, onun ayaklarına kapanıyor ve ağlamağa başlıyor. Ve o şaşkınlık içinde, Rabbî'nin çıplak ayaklarını gözyaşları ile ıslatıyor, her kesin dili tutulup susa kalıyor, kimse onun imdadına yetişmiyor; şaşıra kalmış kadın bir bez arıyor, ve her vakit erkeklerin aklını çelmek için kullandığı saçlarından başka bir şey bulamıyor. O zaman, onun ayaklarını saçları ile silerek hıçkıra hıçkıra ihtiraslı buselerle öpmeğe başlıyor. Sonra şişesini alarak titrek elleri ile Yesu'un ayaklarını « hoş rayihalı yağla » yağlıyor, gözlerini yere eğiyor, zira Yesu'un yüzüne bakmağa cüret edemiyor.

Ev sahibi öfkeleniyor, kendi kendine: **« Eğer bu kimse peygamber olsa idi kendine dokunan kadının kim ve ne makule olduğunu bilir idi, zira günahkârdır»** diyor. Yesu, bu adamın ne düşündüğünü seziyor, hiç âdeti olmıyan taarruza geçmeğe hazırlanıyor. « Sem'un » (Simon) sana bir söyliyeceğim var » diyor.

O dahi: « Ya muallim söyle » diyor.

O zaman Yesu, bir alacaklının iki borçlusu olup bunların ödeyecek bir şeyleri olmamakla alacaklarını, biri büyük, biri küçük olan o borçları her ikisine de bağışladığı meselini uydurup söyleyor. Sonra: « Onlardan hangisi daha ziyade sevecektir » diye soruyor.

Ev sahibi Sem'un: **« Zannederim ol daha ziyade bağışladığı kimse »** diye cevap veriyor.

Yesu dahi: « Doğru hüküm verdin » cevabında bulunuyor, ve sofranın üstünden geçen, sofrayı kaplayan sesi sakin kalıyor. Sonra nazarlarını ayak ucunda duran kadına doğru eğiyor ve gene Sem'una çevirerek diyor ki:

« Bu kadını görüyor musun? Ben senin hanene geldim, ayaklarım için su vermedin; bu ise ayaklarımı gözyaşları ile ıslatıp başının saçı ile sildi. Sen beni öpmedin, bu ise ben içeri girelidenberi ayaklarımı öpmekten fariğ olmadı. Sen başımı zeytin yağı ile yağlamadın, bu ise ayaklarımı hoş rayihalı yağla yağladı. Buna binaen sana derim ki günahları çok olduğu halde affolundu, zira çok sevdi. Lâkin az affolunan kimse az sever. »

Ve sofranın etrafına yayılmış olan davetliler bu dinsizin kelâmlarrını duyunca dona kalıp taş kesiliyorlar. Duydukları dehşet ve nefret onlardan, cevap vermek hassasını nezediyor. Odanın içinde güya sade kendileri varmış gibi yalnız kalan peygamberle günahlı kadın, temas ile, öpücükle, saçlarla, gözyaşları ile ve sevgi sözleri ile bir an birbirlerine bağlı ve birleşmiş kalıyorlar. O, her bir erkeğin sahip olmuş olduğu kadın; bu, ömründe kadın nedir hiç bilmemiş erkek. Ve asırlar asrı tekrar edilecek yeni bir kelâm, bilinmedik bir gölün kıyısında, dünya dalgasından uzak bir tacirin evinde usulca çınlayıp aksetmiş, şimdi küçük odanın sessizliği içinde ihtizaz ediyor.

Sonra erkek, kadına yardım edip yerden kaldırıyor, ona usulca:

« Günahların sana affolundu. İmanın seni kurtardı. Selâmetle git» diyor.

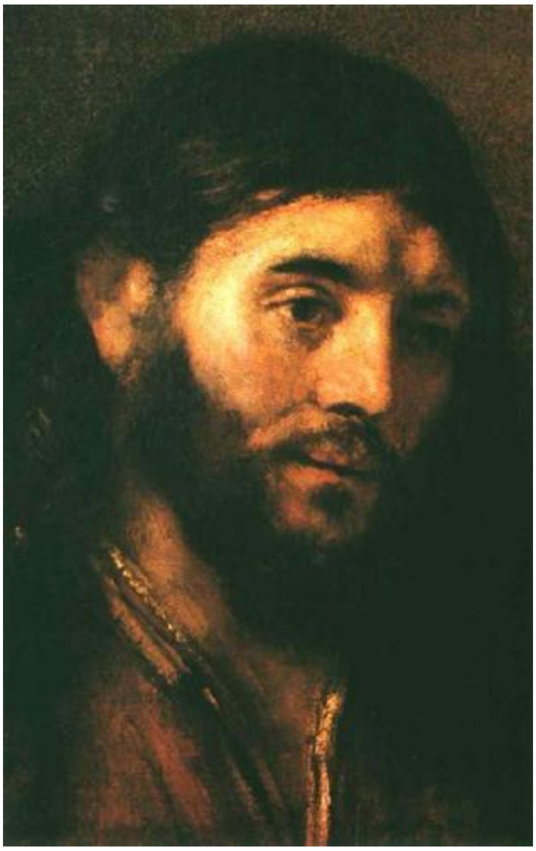
Kadın çıkıp gitti, fakat tekrar geri gelip onun yanında kaldı. O, Mecdel (Magda) den, ruhu daima yenileşip tazelenen arzu odları ile yanıp tutuşarak gelmişti. Bu yabancı adamın önünde ağlamamış mı idi?

Elini güzelliğine uzatıp saldırmaksızın şimdiye kadar hiç bir kimse böyle tatlı ve şefkatli söz söylemiş mi idi?

O, tükenmiş bitmişti, bu ise onu elinden tutup kaldırdı; illete müptelâ ruhunu bir hekim gibi yatıştırıp sağladı. İmdi kadın, bu adamın ardından günlerce, bir yıl ayrılmayıp gittikten sonra o esrarlı tabiatının perdesi arasından, hiç bir kimsenin keşfedememiş olduğu şeyi görmesini bildi: feragat. Bu kadın, onu bütün şakirdlerinden daha eyi anladı, çünkü daha önceleri, hiç seçmez ve ayırdetmez nefsi emarenin, tabiî şevkin donuk ve karanlık dalgasında saikına sallana yalnız o yaşamıştı, ve çünkü onun yüreği, âdeta çıldırma derecelerinde çarpmıştı.

Onun içindir ki ileride bütün şakirdleri Yesu u bırakıp kaçtığı zaman, çarmıhın ayak ucunda gene o Mecdelli (Madeleine) Meryem kalacak, ayrılıp gitmiyecektir.

Sh:147-153

Şûra azasından biri gelip te Roma âdetine göre ölünün, dostlarına ve hısım akrabalarına ait olan cesedini Pilatus'tan istediği ve eşraftan olan bu zat kendisinin de peygamberin mezhebinden olduğunu söylediği vakit Pilatus: Ya, hemence ölmüş mü? diye soruyor. Fakat Yesu'un sade bir kaç saat içinde haçın üstünde tamami ile öldüğünü ancak yüzbaşı gelip te kendisine tekit ettikten sonradır ki vali öteki gerilmişlerin ölmelerini tacil için inciklerini kırdıkları gibi bunun inciklerini kırmamalarına müsaade gösteriyor. Zira yarın sebt günüdür, onun için her şey daha önceden bitirilmelidir.

Başka bir kimse gelip te işin içine karışmasın diye bu yabancı ile bir de kadınlar Yesu'u haçtan alelacele indiriyorlar. Hemen bir sedye, bir de beyaz keten alıp çabucak bu zatın, şehir kapılarından dışarıda sahip olduğu bir bahçede kayanın içine kendisi için son zamanlarda

kazdırmış olduğu yep yeni kabre gidiyorlar. Sebt bittikten sonra onu mezhebin bütün ayinlerine göre gömecekler, bu gün lâzım gelen şey sadece kâhinlerin istihkak davasına kalkışmalarına mani olmaktır, onun için sanki bir kaçış yolu üzerinde imişler gibi acele ediyorlar. Hoş koku, belsem filân yok; kabir girintisinin önüne koca bir taş yuvarlamakla iktifa ediyorlar, zira işte ilk yıldız artık beliriyor, işe ancak sebtten sonra devam edilebilecek.

Ertesi akşam kadınlar hoş kokular ve belsemler alarak tekrar geliyorlar, ve Mecdelli Meryem vakti ile Yesu'un dirisini nasıl hoş kokulu yağlarla yağladı ise ölüsünü de öyle yağlamak istiyor. Fakat koca lahit taşını kim yerinden kıpırdatabilecek? O civarlarda da bir tek adam bile görülmüyor! Bununla beraber bahçenin onu dün yerleştirdikleri yerine vardıklarında görüyorlar ki taş yerinden oynatılmış, ceset te artık orada değil!

Olan biten şeyi bütün Orşelin daha hemen ertesi gün haber alıyor. Birbirini nakzeder yüzlerce şayia şehirde ağızdan ağıza gezip gidiyor. Bazıları Pilatus öldürülsün diye emir verdikten sonra pişman olmuş: cesedi kahretmış ve başka yere gömdürmüş diye rivayet ediyorlar.

Diğer bir kısmı da halkın gözünün önünden bir sanemi yok etmek için bunu kâhinler böyle yaptı diyor.

Üçüncü biri çıkıp diyor ki bu işi yapan bahçıvandır, çünkü beklenenlerin hepsinin gidip gelmesi adamın bahçesini berbat ederdi.

Bir dördüncüsü yağma maksadı ile ekseriya mezarlara hürmetsizlik gösteren ayak takımını cürümdü çıkarıyor.

Bir **beşincisi** diyor ki haçın üstünde daha şimdiye kadar böyle sade üç saat içinde bir kimsenin öldüğü vaki olmuş şey değildir: onu dalgın baygınlığından uyarmışlar ve kurtarıp gitmişlerdir.

Kâhinler Pilatus'un nezdine gidiyorlar; onun bu teseyyübünü tazir ediyorlar ve gururlu peygamberin cesedini alıp götürmeleri için şakirdlere müsaade ettiğinden dolayı sayısız ve sonsuz can sıkıcı şeyler vukua geleceğini ona daha önceden haber veriyorlar: «Ve şimdi halka diyeceklerdir ki ölülerden kıyam etmiş » diyorlar.

Bununla beraber kadınlar, vakti ile onu sevmiş olan kadınlar, o vecitleri içinde, ölülerden kıyam etmiş olan Yesu'u gerçekten diri olarak gördüklerine inandılar.

Sh:319-321

Kaynak: Emil Ludwig, Adem Oğlu- Bir Peygamberin Tarihi, Tercüme Eden : Ruşen Eşref, DEVLET MATBAASI ,1929, İstanbul

CAHİT SITKI'YA ŞARKILAR YARIDA KALDI

KANDİL
kültür-sanat ve edebiyat dergisi

Hzl: Övgü KAFADAR

"Ve ölmeden evvel ölmüş gibi olacağının tam kehâneti"

'Öldük, ölümden bir şeyler umarak.
Bir büyük boşlukta bozuldu büyü.
Nasıl hatırlamazsın o türküyü,
Gök parçası, dal demeti, kuş tüyü,
Alıştığımız bir şeydi yaşamak.'

Böyle seslendi Cahit Sıtkı kendine çoğu zaman… Kafasındaki soru işaretlerini, yaşamına dair buhranlarını şiirlerine armağan etti. Belki de korkularından yazdıkça kurtuldu. Yine de Cahit Sıtkı'nın penceresinden gün erken eksildi.

Gün eksilmesin penceremden dediğinde henüz daha hayatının baharındaydı. Yaşamaya dair arzularla dolu olan genç şair şiirlerinde de hayatı ıskalamak istemiyordu. Hayattan beklentilerine, geleceğe dair hayallerine, belki de platonik aşkına uzak olmak korkusu şairin canını o çok korktuğu ölümden bile fazla acıtıyordu. Bir gün gideceğini biliyordu Cahit Sıtkı. Başına ağrılar girdiğinde, bedeninden ruhuna akan acılarla, şairin dimağını ölüm kurcalamaya başlardı. Ne zaman geleceğini bilmediği ölüme seslenirdi mısralarıyla:

BEN ÖLECEK ADAM DEĞİLİM

Kapımı çalıp durma ölüm,
Açmam;
Ben ölecek adam değilim.
Alıştım bir kere gökyüzüne;
Bunca yıllık yoldaşımdır bulutlar.
Sıkılırım,
……………………
Ya nasıl dururum olduğum yerde,
Öyle upuzun yatmış,
İki elim yanıma getirilmiş,
Hareketsiz,
Sükûta râmolmuş; Sanki devrilmiş bir heykel?

….
Kalkmalıyım,
Dolaşmalıyım,
Sokaklarda, parklarda.
El sallamalıyım
Giden trenlere,
Kalkan vapurlara.
……..
…….
Islık çalmalıyım.
Türkü söylemeliyim
…………
……………
Hayaller kurmalıyım,
Güzel geleceğe dair.
Yanımdan geçenler olmalı,
Selâm almalıyım;
………………………..
Kapımı çalıp durma ölüm,
Açmam;
Ben ölecek adam değilim.

İçinden ürkek, dışından heybetli naralarıyla meydan okuyan bir babanın gururu vardı genç şairde. Şiirlerini sanki bu babaya ait ses tonuyla okursa okurdu. Ölüme karşı başı havada biraz küstahça tavrı, öte yandan korkarak bekleyişi ve endişe nöbetleriyle okuduk Cahit Sıtkı'yı.
Aşksız insan korkar mıydı ölümden, neden diline getirirsindi ölümü? Aşıktı Cahit Sıtkı, hem de en yakın arkadaşının kız kardeşine. Diyemedi. Yine mürekkeple dökmeliydi derdini sayfalara. Kalem "Karasevda" dedi. Kendi susarken, mısralar dillendi de şairin derdi sayfalara sinmiş kaldı:

Bir kerre sevdaya tutulmaya gör;
Ateşlere yandığının resmidir.
Âşık dediğin mecnun misali kör;
Ne bilsin âlemde ne mevsimidir.
Dünya bir yana, o hayal bir yana;
Bir meşaledir pervaneyim ona.
Altında bir ömür döne dolana,
Ağladığım yer penceresi midir?

İlk aşkın şaire yüklediği yük bu mısralarda hafifledi. İstanbul'a gelmiş olması, şairin çocukluğunda yaşadığı çevrenin psikolojisini üzerinden atmaya yetmiyordu. Doğunun o utangaç, mütevazı, ağır başlı genci nasıl dostunun kardeşine yanlış gözle bakardı. Sevda küllendi kaldı çaresiz.

Arzularını, ihtiraslarını, heveslerini, aşklarını yalnız yaşayan şair aslında kalabalık ve zengin bir ailenin çocuğuydu. Diyarbakır'ın geniş ailelerinden birine mensup olan şair, okumak için gönderildiği İstanbul'da yalnızlığa da ilk adımını atmış olacaktı. Diyarbakır'da bıraktığı dindar bir aile ve İstanbul'daki alafranga hayata alışmakta zorlandı. Bocalamalarıyla buhranlarıyla Cahit Sıtkı hayatında inanç kavramını sorgulamaya başladı. Yatılı okulun yüklediği dışardan bakınca abartılı, içerden acınası yalnızlık duygusu Cahit Sıtkı için hayat boyu etkisini sürdürecekti. Ardından yurtdışı maceralarıyla şairin yalnızlığı katmerleşti. Ancak bu dönemlerde şair yalnızlığını gelip geçici zevklerle, gerçeklerden uzak eğlence tutkusuyla gidermeye çalıştı. Yalnızlık ölümü hatırlatırken, etrafını çoğu yüzeysel kalabalıklarla doldurmakta, hayatını zevk u sefa ile geçirmekteydi.

Yalnızlık... Cahit Sıtkı için gününü gün etmekle, hayatın lezzetlerini tatmakla hafifler. Gün gelip aynadaki gerçeği kabul etmek istemediğinde, gözlerindeki mor halkalar, yalnızlık ile birbirine dost olurken şair eline kalemi alır "paydos" demek için.

Paydos bundan böyle çılgınlıklara;
Sert konuşmaya başladı aynalar.
....
....
Meyhaneler, sabahçı kahveleri,
Cümle eş dost, şair, ressam, serseri,
Artık cümbüşte yoksam geceleri.
Sanmayın tarafımdan ihanet var.
Yaş ilerliyor... Artık geçti bizden;
.....
....

Oysaki Tarancı hayatının bu dönemlerin de içindeki çocuğa, Diyarbakır' da babaannesine masum gözlerle bakarken bıraktığı çocuğa özlem duyar. Her insanın yaşayabileceği çelişkileri hayatında derinden hisseder:

Büyükannemi hatırlıyorum,
Dolayısıyla çocukluğumu.
Uzun olaydı o günler;
Yere düşen ekmek parçasını
Öpüp başıma götürdüğüm günler!
O zaman inandığım gibi,
Sahiden bir öbür dünya varsa eğer,
....
Dilerim duasında unutmasın beni;
Günahkâr olduğumu hatırlayarak

Şair, inancını sorgularken bazen kendisini geçmişine ihanet eder hissiyle hırpalar, huzur bulduğu zamanlar ise ölüm korkusuyla duygularına anlam verememektedir. Yalnız bir insanın hayatının sadece çocukluk dönemlerinde, hayal meyal hatırladığı dinsel figürler ve terimler, çocukluk döneminin saf edasıyla bozulmadan geçmişte yaşamaktadır.

Hiç şüphesiz; şairin, kısa ömründe şiirleriyle 20.yüzyıl edebiyat çevresinde adından sıkça söz ettirmesi realist yaklaşımının şiirlerine aksinin etkileyiciliğindendir. Abbas karakteri gibi, tüm şiirlerinde abartıdan uzak gerçeği-hayatını- yansıtan bir taraf vardır. (Abbas, şairin askerken emir eridir.) Çocukluk hayatının ait olduğu çevre ile gençlik yıllarından itibaren yaşadığı çevre arasındaki uçurumları şiirine mükemmel denilebilecek saf bir ifade ve akıcı bir dil ile aktarmıştır. Gerçeği olanca kararıyla mısralara işlemek Cahit Sıtkı ile özdeşleşmiştir adeta.

Ne yazık ki ölüm şairin yoluna çıktığında, hayaller, hülyalar yarım kalmış, bir yandan yaşanacak güzel yılların umuduyla, öte yandan hastalığın pençesinde tükenmişlikte şair suskunlaşmıştır. Cahit Sıtkı göçerken, kendi sesinden, mısraları bir " SANATKÂRIN ÖLÜMÜ" nü anlatır. Pılını pırtını toplayıp giderken veda şarkısını kendisi söyler:

> ***Gitti gelmez bahar yeli;***
> ***Şarkılar yarıda kaldı.***
> ***Bütün bahçeler kilitli;***
> ***Anahtar Tanrıda kaldı.***
>
> ***Geldi çattı en son ölmek.***
> ***Ne bir yemiş, ne bir çiçek;***
> ***Yanıyor güneşte petek;***
> ***Bütün bal arıda kaldı.***

Övgü KAFADAR
Boğaziçi Üniversitesi, İşletme 2.sınıf öğrencisi. Adı yok, Sus Dergi, Gökekin ve Yol Edebiyat'ta çeşitli yazıları yayımlandı.

http://www.kandildergisi.com/2011/02/cahit-sitki-ya-sarkilar-yarida-kaldi/

http://sarkilarnotalar.blogspot.com.tr/2011/10/gitti-gelmez-bahar-yeli.html

https://youtu.be/aAd_3De-JmY

"NAZIM HİKMET BİR BİTTİR"

"Peyami Safa-Nazım Hikmet Kavgası"

Ergun GÖZE

Nazımın Komünistliği iyice deşildiği sıralardaydı, **Haşim,** onun hakkında çok ağır konuşuyor ve bu vatan haininin mutlaka en ağır şekilde cezalandırılmasını istiyordu. **Falih Rıfkı** hem onu teskin hem de zaten yakın olmadığı -hele o zamanlar-antikomünizmi biraz frenlemek için.

— **Eh canım uzatmayın, ne olur bir tanecikte komünist şairimiz olsa,** deyince Haşim o zeki, o acı nükteli yüz işmizazıyla cevap verdi.

— **Beyefendi, beyefendi, başınızda bir bit olsa, siz eh bir tanedir ne çıkar diye aldırış etmezmisiniz ?**

Haşim'in bu espirisi aslında Türk Münevverinin bir kısmının gafletlerini tescilinden ibarettir.

Evet, şimdi Haşim mezarından doğrulup ta,

— **Ben size demedim mi? Bit bittir. Bir tane de olsa yine bittir. Bakın sizin gafletiniz yüzünden bana Fransız emperyalizminin Hacı ayvazı diye hücum etmeye sıkılmayan Nazım Hikmet isimli bitin memleketteki sürfeleri, Moskova'da Kızıl emperyalizmin azat kabul etmez köleliliğine kendisini adayan üstadlarının Türkiyede hâlâ ve bütün bunlardan sonra ve bizlere kargı, müdafasını yapıyorlar. Biti müsamaha ile karşıladınız, katlanın şimdi sürfelerine dese haksız mı olur acaba?**

Evet, Nazım Hikmet hicviyenin tadına alışmıştı. Üstelik, bu tarz, yıkmaktan ibaret olan komünist taktikasının başlangıcı için en güzel aletti. Her şeyi ama her şeyi yıkmak. Söverek, küfrederek küçük düşürerek. Vurmak, kırmak, yıkmak, Nazım bu hevesle üçüncü hicviyesini Hamdullah Suphi Tanrıöver için yazdı.

Sh:127-128

Kaynak: Ergun Göze, Peyami Safa-Nazım Hikmet Kavgası, Yağmur Yayınevi, 1969, İstanbul

DİNDE REFORMcular

1. Dinde Reformcuların kötü kasıtları
2. İslâmda teceddüde ictihad usulleri
3. Müslüman Milletler arası İslâm Şûrası

Yazanlar .
Eşref Edib, Ord. Prof. Ali Fuad Başgil, Doçent Nureddin Topçu, İsmail Hami Danişmend, M. Raif Oğan

Sebilürreşad Neşriyatı

İstanbul 1378 -1959

Muhterem Peyami Safa Bey üstadımız;, neşr etmekte olduğu kıymetli aylık «Türk Düşüncesi» nâmına, yaptığı bir ankette bizim de fikrimizi beyan etmek arzusunda bulundular. Suallere verilecek cevabın mümkün mertebe kısa olmasına çalıştım. Fakat mevzuun ehemmiyetine mebni ancak bu kadar kısaltabildim. Türk düşüncesinde neşr edilmek üzere üstada takdim ettim. Arkadaşlar bunun ayrıca risale halinde de tab'u neşrini arzu ettiler. Muvafık gördüm. Bu hususta muhterem üstadlar Ordinaryüs Profesör Ali Fuad Başgil Doçent Nureddin Topçu, İsmail Hami Danişmend, M. Raif Ogan'ın da Türk Düşüncesinde neşr olunan cevablarını– müsaadeler ile— ilâve ettim. Bu suretle bu eser meydana geldi.

EŞREF EDİB

Biz müslümanlarca «Dinde Reform» diye bir mesele yoktur. Bu, İslâm dinine karşı bir müddetten beri açılmış olan harbin son tezahür şeklidir ki böyle bir tâbirle maskelenmiştir. Bu hareketin, komünist diyarındaki din husumeti ile çok sıkı bir alâkası vardır. Yalnız, orada aleliklâk bütün dinlere karşı harb açıldığı halde burada yalnız İslâm dinine karşı ve İslâm adını taşıyan bir takım kimseler tarafından taarruz vaki olmaktadır.

Çok şayanı dikkattir ki bu reformcular, Hıristiyanlık veya yahudilik hakkında en ufak bir tenkidde bile bulunmayorlar, bütün taarruz ve hücumlarını Türk milletinin dini olan Müslümanlığa tevcih ediyorlar.

Acaba husumetleri münhasıran İslâmiyete midir?

Hıristiyanlığa karşı içlerinde gizleyip sakladıkları bir temayül mü vardır?

İkinci bir nokta: Bu tâbiri dillerine dolayanların hiç birisi din ile, din hususatı ile alâkadar olmayan kimselerdir. Bunlar din mevzuu ile asla meşgul olmamışlar, din işlerinde, din hizmetlerinde bulunmamışlardır. Bu husustaki İlmî seviyeleri iptidaî denecek kadar düşüktür.

Acaba bunların ilham kaynakları nedir?

Malûmdur ki öteden beri Müslümanlığa karşı diş bileyen, onu yere sermek isteyen üç büyük ejder vardır:

Biri Misyonerlik, diğerleri de Siyonizm ve Masonluktur. Şimdi bunlara bir de Komünistlik inzimam etti. Doğrudan doğruya İslâm kalesine asırlar boyunca hücum eden misyonerlik, bütün mesaisinin boşa çıktığını görünce, son kongrelerinde şu kararı verdiler:

«Müslümanlığı içinden yıkmalı, bunun için müslüman adını taşıyan bir takım yerli misyonerler vasıtasile mütemadiyen İslâm âdet ve an'anelerini, İslâm esaslarını kötülemeli.

Bozuk olduğunu ileri sürmeli, Bu itibarla İslâm dininde reform yapmak lâzım geldiğini bilâfasıla propaganda yapmalı. Bu suretle müslüman gençlerini dinlerinden soğutmamak, tecrid etmeli, birbirine düşürmeli, İslâm gençlerinin vicdanlarında bu boşluğu hazırladıktan sonra Hıristiyanlık propagandalarına başlamalı. **Bu suretle müslüman gençlerini hıristiyanlaştırmalı...»**

Diğer taraftan komünizm de şimdi müslümanlığı kendisine en müthiş bir rakib, bir muhasım telâkki ettiği cihetle müslümanlığa karşı bütpn kudret ve kuvvetile taarruza geçmiştir. Bilhassa son günlerde Kur'ana karşı komünistlerce tertib edilen suikasd hareketi korkunç bir. şekildedir. Kur'anı Rus harflerine çevirerek ve komünizme aykırı bir çok âyetleri atarak yeni ve muharref bir Kur'an bastırarak İslâm milletlerini bunu kabule mecbur etmek gibi çok müthiş ve caniyâne bir yol tutmuştur. İslâma karşı tertib edilen bu suikastlar türlü türlü şekillerle maskelenmiş, yaldızlanmıştır.

İşte, telâm dinine karşı her taraftan tevcih edilen bu suikasdlar şiddetlenmiş olduğu bir zamanda burada da bir takım kimselerin «Dinde Reform» propagandasını dillerine dolamalarını öyle alelâde bir fikir, bir kanaat meselesi telâkki etmek, bunun arkasındaki gizli fesad şebekelerini hesaba katmamak, büyük bir gaflet ve hamakat olur.

Binanaleyh bunları hüsnü niyet sahibi sayarak iman ve kanaat aşkile bu mevzuda kalem yürüttüklerini kabule imkân yoktur. Onlara ne söylense boştur. En yüksek ilmi hakikatler, en

sağlam mantıkî deliller serd-edilse faydasızdır. Çünkü onların maksadı islâh değil, ifsaddır. **«elâ innehüm hümül müfsîdun ve lâkin lâyeş'urûrun.»**

Bu itibarla bu makule kimselerin matbuattaki bozguncu ve maksadı mahsusa müstenid cahilâne neşriyatını ciddiye alıp da buna bir kıymet vermek tamamile yersizdir. Müslümanların yapacakları şey, bu adamların Mefsedetlerini, müslümanlığa karşı olan husumet ve suikastlarını meydana çıkarmak, bu suretle müslüman gençlerini onların şerrinden korumaktır.

* * *

Bu reformcu cür'etkârlar bilmiyorlar mıki Kur'an nazil olduğu zaman nasılsa, şimdi, bin dörtyüz küsür sene sonra da tamamile aynıdır? Bir âyeti, bir kelimesi, hattâ bir harfi bile değişmemiş, aynile mahfuz kalmıştır. Eğer zerre kadar ilimleri varsa bunu kabul etmeleri, inkâr etmemeleri icab eder. Çünkü müslüman olmayan bütün ilim dünyası da bu hususta müttefiktir. Bunun aksini iddia edebilecek hiç bir ferd yoktur. Böyle iken, yâni İslâm dininin temeli ve anayasası olan Kur'anı Azimüşşanda en ufak bir bozukluk, bir noksanlık veya ziyadelik, bir değişiklik, bir tahrif vâki olmadığı —müslim, gayri muslini— bütün dünyaca mâlûm ve müsellem iken, nasıl reform yapılacak? Hangi tarafındaki hangi bozukluk İslah edilecek? Hiç bir tahrife uğramamış olan Kur'anın aslı meydandadır, milyonlarca, milyarlarca nüshası bütün dünyada mevcuttur.

Bugün garbın ilim adamları ve mütefekkirleri metodlu ve bilgili bir tarzda hakikatları araştırırken, yeryüzünde mevcud bütün dinleri tedkik ve esrarına vâkıf olduktan sonra, bir noktada müttefikan karar kılmışlardır. O da bugün dünyada münzel ve ilâhı olan tek kitap Kur'an-ı azimüşşandır.

The Je Wish Eraniele gazetesi geçen sene bir hâdiseden şikâyet ediyordu. Oxford üniversitesi ordinaryüs profesörlerinden birinin yazdığı yediyüz sahifelik ilmi bir eserde «reformlar yüzünden Hıristiyanlığın şekli aslîsini tamamile kaybetmiş olduğunu» bütün delillerile ortaya koyduğunu o vesile ile anlamıştık.

Filhakika, elliyedi defa insan tetkikinden geçen, baştanbaşa tahrife uğrayan, aslı tamamile değiştirilmiş olan Hıristiyanlık, bugün tamamile başka bir mahiyet kesb etmiştir. Buna Zamime olarak ellisekizinci bir reformla Protestanlık meydana gelmiş ve bugünkü manzara ortaya çıkmıştır.

* * *

Şimdi daha iyi anlıyoruz ki mahiyeti asliyesinden bir zerresi'bile tegayyür etmemiş olan Kur'anı Hakimin bu imtiyaz ve âzameti bir taraftan misyonerleri, diğer taraftan. dinsizleri son derece hırslandırmış, tahrik etmiştir.. Bu yüzden Kurana karşı, Müslümanlığa karşı suikastlarını arttırmışlar, onu bozmak için ellerinden gelen her türlü tertib ve ifsadda bulunmaktan geri durmamışlardır.

İşte Kur'anın bu âzamet ve ihtişamıdır ki, İslâm düşmanlarını çileden çıkarmakta, onu yıkmak için onları türlü türlü suikastlara sevketmektedir.

* * «

«Dinde Reform»cuların reformdan maksadları nedir?

Kur'an âyetlerini tebdil ve tağyir mi?

Fakat o zaman bu tâ'bir yerinde olmaz. Düpedüz dini değiştirmek, müsiümanlığı tahrif etmek olur. Camileri kiliseler gibi bir şekle koymak, namazlardaki rükü ve sücudlan kaldırmak, kiliselerdeki orglar gibi camilere piyano, keman ve sair çalgı âletleri sokmak, konservatuvardan korolar getirmek... Bunlar İslâm dinini tamamiyle tağyir ve tebdilden, Hıristiyanlığa çevirmekten başka bir şey midir? Fakat bunu açıktan açığa söylemek, **«Dinde reform» diye maskelememek daha merdçe bir din düşmanlığı olmaz mı? ..**

Reformcuların maksatları siyasî bir vaziyet ihdas ederek dini bunlara âlet etmek ise bu, memleket ve millete karşı irtikâb edilmiş mühim bir cinayet olur. Din ihtilâfatının gerek Hıristiyanlar, gerek Müslümanlar arasında ne müthiş felâketlere sebep olduğu malûmdur. «Dinde Reform» diye müslümanların en mukaddes ve derin hislerini yerinden oynatacak, iman ve itikadlarınısarsacak fasid bir fikir ortaya atanlar bu hareketlerinin fecî akıbetlerini hiç düşünmüyorlar mı? Bu fitne engiz teşebbüsler, Türk milletini herc-ü merce düşürmekten, fırka fırka parçalayıp birbirine saldırmaktan başka bir şey değildir. Etrafımızı saran düşman kuvvetlerinin de tam istediği bu değil mi?

Fakat Türk milleti aklı selim sahibidir. Böyle bir dalâlete asla düşmeyecek, bu suikastçıların bozguncu hareketlerine karşı duracak, dinlerine sımsıkı yapışacak, hak ve hakikati neşr ile dâima irşadda bulunacak, bu suretle bu suikastlara âlet olanların, olmak isteyenlerin de hakkından gelecektir.

* * *

Din, insanların en hassas, en mukaddes varlıkları olduğu için bunun üzerinde oynamaktan bütün medenî milletler çekinmektedir. Hıristiyanlıkta bir çok dinî hükümler vardır ki kanunlarıle taaruz halindedir. **Fakat bundan dolayı Hıristiyan dininin hükümlerini tağyir ve tebdil etmek hiç kimsenin aklından geçmemekte, hiç kimse böyle bir teşebbüste bulunmamaktadır.**

Meselâ Hıristiyanlıkta boşanma müessesesi yoktur. Riba haramdır.

Hiç bir Hıristiyan kendi amcasının veya halasının kız veya oğlu ile evlenemez. Böyle olduğu halde hemen bütün Avrupa ve Amerika kanunları, İslâmiyette olduğu gibi, kardeş çocukları arasında nikâhı kabul etmişlerdir. Boşanma müessesini kanunlarına koymuşlardır. Faiz usulleri de Avrupa ve Amerikanın her tarafında yürümektedir.

Yahudilerinki de böyledir.

> Bir misal: Tanıdıklardan bir zat, İsrail'deki eski sefirimizi ve refikasını tanıyormuş. Bu hanım teoloji meselelerine meraklı ve oldukça da vakıf olduğu için bunun vasıtasile İsraildeki en yüksek Hahamdan bazı dinî meseleleri anlamak istemiş, sefirin refikasına yazmış. O da İsrail ricali siyasiyesile görüşerek başhahamdan randevu istemiş. Ne cevap verilmiş bilir misiniz? «Haham hazretleri bir kadınla mülâkat yapamaz. Çünkü Mûsevî şeriatı buna müsait değildir» denilmiş. Bu vaziyet yahudilerin de dinlerinde zaruretsiz eh ufak bir müsamaha bile yapmadıklarını gösterir.

Böyle olduğu halde Hıristiyan dininin veya Yahudi dininin ahkâmını değiştirmek kimsenin aklından geçinde. Çünkü kanun kuvvetile din ve mezhep değiştirmeye kalkmak, siyasetin dine ve binnetice dinin siyasete karıştırılması gibi bir vaziyet meydana getirir. Dinde reform

gibi Kuruni Kadimeden kalma, tamamile demode olmuş, batak bir yola gitmek, irticaın en feciî olur.

Herkes biliyor ki İngiltere devleti esasen lâik bir devlettir. Fakat İngiltere Kralı Amgilikan kilisesinin reisidir. Bu itibarla Kral olabilmek için Hıristiyanlık ahkâmına göre meşrû bir şahıs olması lâzım gelir, bunun için, İngiltere Kralları ancak dinî nikâh yapmak suretile evlenebilirler. Aksi takdirde bunların çocukları veledi gayri meşru addolunur. İngilterede Krallık hakkını kaybederler. Nitekim bu sebeple yakın bir zamanda bir İngiliz Kralı, kocasından boşanmış bir kadını almak istedi. Kilise nikâhını kıymadı. Kral da o kadından ayrılmak istemedi, bunun üzerine İngiliz milletinin ve dominyonlarının müşterek iradeleri karşısında İngiliz Kralı tacını, tahtını terk etmeye mecbur oldu.

Kezâlik hâlen Ingiliz Kraliçesinin kızkardeşi, kanunen mahkeme kararile boşanmış bir erkekle evlenmek istedi. Kilise buna da dinî nikâh kıyamayacağını kat'iyen beyan etti. Bu sebeple istediği o adamla evlenemedi. Bundan dolayı hiç bir İngilizin Hıristiyan dininde reform yapmak gibi delice bir harekete kalktığı görülmedi. İngiliz kraliçesi hem hükümet reisi, hem de kardeşinin arzusunun taraf darı olduğu halde buna asla muvaffak olamadı. Kendisine yardımcı da bulamadı.

Demek ki gerek Hıristiyan, gerek Yahudi din adamları, herhangi siyasî ve İçtimaî cereyanlar, nüfuz ve tesirler karşısında dinlerinin esaslarım tebdil ve tağyire asla yanaşmıyorlar. Vâkıâ lâik hükümetler, din kavaid [kaideler] ve esaslarına bağlı olmayarak, lüzum gördükleri kanunları vazı' ve tatbıkta serbest hareket ediyorlar. Fakat bunu yaparken din ricalinden fetva istemiyorlar; dinde reform yapın, dinin hükümlerini, esaslarını değiştirin de bizim istediğimiz şekle koyun, demiyorlar. Din ricali de bu vaziyet karşısında bir cebir ve tazyikta bulunmuyorlar. Bu suretle her iki taraf prensiplerine sahih kalarak âhengi umumîyi muhafaza ediyorlar.

Osmanlı hükümetinde de böyle değil mi idi?

Meselâ hırsızın eli kesilmezdi. Meyhanelere ve sâireye resmen müsaade edilirdi. Fakat hükümet bunu yaparken bu husustaki ahkâmı diniyeyi değiştirin, dinde reform yapın da bu yaptıklarımızı tecviz edin, demezdi. Dinin ahkâm ve esası olduğu gibi yerinde durur, hükümet de istediği gibi işini yürütürdü,

Meşhurdur: Heyeti vükelâda böyle nâzik meseleler müzakere edildiği sırada Sadrazam paşa, Şeyhülİslâm Arif Hikmet Bey'den: **«Siz ne buyuruyorsunuz?»** diye sorarmış. Şeyhülislâm efendi de dâima şu cevabı verirmiş: **«Efendim, bize sormayınız,, sorarsanız, bizim bir ölçümüz vardır. Ancak o ölçüye göre size, cevap verebiliriz. Olur ki bu işinize gelmez. O vakit müşkül mevkide kalırsınız.»**

Şeyhülislâm efendinin bu arifane ve basiretli cevabı vükelâyı kiramın pek hoşlarına gittiği için ikide bir Şeyhülislam efendiye sual tevcih ederler, o da aynı cevabı tekrar edermiş.

Şimdi ne o Sadrıâzamlar, ne o heyeti vükelâ, ne o Şeyhülislâmlar, ne de o Osmanlı İmparatorluğu kaldı. Hepsi çöküp gitti. Amma Kelâmullahın bir âyeti, bir kelimesi, bir harfi bile değişmedi. O, nazil olduğu gibi; dimdik, sapasağlam duruyor. **«Küllü men aleyha fanin ve yebka vechü rabbike zülcelali vel ikram.»**

* * *

İşte sözün doğrusu, Şeyhülislâm efendinin cevabıdır. Dini zorlamamalı, çünkü o, arzu ve hevese göre eğilir bükülüp beşerî bir müessese değil, bir vazi İlâhîdir. Peygamber bile onu tebliğ ile mükelleftir. Hiç kimse dinde tasarruf edemez. Din de insanları kendine mütabaat edip etmemekte serbest bırakır, **«lâ ikrâhe fiddini»** dinde cebir olmaz, diyor. «Leste aleyhim bimusaydır». Müslümanlıkta Sultai diniye yoktur. İsteyen fertler, isteyen cemiyetler, isteyen milletler ona mütabaat eder. İstemeyenler küfür ve dalâlette kalır. Fakat kabul ettikten sonra artık bir kül olarak ona mütabaat iktiza eder. Bir kısmını beğenip bir kısmını beğenmemek olmaz. Fatin Hoca Merhumun dediği gibi, din ya sıfırdır, ya vahid. Kesri yoktur. Böyle olunca artık onda reform ve devrimcilik yürümez.

Dinde reform ne demektir?

Böyle delice, Serserice harekete kalkışılacak olursa bunu kim yapacak? Önüne gelen her serseri, her aklından zoru olan kimse, eline kudret geçen her zorba kendinde bu selâhiyeti görecek, türlü türlü maskaralıklar meydana çıkacak. Söz ayağa düşecek. Bizansın son zamanlarında olduğu gibi devir değiştikçe yeni bir mezhep ortaya çıkacak...

Hülâsa dinde değişiklik yapmaya kalkmak, her zaman tehlikeli bir iştir. Böyle bir şey yapmağa hiç bir zaman zaruret de yoktur. Bizde bunu yapmaya kalkışanların herhalde ya akıllarında noksanlık vardır, ya suikasd sahibidirler, yahut misyonerler, siyonistler, masonlar, komünistler gibi bozguncu, millî varlığı yıkıcı ve İslâm düşmanı bir takım teşekküllerin âletleridirler.

***

> Bu adamlar, anlaşılıyor ki, dinler tarihinden de tamamile cahildirler.
> Gerek Hıristiyanların, gerek Yahudilerin bin, binbeşyüz senedenberi dinlerinde hiç bir tağyir ve tebdile teşebbüs etmemelerinin sebebi nedir?

> Çünkü bunun delice bir teşebbüs olduğunu, azim bir fitneye müncer olacağını biliyorlar. Mâlûm olduğu üzere, Yahudilerin dinî kanunlarında tadilât yapabilecek (yetmişler meclisi) nâmında büyük bir dinî müesseseleri vardır. Usulü dairesinde teşekkül edecek bu yetmişler meclisinin her kararı bir din hükmünü ifade eder. Fakat yahudiler ikibin senedenberi bu yetmişler meclisini toplamaktan içtinab etmişlerdir ve etmektedirler. Bizim cahil reformcular bundan ibret almıyorlar mı?

> Keza Hıristiyanların da bir (Konsil) leri vardır. Bu Konsil de din hakkında kat'î kararlar verebilir. Hıristiyanlar arasında binbeşyüz senedenberi nice din kavgaları, nice din muharebeleri zuhur etmiş, fakat bu konsili toplamağı hiç bir vakit de tehlikesiz görmemişlerdir. Bu konsil ilk zamanlarda ancak birkaç defa toplanmış, ondan sonra bazı toplantılara teşebbüs edilmişse de şeraiti dairesinde doğru dürüst bir içtima yapamamıştır. Protestanlık, Katoliklik, Gregoryanlık, Grek Ortodoksluk, çıktıkları zamanlarda ne idiseler, bugün de öyledirler. Bu mezheplerin çıktıkları zamanlarda Hıristiyanların başlarına gelen felâketler de malûmdur.

Şu ciheti de kaydetmek icab eder ki, Türk devletini ve milletini yıkmak için uzun senelerdenberi yabancılar pek büyük mesai sarf etmişler, siyasî, İçtimaî türlü teşebbüslerde bulunmuşlar, kollejler, cemiyetler, klüpler tesis etmişler, fesad şebekeleri kurmuşlar, fitneler çıkarmışlar, kâh cebr-u tazyik ile, kâh sinsi sinsi Türk milletinin ruhunu, İçtimaî bünyesini

yıkmak için ellerinden geleli: her şeyi yapmışlar, nihayet emellerine muvaffak olmuşlar, Türk. milletinin mukaddesatını tahrib için çalışan yerli bir misyoner zümresi vücûde getirmişlerdir. İşte şimdi bu zümredir ki maskeler takarak müslümanlığa karşı taarruz hareketine geçmişler, «dinde reform» diye müslümanlığın temellerine karşı hücum etmektedirler.

İslâm dinine ve milletine karşı tevcih edilen bu suikastler bir asrı mütecaviz zamandan başlar. Tanzimat hareketi İslâmdan uzaklaşmaktan başka bir şey midir?

Fransa sefirlerinden Angelhard (Türkiye ve Tanzimat) adi? eserinin mukaddimesinde, ve 434 üncü sayfasında bu hakikati gâyet açık olarak söylüyor:

— **Tanzimattan maksadı umumî, diyor, İslâm heyeti içtimaiyyesini Hıristiyan heyeti içtimaiyesine yaklaştırmaktır.** Bunu temin için de ortadaki maniayı (yâni dini, İslâm dinini) ya büsbütün izâle etmek, yahut tahfif ve tesviye etmek, yahut akaidi esasiyeyi serbestçe tefsir etmek suretile yavaş yavaş tahdidat ve takyidatı diniyeden kurtarmak icab ederdi. Hükümeti Osmaniye herşeyden pek çabuk müteessir ve münfeil olan cahil ve müteassıb bir halkın mucibi iğbirarı olacak hâlâttan ihtiraz etmek için bu ikinci şıkkı ihtiyare karar verdi. Hükümetin istinadgâhı olan kuvvei diniyeyi kırıp atması, mutlakiyet idaresinin temel taşını bizzat tahrib etmesi lâzım geldi.»

Angelhard’ın dediği veçhile «Tanzimattan, maksad, müslümanlan hıristiyanlaştırmak» olduğunu telâkki eden bir takım İngiliz misyoner cemiyetleri bir aralık faaliyetlerini arttırarak müslümanlık aleyhinde açıktan açığa harekete geçtiler ve bazı müslümanlara protestanlığı kabul ettirmeğe muvaffak oldular (1884). Tanassur eden bu mürtedler İstanbul hanlarında vaaz ederek müslümanlar aleyhinde tefevvühatta bulunacak derecede cür’etlerini ileri götürdüler.

İşte İslâmdan uzaklaşma hareketi böyle (İslâhat reform) maskesine bürünerek başlamıştı. Bir taraftan Avrupa düveli muazzaması devleti Aliyenin temellerini çökertirken, diğer taraftan misyoner orduları Türk milletinin İçtimaî varlığını tahrib için var kuvvetile harekete geçmişlerdi. Bunun neticesi olarak bir asır sonra Türk imparatorluğu çöktü ve İslâm dinine cephe alan yerli bir misyonerler zümresi vücude geldi. Bugün _aynı maskeye bürünen bu yerli misyoner zümresi, «Dinde reform» diye müslümanlığa karşı harekete geçti. Bunu alelâde bir şey telâkki etmek tamamile gaflet ve hamakattır. Bu, İslâma karşı tevcih edilmiş tertibli, programlı, metodlu taarruz hareketidir.

İslâmdan uzaklaşma demek olan tanzimattan bir müddet sonra Avrupalılar Masonluğu memlekete soktular ve asıl bundan sonra müslümanlıkla mücadele daha ehemmiyetli bir şekil aldı. Bir aralık bu hareket o hâle geldi ki Hıristiyanlığın alâmeti farikası olan Salibi Türk bayrağındaki Hilâlin yanma takmak teşebbüsünde bulunanlar bile oldu.

Bilâhare meşrutiyet ilân edilince masonluk devlet kuvvetini, eline geçirdi. Artık İslâmdan uzaklaşma hareketi başka bir ehemmiyet kesbetti ve hızlanmağa başladı. **Bir zaman geldi ki müthiş siyonist Farmason bir Yahudi olan Amanael Karasu, Türk Padişahına hali’ fetvasını tebliğ eden heyetin başına geçti ve huzuru şahaneye girerek bizzat bu tebliğde bulundu. Bu suretle, yahudiliğin intikamını, Filistin’de Yahudi devletinin kurulmasına mani olandan aldı, İslâm topraklarında Yahudi hükümetinin temellerini kurdu.**

Masonlar elinde kalan ittihad ve terakki devrinde müslümanlığa karşı reva görülen taarruzlar malûmdur. Bütün İslâm müesseselerinin temellerine bombalar kondu. Milletin bütün İslâmî

hüviyeti bir inkilâb tufanına tutuldu. Fakat ondan sonra öyle bir devir geldi ki bin küsür seneden beri müslümanlık öyle facialara maruz kalmamıştı. Artık, müslüman Türk milletinin mukaddesatı 3e mücadele eden, onu devirmek için her türlü mezalimi reva gören müthiş bir kuvvet vücuda gelmişti. Bu kara kuvvet, İslâm Kâl'asını dört çevreden bombardımana başladı:

Bütün mekteplerden din dersleri kaldırıldı. Bütün din müesseseleri kapatıldı, bütün din talebeleri perişan edildi. Ezanı Muhammedi yasak edildi.

Camilerde, minarelerde Allahüekber diyenler zindanlara atıldı. Camilerde Kur'an okuyan ve okutanlar cürmümeşhut mahkemelerine sevk edildi. Kur'an âyetleri yazılı din kitapları toplattırıldı, polis karakollarında ayaklar altında süründürülüp çiğnetildi. Kur'an cüzleri satanlar tehdit edildi, parçalanıp yakıldı. Halk evlerine dinî eserlerin girmesi menedildi. Millet, kürsüsünde (Dul zehirdir) diye ilân edildi. Milletin kafasından din fikrîni söküp atmak için bize otuz sene daha lâzımdır, denildi. Din ülemasına türlü türlü hakaretler; reva görüldü. Din ehli süründürüldü, dilenecek hale getirildi. Farmason ocakları cayır cayır serbest faaliyette bulunurken din messesesinin kapılarına kilitler vuruldu. Abidelerdeki Âyatı Kur'aniye yazılı kitabeler parçalandı. Camilerde, Hülâfayı Raşidin isimleri yazılı levhalar indirildi. Bir çok camiler camilikten çıkarıldı. Ayasofya camimdeki Bizans putları meydana çıkarıldı. Kur'an okuyan hafızları karşıdan dinlemekten bile çocuklar menedildi. Kâbetullahın resimleri camilerden toplattırıldı. Müslümanlar hacca gitmekten menedildi. Gazetelerde dinî neşriyat yasak edildi. Camilerde mihrapların etrafındaki mumların üzerine yazılı (maşallah) yazıları kaldırıldı (karabaş tecvitlerini yaktık) diye yazılı levhalar sokaklarda dolaştırıldı. Tekbir sadaları hortlamakla tavsif edildi. Arabın lisanı ile beraber Kur'anını da toprağa gömdük, denildi. Komünizmi memlekete sokmak isteyenler büyük vatanperver diye alkışlandı. Mekteplerde muallimlere din tahkir ettirildi. Köy enstitülerine komünist muallimler dolduruldu. Meşhur komünistler mükellef sofralara alındı ve arkaları okşandı. En yüksek makamlara getirildi. Köylerin kız ve erkek çocukların bir araya getirilmesi mübah telâkki edildi. Komünistlerin direktifleri dairesinde milliyetçi gençler en ağır işkencelere uğratıldı. Tabutluklarda çarmıha gerildi. Nihayet namazlarda Kur'an kaldırılarak Türkçe ibadet hazırlıkları yapıldı. Camiler yerine halk evlerinin ikamesi, ibadet yerlerinin halk evlerine benzer şekle sokulması, din adamlarının kökünün kazılması, ibadet usul ve zamanlarının istedikleri şekle konulması, diyanet işlerinin ilgası tasarlandı. Bütün bu devrimler yapılırken içki sofralarında şehirâyinler yapıldı.

Bereket versin, bindörtyüz ellide Demokrasi inkilâbı imdada yetişti de devrimciler, reformcular devrildi, bu ağzın dalâlet hareketleri durdu.

İşte böyle uzun seneler İslâm kalesine karşı dört çevreden taarruz bombardımanı devam etti. Bunlar gelişi güzel hareketler midir?

Hiç şüphe edilemez ki bu zalimane ve gaddarâne hareketlerin hepsi tertipli, programlı, metodlu idi. Tam hedefe vâsıl olmak için otuz seneye daha ihtiyaç gösteriliyordu

* * *

Sabık sefirlerden Tevfik Kâmil beyin refikai muhteremeleri hanım efendi anlatıyor:

1933 senesi idi. Zevcim Sofya Sefiri idi. İnönü riyasetinde hükümet erkânı ve bazı mebuslar berayi ziyaret Sofya'ya gelmişlerdi. Biz onları teşyi için birlikte trenle Varna'ya gidiyorduk.

Partinin umumî sekreteri bir aralık bizim kompartımana geldi, hasbihâl arasında zevcim dedi ki:

— **Günden güne milletin ma'neviyatı çöküyor, Biraz da ma'nevî inkişafa himmet etseniz!.**

Hiç unutmam, öyle bir müstehziyâne güldü ki... ve elini kocamın omuzuna koyarak:

— **Ne kadar toysunuz Tevfik bey, dedi; hâlâ böyle şeyler düşünüyorsunuz. Biz otuz sene sonra gençliğin kafasını Allah, peygamber gibi boş mefhumlardan kurtarmış olacağız!...**

. *

İşte bugün (dinde reform) den bahsedenler böyle yetiştirildiler. Kendimizi aldatmayalım, yaşadığımız tarihi gözönüne getirelim. Bu adamlarda zerre kadar hüsnü-niyet, zerre kadar bir din sevgisi, en küçük bir din alâkası yoktur. Bilâkis, dine, İslâm dinine karşı içlerinde müthiş bir gayz ve kin vardır. Ağızlarından taşırdıkları, işte bu gayz ve husumettir. Bunların dini tahribden başka hiç bir gayeleri yoktur. Dinle hiç ilgileri olmadığı halde ihtisasları şöyle dursun, en ufak bir malûmatları olmadığı halde (dinde reform) den, (dinde İslahat) den bahs etmeleri ve İslâhatın başına geçmek istemeleri nasıl olur? Doktorlukla, tıb ilmile hiç alâkası olmayan bir adam kendine bir tıb profesörü süsünü vererek tababetten bahsetmeğe kalkışsa derhal polise verilir, dolandırıcılıkla hapishaneye tıkılır veya aklında noksanlık var diye timarhaneye sokulur. Bunun gibi, dinler hakkında hiç malûmat ve alâkası olmayan bu düzme reformcuların yeri de ancak buralarıdır.

Binaenaleyh İslâm dinine karşı çok kötü bir suikastla ortaya atılan (dinde reform) yaygaralarını ciddiye alıp da bunun üzerinde ciddî bir etüde kalkışmak büyük bir gaflet eseri olur. Bunlara kıymet vermek, onların seviyesine düşmek olur. Dinde reformculuk, düpedüz sahtekârlıktır. Yalancı tabib gibi yalancı din âlimliği, yalancı din müctehitliği de dolandırıcılıktan, divanelikten başka bir şey değildir.

* * *

İslâmın inkişaf ve teâlisi hakkında müslüman mütefekkirleri arasında konuşulacak çok şeyler olabilir. Fakat bunları, bu münasebetle bahis mevzuu yapmak yakışıksızdır. Bu meseleleri konuşabilmek için herşeyden evvel şu (dinde reform) maskaralığını bir tarafa bırakalım da, bu hususta ciddî surette müdavele-i efkâr edelim.

Müslümanlığın hiç bir meseleyi münakaşadan pervası olamaz. En müthiş dinsizlere bile karşı gelmiş, en yüksek, en derin ve hassas meseleler üzerinde de münakaşadan çekinmemiştir. Meseleyi ciddî bir nazarla tetkik etmek istersek bir hakikate vâsıl olabiliriz. Ancak bu mevzua reformcu maskaraları aslâ karıştırmamak icap eder.

Sualin ikinci fıkrası da mühimdir, büyük bir ehemmiyeti haizdir. **Müslümanlık camid bir din değildir.** Müslümanlık, gün geçtikçe çöken, hayatiyetini kaybeden bir varlık değildir. Mururu zamandan aslâ korkusu yoktur.

Beş, on asır değil, yüzlerce, binlerce asır geçse yine tekâmülü nihayet bulmaz. Müslümanlık her asırda yeni bir tekâmül arz edecek kudrettedir. Beşeriyet ne kadar ilerlerse ilerlesin, İslâmiyet de o nisbette inkişaf edecektir. Bugün Kur'anın henüz erişilemeyen nice tekâmül safhaları vardır. Yüzlerce, binlerce sene geçse bu tekâmül tevakkuf edecek, donup kalacak değildir. Hem zatı celili İlâhî, hem peygamberi zişan salla'llâhu aleyhi ve sellem efendimiz İslâm dininin bu fıtrî kuvvet ve seciyeye mâlik olduğunu tebşir etmiştir. Bu tebşir ve tebliğ

iledir ki biz müslümanlar, her asırda teceddüd ve inkişafın lüzumuna inanmakta, her asırda dini mübinimizin bir başka tekâmül safhasına erişeceğine, taptaze bir hayatiyet kesbedeceğine, yepyeni bir inkişafa mazhar olacağına inanmaktayız.

Bu kadar taarruz ve suikastlara karşı Kur'an yine dimdik ayakta durmakta, en küçük bir tebdil ve tağyirden mâsun bir halde bulunmaktadır. Ve gün geçtikçe ulviyet ve âzameti daha ziyade tezahür etmektedir. İlim ilerledikçe baştanbaşa mucizeler manzumesi olan mânasındaki hakikatlerin sırrı daha vazıh olarak anlaşılmaktadır.

Bir tek misal: Cenabı Hak bir âyeti Kerimede **«biz rüzgârları aşılayıcı madde olarak halk ettik.»** buyuruyor. Bu âyeti kerimenin delâlet ettiği mânâ ancak altmış senedenberi insanlığın malûmu olmuştur. Ondan evvel hiç kimse rüzgârların tohumları erkek nebatat ve ağaçlardan alıp dişilerine aşıladığım, bu suretle ağaç ve nebatat âleminin idâme-i hayat ettiğini bilmiyordu. Bu, muhteşem kitabımızın sayısız mucizelerinden sâdece bir tanenesidir. Atom devrine ulaşan, füzelerle ay seyahati düşünen ilim adamları için Kur'anı Kerim'de bir müjde vardır: **«Biz yerlerdeki ve göklerdeki bütün mahlûkatı insanlara müsahhar kıldık.»** âyeti çelilesi!..

Dünyaca meşhur büyük İngiliz mütefekkiri Bernard Shaw diyor ki:

«Avrupa bugün müslümanlığı şayanı kabul görmektedir. Bana kalırsa, şâyet Hazreti Muhammed gibi bir adam asrî dünyanın diktatörlüğünü ele alırsa, dünyayı sulh ve saadete kavuşturacak surette, dünya meselelerini halleder. Bu asrın Avrupası, Muhammed'in dinine karşı sıcak bir sevgi duymağa başlamıştır. Gelecek asırda Avrupa, bu dinin meseleleri halletmekteki faidesini belki daha fazla takdir eder, daha şimdiden benim milletime ve diğer Avrupa milletlerine mensub bir çokları Muhammedin dinine girmiş bulunuyorlar. Bu suretle Avrupanın İslâmlaşmağa başlamış olduğunu söyleyebilirim.»

Meşhur muharrir, müsteşrik, Kur'an mütercimi doktor Moris diyor ki: **«En temiz, en doğru din Müslümanlıktır. Zaman geçtikçe Kur'anın ûlvî sırları inkişaf edecektir.»**

Dünyanın en meşhur mütefekkir ve âlimlerinin sözleri:

«Kur'an beşeriyete İlâhî bir lûtuftur.» (C. M. Rodvel).

«Müslümanlık, dünyanın kıvamı bir dindir.» (Gastor Kar).

«Müslümanlar Avrupaya hâkim olarak girmişler, ve Kur'anın yardımile Avrupaya irfan meş'alesini taşımışlardır. (Emanuil Düeş).

«Muhteşem ve. faziletkâr bir medeniyet vücude getiren Kur'an, daha büyük bir terakkinin de meribaı olabilir.» (Profesör Tomas Arnold).

«Kur'an, cemiyeti idare edecek maddî, manevî esasları muhtevidir.» (İstanley).

«Kur'an, bütün beşeriyetin yegâne mukaddesi kitabıdır.» (Sel).

«Kur'an, medeniyetin meşaleşi ve en büyük rüknüdür.» (İsak Taylor) .

İşte müslümanlığın, Kur'anm âzamet ve ihtişamı hakkında dünya mütefekkirleri böyle şehadet etmektedir. Bizim (dinde reform) cu cür'etkârlar bu dinde mi bozukluk görüyor da ıslahına yelteniyorlar?

İslâma karşı garaz ve husumetin, suikastın bu derecesini havsala almaz.

Mevzuumuza gelelim. Evet, biz inanıyoruz ki Cenabı Kadiri mutlak, âlem dediğimiz şu gayri mütenahi teceddüdlerin nizamı vahdetini halk ve idare eden kudreti baligadır. Bu kudreti baligaya istinad eden bir dinin tenahisi olur mu?

Hiç şüphe edilemez ki böyle bir din, tekâmül safhasında tevakkuf edip kalacak bir vâkıaı ibtidaiye değil, her tekâmülü ihtiva eden bir hasisai Rahmaniye ve Rabbaniyedir. **«i'lemû ennellahe yuhyil erda ba'de mevtiha»** âyeti kerimesi, şöyle çok derin bir mânâ ifade ve imâ etmektedir: Ey müminler, biliniz ki Cenabı Hakka aklen ve hissen merbut olan insanlar için mururu zaman korkusu yoktur. Onlar eskidikçe yenilenmek imkânını bilmeli; peyderpey eşvakı cedide içinde ilelebed payidar olmalıdırlar. Bu din, mahdud bir tekâmül safhasında tevakkuf için nazil olmuş bir dinî hâs değil, nâ-mütenahi tekâmül mertebelerini idare için inzâl olunmuş mebadii hakkayı mütezammin bir dini ânadır.

Kur'andan aldığımız bu mâna ye mebde; bir Hâdîsi Şerifte de şöyle izah buyurulmuştur: «**İnnallahe yeb'asu bihazibil ümme...**» =

Cenabı Hak, muhakkak, her yüz sene başında, yâni her asırda bu ümmete dini tecdid edecek, tazeleyecek adam veya adamlar gönderecektir.» Bu Hadîsi Şerif şu noktaları tezammun eder:

1 —Bil-ıbare ba'si müceddedi vaad ediyor.

2 — Bil-işare teceddüdün lüzumuna tenbih ve bunu asr ile fevkit ediyor.

3 — Bil-imâ ümmeti her asır başında teceddüde imâle ve teşvik ediyor.

4 —«Hazihil ümme» ibaresi, teceddüdde ümmetin haziyeti,. hüviyeti mahfuz kalacağında ve teceddüdün tebeddül değil, bu haziyyet ve hüviyyeti te'yid ve idare etmesi lüzumunda Nass'tır.

5 — Müceddidin teşehhusuna işaret vardır.

İşte Hazreti Peygamber efendimiz, bu suretle tûl-i emed, murur-i zaman netayicinden korunmak, kurtulmak ve tazelik kazanmak yolunu göstermiştir. Demek oluyor ki her asır başında dinimizin teceddüdüne intizar etmek hakkımız ve bu teceddüdü yapacak müceddide nailiyet için çalışmak vazifemizdir. Bu suretle murur-i zaman kasvetinden kurtulmağa çalışacağız ve nuri nübüvvet uzaklaştıkça biz ona yaklaşacak ve bu sayede hassasiyetimizi muhafaza ederek neşveden neşveye koşacağız.

İlmî ve aklî mebadisi sabit ve mahfuz olan dinimize bu teceddüd nasıl gelebilir? Büyük İslâm mütefekkiri ve âlimi merhum Üstad Elmalılı Hamdi Efendi bu suâle cevap olarak şöyle diyor; Evvelâ şunu söyleyelim, ki teceddüd, tebeddül ve tahrif değildir. İslâmda en büyük düstur, düstur-i vahdet olduğu için sair bütün mebde'ler bu vahdet düstûrunun inkişafı noktai nazarından âmil olacak ve bütün teceddüdlerde bu nokta-i nazar mahfuz tutularak haziyyeti ümmet muhafaza edilecektir.

Bu suretle her asırda vaki olan fikrî ve maddî hâdiseler bir tecrübe noktai nazarile tetkik edilip mebde'lerin tatbik suretlerine irca-ı nazar olunacak, böylece bir taraftan tecrübî ve istikraî, diğer taraftan aklî ve istintaç! muzaaf bir seyr ile telâkki ciheti bulunacak, bu suretle ümmetin hayatına şuurî veya lâşuurî olarak giren şuunat-i cedidedin dinî ve şer'î nesebi sahibi tenkih ve tesbit olunacak, mülhak ârızalar olan bid'atlerle esbabı hayatiyyeden olan yeni inkişaflar tefrik edilerek birisi tay, diğeri takrir edilecek, nihayet ukul ile hissiyat tevhid olunarak vicdanlara yeni ihtiyaçları tatmin eden yeni bir neşvei şataret ve emniyet verilmek

hususuna itina kılınacaktır. Mebadi-i mansusa mahfuz tutulacak, fakat tefriat ve tatbikat noktai nazarından yenilikler husule gelecek, daha doğrusu benimseyeceğimiz yeniliklerle, benimsemeyeceğimiz yeniliklerin hududu ayrılmak gibi bir inkişafı vicdanî elde edilecek ve bu tarik, ile nefsi İçtimaî fetret ve şikaktan kurtulacaktır. Müceddidin yapacağı şey, vahdeti kırmak, şikakı artırmak, usuli inkâr, füruu tecrid, istikametten inhiraf, teşehhiyatı mücerredeye tebeiyet suretile vicdanı ümmeti ecnebi vicdanlara temsil etmek ve haziyyeti ümmeti kaldıracak bid'atlere yol açmak olmayacaktır.» Teceddüd bize nefret değil, mahabbet zerk edecek, korku değil, emniyet getirecektir. Her asrın tarihini güzelce zaptetmek ve o tarihte şer'î sebepler ve illetlerin amelî kıymetlerini ve İçtimaî neticelerini tetkik, bu suretle geçmiş asrın bir fezlekesini yapıp gelecek asrın ihtiyaçlarını ta'yin etmek, îşte din âlimlerinin, İslâm mütefekkirlerinin vazifeleri budur. Bu ihtiyaçlar bazan nazarî, bazan amelî kıymetleri haiz olur. Nazarî ihtiyaçlar İlmî, amelî ihtiyaçlar amelî şahsiyetler ister ki müceddidler bu şahsiyetlerden zuhur edecek ve bu şahsiyetler ümmetin haziyyetinden yetişmek lâzım gelecektir.

Peygamberi zişan efendimiz bizi bu suretle tûl-i emdin fütûr ve kasvetinden kurtaracak ilahi bir va'dı tebşir etmiş ve filhakika zaman zaman bu va'dı İlâhî tahakkuk ederek beydai İslâmî ırktan ırka, memleketten memlekete götürmüştür.

***

Bin tarihlerden beridir ki biz feyzimizi bu düsturda aramadık. Onun için bekamızı zamin bir teceddüdüm mahrum kaldık. Heves ettiğimiz teceddüdler, hep ölüm teceddüdü gibi acı bir tebeddül oldu. Yıktı, yapmadı. Avrupa, ilmile, fennile barışamayan dini karşısında İslâmiyetin pek iyi barışacağını idrak etmiş bulunduğu için olsa gerektir ki müslümanların bir gün gelip bu ahengi kurarak ye hukukî beşerin kudsiyetini ifâ ederek bütün beşeriyete nümune olacağından korkmuş, bizi irşad vadisinde büyük dalâletlere sevketmek istemiştir. Avrupa bizi şa'şaai İlmiyesine meftun ederken hissiyat ve içtimaiyetine temsil dylemeğe çalışmış, dinimizdeki teceddüd esaslarını bahis mevzuu ederken, **«İslâm dini terakkiye mâni midir, değil midir?»** diye bir mevzu ortaya koymuştur ki bundan maksadı, İslâm dininin tehaffuz hassasını kırmak ve terakkiyi kendilerine temessül suretinde tefsir etmek cihetine matuftur. Garblılarm belli başlı eserlerine dikkat edilirse görülür ki Avrupa bizim son teceddüdlerimizi ya protestanlığa veya diğer bir Avrupa mezhebinin tesirine atffetmekte ve hep bunların kendilerine bende almak gibi bir gâye ile mütalâa eylemektedir. Fakat Avrupa korkmasaydı bir ilim ve felsefesine, bir de dinine bakardı da o ilim ve felsefe ile taban tabana mütenakız olan dinini, âdetlerini bize telkin etmeğe çalışmadan vazgeçer, o ilim ile kucaklaşacak olan İslâmiyeti tervice uğraşır, İslâm hayatına ıztırab vermekten zevk almazdı.

* * *

İşte görülüyor ki müslümanlık tekâmül safhasında tenahisi (sonu) olmayan, dâima yeni yeni inkişaflar gösteren, her tekâmülü ihtiva eden bir dini mübindir. Ancak bu hususta söz söylemek, fikir ve re'y beyan etme için samimî bir iman, tam ve kâmil bir ehliyet ve kudret lâzımdır. Herkes gelişi güzel, kendi keyfine, kendi arzu ve telâkkisine göre mütalâa beyanında bulunamaz. Herşeyde olduğu gibi bu hususta da ihtisas lâzımdır. Dinin ana menba'larmı, din ahkâmının asıl ve esaslarını, bu ana menba'lardan istinbat usullerini bilmek icabeder. Bu da bütün din ilimlerinde, bilhassa Kur'an ve Hadîste hakkile mâ'rifet sahibi olmakla mümkün olur.

Bu işle iştigal etmek üzere İslâmiyette bir içtihad müessesesi vardır ki tamamile ilmi esaslara, İlmî usullere müsteniddir. Dinin hangi kısmında reiy beyan edilir, hangi kısımları hakkında edilemez? Bu hususta reiy beyanında bulunacak zevatın haiz olmaları lâzım gelen evsaf ve şerait nedir? Bunlar hep taayyün ve tekarrür etmiş meselelerdir. Bu babta bir fikir verebilmek için "İslâm ûlemasının içtihad müessesesi hakkında ne mütalâada bulunduklarını, bu hususa ne büyük ehemmiyet verdiklerini hülâsaten izah etmek muvafık olur kanaatindeyim.

* * *

Mâlûm olduğu üzere, ahkâmı İslâmiye itikadat, ibadat ve muamelâttan ibarettir. î'tikadiyatta mütearef mânaca içtihad cari olamaz; bir ferdi taklid de meşru değildir. İtikada müteallik ahkâmın çoğu aklî bürhan ile kafiyen sabit olmuş, Kur'an nassı ile de teyid olunmuştur.

îbadat kısmında her mükellefe farz olan şey, Kur'an-ı Kerimde vârid olan ahkâmı —Sünneti seniye, ehadisi sahiha ile beyan ve tefsir buyurulduğu veçhile— ahz ve telâkki etmektir. Hiç bir müçtehid farz olan bir ibadet hakkında içtihad ile ziyade veya noksan icrasına mezun değildir. Çünkü bunlar Şari' tarafından tamamlanmış, ikmâl buyurulmuştur. örf ve zaman ihtilâfile de muhtelif olmazlar. Bu cihetle bu hususta müçtehidlerin tasarruflarına imkân kalmamıştır.

Kezâlik bir şeyin helâl veya haram olduğuna dair Nassı Şer'î mevcut iken müçtehid hilâfına kaail alamaz. Yalnız meskûtun-anh olan bir fiilin kıyasla helâl veya haram olduğunu isbat edebilir. Dini İslâmda ne kadar büyük tanılırsa tanılsın, hiç kimse kavli mücerred ile bir şeyi tahlil: veya tahrim etmek, delili şer'î ibraz etmedikçe kendisine taklid edilmek hakkına mâlik değildir.

Muamelâta gelince, bunun cüz'iyatını tahdid etmek mümkün değildir. Bu kısım ahkâm, pek çoktur ve muhtelif nevileri vardır. Zaman ve mekân, kuvvet ve zaaf, örf ve âdet gibi şeylerin ihtilâf ve tebeddülü nisbetinde muhteliftir. Mükellefinden her ferd bu ahkâmın hepsini bil mesi kabil değildir. Lâzım da değildir. îşte fukaha ve erbabı hukukun içtihad ve istinbatlarına en ziyade lüzum görülen maddeler bunlardan ibarettir. Bu babta müslümanların kendilerine taklid ve mütabeatları da emri zaruridir.

* * *

İçtihadın mahiyeti, kat'î deliller ile sabit olmayan feri hükümleri marifet için kitab, sünnet, icma ve kıyastan ibaret şer'î delillere istiksayı nazar, yâni her müctehid vüs'u takati nisbetinde im'anı nazar ve im'ali fikir etmektir.

İçtihad için lâzım gelen evsaf ive şeraitin hülâsası, kitab ile sünneti fehim, icmanın mevkilerini cezim, usul kitaplarında beyan olunan kıyas bahislerini ihata ile beraber Şer'i Şerifin maksadını ma'rifetten ibarettir. Akvamın ahval ve âdâtını tamamen bilmekle de mukayyeddir. Çünkü şeriatın bütün akşamı, bilhassa muamelâta müteallik ahkâmı gerek maaş, gerek maad itibarile mesalihi umumiyeye mün'atiftır. Buna riayet edebilmek için ahvali nasi arif, ilcabâtı zemaneye zakıf olma kşartı a'zam olacağı dergardır.

* * *

İçtihad kapısının kapalı olup olmadığı hakkında muhtelif noktai nazarlar vardır. Bir kısım ûlema, içtihad şartlarını cami zevat kalmadığı için, bundan sonra da böyle bir kimse zuhur etmeyeceği için, kendi kendine içtihad kapısı kapanmıştır, derler. Bunlara göre, din hakkında

söylenecek sözler söylenmiştir. En ince teferruatına kadar tetkikler yapılmış, hükümler verilmiştir. Şimdi bu yola gidilmeğe kalkışılırsa taraf taraf müçtehidler çıkar. Bunun için beşinci asrı Hicriden beri bu yola gidilmemektedir ki bunda isabet vardır.

Bir kısım ûlema ise içtihadın terk edilmesinde bir menfaat görmüyorlar. Bilâkis aklın ihmâl, ilim yolunun kesilmesi, fikir istiklâlinden mahrumiyet gibi mahzurlar görüyorlar. Bunlara göre, her asırda içtihad şeraitini cami' bazı zevâtın bulunması âmmei mükellefin üzerine terettüb eden mühim [bir vazifedir. Herhangi bir zaman ricali taksir ve tekâsül ile vakit geçirip de içlerinde fıkıh ve içtihad erbabı yetişmeyecek olursa mes'ul olurlar. İmanı Ebu Hamid gazali, Ebü'l Hasan Maverdi, İbnissalâh ve Muhyiddin Nevevî gibi ekâbiri ûlema bu hususta müttefiktirler. Hattâ bazı ûlema daha ileri giderek İslâm âleminin müçtehidden hâli kalmasını aklen de müstehil addederler. Eğer bir zaman müçtehidden mahrumiyet farz olunursa o zaman bir fetret devri sayılmak lâzım gelir, derler. Celâleddin-i Süyûtî, müstakil risâlesinde bu yolda tafsilâtta bulunmuştur.

Görülüyor ki haddizatında içtihad serbesttir. Ancak içtihadın âmmei müslimince ittibaa şayan olabilmesi hususunda müçtehidde aranacak vasıflar Ve şartlar vardır. Mesele bu vasıfları ve şartlan haiz zevatın mevcud olup olmamasıdır. Kendine güvenen içtihadda bulunur. Kur'an ve Hadisten anladığını ortaya koyabilir, Fakat onun müçtehid pâyesini haiz olduğunu kabul edip etmemek de müslümanların hakkıdır.

* * *

Malûm olduğu üzere, dinî hükümlerin me'haz ve menbaı olan âyet ve hadîsler iki kısımdır.

Birinci kısım Muhkemattır. Bunların herbiri her mükellef üzerine hücceti kaatınadır. Bu bapta müçtehid ile ımukallid arasında fark yoktur. Bu kısmın hüccet olduğunu inkâr sarih küfürdür. Bunda ûlema ve fükaha müttefik dir. Dünyada yüz bin müçtehid olsa hiç biri bunun haricine çıkamaz. Bunların içtihada teallûk eden cihetleri yoktur.

Amma kitab ve sünnetin zahiri ile sabit olmayan hükümler, icma yoliyle de bilinmeyecek olursa, o zaman ehil ve erbab olanlara içtihad etmek, meskûtun-anhi mantukunbihe ilhak eylemek veya başka bir tarik ile istinbatta bulunmak vacib olur. Taklidde kalmak zaruret ve iztirarında olanlar da onlara müracaat ederek teallüm etmek iktiza eder.'

Dinî hükümlerin me'haz ve manbı olan ikinci kısma gelince, bunlar, usul ilminde «Hafi, müşkül ve mücmel» denilen azım aksamile tahsis ihtimaline maruz olan âm sigaiar, itlâk ve takyid veya başka bir cihetle mütealiz bulunan şer'î delillerdir. Bu delillerle ancak fıkıh ve içtihad erbabı istidlal edebilir, ahkâm istinbatında bulunabilir.

Çünkü Hafi il Müşkil'in izahı mücmel hakkında kavlen ve fi'len varid olan Şariin beyanatının tâyini, âmmın tahsisi, mutlakm takyidi, tearuzun def'i hakkında muteber olan şeraitin tedkiki ve ledelicalı kıyas tariki ile ferilerinin asıllara ilhakı, bütün âyetler ve hadîsleri ihata ile beraber usulün mukarrer kaidelerinin tatbikatında tam ve kâmil bir meleke ihrazına vabestedir. Mahzı rahmet sayılan mezheb ihtilâfları işte hep bu noktaya dairdirler. Bundan dolayı hiç bir ferd ehli kıbleden olan diğerini tekfir ve tadlil hak ve salâhiyetini haiz değildir. Belki her müçtehid vüs-ü tâkatı derecesinde ibrazı mesai eylediği takdirde Allah'ın indinde ve insanlar nazarında musib olur. Hatâsı anlaşılırsa ma'zur sayılır.

îşte müçtehidlerin yapacağı budur. Yoksa herhangi bir meseleyi tağyir ve tebdil değil, bir değil, bin müçtehid bir araya gelse bunu yapamaz. Yalnız hilâfiyata âid meselelerde nâsa

evfak olanları tercih salâhiyetini, haiz olurlar. Bir de sarih olmayan ahkâmı kıyas ile ortaya koyabilirler.

Bu yolda hareket ve faaliyetlerden, böyle samimî ve İlmî içtihadlardan müslümanların hiç bir korkusu yoktur ve olamaz. Bilâkis, bu faaliyeti diniyede İslâm için, İslâm maaliyatının inkişafı için büyük faideler vardır.

***

İşte İslâmda içtihad bu demektir ve bütün imamlar ve müçtehidler içtihadı böyle telâkki etmişlerdir. Halife Mansur, İraklılara karşı takib ettiği siyasette İmam Mâlikin nüfuzunu istismar etmek maksadile İmam Mâlike:

— **Seni mezhebini ve içtihadını devletin kanunları yapacağım... ,**

Dediği zaman, büyük imam şöyle cevap vermişti:

— Hayır, olamaz. Ebu Hanifenin içtihadı da muhterem ve muta'dır. Ora halkının ihtiyaçlarına onun içtihadları daha muvafık olabilir. Belki ben hata etmiş olabilirim, belki o, musib olur. –

İmam Şafiî: «Herhangi bir meselenin münakaşasında muhatabının haklı çıkmasını kalben samimî surette arzu ettiğini» dâima söylerdi.

* * *

Dinde reformcu cür'etkârlar müslümanlığın içtihad hakkındaki bu yüksek noktai nazarını görsünler de İslâma karşı taarruzdan, müslümanlığı çocuk oyuncağı hâline getirmekten cahil ellerini çeksinler. Din hususunda söz söyleyebilmek için herşeyden evvel ehliyet, iman ve hüsnüniyet lâzımdır.

Şimdi bir nokta daha vardır ki o hususa dair mütalâamızı da ilâve etmek münasip olur: Ahkjâmı diniye hakkında yapılacak bu dinî ve İlmî içtihad faaliyeti, ferdî mi olmalı, yoksa bir hey'et hâlinde mi?

Bir kere şunu göz önünde tutmalıdır ki müçtehidi kimse tâ'yin etmez. O, kendi kendine yetişir ve kendi başına içtihadda bulunur. Onun kudret ve liyakati ümmetçe teayyün eder. Onun üzerine ümmet onun imam olduğunu kabul eder. **Bu itibarla İslâmda içtihad kapısı kapalı mıdır, yoksa açık mıdır?** diye bir mesele yoktur. İş tamamiyle kudret, ehliyet ve liyakat meselesidir.

Ancak zamanımızda ahval çok değişmiştir. Müslümanların gerek siyasî, gerek İçtimaî hayatlarında büyük tehavvüller vardır. Dünya şuun ve hayatı da büsbütün başka şekiller almıştır. Türlü türlü keşif ve icadlar, milletler arasında sıkı münasebetler, akvam arasında kaynaşmalar, insan cemiyetlerini kökünden sarsan inkilâblar, büsbütün yeni zihniyetler, yeni ideolojiler, yeni mezhebler zuhura gelmiş, metafizik telâkkiler tamamiyle başka şekiller alınış, elhâsıl gerek İslâm cemiyetlerinde, gerek bunun haricindeki âlemde muazzam değişiklikler olmuştur. Bu vaziyet karşısında İslâm meseleleri hakkında fikir beyan edecek, rey ve içtihadda bulunacak kimsenin dinî ahkâmın mehaz-ve menbaı olan hususattan başka ahvali âleme de vukufi küllisi bulunmak, sonra da bütün ümmetçe de bunun böyle olduğuna iman etmek icab eder.

Bu derece ihatalı bir zat olsa bile ferdî kaldıkça arkasından İslâm cemiyetini yürütebilir mi?

Şimdi cemiyet asrı olduğuna göre bu muazzam işi ferdden beklemek, her hangi bir ferdin de bu kârı azimi yalnız kendi omuzlarına tehammül etmek ne derece mümkün olabileceğini kestirmek çok müşküldür. Bu itibarla bu muazzam hareket ve faaliyeti ehliyet ve kudreti kâmileyi haiz bir hey'etten beklemek elbette daha muvafıkı maslahat olmaz mı? bu şeraiti hâiz bütün İslâm milletleri ûlemayi kâmilesinden mürekkeb teşekkül edecek bir (İslâm şûrası) bütün islâm meselelerini tetkik eder, zamanın harikulâde ierakkiyatı, ahval ve şuunu cihanın muazzam tebeddülâtcı müvacehesinde müslümanca reiy ve içtihadda bulunursa o içtihadlar icmaı ümmet halini alıp bütün İslâm dünyasınca mazhari kabul olur,

İşte dine hizmet böyle olur. İşte namütenahi tekâmül mertebelerini idare için inzal olunmuş mebâdii hakkâyı mütezammin olan dinî celili İslâm böyle inkişaf eder, böyle cihanşümul bir varlık iktisab eder. İşte asren be asrın peygamberimizin istediği teceddüd böyle olur. İşte müslümanlık müruûru zaman kasvetinden böyle kurtulur ve tâzelik kazanır, nuri nübüvete yaklaşır, neşveden neşveye koşar.

* * *

Vaktile bundan kırk küsür sene evvel ŞeyhülIslâm merhum Hayri Efendi zamanın bu ihtiyacım takdir etmiş, böyle bir (İslâm Şûrası) teşkiline teşebbüs etmişti. Bu şûranın programını da merhum profesör Ebül Ülâ Bey hazırlamıştı. Buna resmî bir mahiyet vermek için-meclisi vükelâya getirdi. Fakat Masonların elinde olan hükümet buna muvafakat etmedi ve bu layihanın reddi için hariciye nazırı Hali Menteşe öne sürüldü. Meclisi vükelâ bu teşebbüse hücumu ona yaptırdı. Neticede masonluk galebe çaldı. Bu muazzam teşebbüs sönüp gitti. Ondan sonra Müslümanlığın ne felâketlere, ne tazyiklere maruz kaldığı, ne hâle geldiği hakkında yukarıda bir parça izahatta bulunmuştuk.

Siyasetten âri, tamamiyle ilmi ve dinî böyle bir (İslâm Şûrası) teşkil edilecekse merkezi ancak Türkiye olabilir. Asırlarca müslümanlığı küfür âlemine karşı müdafaa eden ve müslümanlığı yaşatan Türkiyede. Eğer Türk milleti müslümansa ve müslüman kalacaksa iş böyle olur.

Bütün İslâm milletlerinin en ileri gelen ûlema ve mütefekkirlerinden mürekkeb böyle bir (İslâm Şûrası) nın Türkiyede toplanarak yüksek mesaili ilmiye ve diniye ile iştigal etmesine ve bu sebeple İslâm dünyasının manevî hayatının inkişaf ve tealisi yolunda Türkiyenin büyük bir nüfuz ve şevket kazanmasına hükümeti hazırenin bir ehemmiyeti mahsusa vereceğini ümid edebiliriz.

Çünkü bir kaç sene evvel Hindistanda toplanan İslâm kongresinin gelecek içtimaim İstanbulda akdetmek hakkındaki kararını muhterem başvekilimiz memnuniyetle kabul etmişti. Hattâ merhum -Nuri Demirağ'ın, Üsküdar korusunda yapılan bir toplantıda bu iş için hükümet tarafından, elli bin lira tahsis edeceğini de vaad etmişti. Fakat sonra, anlaşılamayan bazı havali siyasiye hasebile bundan vazgeçilmişti. Bunun üzerine İslâm Kongresi, başka bir İslâm memleketinde akdi içtima etmişti.

Fakat şimdi bazı İslâm devletlerde aramızda çok yakınlıklar ve anlaşmalar husule gelmiş olduğu için, Türkiyenin manevî şerefini yükseltecek böyle gayri siyasî, tamamile İlmî ve dinî beynel-İslâm muazzam bir teşebbüsün husulü hükümetçe hoş karşılanacağı ümit olunabilir.

* * *

Böyle bir İslâm şûrasına bugün cidden büyük ihtiyaç vardır. Müslüman milletlerin yüksek âlimleri ve mütefekkirleri arasında konuşulacak, görüşülecek çok mühim İslâmî meseleler

vardır. Bunlar usul ve âdabı dairesinde, tamamile akademik bir surette görüşülmek, tetkik ve müzakere edilmek ve bu hususta müslümanları tenvir etmek icabeder. Avrupanın şayanı hayret İlmî ve felsefî terakkiyatı karşısında, Hıristiyanlığın isl|âm gençlerini dinlerinden soğutmak yolundaki müthiş faaliyetleri karşısında,, maneviyatın temellerine müthiş bombalar koyarak dünya efkârını sarsan komünizm cereyanları karşısında müslümanlık esaslarını, müslümanlık prensiplerini, İslâmî hakikatleri yeni bir görüş, yeni bir anlayışla, yâni bugünün lisaniyle cihana ilân ve tebliğ etmek İslâm âlimlerine, İslâm mütefekkirlerine, İslâm ülülemirlerine düşen en büyük bir vazifedir.

Büyük İslâm mütefekkiri Pakistanlı İkbal, (Islâmın yeni uyanışı) eserinde **«son beş asır içinde, İslâmda fikir hareketinin bilfiil durmuş bulunduğundan, halbuki bir zamanlar Avrupanın fikir âlemi, ilhamını, İslâm âleminden aldığından, Avrupa harsının, fikir noktai nazarından, İslâm harsının en mühim safhalarından bazılarının ileri inkişafından başka bir şey olmadığından»** bahsettikten sonra diyor ki:

«Bizim biricik korkumuz, Avrupa harsının göz kamaştırıcı gösterişlerinin, bizim kendi harsımızı durdurarak, bu harsın asıl hakikî özüne varmaktan bizi alıkoymasıdır. Bizim fikren uyukladığımız bütün asırlar zarfında Avrupa, İslâm filozoflarıyla âlimlerinin alâkadar oldukları büyük meseleleri ciddiyetle düşünüyorlar. İslâm din mekteplerinin tamamlandığı kuruni vustadan beri insan fikir ve teşebbüsü, nihayetsiz terakkilere erdi, insan kuvvetinin tabia‘t âlemine hükümran olmağa başlaması, insana yeni bir iman, onun muhitini teşkil eden kudretlere karşı yeni bir faikiyet hissi verdi. Tâze tecrübelerin verdiği aydınlık sâyesinde yeni fikirler ileri sürüldü. Eski meseleler bu aydınlık sayesinde yeniden tetkik olundu ve ortaya yepyeni meseleler çıktı. Nerde ise insanın dimağının en esaslı mebadisini, zaman, mekân ve illiyet’i aştığına hükmetmek lâzım gelecek.

İlmî düşünüşün ilerlemesiyle teakkul kabiliyeti (intelligibilite) hakkındaki telâkkimiz bile değişiklik geçirmektedir. Ayinştay’in [Einstein] nazariyesi, kâinat hakkında yeni bir görüş getirdi. Hem din, hem felsefeye aid meselelere yeni bir tarzda bakmağa müsait yeni yollar telkin etti

Bundan dolayı Asya ve Afrikadaki genç İslâm nesillerinin imanlarını sağlamlaştırmak için yeni temellere ihtiyaç hissetmeleri, hiç de hayretle karşılanacak bir şey değildir. İslâmın yeniden uyanışı sırasında, müstakil bir ruh ile, Avrupanın ne düşündüğünü göz önüne getirerek tetkik etmek, onun vardığı neticelerin İslâmda din hareketini ihya hususunda bize ne derece yardım edeceğini anlamak icabediyor.

Bundan başka din düşmanı, bilhassa müslümanlık düşmanı olan ve Orta Asyayı kaplayan, Hindistan hududlarının da aşan ilhad propagandasını ihmâl etmek mümkün değildir.

Şüphe yok ki isljâm meseleleri üzerinde durmak sırası çoktan hülûl etti. Bütün insanlığa hitabeden müslümanlığın daha iyi, daha dürüst anlaşılmasına çalışmak icabeder».

İşte Şarkın ve Garbın ilmi ve felsefî hareketlerini göz önünde bulundurarak İslâm dünyasını canlandıracak. Kur’an yolunda yürütecek ve insanlığı, İslâmın cihanşümul hak ve hakikat yoluna dâvet edecek böyle bir (İslâm Şûrası)nı tesis etmek İslâm dünyası için ve müslümanlık için en mütehattim bir vazifedir.

Müslüman milletlerarası akademik mahiyeti haiz olan bu şûra, içtihada lüzum görülen ve içtihad kabiliyeti dan meseleleri hallettikten başka, felsefî, fikrî ve nazarî sahada da İslâm

noktai nazarını tedkik ve izah edecek, muhtelif İslâm mezhepleri arasında bir i'tilâf ve anlaşma zemini hazırlayacak, beşerin sâadet ve selâmetini temin hususunda komünizme karşı İslâm prensiplerinin yüksekliğini cihana ilân edecek, velhâsıl İslâmî hakikatlerin Şarkta ve Garpta daha iyi anlaşılması için neşr ve tebliğde bulunacak en yüksek bir otorite olacaktır.

Tevfik Allah'tandır.

EŞREF EDİB

Dinde Reform
Ord. Prof. Dr. ALİ FUAT BAŞGİL

SORU: İslâm dininde reformdan çok bahsedilmektedir. Hattâ bu konuda bazı yasalar da vardır. Kur'an'ın esaslı hükümlerinde reform bahis konusu olmamak lâzımdır. Kurân-ı Kerim esaslı olmayan, fer'i telâkki edilebilecek hükümleri var mıdır ve bunların tatbikatında her devrin ve memleketin icaplarına uygun tefsirlere taraftar mısınız. (Meselâ: Kıyafet ve ibâdet şekilleri vesaire...»

CEVAP

Sual, birbirinden farklı iki mesele ihtiva ediyor: Biri İslamiyette reform meselesi, diğeri de Kur'an-ı Kerim'de aslî ve fer-'î hükümler meselesidir, önce birinci noktayı ele alacağım.

I

Evvelâ şunu söylemeliyim ki, bence reform tâbiri İslâmiyete yaraşır bir tâbir değildir. Bu tâbir, XVI mcı asırda bazı uygunsuz papaların sui idaresine karşı isyan eden protestan kilisesinin katolik kilisesinden ayrılmasını ifade eder. İslâmiyette reformdan bahsedenler, bana öyle geliyor ki, bu dinin esasi bünyesini lâyıkiyle bilmeyenlerdir. .Malûm olduğu üzere, reform yahut reformation, «de» formation» un zıddıdır. Deformation bir şeyin aslî şeklinden çıkması, aslının bozulması, reform yahut reformation da aslından çıkan ve bozulan şeyin aslına ircâ edilmesi demektir.

İslâmiyet gerek akideleri ve gerek amelî hükümleriyle Peygamber tarafından nasıl tâlim edildi ve gösterildiyse, hiç şekil değiştirmeden, on dört asra yakın bir zamandan beri devam edip gelmektedir. İslâmiyetin ne itikadiyatında, ne de ameliyatında (deforme) olmuş bir cihet yoktur ki (reforme) olması bahis mevzuu olabilsin.

Bilindiği gibi İslâmiyetin ana kaynakları Kur'anı Kerim ile Peygamberin, sünneti, yâni gittiği yoldur. Kur'an-ı Kerim bütün dünyada mevcut mukaddes kitaplar arasında, olduğu gibi muhafaza edilebilen yegâne mukaddes kitaptır, Kur'an âyet âyet nâzik olmuş ve her nüzul eden âyet Peygamber tarafından eshâb ve cemaatine derhal tebliğ edilerek ezberletilmiştir. Kur'an Peygamberin devrinde bütün yakinlerinin ezberindeydi ve Kur'an hafızlarının başında Râşid Hâlifelerin üçüncüsü Hazreti Osman gelmekteydi. Binaenaleyh Kur'anın yazılması, İncil gibi nakil ve rivâyet şeklinde değildir; herkesin ezberinde olan âyetlerin bir araya toplanmasından ibarettir. Kur'anın on dört asırdan beri hiç bir âyeti ne inkâra uğramış, ne de üzerinde ihtilâf edilmiştir. Hazreti Peygamberin tebliğ ettiği gibi muhafaza edilmiştir. Yalnız bazı kelimelerin okunmasında ihtilâf, edilmiştir ki, bu da «Kıraati seb'a» adiyle ayrı bir ihtisas mevzuu teşkil etmiştir.

Peygamberin sözleri ve hareketleri de günü gününe zaptedilmiştir. Bunlar da «Siret» kitaplarında ve hadis külliyatında toplanmıştır.

Bu iki kaynak, dediğim gibi, üzerlerinde hiç, tereddüt edilmeden, hiç münakaşaya mevzu olmadan asırlar içinde devam edip gelmiştir. O halde neyi «reformer» edeceğiz? Bozulan, aslı kaybolan bir şey yoktur ki, asla ir'ca bahis konusu olsun. Asıllar asırlardan beri ortadadır. Binaenaleyh İslâmda reform bahis mevzuu olamaz, ancak «içtihat» bahis mevzuu olabilir.

İçtihat, Kur'anı Kerimi ve Peygamberin sünnetini tefsir, te'vil ve kıyas usulleri dairesinde zaman ve mekân ihtiyaçlarına göre, anlayıp izah etmek demektir. İslâmiyette içtihadın geniş yeri ve büyük bir kıymeti vardır. Ve her zaman serbestçe içtihat edilebilir. İslâmiyet akla,

tefekkür ve muhakemeye geniş yer veren bir dindir, İslâmiyette ana kaidelerdendir ki: «akıl» ile ve akim bir mutası olan ilim ile «nakil» yâni Kur'an ve sünnet «tearuz ettikde» eğer nakil sarih olmaz da tefsir ve te'vile müsait olursa **«akıl tercih ve nakil te'vil olunur.»** İslâmda aklın yâni tefekkür ve muhakemenin yoluna «içtihad», bu yolda çalışan din âlimlerine de «müctehid» denir.

Müçtehitliğin muhtelif dereceleri vardır ki, bunların en yükseği «mezhep sahibi müçtehid» dir. Hicretin birinci asrı sonlarından itibaren birçok müçtehid zuhur etmiştir. Bunların kimi «itikad» da, yâni dinin temel akîdelerinde, kimi de «amel» de yâni dinin ibadet, muamele ve münasebetlere dair olan hükümlerinde müçtehiddir. Yüzlerce asırdan beri bütün İslâm dünyasında hak olarak kabul edilen «itikatda mezhep» «ehli sünnet mezhebi» yâni Hazreti Peygamberin yolunda ve izinde giden mezheptir. «Ehli sünnet mezhebi» nin temel akideleri «Amentü» de toplanmıştır. Bu akideler mümin olmanın esas şartlarıdır, Bunlardan birini inkâr etmek İslâmiyeti inkâr etmek demektir. Bu sebepledir ki, temel akidelerde içtihad, yâni tefsir, te'vil ve kıyas câri olmaz. Çünkü aksi takdirde ortada din mefhumu kalmaz. Din ile her hangi bir felsefî, içtimai, İktisadî doktrin arasındaki fark da buradadır. Din temel akideleri değişmeyen, üstünde münakaşa edilemeyen, akla ve muhakemeye göre tefsir ve te'vil kabul etmeyen bir doktrindir. Dinin temel akideleri, meselâ Allah, Peygamber, melâike, ahret inançları akla değil, nakle (revelation) müstenitdir. Bunlar akim idrâk sahası dışında kalan ve gayri mahsus bir âleme ait olan hakikatlerdir. Akıl bu hakikatleri bir dereceye kadar kavrayabilir, fakat asla künhünü ve tamamını kavrayamaz. Aklın idrak sahası maddî ve mahsûs âlemdir. Din beşerî bir vakıa değil, subhanî bir hakikattir. Hülâsa dinin temel akidelerine dokunulamaz. Dokunulur ve bunlar üzerinde inkârlı bir münakaşa açılırsa ortada din kalmaz. Din, târifi mucibince, esasları değişmeyen bir inanç sistemidir.

Amelde, yâni dinin ibadet, muamele ve münasebetlere dair olan ahkâmındaki mezheplere gelince, bunlar da vaktiyle pek çoktu. Fakat yine yüzlerce asırdan beri hak ve meşru kabul edilen dört mezhep vardır ki, bunlar Maliki, Hanefî, Şafiî ve Hambeli mezhepleridir. Türkiye Türklerinin çoğunun mezhebi Hanefîdir. Bu mezhebin müçtehidi, Hicretin birinci asrında yaşayan İmamı Âzam Abu Hanife, eski Roma'nm Gaius ve Ulpiamus'ları mertebesinde yüksek bir hukukçu, dünya hukuk tarihinin kaydettiği müstesna dâhilerden metin bir din adamı idi.

Şurasına dikkat olunsun ki, bu dört mezhep müçtehidlerinden sonra artık içtihad edilemez, çünkü içtihad kapısı kapanmıştır denilemez. Böyle bir iddiada bulunmak İslâmiyetin ruhunu, üssülesasını bilmemektedir. Dediğim gibi, içtihad daima mümkündür. Çünkü İslâmiyet akla, tefekkür ve muhakemeye rey ve kıyasa geniş yer veren bir dindir. İslâm Peygamberi der ki **«Benden size bir söz nakledilirse, bunu aklınızla muhakeme ediniz, eğer aklınız kabul etmezse, biliniz ki onu ben söylememişimdir.»** Bu ifadedeki büyüklük, mânâ ve işaret üzerinde durmağa hacet görmem.

* * *

İmdi, bugün İslâm dünyasının muhtaç olduğu ve beklediği şey, bence «reform» gibi bir Hıristiyan taklitçiliği değil, fakat İmamı Âzam Ebu Hanife gibi bir müçtehitdir. Fakat bütün mesele, bu yükseklikte bir din âlimini 'bugün nerede buluruz, noktasındadır. Bunu bugün bulamayız. Ö halde yapılacak bir iş kalır. O da tek bir müçtehid yerine bugünkü İslâm dünyasının en mûteber din âlimlerinden mürekkep bir «Diyanet Şûrâsı» kurmaktır. Bu şûrâ, Kur'an ve sünnet esaslarına göre tetkiklerde bulunup devrin ihtiyaçlarına göre yeni bir içtihad

ortaya koyar. Böyle bir şûrânm dinî kararları Türkiyemizin, hattâ İslâm dünyasının her tarafında kabule mazhar olur. Çünkü bu kararlar devrin en yüksek din âlimlerince verilmiş «îcmâi Ümmet» kuvvet ve kıymetinde kararlar olur. Buna Müslümanların tâbi olması dinî bir vazife teşkil eder. Vaktiyle dört mezhep sahibi nasıl çalıştı ve içtihad ederek dört mezhebi nasıl te'sis etdiyse, bugün de kurulacak «Diyanet Şûrâsı» aynı usul ve metodiarla çalışarak hem bir «tevhid'i mezhep» yapabilir, hem de İslâmî ahkâmı bugünkü hayat şartlarına göre tefsir ve tanzim edebilir.

Bence yapılacak ve diyaneti bugün içiııe düştüğü anarşiden kurtaracak çâre budur. Ve bu çâreye başvurmak zamanımızda bir zarurettir. Son günlerde Diyânet işleri Reisi'nin dinî bir meseleye dair verdiği bir fetvâ üzerinde koparılan yersiz münakaşalar bu zarureti bir kere daha ortaya koymuştur. Rast gelen bu fetvâ üzerinde fikir yürüttü. Her eli kalem tutan bir din doktoru edişiyle ortaya atıldı.

Bugün muhakkak olan şey şudur: Dinî bir otorite buhranı ve korkunç bir anarşi içindeyiz, itiraf etmelidir ki, bu anarşinin tohumlan bugün değil, bundan otuz sene evvel ekilmiştir. 1926 da Türkiye'nin eski dinî tahsil müesseseleri medreseler kapatıldıktan itibaren yavaş yavaş bugünkü anarşiye gidilmiştir. Medreselerin kapatılmasını hiç kınamam ve kabul ederim ki, bu müesseseler, son devirde saplandıkları ıskolâstik tedrisat üzerine, faydalı değillerdi. Fakat medreseler kapatıldıktan sonra, diyanetin Türkiye millî bünyesindeki yeri ve ehemmiyeti göz önünde tutularak ilk, orta ve yüksek kısımlarıyla modem ve mükemmel dinî bir tahsil müessesesi kurulmalı idi. Bu sayede diyanetin muhtaç olduğu mütehassıslar ve yüksek din âlimleri yetiştirilmeliydi. Otuz küsür sene ihmal edilen ve yüksek ilim ve esasları okutulup öğretilmeyen bir din, aşikâr ki günün birinde cehalet ve anarşiye saplanacaktı. Esef edelim ki, bugün böyle oldu.

> Bana Ankara'daki İlâhiyat Fakültesinden yahut İmam-Hatip Okullarından bahsetmeyiniz, rica ederim. Lâik Üniversiteye bağlı fakülteler din âlimi değil, din tenkitçisi yetiştirir. İmam-Hatip mektepleri İslâmiyetin yalnız elemanter bilgilerini öğretmekle kalır. İslâmiyetin yüksek ilimleri, kelâmiyât ve bediiyatı uzun seneler okutulmamak yüzünden bugün hemen hemen yok olmuştur. Bu mevzuda taklit etmeğe özendiğimiz Avrupa'ya bakalım. Bu memleketlerin müteaddit katolik ve protestan Üniversite ve enstitülerinde okunan din ilimlerine ve her sene intişar eden yüzlerce dinî eserlere insan hasretle imreniyor.

Mâziyi bırakalım. Bugünü ve bundan sonrasını düşünelim. Din, iştimaî hayatın ve hususiyle halk ahlâkiyatının temellerinden biri ve en ehemmiyetlisi olduğuna ve yüksek bir bilgi ve ihtisas mevzuu teşkil ettiğine göre, bu mevzuu daha fâzla ihmal etmekte memleket için hayır yoktur. Bu hususta bugün yapılacak iş, dediğim gibi, bir taraftan devlet teşebbüsüyle bahsettiğim şûrâ'yı kurmak, bir taraftan da vakit geçirmeden yüksek tahsilli din âlimleri yetiştirmek üzere bir «İslâm Külliyesi» vücuda getirmektir.

***

> Kurân-ı Kerim'de aslî ve fer'î hükümler meselesine gelince, İslâmî akidede Kur'an bir bütündür. Her âyeti Arap lisanı üzre vahiy ile nâzil olmuştur. Kur'an, yalnız mânasiyle değil, hem de lâfziyle Kur'andır.
> Binaenaleyh. Kur'an'ın tercümesi, Kur'an değildir.
> Ve Kur'an şimdiki lâtin harfleriyle yazılamaz. Çünkü bu harfler, bizim güzel Türkçemizi bile edâya ve ifadeye kâfi değildir. Kaldı ki, Kur'anın ne tercümesinde, ne de lâtin harfleriyle yazılmasında ne bir zaruret, hattâ ne de bir fayda vardır. Milliyetçilik ve milliyet taassubunu

> birbirine karıştırmamalıdır. Bugün Avrupa halkının binde kaçı lâtince bilir ve okur? Bununla beraber, bugün bütün katolik dünyası ibadet ve duasını lâtince yapar. Çünkü katolik dünyasının mukaddes kitapları lâtince yazılıdır.

Mukaddes kitaplar birer mektep el kitabı değildir. Bunların kudsiyeti ilham ettikleri aşk ve imandadır. Kur'anı Kerim bu aşk ve imanı ancak nâzil olduğu lisan ile ilham eder. Politika ihtirasını memleketin mukaddes kitabına el uzatacak kadar ileri götürmekte memleket için tahmin ve tasavvur edilemeyecek derecede zarar vardır.

Kur'an'da aslî ve fer'ı hükümler diye bir tasnif yapılamaz. Müslümanlıkta Kur'anın her âyeti lâfziyle ve mânasiyle İlâhîdir. Yalnız, yukarıda bahsettiğim gibi, Kur'an içtihaden tefsir ve te'vil olunabilir. Fakat bunu rastgele herkesin değil, salâhiyeti! ve metin din adamlarının yapması şarttır. Kur'an ve hadis tefsirinin muayyen usulleri vardır. Bu usuller üzerinden gidilerek âyetlere mâna vermek, ilâhî iradeyi her devrin aklına ve ilmine, değişen hayat şartlarına göre anlamak ve izah etmek mümkün, hattâ lâzımdır. Fakat, tekrar ediyorum, bu işi zamanımızda ancak dinî bir ilim heyeti, bir «Diyanet Şûrası» yapabilir.

Böyle bir heyet Kur'an'da bugünkü neslin aklım ve ilmini tatmin edecek hazineler bulabilir. Çünkü Kuran İslâm Peygamberinin en büyük mûcizesidir. Bugün en aydın bir insan bile bu mukaddes kitapta aradığını bulur ve içini tatmin edebilir. Bir misâl vereyim:

Zamanımızın hukukçu ve içtimaiyatçıları ferdî mülkiyetin meş'rûiyeti sebepleri üzerinde münakaşa ederler. Kimi Mülkün cemiyete ait olup ferdî mülkiyetin meşru olmadığını iddia eder. Kimi ferdî mülkiyeti İçtimaî fayda fikriyle izah eder. Bugün klâsikleşen telâkkiye göre, ferdî mülkiyetin mesnedi ve meş'rûiyetinin sebebi saiydir. Ferdî mülkiyet meş'rûdur, çünkü mülk ferdin ya bizzat kendisinin veya ecdadının alın teriyle kazanılmıştır.

Fakat düşündükçe hayran oluyorum ki, bu fikri Kur'an on dört asır evvel ortaya koymuş ve «insan için hak ve meş'rû olan, ancak sayinin mahsulüdür» demiştir.

Dinde Reform

Doç. Dr. NURETTİN TOPÇU

İslâm dininde reformdan bahsedenlerde maalesef ne reformun mânası, ne de İslâm'ın mahiyeti hakkında vukufa rastlanmamaktadır. Bunların gerçek ve samimî durumları, ya bilgisizlikten, ya da İslâm aleyhtarlığından ibaret olmaktadır. Daha doğrusu, bunların şuuraltında yaşattıkları dinî hayat nefreti, şuurlarının sathında pek sathî bilgisine sahip oldukları Reform ifadesine bürünüyor.

Reform, din tarihinde aslına irca' gayesiyle ıslâh mânasına kullanılmıştır ve bu gaye ile bazı şekillerin değiştirilmesidir. **Hıristiyanlıkda reformu ilk yapan Luter, Katolik kilisesinin, Hazret–i İsânın anlattığı esaslardan ayrılmış olduğunu ileri sürerek, hakikî esaslara dönmek iddiasiyle dinî İslâhatını yaptı.** İncil'in herkes tarafından anlaşılması için, mîllî dillere çevrilmesi lüzumunu ortaya attı. İslâm'da, bir zümre din büyükleri tarafından, dinin temelleridir diye, mukaddes kitabın dışında ve onu tamamlamak için ortaya konmuş prensipler ve inançlar var mıdır?

Biliyoruz ki böyle bir hâdise İslâm'da mevcut değildir. Kur'ân ise dilimize daima çevrilmektedir ve yapılmış bir çok tercümeleri vardır. Şu halde İslâmda, Hıristiyan dünyasındaki mânada bir reform söz konusu olamaz. İslâmın Katolisizmi yoktur ki Protestanlığı da doğsun. İslâm daima Ortodoksdur, yâni Ehl'i sünnet itikadına dayanır. Onun dışındaki mezhepler büyük cemaat yapamamışlardır ve Kur'ânın bütünlüğü sebebiyle de yapamayacaklardır. **Halli istenen tek mesele, namazlarda Kur'ânın Türkçe olarak okunup okunmaması meselesidir ki bu da bir din psikolojisi meselesidir. Ancak bu ilmin hükümleriyle halledilecek bir dâvadır.**

İslâm'ın mahiyyetine gelince, onu araştırırsak, şüphesiz Kur'ânın şuurlu ve derin anlayışında bulabiliriz ki ·onda taassup, yeniliklerden nefret, acâip şekillerle esrarlı sayılara ruhunu hapsetme gibi şeyler yoktur. **İslâmda ve hattâ hiçbir dinde kıyafet dâvasına rastlanmaz.** Yalnız kadın örtünmesi esası, birçok dinlerde rastlanan uzvî heyecanlardan uzaklaştırma idealine bağlı bir spiritüaüzm işaretidir. İbâdet şekilleri, sonradan ilâve edilen merasim yontulmak şartiyle, esasında Peygamberin nakil ve teshil ettiği bir örfdür. Olduğu gibi muhafazası, İçtimaî bir sistemin devamı için zarurîdir. Hukukî ahkâm ile muamelâta ait hükümlerin, devrin icaplarına ve her zaman değişen ihtiyaçlara uygun hâle getirilmesi, esasen İslâm hukukunun dayandığı prensiplerden biridir. Ancak cahillerin elinde bu prensip çiğnenerek kaideler katılaşmış, hayatî kuvvetini kaybederek bugünkü taassubu doğurmuştur. Bu sahada yapılması gerekli harekete reform değil, İslâmın hakikatına götürücü ıslahat demek daha doğra olur. Mâzide olduğu gibi, yirminci asır içinde ve gelecek asırlarda da İslâmın inkişafını temin edecek olan bu ıslahat, İslâm dinini bir ihtiras partisi veya Kur'ân ticareti teşkilâtı olmaktan kurtararak, aslında sahip olduğu hürmet mevkiine yükseltecek ve böyle bir hareket, hem bilgisiz din istismarcılarını, hem de garazkâr Allahsızları susturacaktır.

Dinde Reform
İSMAİL HAMİ DÂNÎŞMEND

Buna ne lüzum, ne de ihtiyaç vardır. Çünkü İslâmiyet en son ve en mükemmel din olması bakımından, zaten gerekli ıslahatı bizzat kendisi yapmıştır. Kur'an-ı Kerîm de sâlih, katıksız bir din kitabıdır. Doğrudan doğruya Tanrı kelâmıdır. Eğer İncil gibi değiştirilmiş, uydurulmuş bir kitab olsa idi, o zaman reform bahis konusu olabilirdi. Nitekim, İncil ve Hıristiyanlık'ta bu yüzden reform yapılmıştır. Ama Kur'an, yukarda da belirttiğim gibi, zâten kendisinden önce gelmiş olan bütün dinleri. ıslâh eden, bütün dünyaya ve insanlığa, şâmil, koyduğu esaslar değiştirilemeyecek kadar sağlam, akl-ı selime müstenit ve salih bir din kitabıdır. Bu sebeple Kur'an-ı Kerîm de reform bahis konusu edilemez.

Eğer bâzı kimseler, İslâm dinindeki esas hükümleri bugünün hayat şartları ile telif edilemiyecek kadar ağır buluyorlarsa, kendilerini icbar eden yok; Müslümanlığı kabul etmeyiversinler. Ama bunlar, «hayır İslâmiyet! kabul ediyorum, fakat şu noktalarda değişiklik yapılması şartı ile» diyorlarsa, onlara «öyle saçma şey olmaz», deriz. Çünkü bir din bütünü ile, ya olduğu gibi kabul edilir ve onun hükümlerine uyulur, yahut da reddedilip hükümlerine uymak mecburiyetinden kurtulunur. Bunun başka bir yolu ve şartı yoktur. Bir din, hele İslâmiyet gibi mükemmel bir din, hiçbir ferdin keyfi isteğine göre değiştirilemez, ıslah edilemez.

Kur'ân'da kıyafet şekilleri tahdit ve tesbit edilmemiştir. Sadece, gerek erkeklerin, gerekse kadınların -erkeklerinki az, kadınlarınki daha çok örtünmeleri için emir vardır. Bu hükmün teferruatı büyük imamlarca tesbit edilmiştir. İbâdetler ise önce Kur'ân'da zikredilmiş, sonra da Peygamberimiz tarafından bizzat tatbik edilmiştir. Onun yaptığı şekillerin dışına çıkamayız. Fakat, Kur'ân-ı Kerîm'de sadece esasları zikredilen, teferruatını sonradan müçtehitlerin tesbit ettikleri hükümler «ahkâm samanla değişir» sözü mûcibince zâten asırlar boyunca değişe-gelmiştir. Ama, dediğim gibi, bütün bunlar esasa değil, teferruata müteallik hükümlerdir. Kürünün ihtiva ettiği esaslar değişmemiştir ve değiştirilemez.

— **Kur'an-ı Kerîm, hiçbir izah ve istisna yapmadan, «hırsızlık edenin elini kesin» diyor. Bu hükme göre, bir kuruş çalan ile yüz bin lira çalan arasında herhangi bir fark gözetilmiyor. Halbuki verilen cezanın işlenen suç ile mütenasip olması gerekmez mi?**

— **Hırsızlık fena, gayri ahlâkî bir harekettir, değil mi?** Bunu bu bakımdan ele alırsak, bir kuruş çalmakla, yüz bin lira çalmak arasında, gayri ahlâkî bir fiil olması bakımından, hiçbir mahiyet farkı yoktur. Zira, bugün bir lira çalan kısan, yarın -bulduğu takdirde-beş yüz bin lirayı pek âlâ çalar. Demek ki mühim olan çalman paranın miktarı değil, yapılan gayri ahlâkî harekettir. İşte İslâmiyet bu fena ve gayri ahlâkî hareketi cezalandırıyor. Meseleyi bu bakımdan ele alırsak, Kur'an-ı Kerim'deki hükmün doğru ve yerinde olduğunu görürüz.

— Ya bir kimse açlıktan ölmemek için ekmek çalmışsa?

— Bunu ve buna benzer suçlan içtihatçılar affetmişlerdir. Bu kabil hareketlerin hepsini ve istisnalarını her şeyin esasını ihtiva eden Kur'an zâten zikredemezdi. Hangi hareketin Kur'an'da bahsedilen suçun hudutları içine girdiğini, hangilerinin bu suçun dışında kalacağını tesbit etmek zor değildir. Onun için şeklen birbirine benzeyen hâdiseler hakkında, hemen hüküm vermemek lâzımdır. Sizin gösterdiğiniz ekmek çalma hâdisesi de bunlardan biridir.

Çünkü burada bir insanın hayatı bahis konusudur ve o kimse bu fiili kendi hayatını idâme ettirmek için yapmıştır**. Şeklen hırsızlıktır, fakat açlık sâikiyle yaptığı için mâzurdur.**

Dinde Reform
M. RÂİF OĞAN

Reform; asılda mevcut olmamasına rağmen sonradan karışmış bid'atleri ıslâh ve imha manasınadır. Bu ıslâh hareketine reformation ve reformanın müteşebbis ve naşirlerine reformatör deniliyor.

Bu tâbirler lügat mânalarından ziyade dinî ıstılahlar olarak kullanılmaktadır.

Reformanın dinî sahada başlaması, genişlemesi yüzünden İdarî ve siyasî bakımlardan inkılâp ve yenilikler olmuştur, ki bunlar az çok tarih okumuş herkesçe bilinen olaylardır. Bundan ötürü tafsiline girişmiyeceğim, yalnız birkaç noktaya dikkati çekeceğim:

1. — Reformanın müteşebbisi Luther'dir. Bu zat her sıfatından evvel manastırdan yetişmiş bir ruhanîdir. ilâhiyat-ı nasraniye âlimi, hikmet-i teşr'i profesörüdür.

2. — Reform teşebbüsüne, nasrâniyet'in ne aslı, ne fer'i, hattâ ne de menkulât ve rivayetleri sebep olmuştur. Müstakil sebep; vekâlet-i İsevîye makamının câlisi Papa'nın, nasrânıyet tarikatında yeri' olmayan şeytanî (Tâbir Luther'in dir.') bid'atlerle İsâ'nın kuzularını Isa'nın menfuru olan küfür yollarına sürüklenmesine, imânın saffet ve samimiyetini, kilisenin kudsiyet ve nezâhatini bozmasına, Rabb'ül-mesihin hukuku ile istihza mahiyetindeki hareketleri icâd ve terviç eylemesine isyandır. Şu halde, günah ve af beyannameleri sattırmasa, kilisenin mevzuat-ı asliyesinin tağyiriyle dünya saltanat ve serveti uğurunda dini istismâra vus'at vermese, ruhânilerin çeşitli ahlâksızlık ve sui istimâllerinin tahammül olunamayacak derecede genişlemesine bazen bizzat bâis ve şerik olmasa, bazan mütecasirlere karşı himayekâr ve tecvizkâr davranmasaydı, Luther; Reformayı hatırından bile geçirmezdi.

3. — Luther'in Reforma teşebbüsü; dinî ibâdetler ve amellerin güçlüğünden, zamana ve muhite uygun gelip gelmemesinden de çıkmış değildir. Dinin; usûl ve furtana mugayir, gayesine ve şâri'in mûradma muhalif kötülüklere âlet edilmesinden münba'isdir.

4. — Luther; İslâhatında dini akıl ve mantığa, ilme ve tecrübeye uydurmağı düşünmemiştir. Nakiller ve rivâyetlerin akla ve ilme uyup uymadığını hatırlamak şöyle dursun, zamanının ilimlerini, İlmî tecrübelerini ve kilise ilmi dışındaki malûmatı ve hakikatleri dahi istihfaf eylemiştir.

Mesel)! büyük astronomi âlimi Copernic onun nazarında şeytandan farksızdır. Luther tamamiyle nakle yapışmış ve menkûlât dışı, kilisenin tesis maksadına muhalif bid'atlere hücum etmiş, gayri dinî adâb, erkân ve eşkâli yıkmağa uğraşmıştır. Akıl ve mantık, ilim ve tecrübeyle hiç münasebeti olmamıştır.

Mukaddes kitaplarda ve onlara bağlı risaleler ve mektuplarda ne varsa, hepsini de rivâyetleri ve hurafeleriyle aynen kabul etmiş, böylece Ahd-ı Atık ve Ahd-ı Cedid'i, fikrî, tahlilî incelemelere girişmeden aynen tercüme etmiştir.

5. — Luther'in İsviçre'de, Fransa ve İngiltere'deki muakkip ve mukallitleri de esaslarda ona muvafakat, bazı taraflarda tâdil ve değişmeler yapmak suretiyle Reformayı yapmışlar ise de bunlar ve emsâli iki noktadan Luther'le tam bir mütabakat arzeylemektedirler;

1. — Hepsi de din âlimidir;

2 — Mukaddes kitapların rivayet ve nakillerine uymuşlardır.

Şimdi, bunlarla bizdeki reforma konusu ve reformcuların vaziyetlerini karşılaştıralım:

I. — Bizde İslâm dininde (ister usûlünde, ister furuunda, ister her ikisinde) Reform isteyenler içinde dine ve ibâdetlere kendini vermekle tanınmış (yâni, zahir hali imânının delili olan) hiç kimse bulunmadığı şöyle dursun, içlerinde din ilimleriyle uğraşmış (âlim değil, sadece uğraşmış) tek kişi yoktur.

Reforma'yı lüzumlu bulanların arasında kendi ihtisas ve iştigal şubelerinde otorite sayılabilecek âlimler, mütefenninler, münevverler vardır. Ne yazık ki hiçbiri de dinin usûl ve furûuna, asıl teş'ri ve hikmetine, felsefe ve tarihine mütedair ilimlerde salâhiyetle konuşabilecek kudrette değillerdir. Böyle oluşu bu ihtisas ve ilim asrında zâtları için elbette noksan ve ayıp değildir. Noksan ve nakiyse olan esasını ve teferrüâtını bilmedikleri din mevzuunda Reforma'yı câiz ve vâcip görebilecek kadar ilmî yetkiye sahip bulundukları vehmine kapılmaları ve saha-ı İlmiyeleri dışındaki iddialarına umumî efkarı meylettirmek teşebbüsünde bulunmalarıdır. Teşrih, tedâvi ve fizyoloji babında nasıl ki tabib olmayan, askerî İslâhatta ordunun erkân-ı fenniyesinden bulunmayan, lisaniyâtta lisan âlimi olmayan bahsedemezse (yâni, islahât lüzumundan), dinde reformun gerekli bulunduğundan da din ilimleriyle arası açık kalmış bulunan bahsedemez, yahut bahsetmemesi icabeder. Meselenin garip tarafı buradadır ki, bizde vaziyet tamamıyla aksinedir. Reform isteyenler ya gazeteci, ya emeldi ilk mektep öğretmeni, ya devrimci şâir yahut diş hekimi ve emsâli kimselerdir. Böyle olunca her şeyden evvel, reform isteyenlerde reform yapılmalı, din ilimlerinde geniş tetebbûû olmayanlar bu mevzuda fikir ve istek beyanından çekinmelidir.

Bilmediği, öğrenmeğe özenmediği ehemmiyetli ilmî mevzular ve meseleler üzerinde fikir ve kanaatlerin], sanki hakikatin ta kendisi imişcesine ortaya atmak etiketini gösteren yarım münevverlerden bu memleketin gördüğü ve görmekte olduğu zararlar; mızraklı îlm-ü Hal âlimi cahil yobazın mazarratından daha az değildir, hattâ daha çoktur.

İlmî meselelerde, bağlılık ve sevgi; söz sahibi olmağa hak kazandırmaz, ilim tarafsızdır ve tarafsız olarak konuşturulmak şarttır.

2. — İslâmiyette Luther'in teşebbüsünü icabettiren ve dinî bid'atleri din diye istismar eden papalık makamım andıran bir sulta yoktur.

Bâtıl ve dalâletçi mezhepler ve tarikatler çıkmıştır ve vardır. Fakat bunların İslâm dini üzerinde âmmenin kabul ve itaatine iktiran edilmiş nüfûzu yoktur. Mahallî ve müteferrik dalâlet hareketleridir. İcabında polisin, jandarmanın, adlî ve İdarî makamların alâkadar olması lâzım gelen sapıklıklardır. **Filân köyde bir büyücü çıkmış, câhil kadının göğsüne Vefkle yazmış, sonra onu yalamış diye, İslâm dininde reform vâcib olduğuna istidlal kılınamaz.** Dinin bu budalalıklarla münasebeti yoktur ve böyle sapıklıkları ele alarak dinde reformun zarurî olduğunu söylemek, o muskacı yobazın hareketinden daha ağır cehalet ve cür'ettir.

3. — Dinî ibadet ve ilimlerin zamana ve muhite uymadığını, çokluğunu ve güçlüğünü ileri sürerek usul ve erkân, tarz ve icraları da reform için sebep teşkil etmez. Dinî ibadet ve amellerde güçlük ve kolaylık telâkkisi; her asrın icabına göre değiştirmeleri iktiza ettirirse ortada sabit bir din yerine, zamandan zamana değişen dinî moda hüküm sürer. Bilindiği üzere, din; akla değil, nakle dayanır. Akıl, naklin beyânini anlamağa ve onunla (mükellefiyet) in tahakkukuna ve ekseriyâ hizmetlerini kavramağa yarar. Yoksa nakli mutlak olarak akla

uydurmağa kalkışılınca din, her zaman ve mekânda, hattâ her şhısta değişmelere mâruz kalır ki artık ona din denilemez.

İşte bundan dolayıdır ki, gerek ibâdetlerin rükû, sucûd ve kıraat gibi, erkânında, ne de adâbında Resûl'ûn tâlim ve bizzat icrâ eylediği etvâr ve eşkâl'den gayri biçimleri ib'dâ suretiyle reforma gidilemez, mescide rükû sucûd vasıta ve yeri olarak masa ve iskemle konamaz. Namazların vakitleri, sayıları-, orucun zamanı, cuma namazının başka güne alınması gibi düşünce ve istekler dîn mefhumiyle uyuşturulamaz. Garptaki Reforma hareketi; ibadetleri zamana ve muhite uydurma ihtiyacından değil, dînin aslında mevcut olmayan uygunsuzlukların terviç olunmasından dolayı çıkmıştır. Bu sebeple garptaki Reforma misâli, bizim için şayanı imtisâl olamaz.

Böyle olmakla beraber, güçlük ve kolaylık, muhit ve zaman değişikliği gibi, reformayı icâbettirdiği sanılan mevzular üzerinde İslâmiyetin haklı ve isâbetli reformları dinî metod olarak vücuda getirmiş bulunduğunu hatırlatmak isterim. Şöyle ki:

Ahkâm-ı teşriîyede uyulmuş üç prensip vardır:

1 — Darlaştırma yokluğu, 2 — Mükellefiyetlerde asgarî hadlerin ikrâm olunmasiyle kolaylığın tervici, 3 — Tedriç.

Bunları misâlleriyle izah edeyim: Beş vakit namaz farzdır, ama bunda darlaştırma meşakkati yoktur. Ayakta durulmağa zorluk çekilirse, oturarak kılınabilir. Ramazan orucu farzdır. Fakat, misafir, hasta, hâmile, süt emzirme ve kadınların mazeret hallerinde hafifletici müsaadeler vardır. Su bulunmayınca, mikroplu ise, yahut sıhhî mazeret halinde teyemmüm câizdir. Seyahat ve misafirlikte namaz eksiltilir. Bazı günahlar için kefaret caizdir. Ve bu kefaretler hep İçtimaî yardım esasına dayanır. Bunlara benzer, hafifletme ve kolaylaştırmalar çoktur. Ancak dikkat, olunmak gereklidir: Bunlar nass ve cüzlerin ıskat, ilga ve tâ'tili demek değildir, kolaylığı tercihten ibarettir.

Reforma mevzuunda en mühim mesele (dine mensubiyet) in hangi şartlar altında tahakkuk eylediğidir.

(Din) e mensubiyet, dinin mü beliğ; ve naşiri olan Resûl'ullah tarafından tebliğ olunan kelâmın heyeti mecmuasına inanıp usul'ü imâna bağlanmak, Resûl'ü sadık ve emin olarak tanımak ve onun kavline, fiiline, tasvibine ve âlimine uygunluğunu kabul etmektir. Şu halde, ilk olarak:

1 — Kur'an-ı Kerim'in Allah kelâmı olduğuna inanmak, Gelir, Allahın hakikî, şari ve Kur'an'ın münzel kelâmı olduğuna inanılınca:

1 —Kitabının beyanı veçhile Resûl'ü tasdik,

İktizâ eder. Allahın kitabına ve Resûl'üne inanılınca:

2 — Dinî talimat olarak kitapta mevcut ve sahih sünnetler olarak Resûl'den müntakil ne varsa hepsini tasdik ve kabul:

İki evvelki şartın tabiî neticesi olur ve böylece imân tahakkuk eder.

Amel ; İmânın iktizası bulunmak haysiyetinden ondan sonra gelir.

Mezhebimize göre amal: İmânın aslından cüz'ü değildir. Bir mü'min, inkâra sapmamak şartiyle amalinde ki kusur ihmalinden dolayı kâfir sayılamaz, fâsik ve günahkâr olur. Bunun derecesini takdir ve karşılığını tâyin ise münhasıran Allah'ın hakkıdır.

Görülüyor ki (dine mensubiyet) iddiası için (imân) m tahakkuku lâzım ve şarttır. Bunlardan sonra (imân) ile (reform) u karşılaştırınca kesin neticelere varabiliriz, İmân bir tümdür, parçalanamaz. Parçalanınca tümünün sâbit kıldığı mâhiyet bozulur. Şu halde, «dinde reformun

elzem olduğunu iddia edenler» de imân ya tahakkuk etmiştir, ya etmemiştir.

Eğer tahakkuk etmişse, yâni bunlar gayri müslim âlimler ve kişilerden iseler, istek ve mütalâa İslâm sıfatiyle serdolunmuyor, demektir. Böyle olunca da din bakımından cevaplandırmağa, müdafaaya kalkmağa hiç ihtiyaç yoktur. Fakat imanlı bir İslâm sıfatiyle reformun gerektiğinden bahsolunuyorsa, bu takdirde mucip sebep ikiden gayri olamaz:

1 — Kur'an Allah kelâmıdır, ama, ondaki tebliğlerden bir kısmı akla uygun değildir. Bu dâva ancak bâtıldır. Çünkü: Bundan Allah'ın bazı beyanlarında hâtâ veya eksikliğe düştüğü neticesi çıkar. Hatâ ve eksikliğe düşmek ulûbiyet mefhumiyle uyuşamaz,

2 —Peygamber yanlış, eksik ve hatalı tebliğ etmiştir.

Netice : Allah'a, Allah'ın noksan ve hatâdan münezzeh olduğuna, Kitabına ve Resûl'üne inanıldıktan sonra Kuran'm tebliğleri, sahih sünnetlerin tâlimleri üzerinde reforma gidilemez.

* * *

İki usûl kaidesine dayanarak reformun cevazını sabit kılmak isteyenler vardır. Diyorlar ki: «Akıl evveldir, akıl ile nakil çatışınca, akıl tercih ve nakil ona göre te'vil olunur.»

Bu bahta çok yanılmaktadırlar. Bir kere bu madde, âlimler topluluğunun mutlak olarak tatbikini kabul ettikleri bir prensip değildir. Felsefeye kuvvetle bağlanmış mû'tezlenin metodudur."

Kaldı ki, tatbiki umumî ve mutlak değildir. Hususîdir, kayda ve şarta bağlıdır. Eğer bu metod, mutlak ve umumî olarak kabul edilirse İslâm dini, Fransa Büyük ihtilâlinde inkilâpçıların nasrâniyeti ilğâ maksadiyle çıkarıp zulüm ve istibdatlarına rağmen tutunduramadıkları akıl dinine benzer, ki artık ne semavî din mefhumu, ne de İslâmiyetin tarifiyle alâkası kalır.

Görülüyor ki, akim nakle tabiîiyeti mutlak değildir. Böyle olunca da, sarâhat karşısında delâlete ihtiyaç düşünülemez ve dinin muhkemâtında reforma gidilemez.

İkinci usûl kaidesi «zamanın değişmesiyle hükümler değişir» maddesidir. Bunun tatbik şekli de yanlış anlaşılmış, yahut yanlış anlayış doğru şeklinde gösterilmiştir. Bilhassa bu maddenin çok istimâl edilmiş bulunduğuna işaret edebilirim.

Madde bir usûlü fıkıh kaidesidir ve bizim eski Mecelle'nin ilk yüz maddesi içinde dahi yer almıştır.

Zamanın değişmesiyle değişebilecek hükümler, Kur'an'ın ve hadislerin muhkemâtı, yâni helallere, haramlara, emre, nehye, tâlime ve sâireye müteallik kat'î açık tebliğleri değildir. Bunlar furûata dahi müteallik olsalar, sarahat ve katiyetleri karşısında hükümlerini tebdile mesâğ yoktur.

Değiştirilmeğe müsait hükümler teferruat ve muamelât ile ilgili olanlardan bir kısmıdır ki, örf ve âdete, halkın yeni muamele ve ihtiyaçlarına taallûk eder, haklarında nass ve sünnet yoktur. Yâni, yeni bir içtihad ile muamele ve ihtiyaç donup kalmaktan kurtarılıyor, zaman ve muhitin değişmesiyle mevcut içtihad, yerini daha müsait bir içtihada terkediyor ve yeniden içtihad vaki oluyor. Bu, bir nakz ve iptal değildir.

Cenab-ı Resûl'ün, Eshabın da içtihadları var. Resul Aleyhisselâm, Eshâbdan Maaz bin Lebid'i kadı ve din muallimi olarak Yemen'e gönderirken aralarında şu konuşma geçti:

Resul Ekrem — Orada ne ile hükmedeceksin?

Muaz : — Allah'ın Kitabı ile.

— Aradığını onda bulamazsan?

— Resûl'ünün sünnetiyle.

— Onda da bir şey bulamazsan ?

— Re'yimle içtihad ederim.

Bunun üzerine Cenab'ı Resûl;

— Yarabbi, sana çok şükürler olsun ki, Resûl'ünün elçisini memnun kalacağı yola yönelttin, buyurdu.

İlme, re'y ve akla bu derece değer sağlanmış bir din, asrında reformu yapmıştır. Mezhepler, içtihâd ihtilâflarından doğmuştur. Fakat bu ihtilâflar, mevrid-i nassda, yâni içtihadın dayandığı şer'i delilde değildir. Delilden meselenin hükmünü bulup çıkarmaktadır. İçtihadlarda ihtilâflar rahmettir ve aklın saltanatına saygıdır. Yâni, içtihadlar muhtelif ve nasslar sabittir.

İçtihad kapısı şer'an kapanmış değildir. Asrın ihtiyacından dolayı ulemâ kendi kararlarıyla bu yolu tıkamışlardı. Yoksa, ardına kadar açıktır. Ama, içtihâdın da, müçtehidin de İlmî şartları vardır.

İçtihad usûlüne, isteyen reform desin, fakat bizce böyle bir tâbiri icad ve ib'daa da lüzum yoktur. Mesele tâbirde değildir, işin hakikatindedir; İslâm dini; içtihad metoduyla donma ve durma yerine hareket ve hayatiyetini sağlamıştır.

Bütün bunlardan sonra anlaşıldığını umuyor ve tekrarlıyorum:

İslâm itikadınca Allah Rabb'ülâlemindir, filân kavme münhasır Allah değildir. İslâm dini insan cinsinin umumunun dini ve daveti umumunadır. Bize mahsus şeriât değildir. Bundan dolayı geniş topluluktan ayrılamayız, kendi başımıza İslâm dinine yeni şekiller sokamayız. Yapılmağa kalkışılırsa, bu reform değil, icâd olunmuş yeni ve başka bir din olur. **Yapanlar vardır: Babiye, Bahaîye, Kadiyanîye, Ağa Hanîye ve emsali gibi.** Bunların bazısı dalâlet mezhebi, bazıları ise uydurma dindir. Mezhepçilerinin ilim ve din bakımından değeri ve mensuplarının İslâm topluluğunda mevkileri yoktur.

Türkler, İslâmiyetin muhafızı ve hâmisi olmuş, Haçlı ordularının İslamiyete hücumlarını önlemiş ve muvaffak olmuş bir yüce millettir.
Bu millet, Allah'ın sıyırılmış kılıcıdır, bu haysiyetle Allah'ın dinini tağyir ve tahriften münezzehtir.

[slideshare id=57957734&doc=dindereforumcular-160206180122&type=d]

GELEN BİR GÜN GİDER

Ben iyiyim, kötüyüm,
demeden
Doğar ağlar , gider ağlar.
Yazılmış kaderdir ağlamak.
Gülenin ismini duydunuz mu?
Bilmiyorum,
Ya Siz.

[embed]https://youtu.be/hd3p673mvYQ[/embed]

[embed]https://www.youtube.com/watch?v=MhDlMVl9p8w[/embed]

[embed]https://youtu.be/cHghe1HWYaw[/embed]

[embed]https://youtu.be/QadOodNDPDw[/embed]

[embed]https://youtu.be/dv9lYsnsoCQ[/embed]

[embed]https://www.youtube.com/watch?v=Uy-FTZ0uPFQ[/embed]

[embed]https://youtu.be/d251M5HFrI0[/embed]

[embed]https://youtu.be/qsnqZxuYWcA[/embed]

[embed]https://youtu.be/UsYvpbxtg40[/embed]

[embed]https://www.youtube.com/watch?v=pEs32NAyAbM[/embed]

[embed]https://youtu.be/_1Ht5Mb9MG0[/embed]

HİKAYE OKUMALIYIZ

Şeyhlerden ya da dervişlerden biri Cüneyd'e sormuş:

"Müridler üzerinde hikayelerin (kıssaların) tesiri nedir?"

Cüneyd şu karşılığı vermiş: **"Hikayeler, müminlerin kalplerini güçlendiren İlâhî askerlerdir."** Kendisine **"bu konuda delilin var mı"** diye sorulunca da **"evet"** deyip şu ayet-i kerîmeyi okumuş:

"Peygamberlerin haberlerinden senin gönlünü teskin edeceğimiz her haberi (kıssayı) sana anlatıyoruz. Hûd/12, 120.

es-Serrâc, Luma, s. 210. ().

Kaynak: BEYHAKİ ,KİTÂBÜ'Z-ZÜHD, (Kulluğu Unutmadan Yaşama Sanatı) , Çeviri: Enbiya Yıldırım, Hacegân, Mayıs-2000, İstanbul Dipnot:429 sh: 131

HER ŞEY ABARTILDI

Başarısız olduğum apaçık ortada. Kalp ve ruh kelimeleriyle oldukça dalga geçmiş olmalıyım ki bir sabah solgunlukla onların bende kalmadığını fark ettim! Kendim kadar soğuk bir şey hayal edemiyorum.

Hiç kimseye ve hiçbir şeye değer vermiyorum.

Hiçbir şey beklemiyorum.

Kahkaha attığımı hatırlıyorum.

Aşktan yandığımı hatırlıyorum.

İçimde yaşam kalmadı.

İçimdeki sıkıntı da olmasa benden geriye ne kalır.

Her şey abartıldı! Savaş abartıldı! "Yapma cennetler" abartıldı! Ve aşk!...

Yaşam büyük bir darbe! Ama yaşamaya devam ediyoruz. Dünyada çekilmeyen tek şey var: kendi zavallılığını hissetmek.

Jacques Rigaut
"Şekilsiz Sözler"

TILSIM ÇÖZÜLDÜ İŞLER KARIŞTI

Arkadaşlarımdan biri yüzüne gülmeyen talihten şikayet etti ve dedi ki; **"Ailem çok, kazancım az. Yokluk yüküne daha fazla dayanamıyorum. Başka yerlere gitmeyi çok düşündüm. Çünkü orada bazen iyi, bazen kötü yaşayıp giderim. Kimsenin de haberi olmaz."**

> Gurbet elde nice kimseler
> Aç yatıp kalkar da kimse onları tanımaz.
> Kimsesiz canlan çıkar da
> Onlara ağlayan çıkmaz.

Dostum konuşmasına şöyle devam etti: **"Öte yandan gitmek de işime gelmiyor. Çünkü düşmanlarım arkamdan gülecek, ailemle alay edecekler. Ben ailem için uzaklarda bir şeyler kazanmak için didinip dururken onlar benim bu gayretlerimi yele verecek ve hakkımda şunları söyleyecekler:**

> Şu yolsuza bakın! Böyle insanlar,
> Asla saadet görmeyecek.
> Zira kendini düşünüp gitti,
> Ailesi ise yokluk içinde ölecek.

Bildiğiniz üzere muhasebe ilminden ben de haberdarım. Eğer sizin makamınızla kalbim huzura kavuşacaksa size bir ömür boyu minnettar kalırım."

Bu teklif üzerine ben de ona şöyle akıl verdim: **"Bak dostum. Sultanların iki türlü işi vardır: Yaşamak ve candan olmak. Bu ümitle korku arasında yaşamak ise hiç de akıllı işi değil!"**

> Yoksulun evine, arazinin ve bahçenin
> Vergisini versin diye kimsecikler gelmez.
> Ya gönül perişanlığına ve kedere razı ol
> Ya da ciğerini kargaların önüne koy.

Dostum; **"Bu söz benim durumuma uymaz ve soruma cevap olmaz"** diye direttikten sonra bilgece şu sözü ekledi: "Hainliğe kalkışanın eli titrer de hesap veremez."

> Doğruluk Allah rızası içindir.
> Doğru yolda giderken azanı ben hiç görmedim.

Bilgeler ne güzel demişler:

"Dört kişi, dört kimseden korkar ve çekinir:

Yol kesen, sultandan;

hırsız, bekçiden;

suçlu, gammazcıdan;

fahişe, ahlak subayından...

Hesabı temiz olanınsa çekinecek ve korkacak kimsesi yoktur.

Görevinden alındığında düşmanın sana hiçbir şey yapmaması için görevin başındayken uluorta hareket etme.

> Kardeş! Temiz ol sen, kimseden korkma.
> Çamaşırcılar kirli elbiseyi taşa çarparlar.

Bunun üzerine ben; **"Şu tilki hikâyesi senin durumuna uymaktadır"** dedim ve ardından öyküyü anlatmaya başladım.

Şöyle ki;

Tilkiyi düşe kalka kaçarken görenler ona, neden kaçtığını sormuşlar.

"Develer ücretsiz tutulmaktaymış diye duydum" demiş.

Ona bu kez de 'Ahmak" diye seslenmişler. "Senin deveyle ne ilgin ve benzerliğin var?"

Tilki de susunuz diye işaret etmiş.

"Eğer kıskançlar art niyetle benim için bu devedir derler de yakalanırsam benim halim nice olur? Bunca art niyetlinin arasında beni kim kurtarabilir?

Irak'tan panzehir gelinceye kadar yılanın soktuğu kişi çoktan ölmüş olur.

Öyküyü özetledikten sonra dostuma şunları dedim: **"Sen de gerçekten üstün ve takva sahibi bir adamsın. Fakat seni çekemeyenler pusuya yatmış uygun anı kollamaktadır. Eğer bunlar senin aleyhine sultanı şişirirlerse halin ne olur hiç düşündün mü? Seni kim kurtarabilir o zaman? Nitekim ben azla yetinmeni ve bu büyüklük saplantısından bir an önce kurtulmanı tavsiye ederim sana. Bak bilgeler ne demiş:**

> Denizin faydaları çoktur ama
> Emniyet denizde değil, kıyısındadır.

Dostum bu sözlerimi işitince epey üzüldü. Suratım asıp "Bu ne biçim akıl, fikir; bu nasıl anlayış, sezgi öyle! Bilgelerin sözünü dinle: **'Dostluk zindanda belli olur, sofradaysa düşmanlar dost görünür."** diyip sitem etti bana.

> Servet ve saadet zamanı, sana dostluktan dem vurup
> Kardeşim sayanları gerçek dost sanma.
> Gerçek dost; perişanlık, yokluk ve felaket
> Zamanlarında elini tutan adamlardır zira...

Baktım ki yüreği hâlâ buruk ve yüzü kederli. Öğütlerimi kıskançlığıma veriyor. Ben de aramızdaki muhabbete binaen vezirin huzuruna çıkıp dostumun durumunu anlattım. Ona küçük bir memurluk verdiler. Aradan uzunca bir zaman geçti. Gayreti ve yeteneği sayesinde daha yüksek memurluklar elde etti. Sonunda en yüksek makam olan vezirliğe getirildi. Onun bu son haline çok sevindim.

> Hayatın arzuna göre şekillenmezse üzülme sakın.
> Sabret! Zira sabır acı da olsa meyvesi tatlıdır.
> Düğümlenmiş bir işten dolayı endişelenme sakın.
> Çünkü ölümsüzlük suyu karanlıklar içindedir.
> Ey felaketlere maruz kalan kişi, hüzünlenme boşuna.
> Yüce Allah'ın daha nice gizli lütufları vardır.

O sırada tesadüf bu ya, bir grup arkadaşla Mekke'ye hacca gittim. Dönüşümde eski dostumla karşılaştım. Hali perişandı. Görevinden uzaklaştırıldığını anladım. Zira devlet adamı olan bir dost, ancak görevinden el çektirildiğinde dostlarını görme arzusuyla yanar. **"Bu ne hal?"** dedim. **"Sen haklıydın"** dedi. "Çekemeyenler beni hainlikle suçladılar. Sultana derdimi anlatamadım. Kimse sahip çıkmadı bana."

> İkbal ve rütbe sahibi insan karşısında herkes onu
> Ballandıra ballandıra över ve el bağlar,
> İkbal ve rütbe yıkıldığında ise el bağlayanlar,
> Ayaklarını onun kafasına koyarlar.

"Sözü daha fazla uzun etmeyeyim" dedi dostum. "**Türlü eziyetler sonra hacılar Mekke'den**

dönüyor müjdesiyle beni zindandan çıkardılar. Neyim var neyim yok hazine kasasına aktardılar.”

“Daha önce sultan işi deniz yolculuğuna benzer diye ben seni uyarmıştım.” dedim ben de. **“Hem yararlı hem kaygılıdır. O, tılsımlı hâzineyi açmak için boşuna uğraşma öğüdünü vermiştim. Fakat sen dinlemedin. İşte gördüğün gibi! Ya hâzineyi elde eder ya da tılsımın zehriyle işte böyle ölüp gidersin.”**

> Tüccar, ya sahilde elleriyle çil çil altınları kucağına atar,
> Yahut bir gün dalga onu alıp taşkın suların altında boğar.

Daha fazla üstüne gidip de onu üzmek, deşilen yarasına tuz ekmek istemedim. Sözlerimi şu beyitle bitirdim:

> Kulağına insan nasihati girmezse
> Ayağının zincirleneceğini bilmiyor musun?
> Eğer iğne acısına dayanamayacaksan
> Ellerini akrep yuvasına sokma!

Kaynak: Şeyh Sadî Şirâzî, Bostan ve Gülistan

KULUN'U YAZIDAN SİLDİK AMA, EŞEKLİĞİMİZ BAKÎ KALDI

Bir zaman sitemizin adını **"Kulundan"** olarak yazmıştım. Güya kendimi Allah Teâlâ'ya karşı tevazu sahibi bir kul gibi göstermek istemişmişim. Daha sonra manasını görünce nefsimize ağır geldi. Deli eşekliğimizi silmekten başka bir şey yapamadık.

Çok yerde kulun, kulun deyip dolananlar çoktur. Lugatlerde "kulun", **"altı aylığa kadar olan at veya eşek yavrusu"** demektir. Ancak onlar bir yerde kendi eşekliklerini biliyorsa çok şükür. Bizimde eşeklere benzeyen olduğumuzu itiraf edebiliriz. Allah Teâlâ Kurân-ı Kerim'de buyurduğu üzere:

[Cuma Suresi, 5.] Kendilerine yazılı ve şifahî bilgileri, sünneti içeren Tevrat öğretilip, içindeki hükümlerle mükellef tutulup da, sonra, bu hükümlerle amel etmeye yanaşmayanların hali, koca koca kitapları taşıyan eşeğin haline benzer. Muhammed salla'llâhu aleyhi ve sellemin hak peygamber olduğunun delili olan Allah'ın âyetlerini, mûcizelerini, delilleri yalanlayan kavmin teşbihi ne çirkindir. Allah inkârı, isyanı, menfî propoganda yapmayı alışkanlık haline getiren, zâlim, müşrik bir kavmi doğru yola sevketme lütfunda bulunmayacak, başarıya ulaştırmayacaktır. [Ahmet Tekin Meali]

Bizimde senelerdir, sitede yayınladığımız yazılar copy-pasteden ileriye gitmedi ve deli eşekten bir farkımız da olmadı. Kulun'u yazıdan sildik ama, eşekliğimiz bakî kaldı.

Burada sözü Şeyh Sadî Şirâzî Efendime bırakayım:

Vezirlerden birinin zekası kıt bir oğlu vardı. Bilginlerden birini onu yetiştirmesi için görevlendirdi. Bilgin, bir süre vezirin oğluna ders verdi. Fakat yine de onu terbiye edemeyince babasına "Çocuğun akıllanmadığı gibi beni de deli etti" diye haber gönderdi.

> Özünde yetenek olana terbiye tesir eder,
> Özü kötü olan demiri hiç bir cila parlatamaz,
> Deniz suyuyla yıkasan da köpek daima pistir.
> İsa'nın eşeği Mekke'ye de gitse; eşek, eşektir.

❖ Şu iki insan yok yere sıkıntı çekip, boşuna çalıştılar: Biri kazanıp yiyemeyen, diğeri ilmiyle amel etmeyen.

> Ne kadar okusan da amelin yoksa şayet cahilsin,
> İlmiyle amel etmeyen ne araştırıcıdır, ne bilgin.
> Sırtında taşıdığı odun mu defter mi bilmeden,
> Üzerine birkaç kitap yüklenmiş eşek gibidir.

❖ Kötülerle düşüp kalkan onlar gibi olmasa da o yolda olmakla suçlanır. Örneğin; namaz kılmak için meyhaneye gitse şarap içmeye gitti derler.

> Bilgisizle görüştüğün için
> Bak, kendine de bilgisiz dedirttin.
> Bir bilginden öğüt istedim.
> Bana 'cahillere yanaşma' dedi,
> 'Çünkü asrın bilginiysen eşek,
> Cahilsen daha ahmak olursun.'

Kaynak: Sadî Şirâzî, Bostan ve Gülistan

ŞEYTANA ÇİRKİN DERLER İNANMAYIN?

Aşağıdaki belgeselde şeytanın çirkin değil ve güzel oluşu anlatılınca taaccüp etmiştim. Şeyh Sadî Şirâzî nin Bostan'ındaki Tedbirli Sultan Hikâyesi'nde vezir şu izahatı vermektedir.

"Hangi kitapta okuduğumu şimdi hatırlamıyorum ama vaktiyle, adamın biri rüyasında şeytanı görür. **Bakar ki; servi gibi boyu, huri gibi siması var.** Yüzü güneş gibi ışık saçıyor. Adam bu güzellik karşısında şaşakalır, yanma gider ve ona; **"Aman Allah'ım, bu ne güzellik böyle! Yüzün ay parçası kadar güzelken, insanlar seni neden kötü, çirkin bilir, herkes seni korkunç sanır. Hamam kapılarına resmedilen suretin çirkin, saray nakışlarına işleyen görüntün bedbin. Bu, neden böyledir?"** diye sorunca, şeytan feryat edip inler;

"Ey ademoğlu! Bu resimlerdeki sima, ben değilim. Gerçekte ben, tıpkı senin gördüğün gibi güzellikte eşsiz biriyim. Gör ki; kalem, düşman elindedir. Sırf Adem'i cennetten attırdım diye beni böyle çirkin ve kötü çizerler."

Kaynak: Sadî Şirâzî, Bostan ve Gülistan

Not: Çirkine karşı tedbir alırken güzelin fitnesinden pek emin olamayız.

Rüyalarınıza giren piri fanilere, güzel insanlara çok inanmayın, onların geneli şeytanın kendisidir.

Şeytan doğru yolda olan birini kandıracağı zaman gerçek güzelliği ile görünür. Doğruluğunu şiar edinmiş kişiye karşı açık kapı bırakmamak için yalan kapısını kapatır, doğruluk kapısıyla onu davet eder. Birçok ihlaslı kişi bu tür görüntüler yüzünden nefis çukurlarına düşmüştür.

Allah Teâlâ'ya sığındık.

https://youtu.be/aLonc1wAB3M

BÜYÜKLERE NAZLANMAK PEK YAKIŞMIYOR

Eski padişahların söylenceleri arasında şöyle bir olay anlatılır:

Kardeşi Sa'd Zenginin yerine tahta geçen Tikle [1] zamanında kimse, kimseden incinmezmiş. Bırakın diğer özelliklerini, sırf bu incelik bile, adının ebedi iyilikle anılmasına yeter.

Günlerden bir gün, Tikle, Allah dostlarından bir zata şunları söylemiş;

"Ömrüm boş yere, heba olup gitti. Bu geçici saltanat, taht beni yiyip bitirdi. Asıl saltanat sahibi yoksullardır. Şimdi her şeyden vazgeçip tarikata girmek istiyor canım. Hiç olmazsa uzlete çekilir, sadece ibadetle meşgul olurum. Bir ayağım çukurda zaten. Üç-beş günlük ömrümü bu şekilde değerlendireyim."

Padişahın bu samimi itiraflarına karşılık, Allah dostu gazaplanarak cevap vermiş;

> "Ey şah, ne dediğinin farkında mısın sen, derhal vazgeç bu düşüncelerden!
>
> Senin ibadetin, halkına hakkıyla hizmet etmektir.
>
> İbadet sadece; teşbih, seccade, hırka değildir.
>
> Tahtında otur, saltanatına bak.
>
> Ahlakın, alçakgönüllülüğün yine fakirler gibi olsun.
>
> Hizmetlerin sadakatle, sevgiyle, şefkatle yürüsün.
>
> Sahte dervişler gibi atıp tutmaya, benliğe kapılma.
>
> Tarikatta ibadet esastır. Önemli olan kalbin safiyetidir.
>
> Parlak sözlerin ibadette yeri yoktur. Eyleme dönüşmeyen söylemler hiçbir zaman kıymet taşımaz. Kalbi temiz ulular; hırkalarını, kaftanlarının altında giyerler."

Orada ki kul seslenmiş.

"Ey adaletiyle evreni kuşatan sultan!

Eğer ben ölür gidersem, sen yine faziletinle kalacaksın. Gençliğimi sana verdim. Ya sen buna karşılık ne yaptın!"

Kaynak: Sadî Şirâzî, Bostan ve Gülistan

[1] Tikle ya da Tekle. Fars atabeylerinin üçüncüsü.

KURT YAVRUSU, ASLINA DÖNER KURT OLUR

Arap haramilerinden bir topluluk bir dağ başına yerleşmiş, kervan yolunu ele geçirmişlerdi. O bölgede yaşayan cümle halk onların hilelerinden, azgınlıklarından ve talanlarından haylice ürkmüşlerdi. Üzerlerine varmak isteyen sultan orduları da üstelik bir bir mağlup olmuştu. Çünkü sığındıkları yer varılması çetin kuytu bir mekandı. Orada kerpiçten kaleleri vardı. Bu musibet durum üzerine bölge halkının ileri gelenleri toplanıp, yol kesicilerin sürülmesi için karşılıklı fikir alışverişlerinde bulundular. **'Bu topluluğun önü alınmazsa bir zaman sonra onlarla başa çıkılamaz'** düşüncesinde birleştiler.

> Yeni kök salmış bir ağacı
> Bir adam bile yerinden söküp alır.
> Hayli zaman geçerse üstünden
> Pehlivanlar bile çaresiz kalır.
> Pınar başım bir kürekle kapatırsın ama,
> Su çoğalınca fille dahi geçemezsin.

Uzun görüşmeler neticesinde bir gözcü gönderip uygun ânı kollamaya karar verdiler. O günden sonra gözcü gündüz ve gece ara vermeden bunları gözetlemeye başladı. Sonunda bir gün bu haramiler bir kavmin üzerine savaşmaya gittiler. Gözcü gelip olanları haber verdi. Derhal bir öncü grup eşliğinde, daha önce savaşlarda kahramanlık gösteren yiğitler o sarp dağa çıkıp, hendeklerinde gizlendiler. Gece oldu sonra. Hırsızlar geri döndüler. Döndükleri yol çok uzun, ganimetleri pek ağırdı. Hepsi yorgun düşmüş bir halde uykuya daldılar.

> Güneş batmış, karanlık çoktan çökmüş idi.
> Yunus peygamber'i sanki bir balık yutmuş idi.

Gecenin ilk çeyreğinde yiğitler, saklandıkları hendeklerden bir bir çıktılar. Gaflet uykusuna yatan haramilerin ellerini, kollarını bağladılar. Tan yeri ağardığında getirip sultanın huzuruna çıkardılar. Sultan bunları görür görmez hepsinin katlini emretti.

Tesadüf bu ya, aralarında gençliğin ilk meyvesi henüz olgunlaşmış, yanak bahçesi yeşilliğe yeni vurmuş bir delikanlı vardı. Vezirlerinden biri sultanın huzuruna gelip eteğini öperek "Bu çocuk, hayat bahçesinde henüz meyve vermemiş, taze baharında bir fayda elde etmemiş." diye yalvarıp yakarmaya başladı. **"Onun kanını bağışlarsanız sultanım beni mutlu edersiniz."**

Bu yakarışları duyan sultan yüzünü ekşitti. Duyduğu sözlerin hoşuna gitmediğini sesiyle belli ederek şöyle dedi:

> Soysuz kişi iyilerden terbiye almaz
> Yeteneksiz adamı terbiye etmeye çalışmak,
> Kubbe üzerinde cevizi tutmaya benzer.

Bunların bozuk neslini ve kabilesini kesmek daha makul, köklerini kazımak daha iyidir. Ateşi söndürüp közü bırakmak, yılanı öldürüp yavrusunu korumak akıl kârı değildir.

> Bulutlar bengisu yağdırsa da

> Söğüt dalından asla meyve yiyemezsin.
> Vaktini soysuzla boşa harcama,
> Hasır kamışından şeker yiyemezsin.

Vezir bu sözleri dinledi. İster istemez kabullendi. Sultanın güzel düşüncesini takdir edip "Gerçekten sultanım" dedi, **"Allah saltanatını uzun etsin. Dediğiniz hakikatin ta kendisidir. Ancak bu henüz çocuk. Ruh terbiyesi sanırım henüz kirlenmemiştir. Ümit ederim ki; iyilerle birlik olur da akıllıların ahlakıyla süslenir."**

Sultan vezirinin bilgece sözlerini dinlerken, veziri bir hadisle konuşmasına devam etti: "Her doğan kişinin fıtratı İslam üzerinedir. Anne ve babası onu sonradan Yahudî, Hıristiyan ve Mecusi yapar."

> Lût (a.s)'un eşi[26] kötülerle arkadaş olduğu için
> Sülalesi peygamber ailesinden olmak şerefini yitirdi.
> Halbuki Ashab-ı Kehf'in[27] köpeği birkaç gün,
> İyilerin peşine takıldı da insan olma şerefini kazandı.

Vezir bunları söyledi, yanındaki nedimleri de ona eşlik etti. Sultan onların ricasını kırmayıp "Doğru bulmadım ama hadi affettim" dedikten sonra sözlerine şöyle devam etti:

> Bilir misin Zâl, Rüstem'e[28] ne dedi?
> Düşmanı küçümsemek doğru değildir.
> Küçük bir pınar zira suyunu aldıkça,
> Deveyi yüküyle birlikte alıp götürmektedir.

Kısaca vezir çocuğu alıp evine götürdü. Onu naz ve nimetle yetiştirdi. Eğitimi için hocalar tayin etti. Hocalar çocuğa kısa zamanda güzel konuşmayı, etkili cevap vermeyi, sultanın huzurunda gereken ne varsa her şeyi tek tek öğrettiler. Çevresindekilerce çocuğun bu güzel hasletleri çokça beğenildi.

Bir gün vezir, sultanın huzurunda çocuğun ahlakından, üstün yeteneklerinden kısmen bahsederek; **"Artık akıllı insanların terbiyesi onu etkilemiş, eski kusurları tümüyle yok olup gitmiştir sultanım."** dedi. Sultan bu sözü duyunca gülümseyerek şöyle cevap verdi:

> Kurt yavrusu, insanlar arasında büyüse de,
> Sonunda aslına döner ve kurt olur.

Aradan bir iki yıl geçti. Oğlan büyüdü. Mahallenin çapkınlarından bir grup, oğlana yanaşıp onunla arkadaşlık kurdular. Oğlan bir fırsatını bulur bulmaz veziriyle iki oğlunu öldürdü. Sonra da dağa çıkıp bitmez tükenmez hâzinesine geçip oturdu, asi oldu. Bunu duyan sultan hayretinden ellerini dişleriyle ısırıp şöyle dedi:

> İnsan kötü demirden nasıl iyi kılıç yapsın?
> Ey akıllı kişi bil ki, alçak insan terbiyeyle adam olmaz.
> Misal mi istersin yağmura bak!
> Doğasında güzellik ve temizlik olduğu halde,
> Bahçede lale, çorak yerde diken bitirir.
> Çorak arazi sümbül vermez.
> Ümit tohumunu boşuna zayi etme.
> Zira kötülere iyilik etmek,
> İyilere kötülük etmek demektir.

Kaynak: Sadî Şirâzî, Bostan ve Gülistan

---

26 Bazı nüshalarda 'Lût'un eşi' yerine 'Nûh'un oğlu' ibaresi geçer.
27 Kuranı- Kerim'de öyküsü anlatılan ve Tarsus çevresindeki bir mağarada 309 yıl uyuduklarına inanılan mağara arkadaşları.
28 Zâl ve oğlu Rüstem, İran destan kahramanlarındandır.

KOPAN HAYATINI BAĞLAYAMAYANLAR

Bir doğup, bir ölmek gibi görünen hayatımızı film gibi düşünün. Bu filimde çok zaman kopan sahnelerimiz vardır. İmanı çelik kadar kuvvetli olsa yine de insanın yakasını pişmanlıklar bırakmaz. Sevmek veya sevmemenin değersiz/değerli olması şöyle dursun, acınası hayatımızı ölmenin mastürbasyonu intihar ile bitirmeyi çok zaman düşünürüz. Bu ara bir dostumuz olsaydı ne güzel olurdu. Değil mi?

İşte hayalin hayali olan hayatımızı, üçüncü bir çeşit hayale çevirmeden mutlu olmanın çaresine bakmalıyız. Gelişimiz ve gidişimizin durumunu kendi içinde değerli kılmalıyız.

İnsan, kendine olan sevgisini doğuştan getirse de bazen koyverdiği anları olur. İşte bu koyverdiği anları tekrar yoluna koyan ve kopan kısmı tamamlayan dostlarımız olmalıdır. Bu gerçekten inanılası bir güzellik.

Parçalanan hayatımızı bağlayan birini bulmak.

Parçaları bağlayan birini bulabilmenin hakikat veçhesinde çok sözler söylemeye gerek bırakmayan Yılmaz Güney'in bir anısı beni çok etkiledi. Sizlerle paylaşayım istedim.

Arif Keskiner, yıllar sonra kaleme aldığı **"Çiçek Gibi"** isimli kitabında yer alan, yakın arkadaşı Hülagü İlhan Tunç'un o dönemle ilgili anlatımları bu açıdan önemlidir:

"...Pursantaj memurluğu hem hamallıktır hem de patron vekilliği. Her filmin hangi tarihte, hangi şehirde oynayacağını işletme belirler. Sen de filmi alır, o tarihlerde gösterilmesi gereken şehirlere götürürsün. Filmin oynayacağı salona giren kişilerin tek tek kontrolünü yaparsın. Biletli mi, kaçak mı? Yani bir anlamda kontrol memuru. Böylece salon sahibi sana yalan söyleyemez. Daha sonra, filme giren insan sayısına göre hisseyi alır, patrona getirirsin. Gittiğin şehirde bazen bir, bazen iki gün kalırsın. O tarihte filmler sinemalarda bir ya da iki gün oynatılırdı. Ben, Yılmaz'la birlikte bu işi yapıyorum. Ayrıca, yeni yerler görüyoruz. Film başlarken kapılar kapanır, biz de salona girer, filmi izlemeye başlarız. İşte yine böyle bir gün, İslahiye'de mi, Antep'te mi, hatırlamıyorum, bütün işler bitmiş, film oynamaya başlamıştı. **Biz de Yılmaz'la bir kenara oturmuş filmi izliyoruz. Henüz on dakika geçti geçmedi, birden film koptu. Bildiğiniz gibi o tarihte her kopya iki yüz-üç yüz gösterim yapmış olurdu. Böylece filmin haşatı çıkardı. Film kopar kopmaz salonda ışıklar yandı.** Yanımda oturan Yılmaz bir koşu sahneye çıktı. Herkes durmuş, ona bakıyordu. Ben de merak içindeydim. **O utangaç Yılmaz gitmiş, başka bir Yılmaz gelmişti. Filmin koptuğu yerden itibaren beş dakikalık bölümü yokmuş. Yılmaz o beş dakikalık bölümü hem anlattı, hem oynadı.** Ağzım açık kalmıştı. Yılmaz alkışlar arasında sahneden indi. Hiçbir şey olmamış gibi gelip yanıma oturdu. O arada kopan yer yapıştırıldı. **Film de Yılmaz'ın anlattığı yerden itibaren gösterime devam etti..."** [Arif Keskiner, Çiçek Gibi, Doğan Kitap] [1]

500 Yazılar

Sorun hayatımızın kopmuş parçasını birleştiren birini bulamadığımızda, zaman ve mekan ayarları bozulmuş halde biribirene eklenerek oluşan karmaşa içinde, bazılarımız vaktini bekleyemeden hayata veda etmek heyecanını duymaya başlar/üzüntüsüne düşer. Giden gider, kalan sağlar bizimdir dünyasında yalnızlığın hasretine düşeriz.

İnsanın kendini bitirmesi kurtuluş olabilir. Ancak bitirdiği yerde ne ile karşılaşacağını bir bilseydi, o zaman bitir, derdik. fakat ispatlanması mümkün olmayan anlatılar var, Bir şey bittiğinde gerçekten o şey bitiyor mu?

[2]

[1] Kaynak: Nevzat ERDEM, Beyaz Perdenin Yılmaz Devrimcisi- Yılmaz Güneyin Hayatı, Nokta Kitap, İstanbul, sh: 43-44

[2] Fotoğraflar [https://twitter.com/ImaCelik/media] alınmıştır.